FĂNUȘ NEAGU

Scaunul singurătății

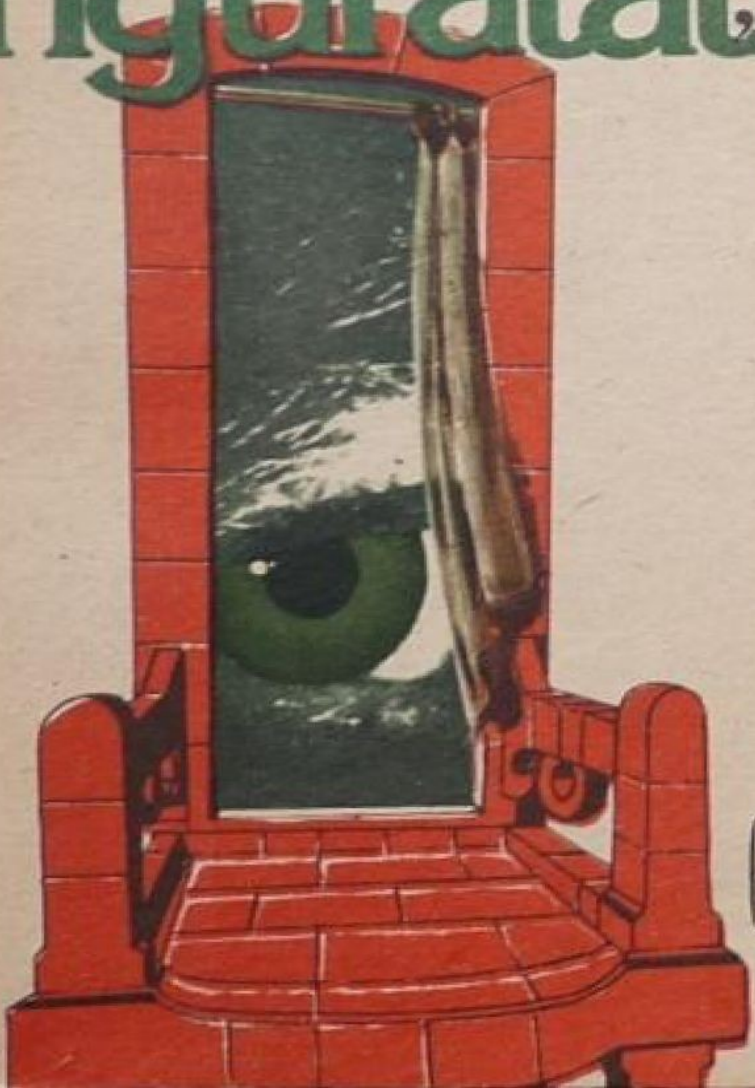

ROMAN

CR

FĂNUŞ NEAGU

SCAUNUL SINGURĂTĂŢII

— Eu, domnule Saltava, mă numesc Leb Betleem şi sunt cetăţean străin...

— Înseamnă că două lucruri le ştii bine.

— Ştiu că frica linge puii mizeriei până-i face mari şi că dumneavoastră aveţi pe cineva la Departamentul Orhideelor.

— Cu vorbe de-astea poţi să-ţi frângi foarte repede gâtul aici, mârâi Gil, care umbla la aparatul de cafea.

Eram la Flamingo, în faţă cu un pahar de vin şi mă simţeam minunat. Îmi place la Flamingo, pentru că acolo lucrează vărul meu Gil şi pentru că nu obişnuiesc să beau vin decât dintr-o cârciumă a cărei pivniţă numără cel puţin treij de trepte, vârsta eternă a lui Christos, iar pivniţa barului Flamingo are treijşopt. Portul alb şi pustiu în duminica de început de primăvară, Dunărea verde, cârciuma acrişoară şi cântecul pe care-l comandasem la tonomat, plin de bucuria tristeţii din dragoste, mă plasaseră în afara lumii reale sau cu vreo trei deşte deasupra ei.

Cel ce se da evreu şi bea vermut italian, servit dintr-un pahar înalt în care Gil mai aruncase două cuburi de gheaţă şi o măslină, sta în picioare, sprijinit cu o mână de tonomat şi mă privea îndrăzneţ. Solid, lat în umeri ca barcagiii, avea o faţă îngâmfat frumoasă, inflexibilă, violent bătută de soare. Vorbind, te privea drept în ochi şi

gesticula puţin – tipul de om cu mâinile înfundate în buzunarele altuia, croit să dea buzna şi să învingă. Partea lui tare erau, fără îndoială, femeile.

— Gil, băiatule, poţi să-mi spui în ce zi suntem astăzi?

Gil pricepu că n-avea chef de Leb Betleem şi răspunse cu voce subţire, artificială:

— Aprilie 5, ora regretelor şi douăjşopt de suspine.

— Îmi place oraşul Brăila, anunţă Leb Betleem, fiindcă e plin de haimanale.

Gil vărsă o-njurătură complicată. Dac-am înţeles bine era vorba despre nişte împuţiţi care vin la Brăila s-o facă pe deştepţii, despre crucea însângerată şi Sfânta Maria de busuioc.

— Domnule Saltava, atacă din nou Leb, îmi cer scuze, dar trebuie să vă spun că, exceptând lucrurile pe care le-am făcut eu, tot ceea ce se face în Israel s-a mai făcut în lume.

— Scaunul în care stau se cheamă Scaunul singurătăţii. O poveste tristă.

— Sunt gata să plătesc cu lacrimi.

— O poveste foarte tristă.

— Prin urmare nu-mi rămâne ceva mai bun de făcut decât să mă car peste Dunăre şi să-mi adun melci pentru cină în oala de noapte?

— Mă pândeşti de două zile.

— Pentru că sunt evreu şi dumneavoastră aveţi pe cineva la Departamentul Orhideelor cu ochi albaştri.

— Ai mai spus asta.

— Ei bine, nu sunt evreu. Sunt neamţ.

— Rămâi evreu. Cu nemţii m-am bătut în război şi nu-i am la stomac.

— Atunci e timpul să vă spun adevărul: sunt român.

— Cezar! izbucni Gil, uită-te pe geam. Repede, până nu isprăveşte ăla.

M-am răsucit în scaun. Jos, în port, doi băieţi în jur de paişpe ani. Amândoi desculţi, în cămăşi colorate, una

galbenă, alta neagră, confecţionate din steaguri furate de pe vapoarele în ancoră şi cu pantalonii peticiţi. Ieşiseră din hala de peşte şi se târau pe lângă o garnitură de tren, spre un camion plin cu cartofi, oprit pe chei, în apropierea căpităniei. Cel cu cămaşa galbenă mergea în faţă, sugând un muc de ţigară. Fumul pe care-l ţinea mult în plămâni îi îmbărbăta limba să scuipe la ţintă şi în scârba lumii numai pe indicatoarele anunţând trecerea oprită şi pe gheretele paznicilor. Cel cu cămaşă neagră, rămas puţin mai în spate, se descheiase la pantaloni şi, fără să scurteze pasul, pătruns de ideea că toţi suntem datori să sărbătorim într-un fel sosirea primăverii, se pişa din mers pe prietenul lui.

Tabloul ăsta, plin de-o obrăznicie cu scorţişoară, mi-a suit ziua într-un pom roşu. Îmi simţeam mădularele trosnind de fericire.

— Leb, – vorbele mi-au zburat singure – cum e, mă, la Betleem?

— Vreţi adevărul curat sau... ?

— Foarte curat.

— La Betleem, domnule Saltava, e sfinţenie. Sfinţenie şi numai sfinţenie.

— Minţi! zise Gil, incapabil să creadă ceva de la unul carel jignise.

— De ce? se miră Leb. În jurul ieslei pâlpâie în aer rugăciuni rostite în toate limbile. Mai jos e aiureală cu apă rece, cum e peste tot în lume, însă ce gândeşti lângă iesle, se împlineşte. Vin muieri sterpe şi-şi desenează pe pântee, cu deştul, chip de copil şi prind copil. Eu, acolo, puteam să văd limpede în burta cui vream. Uite, zic, tâmpitul ăsta de jidan bătrân cu nevastă tânără şi lacomă, bagă toţi banii în diamante, alaltăieri a cumpărat o piatră rară, n-a avut vreme s-o pună-n seif la bancă, a ascuns-o, pentru o zi, în pachetul de unt din frigider, azi dimineaţă nevastă-sa azvârlit untul la gunoi, fiindcă era vechi, şi-acum se duce să se bată cu scăfârlia de fântâna

magilor; sau: feriţi-vă de arabul ăla cu ochii gata să-i plesnească, legaţi-l, n-are haşiş, la noapte o să-nfigă pumnalul în cine s-o nimeri; sau: apropiaţi-vă, domnule, careva de iapa aia care se împiedică şi turnaţi-i lapte pe gât, are maţele otrăvite şi mânzul mort în culcuş de sânge.

— Poţi să mai încerci o dată? l-am întrebat. O singură probă.

— Ar trebui să fiu *acolo*, ca să pot.

— Pune-ţi în minte că eşti acolo şi spune-mi ce are Lyil în burtă.

— Pentru asta nu-i nevoie să mă concentrez, l-am citit din capul locului: are-n burtă un suflet de curvă. O să vă trădeze.

— M-a trădat când te-a adus la mine.

— Am venit singur, dar o să vă trădeze de-acum înainte. Nu ştiu de ce-mi place să cred că iubeşte la nebunie chestiile alea care încep cu: stimate tovarăşe maior, subsemnatul Gil Teodorescu, barul Flamingo, cu vigilenţă revoluţionară vă aduc la cunoştinţă...

— O să-ţi smulg limba aia murdară, se supără Gil, ca să mă şterg cu ea undeva.

— Ăsta, azvârli Leb, fără să se sinchisească de furia lui Gil, chiar dacă-l închizi într-o ladă cu portocale, tot a prost miroase. Cine locuieşte în Europa, ar trebui să fie tot timpul ameţit de bucurie. Iar cine locuieşte în România, cu atât mai mult. Cine locuieşte în România ar trebui obligat să se poarte-n fiecare zi ca-n ajunul Crăciunului: să aştepte colindătorii cu uşile deschise.

— Că tare nu mai poţi tu de sărbătorile noastre! zise Gil. Noi n-avem timp de petrecere. Muncim. Noi avem sărbători scurte şi puţine. Apoi, voi, evreii, vă naşteţi unde puteţi şi trăiţi unde e mai bine.

— Ştii ce-ai spus acum? îl înghesui Leb Betleem. Ai spus că la Frankfurt pe Main, unde trăiesc eu, e mai bine

ca aici, în socialism. Dacă suflu o silabă unde trebuie, dai de dracu.

— Cezar, se învineţi Gil, spune-i porcului ăstuia să tacă până nu-i sparg un sifon în cap!

— N-o să tacă nici dacă-i spargi oasele unul câte unul, începând cu fălcile.

— De ce? se miră Gil.

— Pentru că s-a născut la Brăila. Pentru că şi-a desăvârşit educaţia lângă cârciuma *La plugul verde*, care avea un anunţ în loc de firmă: urinatul pe zidurile localului strict interzis contravenienţii voi fi bătuţi cu ranga. Pariez o sută contra unu, Leb, că nevestei cârciumarului nu-i plăcea acasă, fiindcă puţea a rachiu şi beţivanii urlau măscări, ieşea pe malul Dunării, cu banjoul, îşi despletea păru' şi-ncepea să fiarbă:

Hai, *de-aş avea trăsura mea Aş da fuga-n Dobrogea*, *Să văd farul de la Tuzla Când bărbatul este dus la Bucureşti*, *în treaba sa*, *Cu nevasta altuia*. *Să-ţi dau marea*, *să-ţi dau sarea*, *Ca să-ţi văd din fund mişcarea*...

— I-auzi, Gil, ce vremuri nemaipomenite am lăsat să ne scape printre deşte, strigă Leb. Recunoşti că ne-ar fi uns beregata un dumicat ca ăsta.

Gil îi întoarse spatele şi dispăru în odaia-n care se păstrează lăzile cu băuturi străine, ţigările, sacii cu alune.

— Domnule Saltava – Leb Betleem scăzu vocea, fiindcă Gil lăsase uşa deschisă şi, probabil, trăgea cu urechea – m-aţi intuit bine, sunt născut la Brăila, iar un om care nu mi-a făcut nimic zace-n închisoare, înfundat de mine – condamnat politic, dar complet nevinovat.

— Roze de Huşi! strigă Gil, apărând, triumfal, cu o sticlă din vinul meu preferat. Astăzi se-mplinesc doi ani de când a zburat Luiza-Maleta. Sus paharul pentru zborul Luizei-Maleta.

— Cine e pasărea asta, Luiza-Maleta? întrebă Leb.

Micuţa Luiza-Maleta? Fata calendarului porc. Iniţiatoarea muzeului porc, dacă ştii ce-i aia, zise Gil.

— Trebuie să fie o fată pe care ai ucis-o, lăsând, bineînţeles, să cadă năpasta pe altul.

— O să te strâng de gât, promise Gil.

— N-am nici o îndoială c-o să încerci. Dar s-o faci după ce isprăveşte domnul Saltava povestea scaunului. Spuneaţi, domnule Saltava, că cine stă în scaunul ăla...

— Ajunge să dezlege misterul scărilor în spirală din casele părăsite.

— Vreţi să spuneţi: din casele în care intri, noaptea, ca să transmiţi morţilor multe salutări din partea familiei.

— Eşti un băiat deştept, îl lăudă Gil, căscând, n-am nici o îndoială c-o să mai auzim de tine.

— M-am şlefuit la Ierusalim, unde aruncam, zilnic, o liră în pălăria unui bătrânel, ca să-mi arate o pereche de potârnichi cărora le creşteau în fiecare dimineaţă alte aripi.

— În Scaunul singurătăţii obişnuia să stea primul eunuc al ultimului mare sultan şi, mult mai târziu, Luiza-Maleta fata calendarului porc. Eunucul venea la Brăila, o dată la doi ani, ca să aleagă pentru haremul atotputernicului stăpân pe cele mai de seamă dintre fetele cumpărate sau răpite din întinderile răsăritului. Fixase Brăila ca punct al încercării frumuseţii lor, fiindcă cerul de la Brăila, asemeni celui de la Constantinopol, e bătut în sâmburi de piatră smintită, scoşi din praguri de gheaţă-n care-a asfinţit soarele unei zile glorioase şi trecuţi prin carnea cu boare de caisă a trandafirilor. Timp de trei zile, de trei ori pe zi, urmând programul padişahului care-şi vizita haremul, dimineaţa, când cade moţul luceafărului, apoi în vremea cu aromă de moarte a somnului de după prânz, şi seara, când viaţa-şi scutură frunzele obosite, fetele coborau pe rând sau împreună la Dunăre, printre sălcii rotunde închipuind havuze şoptindu-şi basme, se cufundau, gâlgâind de chiot, în fluviu şi se urcau să se usuce pe-o punte de corabie, într-o învălmăşeală leneşă, tânără şi năucitoare, pomenită doar la izvoarele miraculoase, se

luminau cu zâmbete de chiparos, îşi răcoreau gura, ciugulind boabe de strugure din ciorchini amestecaţi, pe tăvi, cu mandarine şi rodii despicate, iar ţâţele şi le răcoreau adăpostind între ele fir de izmă udă sau oferindu-şi una alteia sfârcurile, ca să-i fie atinse cu genele.

— Oraş fără pereche, Brăila noastră! făcu Leb, cu bucurie sinceră.

— Singurul oraş care amestecă în aluatul de pâine sămânţă de cânepă, în speranţa c-ar putea atinge măcar o scânteie din nebunia omenească. Eunucul primea lângă el, în cele trei zile de floare, zece boieri şi zece negustori bogaţi. Îi înşira, aşezaţi pe butuci de ceară, de o parte şi de alta a cărării pe care treceau fetele goale. Nimeni, în afara lor, nu mai pătrundea în grădinile din malul fluviului, ameţite de crini tămâioşi. Înfundau cu bani şi aur cuferele turcului, căpătând, în schimb, doar îngăduinţa subţire de a privi, adică de a muri şi de a învia de o sută de ori. Veneau întărâtaţi de vinuri reci, păstrate în hrubă, dar n-aveau dreptul să cheme fetele, nici să întindă mâna să le atingă. Se cloceau de poftă, iar turcul alegea şi urca pe corabia pentru Constantinopole numai fetele care, apărând pe cărare, făceau să se subţieze butucii de ceară, topiţi de fierbinţeala bolborosind în sângele ălora.

— Eu cred, ne anunţă Leb, că erau şi multe fete care se prezentau la examenul ăla de bunăvoie şi nesilite da nimeni. Că doar nu-i de colea gândul să te gâdili pe buric şi pe la părţile mai înnoptate cu împăratul turcilor.

— Dacă familia ta e veche în Brăila, zise Gil, n-am nici o îndoială c-au existat şi fete ce veneau de bunăvoie.

— Pe cuvântul meu, îl aprobă Leb, să nu-ţi închipui c-ai trântit o prostie. Puteţi fi siguri că străbunica mea s-a fandosit pe sub nasul turcului, hâţânând două mere coapte. Faptul că na înhăţat nimic, că nu i-au făcut ăia casă, bătând fiecare cui printr-un ochi de creştin, dovedeşte că trebuie să fi fost al dracului de slută...

Treceţi la Luiza-Maleta. Când porţi un asemenea nume, mergi plutind şi te uiţi la lume ca dintr-o fântână cu struguri.

— Luiza-Maleta a stat şapte ani în scaunul ăsta şi n-a mers niciodată pe picioarele ei. Prietena mea, Irina, pictoriţă, plecând sau întorcându-se de la atelier, o găsea stând neclintită în veranda cu geamlâc şi privind strada. Şi de fiecare dată avea impresia că un peşte uriaş muşcase peste noapte din trupul ei. Şedea acolo ca după un mal de zăpadă subţire, aşteptând sau pândind o înnoire, o minune ce nu se arăta, poate tot un mal subţire de zăpadă înapoia căruia să se aprindă o lampă sau o perdea de iederă roşie. O creangă de măceş doldora de ghimpi atârna pe perete, între panglici de legat părul, parcă pusă acolo ca să-i aducă aminte că trebuie să urască lumea. Scaunul ăsta uriaş o micşora, o întuneca, scoţându-i în evidenţă un craniu de vacă.

— Să mă ia dracu, zise Leb, dacă uneori nu ţi se face scârbă de ziua care vine şi de toate zilele în general. Gil, du-te şi mai adu un vermut italian şi pe urmă du-te şi te îneacă. Domnule Saltava, pramatia asta are mutra unuia care ţine pe piaţă, şi-i stoarce de bani, zece vânzători de seminţe de floarea soarelui şi zece vânzători de dovleac copt.

M-am oprit să-l privesc lung în ochi, ca să-i creez un moment de stinghereală, şi i-am zis:

— Răscoleşti Dunărea c-un pai.

— Eu?! făcu el, uluit. Dunărea?!

— Dunărea cea adevărată, jugulara Europei, în care goneşte un sânge triumfal.

Luă vermutul, îl expedie pe Gil c-un şuierat scurt, de greaţă fizică şi bău paharul dintr-o răsuflare.

— Omul ăla trebuie scos de acolo, să trăiască liber.

— Şi mai departe?

— Mai departe vă ascult pe dumneavoastră.

— Mai departe, trebuie să o luăm de la început.

Şi o luară. Dar într-altfel. Mai aproape de adevăr şi ticăloşie. Deci: un pescar avea o fată, fata avea şaişpe ani, se numea Luiza-Maleta, nu putea să mişte picioarele, o boală cumplită i le uscase, lâncezea la fereastră, într-un scaun larg, cu spătar înalt, voievodal, cioplit cu dalta, şiruri de cruci mărunte, adăpostind sori luminoşi ca într-o viaţă pierdută şi apoi regăsită, cu ochii fixaţi pe poarta întunericului, slabă, cojită, mestecând în fălcile osoase şi năruite duşmănie costelivă împotriva lui Dumnezeu, blesteme neputincioase împotriva omenirii şi dorind nebuneşte să-şi poată înfige cangea deştelor, dimineaţa, în beregata zilei, pentru că fiecare zi nouă mai trecuse o dată pe la ea şi pentru că timpul era complicele lui Dumnezeu, neîndurător în eternitate. Vara, asculta bolbocirile firului de Dunăre răsucit de taică-su printre cei doi roşcovi sălbatici din curte, pe care se clătina o luntre cu două felinare. Estuarul bufniţei! Luntrea aia, amestec de fugă ruptă şi de dor fără speranţă, concepută să înscrie suferinţa fetei în orizontul bârfit, dar nu şi ofensat, de ploi şi de fulgere, se scufunda singură în câmpul amăgirilor. Luiza-Maleta de mult cedase altora voluptatea exaltărilor nevinovate, ca să se depraveze, pe o pajişte de gând, cu parteneri smulşi din locuri unde oi behăitoare propagă virtutea, sau din drumuri hieratice, de o sută de mii de ori mai devoratoare decât cele coapte sub paşii mulţimilor. Ieşea luna deasupra bălţilor, fata îşi spunea: „eu sunt acolo; m-am scăldat în apă purpurie şi m-am suit goală în fereastra chiliei unui căluşar.” Şi se muta în bălţi. Totdeauna cu două fete din vecini, cu Irina şi cu Doina Poloneza, dansatoare la Clubul marinarilor străini. În noaptea clocotind de stele violete (deasupra Dunării, fiecare stea e un lotus într-un pahar plin cu amurg), prin tufişurile dese înfloreau pisici negre, care sâsâiau, scuipând ghemotoace de frunze, dar lor nu le era frică, înotând până la brâu într-un roi de scântei, înaintau spre un perete de stuf ascunzând o casă de lut, tăcută.

Poloneza, mergând în frunte, purta pe creştet o diademă de măzăriche pe care i-o dăruise Luiza-Maleta, în semn de preţuire că avusese curajul şi puterea să-l suie într-o birjă furată pe primarul oraşului, mort în patul ei în clipe de gâfâială, să-l ducă acasă la el, să-l aşeze în picioare lângă uşă, să apese pe butonul soneriei pentru a trezi familia şi să dispară apoi, nevăzută de nimeni, dar de toţi ştiută şi admirată. La pârleazul astupat cu două scânduri prinse-n cureluşe, fetele se opreau tropăind, şi Poloneza spunea subţire, ca din biblie: *înfrigurate buzele voastre*. De dincolo răspundea un glas tânăr, cu modulaţii calde, vesele: „*Fericiţi cei ce cred doar ceea ce le convine*, *fiindcă a lor e împărăţia pe pământ*”. Se îmbrăţişau cu un călugăr tânăr, fugit de la mănăstire, după ce schimbase pe băutură patru caise de argint şi cinşpe albine de aur smulse dintr-o tunică de Ierarh, şi cu doi prieteni ai lui, necunoscuţi, dezertori din armată sau puşcăriaşi scăpaţi de sub escortă, se înfundau în case mirosind întotdeauna a scrumbii păstrate în oţet şi ceapă, a măsline şi, foarte depărtat, a creangă de ienupăr, călugărul scormonea cu ghearele în barba uriaşă şi în plete, alegând şuviţe pe care le răsucea şi le înnoda în hârtii de o sută de lei, încordând grumazul şi mugind şi împungând cu coarnele, ele se dezbrăcau, aruncând încălţămintea pe fereastră, iar cămăşile în capul călugărului, care le primea suflând zgomotos, făcându-le să plutească sub grinzile joase ca nişte năluci, cei doi dezertori sau puşcăriaşi îngenuncheau unul intra cu foarfecele în părul fetelor de sub pântece, şi ele simţeau ca şi cum peşti răcoroşi le-ar fi supt din piele lumina pârguită a lunii, ălălalt aduna într-o cutie de lemn lustruit, împodobită cu scoici, părul tuns, pentru ca mai târziu trecutul să i se pară o bucată de fagure, pe urmă se-nlănţuiau să facă dragoste, şi-n încleştarea aia furioasă, copleşitoare, s-auzea numai şoapta femeilor, fiindcă bărbaţii, neavând voie, prin consemn, să le sfâşie umerii cu dinţii, frângeau şi

mestecau hălci de pâine caldă, ceea ce înseamnă că gustul pâinii stă scris în toate întâmplările pământului. Lucrurile astea, Luiza-Maleta i le-a mărturisit numai Polonezei, Irinei niciodată; cu Irina se simţea legată doar prin stigmatul păcatului săvârşit în nopţile alea cu temelie de Dunăre orientală, nu şi printr-un flux de simpatie. Irina, cu zâmbetul ei de ploaie înfrântă, şi mai ales cu devoţiunea ei ipocrită pentru cei suferinzi, o făcea pe Luiza-Maleta să spumege de furie.

— Cămila asta nenorocită, i se plângea Doinei, crede că mor să mă înfrupt din mila ei. Când s-apleacă să mă sărute, parcă-mi suflă smoală topită în crăpăturile doagelor.

De obicei, se apăra de vorbele sidefii, trădând mai mult curiozitate hulpavă decât compătimirea sinceră, punând între ea şi restul lumii o perdea cu arbori pictaţi, pentru ca lumea să rămână cu privirile atârnate în frunziş sau pe fructe. Dar când lumea vroia cu orice preţ să-şi vâre deştul în mierea păgână ceo secretă o fiinţă veşnic stând la fereastră, Luiza-Maleta începea să respire bolborosit şi-şi pierdea minţile. Într-un ajun de An Nou, când întreaga Brăilă capătă o pulsaţie dogoritoare, o ceată de copii din şirul de case acoperite cu carton gudronat ce-i închidea vederea spre fluviu, a venit să-i ureze, purtând în braţe miei albi, care sunt semnul norocului. Luiza-Maleta i-a îndopat pe copii cu mâncare şi cu vin şi i-a convins să-i vândă toţi mieii – şi i-a înjunghiat chiar acolo, pe verandă. Pe urmă i-a expediat pe copii în stradă şi le-a aruncat pe geam capetele mieilor. Chiote şi fluierături. O haită de câini, năvălind din ninsoare, se repezi să lingă sângele aburind şi să fărâme în fălci căpăţânele fragede, încă mirosind a lapte. O femeie spori hărmălaia, vărsând peste ei o oală cu apă clocotită. Chelălăitul câinilor şi strigătele copiilor, care se vroiau vesele, dar erau numai isterie josnică, scoaseră bărbaţii din case. Toţi începură să arunce cu bolovani îngheţaţi. Un zevzec de copil...

— Pot să jur că idiotul era Gil Teodorescu, zise Leb.

— Poate că era Gil Teodorescu, recunoscu Saltava.

— Un doctor spune că o pauză de respiraţie e ca un fulger ce se sparge în capul unui cocoş; îl năuceşte şi mai mult p-ăla de-ascultă.

Un zevzec de copil, care poate era Gil Teodorescu, ţâşni de undeva numai în picioarele goale. Înhaţă o căpăţână de miel, o aruncă dibaci în felinarul din colţul străzii şi dispăru, smulgând manşonul unei bătrâne, care începu să ţipe: hoţii!, miliţia! Tatăl Luizei-Maleta, beat, apăru din curte, mătăhăind şi ţinând în fiecare mână un miel fără cap, se înfipse în mijlocul unui troian şi se porni să înjure, ameninţând c-o să răstoarne cu umărul în Dunăre toată mahalaua aia puturoasă şi plină de lindini. Cineva rupse un par din gard şi-l pocni peste genunchi; el se aruncă înainte, mugind, şi se rostogoli în zăpada, dar cu încă doi oameni. Ăia-l buşiră cu bocancii şi cu pumnii, iar când să se ridice în capul oaselor, ca să se cureţe de povară, o sanie urcând de la Dunăre trecu în goană peste ei, rupându-i unuia mâna şi spărgând burţile mieilor. În urmă, vântul împroşcă ninsoarea cu o zeamă jilavă. Tatăl Luizei-Maleta se ridică, agitând o jumătate de potcoavă desprinsă de pe copitele cailor şi chemând toţi vecinii, dacă nu li se sleise măduva în noadă, să vină să se bată cu el. Un ţigan îmbrăcat fudul, cu scurtă şi pantaloni de piele, înaintă îndrăzneţ şi-l dădu gata, izbindu-l vârtos în ceafă cu o traistă cu făină. Îl târâră pe braţe în casă. Urla şi gemea înfundat. Îi puseră o pungă cu gheaţă pe frunte. Alături, nevastă-sa prăjea carne pe un primus, iar Luiza-Maleta, în faţa ochiului de geam prin care aruncase lumii, ca o provocare stranie, căpăţânile de miel, rodea cuişoare, ascultând clinchetele argintii ale clopoţeilor şi colindele cu care copiii din oraş şi din satele din bălţi împresurau Dunărea, înnobilând-o cu destinul fluviilor ce vestesc o nouă naştere şi un nou Dumnezeu... Seara, fiindcă pescarul nu se liniştise, nevasta şi fata îi dădură să

sugă încă doi litri de vin, îl înfăşurară într-o pătură pe care o cusură strâns pe el, aşa cum se obişnuieşte cu morţii de pe vapoare, înainte de-a fi aruncaţi în ocean, şi nevastă-sa vru să-l rostogolească cu piciorul în micul ocean de sub patul din bucătărie, dar Luiza-Maleta o opri: „întoarce-l spre mine” şi-l pocni între ochi, pentru că fusese învins în stradă. Apoi îl lovi şi nevasta. Mizeria, scârba, eşecul devin mai suportabile, probabil, dacă poţi să dai un pumn. Bătându-l pe pescar poate-şi închipuiau că încep anul ţinând în dinţi o crenguţă înmugurită. Baţi un beţiv, îl linguşeşti pe Dumnezeu, spun cei de la malul Mării Negre. Bătrâna a adormit încredinţată că cineva aprinsese, pentru ea, un mac într-o candelă. Luiza-Maleta a stat trează, ca şi vântul din cercevcle, pândind-o pe Doina Poloneza, care s-a întors acasă cu Irina şi cu Saltava, ca să-i spună:

— Doina, aznoapte, când se sfârşea anul vechi şi începea ăsta nou, luna s-a schimbat în ţigancă codoaşă, a scos din bălţi cinci iepe şi le-a dat puşcăriaşilor din închisoarea oraşului, săi bucure cu carne muierească.

Saltava a fluierat în coiful de hârtie poleită pe care-l purtase toată noaptea şi i-a zis:

Luiza-Maleta, ca să te plăteşti de vorbele alea urâte, aprinde o ramură de vâsc şi roagă-te la brazi să te schimbe, timp de zece nopţi, în veveriţă.

— Irina, i-a aruncat Luiza-Maleta Irinei, prietenul tău e foarte solid, foarte agresiv şi foarte sigur pe el.

— Îl iubesc, a râs Irina, în zori m-a trecut Dunărea pe gheaţă, ca să căutăm la cherhana crapul roşu pe care l-au zărit unii, la copca năvoadelor, şi despre care se zice că e jumătate peşte de argint, jumătate cal de aramă, un centaur al Dunării.

Luiza-Maleta i-a poftit în verandă, le-a dat pulpă de miel, plăcintă cu vişine şi vin ulb, iar Doina şi Irina, în rochii de catifea lungi, şi-au învelit umerii cu acelaşi şal şi-au început să cânte. Ziua aia de întâi ianuarie a fost ca un

prolog nelegiuit al întregului an. Cezar s-a pilit, s-a pilit şi Luiza-Maleta, Cezar i-a cerut făină, a presărat-o pe podele şi le-a arătat fetelor, lucrând cu degetele de la mână, tiparul labei de lup, al labei de vulpe şi de iepure – o dată când ies la vânătoare, o dată când sunt în nuntă.

— Uite, se lăuda Saltava, dac-aş pune mâna pe crapul ăla roşu, jumătate peşte de argint, jumătate cal de aramă, ţi-aş face, Luiza-Maleta, o noapte de primăvară, cu pâclă verde, cu puţină vrajă şi abur subţire, aş pune în ea un râu, peste râu un pod de lemn cu cai de bronz la amândouă capetele, descântat să se poată ridica în văzduh şi să se mute din vad în vad, te-aş sui pe el şi te-aş trece într-o livadă ca să înfloreşti cu prunii, cu merii şi cu piersicii. Sau ţi-aş construi podul bisericii de la Râuri.

— Nu, izbucni Irina şi sări în picioare, smulgînd cu umărul butucul de vâsc legat de-un stâlp sculptat. Ăla-i numai podul meu.

— Jumătate e şi-al meu, anunţă Doina Poloneza.

— Dunăre, D mare de tipar, D mare de mână, d mic de mână, d. d. d...

Saltava, fragmentând Dunărea în litere, îşi acoperi, râzând, capul cu palmele ca să se apere de grindina de pumni cărăbăniţi de Irina.

— Măceş prost, biserica de la Râuri e numai povestea noastră.

— Orice poveste cu Isus este biblică, prin urmare este a tuturor, o contrazise Luiza-Maleta.

— Acum trei ani mergeam prin câmpie, năucit de soare, de pârjolul lui iulie, cu buzele uscate, cu plămânii dogorind. Nici o adiere de vânt, nici un petic de umbră. Şi deodată, biserica...

— Şi eu, înăuntru, sus pe schele, îndrăgostită de Isus, se dezvălui Irina.

— O dragoste inspirată, urmă Cezar, iarba seducţiei, boarea unor taine ce nu se vor descifrate.

— Poate eram îndrăgostită mai mult de umilinţa latentă din ochii lui. Tu ai intrat şi eu, sus pe schele, mă frecam cu ţâţele de chipul lui Isus, pe care-l descoperisem în mijlocul cupolei, sub patru straturi de tencuială.

— Întâi am auzit un foşnet, parc-ar fi nins prin ferestrele turlei, pe urmă şoapte înlănţuite...

— Isus de la Râuri, spre deosebire de cei din toate bisericile la restaurarea picturilor cărora am lucrat, nu suferea de obişnuinţa închistată a spaimei de moarte şi nici de prea senina şi tâmpita dragoste de oameni. Se vedea că-i e poftă să iubească o femeie. Şi fiindcă eu îl descoperisem, curăţind locul cu migală, pe mine trebuia să mă iubească. Şi m-a iubit. Pe când îi ştergeam fumul de pe chip cu ţâţele, El, mistuit dintr-odată de patimă, mă lumină albastru, îşi adună risipirea, dreptatea, crima, suspiciunea şi dezordinea iubirii în carnea mea. Când a început să-mi muşte sfârcurile...

— Dumnezeule! făcu Luiza-Maleta.

— Eu, Irina, nu El, zise Cezar Saltava.

—... Mărire Ţie, Doamne! am strigat, spuse Irina. Iar Cezar m-a ridicat în braţe şi m-a dus în mica livadă din spatele bisericii.

— Dar mai întâi am trecut printr-un fel de seră cu multe geamuri sparte, m-am tăiat la picior şi mi-am rupt pantalonii.

— Iar eu, se amestecă Doina Poloneza, am strigat, uimită, din tinda bisericii: Irina, l-ai dat jos pe Isus din cupolă? Nu mi-ai răspuns, cădeaţi în iarba coaptă de sub vişin...

— Irina, zise Luiza-Maleta, să muţi vişinul ăla în grădina casei tale, aşa cum se mută brazii din munţi în parcurile oraşelor. Cine-a făcut minunea să aplece ramurile vişinului peste voi, Cezar, tu sau Isus?

— Amândoi, nu-i aşa? făcu Irina şi, lipindu-se cu ţâţele de Saltava, îl sărută lung, un fel de ţipăt convulsiv, tenace, chemând întinderea verii, anulând abjecţia

iernilor. Doina, ştiu bine că şi tu ţi-ai poleit sfârcurile cu bronzul lui Isus de la Râuri. La vară s-o ducem acolo şi pe Luiza-Maleta, căci mai sunt prin preajmă şi nişte plopi albi, tei pitici, căpiţe de fân.

— Oh, ştiu – o voce lălâie, descărnată, parcă atunci stată din fiert şi fiartă în aceeaşi apă cu craniul ăla ca de oaie, sau de vacă neîmplinită – ţi-e milă de mine, ai vrea să mă vezi umblând. Dar tu, în calitate de activist comunist, trebuie, Cezar Saltava, să ai grijă de toată lumea (Irina şi Doina cântau despre un butuc, un satâr şi luna plină) şi în primul rând de statul nostru democrat-popular. Eu pot să-ţi spun, chiar fără să mă schimb în veveriţă şi să mă sui în fagi, că pe strada Tulnici 66, Dumitru Tase Roşioru ţine un pistol, ascuns într-o roată de tutun din magazie, peste care a aşezat doi căţei de porţelan. La învăţătorul Nicolae Breazu, Transilvaniei 42 bis, au venit, noaptea, patru inşi ca să le descifreze la vioară melodia unui cântec care mai apoi s-a dovedit a fi legionar şi învăţătorul n-a anunţat organele în drept (Irina şi Doina şi o puşlama din San-Francisco mâncau sandvişuri cu îngeri), Marin Alexandru, Lotusului 4, a scos din casă şi din oraş, în coarnele a doi ţapi, aurul nedeclarat...

— Frumoasă lovitură, domnule Saltava, zise Leb Betleem. Calculată perfect, al naibii să fiu. Lighioana ştia totul despre dumneavoastră, şi probabil încă ceva pe deasupra.

— Era mai bine să nu mă cauţi, Leb. Era mult mai bine să fi rămas la Ierusalim, să arunci în fiecare dimineaţă o liră în pălăria bătrânului cu potârnichile.

— Trebuia să-mi iau catrafusele, fiindcă locul devenise jegos, într-o zi am primit un colet conţinând o viperă vie.

— Ai apucat spre mine pe o cale greşită.

— Nu-nţeleg.

— Eu sunt calea greşită, strigă Gil Teodorescu, venind din camera unde se păstrează băuturile străine.

— Nu te-ai înecat? se încruntă Leb Betleem, de parcă ar fi fost de la sine înţeles că Gil, dacă el îi spusese, trebuia să se fi dus să moară. Ţine minte, Gil, cine se amestecă în treburile mele...

— Ăsta-i defectul meu, răspunse Gil, nu pot să ţin minte nimic.

— Atunci caută şi ia de nevastă o muiere cu ţâte moi şi uriaşe pe care s-o pui să şi le îndoaie ori de câte ori va fi nevoie să ţii minte că ai de încasat două picioare-n fund. Domnule Saltava, când spun că nu-nţeleg, înseamnă pur şi simplu că nu înţeleg şi nu că vreau să jumulesc gâşte sălbatice ca să le iau fulgii în batistă.

— Luiza-Maleta mi-a dat informaţiile alea vrând să sădească în mine frica. *Deoarece frica linge puii mizeriei şi-i face mari*.

— Vi le-a dat ca să le duceţi mai departe, completă Leb. E clar, oricărui om i s-ar fi făcut frică şi s-ar fi dus mai departe. Cine nu denunţă duşmanii regimului, pică el. Sau cel puţin aşa era pe vremea aia.

— Luiza-Maleta m-a somat prin trei scrisori ca să merg mai departe. Înseamnă că era cu totul de nepotolit. Se vede că cei ce stau în Scaunul singurătăţii sunt cu totul de nepotolit.

— Luiza-Maleta n-a stat niciodată în scaunul ăsta.

— Oho, se miră Leb, şi povestea aia bezmetică?!

— E cât se poate de adevărată. Mai adevărată chiar decât rahatul care eşti.

— Domnule Saltava, vorbiţi cu mine ca şi cum v-aş fi jefuit.

— Fraza aia blestemată, Leb.

— Cu ce fel de flegmă mai vreţi să mă scuipaţi? Am jucat în multe tripouri şi peste tot mi se spunea *Leb cel tăcut*.

— Spune tu, Gil, fraza aia. Numai tu poţi s-o redai în toată măreţia ei băloasă.

— Nătărăul ăsta, zise Leb, frate cu stafia peştelui pe care l-am mâncat ieri!

— Ascult-aici, rânji Gil, umezindu-şi buzele: *subsemnata Luiza-Maleta*, *cu vigilenţă revoluţionară vă aduc la cunoştinţă că tovarăşul Cezar Saltava*, *activist al comitetului raional*, *iar a încălcat Constituţia*. *Sursa Betleem informează*...

— Cunoşti fraza asta, Leb?

— Da, zise el, da – şi faţa i se schimbă ca sub o pudră murdară. Turbata aia, deci, nu s-a putut stăpâni! Ticăloasa! Cu *revoluţionară vigilenţă vă aduc la cunoştinţă că tovarăşul Cezar Saltava*...

— Gil, am zis, uite banii pentru sticla de Roze de Huşi. Am plătit şi am ieşit. De pe terasă l-am auzit pe Leb Betleem strigând:

— Gil, trimite după copiii ăia cu acordeoanele. M-am întors la scumpa noastră Dunăre şi trebuie să mă bălăcesc în toate noroaiele. Şampanie şi acordeoane!

Ieşind de la Flamingo am pornit-o spre Doina Poloneza şi pe drum am descoperit că norii au simţul perfecţiunii foarte dezvoltat, caută necontenit forme ideale şi nu întârzie în nici una. Fluxul de forţă al primăverii încurajează sufletul spre bucurii neîncercate, vroiam să văd balcoane în care oamenii stau cu picioarele atârnate şi ascultam cum vântul trage pe geamuri cu o sârmă subţire: ăsta-i bun să-l bată furtunile din mai cu piatră, ăstuia o să-i spun la noapte o poveste. O zi de primăvară e o sabie de aur, o ţii în mână şi te ia ameţeala, ţi-o atârni la şold şi porneşti la război.

Vântu-mi îndesa în nări aromă sănătoasă de bere proaspătă, de colţ de iarbă şi de pământ orgolios; toată neliniştea răscolitoare de la începutul lui aprilie, care-mi da sentimentul că un lup stă la uşă în sângele meu şi aşteaptă.

Casa Polonezei, mică şi cu brâie albastre, era închisă. Deasupra ei, un nor lua chip de biserică şi un cal intra în

altar, lăsându-şi şaua afară. M-am strecurat în livadă. Pruni şi caişi pitici, cu trunchiurile văruite şi bătuţi de floare, tufe de trandafir, de coacăz şi de izmă, cuiburi de zambile şi garoafe, un canal prelungindu-se din jgheabul fântânii în Dunăre, un tei cu crengi groase şi, atârnat de ele, un hamac din care se revărsa un snop de păr negru. Poloneză cu sânge ţigan, Doina se scălda la soare şi se juca, pe nevăzute, cu doi copii din vecini. Vârând două deşte în gură, fluiera, imitând cântecul mierlei şi dincolo de gardul de scândură susţinând un val de viţă de vie, cei doi copii, înarmaţi cu praştii, dădeau ocol unui nuc uriaş, cu paşi furişaţi, căutând pasărea s-o ia la ochi.

Îmi zări umbra şi rosti leneş, fără să coboare:

— Eşti cu Irina? Roag-o să închidă poarta, azi dimineaţă au omorât pe-aici un câine turbat.

— Am venit singur.

— Ah, singur, făcu Doina şi sări, cu picioarele goale, pe pământul uscat, răcoros, plină de mirosul amar al scoarţei de cais.

Purta o rochie albă ce-i scotea în evidenţă exuberanţa şoldurilor şi sânii mari, ieşiţi pe jumătate în lumină. Sfârcurile, licărind sub pânza străvezie, anunţau ziua împărţirii darurilor.

— E minunat că te-ai gândit să mă vezi – şi un zâmbet ca o literă necunoscută îi tremură pe buzele groase, îi pulsă în ochii negri şi-i tipări un zvâcnet în nările subţiri – surâsul elegant al păcatului, îndemnul, abia perceptibil, la reflecţii voluptuoase.

— Mi-ar fi făcut plăcere să fiu fată, i-am zis, în loc de salut.

— Nu cunoşti dezavantajele. Un băiat e mult mai liber.

— Liber să-şi înceapă primăvara cu un pahar de vin roşu şi liber să-l suporte în ceafă pe Leb Betleem.

— Cine-i Leb Betleem?

— Un provocator foarte sigur pe el.

— Un provocator foarte sigur pe el e un provocator foarte prost plătit. Ce otravă foloseşte?

— Otrava Luizei-Maleta. Amestecată cu niţel adevăr clocit.

— V-aţi bătut?

— L-am înjurat. Dar simt că trebuia să-i rup fălcile.

— Trăieşti cele mai importante evenimente cu o întârziere de-a dreptul captivantă. Spune, chiar nu faci niciodată un lucru la timpul potrivit?

— Mi-ar fi plăcut să fiu fată şi să am dreptul la o fericire mică.

— La fel zicea o fată nemângâiată şi cu gheaţă acră în oasele bolnave.

— Va trebui s-o iert. În spatele ei şedea Leb Betleem.

— Dar în spatele lui Leb Betleem?

— N-am o intuiţie prea ascuţită.

— Atunci o să sfârşeşti rău.

— Miroase a ploaie vântul ăsta de pe Dunăre.

— Vrei să ies în stradă şi să strig la oamenii care au iezi să-şi închidă iezii în casă?

— Vreau să-mi împrumuţi un pic păunii ăia ai tăi, să cobor cu ei pe plajă.

Avea doi păuni, unul alb, i-a chemat, strigându-i ca pe curci: bii, bii, bii! – le-a petrecut pe după gât câte-un şir de mărgele şi mi-a dat în mână capetele celor două şiraguri.

Am ieşit pe plajă. Vântul îmbobocind pe fluviu spulbera uşor nisipul greblat de ghearele păsărilor. Doina a rămas în muchea malului, călare pe o poliţă de piatră – una din pietrele lângă care începe lumea, mai ales dacă e noapte şi pe Dunăre trece un vapor.

— Mi-ar fi plăcut să fiu fată şi să se îndrăgostească de mine unul din păunii tăi. Trebuie să fie nemaipomenit să-ţi petreci nopţile de iarnă cu un păun şi să faci ouă pistruiate.

— Ce e asta? se miră Doina. Intoxicaţie Betleem?

Alde Cap-de-şarpe-mic şi sec şedeau nemişcaţi la dreapta şi la stânga mea.

— Ţanţoşi ai dracului, dacă stai să te uiţi la ei. Tâmpiţi cum sunt îşi închipuie cu siguranţă că vântul se umflă-n pieptul lor ca să-i roage să-i caute de păduchi.

— Fă-i să danseze şi-ţi dau un bulgăraş cu icre negre să i-l duci Irinei. Mi-a adus cineva doi bulgări de icre negre.

— Nu primesc.

— De ce?

— Fata care trimite un dar altei fete umple coşul cu oase moarte.

— Ieftin, se strâmbă Poloneza.

Păunii se aplecară să ciugulească viermi din nisip – un vierme de lămâie, păunul alb, un vierme curcubeu, păunul colorat.

— Da, am recunoscut, ieftin şi acrişor ca vinul dat în vânzare, primăvara. Fii atentă!

Sus, pe dunga malului, se mai vedeau două femei – una toca buruieni cu o secure care putea foarte bine să fie o sabie, ailaltă jumulea o găină. M-am înfipt pe nisip, aproape de apă, mi-am pipăit mijlocul, ca să mă asigur că petalele, frunzele, solzii şi rapănul sunt la locul lor, am scuturat din umeri şi am pornit-o în fugă pe nisipul cafeniu, cu mâinile înălţate rotund deasupra capului, ca şi cum l-aş fi săltat pe Leb Betleem, să-l arunc în Dunăre. Am ocolit o buturugă, alţi câţiva paşi şi m-am închinat păunilor. Ăştia, iritaţi de prostia mea, sau fascinaţi de snopul de păr negru pe care Doina îl adusese de pe spinare pe sâni, se scuturară, făcând să zornăie mărgelele, clocotiră şi-şi desfăşurară cozile în largi evantaie fierbând electric.

— Ui, mă! chiui Doina, bucuroasă.

Iar eu:

— Dacă vreau. Îi pot face să scoată coarne de căprioară. Lear sta frumos cu coarne de căprioară pe capetele astea nătânge.

— Şi de ce nu vrei?

— Fiindcă am o groază de treburi. Fiindcă sunt aşteptat în douăj de locuri deodată.

— Atunci, cară-te! strigă Doina, mânioasă.

— Mulţumesc. Cezar e numele meu. Îl poartă cu aceeaşi mândrie împăraţii, caii şi câinii.

Şi, iscălindu-mă în aer cu o pană de păun, am pornit-o la vale, prin marginea Dunării, spre un pâlc de sălcii păzit de-un soldat de scândură, inamicul veşnic găurit în tâmple de toţi recruţii lumii. Mă simţeam uşor, mândru şi-mi venea să nechez. Apoi îmi trecu prin gând că cerul albastru, străbătut de reflexe de-un vioriu întunecat, de parcă fierbeau cazane de miere şi se topeau sigilii de ceară roşie în munţii Măcinului, e cu capul plin de tot balamucul primăverii şi mă crede un copac umblând pe lângă apă, dornic să înfrunzească înaintea ălorlalţi. Atârnaţi în ştreang de mărgele, păunii veneau după mine, aripă lângă aripă. I-am înhămat la o trăsură încărcată cu pale de vânt răsucite pe sub braţele Doinei. În colţurile trăsurii am înfipt patru nuiele de plop şi în vârful lor patru păsări: un sturz cu trup de cireşe, o vrabie cu trupul de caise, un pescăruş cu trupul de mure, o ciocăni-toare cu trupul de măr – şi toate patru cu ochi de afine, guşă de miez de nucă şi cântecul din boabe de orz coapte pe vatră şi păstrate-n lapte cald. În vadul unde vin cei din mahala să spele preşurile şi covoarele, am intrat în Dunăre şi am răsturnat trăsura.

— Iată, doamnă, minunile care din mila ta rodesc. Vreau să dau în frunze şi nu pot până nu mi s-arată centaurul ce-ţi colindă valurile – jumătate peşte de argint, jumătate cal de aramă înroşită cu ciocanul. Sunt un copac însemnat, port ascunse-n trunchi, învelite-n pânză de mătase, două sute de piese de aur; hoţul care a scobit ascunzătoarea şi m-a oblojit cu buruieni până s-a închis rana şi s-a învelit din nou cu scoarţă şi a dat lăstari, a pierit de bubă neagră. Vreau să-ţi văd centaurul, chiar

dac-o fi ca fulgerul să-mi aprindă aşchiile... Draci bălţaţi! N-ai nimic de arătat. Centaurul tău nu-i decât un peşte bastard!

Am scuipat furios şi m-am întors la Doina.

— Schimbă-i pe-o pereche de găini, am mârâit, trecându-i păunii. Sau schimbă-i pe o gaură în gard când fac vecinii nuntă şi nu te invită. Sau pe o nouă întâlnire cu lipoveanul Cuprian.

— Dac-ai fi fost fată...

— N-am vrut niciodată să fiu fată. Pentru că fetele pierd totdeauna. Chiar şi când au o armă-n mână.

— Suferi c-ai pierdut în faţa lui Cuprian?!

Cuprian avea douăjdoi de ani, luntre, lopeţi, prostovol. frunte înaltă, plete risipite pe umeri, ochi mici, tulburi şi o barbă aurie parcă bătută de-un vânt albastru. Locuia într-o cabină de şlep părăsit, în cimitirul vapoarelor, pe Dunărea moartă, cânta până la leşin din armonică şi nu-ngăduia femeilor din satul Ghecet, întins de-a lungul unei singure uliţe, să-l viziteze şi când vreuna mai îndrăzneaţă, care-l pândea tot timpul cu speranţă lacomă, spăla rufe şi urca să le atârne la uscat pe vapoarele părăsite, ca şi cum ar fi încercat să îmbrace fantome sau să toarne sânge în nefiinţa celor rămaşi pe fundul mărilor, Cuprian simţea şuier de funie lângă beregată şi dispărea în Brăila, unde răspundea de-un atelier fotografic. Sau, prea sătul de oraş, se înfunda în bălţi, pe canale singuratice şi înguste, ca s-asculte mirat cum bâiguie tăcerea-n stuf şi să-njure soarele, de mânia căruia se apăra vârându-şi capul într-o coroană de nuiele şi de frunze ude. Îl urmărea norocul, oriîncotro ar fi apucat-o, pentru că pecetea frunţii lui – după cum desluşise Cezar Saltava – era Luna răsărind între cinci ghinde de aur, într-o seară calmă şi caldă, în care se aude cum picură firea în univers. Din zodia ghindelor ies raţele sălbatice, gâlgâind, pe hotarul unde Dunărea moartă, zisă şi Dunărea lină, se uneşte cu Dunărea vie, mai purtând şi numele de Gremenea, şi pe

dunga aia, unde eternitatea neagră capătă din nou suflet, vijelie, putere, forţă virilă şi voluptatea de a legăna sturioni, cea mai frumoasă dintre ele, aleasă în soborul vrăjitoarelor de pe Nil să se schimbe în flaming şi să conducă migraţiile, depune într-un culcuş, împletit numai din fire de apă trecute prin două mii de scorburi căptuşite cu izmă şi stânjenei, oul pe care să-l bea centaurul Dunării ca să-şi cureţe solzii. Şi chiar pe locul ăla unde moartea aduce ca ofrandă o coasă ruptă, Saltava fusese învins de Cuprian, fără ca lipoveanul să mişte un deşt.

Fierbea în sălcii şi pe ape deznădejdea toamnei. Mult prea devreme. Pe puntea bacului legând Brăila cu cherhanaua Corotişca, aşezaţi pe un cufăr înalt, cu pereţii zugrăviţi – dealuri de umbră, castel cu turnuri pe un vârf de stâncă, prinţesă captivă la fereastră cu zăbrele, vale străbătută de-un pârâiaş, porc mistreţ gonind cu lancea înfiptă în spinare, cavaler pe cal înspumat – Cezar şi Doina priveau alene în miezul zilei domoale, scrisă de la sud spre celelalte zări cu fraze din Biblie şi din Coran. Căci, septembrie, la Brăila, are imaginaţia boabelor de chihlimbar uitate în fereastră însorită şi mania filigranelor.

Chiar pătrunsă de melancolie, Poloneza era caldă ca o mirişte în iulie, şi Saltava, prinzând-o de umeri, îi şopti în ureche:

— Lasă-mă să te sărut o dată. O singură dată şi-ai să te risipeşti în văzduh.

— Şi pe urmă ce poveste o să iasă?

— Poate una tristă, dar merită să-ncercăm.

— Mie-mi plac numai poveştile fără pereche.

— Păi să-ţi spun una care s-a-ntâmplat ieri, aici, pe malul Dunării. Ieri, pe undeva prin Comorofca, un şarpe a ieşit din bălării şi s-a încolăcit pe picioarele unui băieţel care aţipise pe mal. Când s-a trezit, ăla micu a-nceput să urle: dă-mi drumu, mă, să plec la şcoală sau ai draci pe capu' tău!?

— Poveşti frumoase, oftă Doina, se-ntâmplă numai în decembrie.

— Ai dreptate. Anul trecut, în decembrie...

Doi bătrâni cu pălării de pai, unul ţinând în lesă un câine alb, altul strângând între picioare un săculeţ cu prune uscate, îl salutară pe Saltava, înclinându-se. Şedeau cocoţaţi într-o căruţă, rezemaţi de un gard încărcat cu zorele (se mutau sub ploi?), între cuşti cu găini, o scară de lemn, coşuri cu struguri şi nişte sculuri de lână. Cezar le zâmbi searbăd şi bătrânul cu câinele mârâi-n barbă.

— Ăştia de-au ajuns la putere în Brăila murdăresc timpul când surâd.

— Într-o zi, tot or să se ducă dracului, răspunse sacul cu prune.

— Şi?! Ce te-ncălzeşte pe tine?! Tu tot n-ai să mai fii de faţă!

—... înainte de Crăciun, urmă Saltava (şi ştia că ăia-l înjură şi turba), o sanie cu coviltir, trasă de doi ofiţeri împuşcaţi, a trecut Siretul, venind de la Galaţi, a intrat în Brăila, şi un fir de trandafir, care călătorise într-un pahar căptuşit cu vată, a sărit jos şi-a-nceput să-mpartă flori: o garoafă fiecărui trecător, două picături din sângele ofiţerilor fiecărei umbre.

— Şi tot aşa din stradă-n stradă, râse Doina cu dispreţ moale, până i-a ieşit în cale o foarfecă de argint care i-a tăiat gâtul. Ai treijşunu de ani şi nu ştii decât basme de lepădat fetele.

— Am mai mulţi.

— Îi ţii bine ascunşi.

Şi se sculă să coboare. Mii de cireşe dădură în copt, se înnegriră, se sparseră şi-şi răspândiră mustul în camera ei. Sări pe o buturugă (cineva, în pădurea de plopi, înjura un cârd de lişiţe), în cer fierbeau samovare şi se clătinau desene lascive, iar de pe canalul acoperit cu tufe de gherghin şi de ienupăr suiau, trosnind, arome tari. Parcă

umblau prin aer, ca să se îndoape cu funigei, sute de boboci de smirnă şi Doina, stăpână pe păşunele ei în care cai sălbatici sug ugerul iepelor, pentru ca să ia din lapte urletul haitelor de lupi şi hălci de cer având culoarea cucutei din cimitir, verde închis, verde gras, verde placid, verde înfricoşat, ocoli podul de lemn care duce în cherhana şi intră în cornul de fagi, plin de seve galbene, care scutura schituri de frunză şi miros de ciuperci peste un val de trestii înalte.

— Încotro? strigă Saltava, muindu-şi buzele, nările şi sângele în asfinţitul unui smoc de frunze fărâmat în palme.

Ea se întoarse numai pe jumătate, ca o secure prevestind dezastre şi, femeie din Nord, mai degrabă ţigancă din Nord, sortită să fie logodnica tuturor copacilor cu scoarţa albă, să-şi împletească privirile cu ei, să cheme împreună ruina, înghеţul, orizontul căzut şi plin de-o suferinţă latentă, strângea sub braţ trupul unui plop tânăr, ca pe un bărbat întors din trădare.

— Chiar vrei să ştii unde merg? – vorbe rele şi provocare aurită în ochii largi, vicleni şi miraţi, care-l cuprindeau în adâncul lor pe Cezar Saltava, întemniţat într-o depărtare mult prea străină şi difuză, proiectat doar ca o creangă de pelin dincolo de luntrea cu pânze – „ea nu e altceva, Cezar, decât o scoică din lună care-a căzut pe pământ şi-a lunecat pe ape, nu-i aşa? „ – legănându-se pe locul unde Dunărea vie şi Dunărea moartă se amestecau ca să alcătuiască Dunărea primordială. Şi când el înţelese că nu era nici măcar izvor de ţărână lângă vârtejul vorbind cu zeii apelor sau cu toţi regii trecând cu caravana de cămile prin castelele ce le înălţau norii deasupra timpului învietor al fluviului, o auzi spunând:

— Merg să întâlnesc pe cineva care trăieşte basmele. Acolo unde se aşază el, la cârciumă, la femeia pe care-o vrea, în pădure sau la furat, se aşază şi un mal de sticlă.

Se întoarse smucit, rupere nervoasă a şoldurilor exuberante şi se înfundă pe cărare, în desişul de plopi neclintiţi, ireali, parcă şi ei crescuţi într-un mal de sticlă.

Cezar intră singur pe podul de lemn, pătruns de sentimentul cleios al unei pierderi buboase. Ţinuse în palmă o ramură cu muguri oacheşi şi i-o smulsese, sfidându-l cu expresia nepăsării, cu aroganţa celui care împrumută, ştiind că nu i se va mai cere nimic înapoi, băiatul ăla care putea, dac-ar fi vrut, să-l aducă şi pe Dumnezeu pe ape şi despre care el fusese informat că poate umbla cu mâna în cuibul de la streaşina tuturor caselor din cartierul Pisc şi că are acolo drept *de fată mare*, căci, stai niţel... stai, cine spusese că pe lângă secolul nostru, al douăzecelea, Evul Mediu a fost timpul căsătoriilor din dragoste!? Ei, nu, netrebnicul va trebui aruncat la mama dracului! Saltava se opri. Dunărea mirosea şi a lături şi a lămâie. Un individ bărbos trecu pe lângă el, cu nişte vintire pe umăr şi zise, arătând cu capul spre via din spatele cherhanalei, de unde s-auzea urlând un copil:

— Corcitura aia şi-a înfipt o undiţă în buză, ca să simtă pe pielea lui ce simt peştii când îi prinzi şi-acum zbiară-n braţele mă-şi. Poate că-s idiot, da-mi place, fiindcă într-o zi numai un caraghios ca ăsta o să schimbe lumea.

„Dar ea şi nu el m-a prădat, el e sclavul lor”, se despică gândul adevărat în Saltava. Scuipă cu greaţă pe un pâlc de cârciumărese sau crizanteme noroioase şi luă loc la o masă, potrivită lângă stâlpul cerdacului deschis spre Dunăre.

— Bună ziua, doriţi ciorbă de peşte? îl întrebă o fată plăpândă, în rochie albastră. Părea suptă de ape şi de nesomn, o pasăre copleşită de ivirea neaşteptată a toamnei.

Saltava brodă un zâmbet prietenos şi aruncă fraza lui enigmatică, menită să deruteze.

— Călcat de tren, dar netăiat, zise el.

— Am impresia, râse fata, că toţi clienţii noştri s-au înţeles astăzi între ei să se poarte şi să vorbească numai aiurea.

— Eu vorbesc serios, o lămuri Saltava. Cunosc un om pe care l-a călcat trenul, în gară la Făurei, dar fără să-l taie. Norocul lui că locomotiva n-avea grătar. De ce poartă oamenii ăia benzi de mitralieră pe umeri?

— Ideea şefului restaurantului. Toate despărţiturile pentru gloanţe sunt pline de peştişori săraţi. Mănânci întruna şi ceri băutură. Vreţi să-ncercaţi?

— Vreau să iei loc la masă, aici, lângă mine.

— Ca să mă calce un tren fără să mă taie?

— Adă vin şi două pahare. Până te-ntorci, eu o să mă gândesc cum te cheamă.

— E un nume greu de ghicit. L-a adus tata din munţii Buzăului. Zice c-a dat pe el o priocă de cai furaţi. Dar nu merita să dea nici măcar un iepure omorât de ciori.

— Cuprian e cel mai urât nume. Nume de cloncan afurisit. Şi, pentru că intrase cu palmele într-o vatră goală, o înjură şi pe Doina. O înjura, fiindcă-i descurajase încercările, „îşi închipuie c-o apără pe Irina... sau se răzbuna pentru că am fost întâi al Irinei!?” Se cufundă într-o tristeţe prietenoasă, depărtată de pământ, ca atunci când uitase portocalul pe terasa casei şi peste noapte ninsese. O zi eşuată! Şi asta tocmai când esenţele Dunării, ale bălţii, ale toamnei chemau la o întâlnire a dorinţelor aspre. Dunărea moartă, plină de peşti orbi, monştri atemporali şi Dunărea vie, pe care visul umblă în chip de luntre cu pânze, ca un vultur ieşit să vâneze mierle, îmbrăcate amândouă, jumătate în purpură, jumătate în ceaţă de oase zdrobite – căci în fluvii nu încetează niciodată vânătoarea şi asasinatul, călătoria primejdioasă, pânda făcută numai cu ghearele şi colţii, spaima, goana, ceasul rău, clipa dezastrului – unite într-o Dunăre vehementă, amestec vrăjit de nemurire preţioasă şi moarte dărăpănată, turna cu carafa otravă subţire

peste înfrângerea lui Cezar Saltava. Respins, Cezar nu ajunse, totuşi, să capete respiraţia mândriei şi a răzbunării. Îl întoarse din bătălie fata în rochie albastră.

— V-am adus vin grecesc, care miroase a răşină. Retsina se cheamă.

Auzind-o, simţi cum se stinge în el înverşunarea şi devine flexibil. La urma urmelor, Poloneza nu-i datora nimic şi nici el nu datora nimic nimănui.

— Havalica te cheamă, anunţă Saltava şi fata ţipă în pumn, mirată, şi apoi strigă, scuturându-se de ape şi lasând să-i curgă printre deştele subţiri ţipătul ucis:

— Cine v-a spus? Bucătarul?

— Nimeni. O dată, de mult, am fost şi eu fată şi mă pricep. Havalica bătu din palme. La spatele ei, între nişte buturugi acoperite de iederă, un măceş înflorea a doua oară.

— Fată!? Minunat – şi bău pe nerăsuflate jumătate de pahar cu vin. E frumos c-aţi fost femeie, dumneavoastră, un bărbat de doi metri, cu carnea pe el bătută şi afumată...

— Nu, nu, cu carnea păstrată sub şeile tătarilor şi-ale hunilor. Va să zică nu-ţi place că sunt înalt şi slab.

— Nu ştiu ce să zic. Aveţi obrajii mai luminoşi decât ochii.

— Poate că sunt Ioan Gură de aur şi ţin între fălci o poveste roşie, gata să-mi ţâşnească prin obraji. E un măceş imprudent măceşul ăla.

— E greu să fii fată, nu-i aşa? Toţi încearcă să te sărute sau să te ciupească de fund. Şi cel mai mult bărbaţii însuraţi.

— Al naibii să fiu dacă n-ai dreptate, râse Cezar. Uite, eram ca tine de tânăr şi mă întorceam acasă, aici, în bălţi. Veneam de departe. Şi când să trec Dunărea, a trebuit să aştept un ceas, poate mai bine.

Şi pe când aştepta, patru rânduri de plopi, ieşiţi din Insula mică, aleşi prin tragere la sorţi ca să se mute de-a

lungul şoselei Brăila-Buzău, treceau în marş pe mijlocul Dunării, numai pe val de argint, intrau în port şi urcau în oraş ca să primească bonuri de ordine, câte-o raţie de unsoare cu care să-şi ungă rănile, iarna, şi ca să vadă, înainte de-a intra şi de-a rămâne de santinelă timp de o viaţă de copac, pe marginea şoselei, un film la cinema Passalacqua. Pentru că deveneau torţe ale câmpiei, cei dintâi vestitori ai furtunii, năluci şi speranţă ochilor oricărui chinuit amestecat în ţărână, veghe îndreptată spre cer, refuzând orii p formulă ultimativă, primăria se gândise să-i înveselească o clipă, dar mai bine i-ar fi dus să le dea o bere la Papacanaris, fiindcă la Passalacqua rula un film deprimant.

— Vorbiţi prea complicat pentru mine, zise Havalica, dar înţeleg că v-a fost tare milă de plopii ăia. Vi se răsuceau măruntaiele de milă şi-atunci v-aţi schimbat în femeie. Mila are darul ăsta.

— Ai înţeles esenţialul.

— Pentru că şi eu am fost o dată bărbat, declară, cu glasul chircit, Havalica – şi de aici şi convingerea tremurând în roua cuvintelor ei.

— Ce-i asta?! zâmbi Cezar. Te-ai luat după mine. Îţi place să te joci distins?

— Am fost bărbat nu pentru că bărbaţii sunt nişte măgari cu M, am fost bărbat într-un ceas de inimă rea.

— Spune.

... După amiază, întunericul coborî mult, semn de ninsoare întuneric cu fiinţă albastră, cum trebuie să fie numai întunericul din capul unui cal sfârşit de sete – vântul se opri, generos şi luă făptură sticloasă un pui de ger, aşteptând în suflet făgăduială de brad. Salcâmul de la colţul casei, care priveşte numai în miazănoapte (scoarţa lui, plină de crăpături în formă de ochi încărcaţi de aşteptare!), îşi lustruia crengile joase pe gardul vânăt, lemn viu, cu sevele speriate de prevestiri sumbre, dând de veste din toate inelele că religia iernii se deschide cu

doişpe lupi înălţând capul din văgăuni. „Căci ei sunt blestemul”, îşi spunea mama Tinca, scormonind cu ochi neliniştiţi curtea. Alexandru, băiatul cel mic (mai avea un an până să plece la armată) amesteca pietriş pe cărarea dintre grajd şi căpiţele de paie. Lucra de la prânz, umblînd aplecat, parc-ar fi fost la vânătoare de potârnichi sau n-ar fi încăput, înalt subţire şi mlădios, sub orizontul închis, bătut în piroane. De jos, de la gârlă, fiindcă apele, ca şi femeile tinere, se agită necontenit, provoacă, întărâtă, sugerează, strecoară îndemnuri ascunse, deschid prăpăstii, încâlcesc buruieni, împletesc linii pe care umblă moartea şi le distrug sau numai le retrag cu smucituri insesizabile, vântul mai ridica din când în când un umăr şi azvârlea în ogradă un şuvoi de cenuşă luată din râpi. Pânze subţiri, sângerând negru. Izbit în plină faţă de pulberea necăcioasă, mirosind stins a dezastru vegetal şi foarte iscusit a viscol intrat pe drumuri largi, Alexandru scoase din raniţa veche, atârnată la streaşina grajdului, un fular de lână, roşu cu dungi albe, în care-şi înveli obrazul bălan, uscăţiv şi lat, de animal gonind spre nopţile împerecherii. Scăpate din nod, capetele fularului i se zbăteau pe braţe, pe spate, imense aripi ale unui liliac ce se va roti, hohotind, printre acoperişe, începând cu prima dezlegare a zăpezilor, şi mama Tinca, la fereastra odăii, cu sticla pârguită în tonuri verzi de flacăra din candelă, îl şi văzu trecând în zbor pe deasupra râului, înaintând cu gâfâieli şi sufocări, cu carnea aprinsă de o bucurie nestăpânită, trecând prin toate spânzurătorile îndoielii, către satul Bisoca, unde mai întâi fusese Tudor, tatăl lui, şi unde se mistuise, târziu, într-o seară de primăvară, Vasile, fratele lui mai mare. Tinca ştiuse de mult că şi Alexandru va pleca, fără s-o anunţe, dar făcându-şi pregătirile oarecum la vedere, abandonând-o în mucegaiul milei, cu supărare şi dezgust de sine, cum abandonezi nişte bocanci vechi în noroaiele ce te-au încleştat până la genunchi: raniţa de la streaşină,

îndesată să crape, cu catarămile reparate şi lustruite, cu curelele cârpite, arăta că primejdia prinsese chip şi trecuse pragul, din casă în curte, lăsând locul gol şi rece, o mică peşteră unde urâtul, de atâta urât, îşi sfâşie beregata, că păianjenul, în acord cu sughiţul ce-l naşte singurătatea înfricoşătoare, urcase pe braţele lui Alexandru, luase sânge, se înfipsese în cer, coborâse şi ţesea acum pânză într-o casă din bârne, la Bisoca, foindu-se ca să se facă zărit şi astfel cei ce aşteaptă să afle că aşteptarea şi-a ros prânzişorul, prânzul, cina şi toate marginile. „L-am pierdut şi pe el”, gândi mama Tinca, şi duse mâna în dreptul gurii, fără s-o lipească de buze, ca şi cum ar fi ţinut în ea un ciorchine de strugure îndelung dorit şi din care nu se îndura să aleagă o boabă, s-o fărâme în dinţi.

Alexandru se mişcă spre muchea malului, lângă şopronul care acoperea meliţa pentru zdrobit inul şi cânepa şi un morman de buturugi nedespicate, se propti cu şoldul stâng în stâlpul de la intrare, împodobit de sus până jos cu potcoave, apucă un mâner şi se porni să-l învârtă vijelios, cu mâna dreaptă, de-ai fi zis că vrea să scape de ea, că trage s-o smulgă din umăr, şi când era gata să se azvârle în aer şi el, adunat colac pe spiţele roţii scăpărând în peretele şopronului, se opri, stând în genunchi, smuci o pedală, patru scânduri se desfăcură şi din şopron ieşi, plutind, o colivie de pânză din care se iscau, printr-o ruptură, porumbei de hârtie colorată. Patru, şase, opt – îi tăvăli, îi sparse şi-i doborî repede o pală de vânt amestecat cu cenuşă – dar mamei Tinca i se păreau a fi o puzderie de păsări ieşite din vis. „Aşa a venit tat-tu Tudor, el m-a îndulcit cu porumbei de hârtie”.

Trăise cu Tudor cinşpe ani – înşirare de zile vesele, presărate cu câteva duşmănii, scurte ca ploile cu negură, care bagă tăciune-n spic. El cumpăra şi tăia vite, sâmbătă după amiază şi duminică dimineaţa, în curtea lor mirosea a sânge gros, roiuri de muşte verzi, mari cât greierii de

câmp. s-aruncau din râpe, ca şi cum duhul gunoaielor s-ar fi năpustit, cu poalele-n cap, să se mânjească pe bot cu mana scursă din vinele boilor, duhoarea înnobilată de lemnul jugului, praful câmpiilor şi nesfârşirea desperată a drumurilor; o ceată de ţigani spoitori, desculţi, răpănoşi, puţind acru – fum şi năduşeală de bivoliţă – băteau aerul cu mărăcini, cu mături de pelin şi Tudor îi plătea cu o albie de maţe; uneori le arunca şi burta vitei sacrificate, clocotind de ierburi nerumegate; dacă treburile nu-i mergeau, umplea cu lumânări aprinse cele şase gratare de mititei, se suia călare pe hornul unuia din ele şi-i silea pe ţigani să-i cânte de pagubă; „lele, lele şi iar lele, puneţi petice pe ţâţe... Vă promit, urla la ţigani, pulpă de cerb, uger dublu de ursoaică şi buză de căprioară. ”

Mugind şi urlând fără glas în el, a intrat în munţi, ajungând până la Bisoca şi peste un an şi jumătate umbla numai noaptea, timpu-i mirosea a pădure, îşi lăsase barbă, fir mărunt, răsucit, culcuş pentru suspinele neîntoarse în inimă, pentru aromele tutunului regal şi tulburătoare ispită pentru o mână dornică să mângâie; nu-i mai populau gândurile viţei ce trebuie despicaţi pe ascuns, vaci lăsate în pogoanele de lucernă, ca să mănânce până le plesneşte splina şi ficatul, oi smulse din copca primelor două săptămâni de toamnă, ca să le arunce în groapa cu jar şi apoi pe mesele cu vin năsprit; vorbea acum mult, cu încordare senină, căci se luptase şi pierduse, despre trecătorile în Transilvania; le colinda apele limpezi, bându-le şoapta; sub vântul sunând în geamuri desluşea corn de vânătoare; lăstarii de nuc îl învăluiau, simţea el, în răşină de brad. Ajunse să se încurce, să se încâlcească şi în stare de trezie şi în stare de somn. Într-o zi, cumpără un butoi de bere şi-l sparse cu toporul; nepotolindu-se, jumuli de vii două duzini de gâşte şi le aruncă goale pe gârlă. Apoi, flatat de câtă suferinţă putea să îndure şi nu s-o provoace, fiindcă, drept din pornire, epuiza repede resursele de a deschide

răni în oameni, deveni complet incoerent. Zăcu o săptămână, bolborosind cuvinte fără şir. Pe urmă se sculă. „Gata, hotărî, voi curăţi terenul”. Plecând în munţi, la Bisoca, spusese adio tuturor convenienţelor, – legea pe care mintea, pentru ca să nu lunece în prăpastie, şi-o instituie singură, fără a mai invoca tradiţia, ruşinea faţă de familie, spaima de lume – şi se întoarse cu un copil de un an, un an şi câteva luni. Îl puse, adormit, pe patul din odaie, fierse o căldare de apă şi-l dezbrăcă de costumul de lânică, să-l îmbăieze. Tinca i-l luă din mâini şi-l scufundă ea în albie.

— Îl cheamă Vasile, zise Tudor.

— Şi pe mă-sa?

— Pe fata aia o cheamă Biciola. Dacă-l mai lăsam acolo, i-l omorau ăia şi se omora şi ea.

Tinca spălă copilul, vătămându-se, tămăduindu-se şi iar vătămându-se. Era un copil năvalnic, carne rotundă învelită-n piele roz, scos din oglinzi în care s-au privit, rânduri-rânduri, odrasle de prinţi, pajişti de călţunaşi, nuiele de salcie încingând coapsa Floriilor; lovea apa cu picioruşe scurte şi dolofane şi pocnea din vârful limbii, încercând să imite măcăitul bobocilor de raţă care forfoteau pe duşumelele odăii. Tinca îl uscă în prosoape moi, pufoase şi, înainte de a-l îmbrăca, îl sărută pe ochii imenşi, pe gropiţele din obrajii mirosind a fân răscolit, pe mâinile bucălate, şi în adâncul făpturii ei primi umilinţa, îngenunchind şi o încuviinţă – Fiul Dulgherului pe care fusese aleasă să-l ducă în cârcă şi în buzunarele şorţului – şi până să-şi scuture praful de pe genunchi şi să-şi înveţe mâna să apuce prin somn marginea leagănului, iar copilul să îngâne cel dintâi cuvânt, Tudor îi puse în braţe al doilea ţânc.

— P-ăsta, anunţă el, convins că-i face femeii o favoare, îl cheamă Alexandru...

Tudor murise de mult...

Vasile plecase în munţi, lăsând vorbă că se va întoarce după ce se însoară. Dar nu mai venise. Vara, lucra la un joagăr, la un cioplitor în lemn; făcea draniţă, cruci, porţi, paturi din lemn de tei pentru icoane, podoabe din lemn de măr pentru streaşină. Petre Grama, vecin cu mama Tinca, urcând la Bisoca, îl găsise plin de rumeguş de măr din cap până-n picioare. „Poate şi copiii o să-i facă tot din rumeguş, Doamne-fereşte! „

Iar acum pleca şi Alexandru. Ieri încă, pe când se mai lupta să ia o hotărâre, înveşmântat în îndoieli, stabilindu-şi preţul, dând dragostea la scăzământ, scormonind în spuza speranţei, râcâind cu unghia sigiliul ofertelor închise în viitorul nerespirat decât cu prelungirile hiperexcitate ale nervilor, se mişca stăpânit şi prudent; după ce îndopase cărarea cu pietriş şi lansase porumbei de hârtie devenise intolerant şi agresiv, dovadă parul aruncat în haita de câini învălmăşită pe nişte oase, în uliţă. Urmărindu-l cum se pregăteşte ca să dispară în adâncul insondabil al întunericului de iarnă, mama Tinca simţea că o înhaţă moartea. Ar fi vrut să-l strige sau să spargă geamul şi să-l cheme să-i pună altul, dar nu găsi în ea destulă putere. „Astupă-l c-o cârpă, i-ar fi răspuns, căci nu mai avea cum să dea îndărăt. Bate-l în scânduri, umple-l cu bolovani, îndeasă-l cu perne şi cu aşternuturi, dărâmă casa, dă-i foc, prea puţin îmi pasă”. Ştia că şi chemarea ăleilalte, a femeii care l-a rodit, e de mii de ori mai înaltă şi mai pătrunzătoare; mamele adevărate, care cheamă de pe mări de veacuri: cărora nu le poţi înfrânge glasul, pentru că din ţipătul lor te-ai plămădit; chinul deznădejdii lor, purificat în rugăciuni, în aşteptări, în puroaiele blestemelor, în gemete; dreptul lor de-a alăpta timpul necunoscut, de a-i hrăni orgoliul, de a-l lepăda de povara tuturor uneltirilor şi de a-l dărui, cu toate rănile cusute, celor aleşi să îl spintece – cu bocancul, cu spada, cu foamea, cu frigul, cu prăbuşirea iubirii. Copilului care s-a săturat să păzească vitele şi care, rupând ciomagul în

coarnele lor, a semnat declaraţia de război adresată lumii. Gling, glang, gloria! Pentru că nu timpul e cel ce trece peste noi în anii tinereţii, plini de curaj şi bunăcredinţă, ci noi ne repezim în partea lui cea mai îngâmfată şi înşelătoare, ireală şi profesând asasinatul cu dinţi fragezi. Timp proaspăt şi vanitos şi puternic ca minciuna caldă. Dacă ne-am trage atunci măcar cu un pas în timpul dus – dar de unde atâta virtute? – n-am mai îmbătrâni poate atât de repede, căci timpul vechi şi ostenit e moale şi odihnitor, fără săgeţi, fără topoare, fără pofta de-a mai ucide, doar toţi servitorii crimei i-au murit şi e sătul de câtă moarte a împrăştiat pe drumuri.

Aruncând raniţa în spinare, Alexandru trecu din curte în livadă. La portiţa legată în curele se opri să mai arunce o privire spre casă, ultima picătură de lapte pe care-o mai bea, scheunând, puiandrul de lup – şi pe urmă dispăru în genunea atribuită tuturor visătorilor, cu pasul calm şi ferm, necuprins de remuşcări şi primind ca pe-o ofrandă cei dintâi fulgi de zăpadă. Ningea uşor şi liniştit, aşezare de domnie lungă, pământul îngheţat primea cu supunere resemnată prăvălirea albă şi fastuoasă, gârla deschidea mii de pliscuri, să soarbă firimituri din somnul lui Dumnezeu, inima aerului tremura, parcă strânsă în ghearele corbului albastru ce se rotea în arcada cerului, spartă numai atât cât să cuprindă acea imagine nobilă, prefigurând şi măreţie şi mormane de stârvuri.

Atunci se îngrămădiră în geam porumbeii de hârtie şi prinseră să gângurească din vechime: Biciola... Biciola. Mama Tinca se retrase înspăimântată pe marginea patului, cocoşul de porţelan, pus pe aparatul de radio, bătu scurt din aripi (avea ochi mari, gălbui şi holbaţi, cocoşul, ca de ţigan care nu şi-a vândut pieptenii şi lingurile şi n-are putere să creadă că va mai zări vreodată un ban în palma murdară), iar în pod trosniră, buşite cu călcâiul, un pumn de nuci. Tudor le mânca presărate cu sare, ca să poată să bea două oale de vin roşu.

— Tudore, zise mama Tinca, eu nu-nţeleg ce fel de om oi fi tu. Ai prăpădit un sac de nuci, acum te-ai legat şi de-al doilea – ce-o să le mai dau copiilor în noaptea de moş Ajun?! Gândeşte-te că sunt şi eu o biată femeie singură, tu ai murit, băieţii au plecat...

— Cică ăla care vorbeşte singur bea lapte negru, laptele nebunilor.

— He, Petre Grama! Nici n-am simţit când ai intrat. S-a dus şi Alexandru, Petre. Acuma chiar că sunt singură, ca hârbul cu tămâie uitat pe-un mormânt.

— Poţi să-mi dai câteva fire de arnici roşu?

— Pot să-ţi dau şi cinci jurubiţe.

— Fata e cinstită – vorbesc de a mare, că de a mică nici nu se pune problema – dar nu strică să încâlcesc semn pe clanţa uşilor, noaptea. Paştele mamii lui de derbedeu care mi-a aruncat bostani sparţi în dreptul casei şi mi-a mânjit poarta cu păcură!

— Unde se duce lumea asta, Petre? întrebă mama Tinca, arătând spre uliţă – „Petre e un prost, mereu se va azvârli cu bostani sparţi în curtea cu fete de măritat şi mereu vor fi porţi mânjite cu păcură, mereu deşte flâmânde de sare şi de sânge”.

— Păi, la Groapa hoţilor, zise Petre Grama. Am uitat să-ţi spun, azi, în zori, pădurarul a trecut pe-acolo, în drum spre Câmpia căprioarelor şi, cică, ia să trag eu un foc în groapa asta, să-l împuşc pe regele strigoilor. Bum! Bum! – şi-năuntru era nevastă-sa cu unu'...

— Doamne-fereşte!...

— Uite că n-a ferit. Acum i-au luat puşca şi-l păzeşte juma'de sat. Trebuie să vină de la procuratură să ridice morţii şi să-l ridice şi pe el. Nu e voie să vorbeşti cu el, poruncă, dar vorbeşte el pentru toţi. „Măi fraţilor, zice, procurorul e dator să facă reconstituirea faptei – şi e dator! – cu ocazia asta, zice, o să mai bag o litră de alice în morţii ăia care se giugiulesc de azi înainte prin grădina raiului. ”

— Vai de capul lui ăla fără minte! Ca şi cum nu era lumea plină de lacrimi amare şi fără sângele vărsat de el. Petre, vorbeşte cu nevastă-ta şi trimiteţi-mi-o pe fata aia mică. O s-o-nvăţ să mănânce şi să doarmă la mine. Un suflet de copil risipeşte urâtul numai cu răsuflarea lui...

... – M-am dus acolo aproape în fiecare zi, toată iarna, sfârşi Havalica. Dar numai în ziua plecării lui Alexandru m-am închipuit băiat. Mama Tinca dormea, şi eu, încălţată cu nişte bocanci vechi, tropăiam pe podele, ca să viseze bătrâna că Alexandru e în odaie, se plimbă şi se gândeşte cum o să-l joace pe Irod împărat, la Crăciun. Sunt băiat, ziceam, şi mă cheamă Nuş, mă cheamă Naum, mă cheamă Claudiu. Numele-mi veneau singure în minte. Dar, oricât de mică, îmi dau seama că nu mă prinde figura să fiu băiat. Nu-mi surâde viaţa de băiat. Dumnevoastră v-a plăcut să fiţi femeie?

— Nu mai ştiu. De altfel n-am întârziat în gândul ăsta decât o clipă. Atât cât au trecut plopii ăia pe Dunăre.

— Soldaţii de plop, specifică Havalica. Eu cred că oamenii se schimbă în ceea ce nu sunt doar când vor să pedepsească. O colegă de-a mea, când vrea să-şi pedepsească bărbatul, se duce şi se sărută c-un barcagiu, unu' frumos, Cuprian îi zice, dar eu zic că aşa ceva nu se cuvine să fie făcut.

— De ce? întrebă Cezar Saltava, năpădit de-o duşmănie stufoasă. Dreptul ei să-l repudieze şi dreptul lui s-o urască.

— N-am înţeles cuvântul...

Dreptul ei să-l respingă şi dreptul lui să se prăbuşească şi dreptul tuturora la rătăcire.

— Vorbiţi ca-ntr-o taină, râse Havalica. Vorbiţi ca şi cum aţi privi Dunărea de pe un pod de icoane.

— A fost cândva un pod de icoane peste Dunăre. Nu neapărat icoane cu Dumnezeu, sau şi cu Dumnezeu, dacă vrei, dar în primul rând cu păsări stând în iarbă şi cu un băiat mâncând pepeni, în răsăritul soarelui.

„Portocalul nins şi mirosul eterat al vinului grecesc”, zâmbi Saltava şi lângă el nu mai vorbea Havalica, vorbea Irina Devechi:

„Nu poţi să dormi, Cezar. Ţi-e silă că am părul lung şi te împiedici în el prin somn?!”

„Eşti stupidă să mă trezeşti mereu”.

„Erai treaz. De mult nu mai poţi dormi lângă mine. ”

„Ba, adorm foarte repede. Mă aşez cu faţa în jos, iau în mâini o mitralieră, pun nişte inşi la zid, încep să trag şi când se termină banda sunt gata adormit”.

„M-ai împuşcat de multe ori? „

— Eşti o boroboaţă, Havalica, spune Cezar ridicându-se.

— Numai atât? se răsfăţă fata.

— A, vrei mai mult? Atunci află că eşti o boroboaţă îndrăgostită de Alexandru din Bisoca.

— Nu! strigă ea, rupând apele nesomnului în care i se scălda faţa, dar Cezar trecuse în cărarea mărginită de crizanteme slute şi urca puntea de scândură spre şalupa de traversare, privind din rădăcina mizeriei vâltoarea dând în spice albe de pe linia unde Dunărea moartă se uneşte cu Dunărea vie. Nu mai era nici o luntre care să lege, învârtindu-se, spicele în snopi...

Puii mizeriei nu ies totdeauna din buboaie de ouă; ştiu să scoată capul tremurând sau frângându-se-n plecăciuni chiar din ouă pline cu nopţi de borangic. Aşa cum leşul ignoranţei va învia mereu, stropit cu sângele incandescent al mieilor, tulburea sămânţă a fricii va prinde rădăcini şi va da colţ până şi-n locul cel mai lipsit de imaginaţie. Frica, la femei ca Doina Poloneza, să zicem, sparge osul şi-şi plantează caseta în Abisinia şoldului, la indivizii de croiala mea, emotivi, neîndrăzneţi în substanţă, destul de curajoşi că s-au născut, trăind cu îndărătnicia iederii de-a fi prezentă pe toate ruinele, se manifestă ciudat, prin convulsii de veselie, ceea ce înseamnă că suntem mediul ei privilegiat, mâlul unde gestează scoicile prin care-şi detună vuietul. Pentru că

mă obseda fraza lui neîmblânzită, Leb Betleem putea să se considere un jucător de noroc cu o lovitură în plin la activ. Douăjpatru de gălbenuşuri într-un pahar crainicului strigând din turnul comisarilor: „conducători la start, întindeţi benzile, începeţi jocurile!” în vocea căruia nu vibrează măcar un capăt de sârmă ruptă, nici cel mai mic semn că va câştiga cursa un cal şleampăt, lipsit de orice valoare, că tot ceea ce pare efort nobil, încordare, patimă, durere, tropot fluvial, coame smintindu-se în vânt nu e altceva decât măsluiala care-a îmbrâncit în şanţ adevărul, demoniacă şi mai delirantă decât adevărată.

Aş fi putut să merg să-i spun lui Pavel Ibriş, care răspundea de *probleme speciale* în cadrul comitetului raional, că sunt urmărit de-un străin vorbind ceremonios, dar evaluându-şi cuvintele la un preţ mai mare decât preţul pieţii, însă Ibriş ar fi pus să fie golite de umbră toate heleşteiele, şi nu vroiam, apa prea curată n-are gust, ceea ce e străveziu până la a zecea brazdă în adâncime nu e credibil. Toţi, sau aproape toţi ne temeam de Ibriş, şi el, mic şi ascuţit, ca o vergea de alamă, o vergea care nu dă măcar frunze de cocleală în atingere cu aerul, dar adulmecă şi curăţă puşca aleasă pentru execuţie, râdea subţirel şi zicea: nimeni, dar nimeni nu mai e şic în oraşul ăsta. Era bolnav de piatră limpede Pavel Ibriş, toate gândurile celorlalţi se reflectau în el zgribulite, şi el, vesel, calm, încântat de expresia, descoperită într-un mare scriitor, că luceafărul de ziuă se mai numeşte şi steaua porcului, arunca pe nări, cum arunci fumul de ţigară, două şuviţe de cântec negru:

… *cădea guvern după guvern numai Ibriş era etern*…

Tăind prin nişte străzi scorburoase am ieşit în centru: primăvara plesnea de zugrăveli naive. Cufundari aurii, nagâţi, călifari albi şi roşii se legănau deasupra Dunării, prin cer treceau viori de trestie, strecurând sunete aromind de dor, undeva, poate în spatele casei ăleia galbene, o parte din cer schimbase poziţia cu a

pământului, fiindcă între luna care nu se stinsese şi soarele cu coada-n vânt, plutea un rând de magazii, doi salcâmi şi o movilă de scânduri vechi sau aşa ceva şi fiecare clipă o proslăvea pe cea de dinaintea ei şi se căznea să prindă plod şi să-l nască băiat – şi unele-i năşteau scânteietori, altele, cabotini, altele daţi în stambă – virginitatea pământului îndelung torturată de dorinţe şi violenta ei descătuşare – şi lumea, încercând rotiri fără noimă pe trotuare – vorbea tare, larg, mult şi nefiresc. Ai fi zis că aşteptau cu toţii sosirea unei caravane cicliste, şi caravana întârzia sau, voind să pedepsească oraşul, apucase alt drum. Fotografii lui Cuprian, plantaţi în cel mai dulce unghi – cafenea, vitrină cu bijuterii, vânzătoare cu coşurile pline de violete – furau din ochi siluete fragile, luminându-le cu fulgere scurte. Unul dintre ei, dornic probabil să răstoarne sau să restabilească un echilibru între arbori şi fântânile încă mute, ca nişte berze împăiate, mă fotografie şi pe mine şi neavând să-i arunc în cap o cofă cu vin îmbâcsit de muşiţă – e absurd, dar nu-mi place să mă fotografiez, refuz să fraternizez cu imaginea mea pe hârtie: cine-i ăla despuiat de gânduri, dezmoştenit de el însuşi, golit de foame, de vorbe, de vise!? – m-am mulţumit să-l împroşc în minte cu cea mai cumplită înjurătură.

— Biserica mă-ti, aia făcută numai din oase, Isus de oase, Maica Domnului de oase, rugăciuni de oase, judecători de oase, numai cei ce primesc sentinţa sau mâhnirea fiind umbre pe botul câinilor care le-au înghiţit oasele.

Nişte copii scoşi dintr-un lagăr de concentrare din Austria dăruiseră companiei noastre o biserică de-asta, dar de ce-mi venise-n gând din nou darul ăla fonf, trădând mistica oaselor alea flămânde şi rahitice!? Desigur, Leb Betleem, îmi spusei şi zgâlţâindu-l de umăr pe fotograf, mârâii la urechea lui:

— Vreau să le am peste-o oră. Şi vreau să fie şi Cuprian acolo, ai înţeles?

— Am înţeles, ce dracu, doar nu duc pe umeri o căpăţână de varză!

Mă purtam ca un somnambul, când cei ce-l urmăresc umblând pe acoperiş dublează miza tăcerii, convinşi că suprimă timpul. Pentru că în această zi bună de prăsilă, cu forme cărnoase şi pieptul întărâtat, trebuia, după cum îmi poruncise primul-secretar Olmazu, să salvez un arbore cu înfăţişare şi lemnul de misionar (are daruri de Irodiadă Olmazu!) sau să devin complice la tăierea lui.

— Fă cum te duce capul mai bine, Saltava, însă te previn...

— Ştiu, să am grijă să nu vi se taie vouă capul.

— Prudent ca găina de alun – şi-mi întoarse spatele şi din clipa aia devenisem secătura care, înrolându-se într-o expediţie de jaf, scoate din trompetă numai sunete prefăcute, simulând decadenţă şi un protest mic; pentru cei ascunşi de frică în dosul uşilor, sau în crăpăturile lor, umiliţi ca gândacii, el e în coloană, dar nu şi în ideea ei, fiindcă, iată-l, el batjocoreşte cu două note de jale piţigăiată descreierata furtună a fanfarei.

Casa e pe *Strada de frunză arsă*. Faţadă sprijinită pe coloane, verandă largă, geamlâc care se deschide. În curte, o magnolie se pregătea să aprindă candele viorii. Arborele misionar, o plută de două sute de ani, tremura stins la poale (cântec pentru inimile de argint desenate în trunchi?). Ramurile din vârf, degete întorcând foile din Cartea facerii, modelau bulgăraşi de ceară solară şi azvârleau provocări timpului, mai vulnerabil decât ele, căci ele se nasc ca să primească în pridvoare pojarul răsăritului de lună şi abjecţia sculpturală a cârdurilor de copii visând pogoane de mărgăritar, închipuind răpiri din seraiuri şi deşertându-şi, fără sfială, bărbăţia sau burţile pline de struguri în frunzişul bogat. Am sunat, şi-n ploaia din mine un fulger s-a pornit să cânte cu multă vâlvă:

... din *cocoş nu faci găină nici din curvă gospodină din cocoş nu faci sarmale nici din curvă fată mare*...

Urma să mă logodesc cu dracul, eu, cel iniţiat în taina ceremoniilor viclene sau?...

În locul unui ospăţ cu muguri, se ivi o bătrână.,, Săru mâna", şi ceea ce mă izbi la ea, parcă m-aş fi fript cu ţigara-n colţul gurii, n-a fost înfăţişarea de scrumbie cu gheb – chiar mirosea a sare şi niţel a urină de pisică – capul ţinându-se numai în două zgârciuri, privirea foarte pătrunzătoare şi inteligentă, căutând solzii de şarpe din sufletul ăluia de-l avea în faţă, ci picioarele, şi nici fusele alea înfăşurate într-o pieliţă opărită, ci labele: erau ca doi peşti culcaţi pe burtă faţă-n faţă, căutându-se cu capetele, cu cozile retezate şi cu deşerturile scobite de orice urmă de viaţă: „Vei pierde, Cezar Saltava" şi-am intrat, înalt, liniştit, aşteptând să izbesc cu fruntea o cupă din candelabru şi s-o sparg, căci acum ea avea să poruncească şi eu să execut, dar mai întâi avea să-mi spună cine e fiul ei. Şi chiar aşa începu:

— Ştii cine e fiul meu?...

— Cum să nu! Tovarăşu care smălţuieşte tot ceea ce trebuie smălţuit în paişpe regiuni ale României socialiste.

— Şi are să mai urce. E încă tânăr. Şi foarte instruit. Dumneata, tovarăşe, ce limbi străine vorbeşti?

— Păi, exceptând româna, cele două limbi pe care le mai vorbesc, germana şi franceza, le vorbesc destul de peltic, lemnos... ştiţi, germana am învăţat-o păzind prizonieri, în lagăre improvizate, iar franceza, într-un spital, rănit, o rană uşoară.

— Vrei un pahar de vin? Eva!

Ciocăni c-o gheară de scărpinat într-un talger de aramă, puzderia de sunete muri în perdeaua de pluş greu trasă pe uşă şi nu se produse nici o mişcare, probabil că Eva, dincolo, se-ngâna cu şarpele – clipă ideală pentru declanşat atacul...

— Dacă vreţi o femeie de serviciu mai devotată...

— Vei tăia pluta, mă sufocă valurile de scamă care-mi inundă bucătăria şi dormitoarele.

— Cum doriţi. Dar să vă spun un caz. Săptămâna trecută, tot aşa, am fost trimis să ridic un stup de albine nenorocite care atacau casa mamei tovarăşului Prim de la regiune. Stupul era peste drum, într-un loc încercuit cu gard de sârmă. Poarta – ferecată în lanţuri şi cu lacăt pe burtă. Trebuie o comisie specială să spargi lacătul: primărie, miliţie, doi martori de pe stradă. Şi până la urmă, stupul era sec.

— Putea să fie viu.

— Ştiu o poveste teribilă cu albine vii. În copilărie...

— Mama e bătrână, dar nu e bolnavă de evocări.

— Le camarade parle le francais, Eva.

— Să trăiţi!

— Pretind că n-am fost niciodată mai prost ca atunci. Prost-pur-sânge-şi-legat-la-ţăruş.

Eva coborâse din Cartea facerii pe care-o răsfoiau deştele arborelui misionar. Înaltă, blondă, cu părul lung, plină de zvâcnituri neadormite. Strânsă într-un capot roşu, moale. „Jertfind o fâşie din capot ca s-o schimbe în vinul promis mie de maică-sa”. Cu picioarele goale, în centrul unui mic soare de ceramică. Pe o farfurie, ridicată în dreptul umărului, un căţel de mărimea unui guzgan şi cam din aceeaşi culoare scotea limba la Dumnezeul care-şi treieră grâul cu împăraţi desculţi. Grâul se treiera pe aria din capul meu şi doi îngeri bătrâni, ajunşi de corvoadă, plesneau din bice din maţe de peşte numai pe bucile împărăteselor. Împarte, Doamne, averile tale!...

— Fă-mi loc, Eva, aduc eu un pahar cu vin.

— Mama dumneavoastră, descleştai fălcile...

— La belle-mere, surâse Eva. Iar eu, nora cea mică, de la Sibiu.

— Oh! am rostit (şi-n gând: „fata asta, neextenuată de miraje, în capotul ei roşu ca sub un clopot de vin, plină la

greaţa de-a se trezi în târşâitul labelor semănând cu doi peşti... ”)

—... e destul de în vârstă, are loc de veci?

— Nu cred.

— Un loc de veci în parcela cea mai de vază a cimitirului Sfântul Constantin, plus douăj de saci de ciment, o lucrare trebuie pornită doar, şi asta în schimbul unei scurte declaraţii scrise de mâna ei: nu dau şi nu voi da dreptul nimănui să-mi taie pluta din faţa casei...

Gura Evei, ca o potcoavă de mânz, se deschise să-mi spună scurt:

— N-ai să te-neci într-un lighean cu apă.

— Primul adevăr pe care l-aţi rostit în viaţă.

Dispăru. Şi se întoarse singură, cu hârtia şi cu câinele tot în farfurie.

La uşă, muşcând dintr-un biscuit, deveni curioasă:

— Nu eşti băiatul ăla care mi-a luminat drumul cu felinarul, într-o noapte, la Mamaia-sat?

Şi mi-a trântit uşa-n nas, înainte de-a o putea anunţa că avem şi-n Brăila un cartier neelectrificat. Mă salutai cu arborele misionar (visase oare peste noapte pânză de fierăstrău şi daltă ţigănească scormonindu-l de ălbii?), iar un bătrân c-o mustaţă groasă, cu pantaloni din blană de oaie şi vesel ca-n paradisul tâmpiţilor, mă opri la colţul străzii.

— Ai fost la vipera bătrână? Bărbat-su a murit mâncând broaşte prăjite. Ptiu! Te-am văzut când ai intrat, dar n-am apucat să-ţi spun că azi n-o scoţi la capăt cu scorpia. Mâine trebuia s-o fi căutat, azi are *jocuri olimpice*, partidă de rummy, cu alte trei babe de câte-o sută de ani. Stau ciotcă pe terasă patru veacuri de obraji fleşcăiţi şi care nu trage piatra norocoasă, zvârle un scuipat în mutra ălorlalte. Vrei să faci avere, mormane de bani? Te iei de mână cu mine. Eu fac cel mai bun borş de lobodă din lume. Am patru cazane uriaşe, am ideea, dar n-am asociat. Eu pun borşul, loboda, sarea, cazanele, tu,

lemnele şi treij de mii, patruj de mii de cutii de conserve în care să-nchidem borşul. Porţii de trei sute de grame, zece lei cutia. Nu există beţiv pe faţa pământului care, când se trezeşte dimineaţa, plin de cucuie şi de rugină şi de năduşeală de lipitoare să nu dea şi cămaşa de pe el pe două cutii de-astea ţinute la rece. Hai?

— Iov pe gunoaie, i-am răspuns.

— Hă!

— Eu sunt ăla. Pentru că zis-a Pavel: *iar de zideşte cineva pe această temelie*: *aur*, *argint*, *pietre scumpe*, *lemne*, *fân*, *trestie*... Noroc, m-aşteaptă Cuprian.

Salvasem arborele misionar şi-mi era bine şi cald, parcă mă plimbam printr-un uger cu lapte destinat cozonacilor de Paşti – cele trei zile lipsite de echivoc şi aversiune.

Cuprian mă aştepta, stând sprijinit de muchea vitrinei, cu braţele încrucişate. Purta o cămaşă gorkiană, cingătoare azurie şi, aplicate pe buzunarele pantalonilor, câte două zale de lanţ. Cei osândiţi să fie iubiţi şi să întinerească moartea, mă gândii. Furând, el se lăsa prădat. Cei frumoşi. Cei ce, ca o biserică, în iulie, înălţându-se cu o palmă dintr-un lan de floarea-soarelui, prevestesc făgăduieli şi nu strâng decât părăsire.

— Am la tine patru fotografii.

— N-au ieşit, s-a voalat filmul. Vă dăm banii înapoi.

— Nu. Prefer altceva.

— De exemplu?

— De exemplu, să-mi cânţi la armonică!

— Poftiţi înăuntru. Şi mie-mi era dor să cânt. De-aia m-am şi gătit cu cazaca.

O cameră masivă. Carne multă pe oase late. Zeci de fotografii în culori înfăţişând femei frumoase, cu gene lungi şi zâmbete promiţătoare (Zaraza, fulger despicat, Ramona, sabie păgână); reiser-Kamera, cu burduf uriaş şi husa neagră atârnând într-un şurub desfăcut; cele trei trepte de lemn pe care urcă operatorul; draperie de

mărgele mascând intrarea în camera obscură (dinăuntru, pe bandă de magnetofon, răzbătea melodia unui cântec jerpelit); machetă de carton reprezentând un cal şi un soldat – zona cazărmilor! – în mărime naturală, soldatul, fără cap, dar cu grade de sergent („vei şti scumpa mea iubită că în ziua de luni m-au avansat sergent”); cuier cu cârlige; oglinda pentru a se aranja clienţii; şase coloane de carton străjuind lacul cu lebede şi aleea cu zarzări înfloriţi, trase cu pensula pe peretele din fund; plafon ticsit cu sute de bancnote: dolari, ruble, lei, toate imitaţii şi tremurând la orice adiere.

— Drăgănescule! strigă Cuprian spre camera obscură. Nici un răspuns, ceea ce-l sili pe Cuprian să adopte o poziţie de conciliere.

— Auzi, băiatule, pe muzica asta o să învăţ să jumulesc bufniţe. Va să zică, iau pasărea, o sugrum cu două deşte, bag briceagu-n ea...

— Şi pe urmă te-arunci îmbrăcat într-o ladă cu bere la gheaţă.

— Cum, ai bere? întrebă Cuprian, cu lacrimi în glas. Prin perdeaua de mărgele zbură o sticlă, Cuprian o prinse cu îndemânare, o desfăcu în dinţi, bău şi:

— Drăgănescule, mă băiatule, tu trebuia să te naşti departe de aici.

— Unde? miorlăi ăla, gâdilat pe suflet.

— La Polul Nord, idiotule, ca să înveţi ce e aia gheaţă. Mă juca şi mă lăsam jucat: „bună ziua, Cuprian...

—... bună ziua, Cezar Saltava şi la mulţi ani pe colivă. ”

— Caut, zise el, râzând şi nu găsesc în mine povaţă mai bătrână decât: lasă-te de băutură, Cuprian, că te nenoroceşti. Adică să nu existe leac pentru beţie?

— Topeşti un morman de zăpadă, pui apa în două ghiulele golite de explozibil...

— Oh, jefuim în gunoaie! mă întrerupse el, nervos. Obrajii palizi i se învineţiseră, rupţi parcă dintr-un bolovan de sare.

— Hai să ieşim pe acoperiş. Sus, lumea e mai dichisită. Drăgănescule, dacă vrei s-ajungi la puşcărie mai devreme decât meriţi, te duci la tipul ăla tuberculos şi ţicnit. Ştiţi, a venit aici, cu nevasta, unu bolnav de tuberculoză în ultimul hal, că plăteşte cât cerem ca să-i fotografiem la ei acasă când fac dragoste. El o să moară curând şi vrea să-i lase amintire nevesti-şi poze cu ei doi, surprinşi în clipele cele mai pătimaşe ale vieţii – „altfel mă uită nevasta după moarte, dar la pozele astea o să se întoarcă mereu, chiar şi când o fi bătrână. ” La ce foloseşte chestia asta, dracu ştie... Vă supără dac-o iau înainte?

Urcarăm scara construită abrupt, Cuprian zvârli capacul, fără să se slujească de mâini, împingându-l cu creştetul, pătruns de-o duşmănie posomorâtă, care naşte lovituri, nu cântece, şi ne trezirăm dintr-odată în jumătatea de sus a contemporaneităţii, jumătatea cea fără zăbală. La nivelul acoperişurilor, oraşul e o lume neverosimilă, toţi cei ce-şi modelează expresia, prin imitaţie, în jumătatea de jos, istovită, târându-se către o întâlnire cu promisiunile îmbobocite în vântul de la Dunăre, subţire în crengi, dar scârţâind vioriu, par întorşi dintr-un refugiu sau din prizonierat. Sus, sub norii albi şi rari şi narcotizaţi, primăvara umbla cu beregata tăiată şi din rană-i hohoteau flori: caişii purtând pe braţe mii de urme de iepure însângerate, pruni scuturând spumă spre înalturi, frâie smulse din capul hergheliilor sosite în galop din funduri de Asie, fete pârguindu-şi trupul la soare, întinse pe divane, pe rogojini. Jos, coconi de fluture, sus, un oraş ieşit din timp, urându-l pe celălalt, punea gura pe cer, muşca din el, lacom – mai mult, băga cuţitu-n el şi-l căuta de icre, de Isus şi de morminte: voi, cei cu tălpile pe foiţe de aramă unde vă ţineţi cimitirele? Cuprian, cu armonica de gât, cânta încet – forfotea în burduful armonicii un fel de tocană rea, sfârcuri de ţâţă de purcele în buruiană amară, şi, la intervale ciudat de egale şi de

lustruite, un bob de ploaie speriat mi se strecura sub cămaşă, lunecând pe mătăniile spinării.

— Cuprian, – el s-a oprit, cu umerii rupţi, – spune-mi pe litere, sunt oameni care se urcă pe acoperiş ca să moară?

— V-am aşteptat cu frică, răspunse Cuprian, şi-mi e din ce în ce mai frică. Mi se zbârcesc deştele pe butoane, de frică.

Ochii lui albaştri, de o mie sau de zece mii de ani neclintit albaştri – capcane în care femeile intrau c-o uşoară bătaie de vâslă, lăsându-se înghiţite, ruinate sau ucise într-un peisaj bucolic – străluceau înfiorat, ape proaspete încălecând mereu ape vechi, larg şi rotund. Deştele lui nu se logodeau cu ochii; deştele trăiau frica murdar, cu pământ sub unghii, cu spini; ochii, însă, trăiau frica în mod esenţial. În cazul că nu era cel mai mincinos om de pe toate fluviile, Cuprian era troiţa şi extazul fricii, dovedindu-mi că nimic în lume nu e mai real ca frica. Şi mai fascinant. Ştiam că într-o zi, Pavel Ibriş îi confiscase un film în care se repeta la nesfârşit o icoană înfăţişând-o pe Maica Domnului cu pruncul în braţe, după care îl bătuse un ceas întreg cu o lumânare de cununie, lăsată amintire la atelier de o mireasă care trăise, mai demult, două săptămâni, în luntrea lipoveanului; în negativul filmului, Cuprian executase cu un ac câte trei puncte, dispuse în triunghi, pe fruntea Preacuratei şi dacă priveai, timp de un minut, fără să clipeşti şirul de imagini şi pe urmă, încet, înălţai fruntea spre cer, icoana se proiecta fantastică în univers. Îndurarea deschizând cerurile şi un strop de lapte, prelins de pe buzele Copilului sfânt, căzând să sature câmpiile sterpe şi flămânzii pământului, un fel de datorie de onoare plătită integral creditorului, dar mult prea târziu.

I-am apucat în pumn barba scurtă şi aurie – Cuprian nu s-a tras îndărăt, s-a îndreptat numai din umeri şi, parcă împunsă în frunte din nevăzut, umbra i s-a culcat pe cortul mic, ridicat pe acoperişul de-alături, fruct cofleşit,

prin colţurile căruia răzbăteau seminţe de fum (se ardeau frunze vechi şi tămâie) şi i-am zis:

— Cântă-mi povestea fricii, Cuprian.

— Parcă nu ştiţi ce mă sfârtecă!

— Ce?

— Toată tărăşenia asta care-o credeam îngropată.

— Adică porţia de jumări numită Leb Betleem.

— El întâi. Şi pe urmă dumneavoastră.

— Oho! Sunt, va să zică, prologul nelegiuirii. Ziua când toate satele de pe Dunăre îneacă pisici şi câini, vestind potopul. Dă jos jegul de pe tine, Cuprian, am să te ascult ca un porumbel cuibărit sub guşa lunii. Poţi să tai şi piroane, nu contează, eu am să-nţeleg ce e de-nţeles. De la Leb Betleem trebuie să fi aflat că evreii au descoperit adevărul, vechii greci frumosul, iar românii arta de a se strecura tiptil prin crăpături. Tu ce stigmat porţi?

— Icoanele din lemn de tei, vechiul calendar, luntrea, muierile, spirtul, armonica. Şi ca şi cum astea n-ar fi de ajuns, îmi place, când sunt în oraş, să stau aici pe acoperiş, să mănânc ouă de pământ, cum le zicem noi la cartofi, şi să fiu liber ca un Me Ne, muncitor necalificat. Pe acoperişe e stăpân un Dumnezeu cu sânul mai larg, ca să-şi găsească fiecare un loc călduros. Dar ori de câte ori Dumnezeul acoperişelor e nevoit să coboare în oraş, vine să se aşeze în scaunul lui...

— Isus Pantocrator. Isus, împăratul lumii, dar el se arată numai pe bolta patriarhilor.

— Nu, aici vine un scelerat purtând galoane poleite cu argint stropit cu aur, iar la un semn al ăstuia, dacă i-ai căzut în dizgraţie, poţi oricând fi snopit în bătăi, ridicat şi dus să nu ţi se mai dea de urmă. Sunt oameni care se suie să moară pe acoperiş (cred că-n cherhanul ăla negru chiar trage unul să moară), dar cei mai mulţi bătrâni urcă pe casă din motive senile, de pildă ca să se hârjonească cu aerul respirat de fete, aş putea să vă spun mai multe, ţelul meu, însă, e să fiu câine singuratic, străin de haită; e

o greşeală de neiertat aia să umbli după hrană în doi, haita e neregula triumfului, pe când singurătatea, oasele, muşchii şi raţiunea singurătăţii reprezintă făclia oricărui bolnav de prea multă frică, vărul meu Lazăr Mantora cunoştea foarte bine lecţia, avea nouă, unşpe şi paişpe ani când s-a degajat de turmă, provocând-o cu neînchipuită răbdare; considerându-se victima familiei noastre şi pe noi duşmanii lui senin de proşti şi prea puţin prevăzători, odată pe zi, la prânz sau la cină, uneori şi la prânz şi la cină, venea şi se aşeza pe pragul casei noastre, adunat acolo pe vine ca o momâie de lut, şi ne privea ţintă cum hăpăiam şi îmbucam, teribil de încredinţat că tata, frate mai mare al maică-şi, o să sfârşească prin a înnebuni, din cauza unei nedreptăţi la împărţirea moştenirii. (El îşi lingea în tăcere portretul lui de zahăr, noi portretul nostru de sare şi se mai gândea că poate într-o zi o să mă cumpere şi o să fiu câinele lui de Alaska)

Mama se ruga, plină de ură, hai Lazăre, rupe îmbucă cu noi, el refuza cu îndârjire, nu mănânc niciodată în străini, şi când isprăveam de mâncat, pleca şi totdeauna se oprea după colţul grajdului, ca să verse fiere, aţe verzi, poate chiar şi jumătate de kilogram de maţe, iar mama se repezea la tata, plângând şi ţipând: nu mai pot Lisov, îi simt limba şi ochii de şarpe în lingură, dacă-i mai văd balele şi mâine, mor; uite, azi iau cu braţul şi duc la biserica din Brăiliţa tot ce zice sor-ta că era al ei, du-le, zice tata, şi pe urmă-i rup picioarele nemernicului. Nu izbutea să fie niciodată prea furios, tata, se umplea cel mult de-o furie hodorogită, un rumeguş al furiei. Şi în ziua când mama a dus cu braţul ştergare şi scoarţe, împodobind icoane şi punând tăvi cu fructe în faţa altarului şi rugându-se cu cruci mari, Lazăr a venit la noi (luasem masa de seară) şi n-a mai intrat în casă, a zgrepţănat la geam cu deştul, eu am ieşit să-l întreb unde mă cheamă, el mi-a dat mere şi nuci şterpelite de pe

tăvile mamei: „îţi omori tinereţea sub plapumă, iar ţiganca aia pe care-au tăvălit-o şapte inşi, şi ea, la judecată, tirliliu, onorată curte, să mă măritaţi cu al treilea şi ăilalţi să ne facă zestre, m-aşteaptă să-i ducem peşte, bărbat-su e în armată, şi orice ţigancă tirlilie mănâncă peşte ca pisicile, pentru o saramură-şi smulg cerceii şi-şi joacă ţâţele, pentru un sac de peşte îşi vând inelele şi-şi dezvelesc pulpele, haidem la furat, la Dunăre, au tăiat pescarii lespedea gheţii cu topoarele şi-au înecat năvodul în copci. ” Am coborât c-o sanie mică, ne-am răsturnat în mormanele de brazi uscaţi, sorcove stricate şi tot felul de hârtii poleite răsturnate acolo de dubele salubrităţii. „Suntem plini de sfinţenie, a râs Lazăr, ne merge, scuipă burniţa aia de stele chioare de pe bot, uite cum străluceşte movila de peşte sub lună, p-alea două muieri deşelale de fătări, care stau şi păzesc prada, le ameţesc eu, una-i bolnavă de dropică, pentru ea cel mai bun leac e pământul galben dintr-o râpă din muchea Galaţilor, la fiecare masă câte doi bulgăraşi topiţi în aghiazmă, o să mă descoasă şi pe faţă şi pe dos, îngroapă-te în zăpadă, târăşte-te pe burtă şi umple coşul săniei. ” L-am umplut, vulpe nocturnă, dar am pierdut un gumar, mi-am tăiat laba într-o tablă şi urlând clinul malului, un rotocol de piele din talpă mi-a rămas lipit în gheaţă, mă frigea durerea, mă ustura de mă seca la inimă. Lazăr, luptându-se să lege din mers gura sacului, mă înjura: „nu-ţi mai adu aminte, mă, că eşti desculţ şi că ţi s-a jupuit pielea, sângele e poveste scumpă numai la ortodocşii de rit nou, ca mine, nu şi la voi, la *starâiobreaţî*, care ardeţi băligi în jurul bisericilor ca să nu-i ciupească ţânţarii de fălci pe sfinţii părinţi cei scobiţi de vărsat până-n hamuri şi ştreang, stai, uite o prăvălie închisă, tocmai ce ne trebuia, nu-i nici dracu pe-aproape. ” A spart geamul cu pumnul înfăşurat în curea şi, hai, intră, m-a săltat pe umăr, umfli o sticlă de spirt ca să-ţi spăl piciorul şontorog şi încă una s-o bem la ţigancă? M-a aruncat în

mlaştină şi nu-mi era frică, ştia să poruncească, Isus Pantocrator, scoală-te, intră pe ape şi aruncă-ţi mrejele tale sau ceva tot atât de alandala, Petre, apostolul meu cel mai iubit. Cei ce îndrăznesc n-au simţul primejdiei. În prăvălie mirosea a turtă dulce. Ah, spicul meu legănat! Am stat o clipă nemişcat, să mă conving dacă totul e în regulă. Bufnituri îndesate, cineva tăia lemne într-o pivniţă, departe şi vântul rotea funii pe sub poalele pereţilor, vârtejuri de calicie. Am început să bâjbâi pe perete, să dibuiesc rafturile. M-am împiedicat de spătarul unui scaun şi m-am oprit. Urechile-mi vuiau. Mi-am muşcat buzele – afurisit să fiu, m-a tăiat un gând, când pleci la furat, trebuie să iei în gură o bucată de cretă, ca să n-ai scuipat sub limbă, să nu poţi să ţipi, şi-am vrut să mut scaunul. Sforăia. Da, scaunul sforăia. Am intuit asta fulgerător şi-n clipa aia mi s-a spart ceva în cap, râsul năduşit de furtună al unei fete pe care-o văzusem albind într-o secundă (în faţa noastră taică-su urcase pe ghizdele fântânii, se privise într-o oglindă de buzunar şi se aruncase cu capul înainte în fundul pământului), am ridicat braţele şi mi-am înfipt deştele în gâtul omului adormit sau ghemuit la pândă. L-am simţit zvâcnind şi-am strâns mai tare, o putere necunoscută, frica, disperarea aşternându-se fără speranţă în părul fetei ăleia, mă schimbaseră în zece căngi încleştate pe nodul unde se întâlnesc toate căile vieţii. Un horcăit, un suspin şi apoi nimic. Omorâsem. Afară am băut cu Lazăr o sticlă de spirt, el a luat sania cu peşte şi s-a dus la ţigancă, eu m-am dus să mă predau. Bagă-ţi deştele pe gât, mi-a zis ofiţerul căruia i-am întins mâinile să mi le încalţe în cătuşe, dar până la urmă a chemat o patrulă şi-am pornit-o la locul faptei. Au forţat uşa, au aprins luminile şi, mă blegule! mi-a strigat locotenentul, smucindu-mă de guler, ţintuieşte-te cu urechea de-un salcâm, eşti plin de noroc: ai sucit capul unei statui de ceară, atâta tot. Cei din patrulă râdeau sticlos, le era bine şi-ar fi vrut să mă

pocnească. A făcut-o locotenentul. Marş acasă, nemernicule! şi mi-a trăsnit o labă peste bot, apoi un pumn în stomac, de mi-a vârât oasele-n burtă. Am rupt-o la fugă, şchiopătând şi chelălăind de fericire. Statuia o lăsase sculptorul Răcaru, amanet pentru băutură, dimpreună cu o colecţie de ghioage ciobăneşti, adunată de el din munţii Buzăului. Rupsesem beregata primarului de-acum jumătate de secol al Brăilei, şi jumătate de an am cumpărat zilnic o lumânare şi modelam ceara în pumn, îndrugând rugăciuni. Dar hoitul ăla de ceară tot o să-mi ţină carnea în cârlige până la moarte: ucigaş, puteam să fiu ucigaş...

— Mi-ai turnat în urechi o poveste decrepită, băiatule. Eu vreau, aştept cântecul adevărat. (Cuprian zâmbi pe cuţit.) Ştiu cine eşti tu. Ştiam acum cine e, şi-l înjuram în gând: „Eşti din rândul celor ce nu pot bea aerul decât smuls din ţâţele oilor păscute în staulul unde s-a zămislit Pătimirea. Lumea de pe acoperişe, lumea de pe puntea corăbiilor de piatră, profesând tăcerea şi lepădarea, lume ermetică şi enigmatică sub coviltirele ei de pânză, dar în acord cu clovnii de pe întreg pământul, cei bolnavi de delict de opinie netrâmbiţată, cei înclinaţi să apuce capătul de funie ţinută în dinţii de aur de un Dumnezeu necoborât vreodată în stradă, legiunile din care se recrutează oaspeţii tulburi, măsura pe dos, vârful bocancului în deschizătura uşii, vă rog frumos, inclusiv risipirea în deşert, dacă viaţa e dulce. ”

— Am prăjit slănină la flacăra lumânării...

— Exact.

— Vreţi ailaltă crimă? Atunci eram plin de pofte, de spaimă şi de Mesia, dacă asta vă convine?

— Îmi convine. Vârsta?

— Lazăr, optuşpe spre nouşpe, eu şaişpe neîncheiaţi, unu biruieşte, altul îngheaţă. Venise în cartierul Pisc o brigadă ştiinţifică, pentru propagandă ateistă, să ne tocim genunchii făcând sport, nu bătând mătănii, să schimbăm

bisericile în terenuri de baschet. Lazăr puncta vorbele ălora izbind o minge de podele şi ţinându-mă lângă umărul lui, ca să dea vina pe mine în caz de război mondial, el era student la facultatea de chimie alimentară din Galaţi, pe mine de unde să mă dea afară, fugisem de la şcoala pedagogică de limbă rusă, populaţia cu pricina să-şi lumineze cărarea cu licurici dacă are chef să se cureţe de gărgăuni. Cumpărasem gutui din piaţă şi-un băiat pe care nu-l cunoşteam îi zice lui Lazăr, dă-mi şi mie una, poftim, zice Lazăr şi iar bate mingea, eu arunc bereta de marinar peste rândurile din faţă, şi tot eu strig, mă, lăsaţi-vă de prostii, răcesc la cap, pe scenă vorbea o fată, nu există Dumnezeu, i-au înfipt ghimpe în inima timpului cei bogaţi, la Brăila, de exemplu, pe vremuri, domnul Soare Petrescu, atelier de reparat şi închiriat biciclete, punea, în noaptea de Înviere, şaptezeci de tineri să ţârâie din soneriile bicicletelor în faţa bisericii Sfinţii Arhangheli, ei sunau, domnul Soare Petrescu le aprindea lumânările şi-i trimitea în convoi pe Regală... Fraţilor, oameni buni, a ţipat deodată Lazăr, săriţi, ăsta de lângă mine moare, Dumnezeu e o himeră, a strigat şi mai tare decât el fata de pe scenă, cap de leu, trup de capră, coadă de balaur, moare măi fraţilor, zice Lazăr, i-am dat o gutuie, o fi înghiţit fără să mestece, îmbucătura a luat-o razna pe trahee şi nu mai are aer, voi de lângă uşă, daţi fuga după un doctor. Douăj de inşi se îmbulzesc peste ăla de trăgea să moară, cară-i pumni în ceafă, înhaţă-l şi întoarce-l cu cracii în sus, ca pe înecaţi, dar când soseşte doctorul îl găseşte negru şi nu găseşte să spună decât domnule, umblă moartea prin gura omului tocmai când el se credea-n livadă şi se legăna pe-o creangă. Du-te şi te călugăreşte, urlă unu la fata de pe scenă, o muiere începe să plângă, alta îngenunchează la căpătâiul mortului, sfânt, sfânt e numele tău!, iar Lazăr, hai, zice, înhamă-te la armonică, fiecare să mănânce din farfuria pictată cu chipul său, mergem cu vaporul la Galaţi să ne-mbătăm

(şi-am plecat cu vaporul), dacă-i vorba că poate să ne ia dracu chiar din nimic, ce rost mai are să urmez chimia alimentară, rahat kaki!, o să beau până m-oţi declara laureat al Pomului de iarnă, bate-mi haina-n cuie pe şira spinării şi coase-mi izmenele de şolduri, altfel le dau pe spirt. Dacă tot e să ne-nrămeze cu-ntuneric care cum vrea, atunci s-o facem lată, surioară Dunăre (eram pe vapor), curvă hrăpăreaţă, tu nu avertizezi, tu ne înhaţi brutal, tu ne preţuieşti leşul la adevărata lui valoare, ne plăteşti anticipat, cu bani lustruiţi impecabil, hoaşcă invincibilă şi arogantă, putoare frenetică, guiţi după porcul care se coace pe grătarul lunii, te sărut chiar dacă te superi, fiindcă te pricepi să curgi frumos în Marea Neagră, domnule căpitan, ştiţi mai bine ca mine, Dunărea e Marele Timp Creditor, cel ce răpune şi nu suferă (Cuprian, dă-i înainte la armonică, fii curajos, o să te răsplătesc c-un butuc de vie), dincolo de Sulina, când îşi aşază toate odoarele şi-şi pune piatră de coralină în urechi, se înalţă dintr-odată cu una, două, trei palme mai mult decât malurile, dar nu dă peste margini, se duce să se închine destinului cu toată măreţia şi jegul Europei şi numai după ce şi-a rupt nările în dezastrul sărilor oceanice se dă îndărăt şi hrăneşte Delta.

— Trebuia, se bucură căpitanul să fi trăit când grecii din Brăila îşi serbau Paştele în biserici de scândură legate una lângă alta pe fluviu, luai foc cu siguranţă.

— M-am născut să trăiesc inutil.

— Uitaţi-vă la luntrile alea două, zice căpitanul, are loc în ele o petrecere mai ingenioasă decât a voastră... Vă închipuiţi ce era acolo?

— Cei din satele de pe grind îşi plimbau morţii prin coridorul liniştii. Credinţa că oamenii din locurile alea trebuie înmormântaţi cu mâinile vopsite în roşu şi numiţi cu nume de arbori. Purtaţi pe sub sălcii ruginite ei devin, mai fiind încă pe pământ şi nefiind, arbori care fixează Dunărea, Dunărea, insolvabilă, devastatoare...

— Greşiţi total, râse Cuprian, la rame trăgeau copiii pe care cei mari îi învăţau ce e frica, părinţii lor prădaseră un vapor şi muriseră când mai aveau în faţă încă multe zile căprui şi albastre. Frica e o noapte lungă, dar şi o meserie pe care trebuie s-o înveţi temeinic, merită, cei fricoşi trăiesc mult. Eu sunt paiaţa fricii, eu şi ziua merg c-o lumânare în pumn. Toţi suntem supuşi necunoscutului şi trebuie să pierdem, dar în special cei tineri au dreptul şi datoria să le clănţănească oasele de frică, cei cu familii trebuie să-şi hrănească nevestele şi copiii, frica nu naşte eroi şi de aia numai cei singuri sunt datori să dea un exemplu prost.

— Mă-nvârţi în gol, Cuprian.

— Nu, vreau să vă spun că ştiu ce-i frica. E un cap de om fără trup sau un cap de câine retezat cu barda, care merge în acelaşi pas cu mine, tâmplă lângă tâmplă, şi sângele i se scurge în buzunarele mele.

— Pogorârea din cer şi lupta mangustei cu un şarpe exaltat. Sau Lazăr înviind şi îndrugând cântece obscene. Pot să-ţi înşir şi eu, Cuprian, două mii de bazaconii de-astea!

— Pornisem neputincioşi şi intimidaţi şi-n ceaţa din capul nostru plutea tulbure o cârciumă unde, pe vremuri, un marinar arab, aruncând briciul de la o distanţă de douăj de metri, retezase capul unui marinar olandez, ca pe-un pepene. Pe strada Portului, înclinată, înghesuită între ruini şi butoaie goale, îngrămădite încă în zilele femeilor neruşinate, linguşitoare şi fărâmicioase, o stradă ca un dezertor prăbuşit de rachiu amestecat cu praf de puşcă, am desluşit în crângurile din dedesubtul pământului un cântec bun, domol.

— Cântă cimitirele adunate să-şi serbeze morţii dăruiţi de Dunăre, a urlat Lazăr.

— Hei, întreci măsura! a mârâit Căpitanul. Însă Lazăr era de neoprit.

— Iată, cei sugrumaţi de Dunăre, vestesc apropierea Crăciunului – şi, îngenunchind în mijlocul străzii, Lazăr a lipit urechea de pământ (nişte ăia care duceau un clopot într-o căruţă, împingând-o cu mâinile, s-au oprit să miroasă: glumă? nebunie? beţivi?) iar Lazăr, rupând din nuielele crângului risipit în adâncuri, a reluat cântecul, strigând:

— Noi, de deasupra avem dreptul la raţii duble şi onor la general.

Cântecul răsuna acum desluşit;

— *” câte flori sunt pe pământ*, *toate merg la jurământ*, *numai floarea soarelui*, *şade-npoarta raiului*... ”

— Cântă hoţii din arestul miliţiei, a explicat o femeie c-un copil în cârcă, împrăştiaţi-vă până nu daţi de dracu!

— Nu doamnă, a strigat Lazăr, dedesubt cântă, într-o biserică atacată la baionetă, zece miliţieni, care sunt primii creştini ai lumii noi.

În secunda următoare, primul, al doilea sau al treilea creştin al lumii noi îl puse în picioare, trăgându-l de fălci:

— Te-a dat gata corul hoţilor? Hai să te pun o noapte cu ei la beci, ca să rămâi toată viaţa cu urechile pline de vuietul Dunării când se rupe din gheţuri.

— Pentru ce?! s-a mirat Lazăr. N-am făcut nimic, am auzit cântecul şi, ia te uită, zic, ce distracţie mare sub pământ şi-am vrut s-arunc o privire prin gaura cheii, trebuie să fie o cheie pe-aici, dar plec, nu mă interesează colindele, fiindcă eu...

— Drepţi! Stânga-mprejur! a răcnit scurt ofiţerul şi Lazăr a executat şnur, linie dreaptă, unghi ascuţit, linie dreaptă.

— Eu nu sunt român. Eu sunt evreu. Nu mă loviţi, nu sunt român sunt evreu, o să daţi de dracu'. Am scăpat din ghearele fascismului şi-acum mă-nhăţaţi voi!?

Icnind, ofiţerul îl izbi cu cisma-n noadă, azvârlindu-l în braţele unui sergent.

— Va să zică, atunci i-a răsărit în minte numele pe care-l poartă. Atunci s-a suit el, cu părul vâlvoi, în şaua unde stă şi azi.

— Cu părul ca o moviliţă de arici.

— Cuprian, strigă o fată de pe acoperişul vecin, ţi-am spălat cămăşile, le-am pus să se usuce pe doi pruni înfloriţi, ai văzut?

— Îmbracă-te şi du-te-n casă, c-o să fie furtună, îi răspunse Cuprian, peste umăr.

— Şi-acum s-a întors la Brăila ca să stea din nou faţă-n faţă cu frica?

— S-a întors ca să stea faţă-n faţă cu dumneavoastră. Lui n-are de ce să-i mai fie frică aici, el este acum cineva, este Leb Betleem, frenetic şi violent, însă n-o să îndrepte nimic şi mai cu seamă înfrângerea lui Lazăr Mantora. V-a jucat o festă urâtă, dar trebuie să-l ascultaţi. Hei, tu, proasto cu gură bogată, să-mi duci armonica în atelier – şi o luă la vale pe acoperişul ce se isprăvea la nivelul pământului, într-o curte dosnică.

Fata care-i spălase cămăşile lui Cuprian şi-şi legăna lenea, trăgând în nări boarea de floare vânătă, se ridică în picioare, ondulând un lujer de fantomă şi din şuvoiul ei de dragoste păcătoasă se despleti, într-o ruptură de blestem, o creangă eretică: fulgeră-l, Doamne, că-i bestie!

Iar eu, ducând blestemul mai departe şi cu el odată pe toţi cei nepăsători şi teribili, înfundându-se mereu în hăţişuri necunoscute, pe toţi cei cu ferestrele bătute-n scânduri, ca să nu se vadă din stradă frânghiile atârnând de grinzile odăilor şi desenând cu ochiuri de opal feţele lor de brumă... eu m-am pornit să înjur ca un descreierat.

În clipa aia, tunetul se sparse, precipitat, deasupra Dunării şi fulgerul căzu pe pământ ca un os aruncat la câini.

Ştiind că la limita apelor se încheie desfrâul imaginaţiei, vijelia răscoli marginea din miazănoapte a oraşului, lunecând repede peste Dunăre, în Dobrogea. În

urmă se deschise un imens crin albastru, întors spre pământ, având scrisă în carnea petalelor hipnoza lunii, a stelelor şi a primăverii în chip de rană în care moare timpul, scuturând pe toate lucrurile un strat subţire de sare fină, făcându-le astfel şi mai ireale decât le-ar fi împins în nefiinţă. Oamenii se strecurau pe străzi, prigoniţi parcă de-o suferinţă căzută pe umerii lor din Alpii lunii. Fiecare lăsa impresia că se grăbeşte să înmâneze, acolo unde trebuie, un mic denunţ şi toţi la un loc un denunţ de talie europeană. Săptămâna vigilenţei şi a lăsării de sânge! O forţă necunoscută, impenetrabilă se insinua în fiinţa oraşului, picurând miere neagră în vitraliile bisericilor, vestind înfrăţirea spitalelor cu puşcăria şi apropierea unei nopţi care se scărpina pe spinare cu o coadă de solzi şi-şi rupea cu unghiile bubele pline de lâncezeală sexuală. Se juca, prin ganguri obscure, comedia fricii cu măşti furate, se puneau la cale glume de speţă joasă, care-ar fi putut să se încheie la curtea marţială, dar sfârşeau şi mai scârbos, într-o invazie de scrisori anonime, devoratoare ca o invazie de furnici. Arborele în care atârnă sabia ce pedepseşte nu se zărea pe orizont, totuşi părea tangibil. „Ştiu ce-i asta, îmi spuneam, starea de beatitudine a fricii. Când timpul se acoperă cu piele omenească şi se schimbă-n târfă”. În strada Galaţi, o fată, cu un snop de vergi de vâsc în spinare, ca o pasăre cu aripile înnodate, trecu printre mine şi Cuprian, bâiguind vorbe de neînţeles: *singură*... *pleacă*... În lumina împresurată de-o înserare pripită şi de bubuitul tunetelor în piatra Dobrogei, făptura fetei mă ului: prin nu ştiu ce întâmplare stranie, gura i se mutase pe gât şi pe frunte... Sau nu, avea o gură la locul ei dar mai avea una pe gât şi alta pe frunte. Moartea căutând cu trei guri în imperiul nomad al fricii, în bezna simţurilor noastre.

Copleşit de această imagine de coşmar, dacă nu cumva mă scrântisem la minte, mă azvârlii după Cuprian, în

tramvaiul ce ducea-n Brăiliţa. Tremuram. Şi-mi părea rău că berăriile, din cauza furtunii (şi prioritară fusese numai ameninţarea) ridicaseră mesele de pe trotuar; altfel aş fi înhăţat din mers o halbă, aş fi dat-o pe gât dintr-o înghiţitură şi m-aş fi liniştit. Şedeam în picioare pe platformă (tramvaiele vechi, făcute pentru bucuria plimbării!) în vagon, un bătrân, ţinând între buze ca pe-o ţigară, biletul de călătorie, lucra cu cârligele o mănuşă de lână, două fete de liceu (ochi dilataţi spre câinii ce-i latră numai pe ţigani, care, la Brăila, sunt, totuşi, cei mai de încredere purtători ai mesajelor secrete de dragoste), îi blestemau pe Olmazu şi Ibriş, fiindcă înlocuiseră salcâmii noduroşi de pe Bulevardul Republicii cu alţii tineri, urmând să dea floare peste trei ani. Oraşul salcâmilor, trei ani fără floare de salcâm!? Coci bubă neagră-n subţiorile tovarăşilor cu munci de răspundere. Orice fată din Brăila, când ajunge femeie şi-şi vede frumuseţea fugind în umbră neiertătoare, scoate din timpul pierdut sărutul dăruit sau furat în seara şi în toate nopţile înfloririi salcâmilor, iar cele două fete de liceu intuiau, stăpânite de miracolul vârstei, că vor fi femei, care-au trecut ca fete, printr-un râu băut de şerpi, pierzând nopţile neuitării, dar, mai ales, degetele care ştiu să mângâie.

La intersecţia cu strada Karl Marx, vatmanul opri, sări pe trotuar şi ne strigă vesel:

— Fraţilor, puteţi să mă reclamaţi, să mă bateţi, să mă opăriţi, nu merg un metru mai departe. Hai, veniţi cu mine, să ne zgâim un pic la nebunia ăstora şi pe urmă ne-mpăcăm noi.

Pe Karl Marx, cea mai latră stradă a Brăilei, curgând ca două râuri de piatră de o parte şi de alta a unei alei împodobite din loc în loc cu arcade de fier incendiate, vara, de cascade de trandafiri căţărători, treceau în trapul cailor, urmărite de-o mulţime lacomă oricând să bea din vinul îngâmfărilor, un şir de docare negre, parcă venind dintr-o sărbătoare de prinţi pe care timpul n-o astupase

definitiv, nu putuse sau nu îndrăznise şi o purta acum ca pe o fluturare a dezastrului şi a puterii lui de a nimici emfaza clipei prezente, de-a o goli de cristalul de apă vie înscris în coroana ei. Caii, gătiţi cu hamuri ferecate în argint, docarele căptuşite cu catifea neguroasă şi satin violet, oamenii din ele, căptuşiţi cu ideea că pot şi chiar sunt boieri, ei, care nu erau decât lemnari, şi fetele lor, lucrătoare în atelierele de împletit covoare, trăiau o legendă cabotină, şi nu erau decât corupţia morţii. Cel mai îndârjit dintre ei, jucând o sticlă de rachiu din care bea şi apoi chiuia gâlgâit, tânjise poate să fie boier şi nu ajunsese şi când cei ce scoteau docarele la vânzare îl suiseră pe pernele moi, ca să se vânture cu docarele prin faţa cumpărătorilor, ţărani veniţi din zonele necolectivizate, Făgăraş, Muscel, Braşov, Semenic, el îşi spusese:,, hei, iată-mă boier! „ şi printr-o sugestie hipnotică îi făcuse şi pe ceilalţi să se simtă boieri, gonind în docarele ca nişte lebede cu gâtul întins spre locurile unde nu triumfă fericirea. Erau în trăsuri ingenios lucrate chiar de ei înşişi, dar goneau suiţi pe spinări de dragoni şi delfini, cocoţaţi pe mişcătoarele peluze ale raiului şi nu ştiau, nici nu le păsa – leagănă-le dracul îndoiala, lanţurile de ocnaş, zilele zgâriate cu pironul în carne – că se duceau mereu îndărăt, fiindcă mărire cu adevărat nu există niciodată înainte, înainte e numai speranţa care, împlinindu-se, se schimbă în desperare, apoi în măreţie apusă, singura vrednică de admiraţie. Mirosea a copaci smulşi greoi din iarnă şi foarte vag a trăsnet, dar celor din docare, ca şi cum în felinarele lor ar fi ars smirnă şi tămâie din prăvălia grecilor care plecaseră de mult spre Atena cea nemuritoare – comunismul îi decimase, – luând cu ei şi miresmele şi legenda unei Brăile cufundate în Orient, timpul le duhnea nu a înfrângere, ci a chemare către un vis generos. Murind în astfel de clipe, oamenii nu se schimbă în pământ, ci în timp, care nu înseamnă uitare, ci colind în nemărginire rodnică, fiindcă timpul cu

timp se mai poate întâlni, pe când pământul cu pământ numai sub ape şi sub viforul vântului.

— Safon, urlă Cuprian, la un vizitiu îmbrăcat în manta neagră, opreşte! şi Safon, înţelegând mai mult din semne ce vrea prietenul lui, opri docarul lângă trotuar, un minut, cât să ne căţărăm sub coşul de muşama vânătă, apoi pocni din biciul de nuiele de salcie împletite după ce-au fost ţinute în saramură, şi intrarăm în Brăiliţa, prin strada Brătianu şi Colectorului, către vadul de trecere spre Ghecet, prin partea cea mai turbată a oraşului care, văzută din râpele din afara lui, de la cărămidării, seamănă-n suflet scârbă, plictiseală, lene, câini morţi, maluri jefuite, gunoaie, prag scormonit de haitele de copii dezlănţuite în expediţii de pedepsire. Imensul crin albastru, între timp lăsase să izvorască în mijlocul lui un crin portocaliu, ca şi cum cerul, înainte de-a se dărâma în noapte, ar fi ţinut să le probeze oamenilor cât de inutilă, degradată şi bătrână e puterea lor de imaginaţie în ceea ce priveşte împerecherea culorilor. Douăj de izvoare galbene – galben vizionar, galben generos, galben fatalist – se împleteau să semene îndoială, dar luminile nu se rupeau, se asociau, născând punţi indigo, tremurătoare, sceptice, somnoroase la capete şi vesele la mijloc, ca Maica Domnului a doua zi după Bunavestire. Deasupra, departe, o brazdă roşie se răzvrătea obscur, încercând să-şi taie teritoriu victorios spre trupul celorlalte, apoi spre munţii Măcinului, în pământul renăscând, peste caii în galop epuizat şi peste docarul nostru, care se scutura din toate încheieturile, ca şi cum am fi gonit spre o piaţă din cer, unde singur Dumnezeu fixează preţurile. Jos, Dunărea ardea în supărări aplecate, parcă o mie de preoţi în odăjdii, purtând în spinare luna şi un soare ostil, băteau mătănii, nu de împlinire, ci de blestem: Doamne, fă să nu-şi dea în petic căţeaua apelor, că, uite, Doamne, cum se topeşte de plăcere, putoarea! Eu şi Cuprian eram veseli şi goi ca nişte pahare vărsate. Îmi venea tot timpul să strig:

aici, în apostazia Dunării de jos!... mai departe nu ştiam ce urmează. Şi doar un singur solz din mine, ascuţit de vânt şi neaiurit de darurile primăverii, plutea scurt într-o altă primăvară, deasupra Dunării de la Budapesta, într-o seară la fel de docilă viselor ce pustiesc pântecele lumii şi deopotrivă încărcată de nebunie, de-o ordine netemătoare şi o pedeapsă implacabilă. În seara aia împuşcasem, pentru *prima oară de aproape*, un neamţ, un subofiţer, şi îngrozit nu de faptul că omorâsem, ci pentru că-i văzusem ochii vii, dăruindu-mă irevocabil morţii şi intrând ei apoi, deznădăjduiţi, în moarte şi refuzând să creadă adevărul că mâna-l trădase printr-o mişcare prea lungă, m-am ghemuit cu spinarea într-un zid şi-am tras două încărcătoare în asfinţitul întins ca o foamete de-a latul Dunării, am înjurat şi-am vărsat lături şi-am ridicat mortul şi l-am suit în luntre şi, înainte de-a împinge luntrea în larg, două aşchii din cerul crâncen de galben s-au înfipt în ochii ăia albaştri sticloşi, parc-ar fi vrut să-l iniţieze în coborâtul treptelor spre întunericul desăvârşit şi-atunci a urlat în mine Cel ce nu rabdă înfrăţirea viilor cu morţii sau poate nici o înfrăţire, am împins luntrea cu piciorul şi când a fost la zece paşi pe buza curentului, am ciuruit-o cu cel din urmă încărcător şi mortul meu s-a acoperit încet de două ape galbene!

— Gata, zise Cuprian, de ce nu coborâţi, vine podul.

— Prin două ape galbene.

— Uuu! ce mai goneşte Safon ăsta! E un drac. La fiecare zintâi cheamă un vânător şi-l plăteşte să tragă cu puşca pe sub urechile cailor, ca să-i smintească.

Ştiusem instinctiv că vom ajunge pe şlepul din cimitirul vapoarelor, în sălbăticia fierului prăbuşit, aproape de onoarea pădurilor scufundate, locul apoteozei lui Cuprian, acolo unde el nu acordă credit, oricât de slăbănog, nici unei târfe, dar nu presimţisem nici înainte şi nici chiar după ce suirăm pe punte şi Cuprian ridică scândura ce leagă pământul cu universul lui jignitor, că în cabina

luminată de-un bec, încălzită de-o sobă de tuci, căldură fără expresie, cum răspândesc numai lemnele păstrate în nămolul bălţilor, o voi găsi alături de Leb Betleem, care şedea răsturnat pe o canapea, cu o sticlă de vodcă rusească proptită pe unul din genunchi şi cu o farfurie plină de felioare de pepene galben de seră la îndemână, şi pe Irina Devechi, legănându-şi umerii uşor, pe un scăunel, istovită de personalitate, pe buze cu veşnicul zâmbet de ploaie înfrântă.

— Ei, da, i-am zis lui Leb Betleem în loc de bună seara, trebuia să-mi închipui că ceasul nu-ţi merge decât înconjurat de lumânări şi de falduri de rochie...

— Greşiţi, răspunse el.

Şi Irina:

— Leb Betleem e fratele meu. Şi Cuprian:

— Mă duc să curăţ cabina ailaltă. Acolo am lampă cu gaz, numai aici am tras un fir de pe mal.

— Dincolo te aşteaptă Doina, anunţă Irina.

— O azvârl în apă, mârâi Cuprian. Să se ducă dracului!

Trânti uşa, creasta cabinei se cutremură vehement, parc-ar fi intrat vântul în arboradă, Leb umplu un pahar, sorbi, faţa lui cea îngâmfat frumoasă se scutură parcă în afara realităţii şi imediat greşi:

— Sunteţi inapt pentru bucurii sincere? O să-i trimit Irinei nişte fântâni arteziene de cameră, merg cu curent electric, foşnetul lor calmează nervii.

— Strici totul, Leb, s-a rugat sau a gândit, scâncind, Irina..

— Lasă-l, a luat avans şi acum îşi încearcă puterile. Torsadele fântânilor...

— N-am zis aşa, dar sună mai frumos, să ştiţi...

— Sunt aici şi nişte sticle de vin roze...

— Dă-mi, i-am cerut Irinei.

S-a sculat şi mi-a adus. Irina cea blondă, subţire şi mirosind amar. Mirosul ăla cules parcă dintr-o trecere în Turcia pe sub apa Mării mă atârnase de ea. Şi aerul că

vine mereu de departe, nu din timp şi nici din orizont, ci din ea însăşi, din nisipurile mişcătoare ale râurilor ei, premergătoare naşterii ei şi unduindu-se numai pe nopţile ei eşuate. Vine aducând de mâncare un peşte şi un coş cu fructe, şi un buchet de flori de câmp, maci roşii, cu petalele atinse de insomnie doar pe distanţă de o lacrimă. Negrul intens al unei supravieţuiri incoerente. Vine, uită pentru ce-a venit, se dezbracă şi facem dragoste şi-n timpul ăsta macii se sting, rămâne din ei numai răbdarea lor noptatecă, moartea care urmează, sau cel mult deruta, umilinţa, ruşinea, abandonul. Ea vine cu uşa deschisă, plecată de mult de sub un felinar de aramă păstrat pe mal de fluviu, subţire (nu Dunărea), învinsă de ploaie şi ştiind să povestească, mult mai mult decât se cuvine, despre peşte, coşul de fructe şi macii în haină de moarte – că peştele poate fi sărutat înainte de-a-l arunca pe plită, fructele – descântate în trestii, macii închinaţi, şiragurile de scoici culese de pe fundul mării şi purtate la îndoitura cotului, nu ca să fie vândute, ci să sune şi să scâncească, repudiind curajul, aurind supunerea. Şi pentru că tăceam, Leb Betleem greşi a doua oară:

— N-a fost prudent din partea ei să mărturisească faptul că suntem fraţi. Sună ca şi cum v-aş forţa mâna. De altfel suntem fraţi vitregi.

— Poate că era mai bine să îngheţi în Alaska, Leb.

— Văd, domnule Saltava, că-mi cunoaşteţi bine drumurile. Firesc, sunteţi Prinţul de rouă al Irinei.

— Mai degrabă inepţia ei.

— Oroarea noastră, nu-i aşa, fetele care ne iubesc prea mult.

— Leb, avem amândoi cam aceeaşi vârstă, îţi aduci aminte de hanul lui Ceapâru? Refugiul revoluţionarilor bulgari Vasil Levski, Ivan Vazov, Hristo Botev. Cea mai frumoasă generaţie a Bulgariei. Hanul fusese construit peste o biserică năruită şi Salcia Vifor, bunicul meu, luînd loc la masă, striga la băiatul de prăvălie: băiete, o juma'

de vin de sub altar! Ei bine, plătesc tot vinul păstrat la răcoare sub altar dacă-mi spui că nu eşti trup şi arbore şi clopot de oaie şi cu Doina Poloneza. Împreună aţi pus la cale să mă aduceţi în cimitirul vapoarelor, nu-i aşa?

— Domnule Saltava, în Israel, dacă vrei să faci rost de haşiş, trebuie să te strecori în Liban, pe sub gardurile de sârmă ghimpată şi să-l furi. Irina, du-te în cabina ailaltă. Fii fără grijă, Cuprian n-a sugrumat-o şi nici n-a aruncat-o în Dunăre pe Doina, stă cu capul pe genunchii ei rotunzi şi-i spune poveşti. Fiecare-i dăm Cezarului ce-i al lui şi el ne trimite la spălat closetele.

Irina, ascultătoare, se sculă să iasă. Făcu un pas spre uşa verde pe care un înger, zgâriat cu cuiul, dormea tolănit pe un nor, se împiedică în rogojina ruptă şi fu cât pe-aci să cadă. Leb întinse mâna şi-o sprijini, ea-l mângâie, înfundându-şi degetele lungi în părul lui ondulat, umed sau numai strălucitor, coborî palma, atingându-i pleoapele grele, obrajii încinşi şi buzele groase. Leb râse pierdut şi vinovat, arătându-şi dinţii albi, puternici, spălaţi parcă în sânge tânăr şi-i sărută apăsat podul palmei.

— Tragi cu încăpăţânare să fii seducător şi obraznic şi vulgar, îl certă Irina.

— Totdeauna, fata asta m-a crezut excesiv de nătăfleţ, se alintă fratele. Uită că eu i-am încurcat zilele cum îl încurcă ciuma bălţii pe înecat.

Asemănarea lor ţi se impunea numai ştiindu-i fraţi, altfel n-aveau comun decât ochii: imenşi, căprui, lunecând spre albastru, goliţi cu căldarea de toate semnele capabile să trădeze gândul, plini până spre revărsare de-o patimă grea, de-o beţie întunecată, a cărei otravă se azvârlea şi-n cearcăne, umbrindu-le c-o adiere abia perceptibilă de desfrâu şi de pătimire. Femeia care-i născuse, din doi bărbaţi diferiţi, le lăsase moştenire sârguinţa de-a nu întârzia în aşteptări – dacă doreşti, întinde mâna şi rupe!

— Du-te, Irina, o îndemnai şi eu, spune-i Doinei că intoxicaţia Leb Betleem se tratează cu fumigaţii Leb Betleem.

— Înspăimântător de adevărat, aprobă Leb, serios. Şi continuă. M-am întors aici, fiindcă am învăţat că nu pe

Dumnezeul milei trebuie să-l aştept, ci să-l provoc pe Dumnezeul judecăţii. Mă chema, batjocorindu-mă, o forţă oarbă: Pământul. La începutul lui martie am cumpărat din România două sute de vagoane de cernoziom gras, bine structurat şi afânat, pentru un fermier olandez. Vindeţi pământ, sau cretinii acestei ţări îl vând şi o să vă blestemaţi necugetarea! S-a nimerit să fiu acolo când îl împrăştiau pe câmp. Era spre seară, când se adună pâclele ostile, pâclele mărilor frigide. Câştigasem bani buni cu tranzancţia, dar nu ştiu de ce simţeam sub coastă o risipire, o pândă, un dor sumbru şi lipsit de eroism. Mă durea ceva întunecat şi amar, ceva cunoscut, inofensiv urca în mine de departe, un avertisment blând şi vechi, suferinţă fragilă, un păcat, o îngenunchiere. Stam pe dig, în crucea de umbră a unei mori de vânt şi dintr-odată mi s-au deschis toate porţile trupului, pătrunse de-o mireasmă din sud, vară bântuită de pelin, pământul de acasă, plin de argumentele copilăriei; m-am azvârlit şi m-am tăvălit prin el, neînfrânat: „mă, tu mă cunoşti? „ Toţi anii mei de absenţă se încărcau cu dovezile unei origini dure. Eu, Leb Betleem, sunt un rebel greu de pus la punct; în beci, la Galaţi, unde descoperiseră că furasem cândva un butoi cu măsline, mă ţineau în picioare câte optuşpe ore – de-atunci, ori de câte ori vreau să mă pedepsesc, repet figura, pot să stau până la douăj de ore nemişcat, după aia vomez, vomez până leşin, o tâmpenie jilavă! – dar pământul de-acasă e tot ce nu poate fi ignorat. Pământul de-acasă e ca o poveste cu patru sau zece inşi îndrăgostiţi de aceeaşi femeie. Turbăciunea vântului nostru lua foc şi intra cu câinii în hoitul mărilor nordice. Ulterior, vrând să refac conturul acelei seri, m-a

podidit tristeţea. Bucuriile degenerează rapid. Priviţi prin hublou: plutim într-un univers de zăltaţi, cu Dunăre exuberantă, pruni înfloriţi, în imensa pauză de dinaintea răsăritului de lună – mai încolo, o fată în rochie roşie va trece printr-o pajişte verde, foşnindu-şi paşii – însă cele două picături de căinţă, pe care vreau să vi le strecor în suflet, ne vor schimba în fiare. Tenebrele primăverii, dementa sonoră a Dunării mă împing să vă spun că eu am fost în rai. Ţinutul ăla atât de renegat se numeşte astăzi Qurna, 70 kilometri depărtare de oraşul Bashrah. Acolo unde Tigrul se uneşte cu Eufratul şi merg să se verse împreună în Golful Persic sub numele de Shatt-El-Arab, se întinde vechea grădină a raiului, zece pogoane de lămâi, portocali, curmali, despărţiţi prin brazde lungi de cârciumărese. (Dacă ăla-i paradisul pe care l-am pierdut, atunci merita să fie pierdut. Cum vom încăpea cu toţii pe cărările lui, rămâne să vedem după moarte.) În margine, un motel, Garden-of-Eden, un poliţist şi, lângă şoldul lui, parcă în prelungirea pistolului închis în toc de rafie împletită, două morminte, al lui Adam şi-al Evei, străjuite de câte o cruce de fier şi având între ele un măr cu coroana îngustă, strivit de arşiţă şi cu trunchiul petrecut printr-un buştean pe jumătate putred, care nu e altceva decât trupul mărului prin care ne-am prăbuşit în păcatul cunoaşterii, în blestem, grosolănie, ridicol, nesiguranţă, imbecilitate, orbire şi moarte. Şi poate chiar în Scaunul singurătăţii. Pe osia raiului, care nu mai e atât de ţeapănă ca altădată, căci s-au rezemat în ea, cu umerii pudraţi sau cu sânii leoarcă de năduşeală şi de pofte, atâtea generaţii de muieri păcătoase, nu se mai roteşte ispititor, mincinos, leneş şi viclean şarpele, ci scorpionul galben, greierele veninului; şarpele s-a mulat în fiicele Evei, temniţă senină în care va locui la nesfârşit, zvârcolindu-se, murmurând şi chemând în robie. Pământul făgăduinţii de la Qurna îl găseşti adâncit de umbră şi miresme, în camerele răcoroase ale motelului

Garden-of-Eden. Acolo mi s-a întâmplat o poveste mai poveste decât povestea raiului.

— Mărul şi consecinţele ruperii lui?

— Ascultaţi-mă şi veţi vedea că sunt Adam Impostorul. Cel prezent în inima tuturor povestirilor rele. Eu, de obicei, trezesc simpatie, sau aşa mi se spune, dar de-atunci sunt stăpânit de-o impetuoasă pornire spre rău.

Luă o felioară de pepene şi, înainte de-a o vârî în gură, suflă încet asupra ei.

— O vorbesc. Mă doare un dinte şi-o rog să fie atentă, să-l ocolească. La fel fac şi pescarii din delta lui Shatt-El-Arab când îi muşcă un şarpe sau un scorpion, vorbesc în şoaptă cu piciorul şi le trece. La Garden-of-Eden am cunoscut o fată. Fluture din familia Bombyx. Urcam în cameră şi m-am împiedicat de-o treaptă.

— Paştele mă-ti, am scrâşnit, lemnului din rai îi stă bine ca uşă de altar, nu să rupă picioarele oamenilor.

— Vezi, Aluna, s-a auzit un glas de la picioarele scării, ţi-am zis că-n rai se vorbeşte limba română şi tu clătinai din cap a îndoială?!

— Stăpâna glasului, o fată de vreo douăj de ani, arsă de vânt, de soare şi de furtuni de nisip, ca o călăuză a deşertului, şi îmbrăcată ca un soldat întors dintr-o expediţie de jaf, mă privea sau mai bine zis mă rodea cu doi ochi ţinuţi numai în izmă verde şi măslină crudă. Sub privirea lor simţeai că te faci vin vechi şi bun de băut. „Lipovean bezmetic, prăbuşeşte-te în braţele ei! „ Aş fi făcut-o, dar între noi doi se interpusese Aluna, un buldog de-o sută de kilograme. Ne-am înghesuit la barul de sub scară, unde-am băut cu paiul (numai noi doi) coniac franţuzesc, ascuns în pere uriaşe, băuturile spirtoase fiind interzise, şi-am mâncat (toţi trei) somn prăjit, peşte pe care nu-l consumă decât creştinii şi care e privit cu scârbă, dispreţ, şi aversiune de către musulmani, pentru că l-a muşcat de călcâi pe Profet în vreme ce se scălda. O chema Lotemize. Nu ne-am pretat, bineînţeles, decât la

vorbe frumoase, aşa cum fac toţi oamenii când îl ştiu pe Dumnezeu în grădina din faţa casei, jucându-se cu fulgerele şi scărpinându-se, de plictiseală, c-un pui de trăsnet în podul palmei. Surprinzător, eu am simţit nevoia să-i mărturisesc că am o soţie cu douăjcinci de ani mai în vârstă decât mine, în Israel, care-i deprimată de legătura noastră, cu toate că, de-a lungul timpului, a mai avut câteva legături tot atât de solide. Nici un vis scrântit, nici o eroare, numai precauţiune rafinată şi doar două boabe de nostalgie când mi-am întors gândul spre Dunăre şi o întrebare retorică:

— De ce Dunărea se extaziază numai de întâlnirea cu Marea? Adică numai sfârşitul să fie somnul regal al măreţiei?

Ea râdea, tâmpita, vedea Dunărea scobindu-se-n nări, sau spălându-se pe picioare, plină de căinţă, lângă zidul plângerii sau cine ştie ce alte bazaconii care încap într-o tărtăcuţă sfrijită, pentru că nu ştia despre Dunăre decât faptul că taică-su pierduse aici cinci vapoare, avariate de unul şi acelaşi pilot (vă daţi seama cu ce mână de maestru le scotea băiatul din şenal şi le punea cu burta-n sus pe-un boţ de prund! nici o concesie valurilor mocofane!) Încălzită la focul aprins de mine şi hrănit mereu cu buşteni de cedru libanez, fata şi-a dezlegat şi ea limba; o femeie confesându-se e fascinantă ca o acqua non potabile, incorigibil vrăjitoare şi tăvălită în toate sosurile. Spunea de-o trăsură (eu, în genunchi, sub gardul genunchilor ei, cu ochii la lună), cum taică-su, de ziua lui, se plimbă în trăsură, pe străzile celui mai violent oraş american şi mai spunea despre nişte ţigări. Eu, domnule Saltava, nu fumez, mă înec, mai repede jupoi un câine şi nu mi se face rău, dar la închisoare, pentru un pachet de ţigări furat am văzut un om ucis. I-au zdrobit ţeasta cu pietroiul, după ce l-au judecat şi condamnat, o justiţie rudimentară, sălbatică, terifiantă, a singurătăţii şanţurilor cu noroaie, a norilor de praf de calcar, a ciulinilor, a

braţelor care, ca să nu înţepenească străpunse de ger, să nu se lepede din umeri de atâta nemâncare, strângeau pisici moarte la subţioară. Taică-su avusese ideea fantastică să umple o sută de valize cu ţigări şi să se ducă în Germania imediat după război, în fortăreţele îngâmfării pulverizate, la geamul cu ochii scoşi al bestialităţii nimicite şi să le vândă numai pe acţiuni de-ale marilor uzine distruse de bombardament. Înţelesese bine că americanii, după ce-au ucis hitlerismul vor reconstitui uzinele şi fabricile. Intuiţia l-a dus la punctul de fierbere al aurului, unde-a curăţat terenul la concurenţă cu miliardarul Claust Sarkis Gulbenkian, supranumit *Domnul cinci la sută*. A cucerit Indiile de vest ale Europei cu un fum de ţigară şi s-a botezat milionar. Iar frumoasa lui fată, aşa cum numai evreicile ştiu să fie frumoase, deschidea flori de plantă carnivoră în colţuri de lume biblică.

— Vreau să te miros de drumuri, Lotemize, de haimanale, de virtute, de dans şi descântece, vino la mine în cameră.

— Nu, vino tu la mine, zice, din patul meu se vede mărul lui Adam şi-al Evei. Îi auzi chiar şi foşnetul. N-am făcut niciodată dragoste privind peste umărul partenerului, dar de data asta vreau să agonizez cu ochii în coroana mărului spre care-aţi întins mâna, lacomi, că să n-o mai simţiţi a voastră în veşnicie. Vino peste zece minute.

— N-am să pierd diligenţa, Lotemize, fii sigură.

Între timp am mai cerut o porţie de coniac ascuns în perele alea cât un clopot de oaie şi-n timp ce-l sorbeam pe îndelete, ca să-mi otrăvească vinele, îl auzeam pe Dumnezeu vorbind c-un păstor de capre. Şi îngânam, visând:

— Părinte eponim, am căzut într-o capcană de mătase. Încă trei minute, încă două, încă unu – şi-o să se-ntindă la nesfârşit luna ta aprilie.

— Sorocul de vanilie a lunii aprilie, am râs eu...

— Mă bucuram şi râdeam de la coadă la cap şi de la cap la coadă. Apoi mi-am frecat buzele cu lămâie, să nu mai miros a peşte, şi-am luat-o pe scări în sus. „Doamne, cântam în gând, raiul n-are decât două încăperi, una de spirt, alta de făcut dragoste”. Printr-o spărtură de geam vedeam în stânga raiul de demult. Curmalii înţepeniseră, dar fredonau nisipurile, ca un val de văzduh albastru răsturnat, în mintea mea erau şi nişte zăpezi, o încununare de vârtej, o spaimă, o deznădejde. Botoasă mică, am strigat din prag, tu vei înălţa o statuie de marmură albă lui Adam, iar eu una de fildeş mesianic Evei. M-am oprit. Lotemize, trântită pe pat, într-o rână, mă aştepta, goală, ţinând mâna dreaptă sub cap şi cu stânga limpezindu-şi şoldul, cu adieri leneşe de evantai şi răsfirând cârlionţii aurii de sub pântecele rotund, ca o anaforiţă. În ochii ei, răbdare apatică, nici un adevăr şi nici o amăgire. Mi-a arătat baia unde să mă dezbrac. Erau acolo numai ramuri de dafin înfrunzit, ca apa să curgă prin victorii şi ramuri de piper în floare, care mi-au zăpăcit mintea ca fumul ridicat din vechile jertfelnice de lemn din bisericile noastre, căci i-auziţi ce tocană sleită-i serveam în timp ce-mi smulgeam cămaşa:

— Lotemize, botoasă mică, mi-am dat seama, azi, că luna-şi ţine întotdeauna o faţă ascunsă, fiindcă n-ar vrea să i se stingă, de invidie, când te vede, amândouă rândurile de ochi.

Şi dă-i înainte:

— În România am făcut închisoare. În cele mai scurte nopţi de vară, un nemernic de cartaboi ne scotea pe cei mai tineri, între mitraliere, la rambleul căii ferate, ne ţinea ceasuri întregi şi o locomotivă mişca la nesfârşit prin faţa noastră vagoane pline cu puşcăriaşe tinere, toate cu ţâţele revărsate peste marginea ferestrelor şi când înebuneam, un vagon bascula crabi vii, pe distanţă de două sute de metri, paznicii ne alintau cu vârful

bocancului ca să-i culegem şi să-i încărcăm în alt vagon, garat pe linia moartă, crabii ne sfârtecau mâinile, iar trenul ăla, cu sălbatica, torenţiala lui sfruntare, continua să lunece într-o parte şi-n alta, şi femeile gemeau, scânceau, şopteau, mugeau, plângeau, chemau. Nici atunci, Lotemize, botoasă mică, n-am dorit pe cineva mai mult decât pe tine, azi vom urca împreună în cele opt raiuri.

Şi m-am întors în odaie. Şi-am dat să mă apropii de pat. Domnule Saltava, aflaţi de la mine, crima începe acolo unde te-aştepţi mai puţin. Abia am făcut un pas şi dintr-un salt, Aluna, monstru-ăla de-o sută de kilograme, s-a aruncat între noi, rânjindu-şi colţii.

— Trimite-o, iubirea mea, să mănânce primele morminte ale omenirii şi să dea foc gunoaielor chiar în gura raiului.

— Învinge-o şi apropie-te. Sau ţi-e frică? De douăj de ori am încercat să ucid distanţa aia de ură compactă, bale şi ameninţare neînfrântă şi tot de atâtea ori am fost pus la punct şi silit să mă retrag în ungherul meu veninos, din ce în ce mai sleit de pofte, şi mai plin de pucioasă, nedorind altceva decât să crap ţeasta bestiei de câine şi ţeasta curvei. Curvă de liziera raiului! Dac-o fi s-o mai întâlnesc o dată, mă rog lui Dumnezeu să se întâmple pe lângă un muşuroi de furnici roşii, pe care s-o aşez cu fundul gol.

— Leb Betleem, puteam să jur că eşti adulat de femei.

— Şi eu, când eram mic, puteam să jur că toate femeile care aţipesc între brazde de regina nopţii prind plod fermecat.

— Desăvârşirea şi neprihănirea, i-am zis. Probabil că în preajma mormântului Evei, femeile se gândesc intens la răzbunare şi îngroaşă până la grotesc jocul de-a prinde-mă, schimbându-l în nesăbuinţă şi uitând că la urma urmelor sunt numai jumătate de măr. Degeaba te-a făcut închisoarea lup, dacă atunci când a fost la o adică te-a învins un câine.

— Câinii m-au şi îmbogăţit. Cumpăr din Alaska piei de câine, le transport cu avionul în România, la Timişoara, unde le prelucrez ieftin, şi le vând scump în Germania federală... Majoritatea oamenilor care-au stat la închisoare ca deţinuţi politici scot în toate împrejurările o notă mică şi ţeapănă: suferinţa... Am suferit mult, mult, şi nu mai spun un cuvinţel. Ca şi cum suferinţa are o singură dimensiune şi un singur autor. Toţi cei ce-au trecut prin colcăiala aia de vaiete, bătuţi, înfometaţi, zăvoriţi...

—... aşteptând vehement nu desfrâul imposibil de închipuit de-a umbla neîncolonat şi nepăzit, nu libertatea...

—... toţi cei ce vând câte-o felie de poveste care se poate vinde fără să te mai întorci acolo...

... toţi depozitarii ăia de păduchi, de scârbă, de coşmaruri şi de greaţă, mai puţin importanţi decât un cartuş tras, căci ăsta trebuie decontat, nu-i aşa, aşteptând numai polonicul de zoaie şi sfertul de pâine cleioasă din care rupeau două îmbucături şi pe urmă-l închideau într-o ladă de lemn, fiecare făcând alt semn cu dinţii, ca să aibă două înghiţituri mai mult la cină, cu toţii au sorbit, până la ultimul bob măduva din oasele fricii. Când Leb Betleem era numai Lazăr Mantora şi nu se gândea că va fi vreodată Leb Betleem şi îngenunchease pe strada Portului din Galaţi, strigând că dedesubt defilează trupe aeropurtate şi că aude cântate rugăciuni într-o biserică atacată cu baioneta la armă, pe primii zece creştini ai lumii noi, deranjând astfel ordinea prestabilită şi pulsaţia mierii socialismului, nu-i fusese frică, sau, dacă-i fusese, trăise un soi de frică necioplită, rudimentară, unsoare de jug, terci scăzut, încasezi zece vine de bou pe spinare, dormi două săptămâni pe burtă şi gata, te ridici zdravăn, şi după un timp chiar poţi s-o iei de la capăt, repetând ciclul şi unii chiar o iau. Frica adevărată e un ospăţ rafinat, cel din noaptea nunţii, la

care iei parte închis în oglindă, cu mireasa aşezată între lumânările arzând alb în oase.

— Frica asta, domnule Saltava, strecurată otrăvit, abil şi minuţios în tot sufletul, nelăsând o singură cută neatinsă, ca o dragoste inundându-te pe neaşteptate, seamănă cu clipa de dinaintea morţii, despre care se spune că e plină numai de întoarcerea în copilărie. Vorbă în doi peri, fiindcă eu cred că moartea e abandonul şi nu apologia fiinţei. Frica, acceptată total, ucide repede şi necruţător, iar victimele ei sunt tocmai trufandalele, adică deţinuţii fără stagiu. Rezistă cei stăpâni pe jungher şi cei învăţaţi să aştepte. Şi mai cu seamă laşii. Eu am stat un an ca să-mi vină rândul la judecată. Eram destul de mulţi cei consideraţi plantatori de belele în tapiseria solemn muribundă a anului 1957 şi, ca să se evite o împietrire sau o sinucidere colectivă, Bucureştii au recurs la o deriziune: caravana justiţiei. Judecătorii au fost trimişi să dezbată procesele şi să pronunţe sentinţele chiar în penitenciare. Procesul meu a durat cinci minute şi-am primit patru ani şi opt luni. În ziua aia s-au împărţit 4012 ani de detenţiune. Seara, ne-au scos şi ne-au trecut în Dobrogea, cu camioanele, peste Dunărea îngheţată. Luna, mare cât un cap de urs, vărsa incredibile provizii de tihnă nepăsătoare peste mutrele noastre slute, chircite şi totuşi active, dovadă rotogoalele de aburi care suiau în gerul nopţii, iar stelele toate atârnau patru câte patru, dispuse în cruce, urmând parcă aşezarea închinărilor noastre – ne închinam pentru că scăpasem vii şi pentru că, în sfârşit, fusesem osândiţi, pentru că gheaţa nu plesnea sub greutatea convoiului şi pentru că spaimei i se fixase o limită, indiferent că aceasta avea să se dilate penibil pentru unii sau să ia, travestită, forma comprimată a unui glonţ. Dar s-o luăm de la început: astăzi eu sunt evreu şi dumneavoastră aveţi pe cineva la Direcţia Orhideelor şi pe altcineva condamnat fără vină. Mai luaţi o sticlă de vin? Luaţi? (Scormoni într-un coş şi

dădu la iveală o nouă sticlă cu vin roze). E inutil să vă spun că, bând, îmi întăriţi curajul ca să rup gâtul mizeriei. Noroc.

Înghiţi o duşcă de vodcă şi încă o felie de pepene galben. Apoi bătu cu deştul îndoit în hublou:

— Luna, ce puzderie albastră aşterne ea pe zăvoaiele cu plopi! E o noapte când îţi vine să umbli prin piatra somnului şi să fii Prinţul de rouă.

Aprilie, într-o seară când sparge liliacul floare. Deasupra Bucureştilor, luna îşi îndoia ceafa de plăcere – un pui de nutrie verde, fericit că-şi poate suge laba muiată-n stele, cât e noaptea de lungă. În jurul orei 21, Irina ieşi pe verandă, într-un chimono cu fluturi de iasomie şi îmbrăţişă lămâiul.

— Te rog să dai în floare, în noaptea asta împlinesc nouăsprezece ani. Dacă-mi promiţi, te las să mă tragi de cozi.

În clipa următoare, văzu intrând pe stradă un tânăr nu prea înalt, înfăşurat într-o pelerină neagră, căptuşită cu mătase violetă. Tânărul înainta pe sub arboii înfrunziţi, dinspre Piaţa

Confederaţiei spre Statuia Aviatorilor, cu pas elastic, moale şi afectat, clopot venit din fundul timpului, ca să împartă în silabe egale micile bolţi de umbră ameţite de mireasma frunzelor de salcie, firidele pline cu întuneric compact, lumina dintre ele, subţire, ireală, strecurată printre pleoape răzvrătite-n vis, noaptea aceasta, anul întreg şi apoi tot secolul. Deasupra lui, în aerul uşor clătinat de vânt, plutea desenul unei promisiuni: ce va fi, va fi astăzi sau nu va fi niciodată. Nu-i vedea faţa, dar Irina ştiu dintr-odată că el are capul mândru, pasărea minunii pe doi umeri atât de laţi şi puternici încât pe fiecare ar putea lua loc doi copii, tâmplele iluminate, cum sunt geamurile în care se topeşte fulgerul, iar ochii... Tânărul ajunse sub verandă şi Irina-l opri.

— Domnule, îl strigă ea, şoptit, speriată de propria-i îndrăzneală.

— Pe mine m-aţi chemat?

Vorbele lui suiau în verandă pe o cărare atunci tăiată-n cer.

— Eu ştiu cine sunteţi, zise Irina.

— Cine sunt?

— Sunteţi Prinţul de rouă.

— Arată-te la faţă.

— Vă rog, nu pot... plecaţi... altădată.

— Dar sunt cu adevărat Prinţul de rouă, ce cu drept de viaţă şi de moarte asupra...

— Cum să vă cred? se precipită fata, întrerupându-l.

— Într-o seară ca asta, lucrată-n lemn de plop negru zidit cu lună, eşti obligată să mă crezi.

Prinţul de rouă făcu un pas în dreapta, ca să-l ascundă salcia, scoase de sub pelerină o Biblie în legături de argint şi o înălţă în dreptul frunţii. Lovindu-se de lună, argintul scăpără de parcă s-ar fi întâlnit cu zăpezile.

— Intraţi, se înclină Irina.

Vocea ei, nerăbdătoare şi speriată, aşternu cărare de scorţişoară, iar vinul din sângele lui simţi izvoarele aromei, se tulbură, ameţi, cumpără şi vându scântei limpezi de glicină.

„Drace, murmură Prinţul, nu ne trebuie de multe ori în viaţă o seară în care jubilează vântul şi se deschide floarea” – şi intră cu pas sonor, întâi în verandă, apoi, prin două uşi largi, într-o cameră uriaşă, pardosită cu piatră neagră, în care se risipeau, semănate cu grija de-a se exprima visător, zori de piatră albă. Căldură şi lene grea... Casa linguşirilor, îi trecu prin minte, în şemineu ardeau două buturugi masive. Dacă n-ar fi pâlpâit în spuma jarului poveşti scurte, somnoroase şi încâlcite, ai fi putut crede că în vatră arde însuşi trupul corupt al timpului. Lumina moale şedea la pândă ca o vietate. Venea din ape de munte arcuite şi, ajunsă la capătul drumului, îşi renega

originea, răspândind pe pereţi nu măreţie, ca şi cum n-ar fi fost progenitura cascadelor, ci umilinţă odihnită într-o biserică plină de toamnă şi de puhoaie de albine – sfinţi asexuaţi, înfrânţi de zumzăit, trimişi în taine şi în pâclele atrofierii. Fără să lepede pelerina, Prinţul de rouă se scufundă într-un balansoar de trestie albă, puse Biblia pe genunchi şi se uită adânc în foc. Avea ochii mari, răscolitori şi oblici, faţa tăiată sculptat, cioplită numa-n clipele de linişte dintre bătăile orologiului, buze umezite de un surâs orgolios, – singurătate, împotrivire, conştiinţa puterii! – iar pe obrazul ras până-n lespedea osului se mişca, supravegheat, sacrificiul unei îndurări. Dar ceea ce au speriat-o pe Irina, au fost dinţii. Privind în foc, Prinţul de rouă zâmbea unei umbre, unei amintiri sau unei iertări şi ea descoperi că el fusese croit cu două rânduri de dinţi ca nişte fierăstraie paralele, poate neadevăraţi, dar chemând ţipătul.

— Domnişoară, spuse el, convertindu-şi vocea la tonalitatea încăperii, aveţi o petală ruginită: fratele vitreg. (N-o mai tutuia.) Stabilit în străinătate, susţine cu sume de bani nişte evrei săraci – sunt şi-n lumea capitalului mulţi naufragiaţi –, iar rudele ălora, rămase în România, îţi plătesc dumitale locuinţa asta mult prea luxoasă pentru o fată de pescar din bălţile Borcei, studentă în anul II la Institutul de arte plastice. (Ieşi de sub respiraţia retoricei.) Eu ştiu totul. Dar vreau să mai ştiu şi ceva pe deasupra. Mă interesează, de exemplu, un pitic, care-şi face veacul în Obor. Nuni Robicek, zis şi Micul Dracula. Caută-l, împrieteniţi-vă. Îmi dai voie, şi se aplecă spre vatra şemineului, să iau într-un plic puţină cenuşă ca s-o duc bunicii? Sărăcuţa de ea, suferă cumplit după mirosul de lemn ars. Caloriferele o deprimă.

Luă şi ieşi în noapte, cu pelerina atârnându-i numai pe-un singur umăr, în timp ce Irina se adună pe-o buturugă de sticlă compactă, lipindu-şi fruntea îngustă de perete, cuprinsă de-o furie tristă şi de deznădejde. În colţul unde

se aşezase sau căzuse pâlpâia o lumină verde – două becuri de 40 arzând sub vitralii pictate. Privea, fără să înţeleagă ceva, carpetele orientale din dreapta şemineului, calul de rău augur zburând prin ele, sorbind pe nări aroma şi superstiţiile bazarelor din Asia, încâlcind liniile destinului. Cea mai de preţ carpetă era aia reprezentând Cina la Simon Fariseul de Veronese; atârnată pe lung, se continua pe duşumele într-un covor în care o haită de lupi îşi treceau din gură în gură leşul unui câine viaţa lui sleindu-se în lupi, apoi fântâni cu cumpănă bând soarta morilor de vânt, sarea vinului de nuntă umezită-n borcanele taurului, în ceaşca de argint a zeiţei neîndurării şi un teritoriu mixt, arbori virginali şi idoli scopiţi, un fel de flacără hrănind duhul din bestiarul vorbelor, impalpabila credinţă că nimeni nu se vinde-ntâi pe sine şi pe ai lui şi că numai într-o catedrală construită din zece mii de chibrite scăpărate, în aerul ei tămâiat cu boabe de bozie, turbăciune, se numără, cântăreşte şi măsoară vânzarea. „Trebuia să m-aştept la oaspeţi scumpi, îşi zise Irina, fiindcă ieri noapte au poposit pe terasa casei noastre doi cocori. ”

— Domnia Prinţului de rouă, zise Leb, încet, persuasiv, ca şi cum ar fi spus: ochii şi surâsul dumneavoastră, un prinţ venind din lumi desâvârşite.

— Intoarce-te la plasele, năvoadele şi ricşele tale.

Oh, da, povestea mea în culori de rugăciune. Am ispăşit din pedeapsă trei ani şi patru luni şi m-am întors acasă. Era primăvară, început de martie rău, în vaporul pe care m-am îmbarcat la Sulina, sufla prin toate colţurile vânt ascuţit, iute şi dur, albastru ca flacăra porţelanului păstrat în hrubă. N-aveam bani, raţia de pâine pentru drum o înfulecasem toată pe vasul cu care călătorisem de la Mangalia la Sulina, foamea mă scobea-n măruntaie, mă buzunărea-n gâtlej, îmi pocneau tâmplele, pe fiecare dinte-mi încolţea un verb pentru cerşit, în fiecare por al frunţii un gând reprobabil, cel mai inofensiv fiind ăla să

dau buzna în bucătăria de unde venea miros de peşte prăjit şi să mănânc, să mănânc, să mănânc şi să mor... şi să omor, dacă era nevoie. Dar frica, sinecura mea opalină, căpătată uşor şi fără merite deosebite, sta de planton, gravă, sterilă, josnică. Nişte fete macedonence din satele de ciobani ale Măcinului, care se duceau la vreo nuntă, fiindcă erau îmbrăcate de sărbătoare, îngânau o melodie din munţii neamului lor, arşi de geruri, adăpostind vii sărace, porumburi pipernicite, câmpuri cu dovleci rahitici şi opt luni din an viforniţe, şi pe care, cu siguranţă, ele nu-i văzuseră niciodată, însă îi credeau mai uriaşi decât sunt, bogaţi, nestăpâniţi de jaful şi dezastrul morţii. Duceau cu ele daruri, cel mai de preţ, nu ca întâietate sau valoare, ci privit ca o cumpănă de lumină rezistentă, pură şi accesibilă doar tinereţii neîngenuncheate, fiind un uriaş pepene verde, păstrat peste iarnă în pleavă, şi având coaja smălţuită c-un strat subţire de ceară. Nu-mi puteam ridica ochii de pe cerul lui vărgat, din pâclele lui ondulate văratec, vedeam aievea miezul roşu, seminţele ca nişte limbi de lăstun şi vedeam totodată capul meu, ca şi cum m-ar fi părăsit, rotindu-se, gâfiind, pe orizontul elipsoidal, căutând locul din care să atace cu dinţii. Când, răzbit de frig, mă smulsei de pe bancheta căptuşită cu muşama neagră, ruptă şi murdară, ca să pun o dâră de căldură în lemnul picioarelor, zării un bătrânel ciudat. Cocoţat pe o mochetă făcută sul, cu picioarele scurte şi încălecate unul peste ălălalt, cu umerii şui proeminent boltiţi şi înfipţi în perete ca două cârlige de cuier de care părea că atârnă trupul mic, firav, cu capul îngropat în piept până-n albul ochilor, dormea înfăşurat într-un loden sur, împletit, fără îndoială, din fire jumulite din barba ce n-ajungea să-i acopere obrajii supţi, prigoniţi de-o răsuflare astmatică.

M-am furişat lângă el cu paşi înăbuşiţi, să nu-l trezesc, am stat neclintit un minut sau un veac, apoi am scos mâna din scorbura hainei şi l-am prădat de două hârtii a o

sută de lei. Am mai întârziat un veac şi jumătate, cel mai eroic din întreaga mea existenţă, în care m-am convins că mârşăvia săvârşită spontan, în numele foamei, nu trezeşte remuşcări şi m-am dus, legănat şi cu lutul buzelor umflat de bucurie şi-am mâncat cea mai dolofană coadă de crap pe care a azvârlit-o măicuţa Dunăre într-o tingire. Dunărea arogantă şi cinică. Sătul apoi, m-am prăvălit între doi saci cu castane, sprijinidu-mi picioarele pe o cruce de marmură. Deasupra capului, pe saci, adunaţi într-un coş, făceau gălăgie fragedă nişte boboci de raţă. „Or fi negri sau aurii? „, mă întrebam ca idiotul şi printre pleoapele scăzute frunzăream supleţea unei femei care bea cafea şi fuma, scuturând scrumul pe o farfurioară. „Lipseşte paharul cu apă! „, observai şi-mi trecu prin minte că-l furase; şi-l potrivise în creştet şi clădise pe el un turn de păr întunecat, fir lung de miez de noapte incandescentă şi inaccesibilă. Auzisem că o dactilografă, sau aşa ceva, de la o fabrică de cristaluri, scosese, în felul ăsta din fabrică peste cinci sute de pahare, fără să stârnească nici cea mai mică bănuială. În câţiva ani ar fi ajuns să se îmbogăţească sau şi-ar fi aranjat o zestre bunicică, dar într-o zi, maşina inginerului cu care trăia trecu în plină viteză pe o stradă plină de hopuri: izbindu-se de plafonieră, inginerul se umplu de cucuie, iar fata muri, paharul despicându-i craniul. „Frumoasă doamnă, îi spuneam în gând celei de pe vas, nu-i de ici, de colo să fii hărăzit unei morţi cristaline. ” Vorbisem tare, fiindcă o văzui făcându-mi semn să mă scol. Nu m-am grăbit. E o desfătare să fii chemat de o fată şi tu să întârzii să răspunzi. Ţi-e gura plină de zahăr din sevă de arţar. „Dragoste, luceafărul meu de păcură, zic fără să deschid gura, bineînţeles, acolo de unde vin eu, cel mai tare din celulă se aşază pe tinetă, îşi face nevoile, dar nu se scoală până ce ăilalţi, care aşteaptă cu pantalonii-n vine, nu-i îndeasă buzunarele cu ţigări şi jură că vor împărţi cu el slănina închisă-n cambuză. Nu te uita

la mine ca o pală de vânt surmenat, îmi plac exaltatele impudice” – şi-aş fi dus-o tot aşa înainte, axat pe credinţa că vinul trebuie lăsat să se roadă, că-i bun de băut doar atunci când rămâne numai sufletul din el. Sunt bărbatul fără inimă sau dacă am inimă am o inimă de os. Femeia mă risipi, anunţându-mă scurt:

— Vă cheamă la dânsul bătrânelul de pe mochetă.

„Da, făcui eu pălind, chiar extenuată de-o iarnă prea lungă, Dunărea ştie să lungească mâna şi să suprime. ” Tunetul umbla desculţ pe sub podul fiinţei mele, îmi bubuia în coşul pieptului şi mi se spărgea în urechi. Îmi înfig unghiile-n carne şi mă smulg de jos. La fel de penibil ca regii Franţei, mergând să fie tăiaţi în Place de Greve sau ca golanii Madridului de odinioară urnindu-se să fie suiţi în spânzurătorile din Piaţa Cebada. Sufocat de-un văl de greaţă, mă îndrept cu paşi egali spre moartea mea provizorie.

— Zice doamna aceea că aveţi nevoie de mine.

— Adă o sticlă de vin negru, să cinstim împreună. (Executai porunca rapid.) Aşa, reluă el, sorbind două înghiţituri rotunde, mie-mi zice Hirsch Betleem şi îngrijesc de cimitirul din Sulina, dar dumneata nu eşti destul de abil şi exigent. Mi-ai furat două sute lei şi eu nu mă supăr. De ce să mă supăr? Mi-ai luat punga cu ultima suflare? Nu mi-ai luat-o. lei punga cu ultima suflare fierbinte unui şef de gară, unui responsabil de restaurant, unui mare inspector, dar ce să faci cu suflarea hodorogită a unui evreu bătrân care se duce la Brăila ca să se bucure că nepotul lui, care, începând de mâine, va purta peis, va pune pe el în fiecare dimineaţă tfilin şi tales şi va spune rugăciuni. Bagă-mi mâna pe sub guler, la ceafă şi scarpină-mă niţel pe spinare. Am mâna scurtă şi n-ajung.

Bătrânul intuise perfect locul de unde veneam şi faptul că mi-era frică să nu mă denunţe pentru furt. Altfel n-ar fi apelat să-i fac un serviciu atât de nelalocul lui.

— Rămâi la Brăila sau mergi mai departe, la Bucureşti? Eu zic să rămâi. Bucureştii – un mare oraş lacom, acolo se netezeşte dreptatea cu lopăţica de farmacie şi se dau porţii dolofane sperjurilor. În timpul războiului, o secătură de rezervist care azi te-ar azvârli cu cracii-n sus pe scări fiindcă-a ajuns sus, sus de tot, a jupuit evreii nu de piele, ci de primenilele lui Dumnezeu în care-s învelite bătăile inimii. Se ducea acasă, noaptea, îmbrăcat în uniformă, la patru sau cinci familii care aveau un fugar sau nişte rude ce locuiseră în Transilvania de sub unguri şi fuseseră deportate, se prezenta, salutând politicos şi apoi, trist, suspinând, zicea: iaca, v-am adus urna cu cenuşa părinţilor sau a fratelui sau a copiilor. Vă costă atât, căci am cheltuit şi mi-am pus viaţa în primejdie. Toţi l-au plătit. Grămezi de bani, aur, bijuterii. Cu timpul, mulţi din cei jeliţi ca morţi s-au întors vii, au aruncat în vânt cenuşa din borcane, dar n-au primit aurul îndărăt. Dacă n-ai deprins în barăcile urii aptitudinea de-a vinde cenuşă de oase de cal drept cenuşă de om, rămâi la Brăila.

N-avea de unde şti că îndemnul lui e fără rost, că, eliberându-mă înainte de termen, instanţa îmi fixase, pentru un an şi patru luni, – restul de pedeapsă de care fusesem absolvit – domiciliu obligatoriu în Brăila. În horcăiala mahalalelor ei. Un oraş în care locuieşti silit, indiferent că te-ai născut în el, i-ai bătătorit şi sfinţit pământul umblând de-a buşilea, l-ai visat acoperit în întregime de-un singur butuc de vie, cu struguri atârnind deasupra porţilor, fosforescenţi şi grei de must şi închizând în boabe inimă astrală, îţi suportă prezenţa neîncrezător şi oricând îi vine gustul să-ţi lustruiască umărul cu o labă de câine, o face fără reţinere. E plin de resurse inepuizabile un oraş care nu te vrea, mai ales unul stăpânit de magia fricii. Se preface indignat de trecutul tău şi nu e decât obscen. Cu toate că ai mei fuseseră anunţaţi de întoarcerea mea, nu m-a aşteptat nimeni în port... „Semn rău”, m-a săgetat prin gând şi m-

am înverşunat să-i înjur şi am intrat într-o cârciumă presărată cu pânze de rumeguş şi n-am ieşit de-acolo decât seara. Simţeam în nări mirosul unei nenorociri împlinite, palpabile, un ciot de bidinea îmi stropea sufletul cu var negru, nu era nimic din suferinţele descumpănite pe care şi le născocesc beţivii ca să-i apuce mila faţă de ei şi ura nătângă împotriva lumii, se schiţa în aer, ăsta e cuvântul, că sunt victima unei combinaţii absurde, ireparabile şi imposibil de răsturnat. Peste un ceas ştiam că, în lipsa mea, tata murise lovit în coşul pieptului de un cal, pe când încerca să-l potcovească, iar mama vânduse jumătate din casă şi dispăruse în balta Borcei, cu un pescar, Virgil Devechi, luând-o şi pe Irina. Irina, dulcele, misteriosul păcat al mamei mele. Nefiind a lui, tata n-o iubise niciodată pe Irina, o acceptase cu acea indignare apatică şi surmenată cu care iepele primesc să le miroasă ugerul mânjii străini.

— Şi-au pus palma-n cur, mă-ta şi sor-ta şi dusu-s-au să-şi petreacă, Lazăre, m-a căinat mama lui Cuprian. Le-a durut în cot şi de prostu din mormânt şi de tine. Barem, lăsaţi-i băiatului şuba lu' ta-su, să aibă-n ce-şi încălzi oasele friguroase, săracu, da' ele: că i-o lăsăm, că nu i-o lăsăm, tu tot ne pui la blesteme, du-te dracului!

Vocea mamei lui Cuprian răsuna împrejmuită de lâncezeala unor reproşuri mult mai cumplite, dar pe care nu îndrăznea să le rostească, piţigăiată şi astringentă, ca şi cum ar fi luat cina, vocea, ca o fiinţă aparte – grămezi de grauri răscopţi din care vocea reţinea nămolul sucurilor, rumeneala şi aburul aromat („totdeauna am spus eu că spurcatele alea!... ”), fără s-o intereseze deloc carnea şi oasele crocante, pocnind din limbă de plăcere. Nuielele unui tufiş înflorit, când îi desfaci coroana ca să găseşti un lucru pierdut, o panglică, o undiţă, un soldat de plumb şi dai în schimb peste o tăvălitură care-ţi va umbri viaţa, nu tremură mai aţâţător, înveselite de surpriza ce ţi-au produs-o, decât tremurau buzele mamei lui Cuprian

picurând otravă şi sorbind uimirea, revolta, dispreţul, deznădejdea şi resemnarea de pe chipul meu. Dac-ar şti durerea câtă fericire josnică hrăneşte ar împrumuta expresia bucuriei. M-am stabilit în odăile ne-vândute şi chiar a doua zi am plecat să caut de lucru. Fusesem avertizat că nu pot ocupa decât un loc în producţie şi m-am dus la fierăria unde lucrase tata. Şopronul de scânduri vechi căsca o gură pustie spre Dunăre. Fierăriile n-au în ele nimic sordid, în jarişte a lor pârlită şi îmbâcsită de vedenii miroase aţâţător a copilă arsă, a cărbune sub care mocnesc vijelii şi galopuri, a fier încins şi vârât în apă rece, ca să se călească şi mai cu seamă a funingine împietrită sau plutind aproape invizibilă şi pătrunzând ingenios în piele. N-aveau nimic pentru mine, moda vestitelor căruţe de Brăila, acoperind un veac câmpia română cu cântecul lemnului fiert în apele îndoite cu miere şi a faraoancelor gâlgâind prin ierburi, legând depărtările cu sunet de oţeluri înalte, cu poleiuri de sticlă, cu cloruri de nevindecat, cu taine nepotolite, trecute, caii îşi trăiau neşansa de-a fi cai, nicovalele rugineau, barosul intrase pe altă spirală a evoluţiei, nu se mai folosea la îndoit potcoave, ci la uciderea cailor. Huliţi, căsăpiţi, tocaţi, caii erau aruncaţi de mâncare peştilor. Uneori, după ce erau omorâţi, atârnau înfipţi în doi stâlpi, în mijlocul lacului – şi ei, care muşcaseră din grinzile sălbăticiei, sfâşiaseră cămaşa ploilor, fecunzi în strălucire ca şi curcubeul, rotunjiseră sămânţa nebuniei, argintaseră zăbalele cu sângele alb al nesupunerii, despicaseră furtuna, ca s-o îngroape în oul genunchilor şi s-o risipească apoi de-a latul zărilor, înnobilând pământul cu şuvoaie de tunet necunoscut în ceruri, se succedau în moarte nu ca imagini ale cavalcadei frânte brutal la un pas de marginea legii dezrobirii, ci sleiţi în destin, lihniţi de prea multe prăbuşiri, icoane sterpe ale răbdării, din care crapi uriaşi, zvâcnind leneş în apa ca o zloată puturoasă, îmbucau lacom şomoioage de carne, laolaltă

cu păsările de pradă, care se îndopau şi ele, scobind cu ghearele în crupele falnice, lovind cu pliscul şi bând ochii plini de vânturi liliachii, de drumuri, de roua ierburilor zbicită sub un nechezat, adică proporţii conjugate numai cu nemărginirea. Dacă izbuteai să nu mori de scârbă şi aruncai plasa între stâlpii ăia, o scoteai negură de peşte.

După fierărie am încercat la o moară – am eşuat şi aici – apoi la administraţia unui spital, apoi la un depozit de fier vechi. Ocoleam sârguincios fabricile şi uzinele, nu le pot pătrunde intimitatea, zvârcolirea şi fluxul dur al existenţei lor prea precis articulată. În cele din urmă, miliţia m-a fixat salahor pe un şantier de construcţii. N-am crâcnit. Steaua unui fost deţinut politic năpârleşte mereu la coadă, e mereu cu fundul gol şi cu nasul fonf... (Ah, ia priviţi! V-am spus mai devreme că luna o să treacă îmbrăcată într-o rochie roşie printr-o pajişte verde. Ce credeţi că duce-n poală? Ventuze pe care să şi le plimbe, doldora de flăcări, pe spinare, pe osânza din ceafă, ca să-i scoată sângele vâscos? Are pieliţa obrazului proaspătă, luna, ca şi curvele din Amsterdam, alea beau ouă de broască ţestoasă. Într-o noapte ca asta e plăcut să te institui în zeu dansând pe farfurii de cositor, sub crucea dăruită de Iancu Jianu mânăstirii de la Ciorogârla, cea cu trei altare – în mijloc stă Dumnezeu pocnind din deştele picioarelor şi împărţind veşnică primăvară, la dreapta lui Isus descoase burta unui peşte, la stânga locul e liber...). Ieşind din închisoare nu eram deloc sigur că voi supravieţui într-o libertate inertă. Pentru că nu mai ştiam să fiu liber, pentru că ştiam să fiu numai docil, umilit şi fricos. Poate să pară sminteală, şi e într-adevăr, sminteală, dar puşcăria iţi intră în oase şi în sânge, ca o esenţă cazonă, şi o vreme te simţi împleticit dacă nu eşti înjurat şi îmbrâncit în fiecare dimineaţă. A dracului treabă! Obişnuinţa aia tenace de-a îndura plecat nedreptatea îngrozitoare e cel mai teribil semn de căinţă şi respect în faţa autorităţilor. Cu timpul ajungi să te

scuturi şi să te lepezi de ea, libertatea e un nisip aspru care curăţă cocleala, şi-atunci ţi-e silă şi ţi-e ruşine c-ai stat cu harponul înfipt în spinare, dar la început, când intri în casă şi eşti tot un captiv, harponul ăla are inimă şi gheare şi-l simţi ca pe un frate geamăn care nu s-a dezvoltat firesc ca să se nască odată cu tine şi a rămas ca un monstru pipernicit în plămânii tăi. Te va ucide şi, totuşi, aflând cine te va ucide, îl vei iubi, înduioşat că i-ai stins viaţa mai înainte ca el să fi scos primul sunet al bocetului cu care toţi păşim în văgăunele vieţii. Libertatea nu se manifestă la fel de intens ca oprimarea. Prima săptămână de libertate e o vadră de năuceală. Îi risipeşti toate şapte zile ca un om care s-ar fi născut la vârsta de 30, de 40 sau de 50 de ani. Ţii în palme bucle de păr auriu, dar ale cui sunt? Straniu e faptul că nu ştii dacă sub buclele alea e un cap de fată, unul de băiat sau unul de înger sau dacă în general aparţin cuiva, asta chiar că n-o ştii deloc şi te obsedează moliciunea aia aurie şi mincinoasă din palme, îţi dă ameţeli şi ai atâta greaţă în tine ca şi cum ai privi la nesfârşit zvâcnetul burţii albe a unui peşte scârbos. Trebuia să mă prezint săptămânal la miliţie şi să raportez unui necunoscut fardat şi machiat cum mi-am petrecut zilele şi cu cine. De fiecare dată, transpiram sare. Parcă eram făcut numai din apă de mare, din cocoloaşe de grădiş şi de alge. Ăla fuma trabuc şi avea pe faţă o altă faţă, zbârcită şi înţepenită într-o strâmbătură rigidă. Fata-*de*-*cocă*-*de*-*orez*. Mirosea a ceaţă, ca o intrare în munţi, toamna, privirea lui trecea prin mine, stârnindu-mi cârcei în carne şi se ducea să ascută săgeţi în rama ferestrei. Auzeam scrâşnetul de cobe al fierului pe piatră şi mă întrebam, bolnav, de ce nu lasă nimeni un fir de bale pe gresie, nervii mi se încărcau cu ţipăt elegant şi neîndurător. Tăcerea ofiţerului, prelungită, n-o îngăduia pe-a mea, el era pristolul îmbrăcat în vocaţia ascultării: şi eu spovedania, el sutana de mătase neagră invocându-se pe sine şi veşnicia

tragică, eu, lumânarea care-şi consuma părăluţa galbenă întru slava molcomă a greşelilor săvârşite, cărora nu le e făgăduită iertarea, ci numai amânată pedeapsa. Îmi modulam vocea în acord cu deslânarea, împerecherea sau înălţarea şuviţelor de fum pufăite prin colţul buzelor – zeul noii mele întemeieri se pricepea mai cu seamă să azvârle fumul în colaci, minuscule guri de fântână, pătrunzând una în alta, sau mlădioase laţuri de spânzurătoare pentru dunga însorită strecurându-se prin fereastra grasă ca o băşică de porc necurăţată. Când gura slobozea fumul, un dinte de aur scânteia umed, părând să pretindă: „încă şi încă o gustare din întâmplările recente: e afurisit de bună şi-mi înviorează stomacul: şi la urmă o cafea cu amestec de băutură fierbinte, spală gâtlejul şi rupe, fir-ar a dracului, spurcăciunea de flegmă, că sunt copt de atâta tutun”.

— Şi tu care erai numai Lazăr Mantora.

— Dar îl inventam pe Leb Betleem, îl simţeam în aer, îl dibuiam. Şi eram în acelaşi timp puiul de urs pe care-l prind pădurarii c-un uluc de miere-n care-au amestecat rachiu. Şi-mi dădeau să mănânc pe săturate şi chiar mai mult decât trebuia. După ce mi se zburlise părul atâţia ani, acum mi se zburleau poftele. Şi nu mai vroiam să-nfulec coji de pâine şi cotoare de varză. Ştiam însă că trebuie să şi plătesc. Şi-am încercat să le dau ceva ce nu le trebuia.

— Stai niţel, mi-au zis, închide ochii şi arde etapele, nu ne interesează haine ajustate pe manechinele din vitrină, noi nu moralizăm distanţele şi refuzăm inscripţiile pe pahare sparte.

Tocmai botezasem apa, vânzându-le patetic o infirmieră care îmbolnăvise de sifilis, cu furie susţinută şi inconştientă, mai bine de cincizeci de soldaţi din Constanţa şi apăruse la Brăila, sprijinind cu coapsa bariera de cale ferată ce duce la depozitele regimentului de pontoneri.

— Vei fi punga noastră secretă, a fixat el, care varsă mirodenii şi licurici şi adună în cutele ei vorbe ce se spun când sufletul nu mai are nici o speranţă, când luna-şi toarce peste el bubele de căţea care-a fătat numai pui strangulaţi. Învăţă-ţi inima să se linguşească, Lazăr Mantora, sufletul să se gudure şi buzele să sărute.

Şi pentru că pe armăsarul nărăvaş îl îmblânzeşti alergându-l pe nisipuri ude, unde nici ciulinii nu cresc, îmi băgară sub nas un set de fotografii în care apăream încins cu benzi de mitralieră, căptuşit cu pistoale sau argintând buşonul unei butelii de aragaz, plină cu un fel de vin de soc şi cu o moarte de mine hotărâtă. Pe masă, între noi, strălucea o cupă de chihlimbar, a stins în mijlocul ei ţigara mirosind a puf de gâscă ars, apăsând cu deştul, ca şi cum mi-ar fi scris numele cu gudron în pereţii cupei sau în reflexele lor gălbui-roşietice, iar eu am lins sau am sughiţat şi-am plecat să mă amestec într-o ceată de ţărani arestaţi de-o săptămână şi lăsaţi de capul lor, fără pază, într-o magazie părăsită din port. Se prezentaseră singuri, cu haine groase, ciorapi de lână, bocanci, la sfatul şefului de post, ca să fie închişi, fiindcă se opun colectivizării şi el le spusese că atunci când vor fi întrebaţi cine i-a adus, ei să declare că el, cu toate că el nu-i obligat să fie acolo, are un copil bolnav şi pleacă să-l interneze într-un spital din Bucureşti. Nu se emisese împotriva lor ordin de arestare, ei nu ştiau asta şi chiar dacă ar fi ştiut tot n-ar fi îndrăznit să întrebe, treaba licuricilor e să se afle-n buturugi, şi treaba lor era să aştepte, acea aşteptare grosolană, prolixă, care seamănă a renunţare şi jertfă, a deznădejde, a speranţă distrusă, a pocăinţă, dar care e şi o forţă imensă, poate condiţia însăşi a existenţei umane, originea obscură a pământului, poate şi pieirea lui. Tac cu toţii, am transmis, căci tăceau zăvoriţi în gânduri şi gesturi neîncheiate, gravând cu un pai sau un vreasc subţire figuri indiciu? în bucăţica de pământ dintre picioare, ca şi cum ar fi comunicat

pământului din adâncuri că pământul de la suprafaţă respiră şi creşte şi dă rod, un strat de viaţă peste un strat de moarte şi că schimbarea asta nu e uitare şi nu e insultă pentru nici un strat al pământului.

— E în ei, le-am zis, duhul pământului de acasă, un lujer de întuneric tot creşte şi-i sărută pe umăr, sunt posedaţi de pământul ăla, de-aia nici nu vorbesc de el. Sau poate m-au dibuit de târâtură pentru că ceva tot mi-au spus. Oraşul Brăila se joacă, mi-au spus, tare-i place oraşului să se zbenguie – şi mi-au înşirat povestea bătrânului din Vărsătură, pe care l-au lăsat neamurile mort în casă şi s-au dus să se îmbete şi au stat la cârciumă şase zile, iar când au venit, bătrânul fusese închis în raclă şi aruncat pe Dunăre de Vasile Tichie Aloman, nebunul cartierului. Careva dintre rude sau toate i-au plătit nebunului ca să pună sicriul în valuri, fiindcă bătrânul trăise plin de-un curaj inutil, dându-vă, tovarăşi dragi, ceea ce vroiaţi să vă dea, şi mult mai mult decât vroiaţi chiar, stăpânit de-o violenţă infectă scormonea doar în lumina lăzilor de gunoi şi niciodată nu v-a pus pe masă numai toarta căldării, ci căldarea întreagă şi mai ales mucegaiul din ea, fericit că-l lăsaţi să umble la oi gătit cu haine dezbrăcate de pe ofiţerii lui Hitler, pescuiţi cu cârligul din fluviu, îngăduindu-şi, când îi venea chef, luxul de-a schimba un chipiu găurit cu o bonetă de hârtie. Berhe-he! au cântat neamurile lui timp de şase zile şi se băteau cap în cap ca berbecii, iar cei mai tineri şi nepăsători jucau cu maldăre de lână în spinare sau piei de oaie neargăsite.

— E un raport impecabil, a răspuns scrumul trabucului, lung cât omida de prun şi parcă învelit în staniol şi ameninţând să nu se scuture niciodată, dar nu e un raport de pe urma căruia să te alegi c-un galon. Trebuie să sugi tot cerul din partea unde te trimitem şi să-l aduci aici cu burta grea de stele, de mărăcinii în care-şi rup ele colţii, de îngeri, de draci, de laci, de cai bălţaţi, de aripi de

nea şi de cozi îmbârligate, şi-l vei aduce, Mantora, oricât ai încerca s-o faci pe băiatul de caracter. Eşti punga noastră secretă, te vom activa acum ca pungă de seminţe, şi vei izbuti să fii la înălţimea examenului ăstuia un pic mai acrişor decât pana de somn în sos de lămâie.

Şi m-am dus în Estuarul bufniţei. Ajunsesem să nu mai mă impresioneze ameninţările. Nu, nu-i adevărat, altceva se întâmpla. Ajunsesem să trăiesc greu numai timpul când urma să se înfăptuiască ameninţarea, în rest aveam o comportare indiferentă şi lipsită de viaţă, ca în golul palid dintre două leşinuri.

— Leb Betleem ai studiat prea amănunţit templul fricii, i-am zis.

— Templul abnegaţiei ponosite, râse el. Unde mi-au suflat cu ţeava piper în ochi? Unde nu poţi rămâne ferm pe poziţie, unde de frică te apucă bâţâiala şi te schimbi în *opusul* tău? Da, sigur, legea legilor, acolo, era frica, dar o frică îndoliată de mizerie, atât de pregnantă şi invulnerabilă sărea în ochi mizeria, încât frica părea un fluture la marginea unui morman de cadavre. Pătrunseseră într-o cuşcă a vicleniei, foarte puţin ingenioasă, cu ferestrele camuflate şi împodobite cu crenguţe de măceş, ghiftuite de boabe roşii, rebegite, nesparte de rândunici. Înăuntru vibra un soi de nelinişte ciudată, înţepătoare, urâcioasă: dorinţa, pofta grăbită, înlăcrimată, onctuoasă. Ei, bine, ati înţeles unde eram?

Undeva unde fermentează înfrângerea, am zis eu, încercând o plutire vagă printre vorbele lui în care trosnea mărunt satisfacţia şi vanitatea celui trecut prin foc şi rămas nepurificat, dar şi o împotrivire colţuroasă, ca a mulţimii prin care cineva grăbit, hărţuit de griji îşi face loc cu coatele, în direcţie contrară.

— Exact în punctul unde înfrângerea a învins definitiv. Eram în balconul, pe care-l ştiţi foarte bine, al Luizei-Maleta. Nu-i aşa că aşteptaţi să v-arunc de mult în cap această rogojină aprinsă?

— Şi Luiza-Maleta cânta despre-o amantă a lui Ferdinand. Hei, Belcineanca, regina romilor, aleasă din popor...

— Eram la Luiza-Maleta, pe care n-o mai văzusem niciodată şi la care mă holbam prostit. Dar capul ăla ca un cap de vacă rasol, cum ziceaţi la Flamingo, sprijinit pe spătarul scaunului, cu buzele deschise şi cu dinţii umezi, mă ignora şi mi-am dat seama c-o făcea dinadins, că, ignorându-mă, se pregătea să mă ia în arendă. Între noi era o frânghie plină de rufe spălate şi întinse la uscat, chiloţi albaştri şi roz, furouri, sutiene, ciorapi subţiri, un halat prins în cleşti de lemn, nu de poale, ci de mâneci, ca un călugăr atârnat de toate stinghiile postului mare. Iar într-o nişă, pe un piedestal, chiar deasupra Luizei-Maleta, o bufniţă împăiată, cu ochi de sticlă galbeni, adunată cocoloş sub aripile strânse, ca asupra unui pui de şarpe. *Trabucul-staniol*, fiul suav al tuturor târfelor, umbra spânzurătorii, netezea cu deştele lungi, îngăduitoare, cutele perdelelor negre şi-mi făcu semn, înclinând capul, să ascult şoaptele moi, întunecate ale şuvoiului de apă din curte, foşnetul lui de copac în care vântul spală de sudoare crengile. Becul fixat deasupra uşii, vârât într-un cornet de carton, proiecta o lumină parcă strânsă zdravăn la rădăcină, largă şi revărsată în toate spicele pe măsură ce străbătea balconul ca să se fixeze ca un ecran pe peretele dincolo de care sâsia şi clipocea somnolent firul ăla de Dunăre sucit printre bolovanii de piatră. *Trabucul-păstor*, cu masca feţei neclintită, cu ochelari groşi, în rartmm de catifea verde, prăvălit într-un genunchi, lângă scaunul Luizei-Maleta, care ţinea un creion în mână, cu un cot pe genunchii storşi de sânge, mă fixa stăruitor, scormonind în anii mei orbi; Luiza-Maleta îmi zâmbea. ameţită, căutând, ca un copil înghesuit de şcoală cu o temă prea grea pentru pregătirea lui, tiparul unei fraze; o flacără violacee şi prima fotografie: mutra mea perplexă – apoi mâna Luizei însăilând cu creionul pe hârtie: cu

vigilenţă revoluţionară vă aduc la cunoştinţă că Cezar Saltava, încălcându-şi datoria faţă de Constituţie... apoi mâna mea, apoi tâmpla Luizei-Maleta alăturându-se de obrajii mei, apoi... Dar de ce tocmai numele meu?! am strigat.

Cred că din întâmplare. Dacă nu cumva capul ăla de oaie rasol nu-şi fixase de mult în minte eleşteul pe care să-l otrăvească.

Cineva de la direcţia Orhideelor cu ochi albaştri a fixat totul. Cu siguranţă că *mai întâi* unul de-acolo.

Nu, se îndârji Leb Betleem, cred că întâmplarea a jucat rolul principal. El n-are patima pentru cursa lungă, izbeşte la primul semn. Aşa se şi explică multele lui numere câştigătoare. *Trabucul-gogoaşă-de-borangik* lucra plin de abnegaţie. *Faţă de* cocă ştie să se caţere în turn, nu treaptă cu treaptă, ei dintr-odată. alergând drumul prin rugi de iederă. Un pârâit iute, o briză uşoara-n spinare. *Trabucul-hering* îmi sfâşiase cămaşa şi fluturând zdrenţele ca pe nişte aripi devorate lacom, îmi ordonă să iau poziţa de drepţi, apoi înălţă din nou aparatul de fotografiat, apoi Luiza-Maleta-mi descheie pantalonii, răsucindu-mi-i meticulos pe ţurloaie. Râsul, clănţănitul dinţilor şi răsuflarea ei dogoritoare peste mătărânga mea. Apoi tâmpenia mea uimită, broboanele de sudoare rece, o mână a Luizei-Maleta căutându-mi sfârcul ţâţelor, aparatul de fotografiat ţăcănind necontenit, sângele din vine semeţindu-se, carnea începând să se lase păcălită şi glasul Luizei-Maleta, implo-rându-mă s-o muşc, s-o lovesc, să fim amândoi pe nisipul dintr-un prund ferit al Dunării, doborâţi de dragoste, rupţi de smucituri sălbatice, amestecaţi cu cerul, cu vuietul apelor şi al vântului înclinând solemn plopii, şi e de presupus că ea trăgea pe nări aroma călinei părul ţinut nopţi întregi pe moaţe i se-ncurca în iarba nouă, murea şi învia, iar eu abdicând, încă mă luptam să-mi păstrez nealterată sila. Iar când m-am rostogolit în lungul peretelui şi eram acum pungă secretă

a *Tra-Imcidui-sccitre*, neavând putere nici cât negru sub unghie şi nici să scuip în paharul cu ţuică de caise pe care mi-l întindea, am văzut, pentru prima oară, în burta unui om fotografii împânzindu-i măruntaiele, capete şi busturi migrând din stomac în plămâni, încercând să scape şi revenind aburite în adoraţia fiorii, învăluite într-o furie la fel de aberantă şi primejdioasă ca a drogaţilor fără drog dintr-un mic orăşel, părăsit unde aveam să petrec zile lungi şi instructive cu o nevastă mai în vârstă cu douăjcinci de ani decât mine, înainte de-a începe s-o snopesc în bătăi şi de-a mă alunga din ţara ei, plătindu-mi ca despăgubire pentru acceptarea divorţului o sută de mii de mărci vest-germane... Şi de-acum înainte voi fi încoronat, căci de-acum încolo încep să capitulez...

— Înţeleg. Clipa extazului suprem, apoi pauza degerată, abjecţia monotonă.

— Nu. Ideea. Izbucnind ca un ţipăt.

„Ilirsch Betleem I” strigase în el frunza care nu îngălbeneşte în patimile omului şi rămâne veşnic verde, ca să sune ora salvării sau a norocului, îi scrise să vină la Brăila şi el sosi, adăpostit într-un caftan, podit pe dedesubt cu sumedenie de buzunare încheiate complicat, cu oglinzi rotunde, mici unele cât unghia, altele cât lentila de ochelari, toate cusute pe două rânduri, în dreptul pieptului: cu ele se apără de răufăcători, noaptea, desfăcând caftanul şi prinzând în petale de argint reflexele lunii – bătrânul viclean insultând tâlharul.

— S-a înfiripat în tine aşa o durere că ai nevoie de-un nevolnic cu care s-o împărţi?

Pe deasupra oboselii, bătrânul simţea cum vine să reaşeze colac plăcerea complicităţii.

— Când pui la cale în doi ceva necurat, pe lângă fiorul de dezgust, iritare, milă, teamă şi greaţă, te cuprinde şi-un iz de nebunie de-a face răul cât mai cutezător. Se vădeşte că nu putem să fim tari toată viaţa.

Şi Leb:

— Exact, bătrâne. De aceea o să vând casa şi-ţi dau cinşpe mii de lei ca să mă recunoşti copilul dumitale. Decretul numărul 31 din 1954 şi Codul familiei permite recunoaşterea paternităţii la orice vârstă.

Maică-ta trăieşte?

Trăieşte... Şi cred că are urgentă nevoie de zece mii.

Tot zece mii să fie şi partea mea, fiindcă de plecat o să pleci singur în Israel, singur o să te repatriezi, eu rămân la Sulina. Am şaptejtrei de ani şi meritã la şaptejtrei de ani să mă duc să primesc loc de veci într-un fund de cimitir când am unu cu faţa la Dunăre? Câtă ştiucă umplută mi-e scris să mai mănânc pe pământ, mi-o bagă Dunărea-n oală fără să mişc un deşt...

O, Lazăre Mantara!, l-a întâmpinat în săptămâna următoare *Faţă-de-cocă*, ţi-ai pierdut credinţa?! şi se juca numai în cămaşă şi cu bretelele alunecate mai jos de umeri – cea din stânga avea clama de argint – cu o broscuţă de tinichea şi un păianjen de plumb, adânc concentrat asupra salturilor broaştei când deştul apăsa pe-un resort, convins că, adunându-şi toată voinţa în pupilele gălbui, două fulgere rotunde, mocnind în două pete de bufniţă, ar putea să transmită metalului impulsuri vitale, şi se mira sincer dezamăgit, că broasca nu se repede să înghită păianjenul şi nu orăcăie.

Mă numesc Leb Betleem şi mă închin Dumnezeului lui Israel, răspunse Leb.

— Şi eu sunt *evreu*. Mult mai *evreu* decât tine. L-am privit năuc.

Îmi plac cei ce-şi vâră botul într-o halcă augustă. Dar încă mai eşti dator Dumnezeului crucii, Lazăr Mantora.

Dumnezeul crucii nu m-a ajutat niciodată şi nu-i datorez nimic.

Dumnezeul crucii sau un sfânt din preajma lui mi s-a arătat în somn şi mi-a poruncit să jupoi de pe cineva un petec de piele, să fac un păhărel de piele, să pun înăuntru

două zaruri şi să joc cu Leb Betleem viaţa lui Lazăr Mantora.

Românii amestecă zarurile în podul palmei.

Da. Şi totdeauna iese scandal. Englezii, nemţii, spaniolii şi evreii le bat în păhărelul de piele, închise în păhărelul de piele numai dracul le mai poate măslui. Cei mai mulţi ridică păhărelul în dreptul urechii şi-l scutură îndelung, aiuriţi pesemne de gândul că înăuntru se zvârcolesc două cubuleţe din şoldul unei târfe chiar în pielea în care şoldul ăla se legăna deşucheat când îl mângâiau, îl pipăiau, îl ciupeau şi-l încâlceau bărbaţii. Porcii ăştia care fac broaşte mecanice nu fac şi lacuri mecanice. Hai, umflă bucile obrajilor şi fă ca broasca! Unu, doi, trei!

Leb trase aer în piept, îl întoarse în gură, sui mâna stângă pâlnie în dreptul buzelor şi cu două deşte de la mina dreaptă, mijlociul şi inelarul, începu să-şi pocnească obrazul umflat – şi-n timp ce împuşca aerul printre buzele cusute, scotea şi din gâtlej un muget înalt pe care-l modela cu pumnul, ca să-l schimbe în orăcăit de broască. Simţi la picioare cum se deschide uşa, apoi se închide, dar nu întrerupse orăcăitul, cisme cu tălpile dure, ca saboţii, se mişcau la spatele lui, ecoul prelung al tropăitului îl avertiza că dedesubt e o pivniţă, mişuna după închiderea uşii miros de urină; *Faţă-de-cocă* îl asculta cu indignare indulgentă, ridicând priviri întristate spre cei nou intraţi şi rămaşi neclintiţi, într-o înţepenire falsă, pe care Leb o ghicea plină de mânie, ca şi cum ţintele de pe talpa cismelor continuau să frece nerăbdătoare cimentul, mucegaiul şi negura unei celule.

— Opreşte-te, zise *Faţă-de-cocă*, ajunge! Ei, ia spuneţi, de ce lucru credeţi voi că vrea să mă convingă Leb Betleem? Că e nebun, răspunse careva.

Nu, nu, nu. Îl subapreciaţi. Rolul simultanului ar fi mult prea mic pentru el. Leb Betleem vrea să mă convingă că noi, cei de-aici, suntem nişte criminali. Hai, Leb, dă-i

drumu, spune-le şi lor ce mi-ai spus mie. E o poveste destul de parşivă, veţi vedea.

Pe masă, între broască şi păianjen, apăruse o şopârlă sau imitaţia perfectă a unei şopârle cu coada prea scurtă sau tăiată şi o dungă de soare roşcată, mai mult năzărire de soare în amurg, conferind adevăr credinţei populare că şopârla căreia i se taie coada cu sapa moare doar în asfinţitul zilei. (Guşa şopârlei palpita încet, iar la spatele lui Leb, un om sau o cruce, căci locul ăla e limanul crucii sau privilegiul ei, respira gros şi ameninţător. „Câţi or fi? „ se întreba Leb şi simţea că mintea i se subţiază şi mai înainte ca luminile din creier să se stingă, îngăimă:

— Care poveste, domnule?

Ce voce dulce! Miere şi vanilie pentru cozonacii de Paşti pe care-i frământa bunica lipoveancă, şi-n casă e linişte şi băieţelul răsfoieşte o carte cu poze şi pe geam se mişcă o creangă de cais înflorit. În grădină, albinele...

În iarbă, domnule, se pomeni Leb vorbind şi sui mâinile pe stinghia mesei, iar pe la marginea minţii mai inţelegea că singur şi le vârâ în capcană şi le vedea cum se învineţesc, strivite sub arcul de oţel.

Bun, în iarbă, s-a bucurat *Faţă-de-cocă*. Deci noi ne-am strecurat prin bălăriile înalte din curtea bisericii şi-am instalat mitralierele în spatele unui cireş bătrân...

— Băiatul cosea iarba, domnule.

Şi Leb îl văzu pe băiat în pogonul lor de pepeni semănat între porumburi. Era cald, nu adia un fir de vânt, zăduful din iulie, morţii scoteau din pământ limbi de abur şi Ilie Roşioru, în pielea goală, purta coasa: fşşş, fşşş... Frate-su ăl mic. Radu Ţacalia, poreclit aşa fiindcă în noaptea de Anul nou el juca mai frumos capra cu bot de lemn, ştergea cu gaz rosătura de la gâtul câinelui şi turba de plictiseală. Câinele hăpăi scurt de câteva ori, prietenos şi lingav, pentru că văzuse ceva care-i plăcuse, apoi văzu şi Ţacalia ceea ce-i plăcuse câinelui, dar se prefăcu

nepăsător, o clipă scurtă numai, pentru că în Jimătoai a intrat dracul în el.

— Un şarpe, nea Ilie, strigă el. n-am mai văzut niciodată unu atât de lung, hai cu coasa!

Şi se înfundă în porumburi, izbind pământul c-un ciomag, iar Ilie se repezi după el, apăsat de frica din glasul lui Ţacalia şi de repulsia ce-o resimţim faţă de şerpi. Dar când ieşi pe mirişte, dădu nu de-un şarpe, ci de Zoica, fata cu care se aduna, seara, în prepeleac, şi cântau amândoi, ameţiţi de lunecarea fastuoasă a Dunării, de anaforele ca nişte pâlnii de argint prin care se scufundă luna în tainele pământului, de stele, de mirosul fumului de tizic şi al cartofilor uitaţi în spuza de pe vatră, de sunetul căruţelor amorţind în depărtări, de vraja subţire, pură, intangibilă şi totuşi atât de vie, ce umple aerul eu o mie de mii de înţelesuri, cu trosnete mici, cu foşnete, cu îndoieli ale vântului, eu scăpărări părelnice, cu pulsaţii misterioase – chemarea şi animarea chemării, pâcla unirii eterne. Dumnezeu...

Sau duhul lui, sau maica Pricista în chiloţi tricotaţi râse *Faţă-de-cocă*. dar Leb îl auzea ca dintr-o Mdică moartă, fiindcă cineva ascuns în el, ceva ca un imbold veninos, dumicatul universal al tristeţii pe care-l înghiţim cu primul strop de lapte, muşcase adânc din momeala fixată pe cârligul din mijlocul capeanei, mesteca, frământând fălcile şi n-avea de gând să se oprească. Sinucigaşii îndârjiţi, cei cărora li se rupe frânghia, dar nu renunţă şi o iau de la capăt cu aceeaşi fringhie, împletind-o cu părul lor, smuls chiar de la subţioară, dacă e nevoie...

— Porcule! ţipă Zoica, pomenindu-se cu Ilie, gol, la zece paşi de ea şi s-a prăvălit în iarbă, plângând de ciudă. Umilită, revoltată, scârbită, în timp ce Ţacalia se rostogolea prin mohor, vesel, neîndurător, iradiind bucurie sarcastică şi dulce, fericit că-l dărâmase pe Ilie din glasul fetei cântând. din toate nopţile verii, din prepeleacul atârnând în două corzi de luceafăr, din

zborul, din plutirea incapabilă să se termine vreodată a cântecului revărsat şi rotindu-se ca o pasăre sau ca un pirâu de cristal într-un timp trecut ca argintul mâncat de vechime.

Năpădit de ură, de apa fierbinte a mâniei – prăsilă abjectă de corbi cu pliscurile lustruite în ochii vânătorului – Ilie a înălţat coasa deasupra capului şi s-a năpustit să-l omoare. Ţacalia, îngheţă, stors de vlagă şi de bucuria iniţială ce-i luminase viscerele, apoi frica, pătrunzând în el ca o emulsie teribilă, îl azvârli spre drumul larg şi spre sat şi Ilie gonea după el, gâfâind şi agitând coasa, incapabil să se oprească, fluierat de toţi copiii din linia de pepeni şi pe urmă de cei din linia de vii, huiduit şi chiuit de femeile ieşite să întoarcă acasă cârdurile de gâşte din valea inundată.

— Muieri fugite din sat, zise *Tralmcul-wcurc*. după ce strânseseră o sută de perechi de boi şi luându-i la bătaie cu joarda îi minaseră asupra noastră, ca să ne împrăştie. Un sat plin de duşmani de clasă. Un sat care s-a răsculat împotriva colectivizării. În două zile culesesem douăj de răniţi... Iar bădăranul ăla se plimba gol şi eu coasa în spinare ca să ne sfideze.

Dar ştiţi foarte bine că nu-i adevărat, domnule! Din clipa când Zoica îi strigase: porcule, Ilie nu mai era un om gol, preocupat să se ascundă în pământ de ruşine, era prepeleacul jefuit de un băiat şi o fată cântând mână-n mâna. Era semnul de vârf al pustiului. Pentru că avea doar 16 ani.

Scuze cu gâtul plin de gâlci. Eu, la Iii ani, luptam cu arma-n mână împotriva lui Hitler.

Cum îl cheamă?, l-am întrerupt eu pe Leb. Vreau să aflu numele adevărat al lui Faţă-de-cocă. Îl ştii? Eu îi cunosc pe toţi cei care au luptat la vârsta de şaişpe ani împotriva lui Uitler. Şi dintre cei şase care-am plecat din Brăila pe front doar eu mai trăiesc.

Mai e cineva, domnule Saltava. Un nume important. Un nume care nu poate fi rostit la Brăila când luna îmbolnăveşte cerul de pojar. Dar în noaptea asta poate-o să-l aflăm.

Bine, aştept. Dacă vrei, o să mi-l spui... Va să zică Ilie Roşioriu, gol şi cu coasa în mâini...

Nu, e mult mai uşor să-i explic pe *ci* prin Ilie Ro-şioru. Cred că până la un punct lucrurile s-au petrecut aşa cum mi le-am închipuit şi le-am relatat... Mult mai târziu. când nu avea la ce să-i mai folosească vreo explicaţie de orice fel, el ţinea să repete mereu o frază gravă, împrumutată din sala tribunalului: ce oroare, Doamne, ce oroare! Fiindcă, zic eu: Domnule Faţă-de-cocă...

Auziţi-l, băieţi, zice el, m-a botezat, îmi eşti dator un miel, frumosule Lazăr.

Vă rog să mă iertaţi, domnule, răspund dar din momentul ăsta, eu îl pierd din vedere pe Ilie Roşioru, ca să-l urmăresc pe frate-su. E mult mai important pentru tot ce urmează.

Ţacalia, zvelt şi iute ca ţiparul, coteşte în cimitir, îşi juleşte, şoldurile, izbindu-se de cruci, fuge împleticit şi, plângind, intră în clopotniţă, trinteşte uşa grea de lemn, pune zăvorul de lemn, isprăvit în două capete de măprins diele, izbindu-le vârtos de botul bocancilor şi două torente de blaeheuri se rostogoleau în vârtej prin aer. Fierul impulsiv zbiera, se rănea eu propriul strigăt şi vuia, ardea nevindecat şi dezgheţa furtuni. Iar doi lopătari de purpură, aruncaţi de la Dunăre cu ispolul până în văile alea inundate, pline de cârduri de gâşte, se roteau pe deasupra clopotniţei în curbe sugerând ploaia. Se auzea sau mai mult se simţea că dincolo de gardul cimitirului se adună oamenii, neîndrăznind să sară şanţul, privind muţi, răbdători, înneguraţi, cu dispreţ sfielnic la început, apoi cu împotrivire dispreţuitoare, deznădăjduită şi sumbră, trupa înghesuindu-se între crucile lor. O podoabă de vânt risipitor, mirosind a colţ de iarbă proaspătă şi a muguri

plesnind de sevă, (reîntinereau prin văi sălciile şi plopii?) strângea fumul ţigărilor de pe buzele ţăranilor pe care tot el le crăpase, uscându-le şi-l aducea în grădina făgăduită numai morţilor. Vântul îngroşa murmurul mulţimii, decupând din el ca o foarfecă ascuţită ocările femeilor, mult mai iritate şi mai îndrăzneţe decât bărbaţii, fiindcă una dintre ele, adunându-şi poalele rochiei ca să poată sări, se avântă peste şanţ, îşi vârî capul printre lăstarii de răchită, agăţându-şi basmaua într-o creangă ruptă şi buf!:

— Ce, mă, aţi ologit peste morţii noştri?

— Înapoi!, a urlat un ofiţer, dar fierul clopotelor i-a astupat clocotul din beregată, soldatul de la mitralieră, prost sau un speriat sau tembel, a tras pe deasupra salcâmilor, femeile s-au pornit să ţipe, copiii s-au trântit pe burtă în şanţ, careva dintre ei a aruncat cu nişte bulgări, soldaţii, năuciţi de vacarmul provocat al clopotului, şi-au scos armele, iar ofiţerul care urlase la femeie, smucindu-se din iarbă, a lungit arma spre firida clopotniţei şi a tras. Clopotele n-au tăcut imediat, dar au îngenuncheat într-o stingere nostalgică, lentă, picurând scâncete şi zădărnicie. Şi în liniştea ţipătoare ce s-a aşezat, acelaşi mitralior prost, sau speriat sau tembel a scuipat măscări, dar toţi ăilalţi şedeau palizi, sugrumaţi, înţelegând încet că nu se ştie cine pusese la cale o improvizaţie a morţii şi, iată, moartea se arătase cu adevărat, toţi se străduiau să-şi întipărească în minte? numele satului ca pe un blestem al întregii vieţi, ştiind că mullă vreme de acum înainte clopotul ăla li se va rostogoli în sânge şi când sângele li se va sătura de trecut, cu grindină de sunete măcinând veşnicie şi remuşcări sălcii, clopotul ăla va bea chipul lui Ilie Roşioru, târându-se în cârji prin coridoarele somnului lor de oameni bătrâni, iar un copil va aştepta la nesfârşit să învieze şi la nesfârşit învierea se va amâna.

Satul ăla se numeşte, zise Leb...

Ştim numele satului mai bine decât tine şi mai ştim şi cine ţi-a turnat toate minciunile, Leb Betleem. Omul ăla poartă un nume frumos ca o ocupaţie nobiliară: Alexandru Măicăneşti.

— Nu l-am văzut niciodată, domnule, răspunse Leb, vorbele, poveştile circulă singure.

— Lăsaţi-ne numai pe noi doi, băieţi, a cerut *Faţă-de-cocă*, şi două şuvoaie de târşâituri s-au scurs dincolo de uşă. răsunând înfundat încă multe clipe lungi, ca şi cum cismele ar fi luat cu ele pivniţa din dedesubtul odăii, ca pe o încălţăminte auxiliară. Şi când n-au mai fost nici reverberaţiile uşii trântite, Faţă-de-cocă a băgat în buzunar broasca de tinichea şi păianjenul de plumb, închizând în sertar şopârla de nailon, ca să prolifereze în întuneric decor butaforic şi poale şi sufleur pentru o piesă mică, jucată şi pusă la punct ca o aplicaţie de luptă, şi s-a sculat în picioare, impunător, colindat de o oboseală neutră.

Să ieşim din liniştea cimitirului ăla care te obsedează, pentru că nu mai e nimic de văzut acolo, cel mult scursorile alea de muieri care mai târziu, în faţa tribunalului, mulţumeau în genunchi că scăpaseră ieftin, numai cu 3. 4 sau 5 ani de puşcărie; săru' mâna, dom judecător, să vă dea Dumnezeu sănătate şi să vă trăiască copiii, să ieşim dar şi să mergem să-l cunoaştem pe Alexandru Măicăneşti. Sau tot mai vrei să ne înfruntăm? – şi s-a lipit de perete neclintit, ca un turn crescut din perete, mângâiat de-o rază de soare şi de opintelile unui nebun oprit la poalele lui să-l dărâme doar fluierând o melodie de dragoste, spusă cu buzele aproape îngropate în varul roz.

Îl duse la cârciuma *Puiul de smirnă*, una curată, unde se fandoseau nişte fete pe o estradă şi-i comandă un rachiu. Pentru el comandă cafea turcească dulce, pregătită în cenuşă de oase. Se aşezase cu spatele la uşă şi după o jumătate de oră de tăcere zise:

— Fii atent. Leb Betleem, ăla care intră acum pe uşă e Alexandru Măieăneşti. Din clipa asta e omul tău. E ultima datorie” dată de Dumnezeul crucii, şi a dispărut pe coridorul care duce în fundul curţii.

Îl ascultam, uimit:

— Alexandru Măicăneşti, domnule Saltavu, era un omuleţ mic, speriat, cu capul rotund, suav, aplecat pe umăr, ca un ins împuşcat în ceafă şi care continuă să meargă; se părea că glonţul, omorându-l trecuse mai departe şi rămăsese înfipt în craniu numai ecoul lui, ca o sticlă în care ar continua zumzăitul unei albine, mult timp după ce albina a izbutit să se salveze. Căuta loc la o masă nu un om, ci însuşi chipul nesomnului pe care-l îmbracă felinarul, iarna, într-o margine de sat de cimpie, chad viscolul te înăbuşă. Mândru. răvăşit, neprevăzător, luă loc în faţa mea, chiar pe scaunul unde şezuse blestemul lui, întimplarea dispune de o mie de vaduri, dar te varsă în Dunăre printr-un gâtlej plin de copturi. A comandat o sticluţă de vin şi i-au adus unul galben, parcă anume făcut ca să semene cu el, căci Alexandru Măicăneşti era galben ca dropia care se iveşte, toamna, din bălării, pe ţâfna unui mal şi se duce să bea Marea, orizontul, smârcurile galbene, pâcla depărtării. Se apropiase păşind crăcănat, ca şi cum abia s-ar fi dat jos din spinarea calului şi acum îşi lovea bocancii pe sub masă... Prăpăditule, l-am căinat în gând, va trebui să te aranjez, n-am încotro, aşa e viaţa, scapă cine poate”. Şi-am observat că şi hainele pe el erau galbene, o catifea tocită, ieftină, cum purtau contabilii marilor cooperative de consum. Era un mic cais galben şi nescuturat care nu străbătuse niciodată o livadă cu iarbă verde, ci numai pajişti de fân vechi, lanuri de grâu pârguit, galben ca un şanţ în care ard mormane de frunze, ca un foc oglindindu-se într-un râu de ceară. Am intrat în vorbă şi-am fost măgulit să constat că intuiţia nu mă înşelase – da, era contabilul tuturor brutăriilor din oraş! – iar acum lucra într-o echipă

de agitaţie care bătea satele de peste Dunăre, ca să-i lămurească pe ţărani de avantajele colectivizării. Mi-am legat stânga în cătuşe de dreapta lui şi eu sunt într-o echipă d-astea”.

Până seara am trecut Dunărea împreună, ne-am odihnit, peste noapte în satul Cilibia de baltă, lungiţi pe duşumele, la Sfatul popular şi-a doua zi ne-am amestecat cu alţi vreo cincizeci de inşi aduşi din Brăila ca să-i descopere pe ţăranii ascunşi şi să le smulgă iscăliturile pe cereri scrise la raion. Satul era pe trei sferturi pustiu, oamenii se pierduseră în lungi plecări pe grinduri, prin mlaştini, două şalupe îi căutau neîncetat, dar nu le dibuiau urmele – aerul primăverii, ridicându-se dintr-o pipă subţire (lut ars? spumă de mare? lemn de cireş?) filtra umbra unui dispreţ jignit, o namilă de lună, îngropată în cerul îngâmfat de prevestiri crunte, făta discuri de aramă strălucitoare pe care le ascundea repede sub poala rochiei, tăcerea se întindea lungă, ca o cădere dincolo de marginea pământului, răsunau, puternice, doar râsetele noastre când intram într-o casă şi nu găseam ţipenie de om, cu toate că masa era întinsă şi mâncarea pe ea caldă – iar când am dat peste o prăsilă de zdrenţăroşi, strânşi la petrecere, şi i-am luat în scurt, am descoperit că sunt cerşetori, veniţi în baltă din oraş ca să se ospăteze şi să prade, Alexandru Măicăneşti le-ar fi smuls limbile, dar cineva de la Galaţi, sătul de atâta zacere în bălţi, l-a repezit, rânjind: „ia mai du-te-n mă-ta, contabile!; mâncaţi tot, mă, nenorociţilor şi pe urmă căcaţi-vă în mijlocul casei, dumnezeii mamei lor de băltăguni, care ne ţin pe noi aici să ne sugă vlaga puhoaiele de ţânţari” – şi s-a suit în docarul care-i fusese pus la dispoziţie şi s-a dus să se scalde, iar Alexandru Măicăneşti, luându-mă de braţ, mi-a zis: „hai până la Izidor”, adică la bufetul unde vinde Izidor şi acolo a cerut o juma de vodcă pe care, neexistând pahare, am băut-o din două ventuze, în timp ce Izidor se plângea că ăia de la

direcţia comercială nu ştiu să facă comerţ, ar trebui să-i trimită, idioţii, cinci sute de lacăte, cu altă inimă intră omul în baltă dac-a pus un lacăt zdravăn pe uşă. Alexandru Măicăneşti, galben ca lintiţa, privea în scorbura unei sălcii şi deodată strigă:

— Ieşi, mă, de-acolo şi vino să-ţi dau nişte bomboane. S-a ivit un copil de vreo opt ani, în cămaşă, cu pantalonii atârnaţi într-o singură bretea, desculţ, cu două sfârcuri gelatinoase atârnându-i din nări.

Dă-i de trei lei bomboane, a comandat Alexandru Măicăneşti. Copilul le-a primit, s-a dat un pas înapoi şi-a întrebat:

— Pupaţi-aş coama bălan?

— Ce-i asta? s-a mirat Măicăneşti.

— Adică vă întreabă dacă vreţi să vă cânte cântecul acesta pentru că i-aţi dat bomboane, a descifrat Izidor. Dar el ştie unul mai frumos.

— Atunci să-l zică p-ăla, a convenit Măicăneşti.

Copilul s-a retras lângă salcie – acolo era scena, refugiul, pavăza, speranţa, puterea lui, acolo era avantajul faţă de orice patrulă a lumii – a lungit gâtul şi-a dat drumul unui fel de guiţat, îngroşându-şi glasul cât putea şi umflând burta:

Autocriticăăă Autodubă...

Au-top-sieee...

— Al cui eşti? a-ntrebat Măicăneşti, surâzând.

— E orfan, a răspuns Izidor. De-aia are curaj. Dacă-l înhaţă, el n-are ce pierde, ba poate că-i mai bine.

— Mai ţine zece lei, a zis Măicăneşti.

„Ah, îţi place să te căsăpeşti singur”, i-am spus în gând şi, noaptea, m-am întors la Brăila, la *Faţă-de-cocă*.

— Ei, bine, Leb Betleem, ai cules din mărăcini cea mai grasă îmbucătură. De-acum înainte eşti călător spre locurile sfinte şi fiul Dumnezeului lui Israel. Dar trebuie să mai adaugi câteva rânduri la declaraţia dată:

Şi mi-a dictat-o: „După ce a pus să-i fie cântat de cinci ori la rând cântecul acela duşmănos, Alexandru Măicăneşti mi-a zis: pământul e proprietatea inalienabilă a ţăranului şi ceea ce se face azi e o batjocură. Chiar marele I. V. Stalin, când nemţii ajunseseră în faţa Stalingradului, de unde nu putea să mai existe retragere, l-a trimis acolo pe mareşalul Jucov, cu ordin să promită soldaţilor că după război li se va împărţi pământul Rusiei şi să ia cu el, ca să fie crezut, toţi popii pe care i-o găsi, îmbrăcaţi în odăjdii, ca să săvârşească sfânta slujbă. ”

— Aşa ceva n-a spus Alexandru Măicăneşti, m-am împotrivit eu.

Dar era prea târziu.

— O să scrie Luiza-Maleta şi tu o să semnezi lângă ea! O să semnezi, Leb, pentru că Măicăneşti e un salcâm galben, ornament care nu i se potriveşte oraşului Brăila.

— Aşa că ţi-ai împerecheat satârul cu al Luizei-Maleta. Iar a doua zi după ce-aţi lovit, tu ai dispărut pe bulevardele lumii Occidentului.

— A doua zi după proces. Procesul s-a judecat noaptea, cu uşile închise.

— Şi îţi închipui că, acum, schimbând declaraţia, procesul se va redeschide?

— Nu, domnule Saltava. Nu sunt atât de idiot. Dar dumneavoastră aveţi pe cineva la Departamentul Orhideelor cu ochi albaştri şi mă veţi ajuta să-l scot pe Alexandru Măicăneşti din ţară. Plătesc zece mii de dolari.

— Ca să plimbi un salcâm galben prin Europa?

— Nevastă-mea, când eram la început şi nu făceam altceva toată ziua decât să ne giugiulim, mi-a cumpărat un loc de veci pe Muntele măslinilor, în Grădina Ghetsimani, care-a ajuns un imens cimitir. Sunt al patrulea, la stânga ei, căci ţine să ne aibă aliniaţi lângă ea pe toţi câţi ne-a iubit. Dau şi acest loc de veci omului care mi-l scoate pe Măicăneşti din România. Loc de veci

pe Muntele măslinilor. Cu faţa spre colina unde s-a lăsat prins Mântuitorul.

— Numele omului meu!

— Bozar Garofeanu, adjunct la Departamentul Orhideelor din regiunea Galaţi. Aţi luptat împreună împotriva nemţilor în batalionul U. T. C.

— Drept pedeapsă pentru că, împreună cu Luiza-Maleta, am încercat să vă subţiez gheaţa de sub picioare? Alexandru Măicăneşti a fost şi el în batalionul U. T. C.

— Nu mi-l amintesc nici pe el. Nici de ce dracu capul acela de vacă fiartă turbase şi împotriva lui Alexandru Măicăneşti?!

— Nu ştiu şi nici nu-mi pot permite să avansez bănuieli... În orice ţară, un străin n-are voie să se joace cu cuvintele. Azi dimineaţă, în port, am stat şi m-am uitat la o ţigancă tânără care-şi scutura poalele fustei deasupra unei găleţi de jar, ca să aprindă focul. „Ascultă, i-am zis, ce se întâmplă dacă o scânteie perversă s-apucă să-ţi sară tocmai în cotineaţa minunilor?! Şi ea, cică: „vorbeşti aşa, fiindcă eşti o scursură venetică”. Am amuţit şi mi-am adus aminte de povaţa lui Hirsch Betleem: „departe de casă, să nu faci niciodată totul, ci numai atât cât se poate şi anume ceea ce se cuvine neapărat făcut din câte se pot face”.

— Spre deosebire de Luiza-Maleta, care e o canalie din vocaţie, tu eşti o canalie prevăzătoare, Leb.

Irina-l găsi pe Nuni Robicek tocmai în septembrie. „S-a dat la fund, îi spusese Prinţul de rouă, dar va scoate iar capul. Bucureştii sunt patima lui roşie”. Şi, într-adevăr, în septembrie apăru, târând colane de scoici uriaşe, despre care susţinea că fuseseră aduse de maică-sa din India, de la Capul Komorin. Irina-i dădu târcoale şi se lăsă agăţată.

— Eu sunt Micul Dracula, îi zise, sunt pitic, dar longilin şi tu vei fi Văduviţa mea de argint.

— Văduvă după cine?

— După toţi câţi te-au iubit şi te-au dorit. Deschide palma să-ţi torn purpură din scoicile mele.

În vagonul de scândură cântau doi cocoşi. Tot pitici. Nuni Robicek îi tăie şi-i fripse. Carnea lor, o încântare. Mai cu seamă că-i fuseseră serviţi într-un coşuleţ de cartofi împletiţi, specialitate portugheză. El îi promisese că-i va mai dărui lumină topită-n tindă de biserici, un cuc păstrat viu în nisip, un arc de alun, cimbrul de pe malul bălţii din câmpia de la Mioreni, un balaur, un dragon şi o viperă cu colţii smulşi. Apoi multă şampanie şi o trăsură cu doi catâri albi.

La început, ea se încordă excesiv, refuzându-i o pălărie de pai de orez, apoi deveni maliţioasă, iar la urmă se schimbă într-o troiţă, lăsându-l să pozeze în miel bucălat, mielul mistic sau numai motivul lui. O împodobea cu trandafiri galbeni, potriviţi cu vremea caldă şi lumina hieratică. Vorbeau puţin, inundaţi de pierderea a nimic, zestrea toamnelor bucureştene, când lin moare Timpul, lăsând forme de aur, vlăstare ale unui belşug în destrămare, melancolic, argint în zbatere peste botul plăpând al turmelor de aramă, desene din frunză şi umbră, iluzia şi credinţa că, potrivit tuturor probelor, bufniţa fierbe sânge sub cupolele palatului, apoi femei din lună, din Vechiul Testament şi din grotele nimfelor, cărări galvanizate cu iarbă agonizând, pariuri amânate, tiparul lumii întorcându-se la rosturile de lemn, plopii gravaţi cu însemnele dragostei, stejarii tulburi, platanii triumfali, castanii în elocvenţă alcoolică, salcâmii pândiţi de pustiu, tufişele mocnind de miresme amare, orgasmul iederii şi legea, instituită în broboanele cărnii, în lipsa patetică de gânduri, în pasul moale, în sunetele filigranate, în esenţa lividă a dorului de moarte, că cel mai sigur lucru e neprevăzutul. Materializat, pentru Irina la sfârşitul toamnei, prin oferta de-a restaura biserica de la Mioreni. Timpul, care fusese numai plutire salvatoare, o cufunda (o înălţa?) în oceanul nopţilor cu magi de smirnă, iesle de

mărgăritar şi săbii pentru ocrotirea naşterii copilului Isus, care mai târziu va fi un perete de aer, cu modulări permanent văratice, în mintea babelor bigote, şi un cavaler adulterin, cu ochi albaştri, sorbiţi de suferinţa pentru Doina Poloneza. Căci, acceptând oferta, Irina se mută la Mioreni, însoţită de Nuni Robicek şi de Doina Poloneza – Doina fiind vestala care întreţinea focul pentru fript gâştele cărate din sat de la Micul Dracula pe o cobiliţă; ca să nu plesnească sub greutate, la fiecare drum el îşi aduna pieptul hidos şi coapsele turtite între două talere de aramă. Se mutaseră acolo în săptămâna Crăciunului. Lângă biserica în restaurare, ziduri vechi din veac bătrân, se mai afla una mică de lemn, un fel de har al celei dintâi, aşa cum sunt mestecenii bulboanelor de vis ale pereţilor fără vegetaţie din fragmentele de calcar ale Carpaţilor. Ocupau împreună trei chilii, încălzite cu stuf şi buturugi, în ambrazuri forfotea arborescenţa zăpezilor, vântul se opintea cu burta goală în uşi, Micul Dracula, prea puţin rezistent la frig, se învelea în două coperte de carton, Irina le croise, şi scrisese pe ele *insectar*, din care pricină, el o înjura cu dragoste latentă, veselă şi vanitos pătimaşă, lunecată, un fel de coasă cu lama tocită culcând ierburi grase; l-ai fi împins, când îmbrăca frumosul lui costum de clovn, într-o celulă de fagure, punându-i deasupra un căpăcel de ceară – în chilie, pe vatra de piatră fierbeau oale cu carne de iepure, caltaboşi de porc, ţuică dreasă cu piper, vin roşu. Doina pusese nişte nuiele de salcie şi de ploaie de aur într-un ciubăr cu apă, mugurii se iviseră cu unghii verzi în solz cafeniu. Doina se pilea în fiecare seară, pilindu-se îngâna un cântec din mlaştini nordice, melancolic, mohorât, brazi fumegând, răşini dure, acoperişuri de ardezie, ferestre de mică, foc de turbă, lapte îngheţat, cal poticnit, furci de fier, cerşetori, funii sleite; apoi dansa; apoi îşi smulgea părul. Când se îmbăta limpede, numai cu vin, îşi aranja pe cap, puţin într-o parte, şi pe-o sprânceană, căciula lui

Nuni Robicek şi în spinare haina lui cu picăţele, care n-o încăpea decât pe-un braţ, şoldurile ei de iapă frământând mătănii de sânge veninos în carne perversă, scuturau hameiuri în butoaiele voluptăţii, ochii i se aprindeau hrănind efecte fără cauză. Nordul calomniat de Sudul fermecat de sine însuşi, dar neluând nimic în seamă, concentrat să interogheze fantasmele de dincolo de căderea pământului, confraternitatea negurii, surugiii, vulpile, troica, apoteoza polară, dispreţul, relaxarea jertfelor, buzele groase i se adunau în bot bun de muşcat, chiuia, fluiera sălbatic, încât dacă se nimerea cu caii la apă la fântâna din coasta bisericii de lemn (fântâna mânjilor din Cordoba, zicea Micul Dracula), ţăranii încremeneau uimiţi; la urmă se azvârlea cu umerii în mormanul de buturugi pentru foc şi se întreba repezit:

— Ce ştii tu despre muieri, Nuni Robicek?! Te omor, dacă spui o prostie.

— Eu o cunosc bine numai pe Irina.

— Oh, i-auzi! O cunoşti tu!? Cine-i Irina? Repede.

— Văduviţa mea de argint.

— Văduvă după cine? Vreau s-aud. Uite, mă-ntorc cu faţa spre fântână şi tu spui ce ştii. Stai niţel. A venit unul cu doi cai roibi. E ciung, saltă găleata numai c-un braţ. Fiţi atenţi, toarnă-n jgheab şi-o sticlă de vin. Oh, porcul, n-a vărsat decât două picături, restul îl bea el. (Ningea cu nesiguranţă şi umbros.) N-am văzut niciodată oi sau vaci bând din jgheabul acela. Numai cai. Să cumpărăm un viţel, care să doarmă cu noi în chilie. Îmi place când miroase-a balegă şi-a ud de vită. Hai, Nuni Robicek, arată-te pe faleză.

— Părintele Urezeanu zice că Irina e.

— Părintele Urezeanu să-şi caute păduchii de ouă la lumânare, să nu se holbeze la muieri.

—... o lampă pe care s-o plimbi prin dreptul ferestrelor îngheţate, seara, ca să-i dai semn lui Dumnezeu că pe pământ e pace.

—. În casă miroase a ceai de lămâie, pisoiul toarce, gătejile pentru aţâţat focul a doua zi dimineaţă sunt la locul lor. Du-te dracului, Nuni Robicek!

— Poftim?

— Zât, Micule Dracula!

Înjurăturile de răspuns reverberau sub cupola afumată. Şi Doina:

— Fă-te peşte-n Soho sau bucătăreasă la azilul actorilor. Irina, la primăvară, în martie, să-l scoţi în curte, cu puii de cloşcă, să ţi-l ia uliul.

— Şi dacă te cârpesc?

— Îţi smulge ciungul barba.

— În voi, în polonezi, sună secara, nici un bob de grâu, numai secara.

— Şi ovăzul. Am avut un bunic care-n fiecare zi, toamna, semăna cu ovăz pereţii odăilor din conac. Ca să se erodeze panourile din lemn şi ca să nu-l uit eu în veci. Irina, Robicekule, e cel mai parşiv pui de curvă pe care l-ai văzut tu vreodată. Hai, indignează-te piţigăiat.

— Eşti isterică.

— Păstrez tradiţia familiei.

Doina îl luă pe sus şi-l azvârli în zăpadă. Se rostogoliră prin curte coperte roşii, cărbuni, pulpe dezvelite, nechezături, căciulă de oaie cu clape, ghetuţe cu butoni, o albie, năsălia pentru morţi, un cap de marmură, buxus îngheţat şi icneli, icneli. Nuni Rodicek se gâdila. Nu l-a omorât, Doina, definitiv, niciodată. S-au încins la joc toate zilele de Crăciun şi săptămâna scurtă până la Anul nou. Mai veniseră din Bucureşti încă şapte pitici. O sanie lungă cu cai de trestie i-a descărcat în faţa chiliilor. Patru din ei călătoriseră în sacii de dormit, vârâţi în boabe de mazăre încălzită, doi erau beţi sau se prefăceau, privilegiul piticilor e basmul, au pătruns în chilii sprijinindu-se-n bastoane de zahăr colorat, surugiul a scos din fân nişte cai de lemn, ca să se hâţâne piticii pe ei, Doina a gătit bradul şi l-a împodobit, cei şapte pitici îi sărutau

picioarele, genunchii şi câte unul se căţăra să-i mângâie sânii, se încinseră, scoteau din adâncul buzunarelor teancuri de sute, hai să te scăldăm în vin spumos şi să-l bem, Doina se răstea la ei, veselă, îi împingea şi-i dărâma în glumă, comentându-le agilitatea, îi bruftului şi-i împăcat, pomul care se leapădă de fructe, nu de fructe, ci de miresmele pe care le alungă şi le cheamă înapoi, erau într-o colivie plutitoare, suiau în lacurile de deasupra nopţii, pământul chiliilor era căptuşit cu muşchi, călcau vraja, degetele li se împleteau în moliciuni de ierburi fermecate, erau în nemurire, uciseseră tot răul din lume, iederă veche se împletea peste iepuri buzaţi rozând toiege de scorţişoară, un bici trosnea la geamuri, sfărâmând paradoxul zăpezilor, ciungul veni să-i colinde, bălos, cu dinţi de viplă şi-un ciorchine de baloane agăţat în cârligul de fier atârnând de buretele braţului amputat, preotul Urezeanu îi sfinţi cu smocul de busuioc înmuiat în căldăruşă, bău vin roşu cu Doina – ce de minuni mincinoase se răsfaţă-n ochii tăi jupâniţă, stinge ispitele, mă înăbuşă seul batjocurii! – dormeau pe apucate, somn picurat din lumi necunoscute, blânde, afectuoase, mâncau struguri păstraţi în podul casei preotului, iubeau viscolul săltându-şi greabănul din buruienile câmpiei, cinci pitici se juraseră c-o să intre sub gheaţa bălţii să prindă peşte, aşteptau să răsară luna ca o ştiucă, luna fantomatică, Micul Dracula se legase c-o brăţară de aur de brăţara Irinei de mărgele, el – umilinţa şi pofta – paianjenul ţesând pânză şi devorându-şi victima, nu vocaţia ei, ci îndemnul trufaş de-a încerca dimensiunea valului căzut din constelaţii cinice, poveşti pe care le înghit pe nerăsuflate femeile tinere şi mai cu seamă ameţeală ce te cuprinde după ce valul ţi s-a spart în cap – vâjâit în creier, inima bubuind, lumina Mării, bună, albastră, verde, curentându-l târându-se spre larg, nu poţi şi nu vrei să te opui, ehe, sunt toată de vânzare, ce profund sentiment al libertăţii, sălbăticie, soare, cretă,

cimbru, oh, băieţi, Micule Dracula, braţele-n cruce, curentul de fund e puternic, scoicile zuruie, nisipul inundă valul, comentează şi deschide meduzele, voi trece pe sub Mare în Turcia, cei ce se supun, cei ce se abandonează fiinţial şi sunt iarăşi năclăiţi de ambiţie şi iar se abandonează, căutând umerii goi ai morţii la un bal al trandafirilor.

— Spunea Poloneza.

—... că nu sunt basma curată. E dreptul fiecăruia să fie păcătos pe soarta lui.

Se plimbaseră de Crăciun, cu sfeşnice aprinse, în jurul chiliilor, scriseseră în aer cu flacăra lumânărilor: *orice supărare ţine doar cât zăpada de ieri*, suiseră tolăniţi pe farfurii de faianţă pictate cu scene de vânătoare în dezamăgirile de dincolo de vifore, jos era încă întuneric dens, dar acolo sus răsărea soarele, frumos de parcă se năşteau cu toţii a doua oară, după ce muriseră de bătrâneţe, o inspiraţie mistică, gândurile luând închipuiri ce nu pot fi captate decât în vis, un răsărit ateu, plin de răsfrângeri evlavioase, pruncul Isus şlefuind binecuvântări, bijuterii în azur, arhanghelul aflându-şi spadele în comori, tonuri roşii, corole de bronz – vor începe atacul asupra veşniciei, ca să scoată din aerul viu Timpul schimonosit de prea multă uitare.

Şi dintr-o dată, Micul Dracula, împins din adâncuri nevrednice, se lipi strâns (şi trist) cu gura de înfricoşările arzându-i în simţuri.

— Căţea (savoarea suferinţei), te-ai culcat pentru bani.

— Oh, da, şi pentru bani, răspunse Doina în locul Irinei. Sau mai ales pentru bani. Dar numai atât.

— Leb, când îmi place să nu-mi placă ceva, îmi spun singur trei poveşti şi n-ascult nimic din ce se spune lângă mine.

— Şi ce poveşti v-aţi spus acum?

— Una despre maci hipnotici, alta despre un peşte de aur, alta despre-un coş cu fructe.

— Toate trei scoase din balta cinică, inepuizabilă-n visări decrepite, baltă când aparent amorfă, când aparent nărăvaşă.

— Balta cui?

— Balta din pajiştea Muzdalfa de pe Muntele Ararat, aia unde Adam şi Eva au petrecut prima noapte după izgonirea din rai. Balta fricii.

— Crezi că-mi tremură măruntaiele, Leb?

— Când se produce invazia uliilor, când se deschide Timpul lor orgiac.

— E clipa ta de inspiraţie, Leb? Ascunsă sub crusta retoricii? Ne stoarcem unul pe altul ca pe nişte şomoioage de iarbă din care-aştepţi să cadă sunete.

— Urmărim amândoi descătuşarea, domnule Saltava.

— Şi n-o izbutim. Să învăţăm cântecul orbilor.

— Dacă nu-i docil, dacă nu-i bolnav de extenuare...

Cei şapte orbi se întâlniră într-un sat pus pe un deal cu toate malurile rupte, în fostul han al Overzoaiei. Cumpărară un berbec, îl fripseră într-o groapă cu jar, îl mâncară, mestecat cu salată de păpădie, băură o vadră de vin şi-n zorii ultimei dumineci de aprilie se aşternură în trapul cailor, pe drumul Brăilei, ca să fie în oraşul de pe Dunăre în dimineaţa Sărbătorii Privighetorilor de apă, ziua de 1 Mai. Doi veneau din Buzău, trei din Moldova şi doi din Dobrogea. Mistuiau drumul împrejmuiţi de sămânţa tăcerii, pâlc de iniţiaţi în eviscerarea Timpului, abrupţi, nepăsători, mirosind a leşie de etuvă, bărboşi, sluţi, arşi în sarea năduşelilor încărcate de insomnii, stegari ai eternităţii certificare nu ca odihna tuturor suferinţelor ci ca perpetuă naştere de întuneric clocit. Ion Verde Coconu, şeful cetei, care pierduse vederea la vârsta de douăj de ani, şi călărea acum un cal alb, anticipând puterea şi ispitele drumului, îl angajase pe Ticu Patrucăţele din comuna Movila-miresei să-i poarte, vreme de o săptămână, la Brăila şi dacă va fi nevoie şi la Galaţi, într-acolo unde îi chema o nebunie de nedezlegat. În orbi se

tipăreşte numai timpul şi în nici-un fel spaţiul, lumea se întâmplă pentru ei exclusiv în funcţie de auz şi miros, de aceea, lunecând prin ceairul cu iarba ondulată de-o pală de vânt, ei adulmecau nesăţios momentele primăverii. Sufletul pelinului amar şi al frunzelor umede de plop, tinctura sălciilor fragede, aburul de izmă bună, de tătănese, de mierea ursului, de lemn câinesc şi de răchită albă.

— Patrucăţele, întreabă Ion Verde Coconu, mestecând o şuviţă de pastramă, grâul cum s-arată?

— Săltat bine, s-ascund porumbeii în el.

— Iarba zâzaniei a dat floare?

— Nu.

— Înseamnă că adierile alea străine, pe care le simt când şi când sunt de zambilă turcească.

— Eu ziceam că le împrăştii matale. Cu ce te ungi pe păr?

— Cu ulei de garoafe.

— I-auzi? Şi nu te costă scump?

— Patrucăţele, tu vrei să ştii neştiutul şi crezi c-o să-l afli de la noi. Sunt întâmplări la care noi avem urechile înfundate cu bani. Fulgeră?

— N-am văzut. M-a vopsit cu blegeală vântu' acesta călduţ şi umblăm cu ochii închişi. Iar dacă eu îi ţin închişi, cine dracu din ceata asta poate să mai vadă ceva?

— Cum cine?! Caii. Bălanul meu a văzut şi mi-a dat semn la genunchi. Dumitru Bazon, hai lângă mine.

De la urmă se undui spre fruntea convoiului, călare pe un ghidran roib, cu coama largă, împletită tot la două deşte cu pănuşă de porumb, un orb pierdut într-un cojoc greu. Veni, puse ghidranu cu botul în scara şeii lui Ion Verde Coconu şi, prefăcându-se apatic, rămase cu urechea la pândă. După un timp, când s-auzeau doar copitele cailor înfundându-se moale în pâsla ceaiarului, Coconu ridică biciuşca împletită din nuiele de mlajă şi-l croi pe Bazon în cap. Ăla înjură fără să se depărteze, iar

Patrucăţele, scuipând într-o parte, întrebă, jumătate scârbit, jumătate mirat:

— Bre, matale nu ţi-e frică deloc de ăştia? Te porţi cu ei de parcă ţi-s slugi. Să nu te pomeneşti într-o noapte c-un cuţit înfipt în spinare! Mie mi-ar fi frică.

— Patrucăţele, numai vânzătorii sunt închinaţi fricii. Numai voi îi ridicaţi rugăciuni: tu, stăpâno, care stai în scaunul singurătăţii, puternică şi neclintită ca noaptea, femeie nerobită şi veşnică speranţă a înmulţirii neamului omenesc, a cuminţeniei sub bici, simbol al morţii, regină amestecată în inima celor patru anotimpuri, mulţimile trec pe lângă tine cu capul plecat, strălucind de bucurie când vreunul îndrăzneşte să te ciupească de cur, tu care eşti groaza şi desfătarea noastră şi nu-ţi cunoaştem decât spinarea ta cea teribil de frumoasă, spune-ne tu, nemuritoare domniţă a lumii, cum sunt ochii tăi pe care nu ţi-i întorci niciodată asupra noastră? De ce te uiţi mereu în altă parte? Ea râde, Patrucăţele, şi nu răspunde, râde ca o ploaie caldă, de zici că te mângâie Dumnezeu. Sunt unii care ajung să dea ocol acelui scaun unde stă ea tolănită, dar întorşi între oameni nu ştiu, nu pot şi nu-ndrăznesc să-i povestească chipul: e nemaipomenit de frumoasă? Cumplit de urâtă? Toţi se cutremură şi tac. Le e teamă că, ajungând încă odată să-i vadă faţa, s-ar topi de fericire înaintea celei mai de seamă frumuseţi pământeşti sau ar îngheţa sub râgâiala sluţeniei? Vezi, nouă, orbilor, n-are de ce să ne fie frică să stăm cu mâna pe spătarul scaunului singurătăţii. Pe noi nu ne poate mişca nici ce-i frumos nici ce-i urât.

— Suntem pe moşia contesei Tescovina Nechezatu, anunţă din urmă Iancu-cel-tânăr. Totdeauna, când ajung la locul acesta îmi miroase a lupoaică.

— Nu mai găseşti pe-aici, de când cu tractoarele, nici urmă de lup, zise Patrucăţele. Poţi să faci sfeştanie în gropile unde iernau şi să pui să-şi clocească ouăle acolo

toate păsările sălbatice bune de mâncat. Tescovina Nechezatu şi-a vândut moşia ca să cumpere un inel.

— Spune-i adevărul, Dumitru Bazon. M-aşteptam c-ai să repeţi prostia asta, Patrucăţele, zise Coconu, şi de-aia l-am chemat pe băscăcărăul ăsta lângă mine.

— Aşa ştiu de la tata, se dezvinovăţi Patrucăţele.

— Patrucăţele bătrânu', când nu minţea, bătea câmpii. Era un beţivan fără pereche. Malstruc, Apostole, Gogi, Podarule, strigă peste umăr la cei din grosul cetei, ce fel de poamă era Patrucăţele bătrânul?

— Cei numiţi răcniră într-un glas: râios, secătură, tâlhar, turbat!

— Ho, mă, că speriaţi caii, nu v-ar mai zăbovi pământul!, râse Patrucăţele tânărul. Şi se mai zice, urmă el cu dispreţ, că orbii sunt un fel de biserici!

— Se zice că suntem biserici, explică Coconu, nu pentru că suntem sfinţi ca bisericile, ci pentru că suntem miluiţi de oameni ca şi bisericile.

— Mai zicea taica, reveni Patrucăţele, că atunci când doamna contesă trecea pe lângă o priocă de cai, armăsarii se aruncau în două picioare şi rânchezau. De-aici şi porecla ei.

— De-aici şi de la ţuica făcută din boştină de struguri, completă băscăcărăul. Dar moşia a vândut-o ca să meargă să se-mperecheze c-un rege arap într-o junglă de ibiscus şi dafini.

— Ce-i aia ibiscus? întrebă Patrucăţele.

— Nu ştiu. Dar eu am auzit-o strigând: vreau să-mi fac o viaţă de cleştar în Africa.

— Ne apropiem de Siliştea, anunţă Patrucăţele. Ce ziceţi, intrăm azi în Brăila?

— Rămânem la Siliştea. Ocolim satul prin margine şi tragem la Joiţa.

— Să fac ţâţe vinete pe burtă cât zece căţele, dacă nu sunteţi zurlii!

— Noi plătim, noi comandăm.

— Bravo mie, se căină Patrucăţele, am ajuns să mănjug la toate haramurile şi haimanalele.

— Mă, pe lume nu importă cine eşti, bani să ai. Tu ai? N-ai!

— N-am bani, dar o bucurie tot am.

— Care? Că eşti cu ochii teferi? Te umfli-n foale degeaba, ăştia din ceata mea nici nu ştiu ce-i aia să vezi, să te uimeşti de culoarea ierbii sau de-un nuc când i se face frunza roşie.

— Eu mă gândeam la altă bucurie. Că într-o zi comuniştii o să vă stârpească de pe faţa pământului. O să vă bage la azil şi aleluia! Sau o să vă dea foc ca Ţepeş-vodă.

— Parcă pe voi nu vă bagă la colhoz! scuipă Coconu, lăbărţat. Decât la azil, mai bine la pârnaie. Mă dau prins de sperjur. Ion Verde Coconu e om liber. Noi, orbii, suntem zămisliţi pe măsura nopţii, puternici adicătelea.

— Băscăcărăul e potlogar.

— Te bizui pe-o idee proastă. Hei, ce se-aude? Intraseră pe un drum scufundat între două tufe de păducel şi Patrucăţele se lipi cu pieptul de greabănul calului, ca să asculte. Sângele lui, primenit în şapte săptămâni de post (era o şarlă de om, dar şarla cea mai nezdruncinată în credinţa lui Dumnezeu) desluşea foşnete rupte, încolăcirile vântului prin buruieni, crâmpeie din cântecul unor roţi de căruţă, schelălăit de vulpe ieşită să se joace sub adormirile înserării.

— N-aud nimic primejdios, anunţă el.

Dar ceea ce în urechea lui Patrucăţele era un zvon incert, se închega în urechea orbilor ca o vină de apă gâlgâind şi ameninţând să se spargă chiar în capul lor.

— Umblă nişte şerpi prin aer, cum dracu de nu-i auzi!

— Păi aşa spune, se lumină Patrucăţele. Sunt cablurile de înaltă tensiune. Ele zbârnâie. Electricitatea e o forţă!

— Aha, va să zică electricitatea flecăreşte-aşa. Fii atent, mergem până-n drumul oilor de la Moldova şi

numai după aia ne lăsăm în Siliştea. Trebuie să se creadă că venim din Moldova.

— De sub sprânceana Prutului, râse băscăcărăul, către jungla de ibiscus şi dafini.

— Ce tâlc au vorbele-astea? se interesă pentru a doua oară Patrucăţele.

— Întrebi aiurea, îl repezi Coconu. Cu cât ştii mai puţin cu atât eşti mai ferit de necazuri.

— Călăuza orbilor, aruncă Iancu-cel-tânăr, râzând, trebuie să fie un om searbăd.

— Tare mi-e poftă să vă dau dracului! rosti înverşunat Patrucăţele.

— Undeva-n faţă, zise Coconu, la Galaţi sau mai aproape, plouă. Şi se lasă-ncoace ploaia. Ticule, dac-ar mai fi să-mi deschidă Dumnezeu ochii şi mi-ar zice: Ion Verde Coconu, alege-ţi locul pe care să-ţi dau dreptul să-l mai vezi un minut, iar pe urmă să te cari îndărăt în blestemul tău, ce crezi c-aş alege? Doamne, i-aş zice, lasă-mă pe un drum de câmpie. Să fie primăvară, ca acum, să plouă şi să treacă prin grâu, cu poalele ridicate niţel deasupra genunchilor, un cârd de fete, iar una dintre ele, pe care-aş arăta-o cu deştul, să se dezbrace şi să se tăvălească goală prin grâu. Pozna asta i-aş face-o lui Dumnezeu. Şi pe urmă, dacă mi-ar acorda încă un minut, i-aş cere să te văd pe tine bălăngănindu-te la capătul unei funii, vreo juma' de metru deasupra pământului.

— În sufletul orbului e rece ca-ntr-o tindă de biserică, scuipă Patrucăţele. Spune-le ăstora să nu urle prin sat, să nu pună mâna, să fie oameni.

— Mă-nveţi tu cum şi cât să-i strâng în chingi! Pe orbi să-i strângi în chingi atât cât trebuie şi-atunci vor cârti doar ca să-ţi aducă aminte că din când în când li se cuvine o labă peste bot. Hei, băieţi, trap, trap uşor.

Ceata se înfundă cu tropot monoton într-o vale largă, cu iarbă înaltă fumegând sub seară şi urcă pe două poteci zbicite în coasta unei case cu peretele din Crivăţ tăbănuit

cu scândură care prinsese muşchi. Un câine se smuci pe lanţ în curtea închisă cu corlăţi, ca o stână, Patrucăţele ciocăni cu deştul îndoit în singurul ochi de geam, tăiat undeva chiar sub streaşină, chiar sub vârtelniţa sfârâind pe creasta acoperişului de tablă, în rând cu doi cocoşi de lemn, o dungă de lumină ţâşni pe prispă şi-n urma ei se arătă dada Joiţa – o haită de muiere naltă, grasă, încălţată cu cisme de cauciuc, cu capul îmbrobodit într-o năframă neagră, cu două rânduri de trandafiri roşii imprimaţi pe margini, flori jucând luciri înşelătoare, viaţă în răspăr, moarte lepădată, dungile uimirii, spicele zorilor. Din trei paşi, Joiţa dădu colţul casei şi, întâlnind ceata orbilor, faţa lată şi blândă i se încreţi într-un surâs care-i acoperi şi tâmplele şi fruntea. Se închină, veselă şi rosti, aţâţată de-o undă de tinereţe scornită fără voie în cotlonul unde păstrează nealterate fărâme din dorul vechi şi nechibzuit, ecoul bătăliilor neînfăptuite, alcoolul nebăut la vreme.

— Au sosit jagardelele! Mă betegilor! Mă viermi neadormiţi! Numai eu vă mai cred pe lumea asta.

Ridică în braţe şi dădu la o parte, să se facă loc de intrare cailor, una din corlăţi şi o jumătate de secol înspăimântător de mort – acolo în fundul lumii, insuportabil de departe, se schimbau în cenuşă, pe o frânghie scorojită, nemaiatinsă de nici o amintire, cămăşile care-i arseseră carnea, se impregnaseră cu dogoarea aşteptărilor şi zvârcolirilor ei, se răsuciseră pe şolduri de tălăniţă şi pe ţâţele cu gurguie de năut: ce de daruri, Doamne! O mie de porumbei pe coama taurului, şi-acum numai o bufniţă neagră în coama fiecărei zile, numai ochii ei de cobe şi ghearele!

Orbii intrară, îi sărutară mâna şi Ion Verde Coconu întrebă:

— Joiţo, mai curge-n vale izvorul acela cu apă dulce ca laptele?

— E tot acolo, neschimbat. Singuri noi ne ducem, Ioane.

— Patrucăţele, porunci Coconu, căruia două reprize de melancolie într-o singură zi i se păreau un lux prea costisitor, dă-le cailor câte-un braţ de fân sărat şi pe urmă adapă-i. Iar nouă să ne frigă Joiţa douăj de scrumbii în ţiplă. Baba Zalupca mai trăieşte! Strig-o să vie cu briciul şi foarfecele ca să ne-aranjeze căpăţânele.

— Sunt aici, se-auzi de la pârleaz un glas piţigăiat. V-am zărit de când aţi apucat firul văii şi mi-am pregătit lădiţa cu scule. Că ce mi-am zis: iar or să vrea orbii ăia nemernici să-şi aranjeze mutrele lor de bandiţi. Bandiţi sadea, asta sunteţi, fiindcă orbul care trăieşte cinstit, din pomeni, lasă să curgă zdrenţele pe el şi stă câtu-i ziua de lungă nespălat şi urduros...

— Leagă clanţa, nătânga dracului! o-njură cu dezgust Ion Verde Coconu.

Subţire şi fără glorie-n cărnuri, ca o viperă-n oţet, baba Zalupca îi chemă pe orbi pe o bancă lungă şi se lăsară rânduiţi umăr lângă umăr, ca un şir de nopţi păcătoase, resorbite într-o singură noapte lungă. Pe Ion Verde Coconu îl luă Joiţa în tindă, şi-i dădu un scăunel potrivit la o măsuţă ale cărei picioare fuseseră frecate cu piper mărunţit, ca să n-o năpădească furnicile şi-l puse să piseze usturoi într-o pară de lemn scobită cu dalta.

Nu-l proslăviţi pe Dumnezeu şi nu vă pocăiţi, bodogănea baba Zalupca, suprapunând clănţănitul dinţilor falşi peste ţăcănitul foarfecelor, sunteţi dâre de pişat de iapă într-o poiană cu lucernă, cetania mamelor voastre de tâlhari.

— Zgripţuroaico! o-njură şi Dumitru Bazon, în hazul celorlalţi. O să fii pentru tartorul iadului bucăţica cea mai dulce. Mai dulce chiar decât borşul de miel. Da' să ai grijă, când te-o lovi ciuma şi buboaiele, să nu-ţi laşi neamurile să-ţi înfunde nările cu bolovănaşi de tămâie. Să ţi le-nfunde cu gândaci, iar tu să te scobeşti în cur cu acu şi să-i opăreşti cu glasu acela râios: nu mă jeliţi, mă, că

nu vă cred, aşa cum nu crede cufuritu ăluia încuiat la stomac.

— Cine-s ăia doi dintre Iancu-cel-tânăr şi Podaru, îl întrebă, în tindă, Joiţa pe Ion Verde Coconu. Sunt plini de ifose sau sunt duşi de pe faţa pământului?

— Apostolul şi Malastruc. Vin din Dobrogea, din ţinutul cel mai curat al vântului.

— Tot oameni cu carte, ca şi tine?

— Ne-am unit fiindcă-mi place mirosul lor. Răspândesc miros de viaţă plăcută, legănată la malul mării, de conspiraţii comerciale. Ştiu să cerşească în cinci limbi. Astă-vară au fost cu vaporul în URSS şi-au cerşit zece zile la Ialta. La vară se duc la Istanbul, ca să cerşească lângă Agia Sofia: milostiviţi-vă, stăpâne, de un nemernic cu o spuză de copii. În limba turcă. După aia coboară în toate ţările baltice. Sunt misterioşi şi prudenţi. Spre deosebire de moldoveni, Gogi Podaru şi Iancu-cel-tânăr, care sunt inapţi să înţeleagă drumul la Brăila. Al dracului, îmi lasă gura apă după scrumbiile alea care se perpelesc pe plită.

— Nici mie nu-mi place că anul trecut te-ai dus la Turtucaia şi că acum te duci la Brăila.

— Nu-i de mirare. Eşti o amărâtă de învăţătoare bătrână, cu imaginaţia sleită. Iartă-mă, sunt un ticălos.

— Numai cu mine eşti ticălos, cu tine niciodată.

— De ce? Fiindcă m-am ţinut de zicala aia care spune să nu-ţi cumperi cal din Comarnic pentru că pe toţi i-au deşelat suedezii cărând cu ei piatră măcinată, să asfalteze şoseaua spre Braşov şi, doi, să nu te-nsori cu femeie din Breaza, pentru că toate aduc în cuib ouă de corb?! Dacă nu te dădeai ălui întâi şi-ntâi.

— Tot aia era, zise Joiţa. Tuşă Zalupcă, toarnă-le ălora să se spele şi adă-i la masă sub şopron. Dă usturoiu-ncoa, să-l dreg cu untdelemn.

Sub şopron, orbii se aşezară roată la masa rotundă, dibuind nerăbdători talerele cu scrumbii şi pâinea, dar, oricât de flămânzi, nu-ndrăzniră să se năpustească

asupra mâncării. Aşteptau încuviinţarea lui Ion Verde Coconu, înghiţind numai aburul aromat care se împletea cu mireasmă de iarbă proaspătă cosită, aruncată pe jos, cu străнut de mărar vechi, scuturându-se din smocurile atârnate în grindă şi cu-n iz de mucegai. Domni ai întunericului, ştiau să sufere în tăcere. Când şi când o suflare grea îi trăda de măsluitori ai clipei. În acest timp, Ion Verde Coconu dădea ocol mesei, fără să scoată o vorbă, urmărit de orbi cu auzul plecat, iar baba Zalupca şi Patrucăţele cu priviri reci, inconsistente, care înviară în secunda când Coconu se opri lângă Joiţa, îi dezlegă năframa şi sărută lacom trandafirii înfoiaţi. Joiţa cu părul castaniu, încărunţit vag deasupra frunţii şi adunat în coc sub un pieptene uriaş de chihlimbar, risipind străluciri de nisip împurpurat, îşi potrivise un surâs ameţit, cald şi bun. Colţul buzelor groase alăpta un cântec pierit. Iar înapoia privirilor ei se căznea să gâlgâie izvorul mic ale unei zile din fantastice primăveri răscolite năvalnic de furtuni. Dar pe fundul ochilor bătrâni timpul murise, mai scânteia poate o geană de lac şi doi brazi ce nu creşteau îndeajuns ca să mai despice încă o dată furtunile.

— Băieţi, zise Coconu, în loc de rugăciune, aplecaţi-vă şi sărutaţi trandafirii de pe năframa asta – şi-i trecu năframa lui Malastruc. Orbii, printr-un miracol scăpând intuiţiei lui Patrucăţele, sărutară numai florile deschise larg, ca să primească tainele nopţii şi bura răcoroasă pe care ploaia, înaintând cu falca zdrobită dinspre Galaţi, o mâna înainte, să-i anunţe sosirea. Când primi înapoi năframa, Joiţa descoperi, speriată, două boabe de sânge pe barba răsucită în inele a lui Ion Coconu şi socoti că gura lui nimerise doar spinii dintre flori. Suspină ascuns, apoi îşi răsplăti coşul pieptului cu aer mult şi zise:

— Ioane, am un borcan cu mâncarea morţii noastre. Când n-am mai vrut să fim unul cu altul, ne-am pustiit sufletul cu un pumn de lăcuste cu sare.

— Lăcustele – eternitatea foamei! rosti încet Coconu.

— Bre, se răsti Ticu Patrucăţele, vreţi să-mi întoarceţi maţele pe dos?!

— Bea nişte vin roşu. Îţi ia greaţa cu mâna.

— Mai bine să-mi dea dada Joiţa miere de albine păstrată-n ţeavă de trestie. Eu nu sunt băutor.

— Perfect. Iei ţeava aia-ntre dinţi şi faci o plimbare pe vale, fiindcă baba Zalupca o să le pună ăstora mai bătrâni lipitori pe spinare. Lipitorile sug spurcăciunea din sânge, lasă înăuntrul omului doar neprihănirea. Podaru, Apostol şi Malastruc scoateţi-vă cămăşile. Mie nu-mi trebuie nimic, în mine curge sânge senin.

— Ioane, îl lăudă Joiţa, dacă intrai de mic în armată, ajungeai general, aşa de frumos comanzi.

— General criminal de război, aprobă Coconu. Hai, scoate ţapii ăia şi pune-i să se bată. Când se bat ţapii parcă mi se suie pe umeri fantoma războiului.

— Mie mi se zbârlesc nervii, anunţă Iancu-cel-tânăr. Şi întrebă încet: a plecat Patrucăţele? Nu ştiu de ce, dar p-ăsta l-aş da cu mâna mea prin maşina de tocat carne.

Ajutată de baba Zalupca, Joiţa împărţi şopronul în două, proptind cinci stănoage în belciugele fixate special în pereţi. Orbii rămaseră pe locul lor, în jurul mesei, iar dincolo Joiţa aduse şi-i slobozi din funii patru ţapi pe care-i îmbătase într-o clipă, ca să-i înrăiască. Doi aveau coarnele poleite auriu, ăilalţi vopsite în roşu. Auzindu-le genunchii trosnind, orbii îi fluierară şi chiuiră, ca să-i întărâte, podeaua dudui, lovită viforos cu picioarele, aerul umed plesni, pătruns parcă de-o undă jovială de vânt născut în maldăre de caprifoi, răsunară imediat două bufnituri încordate, apoi gemete, icneli, behăituri rupte, totul într-un vârtej sălbatic din care ţâşnea o năduşeală iute, o duhoare de usturoi şi de şarpe înecându-se în băltoacă de venin. Orbii grohăiau, nechezau, izbeau cu pumnii în masă, ruinând întunericul, azvârlind provocări lumii pe care o duşmăneau. Hărmălaia asta patetică, pe care Ion Verde Coconu o dezlănţuia în fiecare primăvară,

logodind fatalitatea cu furia, neîndurarea şi neadormirea, pierderea cu neînfrângerea, îi rumenea Joiţei sufletul, aprinzându-i şi flacăra de lampă vărsată în obraji.

— Halal de mama care v-a făcut, dădică, ştiţi să vă distraţi, le strigă bucuroasă.

Înapoia obloanelor ferecate pentru veşnicie, fiecare orb era, pentru ea, un viteaz intangibil, un posedat de moarte eroică, un inocent şi-un abjurat al lacrimei.

Ghicind-o, baba Zalupca se repezi la orbi:

— Faceţi-i, mă, muierii un hatâr. Trântiţi-o unu din voi pe cântar.

— Sictir, scorpie! o-njură băscăcărăul. Dada Joiţa e o sfântă. Frate Ion Verde, sunt mândru că sunt orb şi că te servesc. Jos cu vânzătorii, jos cu lăturile. Hei, dar golanii de ţapi au înmuiat păruiala. Dadă Joiţa, ia manela şi rupe-le coastele. Zalupcă, fiară ştirbă, înhaţă târnul de mărăcini şi scarpină-i sub coadă.

— Are dreptate, îl aprobă Coconu, pentru noi bătălia nu face două parale dacă nu-i asurzitoare.

— Ioane, îl măguli Joiţa, mereu ştii să ieşi în evidenţă. Tu cunoşti bine că nu cămaşa ţi-l povesteşte pe om, ci gaura din pieptul cămăşii.

— Ezact ca bărbatu-miu! fonfăi baba Zalupca. A murit, dragu de el, mâncând ficat de sergent-majur la-nchisoarea din Piatra-Frecăţei.

— Ura! strigă Apostolul strâns în căpestre de cele zece lipitori.

— Ura – pentru cine? se interesă Malastruc.

— Pentru Marea Neagră, şarpele casei româneşti.

— Dunărea-i şarpele casei noastre, domnule, se supără Coconu. Din valul ei tragem cu cangea la mal hălci de legendă. Marea Neagră e avansul nostru spre largul pământului, însă Dunărea ne dă pâinea şi vinul. Dumnezeu când se spală pe faţă, cu apă din Dunăre se spală. Şi când îi e sete, tot din Dunăre ia cu pumnul şi bea.

Râcâiţi cu târnul de către baba Zalupca, ţapii îşi zdrobeau capetele, bezmetici.

— O, pramatiile! râdea Gogi, legănând capul cât un ou de gâscă.

— Vreau must, tăiat din fiert cu prafuri de salicilat! strigă Podaru agresiv.

— Dă-i să bea ce vrea el, zise Coconu. Iar mie să-mi dai o ciorbă de linte presărată cu toţi fluturii pe care i-ai strâns în insectar cât ai fost învăţătoare. Vreau să zbor.

— Am sute şi ţi-i dau pe toţi. Vino cu mine să-i pipăi.

— Nu, nu, răspunse Coconu din turn de sidef, nu primesc aşa. Trebuie să mă duc mâine curat la Joiţa de altădată.

Respinsă, Joiţa izbucni măreaţă:

— Vultur ciung. Scursură cu toate copcile ruginite. Nu-i nimic de hârbul tău!

— Toate-s în deşert. Am fost un clarvăzător. Ţi-am spus: vei plânge, te vei târî pe duşumelele goale. Din punctul meu de vedere.

— Punctul tău de vedere? Să mori de râs! Numai vorbele astea să nu le spui.

—. bravezi, dar eşti neînarmată.

Calm, sobru, Coconu îşi aduna puteri de tiran. Faptul acesta o scoate complet din sărite.

— Laşule! strigă. Lepădătură! Încornoratule!

Clocotind de mânie, smulse stanoagele şi împinse ţapii peste masa orbilor. Tumultul bătăliei, mutându-se, crescu, îngroşat de urlete, blesteme şi brânciuri. Tăvăliţi şi mestecaţi, orbii împărţeau la întâmplare lovituri cu pumnii şi picioarele. Răpus de împunsături în burtă, Apostolul se refugiase sub iesle, unde scheuna ca un câine.

— Fraţilor, răzuiţi-mi lipitorile de pe spinare. Aruncaţi pe ele doi pumni de sare, râniţi-le cu lopata, pârliţi-le cu lumânarea.

Dumitru Bazon trafica rugăciuni cântate:

— Isus, păstorul blând.

Ion Verde Coconu înhăţase un ţap în braţe şi se încorda să-l aducă cu beregata sub genunchi. Joiţa îl blestema cu lene muierească.

— Numai coptura ochilor e curată în tine. Numai. şi, dintr-odată, văzându-l că găbjise ţapul sub genunchi, se porni să-l îndemne: strânge, strânge, strânge! dacă vrei să-l dobori.

Şi el, ca şi cum porunca asta o aştepta, apucă boaşele ţapului în pumni şi strânse, hotărât să fărâme, să piseze, să distrugă. Ţapul behăia încet, bolborosit, cu botul şi bărbiţa inundate de o spumă albă, urât mirositoare. Coconu strângea, scrâşnind din dinţi şi râzând, iar în ţeasta lui, vrednică să figureze drept efigie pe monede de argint, ca simbol al întunericului pulsând, dansa batjocoritor şi obsedant deviza înscrisă nevăzut pe aversul tuturor monedelor bătute de-a lungul istoriei: ucide şi vei supravieţui.

În timpul ăsta, Ticu Patrucăţele, suit pe prispa unei case, lângă care ropotul ploii capitulase mai înainte chiar de-a se fi dezlănţuit, se plângea învăţătorului Dudu Rădulescu, vărul după mamă:

— Vorbesc nesăbuit şi mi s-a făcut frică. I-auzi la unu dintre ei: cică noi mergem de la Prut spre jungla de ibiscus şi dafini. Tu, că eşti deştept, ce înţelegi din chestia asta?

— Fără doar şi poate e un cifru secret sau o parolă. Dar, măi vere Ticule, am trei copii de crescut, asta va să zică trej de mii de belele, de ce vii tu să mă bagi în poveştile ţicnite? Află că nu mi-ai spus nimic, nu te-am văzut şi nu m-ai văzut.

A doua zi, în răsăritul soarelui, Ion Verde Coconu îmbrăcă pantaloni din piele de cerb, plesnindu-se îngâmfat cu biciuşca peste pulpe, trase pe nări, victorios, mirosul luptei pe care-o câştigase şi porni ceata spre Brăila, lăsând în urmă o piele de ţap bătută în cuie pe

peretele din Crivăţ, ca s-o ţicnească vântul, plus o muiere cu inima încleştată de presimţiri rele.

„Doamne, se ruga Joiţa, pe când orbii se lăsau înghiţiţi de foamea câmpiei, ei sunt eşecul tău, îndură-te, Doamne, de ei”.

Pogoane de grâu priponite de pogoane de mărăcini, maluri cu scoruşi în floare, năpădite de târtani rotunzi, înfloriţi violet.

În mirodenia orei şapte, oraşul Brăila auzi în marginea lui care se varsă spre Galaţi o poruncă amintind de ordinele turceşti.

— Al vostru e. Prădaţi-l!

Hărţuindu-şi calul cu zăbala, Ion Verde Coconu urmă:

— Toată lumea-şi freacă ceafa şi subţiorile cu busuioc. Patrucăţele, tu eşti scutit. Băieţi, îi vom învinge cu felul nostru de viaţă, care a fost şi-al lor şi de care s-au lepădat de frică. Băgaţi de seamă, ei sunt la datorie, noi suntem în croazieră. Băscăcărăule, asta înseamnă că ne plimbăm de plăcere... Suntem vaporul neaşteptat pe Strada mare, fiindcă ei şi-au vândut caii pe două halbe de bere. Iliaş Vărătecu, împăratul hoţilor de cai, s-a retras într-un sat neştiut de nimeni şi nu va ieşi decât atunci când calul va fi iar stăpânul câmpiei. Şi va fi! Pastrucăţele, bagă-ne în coloană!

— Întâi puneţi-vă ochelari de soare. Să nu vadă ăia ce sunteţi – Ochişorii mei, cântă Apostolul.

— Două plăgi rentabile, completă Malastruc.

— Hai, ochelarii pe nas! ordonă Coconu.

Ceata se supuse. Apoi, smucind uşor frâiele, intră în smârcul mulţimilor care se îndreptau ca o ninsoare precipitată spre centrul oraşului unde se înălţa tribuna oficială şi unde toţi se îmbătau dintr-o dată cu vin răscolitor, ager, de dragul *Sărbătorii Privighetorilor de apă* – ziua de 1 Mai. Orbii nimeriseră în spatele unui car alegoric purtând o corabie cu vele albe. Patru fete în costum de marinar atârnau, în coşuri de nuiele, de gabie,

fluturând crengi de stejar înverzite, băieţii din coloane, stimulaţi de vibraţiile străzii, răscolite de tinereţe şi de soarele ca o bulboană portocalie, le chemau cu vorbe înfometate. Senzualitatea proaspătă mustind în carnea lunii de primăvară ieşea la asalt, instigând. Seducţia împrumuta forme superbe, pe care numai mulţimile, închipuindu-se vulgare şi îndrăzneţe, i-o pot conferi. Strada genera un amestec înflăcărat de mândrie, generozitate, nepăsare fertilă şi lăcomie de viaţă. Pe trotuare, în oale uriaşe, fierbeau crenvurşti, se prăjea peşte în tingiri, se frigeau mititei pe grătar, se vindea chilcă cu ceapă, băuturi răcoritoare, muştar iute din import, iar cârciumile închise provizoriu tremurau kilometri de beteală, ramuri de merişor, inima vinului pelin zvâcnea în temniţă de lemn, berea aştepta să ţâşnească din altare de gheaţă şi prin străzile coborând la Dunăre manifestanţii din fruntea coloanelor, care isprăviseră defilarea, se desenau intrând cu cârdul în grădini luminoase, acoperite cu viţă hermafrodită, comandau o bere, două, trei, zece şi steagurile pe care le purtaseră desfăşurate în vânt, ca pe a doua lor înălţime, se întunecau la colţ de masă, lozincile şi jerbele de flori se veştejeau abandonate sub ziduri. Şefii comunişti din portrete, plini de decoraţii şi de oboseală, trăgeau şi ei câte un pui de somn.

În dreptul postamentului de scânduri de brad înălţat pe strada principală, orbii, adunaţi în jurul lui Patrucăţele, îşi smulseră căciulile şi strigau demn şi plini de zel:

— Trăiască, trăiască, trăiască.

Sus pe postament, Felix Olmazu, scurt ca o zi de iarnă, neajutorat în costumul nou, îşi scutură părul ţepos şi anunţă, comprimându-şi vocea:

— Bravii noştri oameni! Îi iubesc p-ăştia care şi-au păstrat caii, care n-au deznădăjduit.

Felix Olmazu îşi dăruise doi ani din viaţa lui neîmblânzită presei locale, lustruindu-se ca simbol şi ca

expresie locală a mâniei colective împotriva celor ce exilau ţăranul în ideea că epoca tractorului trebuie să repudieze calul şi să-l distrugă. Ca dovadă a fermităţii sale, umbla prin sate într-o şaretă purtată de-un cal bălţat pe care-l păştea pe şanţuri, fiindcă preşedinţii sfaturilor populare refuzau să-i dea nutreţ pentru cal celui care, atât de crâncen, le freca ridichea inutil în foiletoane numărând fix treizeci de rânduri dactilografiate. Amurgul calului – ”regele câmpiei dispreţuit!”, făgăduinţa plutirii limpezi în dimineţi de vară, a orgoliului de a-ţi moleşi mâna, zburând, în vâltorile orizontului, îi hrăniseră insomniile. Caligrafia lui răzbunătoare avea să învieze neaşteptat peste douăj de ani, dar adoptând litera nostalgiei, care-i pantalonul rupt în fund al tuturor circumstanţelor atenuante.

După ce-şi sorbiră triumful, orbii mâncară biscuiţi franţuzeşti, stropindu-i cu limonadă, iar cailor le dădură să ronţăie zahăr cubic. Patrucăţele înfulecă mititei – el era o simplă călăuză plătită, putea să-şi îndestuleze stomacul cu tot ce-i poftea rânza, ceilalţi nu, fiindcă s-ar fi scrântit în ei ideea de taină şi de sacralizare a tainei. Sătui, migrară spre malul Dunării, în locul unde, pe o estradă, urmau să apară, pe rând, douăj de fete tinere, selecţionate din timp din întreg raionul pentru ca una, cea mai frumoasă dintre ele, să fie declarată miss Brăila. Juriul alcătuit din Felix Olmazu, după criterii cel puţin bizare, avea ca preşedinte un lipovean vârtos, pe Safon, congestionat şi pătruns până-n ultima fibră de importanţa misiunii sale. Fusese preferat tuturor, fiindcă era singurul scapete din oraş, prin urmare complet lipsit de patimă şi de cea mai mică înclinaţie spre abuzuri sentimentale. Lângă el, ocrotindu-l ca pe un vitraliu, Felix Olmazu, doi secretari U. T. M. din întreprinderi fruntaşe în producţie, care făceau figuri blazate, Pavel Ibriş şi o profesoară de educaţie fizică mioapă (ea trebuia să aprecieze „în orizont politic” – cum afirmase – armonia genunchilor, supleţea

gambelor, forma bazinului şi mai cu seamă faptul dacă vreuna dintre concurente n-ascunde vreun os urgisit). Pavel Ibriş nu se gândise la nici un reprezentant al ţărănimii colectiviste, de aceea, când apăru cortegiul orbilor, pe care-i salutase viforos din tribună, se repezi spre ei, din nou triumfal de inspirat, şi-i chemă pe doi care se consideră cei mai calmi şi mai raţionali, în autoritatea juriului.

— Vin eu cu Ticu, zise Ion Verde Coconu – şi-l înhăţă de braţ pe Patrucăţele, zdruncinându-l şi umplându-l de vânătăi, ca nu cumva să mârâie, şi să-l dea de gol.

Concursul se lungi pe întindere de-o oră şi se dovedi zgârietura cea mai pitorească pe obrazul nobil şi seducător al sărbătorii. Mulţimea vuia de desfătare la apariţia fiecărei fete – uguieli, ciripituri, mugete, aplauze, chelălăit de câine, ţistuituri, liorpăieli asurzitoare, tobe lovite, talgere sparte, fluiere de sirenă pătrunzând ca burghiul în timpane, cotcodăceli, chiote şi peste toate bătaia gongului de bronz împrumutat de la clubul boxerilor, cerând tăcere dar neizbutind s-o menţină mai mult de-o secundă, timp suficient totuşi ca să fie anunţată eliminarea unei candidate sau promovarea ei în etapa următoare. În aer pluteau confetti, solzi de ştiucă suflaţi prin cornet, frunze de plop, porumbei, pene albe de lebădă sau galbene de călifar. Membrii juriului, instalaţi chiar pe estradă, luau hotărâri prin vot deschis, ridicând braţul pro sau contra, scapetele număra, iar Felix Olmazu înşira cifrele în procesul-verbal. Ion Verde Coconu şi Patrucăţele tărăgănau fiecare ce să se pronunţe, fiindcă Patrucăţele trebuia, în şoaptă, să-i descrie fiecare concurentă lui Coconu şi acesta dicta scurt: *da* sau *nu*, favorizându-le cu precădere pe fetele brunete şi cu locuinţa la sat. Sorţii căzură în cele din urmă (patru voturi pentru, trei împotrivă) asupra Ţuiei Zangopol din cătunul Vărsătura, aflat în prelungirea Brăilei. Ţuia, înaltă, în rochie de mătase vişinie, cu părul negru în care scăpărau

irizări albastre, ştia că există pentru a fi iubită. Nările ei palpitând ca nişte branhii ce respiră azur îi luminau obrazul vesel, prăbuşeau violent orice urmă de supărare i-ar fi trecut, amăgitoare, prin cap şi se puneau chezaş pentru îndulcirea, prin farmece a privirilor vehement iscoditoare, puţin cam aspre şi nelegate de milă sau căinţă. Îi încununară braţele cu flori pe care ea le aruncă mulţimii. Primi patru cereri în căsătorie şi le amână pe toate. Iar seara, când deasupra oraşului se căscau peşteri în care s-aprindeau, trosnind, focuri bengale, închipuind imense paraşute, se întoarse acasă în maşina unui scafandru şi purtând pe umăr o brazdă de violete. Taică-su, Han Zangopol, înalt, ciolănos şi negru, ca şi cum ar fi ieşit dintr-o pulberărie, încerca pe limbă lamelele unei baterii de radio. Îl salută pe scafandru, fluturând mâna nedecis şi acela se retrase resemnat.

— Sunt cea mai frumoasă din tot raionul Brăila.

— Ştiu, o întrerupse Han Zangopol, răguşit.

— De unde ştii? se miră Ţuia, ocolind o curcă cu pui şi intrând în casă.

Observă cu uimire leneşă, că odaia-i fusese semănată cu boabe de cânepă uşor fărâmate şi cu frunze de pelin negru. Puse brazda de violete lângă oglinda ovală, care-o cuprindea în întregime, îşi freacă umerii obosiţi şi deodată înlemni. În oglindă se reflectau aşternute pe pat, cu cozile stufoase atârnând pe podele, şapte blăni de vulpe. Faţa i se destinse într-un surâs limpede, ochii i se rotunjiră şi întrebă cântat, aburind cu mireasmă răsfăţată şuvoaiele oglinzii:

— Ale mele?

Han Zangopol, scoţând din buzunar altă baterie:

— Ale tale. Dar şi mai frumos e ce se ascunde sub ele. Ţuia, bucuroasă, vru să joace blănurile într-un mantou închipuit. Han îi tăie calea.

— O clipă. De când ne-au naţionalizat presa de ulei şi-am ajuns cărăuş în port, am învăţat un lucru. Ţi-l spun pe

gratis. În viaţă să fii ca salcia, nu ca plopul. Salcia e mlădioasă, greu îi vii de hac, plopul face tămbălău şi ca atare frunza-i umblă brambura pe drumuri.

Ţuia îngenunche, cu braţele desfăcute peste blănuri şi-şi tăvăli obrajii în moliciunea lor depravată în care se împovărau cu sidef negru cearcănele a după sute de nopţi de nesomn, gata să fete alte două sute de nopţi albe.

„Bucuriile când se înlănţuie”, suspină ea. Ridicându-se, ridică şi blănurile pe umeri, dădu un ţipăt. Geam spărgându-se sub năvala lunii. Îngropate în burta patului – două baniţe pline până-n buză cu monede de aluminiu. Întinse palmele, aţâţată, să le spele-n luciul metalului. Ispita-i incendie sângele. Râzând, îşi înfundă până la cot braţul în răcoarea acelui flux dur de strigăte sugrumate, de umbre şi dorinţe. Stăpânită de-o lăcomie convulsivă, întrebă:

— Sunt mulţi?

— Mulţi. Şi toţi ai tăi. I-au adunat şapte orbi. Au adus şapte blăni de vulpe şi banii ăştia toţi ca să-i laşi să te miroasă, pe rând, două nopţi.

— Goală?

— Goală. Dar n-are de ce să-ţi fie ruşine. Ei nu văd nimic. Şi pe urmă, eu o să stau pe-aproape, treaz şi cu furca de fier în mână. Dacă unul îndrăzneşte mai mult decât ne-am înţeles, strigi, şi-l iau în colţii furcii.

— Ciudată tocmeală. Dacă trăia mama, n-ai fi-ndrăznit.

— Am oprit pentru seara asta numai doi orbi. P-ăilalţi cinci i-am trimis la Galaţi ca s-adune până mâine seară alte două baniţe. Ăia doi aşteaptă în odaia mea. După ce te odihneşti un pic.

— Şi dacă nu accept?

— Le dăm înapoi ce-au adus şi la revedere.

După voce, Han Zangopol nu credea deloc în această probabilitate.

„Ticălosul, gândi Ţuia, ar merita să-i joc festa”.

Braţul înfundat în întunecimea copleşitoare a banilor împrumuta brutalitate, jignire şi zădărnicie. Greşeli şi îndreptări, toate la pândă, se încăierară.

— Vreau. Dar să nu vină să mă miroasă aici. În bucătăria de vară.

— Acolo e Luiza-Maleta, cu altă oloagă. Au venit pe seară.

— Slutele dracului! şuieră Ţuia. Nu se mai satură.

— Plătesc bine. Şi n-au nici-un interes să mă pârască.

— Trimite-l pe unu din orbi şi matale rămâi cu ălălalt. Han Zangopol vârî bateria în buzunar, ieşi şi, după câteva minute, în odaie apăru Ion Verde Coconu – primul la rând, în virtutea drepturilor ce se cuvin şefului.

— Bună seara, domnişoară, rosti el, culegând cuvintele dintr-un chilim. În basme – trebuie să ştii dumneatale –, sunt situaţii când omul se poate schimba în pasăre sau leu, după cum are buna plăcere şi interesul.

— Ai fost în juriu azi! zise Ţuia, uimită. Cum se poate să aleagă un orb?

— Cine ne-a chemat în juriu ne-a crezut zdraveni. Iar acela care era cu mine, Patrucăţele, are ochii vii. E scârnăvie, însă ascultă de mine, fiindcă-l plătesc. El e cureaua pe care-mi ascut briciul. Cum s-ar zice, aici e sălaşul cu pricina. Tare frumos o fi să te vadă omul goală. Trag pe nări mirosul ce-l împrăştii şi se face în mine o debandadă, parcă-mi rupe cineva măruntaiele. De-afară vine miros de lut alb, de clisă, lasă-mă să stau mototol lângă pat şi să te simt. Uite, parcă sunt într-un ghiol pe Dunăre.

— Bre, moşule, râse Ţuia, da' ce răsuflare tare ai? Îmi juleşti tălpile, nu altceva.

— Nu sunt moş, am cincizeci şi şase de ani. Iar în ciorba din gamela mea, dac-o învârţi cu lingura, găseşti multe oase de eroi. Orbul e relicva văzătorului, ziceţi voi, dar el nu e altceva decât energie inepuizabilă.

O forfotă fierbinte, cu şuvoaie de praf auriu smulse din desişuri de iederă şi afine, îi măgulea Ţuiei picioarele, stârnindui în simţuri răspunsuri încâlcite, isprăvi nepetrecute, timp inconştient.

— Stai, zice, aş bea un pahar de vin. Zău. Spune-mi şi mie, de unde nebunia asta să miroşi o fată?

— Domnişoară Ţuia, noi suntem dezmoşteniţii soartei. Vei fi crezând, ca toată lumea, că suntem fără şansă. Greşit. Aşa cum dracul este Dumnezeu de-a-ntoarselea şi noi suntem oameni de-a-ntoarselea. Un an întreg suntem acoperişul găurit prin care vă-nchipuiţi că vă privesc cei din cer şi vă notează bine când lăsaţi să ne cadă ceva în căldăruşă. Dar două zile din an noi suntem biruitorii. Uite-acum: te mirosim şi nu te vom uita şi numai pârguită de mirosul nostru vei fi a lor. Dacă şapte orbi mirosim şapte ani la rând cele mai frumoase şapte fete mari de pe malul Dunării vom găsi comoara ascunsă de turci pe malul dobrogean şi vom stăpâni Balcanii.

— Crezi în neroziile astea?

— Eşti nărăvaşă, dar când ai să ţii doliu după tinereţe, o să înţelegi ceea ce nu vrei să-nţelegi acum. Că noi, orbii, avem dreptul la această recompensă, la comoară, adicătelea!

— Eu a câta fată sunt din cele şapte?

— A doua. Prima trăieşte în Turtucaia. Anul celălalt am trecut Dunărea în Bulgaria, greu de tot. Am pierdut doi inşi, împuşcaţi de grăniceri. I-am înlocuit cu Apostolul şi Malastruc. Dar la zaruri, pentru noaptea asta, a câştigat Iancu-cel-tânăr. Dreptul meu e să te miros doar până la miezul nopţii, apoi vine căţelandrul ăla. E un băiat teribil, dar merita să câştige Apostolul sau Malastruc. Ai fi petrecut o noapte numai cu oameni de carte. Haide, povesteşte-te. Scoală-n picioare, uită-te-n oglindă şi spune-mi cum eşti. Miroşi a vin roşu când te ridici din pat.

Ţuia se înălţă ca un freamăt fraged. Luna jertfind iepuri vânătorilor, nu ca să le procure bucurii, ci să-şi scuture ea pleava de aur sub bubuitul puştilor.

— Cum o cheamă pe bulgăroaică?

— Snejina. Adică fulg de zăpadă. Adică zăpada care cade peste un crâng.

— E mai frumoasă ca mine?

— Nu mi-ai spus cât eşti tu de frumoasă.

— Eşti orb dintotdeauna?

— De la douăj de ani.

— Am pielea ca prunele brumării.

— Paloare vânătă... Piele de ursitoare bolnavă. Nu-i aşa că te speli cu borş proaspăt şi te usuci cu frunză de plop? Ai pântecele supt din care tocmai s-a sculat diavolul. Şi mai jos, un căpşor de câine adormit.

— Hei, bagă de seamă, mă miroşi prea de-aproape.

— Pune-mi mâna pe oglindă chiar pe locul unde se află capul câinelui. Mă, botosule, rânji Ion Verde Coconu, să nu latri. Lasă-mă să mă gudur în preajma ta. O-ho, Dumnezeule, câtă dezmierdare! Bulgăroaica era frumoasă ca o ninsoare blajină. O miroseam şi crăpau mugurii în carnea ei. În tine cântă focul. Hai, povesteşte-te întreagă.

— Vara, când mă sui în plopii din zăvoi, ca să privesc spre Dunărea, şi apa morţilor...

— Fata morgana...

—. şi apa morţilor murmură, albă, peste lanurile de floarea-soarelui, galbene, atunci mă cred suspect de frumoasă. Răsufli prea greoi.

— Fiindcă-mi pare rău de bulgăroaică. Mi-ai jefuit-o din minte. Lângă tine mă simt ca la sfânta mărturisire, în săptămâna patimilor lui Isus.

— Uite, mă lungesc pe pat, sunt foarte obosită şi dacă vrei, îmi spui când ţi-ai pierdut vederea.

— În ziua când a murit ţiganul Lascu Proviţa. Ştii cum miroşi acum? Ca năutul şi ca miezul de nucă verde. Când

te scalzi, apa curge oacheşă de pe pulpe, aşa-i? Lângă tine sunt Vulturu de mare cu peştele în gheare. Dojeneşte-mă-ncet. Sunt bărbatul care s-a întors acasă, paradit de beţie.

— Şi care vrea să-mi ardă o labă peste bot?

— Care cere clemenţă. Şi o capătă.

— Ţine-ţi firea şi întoarce-te la ţiganul acela.

— Eşti nervoasă. Îl aştepţi pe Iancu-cel-tânăr. O să vie, dar cu el o să ai juma' de noapte de puhavă.

— Spune-mi despre ţigan, repetă Ţuia, iritată. El ripostă timid:

— Am un rival tare.

— Dă-i cep la butoi, răspunse ea, îngheţat.

— Ţiganul e făcut să doarmă sub cort între două butoaie de pământ. Dă-i o viroagă-n care să facă foc şi un coviltir şi nu mai vrea nimic. Lascu Proviţa era altfel, era un salcâm tulbure. Îl întreţineau ţigăncile, rufian, mama lui, ultima secătură, spilcuit ca un ofiţer tânăr, şi care, pe deasupra, e fiul şefului garnizoanei. Făcuse patru clase la Şcoala de Arte şi Meserii. Ţigăncile-l beau cu apă ne-ncepută. Era una pe care-o punea să umble cu flacăra-n gură şi aia umbla. Frumos, lustruit şi blazat. Eu eram învăţător, aveam douăj de ani şi purtam hora în ale trei zile de Paşti. Pe petecul meu de interes, mic şi rotund, îşi rupeau fălcile două mori. Umblam să fac avere, dar cu-n aer neglijent. Ţiganul Lascu Proviţa scormonea râpile. Căuta primejdii şi bucurii. Şi găsi ce căuta tocma-n ziua de Paşti. În Munţii Măcinului trăiesc de-adevăratelea singurii balauri din România, în câmpia de la noi, cei mai iuţi cai, învolburaţi, mândri, poleiţi cu mister. La un conac, legat de stâlpul pridvorului, un cal de-ăsta. Ce s-o fi gândind ţiganul Lascu Proviţa când îl dezlega? O să intru călare în horă. Nu l-au simţit. Sus, boierul şi o –nvăţătoare pe care-o iubeam eu agoniza în clipele de după dragoste. Galop, şargule! Dar calul nu-l cunoştea de stăpân pe ţigan. S-a încordat şi-a intrat cu el, tropăind

vijelios, în plantaţia de salcâmi. Drept în mijlocul a două roiuri de albine. O mie sau o mie de mii de fulgere veninoase au făcut din Lascu Proviţa un buştean vânăt. Ţigăncile au înnebunit.

Unele boceau şi-şi rupeau cămaşa de pe ele, aia pe care-o punea Lascu Proviţa ca să ia foc în gură şi să-l scuipe viu afară, apucată de năduf, a luat calul de frâu, l-a dus acasă la ea, a stropit pe el o damigeană de gaz şi, luând foc în gură pentru cea din urmă oară, l-a azvârlit asupra calului. Lumânare pentru Lascu Proviţa. Eu purtam hora, în curtea şcolii, chiar în faţa locuinţei pentru director. Scânteiam cu pingeaua pe pământul bătătorit şi-n urma mea, ţinându-se de umeri în lanţ, chiuiau fetele, fâlfâiri albe şi verzi şi rozalii, ca siajul la pupa vasului. Deodată, făclia aia uriaşă, tăvălugul acela de carne arzând şi nechezând disperat, se aruncă peste gard, în curtea ţigăncii, sparse ceata lăutarilor, strivind-o în copite, trânti, polog, şase fete şi zbură peste mine, ca să se afunde, la cincizeci de paşi, în latrinele şcolii. Am căzut cu fruntea peste cele trei trepte de piatră de la intrarea în locuinţă. M-am trezit, după o săptămână, la spital, ca să rămân toată viaţa-n întuneric. Dacă vrei să ştii aveam doi ochi curioşi: unul verde, altul albastru.

— De-atunci şi până acum câţi cai ai tăiat cu cosorul? Nici unul. Eu sunt prieten cu caii. Am fost hoţ şi gazdă de hoţ de cai. Când merg călare, simt aşa că mai merg o dată călare şi pe deasupra mea, prin văzduh şi încă o dată pe sub pământ, la doi stânjeni. Pe sub pământ duc în spate un sac cu trup bătrân, pe deasupra întind o cărare zăpăcită pe care să-mi trăiesc viaţa când oi găsi comoara şi-oi fi starostele orbilor din Balcani.

— Iar când mergi pe faţa pământului?

— Pe faţa pământului sunt afurisit de adevărat. Nu mă complic nepermis, ca să fiu varză pentru iepuri. Ţi-au găsit o spărtură, te-au distrus. Cine chiţăie la voi în bucătăria de vară?

— Două oloage. Fetele calendarului porc.

— Nu stau deloc ca două momâi.

— Tata le dă să răsfoiască, pe bani, reviste porcoase pe care le cumpără de pe vapoarele daneze şi suedeze.

— Aha, de-aia-şi zic ele fetele calendarului porc. Mai bine le-ar găsi un hăndrălău, taică-tău.

— Tata a mai cumpărat de la marinarii ăia şi o sculă bărbătească din cauciuc.

— Şi ele vin şi se joacă şi căpiază şi-şi închipuie că le pişcă gerul în obraji. Să te caţeri pe pereţi, nu altceva!

Spunând asta, Ion Verde Coconu se aplecă şi-o hăitui cu dâre de răsuflare încinsă. Umblau prin nările lui şuvoaiele unei jumătăţi de secol de patimă, de ezitări şi exasperare şi poate o boare ca un răsărit firav, adică dreptul celor sluţi de-a stârni şi de-a îmbrăţişa şi ei frumuseţea.

— Miroşi ca lişiţa trăsnită de alice.

— E timpul să vină celălalt, zise Ţuia. E miezul nopţii.

— Da, s-aude cum streaşina-şi lasă buza pe geam.

— Nu s-aude nimic.

— Pentru că nu ştii s-asculţi.

Îşi lipi buzele de pântecul ei, atingere subţire, tăioasă, se ridică şi ieşi bâjbâind.

Ţuia trăi pauza scurtă, spaimă ochio de aşteptare ca o cofă cu vin din gârliciul pivniţei. „Nu m-a înghiţit. Şi nici rău nu mi-a făcut. Doamne, cum li se zbenguie răsuflarea ăstora!”

— Eu sunt Iancu-cel-tânăr, domnişoară.

Înalt, lat în umeri, acoperea uşa. Faţa aspră şi alungită-i tremura în creţuri mici. Venea înghesuit de pofte şi animat de timiditate.

— Uite, zise el, am venit cu colindul la o puşcărie de mirosuri proaspete.

— Ai venit, plătind. Dacă vrei – vocea Ţuiei evolua spre şoaptă – îţi dau înapoi şi blana şi banii. Vrei?

— Nu vreau. Astăzi, chiar dacă nu te socoteau prima, eu tot la tine-ncercam.

— Bine, dar nu m-ai văzut, zise Ţuia, flatată.

— Mi-a spus Patrucăţele, călăuza noastră: Iancule-cel-tânăr, în lumea asta numai pentru Ţuia Zangopol mi-aş tăia pielea şi-aş pune sare-n crestături. Dacă vrei, pot să-l omor pe Coconu până la ziuă.

— De ce? se miră ea.

— Fiindcă te-a spurcat cu răsuflarea bătrână.

— Vino lângă mine, îl chemă Ţuia.

— Eu nu ştiu să vorbesc ca el. Coconu te prinde cu plasa. E lepră. Mie-mi ies rădăcinile afară din pământ până să smulg o vorbă din piept.

— Tu poţi să mă miroşi cât de aproape vrei.

Ţuia avea ochii negri şi mari cât două case de melci domneşti. Lui Ion Verde Coconu îi vânduse lene şi mirosuri, lui Iancu-cel-tânăr se hotărî să-i facă un dar trinital: vis povestit cu genele, înfrângere şi nepăsare vicioasă.

— Ţi-ai câştigat locul al doilea la zaruri. Cum citiţi voi zarurile?

— Avem zaruri cu gurguie. Le batem în pahar, răsturnăm paharul şi pipăim.

— Şi dacă unul, când le pipăie, le-ntoarce iute pe şase-şase?!

— I se iartă de trei ori. A patra oar-o sfecleşte. Dar i se iartă numai la jocuri mici.

— Iancule-cel-tânăr, cum mă cuprinzi tu-n mintea ta? Cum sunt eu pentru tine?

— Ai un metru şi şaptezeci!

— Ei drăcia dracului!

— Şi eşti netedă. Şi când râzi se face răcoare-n aer. Femeile tinere sunt zidite să râdă mereu, iar alea bătrâne să facă de mâncare.

— Dar alea de vârstă mijlocie?

— Alea s-aţin tot timpul să te-atragă-n capcană. Veninul frunzei dădu-n noapte în sufletul Ţuiei.

— Iancule-cel-tânăr şi cu păr buclat, murmură ea şi, apucându-i capu-n palme, îl sărută apăsat pe gură.

Iancu-cel-tânăr îi apucă ţâţele în palme.

— Să nu strângi tare, se rugă Ţuia. Protejează-mă. Trupul ei se smucea eretic, să se dezlege de gândurile cuminţi. Iancu-cel-tânăr venise plin de timp aspru şi nerăbdător, emana o împletire de flacără minerală, care-o paraliza, scufundând-o în risipă, în pierderi, într-o durere mocnită. Ar fi trebuit să strige după ajutor, buzele i se aprinseră şi se frământară, dar nu rotunjiră ţipătul disperat, ci excepţia lui, adică regula supremului noroc, care e abdicarea. Dimensiunile lumii se sparseră, apoi se închegară la loc, dar altfel, mult mai subţiri, mai leneşe, mai suportabile – mânie dezarticulată în linii prelinse şi căzută la colţuri.

— Iancule-cel-tânăr, spuse Ţuia, pe tine te primesc şi mâine noapte. Dar acum du-te şi te odihneşte. Trimite-le aici pe oloage, am nevoie de ele.

Iancu-cel-tânăr ieşi în pragul casei. Cu mâna pe uscior bău adânc o gură de aer. Noaptea mare din el, răsplătită cu altare viforoase, investiga noaptea din jur, mică, scofâlcită şi înfulecând pălălăi din hoitul zorilor.

— Han Zangopol, rosti el obosit, ca la capătul unei expediţii extraordinare, alea două oloage să vină imediat la domnişoara Ţuia.

— Sunt cu Ion Verde Coconu.

— Starostele orbilor din Balcani se pârjoleşte la torţa oloagelor? Ha-ha-ha!

— Luiza-Maleta, cu căpăţâna ei de vacă fiartă şi muiată-n balele milei lui Coconu, zgâlţâindu-se la braţul lui Zangopol, intră la Ţuia, linguşindu-se. Zangopol nu intră. Plecă să se culce. Dida, ailaltă oloagă, întruchipând evocarea unui cutremur resimţit doar în măduva oaselor, irigă odaia c-un hohot de râs prigonit de-o tuse hârjâită.

— Ce faceţi, fă putorilor? le-ntâmpină Ţuia. Smulgeţi penele din coada păunului?

— L-am mărunţit pe orbu-orbilor şi el ne-a deznodat şalele, răspunse Dida, râzând. Ia te uită, fă, continuă ea spre Luiza-Maleta, p-asta Dumnezeu a făcut-o cu vreo privighetoare de apă, iar pentru noi două n-a găsit timp să ne fălţuiască, ne-a lăsat de năpastă. Mi-e greaţă de el.

Doamne-fereşte, cum poţi să-l ponegreşti pe Dumnezeu!? zise Ţuia înfricoşată.

— Târfele astea frumoase sunteţi pline de evlavie, fiindcă vă dă mâna.

— Hai, încearcă Ţuia să le împace, gâdilaţi-mă la tălpi şi eu vă spun o poveste.

— Orbu-orbilor, zise Luiza-Maleta, ne-a dăruit vin roşu în batoane. O prietenă de-a lui fierbe vinul în ceaun până se-ncheagă şi-l taie cu cuţitul. Ia batonul acesta şi suge din el. Ameţită, ai să găseşti vorbe scumpe. Eu am dat gata trei batoane, asta-nseamnă c-aş fi băut două sticle.

— Nu se vede. Gâdilă-mă mai uşor şi numai pe mijlocul tălpii.

— M-am pilit, fiindcă, mâncând alune, mi-a răsărit pe marginea farfuriei un pitic, ca atunci când eram mică. Cisme galbene, ilic roşu, fes cu ciucure. A luat o alună şi-a gustat din ea un ciob, ca să-mi dovedească astfel că nu sunt otrăvite. După asta s-a dat peste cap şi-a împrumutat chipul unui orb. Şi după câteva clipe s-a stins şi-a intrat în odaie orbu-ăla adevărat.

— Fetelor, dragele mele, chicoti Ţuia, ce bine e, parca-ş sta cu picioarele goale în iarbă. Şi-acum parcă intru cu picioarele în pantofi de sticlă. Al dracului de bun e vinul acesta închegat. Te ia de cap. Hei, iaca minune, stau pe un pat cu patru rânduri de picioare, isprăvit în cap de capră. Am uitat pe prispă nişte grăunţe, capra fuge să le mănânce. Of, parcă mă-nalţ. Sunt în căruţa noastră, căruţa umblă singură prin curte. Crengi de vişin şi de cireş. Să vă rup şi vouă câte una? Nu ştiu cine-a înhămat

la căruţă un cal de vişine şi unul de cireşe. Mergem la târg şi le vindem urechile. Pe urmă greabănul, coama, picioarele. Pentru dulceaţă şi vişinată. Uite, bag capul într-o oală cu miere.

— Dido, zise Luiza-Maleta, gâdil-o c-o mână şi sub guşă.

— Când mă pârguiam de copilă, mă gâdila sub guşă bunica. Dormeam amândouă pe podea, lângă sobă, cald jos acolo, cald să faci râie, nu altceva. Deasupra noastră, calendarul ortodox, Maica Domnului cu Isus, o candelă verzuie lumina sărbătorile scrise cu roşu, nici o zi de lucru, numai sărbătorile, geamul nins se crăpa uşor şi intra o dropie. S-aşeza în colţ cu aripile strânse şi asculta cum bate ceasul pe care bunica-l punea, seara, într-o farfurie, ca să-i audă mai bine sunetele. Când se făcea de cinci dimineaţa, ieşea prin geam, fără să spargă sticla. Fă, muieri cu vine răsucite şi picioare înnădite, îmi sunteţi dragi. Picioarele voastre, ca tălpicile de sanie rusească. Eu o să fac de toate pe lumea sta, c-am trăit ierni tari. Cui îi place iarna, ajunge să-nvingă. Tata, în februarie, sparge bolovanul vinului, izbind cu toporul. Sub ninsoare, lumea n-are învăţ de moarte... Aşa... totul se petrece parcă numai îndărăt, spre întâmplări fără chip precis, iar înainte gândul nu merge decât până la capătul zilei. Omătul totdeauna scapă linişti uşoare, potoliri, făgăduinţă fericită. Merită să-l umbli dulce şi desculţ şi să bei cu paharul frigul bucălat al colindelor. Ninsoarea-mi astupă ura, multă, puţină, mă încarcă de amăgiri pierdute şi face să sune-n mine aţâţător, ca un cântec spus de nucile primite la Moş-Ajun. Fă, opăritelor, voi l-aţi mucărit pe orbu-orbilor, iar eu pe Iancu-cel-tînăr. Şi nu eram cu el, cu toate că pe zi albă am să-l mai chem o dată, foşnea merişorul pe tâmpla casei şi prin poarta prăvălită cu umărul intrase hoţul Lixandru, care trecuse Dunărea pe-un sloi de gheaţă. Şi venise să-mi toarne pe ţâţe vin roşu, smuls din carnea lui. Iancu-mi zicea la ureche şi eu o

auzeam pe bunica, îndemnându-l pe Lixandru să zică mărunt după ea: Doamne, viforul necazurilor se ridică asupra mea şi ape intrat-au până la sufletul meu (intrat-au, cădea mărturisit hoţul), dar întru Tine este toată nădejdea mea. Tu cunoşti pricina răului care mă bântuie (n-are de unde, n-are de unde! se îndoia Lixandru), la Tine perii capului meu sunt număraţi, la Tine, deci, scap şi pe Tine Te rog să îndepărtezi de la mine orice rău pierzător şi să-mi ajuţi a birui ispitele ce mă îmbulzesc, că tu eşti întărirea, scăparea şi izbăvitorul meu (altcineva, maică, altcineva, suspina Lixandru), Hristoase Dumnezeu şi Ţie slavă înălţăm. Şchioapelor şi şontoroagelor, parcă mă trece o curvulice de vânt prin sânge. Când ninge fără prihană, mi-e dat să-l văd pe hoţul Lixandru coborând malul gârlei şi pe mine veghind uliţa, apoi iar pe hoţul Lixandru smulgând o luntre de sub răchiţi, suindu-se în ea, cu spatele în vânt şi împungând în gheaţă cu ghioagă isprăvită-n săgeată de ostie. Opriţi-vă, că mor!

— Dido, pune-i palma pe gură, strigă Luiza-Maleta.

— Ţine-o strâns.

— O-loa-gee-lor!

— Luiza-Maleta, zise Dida, abia mai răsuflă.

— Cei frumoşi sunt ursiţi să moară de tineri.

Dimineaţa, miliţia raională le transportă la Brăila într-un furgon. Lângă ele, pe platforma deschisă, cătuşe la mâini, Ion Verde Coconu şi Iancu-cel-tânăr, arestaţi pe baza mărturiei lui Ticu Patrucăţele şi a învăţătorului Dudu Rădulescu din comuna Siliştea că sunt purtătorii unei parole misterioase, – jungla de ibiscus şi dafini – menită să răscoale satele. Ăilalţi cinci orbi fuseseră înghesuiţi pe străzile Galaţilor.

Vasile Tichie Aloman, nebunul satului, ţopăi în urma furgonului până la şoseaua naţională Buzău-Brăila. Purta un lanţ înfăşurat după gât, cu capetele vârâte în buzunarele pantalonilor şi urla nestăpânit:

— Feriţi nasul, orbilor, oloagele trag chitre!

Am ieşit pe punte. Vânt uşor, cu miros de iarbă tânără, investiga fluviul. Pasărea lunii se oprise într-o furcă de plop şi pe aripile ei creşteau tuleie de negură. Doina, vârâtă într-o haină de-a lui Cuprian, cu mânicele mult prea lungi, şi Cuprian învelit într-o pătură, şedeau alături pe tambuchiul de la pupa şi în faţa lor Irina, în genunchi, cu mâinile împreunate pe piept, implora duhul nopţii de aprilie, alternând vorbele ei cu frânturi din rugăciunea rămasă de la Ţuia Zangopol, cerând lui Dumnezeu să reverse peste cei doi prieteni măcar un sfert de pahar de timp împăcat.

—... şi-ţi vor jertfi, Mărite, doi viţeluşi de ciută.

— Puntea-i umedă de rouă, îi atrase atenţia Leb.

— Leb, eşti mai sec ca talpa casei noastre pe care-ai vândut-o ca s-ajungi să jupoi câini. Cezar, tu mă înţelegi, nu-i aşa? Ţie nu-ţi pasă că mă prostesc, tu mă iubeşti.

M-a luat în braţe, m-a sărutat şi mi-a şoptit cald:

— Mereu am să vreau numai ce vrei tu.

— Şi Micul Dracula?

— Micul Dracula!? făcu ea, speriată. Apoi îşi reveni. O scârbă. Să nu-mi mai pomeneşti de el. Eu nu-l cunosc decât pe Isus dintr-o bisericuţă văratică. Numai lui mă închin, numai el există pentru mine.

Am tăcut. Vântul căzuse la pământ, rămăsese doar răcoarea fluviului şi se simţea în aer respiraţia brânduşelor, poate şi jubilaţia focurilor mistuind orizontul dincolo de marginea închipuirii. Era noaptea Centaurului – jumătate cal de aramă jumătate peşte de argint –, noaptea Crapului-celui-mare şi a zeului cu cap de Ibis. Deasupra noastră şi deasupra lumii norii alcătuiau poduri de năluci. Nişte gâşte se înverşunau în stufuri, ţipate de nagâţi, două lebede îşi strecurau fantomele printr-un mănunchi de raze frânte – ştiu, ele răstoarnă destinul tuturor celor ce le privesc – Crapul-cel-mare, poleit cu multă rugină, se opreşte în valul de la tribord, închegându-l şi umplându-l c-o lumină deasupra irizărilor.

Ducea în trup multe lăncii de fier aruncate în el prin veacuri, iar în buza de jos un snop de undiţe şi chiar un harpon. Crapul-cel-mare îndruma puhoaiele de obleţi şi de caraşi spre locuri nepândite de somn şi de ştiucă. Un cormoran, cocoţat pe creştetul lui săltat din val, se uita, zăpăcit, cum prin toate vadurile Brăilei coborau în Dunăre, într-un amestec confuz şi grotesc, toţi peştii de sticlă din casele oraşului. O dată pe an – şi se potrivise să fie acum noaptea aia – au dreptul să învieze, să înoate, să se zbenguie, să atace prada sau să fie înghiţiţi. După ei soseau în cârduri amare şi cotite, storşi de orice răspundere, alte sute de şuvoaie de peşti, dar ăştia erau de nailon şi veneau să plutească pe faţa apei cu burţile în sus. Şi mai venea, ca o batjocură a firii, un strat de peşti de lut făcuţi de un zeu nesăbuit pe roata olarului. Se răzbuna meschin zeul râurilor care n-au dobândit favoarea să se verse în Dunăre?

Am adus-o pe Irina lângă balustradă. Sub braţul meu, îşi pierduse chipul ei de ploaie înfrântă. Era supusă, dar întărâtată de bucurie; poate şi de nelinişte.

— Ţine-te de mine şi priveşte în ape.

— Cezar, vorbi ea, ai văzut ce se-ntâmplă cu bietul Cuprian?

— Nu.

— Când e alături de Doina, ca acum, parcă se aşează lângă el un mal de sticlă roşie.

— Muiere exaltată, sor-mea, râse Leb Betleem, în spatele nostru.

— Nici de data asta n-ai fost prea inspirat, Leb, i-am răspuns. La Brăila, geamgiilor li se spune gemari. După precizia cu care te exprimi, dacă rămâneai aici, ai fi fost un gemar nemaipomenit, n-ai fi stricat niciodată o foaie de sticlă.

— Să-i cumpăraţi sor-mi nişte pene de egretă.

— Din cauza ei te abţii să mă pocneşti?

— Vă las să dezlegaţi enigma, eu mă-ntorc în cabină, să isprăvesc sticla aia de votcă şi dacă se poate s-o-ncep şi pe-a doua.

O simţii pe Irina cum se zgribuleşte sub braţul meu.

— Acum, pe fundul Dunării, se deschid grădinile secrete din stăpânirea Crapului-cel-mare, sunt acolo – le vezi? Şi două seraiuri păzite de arabi şi de turci, gătite cu flori aduse din miile de raţe şuvoi, când se strecoară sub undă.

— Crapul-cel-mare ţine femei-femei? Cum îşi permite?

— Fiindcă e om, proasto.

— Aaa! făcu mirată, nu ştiam.

— Crapul-cel-mare este bunicul Salcia Vifor, supranumit şi Iuda.

— Iuda vânzătorul?

— Femeile stau închise în odăile lor. Dacă nu eram cu tine, s-arătau. Ia te uită ce idee tâmpită! Pe cerul nostru, doar un coltuc de lună şi dincolo, în grădinile secrete, restul afacerii. Numai luna şi haite de câini în grădinile secrete! Sunt câinii care n-au mâncat niciodată carne şi-au murit înecaţi. Observi, forfotesc pe-acolo puzderie de căţei. Explicabil. Toţi oamenii de la malul Dunării, când le fată căţeaua, opresc pentru ei una, ăl mult două potăi şi p-alelalte le-aruncă în fluviu. Lumea crede că toţi căţeii ăia, cărora nici nu le-au dat ochii, mor, şi când colo, iată-i, se fac mari în grădinile secrete de dedesubt. De azi înainte ştiu un lucru de seamă: Dunărea se revarsă în clipa când s-apucă să latre împerecheat câinii înecaţi în ea de-a lungul unui secol. Pricepi?

— Sigur că da, e o poveste foarte clară.

Cei vechi îi spuneau Dunării Iser şi-i ridicau temple şi statui, toate înfăţişând un moşneag pietros, înconjurat de zânele apelor şi de monştri.

Doi călăreţi de umbră fulgerară prin dreptul lunii. Un tunet deasupra Brăilei. Apoi o năruire de turnuri, urmată de o zdruncinare încordată, ostilă, continuă. O putere

suspectă cutreiera noaptea oraşului. Toţi cei de pe punte ne încordarăm atenţia; spaima, cu ghearele scoase, înfrigură aerul. „Închide geamul, se întunecă grădina”, rosti soldatul rămas în mine din timpul războiului. Ăilalţi, văzându-mă tăcând, se contaminară de presimţiri sumbre.

— Cuprian, spusei, dă-mi luntrea. O găseşti mâine în port, în dreptul depozitelor de cherestea.

— Trebuie neapărat să pleci? scânci Irina.

— Vreau să văd cine tunde primăvara. Vreau să ştiu ce dandanaua dracului se-ntâmplă acolo.

Peste o jumătate de oră urcam strada Împăratul Traian. Mirosea a catran pentru călăfătuit bărcile, a caprifoi şi a picior de porc afumat. Nu întâlnii ţipenie de om în cale, dar simţeam că dincolo de ziduri nimeni nu doarme şi că prin vertebrele oamenilor umblă, sticloasă, o bucată de gheaţă, ca ochiul-nălucă din cumpăna lemnarului. În centrul oraşului, douăşpe tancuri, fiecare cu comandantul pe jumătate ieşit din turelă, cu motoarele ambalate la maximum, goneau în cerc pe marginile Pieţei Lenin. Trotuarele pustii. Lumini verzi şi roşatice îşi scăpărau vârfurile de lance înfrântă în vitraliile bisericii Sfinţii Arhangheli. Intrai la Comitetul raional de partid. Ofiţer de serviciu, mă informă portarul, era Pavel Ibriş, care se afla sus.

— Stă la fereastră şi aşteptă să se prăvale încăpăţânarea ţărănească.

— Ce-i aia?

— Îndărătnicia ţăranului din câmpia Brăilei. Care sabotează colectivizarea. Să asculte şi să se teamă.

O apucai la fugă pe scări, sărind peste câte două trepte. Înţelesesem: leii Brăilei fierbeau porumb în mitre de patriarhi bizantini. Dădui buzna peste ei şi rostii iritat:

— Nu se poate, nu aveţi dreptul. În birou era întuneric.

— Stai jos, Saltava, răspunse Pavel Ibriş, aspru, fără să schiţeze vreo mişcare.

Luna albă îi lumina cu fier crud jumătate de faţă şi umărul stâng cu care se atingea de umărul drept al unui necunoscut.

— Când vrem noi, totul poate fi şic în oraşul acesta, râse ţârâit Pavel Ibriş. Saltava, spune-ne că dormeai şi c-ai sărit din somn.

— Eram în bălţi. Şi m-a luat groaza.

— Vezi! se bucură Ibriş. Nici dacă băteam c-o mie de topoare într-o mie de butuci de măcelărie la marginea fiecărui sat din raion n-am fi izbutit să răspândim atâta spaimă. Armata, iată forţa care ştie să vorbească urechii ţăranului. Ora închiderii, vă rog, mâine va fi mai frumos! Mâine, echipele de agitatori pentru colectivizare nu vor mai întâmpina rezistenţă. Gunoiul fricii dospeşte.

— E grotesc şi fără sens ceea ce faci!

— Avertizez reacţiunea, asta fac. Lasă-ne singuri, tovarăşe Popescu (care-o fi fost Popescu acesta, n-am aflat niciodată) şi du-te şi spune-le băieţilor să se întoarcă la unitate. Cred că Dunărea a dus până departe zgomotul motoarelor. Ecoul goneşte cu o sută de picioare. Saltava, ţipă Ibriş când dispăru acel Popescu, te invit să n-o faci pe activist principal în faţa mea. Săptămâna asta vreau să stau drepţi în faţa Comitetului Central şi să raportez încheierea colectivizării. Tu poţi să stai deoparte dacă nu-ţi convin mijloacele mele de lămurire, poţi să crezi şi-n Dumnezeu dacă asta-ţi face bine, dar să nu-mi iei mie haina de pe umeri ca s-o aşterni pe drumul Damascului sau al Ierusalimului, c-atunci îmi sare ţandăra şi te fac să-ţi blestemi zilele!

Vorbind, se mută la birou. Aprinse o veioză cu abajurul pictat. O boare uşoară, un început de sete roşie şi supusă aşteptărilor lipsite de orizont, se aşternu între noi cu identitate scăzută.

— Saltava, reluă Ibriş, cu un calm jucat, nu contest că greşim uneori în munca noastră. Dar luptăm pentru izbânda revoluţiei socialiste. Uite, pentru prima oară ni s-

a alocat o sumă importantă destinată construcţiilor. Sunt dator să răspund cu o realizare de prestigiu. De-aia am născocit viclenia cu tancurile. Cu o parte din bani, vreau să înălţăm în centrul Brăilei o jerbă de marmură, gen Săgeata Amiralităţii din Leningrad, piatră luminoasă prin care să treacă la nesfârşit nişte corăbii de sticlă. Să se vadă de la zeci de kilometri, pricepi?

— Vei înghiţi cu noduri în urma povestei ăsteia.

— N-o să se afle niciodată. În afară de cazul că vei informa tu.

— Dacă mai scoţi tancurile, voi informa.

— E plăcut că mi-o spui. Noapte bună.

Pe scări m-am întâlnit cu negurosul Popescu.

— Saltava, ţine minte un lucru: cui se are bine cu mine îi creşte potcoavă de argint pe pragul casei. Acum zece ani eram secretar U. T. M. la Mangalia, vara desfăşuram activităţi culturale cu actorii din Bucureşti, veniţi în concediu la mare, şi numai ăia care-au răspuns la convocările mele şi-au primit adeverinţe de la mine au ajuns artişti emeriţi. În rest, nici unul. Eu nu sunt o minune pustie, Saltava.

— Te cred. Dar, spune-mi, eu ce trebuie să fac ca s-ajung artist emerit?

— Să-ţi iei catrafusele şi să te cari din oraş în zilele următoare.

Jos, în piaţa goală luna turna cositor în tiparele tăcerii. M-am înfundat pe străzile înguste din coasta Grădinii publice. Era răcoare, umezeală şi la temelia caselor întuneric indigest. La primul colţ dădui nas în nas cu Eva, fata cea neextenuată de miraje, coborâtă din Cartea facerii. O ţinea de două deşte de la mână un fel de stâlp de felinar, care găsea că e mai rentabil să se păstreze rezemat de gard şi să se lase mângâiat pe obraji şi, dacă se poate, adus chiar în stare de faliment. Încercai să-i evit, printr-o impetuoasă întoarcere spre stânga, dar Eva mă reţinu:

— Cezar Saltava, mi-am dat repede seama că nu eşti dumneata băiatul acela care m-a condus, noaptea, prin Mamaia-sat şi-am ieşit să-l caut şi, iată, l-am găsit.

— Ce indicii aveţi că l-aţi descoperit cu adevărat?

— Vitejia cu care mă târăşte să-mi arate plaurul pe care l-a adus Dunărea într-un golf mic din dreptul casei lor.

— Aş vrea să vă rog ceva. Felinarul se mută în ocna unei firide.

— Călătoriţi des în străinătate? În Occident, vreau să spun.

— Destul de des, mă asigură Eva.

— În drum spre plaurul acela plin cu stânjenei o să treceţi printr-o curte unde moţăie cu bărbia-n piept şi legat cu frânghii de furca fântânii un băieţandru. Nu-ncercaţi să-l dezlegaţi, e pedepsit cu ora, timpul scăzut acum i se adaugă data viitoare. E băiatul lui Pavel Ibriş, priponit de taică-su, fiindca-a sucit gâtul unui stol de porumbei.

— Scârnăvia.

— Eu aş zice dimpotrivă: suavul, căci, spre deosebire de taică-su, care iubeşte porumbeii şi intimitatea caldă a unei dulci scrisori anonime, băiatul iubeşte pisicile şi goana lor pe acoperişe. Astăzi, taică-su i-a momit pisicile cu peşte şi le-a tăiat câte-un picior de la spate, convins că-n trei picioare, ele n-or să mai prăpădească hulubaşii. Ce vă rog eu: prima oară când ieşiţi în Occident, trimiteţi-i lui Pavel Ibriş, din fiecare oraş mare, pe adresa Comitetului raional de partid, câte-o ilustrată înfăţişând biserici, numai biserici, pe care să scrieţi: „m-am rugat pentru dragostea noastră şi în această sfântă biserică splendidă moschee sau milenară sinagogă. ” Iscălitura nu contează.

— Vino mai la lumină, vreau să te sărut.

— Păsuiţi-mă o clipă, ca să-i dau brânci cuiva pe firul apei.

— Am zis că vreau să te sărut, nu să rămân cu tine. Ah, ai buzele verzi şi muşti ca un sălbatic. N-am predilecţie pentru lupi.

— Ocnaşul acela hăituit de disperare.

— Ce-i cu el?

— I s-a tocit răbdarea şi va face o prostie. Numai furnici cu aripi în tărtăcuţa lui.

— E plin de pofte proaspete. Şi-i frumos. Merită să ponegrim Dunărea împreună.

— Fără să-l cunoaşteţi?

— Nu mă număr printre femeile care gândesc că bărbaţii sunt de două feluri, aleşi şi rău aleşi, am picioarele unse cu fosfor şi când fac dragoste sunt ca prinţesa aia de pe Coasta de Azur care plăteşte averi ca să soarbă năduşeala de pe trupurile boxerilor.

— Vă doresc pat de nuferi pe plaur.

— Pentru tine o să mă rog cu adevărat în toate bisericile din ilustratele destinate lui Ibriş. Ştii cum îşi închipuie băiatul acela că mă cheamă?

— Marula, Neacşa, Gherghina, Creola sau Lioara.

— Persida, râse Eva şi mă sărută încă o dată, în fugă şi pieri, încinsă cu funii de miresme, lăsându-mă cocoţat pe o punte de sminteală şi udat de lăturile vântului. Dincolo de gardul de lemn, nezărit, dar cu un glas ce-mi era cunoscut, cineva înjura luna. M-am apropiat încet şi m-am aplecat peste gard. Adunat între două perne, Cezar Saltava se căznea să-şi smulgă un ghimpe din talpă – lumina mă-sii de lună bleagă şi crăcănată! putoarea, chiar de fildeş, tot putoare rămâne! – ori poate-şi cârpea piciorul cu aţă roşie, găsită în crengile arborelui misionar sau în centrul unui soare de ceramică.

— Ascultă, Saltava, de ce nu dormi? l-am întrebat în şoaptă.

— Isus Cristos din bisericuţa văratică!? s-a mirat el. Întoarce-te la Maria din Migdal, Eva-i un animal prea fantastic.

Când am ridicat ochii l-am văzut pe Olmazu alergând pe sub gard.

— Aţi înnebunit cu toţii?! Vă pun eu după gratii.

Dosar al tov. Saltava V. Cezar.

Fila 123. Completată în ziua de 5 aprilie 196'.

„Azi am primit ştirea că, în timpul războiului contra Germaniei, tov. Saltava Cezar a ascuns, împreună cu numitul Salcia Vifor, bunicul dinspre mamă, un prizonier hitlerist grav rănit la cap, l-au hrănit şi i-au dat îngrijire. Tov Saltava nu recunoaşte. Declară că chiar dacă lucrurile s-au petrecut astfel, acum nu mai au nici o importanţă. Neagă cu încăpăţânare. Vezi anexele de la pag. 66, 67, 68.

Saltava Cezar nu ia atitudine combativă în toate împrejurările. De la Departamentul Orhideelor cu ochi albaştri, am primit ştirea că:

1) Un duşman înrăit a insultat Teheranul, zicând: au făcut ăia mari ce-au vrut. Saltava, de faţă, nu l-a demascat.

2) Învăţătorul reacţionar Marcel Lupăşteanu a declarat în faţa Consiliului popular din com. Gradiştea că în Marea Caspică intră mai puţini sturioni decât pe Dunăre şi Saltava Cezar, prezent la discuţie, n-a zis nimic, pe când iarăşi ştiinţa şi toată lumea civilizată ştie invers.

3) Tov. Saltava a fost văzut bând în repetate rânduri cu agentul sanitar Vlad Pamfil, care a declarat că aşteaptă sosirea americanilor. „N-or să vină tovarăşi. ” În această direcţie, propun ca la demonstraţia oamenilor muncii, tov. manifestanţi să se împartă pe traseu în două grupe. Grupa unu să strige din mers: unde sunt americanii? iar a doua să răspundă: s-au ascuns ca şobolanii. Apoi toţi laolaltă: ura, ura, ura.

Colonelul Bozar Garofeanu, din Departamentul Orhideelor cu ochi albaştri al regiunii Galaţi, anunţat de sosirea mea, nu putu să mă primească două zile. Într-a treia, mă căută cu telefonul la căminul regiunii de partid.

— Sergent Saltava Cezar din batalionul 1 U. T. C., ieşi în faţa frontului şi raportează! Cum explici, sergent, faptul că la 20 km unul de celălalt, nu ne-am întâlnit nici măcar o singură dată în patru ani?! Drept să-ţi spun, eu chiar dacă te-oi fi văzut pe undeva, nu te-am recunoscut. Azi-noapte, tot răscolind în memorie, am ajuns să cred că eşti un ăla, aşa, de vreo doi metri, blond şi uscat, dar în rest... Ai îmbătrânit? Că viaţa care-o ducem noi ne mănâncă, e carnivoră. Ne mănâncă, ne roade, ne suge măduva. Cei ce iubesc sunt singurii care se salvează, dragostea te păstrează proaspăt şi frumos ca un coş cu trufandale. Până diseară, când trimit o maşină să te-aducă la mine, te rog să nu pui nimic în gură. Vreau să-i tragem amândoi un chef de bun găsit pe care să-l pomenim în viaţă. Sau poate viu chiar eu să te iau. Am, de trei zile, pacoste pe cap, o inspecţie de la Bucureşti –, comisie dublă, C. C. şi Ministerul – dar până diseară mă scutur eu de ea... Dacă-ţi place să pescuieşti. Îţi place?

— Nu prea.

— Păcat! Ţi-aş fi pus la dispoziţie o şalupă care să te ducă pe Dunăre, pânâ-n Cotul pisicii, unde clocoteşte apa de ştiuci. Am tot felul de scule.

— Mulţumesc, prefer să mă vântur prin oraş.

În aprilie, portul Galaţilor se ţicneşte, greu îi dai de urmele adevărate. Spre deosebire de Brăila, unde timpul viu pare că s-a apucat să croşeteze timp mort ca să se spânzure cu franjurii lui, la Galaţi, pe toate străzile, te îneci în dealuri de umbră, care se nasc şi se risipesc neînchipuit de repede din treceri învăluite ale cârdurilor de cocori. Aici începe drumul lor spre Nord. Printre bulbii de tablă stearpă ale bisericilor atârnă petece verzi, duhuri de mlaştină, miros de păcură, de turtă dulce, de coacăze negre, de ceai opărit în cazane de rufe. E un oraş ezitant, oferă vinovăţie, instigă, pune Dunărea să răsufle prin latrinele cartierului Bădălan, reprimă, întinde sfori, ia camătă, sărează peşte, săpuneşte frânghii, populează

locuri cu broaşte, avortează porţelanuri, înnobilează fierul, zdrobeşte fălcile Siretului, e şmecher, ipocrit, feroce, expeditiv, îşi joacă şansele vertiginos, nu pierde şi nu aruncă peste parapet decât scânduri vechi şi puţină sticlă colorată (picătura evoluând fantasmagoric în închipuirea lui Ibriş), năpăstuieşte, promite şi mai ales pedepseşte la dată fixă şi neamânată – şi toate astea sub mutra nătăfleaţă a unui oraş de provincie care, seara, îşi scoate hăinuţele demodate şi-şi populează himerele cu puhoaie de umbre omeneşti, mişcându-se agitat, lunecând, mimând nu viaţa, ci simbolurile agoniei, căci pe măsură ce merg, veşnic pe aceeaşi stradă, oamenii înnebunesc de tăcere, figuri din prăvăliile fricii – singura lor trăsătură distinctivă şi hotărât expresivă – care par că nu se vor opri niciodată, în nici o zi şi-n nici o noapte, decât smucite, împinse, rupte, fărâmiţate sau dacă vor slăbi pasul o vor face în zori, pe ceaţă umedă, să-şi schimbe pălăriile, soarele să le găsească sub altă identitate. La malul Dunării de la Galaţi, te simţi tentat să-l gândeşti pe Dumnezeu intrând în oraş cu un râu adăstând ca un câine lângă piciorul drept. Cum, de altfel, îl şi văzui, în ceasul care precede amurgul, dar nu sub înfăţişarea lui de rutină, ci a unuia din grecii plecaţi după lâna de aur şi pierdut sau instalat de o putere ocultă pe ţărmul Dunării de Jos, spart de râpi, unde stăruia, invizibilă, otrava şi căpiala primăverii. De statură mijlocie, brunet, cu obrajii sleiţi şi palizi ca vătămătura spre vindecare, suplu, elastic, cu o mustăcioară ca un surâs melancolic, în perfectă armonie cu genele lungi, menite parcă să soarbă lumina şi s-o dăruiască purificării ochilor oblici. Pantofi de sfoară, pantaloni de în, pulover negru pe gât. Lipit de genunchiul lui, un dalmaţian alb cu buline negre, dispuse într-o ordine aproape contrară firii, neliniştit, palpitând de dorinţa de a demonstra că e o înmănunchiere de iuţi adunări şi destinderi nervoase. Om şi câine se opriră la câţiva paşi de mine, mă priveau atent

şi în acelaşi timp parcă se pregăteau să sară un gard sau măcar albia unui torent şi să se amestece în spujina de ţigani pe jumătate goi şi adunaţi pe vine în jurul unei iepe care se căznea să aducă pe lume un mânz.

— Sergent Saltava!

Bozar Garofeanu mă cuprinse în braţe şi mă sărută. Mirosea a spumă de ras franţuzească şi a neofalină – probabil scosese recent o pată de pe pantaloni.

— De curând m-au avansat plutonier în rezervă, tovarăşe colonel.

— Ei, cum dracu, mă? Ne-am vărsat sângele împotriva lui Hitler şi ei de acolo: plutonier! Statmajoriştii! urmă cu dispreţ. Dacă vreunul dintre ei pierde vreodată un degetar de sânge, asta se întâmplă numai la spital, când se internează să-şi facă analizele. Poţi să-mi spui unde ne-am văzut ultima oară? Îţi aminteşti? Bagă de seamă, aveam fiecare şaptesprezece ani.

— Nu mai ştiu. Dar eu, în anul acela, aveam să împlinesc optşpe.

— Hai, fă un efort.

— Braşov, Seghedin, Budapesta, Gyor, înşirai eu şi-mi zdrobeam zadarnic creierii ca să-mi aduc aminte de chipul lui la optşpe ani.

— Punctul Valpallova. Când voi, batalionul 1, aţi luat-o spre Austria şi noi ăilalţi spre Cehoslovacia. Cele mai minunate corvezi pe care le-am făcut în viaţa mea, la Valpallova le-am făcut. Purtam centură care se încheia măreţ, într-un fel de coroană regală. Unde dracu-o capturasem!? Plutonier Saltava, jură-te că n-ai furat juma' de vită de la popota ofiţerilor când eram eu de serviciu. Ia minciuna asta în braţe, dacă ai curajul. Măi, Saltava, te ştiu perfect de bine, mangleai de zvântai pământul. Parcă te văd cum ai smuls halca aia de carne şi-ai înfăşurat-o-n foaia aia de cort. Chiar dac-aş fi vrut să te-nhaţ, n-aş fi putut, eram dumicat de oboseală. Doamne, ce harababură era sub umbraru-acela din punctul

Valpallova! Butoaie cu brânză, lăzi de cuie, colivii cu papagali, snopi de bidinele, blocuri de gheaţă, fierăstraie de tăiat gheaţă, baloturi de mătase albă din care-şi fac rochii fetiţele catolice pentru prima comuniune, dacă aşa s-o fi spunând, maldăre de stuf, mormane de cisme, mantăi, o căpiţă de fân, un şir de stâlpi cu multe belciuge înfipte în ei, cred că era o montă, de ei ai sprijinit tu sacul cu carne furată, ca să-ţi mai tragi răsuflarea, şi-mi pare rău că nu te-am filmat, stam cu aparatul în braţe şi nu ştiu de ce nu l-am dus la ochi. Eram mort de somn, asta-i explicaţia.

— Tovarăşe colonel, încep să mă limpezesc, sunteţi tipul acela cu. cu aviatoarea?

— Saltava, te rog să mă scuteşti de pronumele de reverenţă. Cezar şi Bozar. Niciodată nu puteam fi altceva noi doi.

— Ce ştii despre aviatoare? râse el.

— Cu câinele ăla lângă picior parcă eşti Dumnezeu cu botul unui râu oprit lângă piciorul lui.

— Să ne întoarcem la aviatoare. Sunt curios să aflu chiar într-un târziu ce vorbeau băieţii.

— Vorbeau? Urlau, înjurau, chelălăiau. Păi cum! După fiecare raid pe care-l efectua aviaţia noastră în liniile inamice, porneai cu fata aia într-un avion de două persoane şi filmai, pentru statul major, efectele bombardamentului. Cineva dăduse drumul şarpelui că, la întoarcere, aterizaţi undeva, în spatele nostru, faceţi dragoste şi numai după aia reveniţi la unitate.

— Cezar, a trecut atâta timp de-atunci, iar despre aviatoare nu se mai ştie nimic, încât cred că pot să vorbesc. Ne-am iubit. Dar nu s-a întâmplat să facem dragoste decât de trei ori, pe-o câmpie mică, păzită de-un stejar despicat de vânturi. Nu mai mare decât aia de acolo – şi arătă cu mâna o vale cu otavă unde nişte femei încălţate cu cisme de cauciuc fierbeau ciorbă de peşte într-un ceaun aşezat pe pirostrii, în timp ce bărbaţii lor, în

cămăşi de stambă, cu mânecile suflecate, dregeau luntrile, buşind cu tesla, frecau lemnul cu foi de glaspapir, iar unul lălăia un cântec, cu voce groasă şi degenerată.

— Scheau! îşi strigă Bozar câinele, spune-i lui Cezar că oricât de diafană ar fi seara, nouă ni s-a făcut poftă de-un păhărel. Saltava, pe tine ce te-a mânat spre batalioanele uteciste? Madona crede că toţi am fost plătiţi cu bani grei.

— Setea de răzbunare. Taică-meu era sergent în corpul de pază de la baracamentele unei mici şcoli de paraşutişti din pădurea Mănăstirea, undeva pe lângă Olteniţa. În noaptea de 23 august, nemţii i-au împuşcat în somn pe paraşutişti şi au mitraliat plutonul de pază. Dar mai presus decât setea de răzbunare, aventura, ea m-a amestecat în vălmăşagul războiului, a-ven-tu-ra.

— Adică tu, Saltava, pui aventura pe acelaşi plan cu ura împotriva fascismului?!

— Două trepte mai sus. La vârsta aia...

— Nu, să nu mai spui asta niciodată. Ura ne-a mânat pe front. Prin casa noastră au trecut cu tancul. Doi ofiţeri beţi plimbau cu tancul o curviştină de la telefoane şi ca distracţie au trecut prin casă. Înăuntru, bunica fierbea grâu de colivă.

Scheau se linguşea scâncit la picioarele mele – scăderi şi înălţimi de verbină căutându-mi mâna; părul lucios îi tremura în vârtejuri, rostogolindu-se zănatic, ca şi cum un brici tăios s-ar fi mişcat înăuntrul lui, vrând să-l jupoaie de blană. Nările largi, umede şi brumate, aspirau lacom osteneala amurgului, preschimbând-o în energie ondulatorie. Merse cu capul în podul palmei mele până la muchea malului, unde aştepta o Volgă. Şoferul uriaş ne salută, aducând leneş la tâmplă mâna înfăşurată într-un sfert de polog de piele de căprioară pentru şters parbrizul. Ochii lui bulbucaţi, fixându-l strâns pe comandant şi buzele groase, păstrând în ele toată grăsimea scursă din faţa lăţăreaţă şi gălbejită, rotunjeau împreună un fel de momeală invizibilă.

— Hai, Madona, îl îndemnă Bozar Garofeanu, înfige râma-n undiţă, tovarăşul mi-e prieten foarte bun, nu mă feresc de el, am făcut frontul împreună. Cel mai bun mitralior.

— Cel mai bun a fost Lucian Şarânga, mort la porţile Budapestei. Şarânga-şi scria numele cu mitraliera pe fruntea oricărui neamţ care se strecura afară din tranşee.

— Palade Gheorghiu are guşa plină şi vrea să verse, anunţă Madona.

— Vrea să verse ce?

— O fărâmă de iad, mi-nchipui.

— Scuză-mă, Saltava, mi se oferă pe gratis două lingouri de pucioasă ştanţate chiar de Scaraoţchi în persoană.

Trecu strada spre nişte blocuri în construcţie, ridicând braţul ca să se apere de un şuvoi de hârtii smulse de-o pală de vânt din gropile cu var stins şi închegat. Dincolo de cofrajele zdrenţuite, soarele se spărgea în bulgări portocalii, incendiind mormanele de nisip între care se opri Garofeanu, aplecându-se peste căruciorul unui paralitic. Scheau se insinuase între stăpân şi însoţitorul bolnavului, asigurând şi garantând secretul vânzării. Madona, impresionat de isteţimea câinelui, se pocnea cu pumnii peste şolduri plin de încântare.

— Vă daţi seama, să trăiţi, că-i mai deştept decât mulţi oameni?! Înţelege că tovarăşu' colonel e-n acţiune, şi iacătă-l, s-a angajat de pază. Două lucruri sunt grele la stomac pentru tâmpiţi: meseria noastră şi carnea de porc. Va să zică, Gheorghiu acesta te ţine de-un nasture, ca mamelucii, să-ţi înşire douăj de mii de nerozii. Scuipă repede fierea de pe limbă, tovarăşe. Până să damblagească, a lucrat la noi. Numa-n marş forţat, niciodată-n pas de voie. La câţi popi nu le-a jumulit acesta barba popească! Îi bulea şi-i sucălea. Mai ales pe popi şi pe învăţători îi bulea şi-i sucălea. El mergea pe motocicletă, douăj-trei de kilometri, iar ăia pe jos şi pe

care scădea pasul, îi răzuia cu roata la călcâie şi-i umfla noada cu şpiţul: Christosu' mă-ti de bandit care nu eşti cu noi. Noaptea-i înghesuia câte zece într-o odaie şi-i punea să doarmă, nespălaţi, unu cu picioarele-n braţele ăluilalt. Ca să nu se mai sufere pe urmă toată viaţa. Acela care-i împinge căruciorul e un profesor pe care-l chinuia. Noi i l-am repartizat. Să vă fi tras Gheorghiu ăsta o chelfăneală, e-he!

— De ce să-mi trag-o chelfăneală?

În ochii bulbucaţi ai lui Madona se aprinse spontan o scânteie de ură. Am intuit că mă antipatiza, fără să-şi poată explica lui însuşi sentimentul de duşmănie ce-l cuprinsese.

— Păi cine nu merit-o chelfăneală? Că toţi oamenii sunt nişte curve versate.

Simţii o plăcere perversă să-l calc pe nervi.

— Ţi se spune Madona. Îţi meriţi porecla?

Rotunji buzele groase şi scuipă în sus, un fel de provocare aruncată asfinţitului cu buzele mai subţiri decât ale lui, dar tocmai prin asta mârşav, neobrăzat, încrezător în puterea-i de distrugere care e melancolia, golirea sufletului, dorul de ceva convulsiv şi irepetabil.

— Numai cei mici se spală pe mâini cu cenuşă, cei mari – Madona ridică din umeri – cei mari nu şi le murdăresc. Am fost de câteva ori la Istanbul, cu nişte treburi – strict secret – ultima oară m-au reţinut turcii două zile, m-am trezit că toţi ai noştri îmi zic Madona. Verde neprihănită este numai Marea Neagră, ăi de umblă pe ea au o crăpătură unde ţin soda şi pucioasa. Iaca, a terminat, vine.

Garofeanu se întoarse, mârâind:

— Supralicitează pe gunoaie. La vărsarea Siretului, Madona. A prins un fir că la galele de box se pariază într-ascuns, că se mânjesc toţi, jucători, antrenori, arbitri şi vrea zece la sută din sumele confiscate. Marmelada asta să le-o ungi pe pâine ofiţerilor tineri, domnul meu!

— Era evident că minţea şi, în chip bizar, era şi bucuros că nu-l cred. Între timp îl scărpina pe blană pe Scheau, care se cocoţase în două labe pe bancheta din dreapta lui Madona şi-şi înmuia botul în boarea asfinţitului, dincolo de care timpului îi era frig. Nu ştiu de ce stăruia o senzaţie stranie că acolo, în marginea eternităţii, Timpul stă în picioare, gol, şi-i tremură mâinile în care ţine o foaie de hârtie pe care se mişcă, hârşâit, un gândac – ca un fel de recapitulare a pieirii definitive, – o spuneau norii surmenaţi, negura violacee, iernatică, tăcerea noastră persistentă, fumul de frunze, parcă şi de turbă, clocotul mic al caselor scăzând în lumină şi prăbuşindu-se în mizerie, spre ieşirea din oraş, apoi drumul pe malul Siretului, îngust, prăfuit, sufocat de sălcii.

— Saltava, nu te-am întrebat, ai fi vrut poate să guşterim nişte damicele? Unii zic că orice seară frumoasă începe şi sfârşeşte cu intime încălecări de doamne şi domniţe.

I-l arăta pe Madona sau numai spetele lui bombat.

— Plămadă spurcată, aruncă Bozar Garofeanu, costeliv. După caracter, una din mârşăviile trecutului.

— Figura cu agăţatul damelor îmi place s-o încerc singur.

— Ai un glas fatal când spui asta, constată el. Uite, pe-aici curge cel mai frumos Siretul. Naiv, fără enigme. Ar trebui ca, la vară, cu alţi tovarăşi de luptă, să furăm trei zile şi să venim încoace, s-aţâţăm focul cu vreascuri şi rugi de iederă, să frigem peşte şi gârliţe împuşcate chiar de noi. Ciudată întâlnirea noastră, nu-i aşa? Me-am cunoscut la şapteşpe-optuşpe ani, eram cei mai mici din batalion, mi se pare, trandafiri de hârtie, scarabei de argint, şi ne revedem fix după şaişpe ani. O fi şi şaişpe cifră magică? Tu zici că eu cu Scheau sunt ca Dumnezeu cu botul unui râu oprit lângă piciorul lui. E măreţ. Au fost şi zile când numai printr-o minune nu m-am sculat târând o ghiulea de picior.

— Unul din voluntarii de-atunci umblă cu ghiuleaua de picior.

— Cine?

— Alexandru Măicăneşti.

— Contabilul ăla insipid ca azima veche? Saltava, dă-mi voie, bâigui ca un căţeluş care a scos capul dintr-un şopron. Alexandru Măicăneşti n-a luptat împotriva lui Hitler. A mers cu noi numai până la Seghedin, până-n ziua când am depus jurământul. De la Braşov la Seghedin, pentru noi, totul a fost o aventură minunată. Fugisem de-acasă, liberi sub cer, la zece kilometri de front, uneori şi mai aproape, două armate formidabile în istorie se-ncleştau pe viaţă şi pe moarte, mai ales moartea ne fascina, căci de-aia fugi de-acasă, ca să-i dai morţii cu tifla chiar sub arcanele ei, se scutura pământul şi noi eram în spatele cortinei, foarte aproape de suprema aventură, dar oarecum la adăpost de ghearele însângerate, noi trăiam gloria desfătătoare a războiului, fiindcă, nu uita, Saltava, nimeni dintre noi nu credea cu adevărat că poate muri şi el a doua zi, ofiţerii ne instruiau din mers, pe unde se nimerea, printre liniile moarte din gările unde zăceam cu nemiluita, pe câmpuri, între două opriri de tren, prin nopţile pustii şi molcome ale oraşelor transilvane şi noi ne-nchipuiam că războiul e joaca asta gălăgioasă, înghesuiala veselă din jurul cazanului de ciorbă, cântecele cântate în vagon, drumul parcurs pe acoperişele vagoanelor, tânguiala acordeonului, glumele porcoase, bucuria speriată a populaţiei eliberate, care ne-n-desa în braţe coşuri cu struguri, oale cu lapte, săculeţe cu nuci, slănină, şi babele cocârjate, în rochii negre, sfinte, îndurătoare, resemnate, care făceau semnul crucii peste noi şi peste toate întinderile pământului, pân-acolo unde-ajung braţele crucii sau numai umbra lor şi rosteau, mişcând încet cojile de cartofi ale buzelor: Doamnă, Maică Precistă, apără-i că tare sunt tineri! Sângele, rodind jertfă depreciată prin numărul morţilor, pentru noi rodea

abundenţă. Şobolanii, când dau peste cărnuri despre care intuiesc c-ar fi otrăvite, îl bagă în faţă, să guste, pe cel mai prăpădit dintre ei. Oamenii, la război, îi trimit în faţă pe cei mai viteji – şi-ntr-o zi umanitatea va plăti cumplit această prostie. În faţa Seghedinului, a venit ziua depunerii jurământului. Generalul Mircea Haralamb ne-a ţinut cea mai scurtă cuvântare: Pân-aici aţi fost răsfăţaţii armatei. După depunerea jurământului, sunteţi soldaţi, intraţi în luptă. Ceea ce ieri putea fi o glumă de ştrengari, după depunerea jurământului poate deveni o crimă care se pedepseşte prin împuşcare. V-aţi înscris de bunăvoie în lupta împotriva fascismului şi totuşi vă acord cinci minute de gândire: cui i-e frică şi vrea să se întoarcă în ţară, trei paşi înainte! Dintr-o mie, au ieşit şapte inşi. Li s-au dat foi de drum, câte zece pâini şi zece cutii de conserve. Era într-un amurg gras şi roşu ca zăpezile pe care s-au tăiat porcii şi ei se depărtau, prin borala aia de lumină, cu pâinile înşirate pe sârmă, iar noi muream de scârbă. În fruntea ălor şapte corcituri care-şi schimbau icoanele, Alexandru Măicăneşti. Aşa cum există o Fata Morgana a verii şi una a zăpezilor, există şi una a duhorilor, şi ea are, pentru mine, chipul lui Măicăneşti.

— A fost dreptul lui să plece din faţa Seghedinului. Dar să ştii că ăia şapte n-au plecat pe jos, eu i-am dus până la gară cu furgonul. Eu şi cu Lucian Şarânga, mort la mitralieră.

— Ei, vezi, asta nu mi-o amintesc.

— N-are importanţă. Dar Măicăneşti avea dreptul să plece.

— Nu, n-avea dreptul ăsta.

— Generalul ni-l acordase tuturora.

— De acord. Însă dacă n-ai luptat împotriva lui Hitler, să faci bine să nu scârţâi nici împotriva comuniştilor. Măicăneşti cânta prin cârciumi cântecele duşmanului de clasă. Ia spune, Madona, ce cânta?

Madona ridică o mână de pe volan, pocni din deşte şi intonă cu ostentaţie:

— Jilibili, trocadero, barijnea!... Şi trăgea mereu pârţuri, tovarăşe comandant.

— Eu ştiu că e nevinovat. Că e victima unui şir de provocări. O spune Leb Betleem.

— Şi-acest Leb Vicleim pentru cine lucrează?

— Pentru ramuri de orhidee ca tine şi ca Madona! De-aia şi miroase a scorţişoară când povesteşte!

Bozar Garofeanu izbucni în râs şi mă pocni peste pulpă.

— Madona, strigă el, ai auzit ce insinuează Saltava? Că există un parfum pe care-l torni pe oameni şi ei spun şi ce nu ştiu.

— Un tâmpit de văr de-al meu e convins că noi şi când discutăm cu iubitele stăm cu automatul pe genunchi şi cu deştul pe trăgaci, zise Madona. Necesitatea trupului uman de-a mânca bătaie.

— Leb Betleem a venit din Israel la Brăila ca să încerce să-l ia cu el pe Măicăneşti.

— I-auzi, râse Garofeanu. Adică mâine se prezintă la caseria închisorii şi: domnilor, hai să facem un transfer, eu vă dau nişte dolari şi voi mi-l atârnaţi de braţ pe jigodia de Alexandru Măicăneşti.

— O să-l ajuţi tu. De-aia te-am şi căutat.

— Ascultă Saltava, eşti de la Dunăre, ceea ce înseamnă că ştii mai bine decât mine că Dunărea curge uneori mai înaltă decât malurile şi totuşi nu se revarsă. Puterea curentului. Pe de altă parte, torni vin roşu într-un pahar, mai mult decât încape în el, vinul se bolteşte, ca un ochi holbat care caută un păianjen pe tavan, şi dacă păianjenul acela chiar se află pe tavan, vinul se descurajează şi se varsă singur.

— Nu-nţeleg.

— Mai simplu. Pe o rochie de femeie frumoasă să desenezi ciulini nemâncaţi de măgari.

— Tot nu-nţeleg.

— Fiindcă te-ncăpăţânezi să nu vrei să înţelegi. Pacea, azi, nu-i decât o versiune a războiului. Nimeni nu acceptă nici cea mai mică fisură în biografia noastră. Poţi să fii idiot sau cretin, dar să ai o biografie exemplară. Pe tine te-au părăsit vreodată genunchii? Nu oasele care-i alcătuiesc, ci sucurile, păcura de pe osia lor. După ce ţi s-au înmuiat genunchii de groază rămâne acolo o scrântire de păduri moarte, un scâncet veşnic, o despărţire de nisipuri scrâşnind, o dezgustătoare înviere de puroaie, o devastare.

— De prisos să mai insişti. Ştiu foarte bine ce-i groaza.

— Madona! urlă Garofeanu, fiindcă maşina, izbindu-se de ceva, ne azvârli inimile în gât, ce dracu-i cu tine!?

— Nenorocita aia de buturugă pe care nu mă lăsaţi s-o dezgrop. Parc-o ţineţi semn pe-o comoară.

Oprirăm în faţa unei cabane de lemn, într-o golişte de pădure. Mirosea a tămâioase, a dumbravnic şi busuioc sălbatic. În cer, luna se iubea, incestuos, cu luceafărul de seară şi, mişcată de elocinţa vântului de pe Siret, desena pe prundiş porţi de var şi ferestre spre inima pământului. Dincolo de noi, în noaptea vastă, adulată de mireasma cireşilor înfloriţi, şi care nu avea deloc intenţia să adoarmă, trosneau ferigi uscate, se clătinau şoptind crânguri de cătină – „zeu peste o mie de crânguri şi o mie de pâraie”, îmi veni în cap – se spărgeau tulpini de călină şi se împrăştiau, nevăzute, boabele morţii.

Bozar Garofeanu sări în poiană, desfăcând larg braţele ostenite. Două tufe de merişor bând lumină de cornalină roşie păzeau pragul cabanei. Îşi înfundă mâinile în ele şi respiră adânc – Dumnezeu tânăr, pătruns de-o expresie marţială şi cu cel mai drag râu al său care i se va opri ca un bot de câine lângă piciorul drept. Dar Scheau, mişcând urechile de catifea, făcu un salt acrobatic de pe bancheta maşinii pe umărul drept al lui Garofeanu (râul ca un câine şi câinele intuind şi mestecând eminenţa unei glorii) şi de acolo pe acoperişul cabanei, unde se opri cu botul ridicat

în vânt – geniul tutelar al casei spre care-şi îndreptau corniţele câteva corzi de viţă de vie.

Bozar aprinse lumina pe terasă şi intră.

— Tovarăşe, îmi zise Madona, pe numele adevărat mă cheamă Alexandru şi mi se mai zice şi Alior... dar nu-mi convine deloc mutra dumneavoastră...

— Ţie-ţi plac numai ăia cărora poţi să le rupi ciolanele. Fiindcă eşti convins că omul nebătut se moleşeşte, o să-i spun comandantului c-ai trăncănit despre misiunile tale la Istanbul.

— N-am fost niciodată la Istanbul. Îmi place foarte mult să mint.

— Şi-ţi mai place să furi din altarul bisericii.

— O, nu, dădu el îndărăt, speriat, asta nu.

— Madona, să stai mai departe de mine, miroşi scârbos. El râse scurt. Capu-i mare şi zbârlit acoperea jumătate din lună. Şi urmă, total inocent:

— În fiecare ţeastă de cal doarme un căţel. Vulpea se ascute sub ploi. Grâul are mai mulţi apostoli, care trebuie jertfiţi: pelinul, stuful, rapiţa, negara, pălămida, mohorul, pirul, macul, iarba boierului, papura, şofranul şi, cel mai mare dintre ei, aliorul, care-i noaptea trădării pescarului din Galileea. Şi-acum să-nham la sanie şapte cai în valtrapuri violete şi să pornim războiul contra pepenilor muraţi. Cu eroism năbădăios şi tupilaţi în scaune.

Dacă poiana-mi păruse cel mai de seamă privilegiu acordat de Siret malurilor sale, interiorul cabanei îmi apăru ca un ghioc în care sună blânde aduceri din condei. Aici, ziua se renega mai frumos decât în apele asfinţitului, cu îngăduinţă, care-i onoarea inutilă a împăcărilor şi c-un adaos de prefăcătorie şi vânzoleală a mirosurilor constrânse să se amestece viril – mirosul de ceară întinsă pe podele cu cel de unsoare de armă, mirosul proscris al conurilor de brad împrăştiate în coşuleţe de nuiele, cu cel amărui şi copilăreşte indignat al dafinilor din hârdaie. Solemn, un arbore al vieţii trona în flancul stâng al

şemineului din cahle poleite; în flancul drept, două zade şi un lămâi.

Madona, care-şi lăsase vestonul în tindă şi rămăsese într-o cămaşă roşie, veche, cu străluciri încete, mă pofti să iau loc la masa lungă din mijloc şi-mi spuse:

— Tovarăşu comandat face duş. Să vă dau un rachiu până vine? După ce serveşte duşul, cinci minute se înalţă-n aer. Se adună mototol, cu genunchii în braţe şi se urcă cu creştetul lipit de tavan. Îl strigi – cade şi s-alege pulberea de el. Stă acolo sus şi, dacă-ntinde mâna poate să dea laba cu Scheau, care nu se clinteşte de pe acoperiş decât chemat cu goarna.

— Saltava, izbucni glasul lui Bozar Garofeanu de dincolo de perete, şi parcă de lângă tavan, te rog să mă ierţi. Dau jos jegul de pe mine. Madona, oferă-i un spectacol agreabil.

— Ce doriţi, mă întrebă Madona, curtenitor, împerecheri de câini sau Paşti lipovenesc? Ştiţi, în noaptea asta e Paştele lipovenilor de rit vechi.

Aveam simţământul unei eşuări, al unei înşelăciuni ţicnite, al unei fermentări extravagante şi totodată al unei speranţe. Primul impuls a fost de viţel negru; am renunţat să împung, am vrut jocul până la capăt.

— Paştele. Trebuie să ne trăim toate sărbătorile.

— Sigur că da, aprobă Madona, să le trăim pe îndelete. Şi ridică jaluzelele de lemn.

Luna trosni-n geamuri. Sătulă de-atâta tăvăleală în neîndemânateca ninsoare a cireşilor sălta desculţă, ridicându-şi poalele de pe genunchi, plină de vânătăi, ca lepădăturile din port – şi-n vatra ei de trandafir bolboroseau miei negri din Moldova, urca în lance capul unui cerb deasupra Tismanei, roiuri de libelule îşi tăiau zborul în piroane de mărgăritar. Madona, scoţând braţul pe geam, trase o rachetă – pasărea paradisului îşi scutură moţul în mijlocul cerului – şi-n clipa următoare, din micul sat de lipoveni, zburară în Dunăre poate o sută de torţe

aprinse, toate arcuindu-se peste capul lui Isus ţinând în braţe o strachină cu pământ podidit cu grâu verde. Pe cărări aşternute cu mărăcini uscaţi se rostogoleau în ape roţi de lemn date prin păcură (cereau fluviului îndurare şi rod de peşte), iar eu abia mă stăpâneam să nu strig: „Ixion, neîndemânatecule, cine ţi-a dat voie să rostogoleşti din ceruri negre roata minunii”!?

— Paştele lor e frumos ca o năframă ucraineană, spuse Madona. Merita să fii în noaptea asta la Mitropolia lor din Brăila, sub icoane cât uşa. Te-ar fi dat afară din partid – ţi-e frică, aşa-i? Unul de-ai lor, care-a fugit din Manciuria în Taivan şi-a ajuns tocmai în Sidney, a venit să fie hirotonisit popă la Mitropolia din Brăila, singura care are acest drept. L-am luat la întrebări şi ne-a dat cinzeci de iconiţe din argint. Eh, blânde şi pioase Tihon, i-am zis, dacă n-aveai paşaport australian, te-aş fi trimis plocon într-un coş de răchită tocmai în prigoana Siberiei.

— Porţi un steag falnic, Madona. Împodobit cu douăj de burice de târfă.

Nu mă luă în seamă. Dădu poveştii un curs riguros.

— Lipovenii ăştia, zise, sunt cei mai credincioşi. În cele trei zile de Paşti stropesc cu apă sfinţită casele, pomii, gardurile şi cântă, mulţumind lui Dumnezeu. Dar să vezi după aia ce beţie-i trag. Beau numai spirt medicinal, strecurat prin lut galben. Beau lângă cişmea. Se strâng, de exemplu, cinşpe inşi. Ăl din capul şirului varsă sticloanţa pe gât şi-apoi stă cu gura căscată sub şuvoiul cişmelei. Stinge focul din maţe. Ultimii din şir îl apucă pe urmă de mâini şi de picioare şi-l lungesc pe iarbă, sub un salcâm. În juma de ceas zac ca morţi, paişpe inşi sub salcâm şi-al cinşpelea în noroi, că p-acesta nici dracul nu-l mai adună. De Paşti, am făcut cu tovarăşul Garofeanu două inspecţii, noaptea, în câteva instituţii din oraş. Am descuiat peste-o sută de sertare şi aproape-n fiecare am găsit ouă roşii. Două căldări am strâns.

— Le-aţi împărţit între voi?

— Nu. Dimineaţa ne-am dus într-un sat şi le-am mâncat într-o biserică. Domle, ziceau ăia cu care-am mâncat ouăle, aţi avut o idee formidabilă, la mulţi o să le punem noi pieptenele în mâna dreaptă şi fuiorul de cânepă în mâna stângă. Uite, eu, de când eram mic, stau şi mă-ntreb, cârciumarul de la noi din sat ce făcea cu alea o mie de ouă roşii pe care le câştiga de la copii, plată că-i lăsa să se urce-n scrânciob.

— Cumpăra femei, răsună din prag vocea lui Bozar Garofeanu.

Bozar Garofeanu se întoarse înfăşurat într-un halat galben, cu fular de mătase galbenă în jurul gâtului şi o ţigară parfumată între degetele lungi. Fumul, suind în volute albastre, îi lingea braţul până-n umăr şi-i umbrea cu tristeţe moale profilul de călugăr budist. Pierduse sub duş râul ce-i sta ca un bot de câine sub greabănul genunchiului. (Sau poate nu se mai vedea din pricina halatului?). Faţa împietrită, micul tremur al buzelor, încordarea stăpânită, fulgerată de fulgere zdrenţuite, trădau o mânie violentă. Şi, stând pe pragul îngust, ca pe pragul morţii, era frumos. Cu un pas plutitor se apropie de masă şi-mi făcu semn să închid fereastra. Am închis-o şi, întorcându-mă, am răsturnat o pereche de cisme pline cu mingi de ping-pong. Madona se azvârli de-a buşilea, vrând să le culeagă, dar Bozar Garofeanu, smucind un sertar, strigă:

— Madona, cinci cuţite!

— Trei, scânci acela.

— Cinci.

— Patru, vă rog. Daţi-mi o şansă.

— Dacă te mai smiorcăi, altădată îţi lipesc o lumânare-n creştetul capului şi lucrez numai la lumina ei.

Madona se duse în colţul cabanei, smuci un şnur, dezveli o placă de lemn şi-şi fixă palma stângă pe ea, cu deştele răşchirate. Respira şuierat, cu ochii închişi, iar

faţa lătăreaţă-i tremura ca burta unui copil bolnav de friguri.

Bozar Garofeanu apucă un cuţit lung, mlădios şi-l zvârli cu putere în spaţiul gol dintre deştul mic şi inelarul stângii lui Madona. Lama zbârnâi în lemn – ţipătul ascuţit şi glorios al oţelului de bună calitate – şi sunetele n-avură timp să se stingă până zbură un al doilea cuţit care se înfipse între inelar şi arătător. Madona, ud leoarcă, sughiţă lung, icni şi-şi zgribuli umerii.

— Madona, zise Garofeanu, trăgând un fum de ţigară, mi-e teamă că n-o să faci carieră. Gândeşte-te la ceva vesel.

— Nu pot.

— Gândeşte-te că un duşman de-al tău e mort şi tu depui un buchet de narcise pe sicriul lui.

— Nu-mi vine să spun decât rugăciuni.

— Asta-i rău! Îţi cobeşti singur. Vezi, Saltava, chestia cu aruncatul cuţitelor am învăţat-o de la un doctor. Eu sunt fiul lui Grigore Alexandrescu.

— Al poetului? Acela a trăit acum un secol.

— Al spitalului Grigore Alexandrescu.

— Aruncaţi-le şi pe-alelalte, ceru Madona, moale.

— Ai răbdare. Mama, cine-o fi fost, când aveam doi ani, m-a dus acolo, bolnav, m-a dat unei doctoriţe să mă consulte şi a dispărut pentru totdeauna. În spitale am crescut: Alexandrescu, Colţea, Brâncovenesc, Eforie. Îmi spuneau sclipuş şi toţi bolnavii (zvârr! ţâşni al treilea cuţit), mai ales cei de la ţară, erau convinşi că eu posed buruiana lui Dumnezeu, un fel de nalbă îngrăşată cu injecţii străine. Fii atent, Madona, o să-ţi sfâşii puţin pielea – şi aruncă.

— Au! urlă Madona, cred că mi-aţi retezat deştul.

— Şi ce?! Pe cărarea bătută nu mai creşte iarba... Ţin minte o bătrână care se milogea de mine şi-n clipa morţii: scumpul maichii, podul meu de garoafe, vinde-mi o ţandără de buruiană, s-o mai duc măcar un an. Al

cincilea, Madona! şi nu te mai văicări, că nu ţi-a curs măcar o picătură de sânge. Sclipuş, regele cuţitelor. Saltava, află de la mine, nimeni nu face dragoste pe lumea asta mai parşiv ca infirmierele. De ce stai ca o căţea oarbă Madona? Dă-ne mâncare şi băutură.

Pe masă, în două vaze, ramuri albe, vişin şi cireş, ploaie de aur, merişor, boboci de margarete. Bozar Garofeanu luă dintr-o ciutură de salcâm două coroniţe care pluteau în apă – stânjenei mov, împletiţi cu păpădie galbenă şi părăluţe sângerii – Îşi potrivi una pe frunte, iar cealaltă mi-o dădu mie şi-mi zise:

— Omul, când mănâncă, e dator să respire bucurie. Asta-i legea mea pe care-o impun oaspeţilor. Noi, cei ce-am luptat, avem dreptul să ne trăim viaţa ciugulind numai muguri proaspeţi.

Avem dreptul la recompense şi dacă alţii nu se grăbesc să ni le ofere, ni le acordăm singuri. Suntem o forţă care n-aşteaptă sancţiunea timpului pentru a îndrăzni. Cei dornici numai de triumfuri mici sunt născuţi în luni nefaste sau în nopţile când cucuta se îmbrăţişează cu broaştele râioase. Saltava, vreau să fiu general. Şi pentru că sunt capabil, pentru că posed o inteligenţă ieşită din comun, vreau să fiu general peste toţi generalii, şeful *Departamentului de taină*.

— Departamentul orhideelor cu ochi albaştri.

— Crezi că sună mai poetic?

— Batjocoritor. Aşa cum se cuvine.

Coroniţa, mult prea lungă, îi lunecase, trecând pe deasupra urechilor, pe umeri şi împreună cu fularul de mătase forma un jug de cal lipovenesc. Cu paharul de vodcă ridicat în dreptul frunţii, ca şi cum ar fi invocat luna, care, la rândul ei (îi vedeam bucile prin geam), invoca Siretul şi malurile pline de liliac ca să deschidă uşile strigoilor, stăpân peste inflexiunile vocii, cu faşa imobilă apatică chiar în raport cu ochii în care zvâcneau impulsuri prestigioase, cu minunatul lui păr negru lipit de

ţeastă, fixat parcă într-o bură de argint otrăvit, semăna cu conţii italieni ieşiţi din istorie, purtând vie pe chip doar tristeţea şi dezolarea palatelor părăsite. Dar spre deosebire de ei, Bozar Garofeanu nu inhala timp pierdut ca să-l schimbe în reproşuri mute la adresa prezentului; pedant în mişcări, sever, el riposta abrupt învingătorilor extravaganţa de-a nu emite necontenit pretenţii.

— Forţa de la mine trebuie să emane şi vreau să fiu măgulit. Te iubesc, Saltava, pentru vorbele de azi. Da, cu Scheau lângă picior, sunt Dumnezeu păstrând lângă genunchi, ca o mângâiere, râul său preferat. Dacă nu-ţi place vodca, bea bere neagră, făcută la mănăstire sau vin vechi. Ce mâncări sunt astea, Madona?

Madona, care umbla cu mâna pe butoanele unui casetofon, făcând să se reverse în cabană o ploaie uşoară, spusă de-o orchestră de mandoline, veni în pajiştea de în şi de lucernă deschisă de becurile ascunse în ciorchinii lustrei de cristal, care fura şoapta pocăită a mandolinelor, ca s-o sonorizeze mai iscusit, şi rosti, pocnind din limbă:

— Roşcovi fripţi, hribi ţigăneşti, iuţari, salată de untişor şi de măcriş, cozi de raci, saramură de peşte şi...

— Stai, ceru Garofeanu, să-l lăsăm pe Saltava să guste şi să ne spună el ce mâncare e asta?

Am gustat, dar nu m-am priceput să răspund.

— Ficat şi maţe de morun fripte, mă lămuri Bozar. După ele, totdeauna, să bei un vin locvace. Eu rămân la vodcă. Dă jos coroniţa şi lungeşte-te pe pat. Fă ca mine. Paturile sunt de trestie. Te simţi în ele ca-n găoacea unei luntrii. Madona!

— Sunt aici.

— Adă şi ne pune lângă creştet câte-un coş cu puişori de găină. Grozav ce mă odihneşte piuitul lor mărunt, Saltava. Ridică-te într-un cot şi uită-te niţel la ei.

În coş, o forfotă mică – albastră, roşie, verde, aurie.

— N-am văzut niciodată aşa ceva!

— Confiscaţi de la catedrala catolică. Preoţii îi vopsesc şi-i trec printr-un cuptor călduţ ca să se-nchege vopseaua. Şi-i vând în noaptea Învierii. Răsturnând pe masă o pălărie cu pui de-ăştia, Madona a fost cinstit cu douăj de halbe la *Terasa blondelor*.

— De ce crezi că mă urăşte Madona?

— Obişnuinţă, dezmăţ, viciu. Ura e fumul care-şi pierde pasărea, Saltava, şi pătrunde-n lapte, când îl uiţi pe foc şi-i dă gust nemaipomenit. E jocul vântului pe-un gorgan, când ies puii de prepeliţă să-nveţe zborul. Eu, când urăsc, sunt vulturul pândind în grâu. Plin de miresme şi de pofte.

— Cu inima împietrită.

— Exact, Saltava. Cu sufletul vânăt ca furtuna. Trei lucruri le fac cu dragoste, Saltava. Unu. Când moare-un ţigan tânăr din satul Golăşei, raionul Brăila, mă duc la-nmormântare.

Ţiganii înainte de-a-l băga în pământ, încing o horă, doi inşi iau mortul pe umeri şi-l joacă. Îl petrec, ca să nu se-ntoarcă să le strice somnul. Eu stau în mijlocul horei, pe scaun. Şi ştiu că lor nu e le frică de mort, ci de mine. Asta-mi dă ameţeală. Mortul, chiar dacă înviază – şi odată, unul a înviat în horă, căci nu murise cu adevărat, şi i-a-ntrebat p-ăia de lângă el, ce dracu aveţi, mă baragladinelor, de mă săltaţi atâta!? – nu-ngrozeşte pe nimeni. Acela a înviat dar n-a mai fost luat niciodată în seamă ca om viu. Putea să-i împingă pe ăilalţi, să le pună piedică sau chiar să-i bată, nimeni nu zicea nimic, pentru că el era un mort blestemat, care se-ntorsese din lumea neagră ca să se răzbune pentru nişte batjocuri neştiute şi care, până la urmă, avea să se care în fundul pământului. Dar când mă văd pe mine licăreşte-n ei frica şi repulsia. Eu sunt puterea. Care s-a târât pe brânci prin noroaiele Europei şi care – fii atent, Saltava, asta e a doua mea plăcere – în fiecare zi de 9 mai, beau încă o gură de moarte. Cea mai autentică. În ziua aia caut un tovarăş sovietic de la Consulatul comercial sau pe unul din

vapoarele intrate în port, dacă e nevoie, mă duc până la graniţă, care-i la 8 kilometri de oraş şi întreb: cine dintre voi, tovarăşi, a fost în război? Îl iau şi-l aduc cu mine la ceainăria din Piaţa Tecuci, acolo amestecăm într-un pahar spirt şi benzină şi dăm amestecul pe gât, juma-juma, în cinstea tanchiştilor.

— Dar noi am fost infanterişti!

— Infanteriştii care-au luptat la adăpostul tancurilor. Spirt şi benzină, adică ceea ce se turna în rezervoarele tancurilor ruseşti, spre sfârşitul războiului, când aproape nu mai existau carburanţi.

— Trebuie să ai maţe de fier pentru treaba asta.

— Zi mai bine că trebuie să n-ai maţe deloc pentru cocteilul acesta.

— Şi-atunci de ce-l bei?

— Pentru ca să vadă lumea. E strict necesar. Faptul acesta dă amploare prieteniei româno-sovietice.

Madona apăru de la bucătărie, purtând două fructiere – struguri, smochine, banane, vişine congelate – şi lălăind pe nări:

— Şaizeci de raţeee allbbeee.

— Mulţumesc, Madona. Ştii să fii la capul podului, fix când e nevoie de tine, îl lăudă Garofeanu. La cea de-a treia mea bucurie, vreau să fii martor, Saltava. Dar ia spune-mi, tu eşti însurat?

— Nu.

— Madona, strigă el, ce faci acolo pe coridor?

— Beau o gamelă de cafea.

— Stinge luminile şi aprinde lumânările de pe masă. Aprinde şi câteva aşchii de lemn aromat. Plutonier Saltava, bagă-l în mă-sa pe Alexandru Măicăneşti. E un tip în derivă. Trebuie să-i distrugem pe toţi duşmanii comunismului. M-ar surprinde să gândeşti altfel. Superb pâlpâie lumânările astea. Patru nimburi de ninsoare, un vis care se ţese. Nu-ţi face impresia că împrejurul lor alcătuieşte destinul drumuri necugetate? Madona, piei

de-aici, eşti un capsoman. Fugi şi joacă-te cu câinii. Pe lângă Scheau mai am, Saltava, doi grifoni – Nathalia şi Baghira – să-i scoţi, Madona în padoc, să se-ncârlige. Trap! Ca înfăţişare sunt un meridional prezumţios, ineficient în planul sentimentelor durabile, dar – decepţie – sufletul meu se simte stăpân pe el numai în panica iernii. Noi, românii, purtăm în cerul gurii inelul de gheaţă rupt din axila crengii de salcâm. M-am însurat cu Imola din pricina zăpezilor. Urcam, din Sinaia, cu schiurile în spinare, pe cărarea de sub castelul Pelişor, în munţi, chiar pe Drumul schiorilor. Era în zori, viscolu-şi înşira maţele pe gard, făcea tapaj în brazi, înăbuşea tufişurile. Îl tăiam ţinând umărul curmeziş şi mestecând ciocolată. La intrarea în Pelişor, pe acoperişul corpului de gardă, o femeie. În picioarele goale şi c-o pătură adunată pe umeri. Strig, ea-mi face semn cu mâna să mă depărtez, nu pot, viscolul – în curtea castelului, apărată de brazi uriaşi, încă nu fierbea îndrăcit – clocea şi arunca avertismente că va infecta curând întreg pământul, va rupe, va strangula, va distruge. Am proptit schiurile de unul din cele două tunuri decorative care străjuiesc intrarea şi-am sunat la singura uşă de la etaj. Mi-a deschis o doamnă drăguţă, agitată, puţind a parfum ieftin. Sunt cutare – îi arăt legitimaţia – trebuie să vorbesc imediat cu soţul dumneavoastră. Singuri! Ăla, unu subţire, sprinten, congestionat şi transpirat, intuieşte numaidecât scopul vizitei mele, o împinse pe nevastă-sa în odaia de-alături, răsuci cheia în broască şi-n timp ce eu ieşeam în balcon, o prindeam în braţe, o aduceam în casă şi-o dezmorţeam cu două guri de rom pe femeia surprinsă de altă femeie la bărbatul ei şi evadată pe acoperiş cu o clipă înainte de-a fi prea târziu, acela-i scotea dintr-o debara rochia, paltonul, cismele şi şalul indian îngrămădite înăuntru cu piciorul şi avea tupeul, ajutând-o să se îmbrace, s-o sărute, s-o mângâie, s-o îmbrăţişeze şi totodată să susţină cu mine o conversaţie din care nevastă-sa,

trăgând cu urechea dincolo de uşă, trebuia să înţeleagă că el luptă să-l scoată nevinovat pe un salariat al castelului, urmărit pentru activitate subversivă. „Nu, nu, tovarăşe ofiţer, nu există în toată curbura Carpaţilor om mai cinstit ca acesta!” – şi ţopăia, se lăsa pe vine, schiţând figuri de cazacioc, îmi trimitea bezele şi-şi înfunda nasul în cismele Imolei şi-l saluta pe Dumnezeu din icoana pusă între două sorcove: „Exişti, bătrâne Domn!” N-am mai urcat în munte. Imola, pe care-o salvasem de la scandal, insulte, jigniri şi tot cortegiul de mizerii aglutinate, bârfe, şoapte veninoase, chicoteli isprăvite-n tuse artificială, gesturi sfidând neruşinarea şi neruşinarea plutind ca pete de grăsime în privirea bărbaţilor respinşi, amânaţi sau neluaţi în seamă – pentru că nimeni nu iartă trupului unei femei că s-a pârjolit în viscol pe acoperişul altuia – m-a dus în camera ei din Casa grădinii, deasupra Pelişorului. Mirosea nemaipomenit a foc încins zdravăn. Cenuşarul, lada de lemne de lângă sobă, aroma cafelei, viscolul căutând vulpi în horn (iar *eu*, *Cezar Saltava*, *în celălalt pat de trestie*: *o acţiune are mari şanse de izbândă*, *purtată de oameni mediocri*, *femeia e războiul pe care-l pierdem mereu*; *flăcările lumânărilor sunt patru lalele care-şi scurtează existenţa căutându-şi bulbii*, *bogăţia iniţială şi eternitatea pământului olandez*, *în urmă cu trei secole aş fi traficat cepe de lalea*) şi ne-am iubit patetic timp de o săptămână, te asigur Saltava, apoi am coborât să ne cununăm. Şi o săptămână întreagă, un lup adulmeca în viscol. Lângă mine, sub braţ, zeiţa zăpezilor şi dincolo de geam, ca un blestem, un lup tânăr care mă urmăreşte mereu când ninge, în fiecare clin de pădure, pui de lupoaică făcut, cu cine crezi?

— Cu un ţap negru. Rupt şi înfulecat după împerechere.

— Nu, Slatava. Conceput, în neîngăduinţa firii, cu omul care-o scosese pe Imola pe acoperiş. Laşul acela netrebnic trebuie să fi avut o clipă de vigoare, cândva, şi

negăsind nimic, ademenise cu o halcă de berbec lupoaica, şi ea, înfometată, îl primise dăruind speţei sale un lup după chipul şi asemănarea lupilor, dar plin de lături omeneşti: pânda abjectă, viclenia iritată, dorinţa tulbure de-a încălţa ghete şi de-a muşca numai la adăpost de pedeapsă şi pofta de-a urla şi de a-şi rostogoli ecoul în dragostea altora, când e fericită şi făgăduitoare. Două nenorocite de bube căscându-se pe guşa luceafărului.

L-am întrerupt.

— Şi pentru că nu poţi împuşca o obsesie, l-ai reţinut pe tipul acela din Sinaia.

— Calomfir Ionescu, îi zice. L-am reţinut, da, o singură zi. Cât să-l vadă un manglitor din Ploieşti. Pe urmă am ordonat să fie eliberat. Dar de atunci îl am mereu cu mine. E aici. Madona, mănuşile! Hai, vino, Saltava, să iei parte la cea de-a treia mea bucurie.

Trecurăm în coridorul îngust dintre bucătărie şi odaia de dormit a lui Madona (o fereastră rotundă, cu trei ocoluri de alamă se deschidea pe acoperiş şi se vedea o creangă de cireş pulsând ca o boare de veghe peste somnul lui Scheau), o uşă trucată lunecă, deschizând un coridor subţire (lemnul absorbind lemnul în inelele vârstei) şi intrarăm prin el pe o terasă largă, cu pereţii orbi, plaţi, cu podeaua murdară, plină de jolituri de bocanc, mucuri de ţigară, chibrituri stinse, capace de bere, străpunsă pe o latură cu coarba sau cu burghiul – am numărat unşpe găuri, dar numai zece bastoane odihnind în ele, al unsprezecelea, frânt în bucăţi, fusese azvârlit pe o canapea de muşama verde fixată în mijlocul încăperii, la o distanţă de câţiva metri de şase bărbaţi de gumă, care, cu puţină hrană şi îngrijire s-ar fi transformat probabil în fiinţe pline de roua vieţii.

Bozar Garofeanu înaintă sobru şi meticulos (nu-l priveau reacţiile mele, era de la sine înţeles, ca o „garanţie” a legăturii noastre, că eu ştiam că ăia sunt duşmanii lui netrebnici, dispreţuitori şi perfizi), ridică

mănuşile şi, jart! jart! îl plesni peste obraji pe omul de gumă din stânga şirului, singurul conceput şi cu sex, deci, fără nici o îndoială, Calomfir Ionescu, iar în clipa aia, la spatele meu, Madona urlă într-un tâlv: hau! hau! hauuu! – lupul tânăr din însemnările Imolei, lupul deşirând iarbă din muntele urii şi semănând-o-ncifrat în ninsoarea abundentă de la porţile Pelişorului, lupul ezitant în amurgul zilei şi ţeapăn pe picioare în clăbucul zorilor, pigmeu neîndurător, prezent la scadenţă, şi cu naştere repetată, ca un copil născut de neleapcă la şapte luni.

— Dar pe ceilalţi, Bozar?

— Pe cei patru legaţi la ochi, scuză-mă, nu pot să ţi-i arăt.

— Pe-ăilalţi cinci cum i-ai dus la Ploieşti ca să-i vadă deţinutul acela şi să le coasă chip din gumă?

— Faci parte din vreo lojă, Saltava?

Un clopot umbla desculţ pe prispele satului de dincolo de Siret. Se ducea, plin de abnegaţie, până la colţul caselor, se întâlnea acolo cu lighioana spaimei lui şi se întorcea mormăind, dar nevătămat, fiindcă iar o lua de la capăt.

— L-am dus pe el cu mine ca să-l vadă. Ura ne desăvârşeşte.

— Al şaselea.

— Pin Arambaşa, deviator de dreapta.

— Nu mai reprezintă nimic. De ce nu-l elimini din galerie?

— Ah, mi-ar fi plăcut să fie mai mare. Să cadă încetul cu încetul – şi-l izbi cu pumnul în burtă. Nagaica, porunci, şi Madona i-o aduse. El nu merită onoarea mănuşii, Saltava. Bâta şi parul. Plus broaşte la subsuoară, fiindcă de nimic nu-i e frică pe lume ca de broaşte. Am fost aghiotantul lui. În fiecare dimineaţă, înainte de-a se lăsa bărbierit, mă punea să-i iau pulsul frizerului. Se temea să nu-i taie acela gâtul cu briciul. Idiotul de frizer, de zece ori mai urât ca Madona şi mai tâmpit...

— Azi o să-i dau foc scaloiului ăstuia de gumă, replică Madona, fiindcă de câte ori ajungeţi în dreptul lui mă jigniţi.

— Să-l pui să ardă sub fereastra lui Saltava. Până la urmă, netrebnicul de bărbier a ajuns să taie-o beregată, dar nu pe-a cui trebuie, şi-a tăiat-o pe-a lui. Eram la mare şi nevastă-sa se încurcase c-un grănicer din paza de coastă. Am scuipat pe el mort, pentru c-ar fi putut s-amâne rostogolirea în neant pân-a doua zi dimineaţă şi să-nceapă să moară prin a găuri întâi altă beregată pe care-o lustruise, îi scărpinase grăsimea şi-o revigorase cu parfumuri aspre de contrabandă, ani înşir, încât chiar ar fi avut dreptul s-o scobească cu briciul şi să plece frământând în buricele deştelor un hartan de şorici. Disperaţii, iată, mor prudent, ca documentele diplomatice, mor plini de scrupule, parca-ar vrea să ne lase moştenire un cod al moralei, iar nătângul ăla, murind, nici măcar n-a izbutit să ne tulbure seara de dans, organizată, ca de obicei, în magazia de cartofi – cinci vagoane de cartofi cruzi, care scădeau zilnic cu două sau trei camioane şi iar creşteau la loc, conform legii consumului şi aprovizionării trupelor, îngrămădiţi probabil peste o căruţă de şobolani de stepă, un foc de lemne aruncate de mare pe Plaja târfelor, în spuza jarului cartofii îndulcindu-şi miezul, rumenindu-şi coaja, iar în uşa magaziei, Juja Arambaşa.

Pin o alinta cu numele Vicleşug („micul meu Vicleşug”) – neagră sub luna smintită, cânta la acordeon tangouri argentiniene, lasoul, cuţitul cu plăsele de sidef, rachiul păstrat în dovleci, sânge, suspine violente şi mult timp vechi. Pin trăise, tânăr, în Crucea de piatră, deşertând ligheanele în canal şi probabil că tot de-acolo o luase şi pe Juja, cadenţa cântecelor o trăda, luneca în glasul ei un susur de tristeţe dezmăţată, dorul după o rană care n-ar fi trebuit să se vindece, pentru că era mai vie decât viaţa, scânteia păgână şi jalnică a celui ce strigă cu limba

uscată: daţi-mi să mai respir două guri din aerul de demult. Cântând, Juja se ducea departe îndărăt, în matca unei lumi strălucind de iluzii, de aşteptări, dăruiri şi stârniri frenetice, sau groteşti şi artificiale, iar când se întorcea nu mai nimerea niciodată în locul lăsat gol – lanţul şi găleţile căzuseră în fântână – şi căută o altă gaură în fagurele timpului prezent, pe care, ocupând-o, îşi pierdea identitatea şi pierzându-se, se scutura de toate paiele şi pleava pătrunse în carnea ei la fiecare seceriş al distrugerii dogoritoare şi se răsturna toată-n cântec, ca şi cum şi-ar fi lepădat veşmintele, ca să se amestece întreagă şi goală şi cuprinsă de-o lăcomie blajină în dubla seninătate a nopţii de vară: lumina stelelor neconturată, trăind parcă numai din înjurături, ca un emigrant într-o ţară potrivnică şi tenebrele verzi ale mării. Aria din faşa magaziei pe care Pin Arambaşa o mătura, seara, cu mături de pelin, mirosea a vară coaptă în toate pliurile, robustă, doldora de seminţe, tăvălită prin râpe, nevlăguită, întârâtată, sordidă, leneşă, dormind puţin şi încordându-şi nemurirea cu triumful instinctelor, cu şalele grase, îngâmfată, generoasă, ţinând toate uşile deschise şi casa vraişte, abjurând de la orice credinţă.

Mâncau cartofi şi-i sărau cu sare linsă de pe umerii Imolei. Juja, zisă şi Vicleşug, sta ca un pârâu negru sculat în picioare şi rezemat de stâlpul magaziei, învelită parcă în sticlă gofrată (luna creştea cu solzi) şi cânta năvalnic (unghiile de la mâini, vopsite fiecare în altă culoare, păreau nişte fluturi care i-au fost aşternuţi pe degete cu obligaţia să-i păstreze ameţiţi de vrajă, să închipuie cu ei curcubeie, să le rupă şi să le adune la loc), dar nu cânta pentru cei din jur, sau nu numai, cântecul era şi un dar pentru perechile ce se iubeau pe Plaja târfelor, în tăcere – cei fugiţi din umbra bisericii conjugale în mierea desfrâului, sau a posibilei regăsiri – şi mai cânta şi pentru puiul de lup care gonea prin lumina mării sau prin podul lui Bozar Garofeanu, viteaz, învolburat, lingând sare din

clipele valurilor – coada lui era un peşte, lufar sau rechin pitic, rechin de Marea Neagră, nările, două scoici încărcate de vuietul sângelui din prăsila oceanelor, lupul mărilor înfuleca berbeci cu lâna neprihănită şi gonea mereu, nesătul şi nu ajungea ţărmul, fuga lui era pe deasupra timpului sau a veacurilor, iar urletul lui era numai în Bozar.

— Imola!

— Ascult, doamnă.

— Citeşte din cartea asta pasajul subliniat cu cerneală roşie.

—... Soldaţii romani din Durostorum în Moesia inferioară, îngână Imola (suntem în Moesia inferioară, suntem în aceleaşi locuri, adăugă jovial Pin Arambaşa), celebrau în fiecare an Saturnaliile în felul următor. Cu treizeci de zile înaintea sărbătorii, trăgeau la sorţi, dintre ei, un bărbat tânăr şi frumos pe care-l îmbrăcau în haine regeşti, făcându-i să semene cu Saturn. Astfel îmbrăcat şi urmat de o mulţime de soldaţi, flăcăul se plimba prin mulţime, având toată libertatea să-şi dea frâu liber pasiunilor şi să guste orice plăcere, chiar dacă ar fi fost dintre cele mai josnice şi ruşinoase. Domnia sa era veselă, în schimb era scurtă şi sfârşea tragic; căci, odată cu scurgerea celor treizeci de zile şi cu sosirea sărbătorii lui Saturn, îşi tăia gâtul pe altarul zeului pe care-l reprezenta”.

Imola înapoie cartea cuiva aşezat pe movila de cartofi şi râse încet; aşa se scutură pelinul. Nu spuse o vorbă, dar întinse mâna bâjbâind, ca şi cum ar fi vrut să mângâie pe cineva. „Puiul de lup” – şi roata pornise. Se spărseseră sevele din lemn, se tăiase drumul în pantă, şchifuiţi, zece mânji de aramă şi doi cai negri aşteptau în hamuri, la docar, şi roata intră pe capătul de osie gol. Puiul de lup, pentru prima oară pe mal, lingea sare de pe mâinile Imolei. Şi iar strigă cineva:

— Imola!

— Ascult, doamnă.

— Pălăria cu biletele e pe arie. Eşti cea mai tânără, ai dreptul să-ţi încerci cea dintâi norocul.

— Şi se va sfârşi cu moarte, doamnă?

— Nu.

— Atunci care-i miza jocului?

— Bucuria. Cel care va ieşi rege va trăi cum doreşte şi noi îl vom ajuta. El va porunci şi ceilalţi îi vor arăta supunere oarbă. Trebuie să trăim violent.

— În afară de Juja mai erau pe arie sau în magazia de cartofi alte trei femei cu bărbaţii lor, poate ei instigaseră la jocul acela barbar şi superior prin spargerea constrângerilor – niciodată, Saltava, nu poţi să dai peste începutul adevărului, m-am lovit de asta în toate anchetele, talerul are la obârşie nu două, ci douăşpe feţe – dar luna vomita vârcolaci pe jos, pe Plaja târfelor, cineva, o ţigancă poate, pentru că tăcuse acordeonul, se pornise ea să cânte. Apoi Imola a tras şi n-a câştigat. Apoi am tras şi eu şi tot n-am câştigat – şi de-aici înainte, Pin Arambaşa a adus vin. Madona, ia un cuţit şi răscoleşte-i măruntaiele. Învârte adânc. Şi scuipă-l în ochii ăia de porc.

Vinul mirosea şi el a pelin şi, bându-l în umbră bărbaţii îşi lingeau buzele, se spurcau în gând şi se desfătau cu Imola, o întindeau în culcuşurile de muşchi de pe Plaja târfelor, aţâţaţi de gemetele perechilor gâfâind în buruieni sau rostogolite pe nisipul stârnit de vânt şi adulmecat de lupul tânăr, coborât din nou în ape, unde lătra, hrănit de titanii mărilor, cu botul înfundat în spumă, şi trăgând c-o gheară pe pieptul lui Bozar o moarte măruntă, ascuţită, lăsând urme falnice. A câştigat Juja şi era clar că ăilalţi umblaseră cu mâinile prin zăpada îngheţată şi că ea avusese dintotdeauna biletul acela între clapele acordeonului.

— Porunceşte, Vicleşug, a îndemnat-o Pin Arambaşa. Şi fii imprudentă, dacă se poate chiar exemplar de imprudentă.

Juja s-a îndreptat spre Imola, i-a smuls câteva fire de aur topit din cascada părului căzut pe umeri, şi-a învăluit în ele degetul arătător de la stânga, apoi i le-a atârnat lui Bozar la ureche.

— Ca să n-auzi suspinele nevestei – şi şi-a încolăcit braţele de gâtul lui. Alege: magazia, plaja sau tufele de dafin.

— Turnul farului părăsit, a fixat Pin Arambaşa. Ăilalţi l-au susţinut.

— Turnul farului. turnul farului.

Îmbarcaţi în două maşini, au plecat spre farul vechi. În drum, sub răzoarele cu tufe de dafin, farurile le-au dezvelit locul unde-şi tăiase beregata frizerul lui Pin Arambaşa. Dobitocul murise la amiază, ora şi minutul care împart ziua în două părţi egale, judecând de la răsăritul până la apusul soarelui, ca şi cum ar fi întârziat în lume până la patruj de ani ca să demonstreze că o zi poate fi împărţită în două cu briciul, ca un măr. Jumătatea dintâi fiind destinată infernului luării unei hotărâri, jumătatea a doua necunoscutului trufaş, dătător de linişte, dar totodată şi arhanghelului răzbunării. Ca şi cum, dac-ar exista, arhanghelul acesta şi-ar trage spada să se bată şi să învingă un grănicer din paza de coastă, sufocat de căldură şi înghesuit sub un umbrar de posesoarea unui bilet câştigător la toate loteriile şi care nu fusese niciodată amestecat într-un vraf cu bilete necâştigătoare, şezând dintotdeauna în poşeta sau în palma unei târfe.

— Şi Imola? l-am întrebat eu, în timp ce Madona lua în cârcă pe Pin Arambaşa de gumă şi-l târa afară.

— A tăcut. Considerând că am dreptul la o compensaţie. O salvasem aproape goală de pe acoperişul unei case. Saltava, cum să-şi simtă virtutea lezată!? Ne-

am urcat în far, scara de fier, în spirală, fusese frecată cu gaz, iar sus fusese întinsă o saltea. Totul aranjat din vreme, punct cu punct, orânduit până-n ultimul amănunt, chiar şi ligheanul, specialitatea şi vocaţia lui Pin Arambaşa. Jos, Pin Arambaşa şi un avocat fixaseră farurile maşinilor pe trupul farului; le stingeau, le aprindeau; marea izbea în tălpile de piatră; vântul rotea năluci de porumbei sălbatici; în ugerul mării pulsa abjecţia zădărniciei şi infamia sângelui înţepat de dorinţe; farurile, iritate, semnalizau: bucurie, bucurie, arboraţi micul şi marele pavoaz!; galop în pereţi, vânt născut în fântâni şi aruncând bufniţe pe geam; ţâţe mirosind a calcar năduşit; funie scămoşată în cerul gurii; dansul şoarecilor în magazia de cartofi; şi Dumnezeu venind cu Imola de mână: sunteţi egali în coşmaruri; migraţia păsărilor; sala cavalerilor paladini; umărul muşcat de câini; sculptate de trăsnet două trunchiuri de peri sălbatici cad şi.

— Bate-mă, Bozar, plesneşte-mă!

Mai târziu, la Bucureşti, căci Juja a înţeles să nu abdice de la tron, când venea, aducea un frâu de ponei, curele noi împletite cu alamă, şi-l punea să-l croiască cu el, mult, repetând fiecare lovitură, şi-i săruta mâna, dar în seara de-nceput, Bozar nu a îndrăznit să-i rupă fălcile.

Femeia cea mai teribilă, Saltava, monstruoasă, posesiunea şi duplicatul ei, sfidare aruncată-n piaţa armelor tuturor impostorilor.

— Şi Imola?

— Un tub de tristeţe albă. Şi o morişcă de aplauze. Intrase în joc sau se lăsase târâtă, ceea ce-i cam acelaşi lucru, îmbrăcase tunica acceptării şi domina întregul grup, cerând scurtarea domniei, apoi o nouă tragere la sorţi şi apoi eşafodul. sper că Vicleşug s-a comportat superb, mi-a spus la culcare şi am adormit fără să-njurăm sau să preamărim lumea – povestea îndurării, înţelegerii şi absolvirii – iar după miezul nopţii a început să plouă. Violent. Torenţial. Marea Neagră explicându-şi numele.

Smulsă de vânt şi azvârlită, o lişiţă nea spart geamul. Ne-am pomenit cu ea în pat – un bolovan de negură vie, zbătându-se urgisit. Ai curaj să sugrumi o lişiţă speriată, Saltava? Eu n-am avut. Imola a izbucnit în plâns. Orologiul femeilor bătând confuz măsurile pedepsitoare. Lacrimile sunt, totuşi, limanul consolării... Am luat lişiţa şi-am dus-o în tindă (locuiam o căsuţă de paiantă care slujea de obicei de depozit pentru butoaiele cu piersici destinate rachiului, dar recoltatul piersicilor încă nu începuse), gândind că, dezmeticindu-se, avea să-şi dea seama că e prinsă în lanţurile de hârtie poleită şi va sări peste prag, lăsându-se din nou dominată de legea inextricabilă a păsărilor: devoţiunea zborului. Ploaia, isprăvindu-şi enunţul solemn, se risipea acum mărunt, cu o frângere melancolică, suind de pe mare în stepă, bolborosea mărunt la streaşină, fâşâia în iarbă, anula în şoaptă sentinţele dictate de tunet în clipele de mânie. Am făcut doi paşi pe prispă. Un stol de pescăruşi cădea în picaj pe faţa mării. Puiul meu de lup dormea, învelit în ape. Un tren, departe, ritma nedrepte despărţiri: te duc, te duc, te duc.

— Garofeanu! Vino la mine! Chiar mă pregăteam să-ţi bat în geam.

Mă strigase Pin Arambaşa. Iar eu tocmai mă pregăteam să-mi aprind o ţigară.

Sta în mijlocul pajiştei, sub clopotul umbrelei, îmbrăcat doar în pijama.

— Bozar, dragul meu, de mult, de când eram copil, nu mi-am mai făcut nevoile afară, pe iarbă verde. Ia şi ţine-mi umbrela cât mă deşert, nu vreau să mă plouă, că mă trec fiori de gheaţă prin şira spinării şi nu mai am nici o plăcere.

Am luat umbrela şi l-am ocrotit de ploaie, stând drepţi şi cu faţa spre mare. Atunci mi-am ucis sau am recăpătat un sfert de zodie ucisă. Avocatul acela de-i era prieten lui Pin Arambaşa şi nevasta lui şi alte două perechi care priveau pe geam, aburind sticla şi ştergând-o cu poala

cămăşii de noapte, vor păstra în fundul ochilor, sau tipărite în os, nu şomoioagele de iarbă udă, rupte scurt, cu migală şi plăcere întârziată, cu care s-a şters Pin Arambaşa, ci frica, disperarea mea că s-ar putea ivi la geam şi Imola, şi chiar s-a ivit, dar nu la geam, ci în uşă, şi a strigat, Pin, naiba să te ia, merită, zău, să facă omul concediul cu tine, şi după aia mi-a fost frică numai de puiul acela de lup, să nu mă ia la vânătoare. A ieşit, dar nu venea spre mal, se rotea prin pâcla de la împerecherea mării cu cerul, aruncând din gâtlej melci de stâncă, aşchii de lemn desprinse din corăbiile scufundate şi chiar câte-o gură de rom. Pin Arambaşa gemea mulţumit, cu maţele curăţate: „îţi clănţănesc dinţii, Bozar, te-a răzbit frigul?” Dinţii, clănţănindu-mi, traforau în lemnul dur al răbdării alt şir de dinţi, dublându-se singuri c-un accesoriu viguros, capabil să înscrie cearcăne costisitoare şi să lase urme de neşters oricărui om de pe faţa pământului. Dar e bine să ştii că l-am şi iubit mult pe Pin Arambaşa. Prin el am intrat, m-am rotit şi-am cules miere în ţarcul zeilor. El m-a suit pe scenă şi m-a distribuit în roluri principale: „du-te şi creează-mi Prinţul de rouă”.

— Prinţ? Care? De ce?

— Prinţul de rouă.

— Servit cu tacâmuri scumpe?

— Mâncând cu lingura adusă de-acasă. Prinţul de rouă e cea mai ascunsă izbândă a mea.

— Domnişoara Irina, în holul acesta ar mai încăpea, uite acolo sub arcade, o tufă de caprifoi care-i Mâneca Maicii Domnului, spuse Prinţul de rouă, continuând să se legene în balansoar.

— Deci dumneavoastră veţi conduce operaţia! se miră ea.

— Voi lăsa hăţurile în mâinile ăluilalt.

— E aici, cu toată ceata. Se pregătesc să-mi facă o surpriză.

— Ah, trebuia să vin după.

Uşa sculptată, ducând în coridorul către bucătărie, se deschise, ronţăind în balamale supunere uleioasă şi în cadrul ei se iviră, înşiraţi în monom, şapte pitici. Se opriră brusc, chiar la poala scării interioare care suia la etaj, având fiecare treaptă o păpuşă curtată de-un pitic de porţelan sau de lemn lustruit. Nu ştiai care sunt aievea: cei de pe scară, surprinşi în atitudini galante – clipa premergătoare dezlegării vrăjilor şi a primei lovituri de gong vestind deschiderea grotelor din basm – sau cei opriţi în gâtlejul coridorului, neclintiţi, imperturbabili în costumele de pânză subţire, vopsită ţipător, pe care un curent de aer tăios, păstrând o vagă mireasmă de muguri crăpând în izbânda serii le mişca uşor. Toţi la un loc dezvăluiau chipuri fanate: alcoolici deprimaţi, sorbiţi de lumi sfârşite în nopţi de lăcomie criminală. Dar mai cu seamă cei din gang apăreau ca şapte făpturi pipernicite conţinând o esenţă lividă – batjocură crucişă, energie a firii închegată în adversitate, abjecţie sau indignare nerostită şi ascunsă sub o prefăcută predispoziţie spre somn. Instantanee confuze sau presupuneri estompate, reuşeau să arate vii datorită exclusiv eşarfelor, dantelelor şi horbotelor mişcate de şuviţa de aer curgând pe sub uşi.

„Ce pline de rod sunt podgoriile întunericului, primăvara!”, îşi spuse Prinţul de rouă, dar cu glas tare spuse altceva:

— Am ştiut dintotdeauna că la temelia opririlor neaşteptate stă un om puţin mai mare decât un ghimpe. Vă salut, domnilor şi vă asigur că sunt bucuros să mă aflu în plină poveste de primăvară.

— Prinţul de rouă, îl prezentă Irina.

Fluturii de iasomie de pe chimonoul ei pâlpâiră din aripi.

— Încântaţi de cunoştinţă, vorbi piticul din capul şirului, scuturând tichia cu ciucure. Noi suntem furnizorii nutreţului ce li se dă copiilor să doarmă. Excelenţă, şi eu sunt de neam nobil, sunt Piticul-de-Polen, prinţ uzurpat.

Răspund acum la un nume de ocară: Nuni Robicek, sub care încasez ghionţi, palme şi dupaci de la clovnii din circ, dar mama mea a fost regina liliputanilor din Balcani. În loc de inimă, eu, singurul din lume, port gălbenuşul de ou al păsării-liră cu care m-a conceput mama, pe când se afla într-un turneu la tropice. Nu pot transmite moştenire această forţă, însă copilul femeii cu care mă voi împerechea va găsi o comoară de argint, albuşul neintrat în alcătuirea inimii.

— Prinţe-de-polen.

— Prefer să-mi spuneţi Nuni Robicek. Numele vulgare subliniază obedienţa.

— Ei bine, Nuni Robicek, sunt femei care refuză argintul ca fiind în neconcordanţă cu superbia lor.

— Cu acestea e obligatoriu să întinzi jocul pe aur. Vreţi să veniţi puţin cu mine? Aş dori să vă pun o întrebare fundamentală.

— Cu plăcere.

Holul, spre stânga, se isprăvea într-un simulacru de capelă încarcerată umbrei şi tainelor şi iluziilor sacrosante. Se potriviră în colţul ei cel mai afund, sub icoana răstignirii – piroanele din palmele lui Isus ardeau în foc, coroana de spini scăpărând în respirări roşii, vorbea învăluit de sentimentul măgulitor al suferinţei, iar smochinul schilod, cu crengi rare, din hârdăul pus chiar în mijlocul capelei, ca să împrumute întunericului o nuanţă de noapte de la malul mărilor orientale, nu-şi îndeplinea menirea. Nuni Robicek pocni din deşte şi piticul rămas frunte de coloană primi de la spate o vârtelniţă în miniatură pe care-o fixă cu butucul pe scara păpuşilor. O puse în mişcare, dând un bobârnac în una din stinghiile împodobite cu clopoţei. Sute de ţurţuri de gheaţă crăpară-n sunete zimţate. Irina, în capul mesei de lângă fereastră, simţi în mâini un tremur dulce – umbletul neastâmpărat al sângelui împlinind nouăşpe sau douăj de ani, paloarea frunzelor de lămâi sărutate de lună,

invizibila bravadă a lunii aprilie, perdele de mătase pâlpâind peste jumătate de veac viitor, aurora îmbujorând valize nedeschise.

— Excelenţă, zise Piticu-de-polen, acum nu ne mai aude nimeni, puteţi să-mi spuneţi ce căutaţi aici, în casa pentru care eu plătesc chirie?

— Am intrat, fiindcă am zărit-o în balcon pe domnişoara Irina. O poveste exotică, răspunse Prinţul-de-rouă, iritat de tonul agresiv cu care-i fusese adresată întrebarea.

Lacătul alburiu, perseverent, din muchiile şi încuietorile masive ale Bibliei fraterniza ridicol cu scânteierile poznaşe ţâşnind din cele trei decoraţii şi cinci barete atârnând pe pieptul lui Nuni Robicek.

— Prinţe-de-polen.

— Nuni Robicek. V-am mai informat.

—. ca să fiu unde ar trebui, sunt nevoit să întârzii un timp aici.

— Doi prinţi, chiar uzurpaţi, sunt în fond doi regalişti. Numiţi c-un termen republican îngrijorarea nobilă care vă apasă.

— Domnişoara Irina-mi datorează bani.

— Ah, vechile coşuri de cristal în care se păstrau bomboane presărate cu petale de trandafiri.

— Bani mulţi.

— Altceva?

— Nimic.

— Vom trata. Prieteni, se întoarse spre ceata piticilor, mânji neajunşi cai, pinguini rotiţi în somn de caraşii bâlbâiţi, sunt singurul dintre voi construit pe scheletul celei mai frumoase păsări. Oasele mele de sare compactă (fără sare, excelenţă, gălbenuşul, de ou al păsări-liră n-ar rezista) suferă, indignate, sub privirile voastre iscoditoare. Depuneţi-vă ofranda şi plecaţi. Un moment, continuă el, fulgerat de-o idee hazlie. Sunteţi bun, Prinţe-de-rouă, să-i întremaţi, citindu-le un psalm? În genunchi, prieteni.

— ”Nădăjduit-a spre Domnul, izbăvească-l pe el, că-l voieşte pe el” – rosti Prinţul-de-rouă. „Că Tu eşti Cel ce m-a scos din pântece, nădejdea mea, de la sânul maicii mele”. „Spre Tine m-am aruncat de la naştere, din pântecele maicii mele, Dumnezeul meu eşti Tu”. „Nu Te depărta de mine, că necazul este aproape şi nu este cine să-mi ajute”.

Prinţul-de-rouă, isprăvind, se lipi cu fruntea de coperta Bibliei.

— Prinţe, spuse Irina, mai mult în şoaptă, sărutaţi Sfânta carte de parcă i-aţi sorbi întreg duhul.

— Gata, strigă Nuni Robicek, aţi ascultat molitva pentru porumbeii sălbatici, căraţi-vă! Sunteţi teribil, prinţe!

Tăcuţi şi tăvălugind, îndărătnici ca o molimă, aerul şi distanţele, cei şase pitici lăsară pe masă, în faţa Irinei, câte-un degetar, un buchet de violete şi altul de brânduşe şi se mistuiră, în târşâit de paşi, în partea necunoscută a casei, poate în subsol, poate în crăpăturile pământului, poate în ascunzişurile firii.

În întunericul posac de roşcovă seacă al capelei, răsună iar glasul lui Nuni Robicek.

— Urâţi şi scârbos de ascultători, scâlciaţii mei prieteni, nu-i aşa, prinţe?

— Mi s-au părut foarte sprinteni.

— Puah! Nişte băşici de porc. Irina, ce sumă datorezi Prinţului-de-rouă?

Nuni Robicek veni şi se urcă pe scaun, lângă şemineu. Se ţinea cu palmele amândouă strâns încleştate pe spătar. Pe vatră, focul răbufni din spuză, rotund ca o tufă de ciulini, răspândind mireasmă de mere coapte. Parcă suise dintr-o vioară o dojană de Crăciun, netrăit în toate cutele, petrecut năzuros, cu veselie stearpă, cu dispreţ spart, ignorând abnegaţia ninsorii, ignorând impulsurile spre o libertate expresivă, pozne, chefuri şi exaltarea credinţei naive că-n noaptea Naşterii purcelele fată purcei fripţi, cu mărul şi creanga de leuştean verde în gură,

căţelele fată pui înveliţi în manşoane de atlaz, veveriţele scutură aluni peste cerbul legendar.

Prinţul-de-rouă îşi limpezi părul cu palma şi atacă, expert:

— Nu-mi datorează bani românеşti.

— Ooo!

— Şi nici un fel de bani de hârtie.

— Aur?!

Prinţul-de-polen smuci din umeri şi faţa rotundă, tăiată de zbârcituri piezişe, i se răvăşi. Câteva sunete neclare îşi croiră drum printre buzele mici, probabil înjurături, rostite cu teamă superstiţioasă, din care se înfiripă în cele din urmă o constatare posomorâtă.

— În vremea noastră, aurul te trimite în surghiun. Sau într-o mie şi una de belele.

— Tânguiala celor siliţi să dea, aruncă Prinţul-de-rouă superior. Cei căptuşiţi cu aur sunt casapi, boboţapi, plini de arţag şi pârţag.

— În degetarele de pe masă se află câte-o verighetă.

— Nu acoperă datoria.

— Luaţi verighetele în palmă, zornăiţi-le şi ascultaţi ce dulci lamentaţii cântă aurul. Mii de gâtlejuri horcăie-n desfătări şi extaz.

— Verighetele, plus clinchetul a o sută de monede.

— Irina! strigă Nuni Robicek, învrăjbit.

Irina veni lângă şemineu şi scormoni cu vătraiul în jarul din vatră. O puzderie de scântei secătuite de vlagă tresăriră pustiu în rama de marmură afumată. Irina întoarse pe jumătate faţa învinsă de-o durere surdă. Plângea. Obrajii fragezi, scăldaţi în lacrimi, tăcerea ei supusă, de nevindecat, mânia prelinsă şi zgribulită în ochi, infiltrată mai adânc în uscăciunea tăcerii decât în mişcări, răsuflarea zgâriind acolade zvâcnite, suspinele, fluturi de iasomie agonizând, stingându-se şi prefăcându-se în pulbere, muşcară adânc în inima lui Nuni Robicek care se hotărî să-şi scuture polenul de pe un picioruş.

— Veţi primi o sută de monede, zise el, dar cu condiţia să jucăm o partidă de pocher în doi.

— De acord dacă plătim în aur.

— Veţi juca având o mână şi un picior încuiate în cătuşele fixate în peretele acela.

Prinţul-de-rouă intră cu-n picior şi o mână în inelul cătuşelor..

— Vino să verifici.

Nuni Robicek merse şi controlă.

— Sunteţi prins cum trebuie.

— Atunci putem începe.

— Întâi vreau să juraţi că de azi înainte veţi uita casa asta.

— Nutreşti o patimă amară pentru formalităţi.

— Juraţi!

— Şi dacă nu cred îndeajuns în Dumnezeu?

— N-are importanţă. Juraţi pe drepturile ce vi se cuvin în lume. Şi voi avea grijă, în cazul că nu vă ţineţi de cuvânt, să le pierdeţi pe toate. Mama mea e-n Macedonia grecească, a ajuns acolo ascunsă într-un stup de albine, dar puterea ei n-a scăzut în România. Dimpotrivă.

— Jur.

— Irina, spuse Nuni Robicek, dă jos de pe scară piticul de faianţă cu brâu albastru.

Prinţul-de-rouă zdrăngăni cătuşele. Sta răsturnat pe-o saltea, între două perne egiptene, umplute cu iarbă de mare, şi-şi afundase iar capul în paginile Bibliei.

— Când citiţi din Biblie, semănaţi c-un cal care bea din jgheab.

— Zi mai bine: cu patru cai care s-au oprit să bea din jgheab.

— După ce-au tras o zi la plug, zise Nuni Robicek. Daţi jos zăbalele.

— Poate că-mi place să strecor apa prin fier.

— E mai dulce?

— E mai aspră.

— N-am băut niciodată apă cu gura ruptă de zăbală. Poate fiindcă n-am fost cal. Drepturile calului: ovăz, iarbă verde, apă rece, grajd, stănoagă, câmpie.

— Propun să-ncepem jocul.

— Prinţe-de-rouă, nerăbdarea dumneavoastră trădează viciu sau mârlănie?

— Nuni, scânci Irina, eşti ireverenţios. Nuni Robicek coborî de pe scaun, mângâie pe creştet piticul de porţelan şi deschise uşa spre coridor. Cei şase pitici îşi făcură apariţia, forfotind neclar, ca minciunile proaspete, ca nişte picături de foc jupuite dar neprădate de luminiscenţă.

— În ce cotlon dosit ai ţinut pocitaniile astea?

— Excelenţă, vă rog. Sunteţi de nedomolit?

— Stârpitură!

— Voi pune santinele, hotărî Nuni Robicek. Domnilor, ocupaţi-vă posturile!

Fiecare pitic înşfacă în braţe un pitic de lemn sau de porţelan. Doi se flancară înapoia uşii dând spre bucătărie, având grijă să pună şi zăvoarele, iar ăilalţi patru, străbătând camera, ieşiră pe terasă. Prinţului-de-rouă şi Irinei li se părură că luau cu ei timpul teafăr, lăsând înăuntru numai petece de timp macerat, istovit şi rumeguş de ospeţe vechi. Prin fluierele păstorilor din tapiseria acoperind peretele din stânga şemineului nu cursese niciodată dogoarea unui cântec fluid, acum parcă se deştepta în ele un geamăt.

— Domnişoară Irina, spuse Prinţul-de-rouă, încercând să se scuture de senzaţia că-i cresc pecingini pe ceafă, vă rog, la despărţire, să-mi puneţi din nou într-un plic puţină cenuşă de lemne, s-o duc bunicii mele. Sărăcuţa de ea suferă cumplit după mirosul de lemn ars.

— Excelenţă, îl întrerupse Nuni Robicek, cât amestec cărţile, sunt noi nouţe, vreau să vă spun o poveste. În copilăria mea – am trăit câţiva ani la bunici, într-un sat de câmpie – se petreceau în noaptea revelionului întâmplări,

căzute, unele din ramuri de salcie de Florii, altele, din blesteme grele. Mai întâi, bunica punea din timp grâu să răsară în străchini, după credinţa: brâul luminează orice început de lume. Fetele puneau să înflorească în ulcele şi cofiţe nalbe şi muşcate roşii. La prinţul cu palat în malul Buzăului, se planta liliac alb, care-şi spărgea ciorchinii când veneau colindătorii să tragă brazdă cu plugurile în zăpadă şi o sută de lăutari pârguiau ospăţul cu cântece. La ceasul când un an ia locul altuia, fetele nemăritate băteau în icoane cu orz descântat şi apoi, dezbrăcate, îşi îngropau chipul, în ascuns de oricine, în apele oglinzilor, aşteptând să li se arate ursitul. Tot în culmea acelui ceas, bunica tăia în două şase cepe de apă şi aşternea cele douăşpe jumătăţi cu faţa în sus, într-un căuş plin cu sare. Ele simbolizau cele douăşpe luni ale anului, zodiile ploilor. De se umpleau cu apă lunile de vară, petrecerea cu finii şi cumetrii ţinea lanţ o săptămână. Vecinul nostru, care mi-a fost naş şi m-a pricopsit c-o droaie de nume, creştea în lăzi cu pământ pătrunjel şi violete – pătrunjelul pentru ciorbă, violete ca să le împartă în noaptea de revelion jucătorilor de cărţi. Jocul acesta are un potop de nebunie. Jucătorii, treij de inşi sau patruj de inşi, se strângeau după miezul nopţii, exact după ce şeful de post împuşca anul vechi drept în cerul gurii, într-una din cele opt prăvălii ale satului. Luau loc pe bănci, pe saci de cartofi, orez şi năut. Un sublocotenent din Râmnicu-Sărat, nu mi-l amintesc mai mare în grad, însoţit întotdeauna de-o călugăriţă, de la o mănăstire din Munţii Buzăului, ţinea casa. Jucau copcică şi jucau cu două perechi de cărţi deodată. Sublocotenentul, stând tot timpul în dreptul unei carpete înfăţişând o răpire din serai împărţea cărţile în mici pachete pe tejghea, jucătorii mizau, punând banii pe care pachet doreau, având grijă să lase unul gol pentru bancă, apoi călugăriţa întorcea cărţile pe faţă şi plăteau sau adunau banii într-un coş de nuiele. Jocul se chema Dafina.

— Potăile-alea de-afară, nemernicii ăia parcă-s înşurubaţi în marmură. Cine trece pe stradă îi crede împietriţi, aşteptând razele lunii de la miezul nopţii ca să-i dezlege de vrajă.

— Excelenţă, nu vă-ncingeţi din nou. Căldurile mari scornesc furtuna. În nopţile alea de revelion şi-au ruinat sau şi-au schimbat viaţa trei inşi.

1) Naşul meu. Într-un an i-a cerut sublocotenentului să joace numai în doi. Naşul era perceptor financiar, a mizat banii de vărsare la administraţia judeţului. A pierdut. „Domnule locotenent, a cerut, dă-mi o revanşă. Nu mai am bani, am acest pistol, e încărcat, pun viaţa mea contra sumei pierdute, dacă mă curăţ şi de data asta, ies afară şi-mi zbor creierii”. Acela a admis. Şi mi-au dat mie să bat cărţile. Eu şedeam într-o baniţă suită pe masă. Îmbrăcat în alb. Puritatea. Cu picioarele îngropate în flori de tei uscate. Mireasma purităţii sau oricum asociatul în afaceri îngereşti. De atunci sufăr de influenţa polenului. Băteam cărţile, le închinam către petromaxul din grindă, strigam vorbe de dragoste fecioarei răpite din grindă, oamenii râdeau, făceau rămăşaguri şi moartea bătea din aripi pe aproape. În coteţul gurii fiecărui jucător, un roi de muşte verzi. Simţeau duhoarea morţii şi nu se scuturau de greaţă. Teribil joc. Moartea, viaţa, scânteiau în mâinile mele. Eram şarpele de sub nufăr. Ce incredibil sentiment de plinătate, acela că împarţi moarte şi viaţă! Năucitoarea beţie a puterii. Pe care nu-ţi convine s-o faci pe din două cu nimeni. Istoria lumii lipsindu-şi din minţi, aici îşi are explicaţia. Creaţia şi Distrugerea, Botezul în Iordan, Norocul şi Prăpastia. Nu e un joc de servitori, de aceea se şi numeşte frumos jocul: *Dafina*. Coroana sub care nu ţi se şterge amintirea. Sub care rămâi în poveste. Pentru că toţi vrem să fim nemuritori. Stupida vitejie a viermilor înotând în untura timpului. Am despicat pachetul. Naşul meu a ales. Şi a câştigat. Şi de atunci, în fiecare an, în ajun de revelion, se ducea la gârlă, spărgea

o copcă în gheaţă, intra în apă până la gât, se îmbolnăvea şi nu mai putea să coboare din pat o săptămână. Dar pentru pistolul ăla zace de cinci ani în puşcărie.

2) Călugăriţa. În al doilea an, sublocotenentul a fost în ghină şi a pierdut tot. Un grădinar din cătunul vecin, bogat, ia propus şi el sublocotenentului o partidă în doi: câştigi, îţi dau eu îndărăt tot ce-ai pierdut; pierzi, călugăriţa rămâne la mine. Sublocotenentul a pierdut din nou şi călugăriţa nu s-a mai întors niciodată în Munţii Buzăului; ani la rând, bunicul, sculându-se noaptea ca să hrănească vitele, întârzia mult pe prispă, ascultând-o cum cântă: *Dafina*, *Dafina*, *Dafina*.

3) Sublocotenentul. Îl trăgea aţa spre prăpăd. Sau nu ştia că unde bate clopotul negru, acolo se întinde şi moartea. În anul după ce-a pierdut-o pe călugăriţă, sublocotenentul a murit, dar numai niţel, a murit doar de două deşte, ziceau ţăranii. S-a întâmplat că a pierdut din nou toţi banii şi tot la grădinarul ăla. Calm, fără pic de îngâmfare, i-a cerut grădinarului revanşa. „Pentru ce?” a întrebat grădinarul. „Domnule, eu am trei vertebre în plus, coadă, dacă pierd, mâine merg să mă operez şi-ţi aduc vertebrele alea să faci zaruri pentru barbut”. Au intrat în camera alăturată, însoţiţi de martori, grădinarul s-a convins că spune adevărul, s-au întors la joc şi sublocotenentul a pierdut. Ograda nebuniei, cum bine cunoşteam, se prelungeşte-n via unde se coc stârvurile strugurilor care dau dracului avertismentele destinului. Rămas lefter, sublocotenentul se retrase într-o odaie în fund însoţit de patru ţărani – printre ei şi bunicul, care mă lua cu el lipit de picior – şi acolo îşi întinse mândria pe catafalc, schiţându-i desenul cu ţigara, sfâşiindu-i giulgiul cu un scuipat printre dinţi. Nu era escroc, nu mima suferinţa; instituindu-se în curte supremă, se judecă pentru lipsă de noroc şi se judecă la „cinci minute de spânzurătoare”.

— Fii serios, domnule, spuseră ţăranii îngroziţi, dar el, smucind pumnalul din teacă, îi rândui la perete, petrecu o funie prin cârligul din grindă, potrivi acolo ca să susţină lămpile, sui pe scaun, îşi vârî gâtul în laţ şi răsturnă scaunul cu botul cismei.

— Moare, oameni buni şi dăm de dracu! strigă bunicul meu şi înhăţând pumnalul, sări pe masă şi reteză frânghia. Locotenentul căzu în picioare, pe podele (rozetele pintenilor zuruiră ascuţit), slăbi nodul, cu mâinile tremurânde, şterse bobiţele de spumă din colţul buzelor, respiră adânc, împingând coatele spre spate şi-şi înfipse ochii în ochii bunicului:

— Pumnalul, zise, şi făcu o pauză. Şi nu-ţi datorez nimic, zise iar, sau dacă vrei îţi datorez patru minute, zise, cu toate că rezist în laţ opt minute, record pe care l-am stabilit în garnizoana din Iaşi.

Şi pentru că remuşcările sunt acoperirea în aur a pătimaşelor dezlănţuiri viitoare, iar împlinirea, chiar falsă, a pedepsei sfârşeşte într-o irumpere a iluziilor, sublocotenentul urcă pe baricadele rupte, sfidând gloata ţăranilor cu o nouă provocare, mai degrabă cu tinicheaua purtând pe ea scris acest nume, fiindcă ceea ce propuse era relicva unei trufii jignite, în orice caz o figură cu care-şi înzorzona retragerea.

Domnilor, zise, vă rog să-mi permiteţi un mic amuzament, un plasture pe-o rană mortală, un spectacol venetic la fereastra raţiunii. Pe limba voastră neroadă asta înseamnă că achit două vedre de vin cârciumarului ca să aducă zece porumbei şi doi pumni de mei tătăresc. E o noapte unică, punem, zece inşi, câte-o pereche de porumbei pe umeri, împrăştiem meiul pe masă şi ăla de pe umerii cui nu se vor clinti porumbeii până-n zori, va primi sania şi caii mei, plătiţi de ăia nouă care pierd. Am jucat...

Dar tu erai mult prea mic, întrerupse Prinţul-de rouă.

— Am jucat cot la cot cu bătrânul.

— Şi-ai câştigat.

— Da, excelenţă. Fiindcă avusesem grijă să împrăştii neobservat, boabe de mei pe epoleţii de dantelă. Dar câştigul meu n-a fost decât o juma de porţie de ciulama. Iar al ălorlalţi nici atât. Fiindcă în timp ce noi picoteam cu porumbeii în crengi, sublocotenentul a scos dintr-un tub un duh galben şi ne-a adormit pe toţi. Am dormit până a doua noapte spre zori, jucătorii, porumbeii şi chibiţii, iar sublocotenentul ne-a furat banii din buzunar şi când ne-am sculat, toţi eram cu porumbeii pe umăr şi el ne-a zis: „trişaţi, mama voastră! ar fi trebuit să ştiu că sunteţi malahişti!” – şi s-a dus să scoată sania, dar între timp îi murise un cal, s-a suit pe celălalt şi-a plecat la Râmnicu-Sărat, lucra la duhul galben al războiului şi trebuia să fie acolo, în laboratoarele secrete, iar noi n-am ştiut decât c-am dormit aproape treij de ore, ferecaţi de duhul galben. Viscolul ne îngropase, nimeni nu ştia că existăm şi sublocotenentul plecase cântând: *Dafina*, *Dafina*. Era un as. Irina, fii bună, vino şi taie cărţile. Permiteţi, Prinţe-de-rouă, mâna domnişoarei Irina, nevinovăţia, adică.

— Mai întâi, alea o sută de monede.

— Dreptul dumneavoastră. Alea o sută sunt la un loc cu alte două sute.

Nuni Robicek apropie piticul de porţelan cu brâu albastru, îi apucă tichia în pumn, şi răsucind-o de cinci ori spre stânga, făcu să ţâşnească pe pelerina Prinţului-de-rouă o furtună de ochi de lup flămând, o dilatată cădere de stele, un curcubeu prielnic sfâşierii jignirilor şi morţii.

Iscusită seară de primăvară, spuse el. O carte dumneavoastră şi una mie. parc-aud cum gânguresc şi se giugiulesc porumbeii ăia din noaptea de revelion. deci, trei, patru, cinci – evantaiul speranţei. Pachetul cu cărţi rămâne la mijloc, filaţi şi vorbiţi.

— Lucrezi de-un prost gust cu totul regretabil, Nuni Robicek. Mi-ai dat cinci cărţi cu faţa albă.

— *Dafina*! căpitane, râse Nuni Robicek. Jucată în noaptea când se degradează violetele şi îmbobocesc caişii. Deschide Biblia şi mai trage-i două înghiţituri de vodcă. Încap patru sticle în sicriaşu-ăla scump, nu-i aşa?

— Bubă galbenă! Te voi ucide, scobindu-te cu acul. Mâine vei fi Prinţul-de-polen-fosil.

— Însori noroiul cu îngâmfarea, căpitane. *Dafina*! Eu sunt Micul Dracula. Călare pe comoara pe care-aţi vrut să mi-o smulgeţi, voi ajunge Padişahul liliputanilor de pe întreg pământul. Micul Dracula, da, căci te-am minţit, maică-mea nu m-a conceput cu pasărea-liră, ci c-un cocoş de mesteacăn – şi cocoşul de mesteacăn are coada în formă de liră – în luminişul de deasupra temniţelor de la Mănăstirea Snagov, pe locul unde Dracula-i trăgea în ţeapă pe tâlhari. Nu-mi simţi, căpitane, colţii în beregată? Ai sângele răcoros. În noaptea asta ies din ţară, dar mă voi întoarce-n fiecare an, când înfloresc teii, ştiu că faci alergie la floarea de tei mult mai mult decât vinul – ai voştri, când trădează, nu le scapă nici un amănunt – voi fi aici, ca să te văd bolnav de hoitul polenului de tei. Dracula şi agatârşii polenului de tei, însoţiţi de un pâlc de curve. Să ai grijă să nu strănuţi prea aproape de ele. Irina, am scos cepul de la cada de baie, ca să curgă şampania în care urma să te scalzi. Îmi pare rău de tine, ai eşuat şi nu te voi ierta. Îţi las o salbă cu care să-ţi plăteşti un loc la schitul Hurez. Căpitane, vei rămâne legat, cheia cătuşelor mi-a căzut în foc. Maică-mea a trecut graniţa, închisă într-un butoi cu zmeură, te las să ghiceşti cum va ieşi din ţară, în noaptea asta, Micul Dracula cu încă trei prieteni.

— Cu şase.

— Trei rămân aici. Vom lua cu noi doar fantomele lor. Adunaţi sub mirt, la malul Mediteranei, seara, le vom arunca peste umăr coji de rodie şi portocală, semn că Micul Dracula nu uită trădarea nici în clipele de pauză

lăuntrică. Adio, Prinţe-de-rouă neagră, jocul se numeşte *Dafina*.

Madona reveni din noaptea înfulecată de fulgere iuţi şi raportă:

— Tovarăşe comandant, Pin Arambaşa a luat foc şi arde mocnit. Va arde cel puţin trei zile.

— Hai, dincolo, Saltava, zise Garofeanu, vreau să beau un rachiu de brad.

— Nu veţi primi nici un păhărel, declară Madona.

— Cum îndrăzneşti?! Eu sunt.

— Ştiu, sunteţi linxul. Dar nu veţi primi. Când bea rachiu de brad, se suci spre mine, mă pune să scot din magazie piticii de porţelan şi samovarul şi-ncepe o chestie tare urâtă.

— Dobitocule! îl înjură Garofeanu. A sosit timpul să mă scutur de tine. Borcan cu lături.

— Vă rog să-mi cereţi orice vreţi, dar nu rachiu de brad.

— Jugăneşte-te, luate-ar naiba, scăzu Garofeanu, şi treci la brigada de moravuri, asta-ţi cer.

— Epuizat, replică Madona.

— Epuizat ce? l-am întrebat.

— Subiectul, răspunse Madona. Ochii scurşi ai lui aprilie.

— Adică, împlini Garofeanu, seara străvezie de aprilie şi şase pitici de porţelan strânşi roată în jurul a trei pitici sugrumaţi şi potriviţi cap la cap în jurul Crucii cu rubine dăruită de Iancu Jianu bisericii de la Ciorogârla. Mai lipsea scorbura, scara şi turnul de scoarţă. Oricum, Micul Dracula se iscălise şi infima cantitate de moarte îngrămădită pe terasă semăna a fi recapitularea unei promisiuni.

— Prinţul-de-porţelan-Învingătorul. Cum a fugit? Apăsasem pedala. „Spre Cabo Verde printre maluri pline de măceşi!”

— Închis într-un samovar, dumnezeii mamei lui! (Şi eu: „Nu samovarul, ci aburul din el, ţâşnind isteric prin ţâţâni

de argint. Deschizi brusc robinetul şi aburul îţi opăreşte mâinile. Carne vie, răsuflarea ustură-n oase”.) Fiindcă-mi săgetase prin minte că va lovi nemaiauzit de simplu şi îndrăzneţ, împletirea disperării cu batjocura, şi n-am făcut pasul decisiv ca să-i înfig ghearele-n spinare. Am spus: pe la Giurgiu vor trece frontiera. Grănicerii au răscolit peste tot, dar nu şi-n samovarele din celebra colecţie a ţarilor ruşi în trecere prin România, din Uniunea Sovietică spre o expoziţie din Grecia.

— Fiul cocoşului de mesteacăn din pădurea Snagov dănţuind în povestea albă a mestecenilor de Karelia.

— Adă-mi vin roşu, Madona, porunci Bozar. E versiunea cea mai înţeleaptă a dispreţului de sine.

— Eu rămân la vinul galben, am zis. („Spre Boa Vista, unde vinul de palmieri ucide obsesii”.) Vinul galben mi-l evocă pe Alexandru Măicăneşti şi ura pe care i-o porţi.

— Pregăteşte-te să dormi liniştit, Saltava: Alexandru Măicăneşti e mort.

— Hei! – mi se spărsese vâsla, culegeam vântul cu gura deschisă. Atunci onoare duhurilor din mlaştinile Dunării de Jos.

— Madona l-a ajutat să moară demn.

— Înţeleg, l-a strâns de gât prin somn. Sau i-a aruncat laţul de mătase. Moartea dulce din seraiuri.

— Bagă de seamă, Saltava, mă jigneşti.

— Sergentul mitralior Saltava, din batalionul 1 voluntari. Alături de sergentul Lucian Şarânga.

— E prea târziu ca să mai fii paiaţă.

— E mult prea consistentă neîndurarea ta ca să te simţi cu adevărat jignit.

Madona se trânti cu burta pe colţul mesei şi strigă:

— Relief, evocare, ipocrizie, clenci! Vorbea la fel de repede şi cu acelaşi aer de sfidare, nebunie şi lunecare în beznă cu care-mi înşirase apostolii grâului. Înham la sanie şase cai în valtrapuri vâslite şi vă duc la Brăila. Corect?

— Foarte corect, aprobă Bozar Garofeanu.

— Nu-i nevoie să vă obosiţi. Ies în şosea şi aştept o ocazie.

— Deocamdată, ieşi afară şi urcă în maşină.

— Luaţi, tovarăşe Saltava, mă pofti Madona şi trei ramuri de merişor, ca să nu uitaţi că m-aţi acuzat de crimă.

— *Dafina*, Bozar Garofeanu, am rânjit eu şi-am aruncat paharul pe gât.

— Înveţi repede lucrurile care nu-mi plac. Scheau, vino aici!

Câinele scoase botul lângă furca zveltă a cireşului şi sări în poiană. Stăpânu-i dădu o bucăţică de zahăr.

— L-ai înţepat veninos pe Madona, Saltava, continuă el încercând să răstoarne cu piciorul trupul de cauciuc al lui Pin Arambaşa arzând în marginea poienii. Umezeala-i hârtia-n gâtlej. Măicăneşti fusese internat la infirmeria închisorii, Madona a intrat, trimis de mine, să-i ducă nişte slănină şi s-a speriat: Măicăneşti trăgea să moară. Nu aşa, băiete, a zis Madona, şi, luându-l în braţe cu pat cu tot, l-a ridicat să moară în picioare. Lasă-le, băiete, favoarea să moară chirciţi de frică numai ălora care mor acasă la ei.

— Nu te cred.

— De ce?

— Din cauza lipovenilor de rit vechi.

Pe malul celălalt al Siretului, înalt şi golaş, zărisem, sub zvâcnetul fulgerelor seci, pâlcuri de oameni aşteptând. Am vârât două deşte în gură şi-am fluierat prelung. Chiote tulburi se înverşunară dintr-o dată, izbucniră focuri înalte şi iar zburară torţe în apele râului. Deasupra, peste aripa unui nor subţire, luna plutea ca o icoană golită de chipul lui Dumnezeu.

— Vezi, Bozar, totul e prea riguros calculat. Demonul tău, pe care-l porţi în brişcă după tine, fiindcă dacă-l ţii pe Scheau lângă picior.

— Eşti de-o ferocitate plicticoasă, Saltava.

—... demonul n-are loc în trup. Numai când Scheau stă pe acoperişul cabanei, ca să păzească stafia lui Alexandru Măicăneşti, înţepenită în horn...

— Ai băut repede, de-aici curajul asediului.

—. hornul sau ţiuie sau e-ngândurat. Ce-ai cu hornul?! Am băut, băiete. Iar tu ai plutit la o palmă de tavan şi nu te linişteşti. Poftim, iau poziţia de drepţi, vertebră peste vertebră, şi te rog să-mi spui: unde-a dispărut Dumnezeu din lună?

— Treci, hai, treci în maşină, şi mă urcă, împingând cu umărul.

Furia, în loc să-mi scadă, creştea. Madona porni.

— Ştiu eu unde e Dumnezeu. A coborât c-o căldare cu apă caldă ca să spele trupul îngheţat al lui Măicăneşti. Nu vrei să înţelegi, dar e limpede, Măicăneşti a murit de dorul pâinii – alea şapte sau zece pâini înşirate pe o bucată de cablu de telefon, cu care-a părăsit linia frontului, făina din morile Brăilei, milioanele de pâini pe care le contabiliza şi însuşi pământul, intrându-i în ochi ca o pâine, în clipa din urmă. Dumnezeu e obligat să şteargă ruşinea asta. Piticul-de-polen, Dumnezeu şi tu, e-hei, Prinţule-de-rouă – *Dafina*! *Dafina*! *Dafina*! am urlat din nou.

Madona frână brusc, scuturându-ne oasele şi strigă agitat:

— Tovarăşe colonel, ăia cu plasele!

Bozar mă strânse de genunchi, să tac şi să rămân liniştit, apoi se azvârli afară după Madona, care-şi sfârtecase cracul pantalonilor în mânerul portierei şi alerga, înjurând, prin poiană, ţinând în mână un pistol.

— Madona, ordonă Garofeanu, bagă arma-n buzunar! Nu pricepeam nimic. Oprisem într-o poiană îngustă, la câţiva metri de malul Siretului. Întunericul visător, din care fulgerele tăiau felii masive, înroura pământul cu tăcere lină. Doar pe apele semănate cu mici protuberanţe galben-verzui – torţele lipovenilor curgând la vale – s-

auzea scârţâit de vâslă peste care căzură precipitat înjurăturile lui Bozar Garofeanu:

— Pun eu mâna pe voi, jegul lumii. Credeţi că nu vă cunosc, lepre nemernice!? Vino, Saltava, să vezi ce-s în stare să facă nişte porci.

Coborâi, moale, în poiană. Mirosea a nuiele bând lună parşivă şi a crupe de grâu – pesemne că pe undeva pe-aproape suferea de singurătate o moară. Bozar Garofeanu mă smuci de braţ până sub coroana unui arţar. Mai încolo, sub un plop canadian, Scheau cerceta nişte cioburi de sticlă, iar Madona, în genunchi pe pământul umed, se căznea să descurce din plasa ce-i fusese aruncată în cap o fată care plângea şi se zbătea, împiedicându-l astfel s-o ajute cu folos.

— Dacă-i cunoşti, de ce nu-i arestezi?

— Saltava, scrâşneşte inima-n mine de dorinţa de-a-ţi cârpi două perechi de palme.

— Păcat de această seară, Bozar, păcat de culcuşul ei.

— Nu-i linge rănile.

— Teribil ce chef am să-i sparg capul şi s-o caut de puroi. Bozar, marele tău secret e că Juja Vicleşug avea ţâţele acre. Îţi lăsa gura bale după ea şi când acolo ea avea ţâţele acre! Ai fost mărgăritarul care face bale.

— Te-i scrântit, Saltava, nu-ţi prieşte luna aprilie. Terebentina himerelor, prunii înfloriţi timpuriu sunt esenţe care te dărâmă.

— Nu şovăi, Bozar, arde-mi două palme pe la spate. Luna aprilie-ţi dă dreptul. Şi-ţi mai dă dreptul faptul c-am s-o omor pe Irina, amanta mea.

— Prea mult vin, Saltava.

— De ce pozezi în om bun? Dezleagă-mi enigma. P-ăia cu luntrea-i cunoşti şi i-ai lăsat să-ţi scape.

— Nu pot! Nu pot!

— Ah, maci albi lângă maci roşii. Numai Irina ştie poveşti cu maci hipnotici.

— Când eram mărgăritarul care face bale, băiatul Jujei pe care-l are cu Pin Arambaşa, locuia, vara, într-o vilă pe malul lacului Băneasa. În fiecare noapte, bătăi, scandaluri, târfe. Dar nimeni din cartier n-avea curaj să reclame. Petrecea Pin-cel-tânăr cu amanta lui, o balerină frumoasă, care umbla goală prin odăi şi prin curte, oricâţi invitaţi s-ar fi aflat acolo. Blândă, subţire, tăcută, picura din ea linişte ca dintr-un izvor ţâşnind calm în mijlocul unei biserici. Izvor violet, vreau să zic. Fiindcă pare de necrezut, avea ochi violeţi. Sau ea vedea lumina violet. Totuna. Izvorul e mai presus decât biserica. Izvorul e mărturia că Dumnezeu s-a ivit călcând apele. Când nopţile au început să curgă prea încet, Pin-cel-tânăr s-a gândit să le jupoaie de trei rânduri de piele. A închiriat nişte măgari şi le băga ardei în fund. Măgarii muşcau din lună, atât de groaznic răgeau. Un prieten de-al meu s-a înfăţişat să-i raporteze lui Pin Arambaşa: „tovarăşe ministru, încă puţin şi se răscoală lumea, tovarăşe Arambaşa”. Şi Pin Arambaşa: „băgaţi buldozerele şi demolaţi casele din jur, într-o săptămână raportezi de executare. ”

— Tovarăşe colonel, strigă Madona, poftiţi să vedeţi plasa. Ăl mai scump fir din câte s-au pomenit! Un pumn de spumă de mare.

— Cine eşti, domnişoară? o-ntreabă Bozar pe fata care se adunase lângă maşină, strângând un acordeon la piept.

— Sunt din Brăila şi-am fost de-am cântat la un bal din comuna Lespedea Rece. Acum mă duceam în oraşul Galaţi, la ziua pictorului Krin Sitaru şi când am dat colea pe cărare, din plop mi-au aruncat plasa-n cap.

— Vreţi s-o duceţi voi în oraş, Saltava? Eu, în halat şi papuci nu îndrăznesc să iau loc lângă domnişoara.

— Ţili Peruzea, îşi spuse fata numele.

— Scris pe tablele Orientului, murmură Bozar. Iar Madona, dându-mi plasa:

— Păstraţi-o. Pân-acum ştiam că o plasă dă doar de mâncare.

— Se botează roaba lui Dumnezeu... cum ai zis, Toie Bălăuz, că vrei să-i spuneţi fetei? se răsti părintele Feodot, ţinând-o pe încă micuţa păgână scufundată până la gât în cazanul cu apă caldă.

— Ţili Peruzea, răspunse pescarul, duhnind a rachiu de scorţişoară.

— Ce nume mai e şi ăsta!? În calendarul ortodox nu stă scris.

— Stă, nu stă, dumneata fă bine şi anunţă-i numele tare, să-l audă sfinţii de pe pereţi.

—. Ţili Peruzea, în numele Tatălui şi-al fiului şi-al Duhului sfânt. Ce-i doreşti, Toie Bălăuz, fetiţei tale?

— Şiraguri de perle, brăţări de aur, mărgăritare, maşină la scară şi să se mărite din dragoste.

— Amin, rosti părintele Feodot, sceptic c-ar pecetlui un destin al împlinirii.

Numele fetei îl viscolise Toie Bălăuz, beat. În spatele cherhanalei, la umbră de plop, unde mâncase peşte sărat şi zvântase o damigeană de vin păstrată într-un butoi cu gheaţă, c-un ţigan care vindea matriţe pentru caiele, furate de la fabrica din Medgidia şi, oricât de călit, adormise sub şuviţele de fum curgând din pletele muierii care îngrijea de ciorbă şi de cazanul în care fierbeau, amestecate cu miere, frunze de tutun bulgăresc. Dimineaţa, uscat de sete, fără haine, cu gura numai cocleală, întinse mâna după damigeană. Goală. Iar ţiganul, dus în crucea mă-sii. Nu se mai păstrase din el decât o frântură de cântec îngropat în pâcla din ţeasta lui Toie Bălăuz:

„dă-i în fălci, dă-i şi-omoară, căci şi-a uitat chiloţii-n gară Ţili Peruzea.

Nenorocirile încep în momentul când obsesiile iau locul întâmplărilor sau chiar al istoriei. Aşa crede lumea care

un' se duce numai pui de corb aduce, dar nu şi Toie Bălăuz, pe care nici o durere nu-l aplatiza.

— Mi-a luat hainele, oftase el adânc, dar – şi asta e o dovadă că în clipele de mahmureală, într-un suflet cinstit, esenţele prieteniei nu mor – mi-a lăsat numele ăla de poveste. Dă, Doamne să-mi rămâie nevasta borţoasă.

Luând această hotărâre, seara, când ea se apucă să-l ocărască, n-o mai cotonogi. O fărâmă în braţe şi-o iubi, gâfâind. Scoica ei nervoasă îl robise şi se tăvăliră o lună de zile la rând, dumicând-o-n muguri, de-ajunsese muierea să-l caute ea cu băutură multă şi scumpă, şi după un an repurtă victoria unei înfrângeri: avea o fată dolofană şi-o chema nemaipomenit: Ţili Peruzea. Chiar în ziua botezului, pe când Ţili Peruzea, în leagăn, îşi sugea deştul gros de la piciorul stâng, Dumnezeu şterpeli un butoi de vin dintr-o hrubă săpată-n inima Brăilei turceşti şi-l împinse de-a dura peste pragul casei lui Toie Bălăuz. Dumnezeu era foarte bun prieten cu Toie Bălăuz – după beţie, când zăcea, legat la frunte cu foi de varză acră, pescarul aprindea zece lumânări şi se ruga şi jura: Doamne, dac-am să mai pun un strop de otravă pe limbă, să mă schimbi în câine şi să m-arunci pe treptele Băncii de credit Albina în ziua când se plătesc împrumuturile – dar demult nu-i mai făcuse un dar. Prin urmare, se îngriji, acum, cu butoiul de foc plin cu vin roşu şi învelit într-un vraf de rogojini de papură, ca să se păstreze-n el, vie, măduva lumii înconjurată de nedreptăţi triumfale.

La botez, înfulecând un iepure întreg, a murit bunicul, care fusese vânzător de gheaţă. Nici o pagubă, avea optzeci şi doi de ani. L-au sărutat pe amândoi obrajii, l-au vârât cu capul într-o faţă de pernă şi l-au îngropat în zăpadă, în troianul din spatele casei, ca să se păstreze ţeapăn, până la sfârşitul petrecerii. A patra zi, însă, nu l-au mai găsit.

— Ce-i asta, mă, a-ntrebat Toie Bălăuz, soldatul cască, plutonierul se scobeşte-n nări şi civilul plăteşte!?

Careva dintre rude propuse să fie anunţate autorităţile, dar toţi ăilalţi se scuturară cu greaţă, ca şi cum le-ar fi intrat câte-o gânganie în urechi, pentru că autorităţile de-aia au fost scornite, să-i caute nod în papură mahalalei şi s-o oblige să-i furnizeze morţii care nu-şi văd de condiţia lor şi spală putina. S-a dat glas următoarelor presupuneri:

a) l-au făcut săpun vecinii;

b) l-au rupt câinii şi l-au mâncat;

c) l-a furat o ibovnică veche şi i-a dat brânci într-o copcă a Dunării, să-l sfârşească peştii;

d) a-nviat şi-acum umblă de nebun prin oraş;

e) s-a urcat la ceruri;

f) a coborât în iad;

g) a devenit invizibil şi citeşte dosarele din arhivele tăinuite ale Departamentului orhideelor cu ochi albaştri, ca să şantajeze sau să lanseze zvonuri. În cele din urmă căzură de acord că nu, toate astea sunt prostii, reversul cărţilor e totdeauna mincinos, pe mort l-au furat ţiganii zlătari, ca să-i scoată inima şi s-o topească în băuturile făcute cu buruieni de dragoste şi să-i taie mâinile din umăr, fiindcă hoţii de cai, când n-au iarba fiarelor, trebuie numaidecât să aibă o mână de mort, o lipeşti pe lacătul de la gard şi uşa sare singură din ţâţâni şi se strânge la perete, fără să scârţâie.

— Tată socrule, s-a pornit să bocească nevasta lui Toie Bălăuz, cum te-au îngro-paaat mârşavii şi duşmaniii, cu mânuşiţele retezateee! Ordinarii şi bandiţii!

— Taci, fă, că mă taie jalea la ficaţi, s-a rugat Toie Bălăuz.

Şi, noaptea, împreună cu un văr de peste Dunăre, s-a furişat în şatra zlătarilor, îngrămădită sub şoproanele unui şantier părăsit şi-au dat foc căruţelor. S-a ridicat o pălălaie amintind de plămada marilor focuri pe care şi le puneau singuri negustorii în anii de criză economică, pentru a încasa primele de asigurare. Au venit pompierii militari, dar în loc să arunce cu spumă din stingătoarele

de incendiu, s-au aruncat să-i înjure cu spumă la gură pe pompierii voluntari din mahala, care jucau barbut la lumina flăcărilor. Pe urmă, apa s-a unit cu focul – nu era prima oară – mahalaua s-a înfrăţit cu pompierii militari, au început să buşească topoarele şi să urle sirenele, nişte fâţe în jur de şaişpe ani, cu predispoziţii amoroase, au zvârlit pumni de boabe de orez în spumă, ca să le înflorească poalele cămăşii pe vapoare străine, ţigăncile s-au luat la bătaie, aruncând unele peste altele cu copiii, doi viţei de bivoliţă au ars împreună cu o târnă de pisoi abia fătaţi – mirosea ca în noaptea Crăciunului şi nişte bezmetici de flăcăi au strecurat bucăţi de carne rumenită în buzunarele mantăii comandantului de pompieri – au fost spurcaţi cu înjurăturile cele mai frumos împerecheate toţi ţiganii, fără excepţie, pentru că adorm cu lulelele în gură şi într-o zi vor nenoroci mahalaua Comorofca, ba chiar centrul oraşului Brăila, doamne-fereşte!, dar crucile pe care le încercau, spunând aceste vorbe, erau de-o făţărnicie tipic brăileană, fiindcă în fundul sufletului fiecare ar fi dat mult să fi trăit în vremea când Ştefan cel Mare pedepsea cetatea trădătoare, azvârlind făclii aprinse prin ferestrele palatelor orientale – „Dumnezeule, cât puteau să ciordească atunci alde tata mare!” Se consolară cu gândul că nimeni nu se naşte la timpul potrivit şi se întoarseră la casele lor, iar Toie Bălăuz, pătruns de ger până în piatra vinului, cu hainele îmbâcsite de fum, se aplecă peste leagănul micuţei creştine Ţili Peruzea şi-i şopti, mângâindu-i fruntea bombată:

— Ţili Peruzea, vreau să ţii minte c-am făcut două lucruri dintr-un chibrit: ţi-am suit până la cer săptămâna botezului şi l-am răzbunat pe bunicul care, între noi fie zis, era o probă de ticălos cum rar se vede. Nu m-aş mira deloc s-aud c-a înviat şi trăieşte pe undeva cu vreo putoare, şi asta ca să nu ne dea nouă nici cinci lei din pensie.

Dar peste şapte ani, când află că bătrânul Tudorache Bălăuz a înviat, îl apucă ameţeala şi i se înmuiară genunchii. Era în 14 septembrie 1951, Ţili Peruzea, urmând să meargă a doua zi la şcoală, îl opri, dimineaţa, când el ieşea pe poartă, cu plasa pe umeri, ca s-o arunce într-un cot al Dunării, şi-i zise:

— Tată, diseară să-mi aduci nişte crenguţe de gherghin.

— Mai bine un braţ de liliac înflorit a doua oară. De câteva zile pândesc o tufă de pe-un grind cum se căzneşte să-şi pună din nou zorzoane. Eşti fata tatei, cea mai frumoasă din lume.

— Liliacul îl păstrez pentru mine, crenguţele de gherghin i le dau *camaradei* învăţătoare.

Ţili Peruzea, în rochiţă albastră, cu părul castaniu împletit în două codiţe isprăvite, fiecare, în două cireşe mari de lemn, îl privi neîncrezătoare. Avea ochii aurii, scăpătaţi din frunzişul toamnelor idealizate într-un perete de lemn de vişin şi bătuţi de un fel de melancolie care-i dădea un aer pierdut. Era tăcută şi zugrăvită parcă să sufere.

— Taică-su a fost legionar şi o purta la adunări atârnată de centura lui. Aşa mi-a spus bunicul.

— Nu te mai gândi la bunică-tu şi n-o să-l mai visezi. Cum poţi să te gândeşti la cineva pe care nu l-ai cunoscut?! Când l-a luat dracu, tu erai în leagăn.

Toie Bălăuz trânti plasa de gard şi căzu cu umerii pe ea; clar, Ţili Peruzea crescuse frumoasă, dar scrântită la minte.

— Crezi că înşir bazaconii? Du-te să-l vezi, e în podul cu fân, doarme.

— Ţili Peruzea, scânci Toie Bălăuz, eşti o şopârlă cu ochii verzi, eşti zăpăcită de mică, eşti tot ce vrei tu, dar spune-mi că m-ai minţit.

— Doarme cu capul pe un maldăr de cimbru, iar la picioare are un coş cu mere domneşti.

Toie Bălăuz scuipă o-njurătură slută. În şopron, sparse izbind, cu pumnul, un pepene ales să fie pus în pleavă şi scos de crăciun, scuipă pe oblonul plin de găinaţ de porumbei şi pe coşul de răchită îndesat cu flori de genţiană şi urcă scara, în pod. Tremura de indignare. Dar brăţările de sticlă descântată, menite să-i poarte noroc în întâmplările de dincolo de ceasul amurgului, zornăindu-i la încheietura mâinii stângi, scăpărau alte înţelesuri. „Un măr în pomul vieţii am şi eu şi vine porcu' ăsta bătrân să-l bată cu ninsoare. Ei, nu!”

În podul cu fân mirosea a peşte şi a oase mucede.

— Noroc, mă, Toie, răsună glasul lui Tudorache Bălăuz, dă-te mai aproape. Să ştii că ăia doi crapi săraţi şi atârnaţi la streaşină i-am luat eu şi i-am dăruit unui cerşetor. Eu nu pot să mănânc. N-am voie. Păcat că n-am voie nici să beau vin. Aş fi turnat în mine o căldare. Mă, de-un sfert de oră, de când m-am sculat şi te-aştept, am numărat pe Dunăre o sută douăj de raţe roşii. O să aveţi o toamnă lungă şi frumoasă. Îmi pare rău că nu mai pot sta o toamnă pe-afară. Mi s-a dat doar o permisie de patru ore.

— Ce te-a apucat să ne joci renghiul ăsta cu învierea? întrebă, gâfâit, Toie Bălăuz. Şi de ce tocmai nouă?

— Păi nu sunteţi voi neamurile mele cele mai apropiate?

— Cătinel, cătinel, îl potoli Toie Bălăuz. Va să zică, întâi îmi trimiţi în vis o luntre plină cu sânge închegat pentru tobă de casă, îmi zici bea jumate şi jumate vars-o pe pragul cimitirului Sfântul Constantin, şi pe urmă dai buzna-n pod, o sperii pe Ţili Peruzea.

— Ţili Peruzea, sperioasă! Eşti tâmpit din naştere. Fata asta o să vâneze iepurii cu uliul şi cu şoimul, n-o să-şi spurce mâna punând capcane de sârmă.

— Tată, zise Toie Bălăuz, când vorbeşti eşti plin de-un farmec bucălat, întrebuinţezi cuvinte din centrul Brăilei, dar de văzut nu te văd.

— Eram frânt de oboseală şi mi-am împrăştiat oasele prin fân. Fii atent, iau formă de om, dar să nu te sperii, n-am carne pe mine.

— Eşti plin de aer albastru, se miră pescarul. Înseamnă că vii de sus.

— Puşchea pe limbă! Vin de-a dreptul de jos. Află că iadul nu-i negru, e albastru, teribil de albastru.

— Te-au trimis ăia să faci spume la gură lăudându-i? Unde ţi-s mâinile?

— Mi le-au furat ţiganii. Jupânul...

— Jupânul e Tartorul? Adică scârnăvia cea mare?

— Nu te juca, Toie, cu viscolul. Jupânul stă în ştaiful cârciumii, îmbrăcat în piei de popă catolic – mi-aţi furat unşpe mii de fecioare, nemernicilor! şi-l înjură pe popa Feodot, care-i perie coada: mă, boaită, treci şi linge-mi copitele!

— Păi cum vine asta, popa Feodot nu s-a dus la cer?

— La tocană de rinichi şi la vin roşu? A furat pe front, sute de verighete de pe deştele morţilor şi-ntr-o lună-şi uita crucea de şaişpe ori la cârciumă. Între iad şi rai e o perdea de mărgele roşii, poţi vedea ce-i dincolo, însă nu poţi vârî nasul, fiindcă te trăsneşte de te faci cenuşă. Pe popi, Jupânu-i ţine cu carnea pe ei, dar le dă să bea numai argăseală, iar restul timpului îi pune să umble cu gura plină de muşte, ca să nu-şi facă cruce cu limba-n cerul gurii. Când e chef în rai îi obligă să privească pe geam cum se cherchelesc ăia şi cântă şi cad în delir. Jupânul cică: tu, Tudorache, serveşte-i cu zahăr – şi eu le dau cubuleţe de catran. Pentru că lucrez cinstit, Jupânul, în locul mâinilor furate, mi-a dat o aripă din clape negre de pian şi alta din clape negre de acordeon. Când le mişc cântă ţărâna şi se cască gropi în mijlocul drumului. La pian, gropi de noroi, la acordeon, gropi cu lintiţă verde şi broaşte bune de mâncat. Numai pe străzile oraşelor româneşti.

— Va să zică, tu trăieşti *dedesubt*.

— Între un munte de sare şi altul de cărbune.

— La o mie de metri de Târgu-Ocna?

— Mai jos şi mai la stânga.

— Te-au dus departe. Blestemul mamei, nu-i aşa? Plecai să cumperi măsline şi te-ntorceai după patru luni, rupt, hoţ, murdar, cu picioarele belite, cu maţele ghiorăind de foame. Tu te-ai dus în iad ca să vinzi în continuare gheaţă.

— Iar tu ai să mori de tetanos. Într-o dimineaţă o să calci în baliga calului pe care-l călăreşte comandantul parăzii şi până seara or să te-nvelească-n două frunze negre şi-or să te-arunce în Dunăre. Pe mine m-aţi îngropat de viu în zăpadă...

— Vorbe de oaie curvă. Erai mort ca lemnul, doar te-am încercat şi cu cuţitele şi cu harponul.

— M-aţi băgat în zăpadă, s-a încins zăpada ca un sicriu de sticlă în jurul meu şi-a trebuit s-o iau într-o parte.

— De ce n-ai luat-o spre rai, dacă era voia de la tine ca de la banul Ghica?

— Din cauză că mi-aţi înfăşurat capul într-o faţă de pernă care mi-a astupat gura. Sufletu-mi rămăsese ca un nod în gât, trebuia să-l scuip afară, şi scuipă-l dacă poţi! Şi fiindcă n-am putut să-l scuip, s-a dus în stomac şi a ieşit pe partea ailaltă şi dus am fost şi eu până la o mie de metri în jos, la apus de Târgu-Ocna. În iad se intră cu fundu-nainte, nu ştiu cum s-o fi intrând în rai, şi cred că nici Jupânul nu ştie, cu toate că odată, la început, a fost un fel de arhanghel sau aşa ceva. Dar fiindcă n-am fost niciodată hain şi am primit o-nvoire de patru ceasuri, am venit să-ţi spun că Ţili Peruzea nu trebuie să se mărite din dragoste. Toate muierile care-o fac nimeresc la noi, pentru că pun preţ numai pe tăvăleală.

Da, fetele din neamul nostru-s prea iuţi, conveni Toie Bălăuz. Ce trebuie să fac?

— S-o scalde mă-sa-n tărâţă de grâu caldă, amestecată cu lapte de migdale, s-o limpezească într-o putină de borş

şi s-o plimbe pe sub lună, într-o luntre pe care s-o scobeşti tu din teiul ăla de la poarta casei, are peste o sută de ani. Într-o săptămână dau buzna aici, să ţi-o cumpere, pe puţin douăj de nebuni bătrâni. Iar tu, după ce încasezi gologanii, lasă-te de băutură şi du-te-n Munţii Apuseni, sub care urmează să mă mut eu, şi-ai să dai de aur.

— Mi-l confiscă comuniştii şi mă bagă la răcoare.

— Dacă eşti prost şi lacom, ţi-l confiscă şi te bagă la răcoare.

— E o porcărie să ai un morman de bani şi să vrei să mai faci un al doilea morman. Mai bine stai pe loc şi-i bei p-ăia din buzunare. Şi acum, zbugheşte-o.

— Ei, nu aşa, serviciu contra serviciu.

— Mă miram eu să vii numai de dragul nostru! Hai, deschide cocina.

— Vreau să te duci la Raveica la mormânt...

— Care? Aia de-şi spărgea două boabe de parfum după urechi când se culca-n hotel cu generalul Zamfirescu?

— Când era la mine, spărgea boabe de coacăze, ca să le beau eu mustul numai cu vârful limbii. Să te duci c-un trandafir de munte, c-o azalee de munte şi c-un snop de regina nopţii. Le aşterni pe mormânt şi-o înjuri acrişor, aşa-i plăcea ei, pe urmă smulgi crucea şi-o rezemi de gard. O noapte, atât, ca să poată veni la mine. Cu crucea deasupra nu se poate clinti. O aud mereu; mă, vânzătorule de gheaţă, mă înăbuş de căldură, vino şi mă răcoreşte sau ia-mă undeva să ne fie mai bine la amândoi. Când eram vii, zicea că eu sunt planorul ei, lângă tine Tudorache mă ridic în aer, du-te-n mă-ta, fă, dar generalul Zamfirescu? Mă pune să mă plimb goală prin odaie şi el îşi lustruieşte cu sidol nasturii de la manta şi catarama de la diagonală. Mi-a plăcut să mă distrez cu ea. Distracţie e şi-n iad. Câteodată, Jupânul ia dintr-un oraş o stradă şi o bagă dedesubt, într-un castron cu apă. Oamenii, fiindcă-s vii, nu ştiu ce fac – numai morţii au

puterea să ştie – noi ne holbăm la ei şi-i învârtim cu-n băţ, ei habar n-au că sunt într-un castron, ei cred că sunt tot pe pământ şi că e noapte şi să-i vezi cum se dedau la tot felul de ordinării... să faci ce ţi-am spus şi ne mai vedem peste şapte ani.

— Taică, mă, din Brăila pe unde se intră în iad?

— Sunt două guri: una-n grădina publică, a doua-n Lacu-dulce. Mă serveşti cu ce te-am rugat?

— În prima noapte cu lună plină, altfel mi-e frică.

— Fii atent, ca să nu zici mai târziu c-ai făcut-o din dragoste pentru ăl bătrân, uite, smulg şi-ţi dau trei clape din aripa stângă. Ia-le şi să le potrivească Ţili Peruzea la acordeon. N-o să aibă pereche pe tot malul Dunării, când s-o porni să cânte. Mai ia şi coasta asta care-mi păstra întregi opintelile inimii. Pe ea să apese lung Ţili Peruzea, în zori, când stau să înnebunească beţivii. Unii or să plângă, unii or să ajungă la ocnă, alţii or să se spânzure.

— Taică, mă, îl lăudă Toie Bălăuz, toată viaţa ai fost dat dracului şi-al lui ai ajuns!

Ieşiră din zăvoaiele de sălcii lângă podul de la Şendreni. Acolo se opriră, uimiţi, fiindcă oraşul Galaţi se ridicase de la pământ şi pulsa neverosimil în cer, puţin mai jos de lună, lângă o stea care întindea mâna să ceară de pomană şi pe care-o lătrau Baghira şi Natalia, dogii albaştri ai lui Bozar Garofeanu, încârligaţi deasupra unei movile de câini morţi – steaua fără măduvă şi fără sânge, baborniţa galaxiei, cerea de pomană duhoare, oase descărnate, şi mai ales fluxul miraculos, substanţa ostilă, biruitoare şi tenace care transformă orice aversiune în cântec şi viaţă. Oricum, oraşul era acolo sus, şi sus era seară, nu miezul nopţii ca pe pământ – „suferă de tangaj”, spuse Ţili Peruzea – putea să fie numai o simplă bâiguială de primăvară, Saltava chiar a vrut să strige: „voi nu vedeţi că e aprilie, nenorocitul acesta de aprilie care-ţi azvârle bocancii din picioare!” dar n-avu putere, totul semăna cu o mare întoarcere în trecut, într-un gol al

timpului pe care, orgolios, l-ai mai traversat cândva, dar nu cu trupul, ci cu moartea. Calvarul oraşelor aşezate numai pe un mal de fluviu – ălălalt mai rămânând într-o halucinantă, primejdioasă liberate. Sus în cer, nici o imagine idealizată – existenţa părea chiar mai lipsită de tact decât zorii zilei, frica, căderea serii, se schimba în dans nupţial. Pe liniile de tramvai, goale, treceau cortegii de spânzurători în care atârnau momâi – printre ele, ca să lărgească avertismentul, şi câte o vită sau un câine – prin colţuri dosnice se schimbau mărfuri prohibite, un sac cu banane pe un sac de oase, un cheferist sau ceva de felul acesta turna vin roşu pe sacul lui cu oase şi din ele se întrupau un bătrân şi-o fetişcană şi bătrânul urla: „faceţi loc, faceţi loc, e nevastă-mea de-a doua, nu tăbărâţi pe ea” (Bozar Garofeanu picurase omag în băuturile de la masă?), o comisie centrală recepţiona himere, două cete de bătăuşi îşi striveau mutrele într-o fundătură, spre bucuria unor greci aflaţi în râpa unui balcon – grecii mâncau brânduşi cu sare şi scrumbii cu ceapă şi ăl mai înalt dintre ei striga: „abolit condiţia!”, o doamnă cu cărnurile multe şi extenuate aşeza un purcoi de bancnote într-un borcan de sticlă, aşa cum se aşează frunzele de viţă peste sarmale („fă aşa, Maică precistă, ca binele din viitor să nu fie ipotetic”), pe Strada mare gâfâia, linsă de bruma felinarelor, o mulţime care-şi calcula paşii să fie egali cu ai patrulelor (rutina fricii), se protesta împotriva tuturor şi a nimănui, cântau în gând cântece porcoase, în timp ce, între pulpanele străzilor mărginaşe, boncăluiau cerbii, ţapii negrii se fotografiau pe stânci de mucava, cu glonţul pătrunzându-le ţeasta, un beţiv sau un felinar abandonat de iubite bătea cu pumnii în zid, Marula, Neacşa, Gherghina, Creola, Lioara, nişte ştiuci uriaşe înotau în piaţă, o haită de lupi murseca iepuri de cârpă, nişte braconieri se întorceau cu zeci de raţe sălbatice adunate în ciorchinar, însă femeile lor, cu fulgi în păr şi rochii murdare de sos, slujindu-se de cuţite uriaşe, frigeau

altceva la foc, frigeau carne de cal; dincolo de nişte praguri de plexiglas, deasupra cărora se roteau în zbor suliţari, stârci roşii, egrete lăptoase, ulii, cuiburile lor, smocuri de gălbenele – „să-ţi tai, conaşule, de gălbinare, cu briciul, sub limbă”, – pe promontoriul unei foste cazemate, învelit în rogojini, o Mică Pariziană încropea la balalaică un mic Paris plin de frizeri, briantină, lămpi atinse de-o adiere din muguri fără scadenţa deschiderii, roţi ale norocului înecate-n bucle de hârtie creponată şi lanterne, lanternine scăpărate pe sub uger, o Veneţie cu canale ghiftuite de lături.

— Uite, în casa aia unde prinde chef gâlceava, zise Ţili Peruzea.

— Aha, lătră Madona, revenind parcă dintr-o pârtie cu grăsime râncedă. Prin urmare acolo-i patul cu flori în care fac artiştii zulufi la fundul târfelor.

— Vrei să zici că mărturisesc milioane în buricele deştelor, îl completă Ţili Peruzea.

— Hai să fumăm niţică aiureală, tovarăşe Saltava, strigă Madona şi îndreptă maşina spre oraşul din cer.

Iar Ţili Peruzea:

— Ce frumos mă priviţi, tovarăşe Saltava!

El îi luă mâna şi i-o sărută; mirosea a sânge tânăr în scădere albastră, Aprilie. „Ce gură largă are fata asta! Închide-n ea două văi: pierzania şi uitarea. ”

Madona opri în faţa unei case mari, vechi, cu doi castani la poartă. Toropită de nălucirile primăverii, Ţili Peruzea făcu o piruetă pe trotuar şi rochia ei, din basmele colorate, închipui o cupolă de foşnete, de arome şi încolţiri, care se stinse boţit sub sforăitul unui cal.

— Domnule, da, zise Madona, surprins, suntem unde era nevoie s-ajungem demult.

Prin fereastra deschisă a casei lui Krin Sitaru scoteau capul în stradă doi cai. Cu frâie de piele şi zăbale sub bărbie. Pe deasupra lor năvăleau în stradă valuri de fum de ţigară şi drojdia unui semnal azvârlit din trompetă,

după care se înălţă puternic, repezit şi călcând nemilos consoanele, un glas robust, cu moliciune de pântece-n aprindere: pictura lui Sitaru e apoteoză – ca dovadă că la expoziţia lui de la Sala Palatului Culturii nu te îmbolnăveşti de împotrivire, ci de dorul de a trăi liniştit, cu un volum de poezii sub pernă şi dacă se poate cu tâmpla-n umărul unei muieri pietroase. În noianul de ninsoare care-i covârşeşte gândurile, florile se înalţă halucinant, ca Fata Morgana ieşind din seraiuri să semene-n lume pâlpâiri de coral. Sitaru vine de la Moldova, într-o luntre de patimi, trasă de fluturi nătângi. Caii lui bălţaţi mestecă eternitatea fânului dinaintea unei cârciumi în care se argăseşte Timpul şi Iluzia, iar Isus Christos, adică omul cel mai mărunt, îşi culege oboseala de pe mâini şi de pe umeri şi clădeşte din ea mesteceni şi altare în care să odihnească albinele. Iluzia – eşecul nostru durabil, scuza şi îngâmfarea noastră. Între tablourile lui Sitaru te aşezi ca într-un pridvor şi, rezemat cu bărbia în izvorul uimirii, priveşti în adâncul pârguit al Carpaţilor Moldovei şi iei seama la o boare din spini şi la teama alcătuirii lor în cunună, la fuga încântată de sine a unei iubiri reînviind, în solemna cădere a merelor văratece peste pogoane de luceferi. Stai ca într-un pridvor şi zici, cu cronicarii pământului românesc, că răcoarea ierbii se îngână dulce la ureche.

Ţili Peruzea, cu acordeonul atârnându-i pe umăr, sărută trunchiul castanului din dreptul porţii.

— Ştiţi, zise, că fiecare castan de care se reazimă o fată mare aprinde în ultima noapte de aprilie, încă cincizeci sau şaij de candele. Exact atâtea candele câţi ani îi mai sunt fetei hărăziţi să trăiască.

Dunărea curgea prin cer şi pe mijlocul ei se legăna o corabie de sare. Înaintea corabiei, peştele-pilot al Dunării, nu centaurul, – centaurul sacralizează apa, pe când peştele-pilot trasează căile oculte ale fricii.

Ţili Peruzea împinse o uşă de metal şi pătrunseră într-o odaie largă. Douăj de băieţi şi fete, cei mai mulţi aşezaţi pe maldăre de fân, în jurul unui hârdău cu vin din care se serveau cu ulcele sau de-a lungul unei mese de tâmplărie, plină cu mâncăruri: miel la cuptor, şuncă, un castron cu icre negre, coşuleţe cu pâine prăjită, ridichi de lună, usturoi de Spania murat, batog de rechin, cap de viţel rasol, bulgăraşi de floricele, îi întâmpinară cu chiote. Suit pe masă, un reporter de la „Talazul”, cântărind vreo sută zece kilograme, blond, cu părul căzut pe umeri, transpirând din abundenţă, cu cămaşa ieşită din pantaloni, le strigă nervos:

— În genunchi, pe potcoava norocului, şi ascultaţi cu smerenie!

Madona se lăsă într-un genunchi, mângâind cu podul palmei potcoava lustruită şi acoperită cu monede de nichel. Saltava şi Ţili Peruzea rămaseră ca două coloane detunate, – coloană sub o cruce de cocori, Ţili Peruzea, coloană râcâită-n creştet şi insultată de-o bufniţă, Saltava, de-a dreapta şi de-a stânga uşii, la un pas de caii negri, lucioşi, cu capetele scoase în stradă şi vegheaţi de-un birjar în caftan de catifea albastră, încins peste mijloc cu o coadă de căpăstru.

— Krin Sitaru continuă ziaristul, cercetându-o, lacom, cu coada ochiului pe Ţili Peruzea, a furat ferestrele de la casa unde s-a născut Eminescu şi-şi juleşte neîncetat mâinile în vitralii, încercând să înţepe cu şoaptă de fagi şi ulmi somnul odăilor în care copiii noştri visează că umblă desculţi printr-un fagure de scoică.

— Roşcata aia de scormoneşte cu lingura să scoată ochii viţelului e recepţioneră la Hotelul Astoria, îi strecură Ţili Peruzea lui Saltava. Suntem prietene bune, cu toate c-a-ncercat să-mi fure iubitul – e marinar de cursă lungă, la vară, când se întoarce de pe Ocean, ne căsătorim. Bondoaca de lângă ea, cu laţele căzute-n ochi, e vânzătoare de librărie, scrumbia aia stoarsă de icre, cu

ilicul scânteind de mărgele, e ingineră electronistă, iar blonda frumoasă, în rochie de doliu.

— Eşti tu.

—. traducere din limba iubirii. Tipul care-i soarbe răsuflarea inginerei electroniste, scrumbiei ăleia nenorocite, e asistent de farmacie, Mişa Soraţchi, cel mai frumos bărbat.

— Sub mâna lui Krin Sitaru, văpselele se amestecă de duhul ierbii, al câmpiei şi-al munţilor. Krin Sitaru ştie să înjunghie seara în miezul ei de slavă, lăsându-i nesmintit dreptul de a renaşte-n dimineaţă.

Inginera se distra, pescuind cu undiţa paharele de hârtie cerată plutind în hârdăul cu vin. Varga de bambus, scurtă şi întărită cu inele de metal, prelungire a mâinii ţepene, urma un curs nefavorabil, pentru că în loc să coboare spre hârdău, atingea cu vârful patru rozete de sticlă conţinând în ele câte doi fluturi. Era parodia unei vânători celeste – totuşi, în încăpere, parcă suind pe un fluviu sau din vatra unei cherhanale, venea miros de catran – simbolul elaborat al primăverii la Dunăre şi care, în asociere cu vitalitatea misterioasă a nopţii, anticipa o năruire sau mai degrabă o simbioză tragică: viţa de vie arzând împreună cu ulmul din faţa casei.

Asistentul de farmacie, lung, palid, zgâriat constant de gheara unei lacrimi şi de explozia, la intervale egale, a unui suspin, purta plete de călugăr, blonde, cu sfârcurile răsucite. Buzele groase, răsfrânte pictural, adumbrite de-o aroganţă ancestrală, de-un dispreţ tăcut şi poate şi de bucuria senzuală că seamănă cu Cel menit să ierte, îl făceau chiar să semene cu Cel osândit să vină mereu la o cină şi să fie vândut. Pereche cu povestea ce pâlpâie, neidentificabilă, pe zarea pământului, în aprilie, el întruchipa misterul primăverii. Birjarul îi mulsese un pahar cu lapte, el îngâna laptele c-un pai, stârnind scârba vânzătoarei de librărie şi, rotind uşor mâna zidită din îngheţuri albe, părea că scormoneşte după mirosul vechi

al Brăilei şi Galaţilor: pâine proaspătă, sfoară, smochine, roşcove şi acel ceva nedefinit, o poartă de tămâie din mânăstirile Greciei, cafea adusă de la Istanbul, presărată cu praful somnului alb – drogul, superstiţia, floarea aventurii traforată în lemn de corabie, destinul şi biciul lui, înviind cărări de păstrăvi şi de brănişoare, urme de sitari şi toate coridoarele rătăcirii, Ahasverus şi Cel ce nu va muri niciodată şi mai presus de toate Imaginaţia dilatând trecutul şi smulgând din timp viitorul, care, chiar la modul ideal, nu e decât moarte.

Vânzătoarea de librărie se ţinea cu greu să nu izbucnească în plâns. Sprijinită cu ceafa de-o bârnă de lemn afumat privea fix corabia de sare de pe Dunărea din cer („cum o dibăcise bleaga aia!?” se întreba Saltava), scotea limba şi se căznea să lingă un bulgăre de sare colţuros şi pentru că, după repetate încercări, nu izbuti să-l atingă, se apucă să îmbăleze trompeta smulsă de pe genunchii unui ţigan gras şi chel în creştet. Iar Saltava se rostogolea spre tribordul corabiei de sare, cu mâna rătăcind în părul fetei de chihlimbar, care purta o rochie de doliu, decoltată adânc şi nu era altceva decât ecoul precaut al lui Ţili Peruzea, neverosimil, pedant, urmărind o răzbunare cumplită; era ca şi cum Ţili Peruzea („bea vin roşu, Saltava, bea ca să nu te ucid, iubitule!”), vorbind şi respirând numai pentru Saltava, trimitea o şuviţă de abur ca să-i creeze încă o dată chipul, la distanţă de doi metri. Ţili Peruzea şi speranţa în doliu – transmigraţie inacceptabilă şi fragilă, petrecută pe o cornişă pentru odihna lăstunilor. „Fiţi prudente, e luna aprilie, hei, voi două, le striga în gând Saltava, voi, cu ochii voştri nemaipomenit de mari şi blânzi, corabia-i de sare, o să se topească, o să ne scufundăm!... o să ne scufundăm până la Centaurul Dunării, Ţili Peruzea, fiinţă a vinului alb, alb, nu roşu, să-l săruţi pe botul lui de uriaş cumsecade, iar tu, chihlimbarule topit şi îndoliat (dar eşti tot Ţili, copia a doua), să-i scuturi oboseala, trăgând-o uşor de urechi, pe

tine o să te miroasă cu nările umede şi o să necheze, săgetat de durere, pentru că tu nu eşti cu adevărat femeie, eşti fluidul galben al visării, care a luat forma desăvârşită a unei femei tinere ca să arunce paianjeni de purpură în Dunărea din ceruri, ah, fii atentă, nu primi, refuză paharul cu lapte de iapă. I se părea că toţi din jurul lui, în afară de Ţili Peruzea şi Speranţa îndoliată (adică tot Ţili Peruzea), sunt nişte cadavre impudice – în primul rând asistentul acela de farmacie, Mişa Soraşchi – ultragiate de trecerea corăbiei de sare. Nimeni nu-i stârnea compasiunea. Şi cel mai mult îl enerva Mişa Soraţchi. Vroia să-l arunce pe gunoaie înainte de a-şi introduce mâinile frumos îngheţate prin rotocoalele de platină pe care le purtau în urechi Ţili Peruzea şi copia ei. „Vrea să le sugrume, ticălosul. E-hei, Mişa Soraţchi!”

— Krin Sitaru este, de prea mult azur, o genune oblică din Ţara Moldovei. Dar toate astea numai la o privire sărbătorească, pentru că, cercetându-i atent chipul risipit în pânze, vom simţi în noi un murmur închegându-se într-o propoziţie demnă de toţi marii bărbaţi: Viaţa e o meserie grea!

Krin Sitaru asculta parcă risipit în aer şi cu spicul frânt – un bărbat trecut de treij de ani, cu părul scurt, des, alb, compact, vânjos, cufundat şi el într-o tăcere incredibilă, pe care vorbele ziaristului o umpleau cu ploile echinocţiilor bolborosind în surdină. Cu ţigara în colţul gurii şi cămaşa pătată de vin roşu, cu mâinile descumpănite de-un tremur abia perceptibil, ca şi cum ar fi încercat să apuce pensula şi pensula dispăruse, el părea preocupat nu de trecerea unei corăbii de sare, ca Saltava, a Timpului sau a florilor dintr-o ecluză într-alta a primăverii – martie în aprilie, aprilie în mai – ci exclusiv de împărţirea luminii în dungi şi blesteme numai pentru el durabile şi de decontarea unei cantităţi enorme de ură densă, consistentă, orientală, sordidă, sobră şi emancipată de fumul bun al lemnului care taie doar iarna.

El şedea degeaba în mijlocul lumii, trăsese obloanele şi picta într-o suburbie a trecutului, dincolo de întâmplări, pe nisipuri ireproşabil netezite de imense teancuri de zădărnicie umilită de vanitatea puterii sale impersonale. Privindu-l, Saltava simţi nevoia să urce din nou pe corabia lui de sare şi, arzând sticlos, dărâmat, scuturat de friguri, îmbrăţişă caii din toate tablourile de pe pereţi, şargi şi albi, cu toţii zdruncinaţi de o prea lungă aşteptare în staulul morţii, primeniţi cu mereu alte rânduri de oameni, străbunicul, apoi bunicul Salcia Vifor, apoi tatăl Vasile Saltava, apoi toţi bărbaţii din neamul Sitaru, şi miile de mii de ţăcăniţi afectuoşi din câmpiile României, care-i hrăniseră şi-i iubiseră cu o voluptate detestabilă, nu din solidaritate de zodie şi tradiţie ţărănească, ci din exasperarea sufletului dornic de libertate, din stăruinţa amurgului într-un ciob de geam, pe văile râurilor şi-n viroagele câmpiei, din dragoste falimentară, din credinţa monotonă că, zgâriind împreună faţa pământului, vor înşela foamea tuturor oamenilor; caii de demult şi caii din odaie, iepele birjarului şi caii din tablouri, forme ale grâului înrourând sângele, cucernici cu durerea spărgându-se-n hohote de plâns, frumoşi, adulmecaţi de lupi, căutaţi de tăuni, povârniţi în ham la căruţă, tropotind la docarul Speranţei îndoliate, jinduiţi de drumuri sfârtecate, aşteptaţi la fântâni; caii, rugăciune încheiată, tristeţe veche şi rezistenţă muribundă.

— Nu mă privi ostil, Ţili Peruzea! o înghionti Saltava. Ea şedea îmbufnată şi cu fundul mult împins înapoi, ca o fetiţă reţinută la bucătărie în seara balului.

— O să-ţi dăruiesc doi pisoi şi un coş cu frezii. Madona, jos laba de pe bucile fetei!

Şi, deodată, peştele pilot, cel care poartă secretul crucii în apele Dunării, zvâcnind mlădios în pieptul lui Saltava, umplându-l cu aşteptare alarmantă. Avea – zbatere impalpabilă a destinului său – sentimentul acut al unei primejdii iminente. Se scutură şi se limpezi şi-n clipa

aceea ştiu că primejdia se numeşte Madona. Vru să întindă mâna şi să-l înhaţe de ceafă. Dar era prea târziu. Madona ţâşnise înainte de-a fi înhăţat şi acum urla:

— Năpârci burgheze! Homosexuali împuţiţi! Atârnaţi icoane în toate ungherele şi atacaţi regimul comunist sub centură. Ce-i aia de-acolo, banditule? – şi mâna i se lungi spre peretele de care sta rezemat Krin Sitaru.

Peste umerii lui Sitaru atârna un jug de lemn, fixat sub o piele de bou tăbăcită şi având incizate contururile a doi oameni adăpându-şi caii din găleţile sprijinite pe genunchi. Se mai distingea chipul unei femei, o căsuţă şi o troiţă, dar esenţiale nu erau figurile omeneşti, ci fraza, cu literele mult în relief:

alegeţi-vă ca Dumnezeu un trandafir în care ard alcooluri, *iar ca ministru al agriculturii un snop de grâu*.

— Găligane, rosti Mişa Soraţchi, ia şi bea şi vezi-ţi de treabă. Sau cară-te de unde ai venit. Cuchi, se întoarse Mişa Soraţchi spre ţiganul gras, nu fii mitocan, icrele negre nu se mănâncă cu lingura.

— Mârţoagă castrată! zbieră Madona. O să-ţi fărâm ţurloaiele!

— Domnu, se atârnă de Madona birjarul în caftan albastru, la creştinii ortodocşi, Sfântul Petru e patronul de la lupi, explică la mine, cum vine prostia asta?! Lupii spart la noi opt oi, *vosemi*, tata vrut să spânzure el până urmă spânzurat câinii, la fel; *vosemi*, şi ţinut hoiturile două zile în laţ. Cum se poate aşa sfânt mare laşi la lupii să mănânce caii?! Scuip în şanţ. Dai răspuns?

— Du-te-n mă-ta! îl înjură Madona, şi Cuchi îl aplaudă scurt, apoi, cu acea perversiune a ţiganilor, care pun înaintea insultei o laudă parazitară, menită să descumpănească şi să facă să crape smalţul de pe măselele adversarului, se înclină şi zise:

— Vă doresc o fericire janghinoasă, domnule. Vă doresc să vă naşteţi a doua oară, să vă naşteţi francez, dar să nu vedeţi niciodată Parisul.

— Impecabilă urare, vorbi pentru prima oară Krin Sitaru.

— Ţap belit! gâfâi Madona. Ţigan friguros.

— Cuchi, treci în mijlocul casei şi cântă-ne ceva la trompetă, scânci vânzătoarea de librărie. Cântă-ne „De-aş avea un arbore de camfor”.

— Vezi, amice, surâse Cuchi, caraghioasa asta era ursită s-ajungă artistă se film, dar are ţâţele prea mari. S-ar putea aranja o operaţie, însă nu suportă ideea. Mai încolo, după Paşti, când ia sfârşit, când se toceşte domnia lui Isus Christos...

— În România democrat populară, răspunse Madona, nu admitem decât domnia clasei muncitoare.

— Şi de Paşti, pe a ţăranului Isus, zise Mişa Soraţchi.

— Isus era dulgher, îl înfruntă Madona, sau taică-su era.

— Dulgher e o meserie lipită de viaţa ţăranului. Geamuri, uşi, mese, scaune. Dar evreii n-au clasă muncitoare. Everii, măi băiete, au distrus proprietatea prin Marx, spiritul lui Freud şi cerul lui Einstein. Din cauza lor, omenirea şi-a rătăcit matca. Să vină din nou ţăranul Isus, care-a întinerit lumea cu dragostea de aproapele şi să ne salveze. Mişa Soraţchi, fiindcă semeni cu Christos, vesteşte-ne Învierea.

— Christos a înviat! zise Mişa Soraţchi.

Lustruind coapsele lui Ţili Peruzea, cinci copii în pantaloni scurţi se strecurară înăuntru, venind din măruntaiele casei. Krin Sitaru îi chemase lovind într-un paravan de lemn. Birjaru-i cocoţă în spinarea iepelor, copiii dădură la iveală sticluţe cu spumă de săpun, le agitară şi suflară cu paiul asupra adunării puzderie de băşici colorate.

— Echipa de curcubee, anunţă Mişa Soraţchi. Dansul izbânzii la sărbătorile naţionale, lumânări roşii în nopţile sfinte. Sus rochiţa, scumpe doamne (inginera cu ilicul plin de mărgele o ridică imediat) iar voi dragi fructe de mare...

— Huligan mistic, îl înjură vesel Madona, n-ai s-ajungi, pungaşule, să guşti cireşele din anul acesta. Ai s-o zbârceşti...

Cezar Saltava muşcase dintr-o coastă de miel şi mesteca zgârciul încet şi limanuri de ierburi noi i se legănau în cerul gurii, presărate de un vânt uşor, iar.

— (Îţi spun din nou, rosti Mişa Soraţchi, ia-ţi calabalâcul şi cară-te!)

. peştele-pilot, plutind în faţa corăbiei de sare îşi muia botul semănând c-un vârf de sabie în drumul tuturor mieilor jertfiţi şi scotea smocul de licurici. „Pentru ca fierul să-i pătrundă ca un cântec în pântecele lumii”, scăpăra Ţili Peruzea la acordeon, iar peştele-pilot, coborât în dreptul ferestrelor, scria cu coada pe geam drumul corăbiei de sare: pământul simte marea aproape, speranţa şi durerea lui de-a trece sub ape înfricoşează arborii. Speranţa îndoliată.

— Secături, secături, secături! răcni din nou Madona, mai înverşunat ca prima oară. V-aţi strâns aici ca să trăncăniţi din fund. E-he! Nodul mamei voastre de vipere!

Saltava scoase plasa din buzunar şi, întocmai ca bunicul său Salcia Vifor, când arunca prostovolul, o azvârli în capul lui Madona şi strânse puternic corzile, anihilând astfel saltul pe care Madona se pregătea să-l facă, peste masă, în beregata lui Mişa Soraţchi.

— Mişa, strigă ţiganul Cuchi, taie-ţi repede cosiţele de grâu ca să i le îndes pe gât ticălosului! Ah, să-l spălăm la cap într-un lighean cu cărbuni. Birjarule, înroşeşte vosemi potcoave ca să i le plimb pe spinare; vreau să-i fac pielea carton gudronat.

Saltava îl îmbrânci pe ţiganul pus pe tăbăceală şi-l târî pe Madona în stradă. Peştele-pilot unduia ilar pe trotuare. Descurcat din plasă, Madona se întoarse cu faţa spre ploaia care se căznea să învioreze sfeşnicele castanului.

— Bine mi-aţi făcut, tovarăşe Saltava, spuse el, respirând lacom aerul răcoros. Christos a înviat lângă

toate mările calde. Nu merita să mă enervez. Artiştii sunt mândria oricărei ţări şi eu, ca tâmpitul, m-am apucat să-i bălăcăresc. Mi-am atârnat adică izmenele ude pe Arcul de triumf şi pe fruntea mănăstirilor noastre dragi. Regret. Regret din suflet. Iar acum vă salut. Petrecere frumoasă în continuare şi noapte bună. N-am educaţie, asta-i cu mine – de unde să am când mama a fost o şarlatancă de ghicitoare şi-am crescut în voia soartei!? Frumos mai miroase a castan, nu?

— Cine-i cămila? îl întrebă, la întoarcere, Krin Sitaru pe Cezar Saltava.

— Plutonier la Departamentul Orhideelor.

— Doamne, ai milă de noi! chelălăi ţiganul.

Faţa de sidef negru îi căzuse şi i se albea văzând cu ochii – poate pentru prima oară-n viaţă.

— Ţili Peruzea, se înfurie Krin Sitaru, cum ţi-ai permis să-l aduci aici?

— N-am ştiut ce e, îngăimă fata.

— Târfă, o-njură ţiganul, minţi. O să vină cu duba să ne umfle.

Scuipând a doua-njurătură, smulse trompeta din mâinile vânzătoarei de librărie şi se azvârli în stradă, pe fereastră. În aceeaşi clipă încă zece sau cinşpe inşi se buluciră spre uşă, îmbrăcându-şi hainele din mers şi dispărură în noapte. Iar echipa de curcubee se preschimbă în echipă de înmormântare. Molipsiţi, copiii plângeau smiorcăit, dar continuau să arunce în atelier sutele de gâlci de aer verde, albastru, auriu. Birjaru-i înhăţă de ceafă şi-i îmbrânci după un paravan, abandonându-i coridoarelor casei ursuze, apoi umplu strada şi cu burţile şi crupele iepelor, iar îmbinarea cap de cal, trup de cal, privită de pe corabia de sare, din drumul iniţial al peştelui-pilot prin Dunărea insuflând patimă, vrajă, odrasle de abur, mişcări oculte, nu putea primi decât numele uitării. Cu toţii se luptau să uite seara şi prima jumătate a nopţii – ţiganul cel sordid ca pucioasa

sau ca fumul ei coborând în vizuina vulpii, ziaristul bolnav de osanale sau de mimetism ieftin şi gonind acum spre mahalale pe una din iepele birjarului, birjarul însuşi care, înainte de-a se pune buturugă spre a-l ajuta pe ziarist să încalece, mai vârâse o dată capul în atelier ca să îngăleze scuza: vosemi cai spart lupii la noi, dom' Sitaru, şi mai mult decât toţi inginera electronistă. Ea îngenunchease în faţa lui Mişa Soraţchi, cu braţele desfăcute în formă de aripi şi miorlăia ascuţit:

— Isuse, ne rugăm Ţie, schimbă-ne-n fluturi.

Mai rămăseseră în atelier Krin Sitaru, recepţionera de la Hotel Astoria, Mişa Soraţchi cu inginera electronistă, Saltava şi, împăienjenită în mintea lui Saltava, Ţili Peruzea, care era totuna cu Speranţa îndoliată şi vânzătoarea de librărie. Plus tablele fricii şi ale batjocurii care se înrămau parcă singure pe pereţi şi-şi spărgeau măciuliile coapte în aerul îmbâcsit de scuturări nervoase, reci şi costisitoare prin repetiţie. Sitaru, tăcut şi calm, premedita o erezie modernistă; Saltava se gândea, exasperat, că frica e curajul stomacului, sentimentul cel mai durabil şi viril al sufletului omenesc.

— Ţi-e silă de noi, *amirale*?, îl întrebă brusc Sitaru pe Saltava, apoi adăogă: n-am să-mi mai pictez niciodată mutra privindu-mă în oglindă. Sparg toate oglinzile şi-mi pictez moaca pe-un perete privindu-mă-n cărămizi. Pe un perete poţi să zgârii toate scursorile care urcă din tine în şanţurile feţii. Restul, *domnule căpitan*, rămâne în seama varului şi-a igrasiei, două culori în subordinea imediată a timpului – ele agravează ideea de urât, adâncesc tăcerea şi accentuează conturul umilinţei şi mai ales pe-al resemnării, *domnule amiral*!

— Fii atent, Krin Sitaru, râse Saltava, afară fulgeră ireverenţios turbatul aprilie şi ţie ţi-e frică. Dar, să ştii, *eu nu lucrez la ei*. *Şi nici pentru ei*.

— *Domnule amiral*, dumneata eşti ereticul, dar eu sunt Ereziarhul, eu sunt Întoarcerea şi aurul ascuns în stup.

Sunt frate cu un stejar roşu care seamănă cu un pepene uriaş jupuit de coajă şi vreau să-ţi sparg burta şi să-ţi atârn inima la streaşina casei mele. De ce n-ai plecat odată cu vita aia? Mi-e silă de bâlbâielile dumitale împuţite. Mă crezi aşa de tâmpit ca să vă cad de muşteriu într-o seară de primăvară!?

— Eu lucrez pe cont propriu. Şi am iubită o pictoriţă.

— Numele?

— Irina Devechi.

— Spoitoreasă. Spală şi spoieşte ceea ce au zugrăvit meşterii cei vechi. N-are nici umbră de talent. Înapoi la cratiţă.

— De mult n-am mai văzut atâta belşug de spaimă, derută, panică şi groază cum am văzut aici. Eu sunt.

— Ştiu, îl întrerupse Sitaru, eşti din satul Migdal în care s-a născut Maria Magdalena.

— Nu, Krin Sitaru. *Eu sunt ultimul rege al României*. Krin Sitaru holbă ochii. Apoi, revenindu-şi puse mâna pe o daltă.

— Ascultă măi idiotule, pleacă până nu-ţi găuresc dovleacul cu fierul ăsta.

— Mişa Soraţchi, se întoarse Saltava spre asistentul de farmacie, vino lângă mine, ca să fim împreună ultimul rege al României şi dragostea lui.

— Frânge-ţi gâtul singur, dacă ai chef de politică reacţionară, ţipă isteric inginera electronistă, dar lasă-mi bărbatul în pace.

— Oh, şampanie frapată, începu Saltava să cânte, oh, voi ochişori zglobii... Vreau să te sărut Mişa Saroţchi.

Mişa Saroţchi se sculă, atârnându-se de masă, încet, ca şi cum s-ar fi sculat ca să-i surâdă de aproape unui trandafir înflorit nesăbuit, făcu doi paşi şi-l pocni cu sete peste gură.

— Ţi-am potolit imaginaţia sau mai vrei?...

—... dimpotrivă, am strigat eu, râzând. Dimpotrivă, Mişa Soraţchi. Pocnindu-mă, m-ai trimis în seara lui 31

decembrie 1947, în noaptea aia am jumulit, dintr-o seră, două brazde de ceapă verde şi două de usturoi. Ascultă-mă aplecat, Krin Sitaru (nu ştiu de ce mă adresam doar lui Sitaru), tu eşti Patria încheiată la toţi nasturii, Patria în uniformă de paradă. Povestea se petrece sub o lună frumoasă, ca gutuile de Istanbul sau gutuile de Ungaria. Mai fraged vorbind, luna avea obraji de miel, ca o fată hrănită numai cu cotlete de miel. Cu o zi înainte, căzuse Mihai I de Hohenzollern. Ziua coifului de bronz şi a coroanei cu diamante fărâmate cu ciocanul. Majestatea sa a primit primul avertisment când nici nu se sculase din aşternut. Seara, citise până târziu Memoriile lui Iuda, două volume apocrife, iar la prima oră a dimineţii îl sunase pe aghiotantul de serviciu ca să-l întrebe cum îl cheamă pe colonelul ăla despre care i se raportase că venea de două ori pe zi la Palat, ca să ceară pensie de luptător antifascist, fără să fi fost pe frontul de Vest.

— Vlaicu Luntraşu, maiestate.

— Ce merite pretinde că are?

— Mi-e jenă, maiestate...

— Dă-i drumul, îmi plac cuvintele aţâţătoare şi s-a uitat strâmb la acela. Regele avea un secretar mut. Scorbutul marmurei. Guta lichenilor. Stăpânul ţării era stăpân şi peste tăcerea cuvintelor sale. Mutul s-a apropiat de aghiotant ca un vis absurd şi i-a dat un pahar de vin roşu. În pahar plutea foarte limpede o perlă, mă înţelegi, Krin Sitaru? Mutul, în noaptea gâtului său, ţinea pumnale şi frânghii subţiri: „ori serveşti majestăţii sale întâmplări fericite, ori încapi în frânghiile mele”. „S-au scumpit lemnele”, şi-a zis aghiotantul, cuprins de frig şi depănând mărunt din picioare, şi-a lipit stâlpişorii uscaţi ai cismelor, călcâi lângă călcâi şi-a raportat:

— Colonelul Vlaicu Luntraşu, majestate, a fost, în timpul războiului, comandantul şcolii de ofiţeri de rezervă din Sibiu, care funcţiona în liceul Ursulinelor. Mulţi dintre elevii şcolii, urmând exemplul tinerilor de elită din Europa

hipercivilizată erau homosexuali. Doi se iubeau şi zece cinşpe inşi, la fel de excitaţi, îi luminau cu lanternele, strigând batjocoritor: trăiască o mie de ani camaraderia de arme româno-germană. Colonelul Vlaicu Luntraşu le urmărea infamiile în ascuns şi-ar fi putut să-i aresteze şi să-i trimită în tribunalul militar, dar îi lăsa, fiindcă ura Germania şi războiul dezlănţuit de ea, iar strigătele elevilor ofiţeri când se giugiuleau îl răzbunau de umilinţele îndurate. În felul lui a fost un rezistent. Şi mai e şi povestea cu castelul.

— Domnule aghiotant, dimineaţa unui rege ar trebui să fie o scară feerică şi dumneata mi-o strici cu intervenţii idioate. Trimite-l pe colonelul Vlaicu Luntraşu la baia de aburi, o să găsească acolo o rezistenţă şi mai mlădioasă şi mai îndârjită decât a elevilor de la şcoala de ofiţeri din Sibiu.

În ceasul ăla nu ştia că trebuie să abdice de la tron şi nici eu habar n-aveam că peste o zi îi voi lua locul, că voi pune mâinile pe coroană şi voi trăi voluptatea puterii. Ştii ce-i puterea, Krin Sitaru?

— Un căuş cu mucuri de ţigară, rosti vânzătoarea de librărie.

— Hai sictir! o repezi, Sitaru. Bea-ţi vinul şi tacă-ţi fleanca. Eu vreau s-ascult. E multă viaţă în tot ce spui, *domnule amiral*, de-aia-mi place. Şi nu ştiu de ce presimt c-o să-l amesteci neapărat şi pe Mişa Soraţchi în poveste. Umple-l cu lături.

— Ce valoare crezi că am eu? se strâmbă Soraţchi.

— Nulă, declară Sitaru, dar mi-ar place să te amestec. Îmi place să trăiesc măcar cu gândul în miezul unor fapte captivante. Povesteşti nostim, domnule căpitan, continuă şi vom fărâma busuioc în vin.

— Puterea nu-i aia să strigi: toate doamnele să urce scara fără chiloţi pe ele, şi ele să urce. Puterea sunt patru fluvii care stau închise într-o piatră rară. Buşeşti cu dalta, rupi o aşchie şi dai drumul, la început, fluviului cu apă de

trandafiri. Curg pe ape copii adormiţi în cuiburi de barză. Sărutări, nunţi, botezuri.

— O clipă, domnule amiral, mă întrerupse Sitaru. Te rog să te legeni când povesteşti. Evreii când se roagă se leagănă.

— Dar eu nu sunt evreu şi nu mă rog.

— N-are a face. Ştii de ce se leagănă evreii când se roagă?

— Nu.

— Ca o compensaţie a faptului că musulmanii nu-i lasă să meargă călări pe cămile şi să fie în felul acesta mai înalţi decât ei. Povestea absurdă a două religii care se vrăjmăşesc.

— Al doilea fluviu aduce pe maluri vorbe searbăde, spaţiu expozitiv şi vorbe, vorbe, vorbe. Preoteasa lunii decembrie devine amanta popii, iar în luna iunie timpul se trage înapoi cu mulţi ani şi pocneşte de ger. În partea stângă cerul se termină, nu mai ajunge să înveselească lumea. E pur şi simplu o rană în loc de cer. Lumea strigă acolo: domnilor, dar peste noi cine trage plapuma? Înţelegem să se termine pământul, dar cerul!? Acest fluviu curge numai câţiva ani şi-n timpul ăsta Vlaicu Luntraşu, Pârvu Palihoi, Ştevie Lupaşcu şi Lilu Tatana bagă în fiecare biserică un măgar şi strigă la Isus: Isuse Christoase, fă-l ghiudem!, în altele bagă ţapi, în altele lupi... Ştii, Krin Sitaru, că şoarecele care gustă anafură se schimbă în liliac?

— Treci la fluviul al treilea!

— Rămân în valurile celui de-al doilea pentru că în valurile lui m-am născut rege. Era-n seara de 31 decembrie, cam pe la orele 6, afară ningea uimitor, după datină. Eu stam lungit în pat, în odaia unde bunicul Salcia Vifor păstra vâslele – vreo douăj de perechi, poate şi mai bine – mă jucam cu pistolul, un Bereta 9 lung, ocheam un nod în grindă şi mă prefăceam că trag: pac, pac. Încercam să-l înfurii pe Salcia Vifor, fiindcă înjura frumos,

dar lui nu-i păsa. Băuse două oale de vin negru, sânge de iepure, şi-şi povestea singur cum se prind sticleţii.

— Domnule, vine mai întâi de toate că trebuie să ai o plasă specială, mânuită de-un aparat special, o tufă de scaiete cu măciuliile doldora de seminţe, plus o colivie cu un sticlete al tău, pe care o aşezi la rădăcina tufei şi te tragi la treij de paşi îndărăt şi te trânteşti pe burtă şi nu te mişti, stai ţeapăn, râma timpurilor noi (cu vorbele astea încerca să mă înfurie pe mine) şi aştepţi să apară stolul atras de cântecul pârlitului din colivie, Domnule, şi stolul vine. Nesăbuite păsări. Şi lacome. Dar ce iuţi, mama lor! Nu eşti dibaci, aleluia! Aleluia, aleluia, aleluiaaa.

— Şi duhului tău, amin! mugi un glas bubuitor, de dincolo de uşă şi uşa se deschise singură şi se lipi de perete. Noroc, fraţilor, zbieră Pârvu Palihoi, cea mai înaltă lepră de tunar de pe frontul românesc, mă ce de ţuică fiartă am băut! Salcia Vifor, fii atent la băiatu: am turnat două deca de rachiu în butoiul de agheasmă de la Schitul Castelului de lemn.

— Ce mă-ta beleşti tu la Castelul de lemn?! îl luă din scurt Salcia Vifor.

— I-auzi la el, plămada reacţionară! râse hodorogit Palihoi. Păi, castelul e-al nostru acum, mă, nebunule. Butoiaşu are douj de sfârcuri, adică robinete le zice, pui gura şi sugi fratele meu.

Scoal', Cezareea, încarcă pistolul, nu-l mai clănţăni de-a surda, plecăm într-o *misiune secretă*. Am un cal afară.

— Nu pot să călăresc, sunt opărit la buci. (Şi eram.)

— Ei şi? Te sui pe schiuri, te legi c-o funie de mijlocul meu şi te trag cu calul.

— Mama ta de putoare! îl înjură Salcia Vifor, c-o îndârjire istovită, când or veni americanii, cu mâna mea te jupoi.

— Salcia Vifor, să crăp dacă nu ard de nerăbdare să mă văd în pielea goală, fără un petic de piele pe mine. Tu-i

broboada mă-sii care te minte. Nu-i lipsit de rost să afli cât preţuieşte carnea ta. Episcopu Tulnicu Iachint.

— Cum te cheamă? Lui ăsta, lui nepotu-miu-i zici Cezareea şi lui ăla?

— Tulnicu Iachint.

— Straşnic nume, zău.

— Frumos, muiat în miere, conveni şi Krin Sitaru. Ţili Peruzea, nu uita să-l bagi în cântece. Îţi speli mâinile în ploaia primăverii şi poleieşti cu dulceaţa lui clapele de sidef. E un nume prestigios, îl spui în gând şi te-ntorci în copilărie ca să tragi cu arcul în merele din pom.

— Tulnicu Iachint de la Episcopia Buzăului zisă şi a Dorului de stele.

— Ei, pe dracu, se zbârli Salcia Vifor, e complet tâmpit ceea ce spui. E ca şi când ai întinde, zilnic, pe frânghia de rufe numai cămăşi murdare.

— S-o crezi tu! Biserica ortodoxă e visătoare. De pildă are muierea ta sau a mea o durere şi se duce să aprindă o făchie de ceară la altar.

— O făclie, se zice.

— Nu-i totuna. Aprinde-o şi-ai să vezi: zboară din ea numai fluturi care suie-n bolta sfântă. Şuvoaie. Şi sus, Casa Fiinţei. Toată numai din pereţi vii. Bat sute de inimi de înger şi jur-împrejur cresc flori cuvioase. Asta-i virtutea visului. Asta şi încă altele. Dar nu mai e timp de taclale. Sus, Cezareea.

— Afară, zbieră Salcia Vifor. Să nu vă mai văz!

— Tulnicu Iachint.

— Afară!, a zbierat din nou Salcia Vifor.

Şi-am pornit prin ninsoare. Palihoi călare, eu pe schiuri, târât de el. Ningea frumos şi albastru, ca pe ouăle de Paşti pictate în Bucovina. Acolo, zăpada nu te descurajează, te îmbată. Îmi umplusem buzunarele cu trandafiri de porc, mâncam cu plăcere şi parcă nu eram pe schiuri, şedeam cocoşat pe porcul tăiat de Crăciun şi-ncercam să-i muşc urechile prăjite-n foc de paie. Atenţie,

aveam doar optuşte-nouăşpe ani, trăiam intens antagonismul dintre clase şi mă pricepeam să sorb pe amândouă nările extazul zăpezilor. Lunecam umăr la umăr chiar cu Fata Morgana a zăpezilor, care nu e un imn schimonosit nici când se schimbă-n urgie.

— Da, acceptă Sitaru, e provocare, naştere înaltă şi istorie robustă.

— Prin cap îmi zburau cuvinte aiurea: bachelită, zâmbet fals, recuperări, voluptate, abajur de pergament, glăjărie. Mai ales cuvântul acesta din urmă – glăjărie mă încânta, îmi despica sângele în două pâraie lungi, pline de culori fantastice, din care nişte muncitori sticlari luau cu ţevile câte o picătură şi o modelau, suflând în ea, dându-i fiecăreia, o altă formă: budelcă, inimă de taur, ploscă, ulcior, dropie, sitar, lup. Eu râdeam şi-i îndopam pe toţi cu trandafiri de porc şi le ceream bulgăraşi de răşină ca să mă spăl pe mâini, să-l împuşc pe Pârvu Palihoi şi calul de sub el. Sleit de ger, orbit de ninsoare, bâjbâiam după pistol. Dunărea, bocnă, vântul mă pătrundea sprinten, şi eu, nu ştiu de ce, îl uram pe Pârvu Palihoi. Adică ştiu, fiindcă nu puteam urî zăpada, zăpada e destinul Dunării şi al câmpiei – parcă iarba poate urî botul oii care o paşte? Poţi calomnia arşiţa, dar nu şi zăpada, fiindcă iarna, mai mult decât celelalte anotimpuri, te zideşte bine în oglindă. Şi mai simţeam că mi-e scris să fiu Demonul unei nopţi de iarnă, Demonul nopţii de Anul Nou. Sună cam pedant, nu-i aşa?

— În nici un caz, zise Krin Sitaru, nu mi se pare ceva special şi direct. Un călător care-şi pierde evlavia şi aşa destul de pistruiată, un piersic care se clăteşte pe ochi cu praf de puşcă, apoi Materie, Timp, Spaţiu. Continuă, *domnule amiral*, continuă.

— Castelul de lemn era luminat glorios, dacă nu chiar obscen. Iar mirosul micului castel regal de vânătoare atârna chiar la uşă. O îmbuibare de arome, aburul unui grai de ceapă verde, usturoi verde, peliniţă, liliac alb şi

multe ferigi. Poate şi ciuperci murate. Lumini abundente şi-n corpul de odăi al servitorilor. Iar mie-mi ţăcăneau încă în urechi potcoavele calului în gheaţa Dunării: boca, boca, ţac, ţac.

— Aţi sosit, mă? urlă spre noi un ofiţer scund, adăpostit sub scoica de la intrare.

— Domnul colonel Vlaicu Luntraşu, îmi şopti Palihoi. Spirt. De sub unghia lui nici musca nu scapă ne... tă.

— Lilu Tatana şi Ştevie Lupaşcu, ordonă colonelul, întorcând capul spre două umbre care apărură din vâltoarea ninsorii, sprijiniţi-l pe Majestatea-Sa.

Şi mie:

— Majestate, aţi picat la ţanc. Mai întârziaţi puţin, sembătau porcii ăia şi-i pierdeam.

— Maica ta, Doamne, face să-i vezi, spuse cel ce mă susţinea de braţul stâng. Eu sunt Lilu Tatana, Majestate. De la Apărarea patrioţilor. Să-i vezi şi să-ţi albeşti fasolele şi-o raniţă de ardei, patru ani şi jumătate. Oho-ho-ho, Isuse Christose, o să te servesc de Înviere cu must tăiat cu salicilat, fiindcă mi-ai dat să trăiesc noaptea asta mare.

— Va trece timp măcinat, se va da veacul de-a berbeleacul şi ăştia tot n-or să ne uite, prooroci, sumbru, Ştevie Lupaşcu, care mă susţinea din dreapta.

Ştevie Lupaşcu, un ins cu faţa turtită, lat, bătătorit, făcut numai din buture de berbec, era celebru în Brăila pentru vânătorile pe care le organiza. Avea în faţa casei două aviziere unde afişa chemările la luptă sau anunţa danii. „Vin haite de lupi nemernici din Balcani adunarea tuturor vânătorilor înarmaţi până în dinţi poimâine joi 7 dim. la Cazinoul din Grădina publică. Somn uşor populaţie te păzim cu străşnicie”. Sau: „Vânători generoşi împart populaţiei înfometate untură de gâscă sălbatică, untură de cocoş hazliu de baltă şi untură de turturică. Femeile se prezintă în mod obligatoriu cu copiii de mână. ” Se înscrisese în Partidul comunist în 1945, mânat de credinţa

oarbă că va face Brăila mai mare decât Galaţii şi-şi păstra cele două pistoale pe care le purta în toc, câte unul pe fiecare şold. Pe toamnă ceruse judeţenei patru tineri curajoşi care să-l ajute într-o acţiune îndrăzneaţă, menită să deterioreze ideea de monarhie. Hamalul Sile Toporaş, care conducea brigada de combatere a speculei cu alimente îi dădu unul singur – pe mine – şi-i declară întunecat:

— Să mă trăsnească Dumnezeu, Ştevie Lupaşcu, dacă n-ai să faci tu una boacănă! Fă-o şi să vezi cu câtă plăcere o să-ţi sucesc eu gâtul ăla veşnic însetat.

Am luat trenul spre Târgovişte, trei zile şi trei nopţi pe acoperişul vagoanelor, am ronţăit în piaţă la Târgovişte un kil de mere, apoi am urcat la Mănăstirea Dealului, pe jos, cu două saltele goale sub braţ.

— Ca să ciordiţi capul lui Mihai Viteazul! se strâmbă Krin Sitaru.

— Nu. Ştevie Lupaşcu i-a cârpit două perechi de palme stareţului, apoi mi-a zis: dă-i şi tu două şi tragi fără milă dacă mişcă boaita de popă, şi el a smuls de pe pereţi hamurile albe cu care au fost gătiţi caii de la trăsura care l-a aşteptat pe Carol I, la Calafat, când a pus piciorul, pentru prima oară, pe pământul României, ca să-l ducă la Bucureşti.

— Unde-s hamurile acum? se interesă Krin Sitaru. Dac-ai fost ultimul rege al României firesc ar fi să te preocupe problema.

— S-a întâmplat ceea ce bănuise Sile Toporaş: Ştevie Lupaşcu le-a dat pe băutură. Iar cu cea mai frumoasă dintre curele, aia care uneşte căpiţelele, a încins-o Ştevie Lupaşcu peste şolduri pe prinţesa Maşa Serebrianca Materna...

— Rusoaică? vru să ştie Krin Sitaru. I-am răspuns:

— Nici la a şaptea spiţă. Ştevie Lupaşcu şi Lilu Tatana m-au condus la hotel, într-o odaie laterală. Ardeau buturugi în vatră, atârnau ramuri de vâsc la oglinzi şi-n

timp ce afară ningea teafăr, eu, asistat de colonelul Vlaicu Luntraşu, îmbrăcam uniforma de aviator a lui Mihai I, tunică şi pantaloni albaştri, vulturul de argint.

— Ăsta, mă întrerupse inginera electronistă, şi mărgelele scânteiau pe sânii ei plaţi, mişcă din amintiri ca din urechi.

— O să te caut de sângele bolnav dacă nu-l laşi în pace, o repezi Krin Sitaru. Un exrege are dreptul să spună ce vrea. Poate chiar să-l spargă pe Dumnezeu în drum; îi dă cep şi scoate din el vin de-mpărtăşanie pentru toate mănăstirile Cuţo-Vlahiei. Toate sunt ale lui: Depărtarea, Durerea, Nebunia şi mai ales Clipa furiei distructive, aia când Dunărea începe să curgă de-a-ndaratelea.

— Mulţumesc, Krin Sitaru, ai atins perfecţiunea. Acum, semănam leit cu Mihai I. Patru pahare de vin alungară frigul din mine. „Începi să fii rege”, îmi spuse Luntraşu şi pe măsură ce-mi contura rolul pentru cele câteva ore de domnie, înţelegeam (şi-mi plăcea) că-mi voi juca acolo măreţia, biruinţele, destinul, artificiile, curajul ticăloşiei. În sala de ospeţe, mă aşteptau, ameţiţi de încordare, armatorii Niki Moratis şi Cristo Barbis – o sută patrujdouă de vase pe fluvii, mări şi oceane – patru moşieri, douăj de geambaşi, popi şi morari şi doi învăţători, aduşi de Vlaicu Luntraşu să petreacă revelionul cu Majestatea Sa, care abdicase, obligat de *comuniştii români*, dar fusese întors din drum şi înălţat din nou pe tron din ordinul lui I. V. Stalin, cel ce-l decorase cu Ordinul Victoriei şi nu înghiţea să li se joace feste urâte prietenilor săi.

— Intri şi le iei piuitul cu un discurs. Ştii bine ce-i seacă la ficaţi în ultimele zile. Despre asta să le vorbeşti. Pentru că un rege este un imens trunchi de rezonanţă. Dă drumul gurii, îndrugă ce vrei, apeşi mai ales pe farsa cu abdicarea şi celelalte, înţelegi? Şi fii misterios. Un rege pune întrebări şi primeşte răspunsuri, dar nu se înjoseşte până acolo să se lase întrebat despre cutare sau cutare chestiune. Vorbeşti, închini un pahar, nu-l azvârli pe gât,

doar îţi mai moi buzele în el, apoi îi laşi pe ei să te slăvească. Şi la urmă îi dai cuvântul logodnicei, Maşa Serebrianca Materna. Ei îi aparţine punctul culminant. Prinţesă, fiţi amabilă, – şi printr-o uşă părelnic tăiată în peretele ornat cu tapiserii bogate, apăru, înaltă, sprintenă, surâzătoare, Maşa Serebrianca Materna, blondă, cu buzele groase îndoite de-un surâs visător.

Pârvu Palihoi, care nu fu primit înăuntru, îi făcea semne lui Saltava pe la spatele ei: maica ta, dumnezeule şi episcope Tulnicu Iachint, ţine-o strâns de mână, s-o târâm în baltă şi să ne jucăm cu ea de-a sturionii!

Prinţesa purta pe umeri blănuri de vulpe albă şi-n ochii albaştri – desenul ninsorii de la care privise lung de la fereastră.

Saltava îi sărută mâna şi simţi că şi le-ncălzise deasupra unui taler în care se ard beţe aromate şi răşină.

— Sunteţi speriat, Majestate? întrebă prinţesa şi-i zâmbi încurajator. Trăim exact ca sub Directoratul francez, domnule Luntraşu. Majestatea-sa ar trebui să mă sărute, arvună pentru noaptea logodnei.

Precedaţi de Vlaicu Luntraşu, şi el în uniformă de paradă, regele şi prinţesa străbătură un coridor împodobit cu oglinzi, undeva răsunară trei bătăi de gong, lent absorbite în pereţi, apoi se auzi cântecul unui cocoş, repetat de cinci ori în salturi înalte, omagiu adus ultimei nopţi a anului, uşile de frasin pufos se traseră în lături... şi ultimul rege al României, la braţ cu prinţesa Maşa Serebrianca Materna pătrunseră în salon – pe pereţi ramuri de brad, în cupe orhidee din pădurea Milea Viforâta şi, înşirate între gustările tradiţionale, plante carnivore: răchiţele, vuitoare, zburătoarea de flori albe (în ce leacuri le păstraseră?) aduse să le stimuleze, pesemne, pofta de mâncare – şi cei douăj şi nu ştiu câţi de devotaţi ai tronului uzurpat de comuniştii din ţară şi repuşi imediat de către Stalin în adulaţia neamului românesc, se ridicară în picioare şi la semnul discret al

unui preot cu barba roşcovană, botezată în ape cu mireasmă aspră, şi cu o cruce de platină atârnându-i pe pântecul supt, de lup înfometat, intonă Imnul „Trăiască Regele”. Preotul se numea Calinic, ceea ce vrea să însemne Biruitorul. Ascultând imnul, Saltava se acoperea de solzi de aur, ca un mesteacăn la răsăritul soarelui din dimineaţa de Bobotează, fiindcă nimic nu-i mai plăcut decât, la capătul unui drum prin viscol, să te pomeneşti rege, iubit cu ardoare de supuşi. Pumnalul de la cingătoare, în teacă bătută cu broboane de pietre semipreţioase, se odihnea mai puţin pe şoldul lui Saltava şi aproape pe de-a-ntregul pe coapsa prinţesei Maşa Serebrianca Materna; şi se scufundau în el dinspre prinţesă adieri de măceş, umbre fierbinţi de porumbei mistici, şoapte oacheşe. Ar fi tăvălit-o sub masă, fiindcă năştea din legănarea piciorului bolţi de trandafiri (prin geamlâcul din stânga chiar se vedea sera plină de tufişuri de liliac alb şi de trandafiri) iar din înălţimea mâinii, când îşi potrivea zulufii după ureche, rotunjea viziuni de creştinism întunecat de prea multă milă pentru turma ignorantă, şi se bucura pervers că nu poate, că trebuie să amâne fericirea de-a muşca din carnea ei, hain, lacom, posedat de demonul uciderii, nu al morţii, al complicităţii cu moartea, al păcatului perpetuu, mai cu seamă al profitului conţinut în păcat laolaltă cu pedeapsa care vine ca o escrocherie a fericirii. Aberaţia ploii e tăciunele grâului, aberaţia regilor – dragostea nesfârşită pentru ei înşişi. Saltava nu vroia altceva, în adâncul firii sale, decât să nu aibă clipa aceea sfârşit şi să bea cu ochii, fără să se sature, flacăra candelii pâlpâind sub tabloul înfăţişându-l ca Mare voievod de Alba-Iulia trăgând brazdă mănoasă în câmpia Transilvaniei, şi chiar îi era dor de coarnele plugului, îi era dor de aburii pământului dezmorţit, de cântecul ciocârliei pe hotare şi nici nu-i trecea prin gând să abdice din măreţia unei primăveri departe de Alba-Iulia sau a domniei pe viaţă. Înnebunea să fie ceea ce i se

dăduse să joace: regele tuturor românilor. Omul nu trebuie judecat după năzuinţele sale, ci după vanităţile care-l guvernează.

— Bună seara, domnilor, vă mulţumesc pentru dragostea ce mi-o purtaţi.

— Majestate, întrerupse cu glasul spart de lacrimi preotul Calinic, sunteţi bradul cel mai înalt din Carpaţii noştri, iar noi pomii fructiferi ai Măriei Tale. Dacă ieri omizile ne-au spurcat o crenguţă, astăzi o rupem, îngenunchind. O clipă, păcătoşii de noi, ne-am pierdut, din prea multă frică, speranţa. Mustră-ne şi iartă-ne Majestate.

— Biruinţa noastră comună l-a repus în drepturile fireşti pe regele tuturor românilor, precum şi legea sfâşiată şi încălcată tiranic de un grup născut în lipsa respectului datorat tronului. Legea triumfă din nou, vie ca pâinea dreptăţii. Perioada necazurilor a trecut. Trăiască marele I. V. Stalin, strigă Luntraşu.

Preotul: – Dumnezeu să le răsplătească după mare mila Sa.

Niki Moratis: – Toţi ţarii Rusiei au iubit comerţul şi tot ce e aur, purpură, diamant.

Un învăţător: – Vecinul de lângă casă, niciodată nu te lasă.

Cristo Barbis: – Că tare-l seacă pe Stalin la splină necazurile noastre!

— Cine-a cârtit? a ţâşnit furioasă prinţesa Maşa Serebrianca Materna. Cine-a pus la îndoială frumoasele sentimente pe care le nutreşte pentru noi genialul conducător al popoarelor!? Dumneata, Părinte Calinic?

— Sărumâna, preafrumoasă stăpână.

(Grecii între ei: – Stalin i-a băgat-o pe gât de logodnică Majestăţii sale).

—... Despotovna, e fără noimă să mă bănuiţi. Preotul caută în lume izvoare cu timp proaspăt, buzele lui rostesc cuvinte culese din gura lui Dumnezeu.

— Şi totuşi, mi se pare că cineva l-a înjurat pe tovarăşul Stalin.

Prinţesa Maşa Serebrianca Materna tremura de enervare. Fascinant falsă. Urca din ea o boare de pofte şi n-o stăpânea o enervare obtuză, ci o mâhnire violentă: în grâu, o fată suflă asupra macilor ca să-i cutremure, căutând cel mai păgân strop de întuneric, crescut pe fundul paharului închipuit de floare, se duce în genunchi prin lanul pârguit, o ploaie de lumină se spânzură de ulmi şi păducei, din cenuşa ei panteistă duhovnici de pălămidă înalţă mănăstiri de penitenţă pentru amurgul deocamdată intangibil, căci domnule vişin, aznoapte, din pâlcul nostru a evadat un prun, uitaţi-l, mănâncă spice, acolo pe grind, bea cărăbuşi, o face pe deşteptul, ordonaţi să rămână în sălbăticia exilului?...

— Părinte, reluă prinţesa Maşa Serebrianca Materna, culegătorii de ciuperci de pădure, ca să-şi dea seama care ciuperci sunt bune de mâncat, ca să nu greşească niciodată, pun coşurile pline sub botul vacilor şi oilor. Vacile şi oile nu se ating de ciuperci otrăvite.

— Trăiască Stalin, împăratul roşu, strigă, ca s-o îmblânzească, Niki Moratis.

— Polihronion! răspunse Cristo Barbis.

— V-am lucrat în glăjăria castelului, cu mâna mea, anunţă regele, daruri care să vă amintească de această noapte.

Puseră mâna pe pahare şi închinară în sănătatea regelui şi a prinţesei. Ţuică galbenă, ţi se încrucişau în minte drumurile din Muscel cu cele din Vâlcea şi Vălenii de Munte. Preotul, grecii şi învăţătorii o aruncau în stomac însoţită de felioare de păstrugă; moşierii, geambaşii şi morarii nu se atingeau de nimic, bănuitori, înfricoşaţi, sorbind din aerul îmbâcsit de fumul lumânărilor şi din măruntaiele zăpezii strecurată de vânt pe sub uşi o nelinişte încă în stare de moţăială, dar plină de semnele falimentului. E limpede că exuberanţa regelui

şi uşoara mânie a prinţesei îi făcuseră suspicioşi, dar în iubirea lor pentru tron, ţinând de fanatism, pericolul pe care-l intuiseră li se părea într-un fel fascinant, era un pericol în *prezenţa regelui*, adică acceptabil şi nu imposibil de înlăturat. Vlaicu Luntraşu, strălucind sub galoane şi fireturi, avându-i mereu la spate pe Lilu Tatana şi Ştevie Lupaşcu, în care zvâcnea mult întuneric fericit, sta cu ochii pe acele ceasului de perete sau pe ţurloaiele goale ale timpului şi cred că l-ar fi pocnit peste călcâie, să depene mai repede din picioare.

— Dar de ce, întrerupse Krin Sitaru, tot tămbălăul acesta la castelul de lemn? De ce nu în altă parte?

— Castelul fusese proprietatea unui frate al colonelului Luntraşu, care-l pierduse la cărţi la Carol al II-lea. Nikis Moratis şi Cristo Barbis fuseseră şi ei în careu. Şi tot acolo, moşierii. Iar Curtea regală refuzase să-l înapoieze lui Luntraşu.

— La care se adaugă şi afacerea pensiei, pricepu Sitaru.) Plus nebunia ce scoate capul la schimbarea lumilor, în golul de forţă dintre două stăpâniri, care nu pune preţ pe pielea nimănui şi nici măcar pe propriile-i ciolane. La care se mai adăuga şi neghiobia ălora de-a se lăsa prinşi într-o capcană primitivă. Fiindcă în vreme ce Luntraşu pândea cu încordare apropierea miezului nopţii, preotul Calinic se lăuda grecilor, cu glas scăzut, dar destul de limpede, ca să-l poată auzi regele că, în timpul războiului, scosese cu jandarmii din detaşamentele de muncă forţată peste două sute de evrei şi-i botezase cu forţa.

— De trei ani umblă ei după mine să mă spânzure. Cei mai înverşunaţi sunt ăia care-au cerut singuri să se creştineze. Dar acum s-a zis, pot să scot capul din ascunzătoare.

— Domnilor, răsună deodată, ca o comandă cazonă, vocea lui Vlaicu Luntraşu. E ora 12 fără 3 minute. Până vom intra în Anul Nou, prinţesa Maşa Serebrianca

Materna doreşte să vă spună câteva cuvinte. S-o ascultăm.

— Poftiţi, Despotovna, suntem numai ochi şi urechi, strigă părintele Calinic.

— Dragi oaspeţi, grăi prinţesa, sunt dintr-o nobilă familie poloneză. Regele, logodnicul meu, are un secretar mut. Tatăl meu avea ca aghiotanţi patru câini, iar maică-mea, ca paj, un cerb. Suntem în cele mai bune relaţii cu familia Hohenzollern din străvechi timpuri. O soră a mamei mele a făcut parte din haremul de oarbe al prinţului Neculai!

— Ooo, dar nu se poate, răzbătură câteva cuvinte de împotrivire, cum să aibă aşa ceva prinţul Neculai!?

— Nu-mi plac brotăceii care orăcăie, domnule colonel. (Avusese pregătit alt discurs, dar se lansă pe panta improvizaţiei, susceptibilă de-a călca-n strâchini sau pe ouă clocite, însă nu mai conta, nu mai conta.) Mătuşa mea bătea în tamburină, ropot de măzăriche, când prinţul Neculai se îmbăta, iar în restul timpului răspundea de ţâţele târfelor ălora, să fie mereu ca mugurii boboţaţi. Era un post impunător, le pipăia de trei ori pe zi, dacă-s proaspete şi pietroase, îşi făcuse mâna prietenoasă şi sigură în aprecieri, căci se spăla cu lapte şi se ştergea cu petale, şi era chiar mai pofticioasă la pipăit decât prinţul, săruta, suspinând, ţâţele oarbelor, le mângâia şi se lipea cu obrajii de corniţele lor, pentru că ţâţele nemângâiate sunt sărace cu duhul, cine le-adună rotund în palmă le descoperă secretele dulci, numai că nu putea să se zgâiască la ele şi de aici i s-a tras nenorocirea. O târfuliţă adusă din Botoşani, pentru care prinţul avea mare slăbiciune, îţi înfigea un ac în ţâţă, ştia adică să bea virtuozitatea leşinului, şi când a dibuit-o prinţul, ţâţele ei erau mai burduşite ca perniţele unei croitorese.

— Prinţesă, anunţă solemn colonelul Vlaicu Luntraşu, se bate miezul nopţii, cumpăna anului.

N-au mai ştiut niciodată ce s-a întâmplat mai departe cu oarbele din harem. Fiindcă, resorbindu-se din vorbe, prinţesa Maşa Serebrianca Materna azvârli, c-o smucitură din umeri, blănurile de vulpe, storcând un murmur uscat de admiraţie şi teamă, apoi îşi sfâşie rochia, urlă, goală, pe masă, jucându-şi pătimaş cerceii, intră cu pantofii în platourile cu păstrugă şi piept de curcan, îşi mulă pe pulpe ciorapii roz, legănând fundul spre Niki Moratis şi Cristo Barbis şi începu să urineze pe toate bucatele, râzând drăceşte şi aruncând bulgări de salată, maioneză şi ridichi de lună în mutrele geambaşilor în timp ce regele trimitea două salve în portretul care-l înfăţişa pe Marele Voievod, iar Luntraşu, Lilu Tanata şi Ştevie Lupaşcu, cărora li se adăugase, coborând parcă din infernul oglinzilor, încins cu spadă şi cu o coroană de carton poleit pe cap, Pârvu Palihoi, îndreptau uşile şi blocau nişte puşti spre ceata invitaţilor îngrămădiţi din instinct în jurul popii Calinic, căci *sub cruce veţi găsi izbăvirea*. Lilu Tanata îşi împodobise mutra, luând o garoafă în dinţi, jertfă adusă clipei roditoare şi măreţiei cuprinse în praful de puşcă. Ştevie Lupaşcu rotea pe deştele arătătoare, cu iuţeală de scamator, două pistoale şi se scălda cu toată faţa turtită în beţia vânătorului ajuns la grota ursului – aştepta fericit să-l tapeze pe cineva de restul zilelor pe care-şi închipuia că le mai are de trăit sau măcar de-o litră de sânge – şi Vlaicu Luntraşu, plin de abnegaţia unei răzbunări scelerate, îngălată în saliva ei zdrenţăroasă, se frământa (stereotipie ofiţerească) să-i numere, luând-o mereu de la capăt, pe captivii căzuţi într-o furie stângace, surpaţi de groază, lustruiţi de zăngănitul fantomatic al cătuşelor, galbeni, smiorcăiţi, dar cu privirile nedezlipite de pe trupul prinţesei, înfioraţi şi uimiţi, nu c-o vedeau goală şi amestecând triumfal, cu mâinile şi picioarele, sarea, piperul, sosurile, ci pentru că, pentru prima oară în viaţă, li se înfăţişa ochilor, curăţat de orice obiecţii sau îndoieli, arzând senin în sângele lui fierbinte, un hermafrodit. Căci

asta era prinţesa Maşa Serebrianca Materna. Robiţi dezamăgirii de-a se fi lăsat prea lesne îmbrobodiţi în minciuna întoarcerii în carnea timpului imposibil de mistuit şi de restituit şi că-şi divulgaseră prosteşte esenţa lemnului de sub scoarţă, urmând, probabil, să-şi plătească vina la un curs pe care-l bănuiau nefixat încă, dar oricum oneros, captivii resimţeau ca o compensaţie privilegiul de-a descoperi una din tainele pe care natura le plămădeşte atât de rar şi le păstrează în umbră, fruct scump al jocurilor sale monstruoase sau praf şi ispită pentru alcătuirea unor lumi viitoare; un geambaş, morar, moşier, sau învăţător, unul din grohotişul de sub cruce, nu s-a putut abţine şi zise: „Despotovna sunteţi teribilă. Vă sloboziţi pe amândouă puţele?”.

— În genunchi, nemernicilor! Şi de-a buşilea, în rând câte unul pe gangul din dreapta. Executarea! strigă Luntraşu.

Turma celor avizi de regalitate se trânti în patru labe şi prinse să fojgăiască pe sub masă. Vlaicu Luntraşu, ca tunetul care sparge şi buboaie şi flori, îi buşea-n fund cu cisma când se-ncumetau s-o apuce pe gang, iar Lilu Tatana şi Ştevie Lupaşcu îi buzunăreau şi-i pocneau cu pistoalele-n ceafă. Pâvu Palihoi încălecase pe popa Calinic şi cânta, croindu-l cu sabia peste buci:

Saltă-n sus, *părinte Nae*, *N-o lăsa din joc deloc*, *Că e curviştină dragă*, *Subţirică la mijloc*...

Cu mâinile-n şolduri, prinţesa Maşa Serebrianca Materna râdea. Despotovna era în culmea fericirii şi a frumuseţii. Şi toţi ăia, ieşind de-a buşilea pe gang şi suiţi unul în spinarea altuia de Lilu Tatana şi Ştevie Lupaşcu mai găseau timp să mai întoarcă o dată capul spre ea (sau spre el) şi să necheze, şi nu încape îndoială că furau şi depozitau în adâncul sufletului simbolul provocator al unei specii suspect de periculoasă: hultanul-găină, lupul-iepuroaică.

Curvă orientală, se porni împotriva Despotovnei colonelul Luntraşu, ah, curvă orientală., domnişoară. stai, mă, că nu eşti nici un fel de prinţesă, vită ambiguă! Zău, că n-am mai văzut un tâmpit ca tine, boule! Sau poate c-ar trebui să-ţi zic viţeluşă scumpă?! Alege ce-ţi convine. Şi complet nemotivat, ca saltul peştilor când luna scormoneşte luciul apelor, începu s-o cravaşeze: jart! jart! Dar, având în vedere situaţia, cravaşa suna şi trosc-trosc! şi lip-lip! Iar obrajii prinţesei se făcură de sticlă şi-n mijlocul lor ardea câte-o lumânare roşie.

— Ce zice Mişa Soraţchi? întrebă Saltava.

În clipa aceea, inginera electronistă, cu ilicul scânteind de mărgele, ţipă isteric:

— Arde-l la moacă, Mişa, arde-l pe ticălos! Recepţionera cea roşcată, de la hotel Astoria, şi vânzătoarea de librărie, cunoscând-o bine, îi smulseră undiţa din mână, ca să nu i-o arunce lui Saltava în ochi, iar Mişa Soraţchi, semănând mai mult ca niciodată cu Cel osândit să vină la cină şi să fie vândut, rosti rar:

— N-ai răsturnat toată otrava, Cezar. Ai uitat să spui că tu şi cu Pârvu Palihoi, încălecându-i pe greci, i-aţi rupt şira spinării lui Cristo Barbis.

— Palihoi şi Luntraşu i-au rupt-o, zise Saltava, luând o oală de vin şi dând-o peste cap. Eu am ieşit din castel, şezuse ninsoarea şi Dunărea era un imens os îngheţat. Şi-n margine, foarte aproape de mal, pe fundul ei, am văzut prin gheaţă o sanie cu doi cai înhămaţi. Ţin minte că sub botul lor erau, numărate de mine, treij de perechi de bocanci; parcă intrând sub apă să moară îngheţaţi, cineva le aruncase cailor bocancii ca pe un maldăr de fân.

— Dar mai înainte de-a ieşi afară, pentru că isprăviseşi să mai fii rege, ai împuşcat butoaiele din pivniţă şi, împreună cu ăilalţi din echipa lui Luntraşu, i-aţi împins pe toţi regaliştii în valul de vin care-a inundat încăperea. Şi-aţi mai împins şi-o sanie cu zurgălăi. Până spre ziuă, vinul

a îngheţat şi popa Calinic s-a schimbat în statuie roşie. Iar voi aţi băut vin din zurgălăi.

— Se poate, conveni, slab, Saltava. Dar tu ai fost prinţesa mea, prinţesa Maşa Serebrianca Materna şi am dreptul să ştiu cum ai evoluat.

— Oh, enigmaticule Mişa, izbucni Krin Sitaru. Cum, puiule, ai fost femeie?! Doamne, se închină el, dă-mi tenacitatea martirilor ca să nu sări pe el! Prinţesă scumpă, voi rupe gâtul la două sute de porumbei albi şi-ţi voi da să le sorbi sângele, ca să rămâi până la moarte femeie, femeie, femeie.

— Eu l-am hotărât să fie numai bărbat şi să fie fericit, anunţă inginera electronistă. Am dormit amândoi, din întâmplare.

— Amândouă, o întrerupse Saltava.

—. într-o cameră de hotel şi chiar din prima noapte l-am hotărât să se opereze. Şi continuă, exasperant de ascuţit, imitându-l pe Sitaru: e bărbatul meu, al meu, al meu.

— Domnule amiral, jubila Krin Sitaru, cu braţele înălţate deasupra capului şi pocnind din degete, mi-ai dăruit o seară minunată. Sunt mai bogat decât patriarhul escrocilor pe de toată lungimea Dunării. În două zile, Mişa va fi din nou femeie. Mişa, scumpule, idioata asta cu ilic de mărgele ţi-a ruinat viitorul, lăudându-te că vei fi cel mai frumos bărbat. Eşti o victimă a egoismului. Eu te voi revalorifica. Menirea ta e să naşti copii şi să te numeşti Maşa Serebrianca Materna Sitaru. Domnule căpitan, dacă m-ai înţeles ajută-mă...

Saltava şi Sitaru îl înşfăcară pe Mişa de câte-un braţ şi-l scoaseră în stradă. Ţili Peruzea, la un pas în urma lor, îşi scălda bucuroasă toată faţa în ploaia subţire de aprilie, iar acordeonul, frământat de deştele ei, hohotea şi guiţa, colindat de duhuri şi gnomi, care ba se rostogoleau peste cap, tropăind, foşnind şi râzând, ba se înşirau lâng-un gard şi-şi deşertau pântecele. În vremea asta, în atelier,

vânzătoarea de librărie, cu sânii cât capul de taur şi recepţionera de la hotelul Astoria, îndrăgostite dintotdeauna, în ascuns, de Mişa Soraţchi, se luptau, veninos, să-i astupe gura inginerei electroniste, care ţipa, blestemând, şi-şi chema iubirea înapoi.

— Scorpia dracului, holeră, nefutino! – şi-o izbeau cu toată puterea de perete. Umilinţa lor, hrănită vreme îndelungată cu banalităţi blânde, cu imperativele invidiei reprimate, se schimbase din furia care conspiră în biciul care pedepseşte.

Dând colţul străzii şi ocolind un tramvai care tamponase o maşină – un ins uscăţiv, cu trenci, bască, mustăţi şi cioc galben şi lat doar cât un plisc de răţoi de baltă, striga, ţopăind fericit: amândouă vehiculele avariate! – rupseră din mers câte-o creangă de merişor dintr-o tufă revărsată peste portiţa unei vile (Saltava i-o dărui lui Mişa, care o primi, surâzător, Krin Sitaru i-o aruncă chelnerului care tocmai desfăcea obloanele unei cârciumi şi ăsta o atârnă de firma casei, ca semn al prosperităţii şi norocului) şi pătrunseră, urmaţi de Ţili Peruzea, pe coridoarele policlinicii de cartier, unde femeile de serviciu puseră măturile în mişcare. La camera de gardă, un doctor bătrân, cu pleoapele inflamate de nesomn, cu capul făcut din două jumătăţi de sferă neîmbucate bine şi o infirmieră grasă se căzneau să-l azvârle afară pe-un individ îmbrăcat curat, costum lucios de alpaca, manşete lungi şi scrobite, cravată azur, dar în picioarele goale.

— Ţi s-au furat pantofii, du-te la miliţie, nu la noi!

— Nu există doctore, se încăpăţâna desculţul, am fost jefuit aici, pe când mi-aşteptam rândul, şi nu pot să fac un pas mai departe, fiindcă eu *am picioarele de sticlă*. Uite, acum se tulbură zorile şi picioarele mele trebuie să lumineze. Simt că s-a aprins gazul în ele, flacăra suie şi mă frige la stomac. Faceţi-o un pic mai scăzută... sunteţi obligat s-o faceţi. Auuu!

— Doctore, rosti Krin Sitaru, noi avem o problemă mai simplă. Uite, băiatul acesta frumos a fost fată dar, împins de-o tâmpită, a devenit bărbat. Acum vrea să fie din nou femeie, e posibil?

— În situaţia dumneavoastră e posibil orice.

— Krinule, spuse Mişa Soraţchi, ca viitor logodnic al meu eşti dator să treci proba supunerii. După mine!

Îi duse la gară. Traversară în trap sala de aşteptare, clasa-ntâi, pe urmă peronul, apoi liniile. Prin ploaia mai mult ireală decât adevărată, se învăluiau pescăruşi insolenţi. Ocoliră o drezină încărcată cu luntrii, care făceau parte din înţelesul ploii şi când ajunseră lângă castelul de apă, Mişa Soraţchi puse mâna pe scara de fier ruginită.

— Urcă şi botează-te în numele meu.

— Ademenit de zeii jucători, strigă Krin Sitaru, fără să lepede ţigara lucindu-i în colţul gurii şi începu să se caţere.

— Domnule, se înclină Saltava, mi-aţi fost logodnică regală, voi urca şi eu.

— Tu, nu! strigă Ţili Peruzea. Nu, Cezar, e prea mult, ai să te căieşti.

Saltava o sărută, sorbindu-i miresmele, şi porni după Sitaru. Oboseala, cristalele ei hazlii, excitaţia şi un soi de fericire lipsită de beatitudine îl puneau în acord cu peştele-pilot, care se precipita grotesc spre Dunăre, unde-l aşteptau năvoadele şi carmacele, ca şi cum misiunea amândurora era eşecul şi denaturarea, lipsa de sens şi de identitate.

— Sus, pe buza castelului, înainte de-a se scufunda, alături de Sitaru şi de-un manechin de croitorie, azvârlit acolo nu se ştie de cine şi pentru ce, Saltava şezu o clipă să asculte cântecul încercat, pe pământul cleios, de Ţili Peruzea – un cântec jalnic şi de răzbunare în acelaşi timp, simţeai cum tremură între pereţii lui carnea fricii şi încă ceva, o ameninţare încordată şi o durere stând la pândă,

Aprilie cel descreierat şi irascibil, năpădit de ură şi neputinţă, apoi glasul fricii compacte, emblema şi stigmatul ei. O undă bolnavă scutura trupul lui Saltava. „Vinul!”, gândi el, denaturând semnalul primejdiei azvârlite îndemânatic de Ţili Peruzea „am băut un vin bolnav!” Desfăcu sticla pe care-o luase cu el, izbind-o înfăşurată în haină de spinarea zidului şi bău iar două înghiţituri zdravene şi se răni şi mai mult.

— Krin Sitaru, lua-te-ar dracu!, abia acum văd că ai părul complet alb şi sprâncenele exagerat de negre.

Plonjă în apa murdară, coclită, uleioasă şi răsărind în marginea ailaltă a bazinului, strigă furios:

— Manechinul! Împinge-l spre mine. Seamănă cu popa Calinic şi vreau să-i frâng spinarea.

Când cei doi coborâră, îi arestă patrula miliţiei feroviare.

După două zile, Bozar Garofeanu năvăli, împreună cu Madona, în celula unde fusese închis Saltava şi începu să urle la ofiţerul de serviciu:

— Cum v-aţi permis, nemernicilor, să-mi arestaţi prietenul!? O să mi-o plătiţi cu vârf şi îndesat! Saltava, măi băiatule, dar eşti nemaipomenit! De-acum înainte, castelul acesta nu mai e un puturos de castel de apă din gara Galaţi, e un sanctuar acvatic, Doamne, te-au tuns idioţii! Madona, ţine-mă să nu vomez.

— V-aţi redobândit scăfârlia din şcoala primară, zise Madona. Ei, nu vă burzuluiţi, o schimbă, strivit de privirea încărcată de ură pe care i-o aruncă Saltava, am zis şi eu o vorbă.

— Tu, dobitocule, se răsti Bozar Garofeanu, să taci şi să saluţi în Saltava ploaia de aprilie şi sacralitatea primăverii.

Biroul comitetului raional de partid Brăila m-a sancţionat cu vot de blam cu avertisment. După şedinţă, Felix Olmazu m-a reţinut încă o vreme la el.

— Sunt vâslaş bătrân, Saltava, nu-mi umbla cu fofârlica. Ai înotat pe-acolo cu coada goală, ca homarii, aşa că nu mai pomeni o silabă despre lună ciupită, peşte-pilot, aprilie, nebunia primăverii, fiindcă o să-ţi răspund c-o poveste de iarnă:

Vâj, *vâj*, *ce furtună*! *Hau*, *hau*, *lupii se adună*. *Trosc-pleosc*, *focul face*. *Doar pisica toarce*.

— Sfâr, sfâr, versuri proaste şi vechi. Le ştiu de la bunicul.

— Şi ce mai ştii tu de la bunică-tu? Salcia Vifor, îl cheamă, parcă.

— I se spunea Salcia Vifor, fiindcă, într-o iarnă, prinzându-l viscolul în baltă, s-a adăpostit într-o scorbură de salcie unde l-au găsit oamenii după două zile, degerat, mai mult mort decât viu.

— O să te închizi frumuşel în casă, timp de o săptămână, şi-ţi completezi autobiografia. Şi-o să ne povesteşti matale despre legăturile pe care le-ai avut cu hoţii de cai.

— Fericit om, am zis, luând din mâinile lui o hârtie cu punctajul pe care trebuia să-l dezvolt. Absorbit integral de fericire.

— Absorbit, cine?

— Pavel Ibriş. Nu e scrisul lui? În zilele când le acordă audienţe ălora care vin c-o reclamaţie băloasă pune un kilogram de carne pe oasele lui sfrijite. Ziua pe care o alege Ibriş să-i dea cuiva o lovitură de măciucă, singură-şi potriveşte culoarea, vântul, densitatea aerului, zorzoanele şi tot ceea ce-i ajută lupului să-şi găsească pofta de mâncare, iar mielului un loc în groapa cu jar.

— Eu te voi apăra în faţa Biroului regional, dar nu garantez că voi câştiga. Tare te-aş da dracului, Saltava, dar semeni cu un vişin.

— E-te-te!

— Da. Şi în amunte şi în avale, cum zicea mama. Cine seamănă cu un vişin e un om de temei, dacă nu e sloi de

beat. Atunci face nazuri, se crede plin numai de boabe acrişoare şi dă-n gropi de prost ce e.

— M-a orbit aprilie ăsta, am îngânat iar.

— Acum, Saltava, chiar că semeni cu Mihnea Aurel.

— Cine-i ăsta?

— Inginerul Mihnea Aurel din Brăiliţa. Şi-a iubit nevasta cu disperare douăjcinci de ani, era pentru el mai curată şi mai sfântă chiar decât Maica Precista, dar s-a întâmplat ca ea să moară în patul amantului. Alt îmbrobodit ar fi azvârlit-o la câini, râzând în hohote de el însuşi şi de prostia omenească. Dar nu şi Mihnea Aurel. El a înmormântat-o cu toată cinstea cuvenită unei neveste care te-a îngrijit douăjcinci de ani, i-a purtat pomenile şi, după şase luni, i-a ridicat un monument pe mormânt. De-abia atunci s-a văzut că din clipa în care aflase că nevastă-sa avusese dintotdeauna un amant, în patul căruia şi crăpase, Mihnea Aurel îşi primenise în fiecare zi otrava din sânge cu mari porţii de batjocură, fiindcă monumentul reprezenta o femeie goală, culcată pentru a face dragoste. Cîteodată parcă dai în brânci să fii continuatorul triumfal al lui Mihnea Aurel sau măcar să cumperi barca rămasă de la el.

— Sper că s-a spânzurat, am zis şi-am plecat.

Tot pe clina cu bolovani a lunii aprilie. Dar ziua prin mijlocul căreia călcam, prefăcându-mă vesel, făcea loc alteia de mult în care Salcia Vifor încă mai vântura lumea şi peştele-pilot, solidar cu apele, nămolul fecund, singurătatea şi teologia legendelor, moţăia sub rizomul stufului, ca o casnă sterilă şi, mai puţin, ca un imbold ostil. Aprilie, Salcia Vifor, bunica Moloaica, cele trei fete ale lor, Tudora, Matilda, Chira (maică-mea) – şi la poalele lor, eu: „dă, Doamne, să prind o căprioară”, şi de peste Dunăre, din Bărăgan, care e o imensă lacrimă de rouă pe o frunză verde, nu intra nimeni în bălţi. Nici măcar negustorii din Brăila – şi ei ştiau încă din martie că drumurile nu mai sunt înecate. Dar într-o seară verde,

dulce înnegrită de luceafăr, când adia o pală de vânt minunat, de parcă fugea în jurul casei de lemn cu trei trupuri de băiat ţinând în mâini o floare deschisă şi Salcia Vifor jucase pe bătătură, în picioarele goale, un joc smintit, ca şi cum ar fi invocat un zeu repudiat, care să-i umple năvoadele, Petrea Spătaru şi ceata lui au poposit în curtea noastră pe cai clăbuciţi de spumă şi unul din ei a tăiat moţul unui mesteacăn cu sabia.

— Mai rău ca tătarii!, a strigat bunica Moloaica, furioasă, dar Salcia Vifor a amendat-o pe loc.

— Fleoşc cu mucii-n fasole! Smulge omul o frunză şi ea de acolo: au năvălit tătarii. Numai balauri şi tătari în capul tău zevzec. Şi te mai miri că ăla micu, căruia-i încarci creierul cu tot soiul de poveşti năroade, e un tâmpit care scrâşneşte din dinţi prin somn!.

„Ursit pe deasupra să cutreiere lumea în genunchi!” – reluai eu, acum, ceea ce ar fi trebuit să fie, atunci, în continuare gândul lui Salcia Vifor şi pe care el poate-l şi avusese, însă nu-l exprimase – ursit să nu se oprească decât foarte rar şi numai să însemneze pe hartă greaţa, frica şi ziua spălării pe picioare a săracilor nimeriţi în toate capcanele, niciodată egali măcar cu ei înşişi. Mi-era groază că Biroul regiunii de partid mă va exclude – groaza asta stăruia în mine ca o prezenţă ritmică, evoluând spre o boală bâlbâită, cu adâncimile colcăind de odoarele dictatului, fiindcă cei excluşi din partidul comunist, nu mai există, trăiesc înainte doar fantomele lor. Petrecusem două zile şi două nopţi în convulsiile anchetei despre petrecerea vertiginoasă din Galaţi („ce ruşine, striga întruna Pavel Ibriş, l-au ras în cap ca pe-un tătar... parcă eşti Mengli Gheri de peste Volga, Saltava!”), nu avusesem nici o fărâmă de timp să le caut (şi nici ele nu mă căutaseră), pe Irina şi Doina, şi trebuia să le văd, de Doina mi-era dor, un dor lent, cu spicele întreţesute verde, dor de trestie încovoiată de valuri, dor cu vulturi de nisip ciugulind ochii mieilor, căci respingerea ne

înscrie în sfera elitelor şi deopotrivă în subsolul jertfelor preţioase, fără nici-o taxă de imputare; iar pe Irina vroiam s-o privesc fix în ochii imenşi, plini de abundenţa acceptării c-o dispreţuiesc, s-o înfrâng, s-o lovesc, să-i sfărâm lascivitatea şi supunerea. Ardeam de ură că sunt un idiot care totdeauna descoperă târziu adevărurile ascunse.

Le-am căutat, nu le-am găsit. Fierbând de mânie, ameţit de oboseală, m-am strecurat la Flamingo pe uşa din spate. Era în golul după-amiezii, toate mesele pustii. Vărul meu, Gil Teodorescu mă simţi intrând, însă nu-mi acordă nici o privire. Cocoţat nu pe scaunul cu şurub, ci pe un sac de boabe de cafea, dota cu tub de încălzire şi cu un sistem flexibil de ţi se mula pe şolduri, ca să-i miroasă carnea a săruri de la tropice. Pentru că i-ar fi plăcut şi lui să fie femeie şi să miroasă a scorţişoară (Leb Betleem chiar îi spusese că prinde fluturi cu genele şi-i dăruieşte, noaptea, băieţilor din port), Gil vâra monede de un leu în jocul de pocher mecanic şi înjura ghinionul vânăt. În bar nu pătrunsese încă primăvara, era frig şi umed, poate hornul era îndopat cu nori care se scuturau în şemineul fals, se cerea să bei un vârf de flacără albastră, amestecată cu ţipete de corb şi suspinele desperecherii, dar Gil, cu ţigara în colţul gurii şi gâtul vârât într-o zgardă de câine cu ghimpi de metal galben, clănţănea manetele cu îndârjire, furios că aparatele inventează duşmănii absurde, combină bizar şi imprimă cifrelor simboluri sălbatice. Se opri brusc şi numai ca să mă dea peste cap, pentru că, mijind ochii bulbucaţi, zise:

— Frumos lucrat, Cezare. Extra, pe cuvântul meu. Simplu şi ager. Dar şi dobitocul ăla, fir-ar mama lui a dracului de prost, trebuia să-şi închipuie că nu se poate măsura cu tine. Te-a zgândărit şi-a primit porţioara. A mânat mult pe legătura ta cu Irina. Şi-o fi zis că atâta vreme cât eşti cu soru-sa n-o să-i joci o festă prea urâtă. O să fărâm cu totul fabrica asta de furat bani. E cea mai

scârboasă tragere pe sfoară. Şi bagă de seamă, numai săracii se curăţă, fiindcă numai ei speră să-şi astupe toate găurile investind o amărâtă sută de lei. Eu i-am dat griş cu lapte şi.

— Întoarce-te la Leb Betleem.

— L-au expulzat.

— Gil, minciuna nu e nici viclenie, nici semnul opus al adevărului.

— Balada aia a intelectualului brăilean pe care i-aţi strecurat-o în buzunare, fără să-i şterpeliţi şi portofelul.

— Aha! am exclamat eu. Şi-am înţeles că dormisem într-un pat de măr lucrat la rindea de şarpele cu clopoţei. O ai bătută la maşină?

— Am memorat câte-un vers-două din ea, răspunse Gil. Încerca să fie, şi era convins că este ecoul cinic al ipocriziei mele simpatice.

— Varsă tot ce ştii despre balada aia. Nu lăsa deoparte nici un vers.

— Cineva care vine aproape zilnic pe-aici, bea două trei pahare de vin negru şi nu plăteşte.

— Sau plăteşte prea scump.

— O duşcă de vin negru nu costă cine ştie ce. Pe urmă, eu am un principiu: oferă-i un pahar omului cu gâtlejul spart de sete şi te va ţine minte de-o sută de ori mai mult decât pe ăla căruia i-a dăruit o pâine la caz de nevoie.

— Gil, oraşul Brăila e oraşul cu salcâmi.

— Şi fete frumoase, mă completă el. Cunoaştem scriitorul, locuia pe Intrarea care-i poartă numele.

— Te-ai întrebat vreodată ce urăşte pe lumea asta un salcâm?

— Păi, se gândi el, securea, soba de tuci şi câinii care ridică piciorul când trec prin dreptul lui.

— Şi mai ce?

— Asta-i tot.

— Un salcâm adevărat îi urăşte pe boii care-şi taie singuri craca de sub picioare şi pe lichelele care taie frunză la câini.

Mi-a înmânat, strâmbându-se, *Balada intelectualului brăilean îngânată-n dangătul de moarte a două clopote*.

BALADA INTELECTUALULUI BRĂILEAN ÎNSOŢITĂ DE BĂTAIA A DOUĂ CLOPOTE *Bună dimineaţa, sfântă duminică Luni am fost la săpat şanţuri. Marţi am greblat mărăcini. Miercuri ne-am izmenit la coadă la carne. Joi am păcătuit mutând un munte cu aripa, Muntele ne-a numit vulturi şi ne-a jumulit penele. Vineri am făcut zacuscă şi s-a acrit. Sâmbătă, sfântă duminică, te-am aşteptat cu şaua-n spinare.*

După miezul nopţii ai sosit şi ne-ai pus căpăstrul, Sfântă duminică, unge-ne zăbalele cu sidol, Iar buzele noastre cu piatră acră. Şi vom fi fericiţi. Bună-ziua, sfântă duminică, Mâine reluăm voioşi Săptămâna patimilor după lemnul de cruce,

După untdelemnul de spoit tigăile goale Şi grumazul spart de jug,

Dar fă ca astăzi să nu ne strângă pantofii Să nu ne plesnească pantalonii-n fund Şi să găsim lopeţi cu care să ne vânturăm plictiseala.

Bună seara, sfântă duminică.

Mărturisim nesiliţi de nimeni: astăzi am jucat table, am câştigat şi n-am fost plătiţi.

Apoi ne-am îmbuibat cu salată şi ridichi, am băut şpriţ cald şi am râgâit involuntar.

Pe urmă am văzut un meci de fotbal,

Eterna şi confortabila noastră diversiune.

Laudă învingătorilor, ai noştri au pierdut, derbedeii – Şi-i iubim, fiindcă avem pe cine-njura,

Nepedepsiţi.

Bună seara, sfântă duminică, dă-ne nouă un film ca un ceai fără zahăr...

L-am primit. Îţi mulţumim.

Te aşteptăm peste şapte zile, cu zeci de ore de muncă voluntară.

Îngenunchiere şi amin.

— Numele clientului care ţi-a dat foile astea. Gil mi le smulse din mână şi le aruncă în foc.

— Aveţi talent, rânji el, perseveraţi şi veţi da izbitura. În ceea ce-i priveşte pe clienţii mei, n-au nume. Sau când au, au o sută de nume. Lucru pe care ţi-l poate spune şi Irina. Dac-o să aibă chef să te mai vadă, pentru că, oricum, Leb Betleem îi era frate.

M-am aşezat cu spatele pe tejghea şi i-am suflat în ceafă.

— Dacă vrei, pot face să se afle că prinzi fluturi cu genele. Îi căzu chiştocul din gură şi se-mbolnăvi de malarie. ”Ţine-i cuţitul răsucit în burtă” mi-am zis şi, întinzând mâna spre lupoaica de sticlă (şi, fiindcă de la Roma ne tragem, vinul era falsificat), am început să bat cu unghiile în ochii fiarei şi am zis iar:

— Sunt sătul până peste cap de atâtea jigodii albe, verzi sau negre, care ştiu o sumedenie de lucruri şi pozează în cartuş golit de pulbere.

Pe peretele împodobit c-o roată de căruţă, o căprioară şi trei iezi lucraţi dintr-o singură vergea de fier inoxidabil, plus o inimă de lemn roşu, se pârguia umbra unui banchet cu pelin şi fiere.

— Eşti ca râpile de la noi de-acasă, am continuat, care cască toată ziua gura la cer şi nu le pică-n burta plină de broaşte nici o stea. Număr până la zece, şi dacă nici pân-atunci n-ai vorbit, după aia ne vom aminti de-o bodegă-nchisă, felinarul stins, grătarul rece. Ştiu că la ultima clătinare, ţi-ai plătit postul cu doi saci de raci, un butoiaş de vin restina, cumpărat de pe-un vas grecesc şi.

— Trebuia să te faci învăţător, mă întrerupse. Eu am avut unul care ne dădea să sugem bomboane, apoi ne alinia cu coatele pe gard, ne fotografia şi trimitea pozele

la ziarele centrale, însoţite de explicaţia: copiii de la şcoala noastră, în recreaţia mare, vorbesc cu libelulele.

— Dar tu îi trăgeai clapa. Strângeai din fălci şi spărgeai băşici de crap cu călcâiul. Deci... şase, şapte, opt...

— Nu-i nevoie să spui zece. Şi nici să spargi lupoaica aia. Tot ceea ce am spus e că băiatul ăla.

— Leb Betleem.

— E mai nătăfleţ ca o vrabie tipul, credeţi voi. Dar află că v-a băut cu buze groase din pahar brumat. În timp ce voi îl lucraţi cu *Balada intelectualului brăilean*, ca să-l acuzaţi că umblă cu literatură interzisă, el îi suia pe Cuprian şi Doina Poloneza pe-un vapor suedez, îi îngropa între baloturile de marfă, plătea câţi dolari s-or fi cerând în cazuri de-astea şi se întorcea la hotel, fluierând, şi poate chiar în clipa asta, Cuprian şi ţiganca din mlaştinile mazuriene dansează cazacioc într-un bar din Istanbul.

— De unde ştii c-au fugit?

— Păi, nu mai sunt de găsit în oraş. Iar în ultimele două zile am numărat unşpe vapoare suedeze care-au încărcat marfă şi-au plecat.

— Eşti plin de prospeţimea începuturilor promiţătoare.

El tăcu.

Dincolo de geam, prin mijlocul străzii, treceau, spre vreo sărbătoare a lor, zece copii în costume de pinguin. Nu mi-ar fi stricat pe frunte o coroană de gheaţă din Antarctica.

Gil era în şa, şaua era pusă pe-un ponei, poneiul era de bronz, pe Gil îl ploua răcoros pe umerii laţi şi vânjoşi, de ce să nu se scobească Gil în dinţi c-o pană de uliu?

— Am fost, zise el, şi mă lovi prosteşte în partea dezordonată a inimii, unde ia naştere urletul, la Doina acasă, s-arunc o privire. N-am intrat, doar am îngreuiat puţin pasul. De ajuns ca să văd că păunii cu care te jucai tu altă dată atârnau spânzuraţi pe perete şi că doi inşi se jucau şi ei cu nişte pisici, pe o masă scoasă-n mijlocul livezii. Unul le suia, altul le sfărâma ţeasta c-un glonţ.

Scuzaţi, am mârâit, căci priveliştea nu era de nasul meu şi mi-am luat picioarele la spinare spre zone mai sărace-n lapoviţă.

— Care sunt alea?

— Păi, una ar fi barul Flamingo. Să vezi chestia dracului, când m-am întors aici, o funie neagră, ce zic eu o funie, un arbore de furnici clocotea pe perete. De la talpa casei până-n pod. Mi-au supt un sac de zahăr. Descarcă-te, dacă poţi, în faţa controalelor, dând vina pe furnici, iar tu ai obrazul ăla să-mi aduci aminte cât mă costă postul ăsta unde stai tot timpul cu puşcăria-n spinare!

Am lăsat lupoaica sau, spre a fi mai aproape de adevăr, i-am lăsat lupoaicei două degete de zer roşu, ca să-şi hrănească puiandrii şi l-am înhăţat pe Gil de zgardă. Puţin cam smucit. Şi mi-am înfipt privirile-n ochii lui holbaţi. Gil căzu din şa şi se schimbă-n câine gudurându-se.

— Pleci s-o cauţi pe Irina, şi-o aduci la mine acasă.

— Să-nchid barul?

— Nu. Îl arunci în aer. În buzunarul meu din stânga găseşti un pachet cu dinamită, în ăla din dreapta un fitil. Chibritele – şi i-am dat brânci spre soba în care arsese *Balada intelectualului brăilean*, – le cumperi, le furi sau le cerşeşti.

Se lăsă seara şi Irina nu veni. La Brăila, serile de aprilie sunt verzi – un verde rarefiat de suspine, zvelt, vremelnic şi totuşi fără leac în stingere; verde nostalgic; verdele crucificat al dorinţelor; verdele jungherului; verde temător şi îndurerat, de rană deschisă de-o pasăre, la o vânătoare neizbutită (nici pe departe o vânătoare a batjocurii!), un verde în transparenţa căruia se ivesc nişte călcâie liliachii. Albastrul noduros al Măcinilor nu-i dă dreptul să se salte de pe faţa fluviului şi de aceea pare un verde netrăit, pur şi neînfrânt în aspiraţia lui de-a aminti verdele semilunii, turbulent, brutal, gras, copt şi ostil, verdele haraciului şi răpirilor. Luna, scurtă de minte, ieşise c-un

ceas mai devreme. Luna şi verdele strălucind în desfătări îmi aduseră în nări mirosul umed al chiparosului de baltă, arbore din grădina lui Dumnezeu, sub care s-aşeza bunica Moloaica să mănânce castraveţi, mirându-se că pe Dunăre trec vapoare, barcaze cu pepeni sau luntrii încărcate cu beţivani cântând.

În seara când a venit ceata hoţilor de cai, condusă de Petrea Spătaru (făceau parte din ea Ţulea Fălcosu, Niculae Sima, Lipoşca, Panait Vârtopeanu şi un tânăr orb – pantaloni de pânză, cămaşă de borangic strânsă peste mijloc cu o funie, plete) trecuse pe Dunăre o căpiţă de paie, având în vârf un iepure şi o icoană. Moloaica, suită în pridvor, îl ocăra îndârjit pe Salcia Vifor, care, înapoindu-se de pe fluviu, cu o raniţă de bibani, descălţase cismele de cauciuc şi le scutura de noroi, izbindu-le de crucea de piatră de sub fagul de la poartă.

— Bogomilule! Păgân pocit! Am să plătesc slujbe, tartore, să ţi se usuce mâna cu care zgâlţâi sfânta cruce, hainule şi vrăjmaşule!

El privea nepăsător verdele mlădios al mestecenilor, păduceii, călinii şi socul din malul Dunării, murmurând neted:

— S-a sculat vidma şi cere urgie! Cezărică, dă fuga şi scoate nicovala, ciocanul şi dalta să tocăm nişte alice. Până ciulesc eu urechea s-aud dacă nu trece cârsteiul de baltă tu să fii gata.

Fantoma unui fulger sau nişte caraşi de aur se zbătură pe cer. Doi bâtlani ţăşniră din stuf, târând pe cer un nor de-un verde bastard. Departe, în fundul bălţilor ploua sau se năştea o insulă, prispa casei mirosea a câini întorşi dintr-o luptă cu vidrele sau bursucii, Moloaica, slăbuţă, gârbovă, gălbejită, cu pete în două nuanţe cenuşii, mari cât solzii de ştiucă, pe mâini şi pe obrajii boţiţi, spărgea măciulii de mac de grădină, eu trăgeam, prudent, cu-n blacheu de nichel pe-un colţ de vitraliu desprins din geamlâcul plumbuit (încercam să închipui o raţă în zbor

prestigios), când îl auzirăm pe Salcia Vifor icnind şi chiuind înverşunat. Vânjos, mijlociu de statură, îndesat, cu umerii ca o grindă isprăvită în colţurile şlefuite, Salcia Vifor trecuse în mijlocul bătăturii şi se învârtea într-un picior, cu braţele desfăcute larg şi pocnind din deşte. Repede, din ce în ce mai repede, cu cămaşa smucită din pantaloni, cu părul roşcovan, rar şi lipit de ţeastă, cu ochii holbaţi şi gemând un cântec sălbatic – semn că se afla în pragul unei crize de nebunie, lucru care i se întâmpla ori de câte ori se îmbăta peste măsură. De data asta, atât eu, cât şi Moloaica eram convinşi că simulează criza, fiindcă ştiam că nu mai pusese picătură pe limbă de la Crăciun, şi nu era el omul care să se pârguiască şi să se facă scrob într-o jumătate de zi, cât şezuse pe fluviu. Şi pe urmă, când o făcea lată, de două, trei ori pe an, singur îşi toca alicele din sârmă zincată, îndopa cartuşele şi, cu arma în cumpănire, se apuca s-o fugărească pe Moloaica. (N-am să înţeleg niciodată de ce Moloaica se hotăra doar în ultima clipă să se azvârle într-o luntre şi să dispară în baltă.)

— Fugi, babă paceaură, urla dispreţuitor Salcia Vifor, îţi păzeşti noada, dar lasă, într-o zi tot te ciuruiesc eu, hidră cu zece clonţuri!

Moloaica înnopta într-o colibă de pe grinduri de unde se-ntorcea a doua zi la amiază, vânătă de mânie din podele până-n picioruşul ferestrei şi cu floarea patimilor arzând urâcios în pajiştea ochilor ei înguşti. Salcia Vifor o aştepta, plin de căinţă, mestecând foi de măcriş sau dând pe gât zeamă de varză acră, amestecată cu boia de ardei, pradă unei resemnări atât de îndurerate încât Moloaica săvârşea supremul sacrificiu: scotea din ascunzişuri de nepărtruns o sticluţă de rachiu de izmă şi i-l da să se dreagă. El bea, icnind, Moloaica îngenunchea alături şi se ruga Maicii Precista, alternând evlavia şi umilinţa smerită cu blestemele.

— Mărire Ţie, Maica iubirii de oameni, iartă vitejia nebunului, că mare e mila Ta pentru toate putorile pământului şi sufletele hapsâne. Talisman al lumii sfinte, pune mărgăritare dulci pe rănile noastre şi sleieşte-le oasele de căldură asupritorilor noştri, că tare ne mai obijduiesc uneori, Înălţătoare de îngeri.

Şi de fiecare dată, ca încheiere:

— Nu mă duci tu pe mine în robie, nemernicule!

Salcia Vifor se opri din jocul ăla rău cu o clipă mai înainte de-a se prăbuşi, năuc, plin de broboane de apă, salută doi fazani zburând pe deasupra tufişelor de coacăze, se ploconi adânc în faţa Moloaicei şi a celor trei fete ieşite şi ele în pridvor ca să-şi desfete rânzele obosite de şedere (pe Dunăre, dar parcă mai mult pe spinarea îndoită a lui Salcia Vifor, sălta un vas cu vele, de coastele căruia atârnau vintire, harpoane, căldări de aramă poleită) şi abia atunci văzurăm că Salcia Vifor se învârtise în jurul său ca un fus, fiindcă se chivernisise, după luni de prispă, cu două păpuşi de tutun de smirna. Jucând vijelios pe mărăcini şi buruieni nevăzute, el nu făcea decât să-şi dea în vileag bucuria pentru aromele năvalnic amare ale

Asiei mici, înştiinţându-ne totodată că, în sfârşit, se iviseră în bălţi negustorii de lână, aducând lămâi şi măsline, faguri de miere, tabac scump, fiare, batog, ceasuri de mână şi podoabe pentru femei – o salbă de argint, bătută cu pietre roşii, fărâma sclipiri de mărgean şi la gâtul mamei.

— Toanto, îi strigă Salcia Vifor Maloaicii, te ţii prietenă cu Maica Domnului, dar vezi lumea de-a-ndoaselea. Nu mi-am bătut deloc cismele de cruce, nu. Am cumpărat două şiruri de ţâri, proaspăt sosiţi din Grecia, pe ei i-am buşit cu capetele de lemnul sfânt, să-i umplu de cucuie. Zii că nu te arde pofta-n cerul gurii! Ah, ce bun ar fi acum nişte mărar crud! Michiduţă, se întoarse spre mine, prinde-le – şi-mi aruncă două portocale. Păstrează cojile, să le punem în rachiu.

Între timp, eu mă cocoţasem pe pragul bucătăriei de vară şi mă lăfăiam în gând că sunt un cărăbuş pe-un perete de sare, teracotă sau porţelan. Asta pentru că, fiind aprilie ăla din cale-afară de călduros, Salcia Vifor înlocuise uşa din lemn de brad, împodobită cu mustăţi de lemn de cireş, cu o perdea din coarne de berbec înşirate pe sfori lungi, la distanţă tot de zece boabe de mărgele.

Îmi plăcea s-ascult coarnele alea captând şi dăruind în picături catifelate zvon de aprilie. Salcia Vifor strecurase-n împletitură şi nişte clopoţei care spuneau despre gâşte, gârle clipocind, turnuri de viţă, depărtări înfiorate. Muşcând lacom din miezul cu lumină dulce, scuturam cu umerii şi genunchii perdeaua în care fumegau, încolăcite, învierile primăverii, ca să-l farmec pe Salcia Vifor. El s-apropie, surâzând, să sufle gros în coarnele de batal potrivite la mijlocul perdelei, să mă sperie, când, de sus, Moloaica, ţinând mâinile vârâte sub şorţul de pânză albastră, anunţă plină de obidă:

— Petrea Spătaru şi liota lui de tâlhari. Au şi găsit când să vină!

— Nu se poate, se împotrivi, îndoielnic, Salcia Vifor.

— De ce să nu se poată? se oţărî bunica.

— Uite-aşa! Că nu se poate. Aprilie nu-i sezon de furat cai.

— Atunci, răspunse Moloaica, – şi buzele-i înotau în cheaguri de venin, o fi sezon de hăituit hoţii de cai.

— Nătângo! o-njură Salcia Vifor. Fă-ţi cruce cu limba-n gură, piază rea! Sfânta schimnică, pe toţi ne-ar vârî-n belciuge! În casă, răcni el spre cele trei fete. Şi, tu, mă, de ce tremuri ca frunza plopului? Învaţă-te să fii bandit ca tat-tu, anafura mamii lui, pe unde s-o fi aflând el acum! Mi-a furat un viţel când a venit s-o ceară pe Chira de nevastă. Marş după muieri! Spală putina, n-auzi!? Hai, cărăbăneşte-te! Să nu-ţi mai văd mutra bleagă pe bătătură.

— Caiafă! i-am strigat, repetând o ocară de-a Moloaicii, pe care-am împrospătat-o, adăugându-i încă un cuvânt: Caiafă ponosită! – şi-am tulit-o în pridvor, pe când ceata hoţilor, avându-l în mijloc pe Petrea Spătaru, care sprijinea cu spinarea colţul de rai al asfinţitului, străbătea o poiană umbrită de peri sălbatici.

Reteveiul hărăzit să-mi rupă picioarele nimeri în pironul ruginit ce susţinea legăturile cu ardei iuţi şi, de acolo, pe bolovanii de sare pentru oi, iar eu, dând în brânci şi julindu-mi coatele, în odaia mamei, cu fereastra spre Dunăre. Casa, construită din lemn şi alcătuită din trei trupuri confuz îmbucate între ele, cu podişti strâmte care se puteau desface (şi se desfăceau ori de câte ori surorile mamei se certau cu bătrânii), se sprijinea spre fluviu, într-o margine de grind, care-o ferea de apăsarea troienilor de zăpadă şi pentru că la ălălalt capăt al ei se învârtea, în permanenţă, în dublu sens, după cum intrau sau ieşeau apele din bălţi, o roată de lemn, ca la morile aşezate pe râuri, pereţii vibrau mărunt din toate încheieturile. De altminteri, casa chiar semăna cu o moară, sau mai bine zis cu trei mori reunite. Păstra în ea, nealterat, vuietul Dunării şi umbre dese din spiritul întârâtat al lui Salcia Vifor, căci meseria lui, mai presus decât aceea de ţăran, pescar, mărunt vânzător de lână şi maţe de oaie şi hoţ de cai era să ia lumea în derâdere.

Diavolul alb-roşu-spălăcit al mestecenilor îl menise ca stăpân energic şi cu toane în singura casă din partea de jos a satului Ozânca; în partea de sus a satului creşte grâul, în vale se-nmulţesc şerpii pe care-i găseşti, îngrozit, sub mănunchi, când vrei să legi grâul în snopi – şi-l osândise să muncească neîmblânzit, toată viaţa, să susţină un monolog pătimaş, când lătrat, când scâncit, când neîncrezător, dar veşnic aureolat de speranţă sau de pronunţia ei năclăită, cu pământul, cu apele, cu mâinile şi coapsele sale, desnădăjduite de atâta oboseală. Noaptea solstiţiului în declin prin copcile sparte cu toporul

în gheaţă şi prin sfârşeala lui aprilie şi mai, când Dunărea umflată de ploi, ameninţă să radă de pe faţa pământului şi casă şi lanuri. Cădea jos, muncind, cu muşchii zvâcnind de durere, dar continua să fluiere cu abnegaţie şi uneori chiar să intoneze un cântec despre nişte întâmplări ruginite, care nu avuseseră loc niciodată, întâi să se destindă, să azvârle un praf de aur peste somnul ce venea de-a rostogolul în sângele lui, apoi ca s-o irite pe Moloaica, la început preţ de-o băncuţă de cinci bani, apoi urcând mereu preţul până la suma paroxistică a exaltării.

— Mamă, am strigat, biciuit de furie, Salcia Vifor a vrut să mă ologească.

Mama era înaltă, subţire, bolnăvicioasă, timidă. Cu cozile adunate pe creştet, cu zâmbetul ostenit şi ochii largi întorşi spre lumea dinăuntru, mama întruchipa suferinţa din nimic şi cred că pe undeva îi plăcea mult rolul ăsta. Surorile ei, Tudora şi Matilda, gemene, trupeşte – zupăia pământul sub paşii lor –, vesele, fericite, gâlgâiau uneori de-o supărare mocnită, fiindcă erau neumblate la bărbaţii pe care-i chemau în gând la jocul de cărţi *flirtul florilor*. Pe mama o dispreţuiau, se lepădau bucuroase de tovărăşia ei, parcă veneau dintr-o altă matcă; dacă se îndurau s-o ia în seamă, se schimonoseau să vorbească peltic, nu ca s-o scuture de moţăieli, nici ca s-o clintească din flancul monotoniei care semăna a visare prelungită peste fire, ci ca să-i epuizeze resursele imense de-a tăcea senin. Ele două trăiau înfrăţite ca iarba, lenevind sau lucrând până la istovire, făgăduite egal tuturor anotimpurilor, muncilor legate de ele, sărbătorilor bârfei şi accesoriilor cizelate care rezultă din astea; furau pepeni şi dovleci, orz decorativ, bulbi de dalii şi căutau roiuri de libelule roşii şi de rusalii, ca să-şi coloreze balcoanele. Iar când se plictiseau, îl momeau pe Mamulea, prostul satului, cu şiretlicul că şi-l vor ibovnic, să-şi ungă mădularul cu lapte de alior, şi ăla urla ca un câine, sculptând aerul unei săptămâni întregi cu măscări

de-o înjositoare violenţă, căci poseda aptitudini de-a dezgropa din uitare cele mai năucitoare înjurături. Moloaica le sprijinea pe ascuns prigoana împotriva mamei; fire tumultuoasă, de copil bătrân, copiii nu cunosc devotamentul, ei iubesc şi urăsc spontan, netăbăcită de frecătura cu oamenii, îl duşmăneau şi l-ar fi pus la cazne pe Vasile Saltava, în virtutea datinei fumurii, înţelenită prin părţile Brăilei, că dacă intri într-o casă cu fete multe, o ademeneşti, îi suceşti capul şi o iei de nevastă pe cea mai mare, nu pe cea mai mică; într-o casă cu fete multe măritişul trebuie să se petreacă strict în ordinea vârstei. Mama, susţinută de Salcia Vifor, cu care juca, uneori zaruri pe pene de egretă, le descuraja şi pe Moloaica şi pe cele două surori, prin tăcere; erau pentru ea ca obloanele oarbe de la ferestre despre care iei seama numai pe vreme de furtună. Mama socotea casa aia de lemn un loc neprielnic, posac, cu toate arcurile rupte sau şubrezite, umed, păcătos, mirosind a peşte putred, lână, cloşti, rumeguş, pelin, vârşe întinse la uscat, făină acră, aramă coclită. Ea locuia în ura fluidă, rareori vaporoasă, a celor două surori şi cu totul nestrămutat în linia zării. Poate şi în dorul de tata, plecat în concentrare. Pe mine mă iubea în felul ei grav, fără zgâlţâiri şi întretăieri, răbdătoare, intens melancolică. Şi era în acelaşi timp de un egoism intangibil şi tandru. Pe tata nu ştiu dacă-l iubea, dar îl aştepta să se întoarcă din concentrare la modul romantic şi iluzoriu.

Când năvălii valvârtej peste ea, cu pâra împotriva lui Salcia Vifor, mult îngroşată, mă cuprinse cu braţul şi încercă să mă tămăduiască zâmbind:

— Vai de mine, ce mizerie, un greier umblă c-un spic de iarbă copt şi topeşte clopoţeii macilor din câmpie!

— Salcia Vifor e un pehlivan, am replicat, dar-ar boala fânului în el!

— Ţi-a adus portocale.

— Spune-mi că semăn cu tata şi că n-am nimic comun cu lighioana asta. I-aş ascuţi dinţii pe tocilă şi l-aş pune să roadă zăbala.

— Lin, lin, puiule, mă domoli ea, mutând pe masă nişte stânjenei de sticlă, stai jos, lângă mine şi să ne uităm niţel peste Dunăre, în Bărăgan. Mai adineauri a trecut pe apă o luntre de sidef. O târau zece cocori ageri. În luntre, un viţel necăjit.

Bineînţeles, mi-am zis, un viţel de căprioară, mistuit însă de năravul prost de-a scoate limba la oameni. Şedeam cu bărbia sprijinită de tăblia mesei, Dunărea curgea învăluită în mana verde şi superstiţios viorie a asfinţitului. Sub malul ălălalt, scund şi nisipos, treceau în alai iepuri prinşi în nuntă. Între nişte ulmi jumuliţi de vânt, o cârciumă şi două căruţe. Nu mai fusesem dincolo din ianuarie, când, prins de-o pală de vânt, un băiat căzuse într-o copcă şi-l scăldase nevasta cârciumarului în ţuică, pe care-o pusese apoi din nou în sticle, iar sticlele pe rafturi. Ghemuit lângă mama, mi se părea, ca de atâtea ori că cele trei trupuri de casă nu sunt altceva decât o uriaşă lişiţă de lemn, care-şi desface aripile, se înalţă deasupra bălţilor şi intră încet pe hula fluviului. Vântul e o gâlceavă de vrăjitoare, un viscol îmbătat de îndârjirea gorganelor. Casa de lemn pluteşte peste lume. Fără să abdice de la cursul Dunării, ecoul ei sunt o sută de sfârleze legate la streaşină, casa răsună de bătaia propriilor aripi şi se aude cum lemnul rodeşte lemn – căci ce altceva e roata aia de moară decât oul pe care-l clocesc odăile, coridoarele şi balcoanele? Dacă n-ar fi zburat spre excesul ce-l încearcă depărtarea de a fi mereu mai departe, casa noastră s-ar fi înăbuşit şi, năpădită de necazuri, s-ar fi schimbat în pasărea remuşcării. În buza Bărăganului, într-un petic de lucernă pe care, de-a lungul verii, îl tăvăleau, sorbindu-i miresmele aţâţătoare, mângâierile fumegând de rouă şi sfârâitul lăcustelor, fetele ieşite la cules frunză de agud

pentru viermii de mătase, floare de tei, cireşe, miere sălbatică, ardeau cu flacără vie, în formă de prună goldană, două sfeşnice de bronz şi din vâltoarea aia, aducând cu despuierea unui butoi de spirt, lua trupul visului şi se învechea, înainte de-a fi atins-o timpul şi luna i-ar fi scos din pereţi culorile vieţii, biserica de lemn argintat, ctitorită de grecul Kalakis în cinstea bălţilor care-l îmbogăţiseră. Grecul, care-i făcut, se ştie, din măsline, scrumbii şi cărăuşie pe ape, a zugrăvit-o singur şi pentru *Cina cea de taină* l-a ales să fie Isus Christos pe Mamulea, iar pe Salcia Vifor să fie Iuda. Ceilalţi unşpe apostoli, mai cu seamă Toma necredinciosul, hoţ de buzunare în gara Făurei, mare nod de cale ferată, misit în portul Brăilei şi proprietarul unui darac de lână în satul Ozânca –, strâmbau din nas, fornăiau, hârâiau şi cârteau împotriva ideii grecului de-a-l înfăţişa pe Christos sub chipul lui Mamulea.

— N-o să vie nimeni la biserica dumitale. Poţi s-o faci şi din slănină sau din caş sau din costiţă prăjită. Cum mama dracului să se-nchine omul la Mamulea!?

— Dar Mamulea nu-i Isus cel adevărat, zbiera grecul, e bărbat frumos, de-aia l-am luat, dar el nu-i decât coaja, înţelegeţi, coaja pe care-o scuipi, fructul rămâne sus în ceruri, la fruct să vă gândiţi, ce vă pasă vouă de coajă?

— Să nu fie deloc Mamulea, urla Salcia Vifor, cum şi cui să-l vând eu pe prostul ăsta? Cine mi-l cumpără? Pe Isus puteai să-l dai cu camătă, pe Mamulea nu ţi-l ia nimeni, nici măcar să-l pună să rânească la vaci.

— Pe tine, Iudo, te-am plătit cel mai bine, se-nfuria grecul, şi eşti cel dintâi care mă scoţi din minţi. Vii să pozezi numai când ai tu chef, numai când ţi se scoală ţie. Pe unde umbli, Iudo?

— Lui Iuda îi place să muncească, răspundeau în locul lui Salcia Vifor ăilalţi apostoli, pe un ton care demonstra, fără putinţă de tăgadă, că numai vânzătorul lui Isus se poate umili într-atât pe scara lumii. Şi, într-o noapte, au

dat foc bisericii, oprind doar câteva icoane pe care Mamulea, ajutat de Toma necredinciosul, le-a suit într-un plop, făcându-şi altarul său. Când da prin Ozânca, Toma necredinciosul îmbrăca o rochie cusută din batice bălţate şi venea să se închine dinaintea lui Mamulea. Îmbătându-se până la scâlceala minţii, Toma necredinciosul şi Salcia Vifor au vrut, într-o toamnă, să-l jugănească pe Mamulea, după metoda jugănirii taurilor, dar au renunţat; izma de baltă, rozmarinul, cârceii prinţesei, salvia roşie care împodobeau icoanele i-au descumpănit; s-au mulţumit doar să-i arunce hainele în mlaştină şi să-l pună să jure în genunchi că e fiul bivoliţei şi că va umbla în toate duminicile cu un clopot atârnat de gât; a fi viţel de bivoliţă, cu clopot la gât, li se părea ultima degradare, o meserie neiniţiatică.

Scormonind în Bărăgan, Cezar Saltava simte că el, în bălţi, se cuprinde într-un timp ineficient, guraliv şi inutil. Timpul, ca o pasăre verde otrăvită de Salcia Vifor, suie pe tulpina ciulinilor, pe nuielele sălciilor, pe mesteceni; desnădejdea e de partea otrăvii, sub soarele asfinţind, sălcii, mesteceni, ciulini, sturzi, cintezoi, bărzăunii, care-s fraţi de cruce stricată ai albinelor, găsesc în aerul rece şi proaspăt şansa rezistenţei; pasărea verde, nu; julitura în verdele primăvăratec e o rană care sângerează ţipete. Băiatul e trist. Stă cu picioarele sub scaun şi cu degetul mare de la picior cotrobăie în ochiul spart al unui nod din scândura duşumelei, ca şi cum ar vrea să-şi umezească talpa în măruntaiele lişiţei de lemn. E o tristeţe cuminte şi plină de dor. Vrei să pleci la drum şi drumul nu există, l-au înecat apele. Numai Vasile Saltava ştia să calce drumul pe valuri. Dar unde-i taică-su acum? I-ar trebui un cal trandafiriu, cu chişiţă arsă, să plece să-l găsească în marea armată care stă la pândă. Lângă el, maică-sa e regina aşteptării, dar şi regina cenzurii acestei aşteptări. Timpul tentacular şi cu puteri mistice, dincolo, în Bărăgan, nu e încordat, n-are ezitări, ci numai eternitate:

vine din ocne fără de fund ca să se verse din nou în ele, egal, nesfârşit, indiferent, o fiinţă palidă, pătrunsă de-o suferinţă slută şi care a acceptat demult durerea, fără să o îndrăgească şi fără să vrea s-o alunge. Timp vulnerabil, acolo, prin faptul că poate fi pipăit şi-n iarbă şi pe cer, pe trupul cailor, căruţelor, turmelor, pe case, arbori şi colibe. Dincolo, timpul e moale şi suferă de trecut şi ispăşeşte o pedeapsă, răsfrângându-şi scâncetul în tot ceea ce-i efemer. Câmpia Bărăganului, din care s-a ivit Vasile Saltava, fiu de ţăran şi absolvent al Şcolii de arte şi meserii din Râmnicu-Sărat, ca s-o ceară pe Chira de nevastă şi la plecare să fure viţelul lui Salcia Vifor, e frumoasă până la istovire, generaţii succesive ca s-o schimbe într-o mare palpitând – grâu şi porumb şi răzoare corupte de floarea soarelui, mei tătăresc, păducei, vişini, lalele sălbatice, negară albastră şi stâlpi ca de sticlă întreţesută cu fir de aur, când dogoreşte iunie, când rugineşte corola toamnei şi spicul mohorului copt se petrece prin inele de funigei – şi au pierdut-o prin porţile prin care intră vântul în timp sau din pricina visului opulent ce-l stârneşte pământul în scăfârlia oraşelor. Spre fundul câmpiei, în unghiuri căzute, care sfârşesc spre munţii Râmnicului şi ai Buzăului, pândeşte veşnic lăcomia; într-acolo iau naştere furtunile pe care e o minune să le priveşti.

La marginea dinspre Dunăre şi bălţi se vedea crescând setea de risipire, delirul Orientului, aventura fertilă, cavalcada nisipurilor, crima rafinată. Privit din bălţi, care sunt versiunea câmpiei ieşite de sub ploaie, şi din punctul de vedere al seminţiilor de peşti, Bărăganul e o eroare, uitând aceste seminţii că tocmai apa care le naşte le şi ucide. Pentru bălţi, câmpia e un secret de nedescifrat, de aceea doar şi dănţuie acolo în legea ei autarhică Fata Morgana – emblema castităţii frivole din necuprinsul verii. Timpul bălţilor, pustiu ca o cale de sinucidere, făcea joncţiune, chiar la mijlocul Dunării, cu timpul masochist al

Bărăganului şi se vedea pe linia cusăturii un bâtlan straniu, zburând nu prin cârpeli, repulsii, îngrădiri nefabulate, cârteli, dezlegări factice, obsesii, ştrangulări ci chiar prin imagistica traversării Dunării în (şi dinspre) bălţi, prin vertebrele îndurării plictisite şi nepăsătoare, agonizând necontenit într-o parşivă fermentaţie alcoolică, viaţă şi moarte, viaţă şi moarte.

Paşii lui Cezar Saltava răsunară încins prin întortochiatele coridoare de lemn, la întoarcerea lui în curtea celor trei case, unde Salcia Vifor, înconjurat de hoţii de cai, bătea mătănii tămăduitoare şi rostea batjocoritor:

— Obidă, oblojit, împăiat, obijduit, tuleşte-o, neam de cutră! Rafaele, urlă el spre Petrea Spătaru, sărind amenințător în picioare, gata, nu mai vreau să stau în cvartir cu Dumnezeu. Nu mai pot. Mă plouă cu broaşte-n spinare.

Şi behăi întretăiat, ca mielul sub cuţit, ca s-o întărâte pe Moloaica. Ea mulgea vacile, sub şopronul deschis. S-auzea laptele şiroind. Pe cer, asfinţitul resorbea ultimele petice de întuneric evaziv, dâre de puroi pe o sticlă groasă, ca atunci când sparge o bubă în cercevelele ferestrei; bătute-n dungi, clopotele de la o biserică din Bărăgan lepădau pe ele odăjdii de sunete. Salcia Vifor, ghemuit în canonul scandalului – eu sunt cel ce este şi care ştie cât îi poate pielea – jumulea timpul de clipe, trăgând din răsputeri s-apuce gâlma de aur cuprinzând înţelesul neaşteptatei veniri a hoţilor. Bufon patetic, el căuta adevărul numai sub forma lui de fluture, de miros, de amăgire – rasa calului şi alura stăpânului după tiparul copitei în lutul câmpiei. Hoţii, prefăcându-se nepăsători, îl cercetau atent. Smolit, cu pantaloni bufanţi şi pinteni la cisme, uşori, isprăviţi în rozetă, Petrea Spătaru, pe care Salcia Vifor îl striga Rafael, spre a-i aduce aminte picăturile de sânge ţigănesc din vine, privea cu ochii mijiţi ziua care se sfârşea în spasme, trăgând adânc pe nări

mirosul de lapte crud; Tulea Fălcosu, în cojoc scurt, cu găici negre, rostogolea ochii pe cerdac unde apăruseră, pe nesimţite, mama şi cele două surori ale ei, toate trei stând în genunchi într-un fotoliu roşu bordel; Vârtopeanu, bătrân, cu faţa jupuită, gras, saşiu, rezemat de gard cu braţele pe doi pari cu vârfurile îngropate-n oale smălţuite, murmura bolovănos: pe pântecele neveste-mi, c-o să fie vară bogată; Niculae Sima, lung, melancolic, mesteca lenevos un dumicat de pâine, iar în dreapta, un cocoloş de piatră albă şi moale – bilă magică? somnul muntelui? inima mânzului mitologic? Ion Verde Coconu, în cămaşă de borangic, cu pletele căzute pe umeri, cu ochii ca două perle opace, închizând jafuri şi crime, se uita, fără să-l vadă, la migdalul roz sau la cireşul japonez, sau la prunul fermecat înflorit sub gârliciul cârciumii din Bărăgan. Tudora şi Matilda, fumând pe ascuns dintr-o pipă cu cuptorul de porţelan, îl priveau ca vrăjite şi buzele lor parcă sorbeau din aer întruchipări de copii; în malul fluviului o pasăre ţipa repetat, chemându-şi perechea, un tril prelung, căzând necontenit şi triumfal în el însuşi, ca o plantă care-ar înflori necontenit şi necontenit şi-ar scufunda corolele-n tulpină – repedea prăvălire a simţurilor în bucurii înnoitoare.

— Petreo, izbucni Salcia Vifor, şi toţi pricepurăm că pătrunsese ceva din taina neagră a hoţilor, s-ajung fier de potcoave pentru catâri dacă n-am visat aznoapte că voi mânca icre moi de morun şi voi bea rachiu de ienupăr.

— Ehe, întâmpină Moloaica de sub şopron, tu ai vinde şi tunica Mântuitorului pentru o sticlă de spirt.

— Chitonul Domnului Hristos, anunţă Ion Verde Coconu, se păstrează-n sacristia patriarhiei ruseşti. N-ajunge Salcia Vifor să-l înşface în vecii vecilor. Moscova – a treia Romă a creştinătăţii.

— Moloaico, vorbi iar Salcia Vifor, ieşi afară ca-n dracii tinereţii. La tinereţe i-a plăcut mult carnea de pasăre călătoare, explică el. Când eram luaţi în primul an şi

coseam la mazăre, ea s-a uitat lung la un cuibar cu patru ouă de prepeliţă şi-ntr-o clipă ouăle alea s-au schimbat în pui şi-apoi în stol care zboară.

— Dar şi tu, Salcia, ai fost vână de bărbat! îl lăudă Lipoşca, smulgându-şi şapca de doc şi dând la iveală o chelie de păr blond, adunat în conci.

— Mă, lipovean parşiv, nu asmuţi lupii bătâni unul împotriva altuia, se vor bulgări cu căpăţâni de miel.

— Dacă vrei, se învoi Spătaru, îl luăm în ceată cu noi. A mai fost odată cu mine şi-a rămas mulţumit. Tu zici că era frumos, mândru, vânjos, dar eu zic că era un fel de frumos neterminat. Te uitai la el şi te-ncăleca părerea că, ia priviţi la ăsta, a crescut şi-ntr-o zi a hotărât: gata, mai sus nu mai merg, ar fi prea mult.

— Ochii lui de bou, liliachii, mi-ar fi plăcut să-i am eu, zise Salcia Vifor.

Moloaica ieşi de sub umbrar, cu şiştarul plin. Se opri la doi paşi de Petrea Spătaru şi-l întrebă scurt:

— Cu ce gânduri ai călcat în bătătura asta, Petrea Spătaru?

— N-am venit să te strâng de gât.

— Spârc! făcu Moloica.

— Am venit să răsuflăm niţel. Am fost în Bulgaria...

— Rahat.

— Mi se pun cârcei la picioare, când te-aud vorbind aşa, Moloaico, ştii?

— Ştiu, Spătarule. (Instinctul dilatat al Bărăganului, pentru că Moloaica venea din oceanul de lut şi pelin, precum şi destinul atemporal al jignirii, căruia-i era preoteasă, o călăuzeau pe cărări de mărăcini.) Dar mai întâi, spune-mi de ce îl cari pe orbul ăla cu tine?

— E un şoim, Papina (o răsfăţa), când suntem în munţi şi coacem un cuptor de pâine, orbul pune între pâini mere dulci şi lire turceşti, lirele tot din aluat făcute. Apoi ne trage de vătămătură, ne spală pe spinare. Turuie frumos din corbul gurii şi are mâinile mereu fierbinţi. Dacă ai un

orb alături, ştii în permanenţă că nimic nu e sigur pe lume.

— Mănânci lămâi, Petrea Spătaru. Bei ţuică puturoasă din jumătăţi de lămâi scobite. Lămâi sunt şi la noi pe masa din bucătărie. Ia câte vrei. Lămâi şi frunze de lămâi, scorţişoară, ciocolată, nuga, sugiuc. Te-a blestemat nevasta lui Rizea Cioltar, pe care i-ai furat-o lui Rizea împreună cu cinci cai. Ilinca o chema. Când te-ai săturat de ea, ai dat-o la rând tuturor hoţilor în ceată, şi ea te-a pus la blesteme în patruj patru de biserici, să ajungi să nu-ţi mai vezi niciodată chipul, nici în oglinzi, nici în ape, ci numa-n ochii fiarelor sălbatice şi-ai cailor neîmblâziţi. Mă orbule, -i zici tu ăstuia, lasă-mă să mă zgâiesc în ochii tăi de fiară, şi pentru că nu găseşti nimic în albuşurile lui coapte, îl înjuri că-i javră. Cauţi sânge proaspăt în noaptea unui dihor!

— Îl ţin lângă mine pentru că ştie poveşti din ţara Portugal. A fost învăţător, Papina!

— Afurisenia din patruj patru de biserici te va apăsa până-n capul veacului, o să trăieşti în suferinţă şi-o să te rogi cu caii la crucea de trei parale de la conovăţul lor: dă-ne, Doamne, ovăz fără pleavă, apă călâie din fântâna lupilor, muguri de salcie, câmpie largă şi ascunzători ferite în malul Dunării. Orbul crede în piatra albastră pe care-o coşi la subţioara cămăşii, înainte de a pleca la furat?

— Crede şi-n boabă de otravă împărţită după legea noastră.

— A căzut careva, Doamne apără-ne!?

— Patru tartori de ceată. Şeful nostru, Iliaş Vărătecu.

— Nu l-a văzut nimeni, Rafaele. E o născocire a voastră.

— El e stăpânul nostru şi nu se arată oricui. Acum e în Deltă, pe Dunărea neagră, dar judecăţile s-au pornit. El nu iartă trădarea.

— Un bob zăbavă, strigă, furios, Salcia Vifor şi întinse braţul spre mine: când vascrisul mă-ti ai apărut iar aici?

Şterge-o, iar tu, se întoarse spre Moloaica, leagă fleanca şi tunde căţeaua pe burtă. Şi treci şi fă o saramură de bibani cu ardei.

— Băiatul să se ducă să-l cheme pe Zanc Vidraru aici, zise Spătaru.

— Nu băiatul, maică-sa, preciză Salcia Vifor şi mă-mpinse în întuneric.

— Frumoasă mai eşti, Chiro! îl auzii pe Spătaru, de-afară, linguşind-o pe mama. Sminteşti omul. Cu ce tertipuri o fi umblat Vasile Saltava că ţi-a băut minţile!? Îi spui lui Vidraru, fără s-audă nevastă-sa, să-şi ia iapa aia murgă şi să-şi coasă piatră albastră la subţioara cămăşii.

— La ce vă trebuie? zise mama. Salcia Vifor are iarba fiarelor.

— Dumnezeu să mă schimbe-n pulbere şi catran, Salcia Vifor, se jură Spătaru, dacă nu s-a aflat până la hoţii din Bulgaria că ai prins de trei ori câte şapte arici.

— I-a prins, zise Moloaica, umblând la plita din bucătărie, împreună cu Tudora şi Matilda, însă am avut eu grijă de i-am spintecat pe toţi, de trei ori câte şapte, şi i-am azvârlit în Dunăre.

— E proastă ca un gândac, o căină, dispreţuitor, Salcia Vifor. (Pitit la colţul bucătăriei, mă bucuram c-o batjocoreşte, nu ridicase un deşt în apărarea mea.) Rafaele, e adevărat, am iarba. Numai aricii din bălţi, de trei ori câte şapte, sunt ursiţi s-o dibuiască în sânul pământului, în prima noapte de martie cu lună plină. Exact când se trezesc din somnul de iarnă. I-am pândit o săptămână. Nemâncat, nebăut, cu limba nespurcată de-njurături, cu pleoapa necăzută după muieri. Ei, aricii, se-nşiră pe malul bălţii pe care-au intrat, toamna, pentru o zi, o sută de cai de mare, aducând trei fire de brădiş scoase de la o mie de metri din adâncul apelor – şi bagă de seamă, în fiecare an balta e alta, după cum se schimbă zodiile – şi scurmă, caută, râmă ca porcii şi numai unul dintre ei dă peste ele. E ăla care dansează pe

labele dindărăt când bat copiii toaca. Îl laşi să se molfăie niţel în gură, să le-amestece cu scuipatul iadului şi doar c-o clipă mai înainte de-a le înghiţi, hâţ! i le smulgi c-o lopăţică de lemn, le pui într-o legătură cu bulgăraşi de camfor şi-un inel cu peruzea şi le ascunzi în mormântul unui spânzurat. Dacă vrei să ştii, toanto, îi aruncă Moloaicăi, chiar eu am rostogolit aricii ăia în cale ta, de trei ori câte şapte, când n-am mai avut nevoie de ei şi mă strâmbam de râs când vedeam cât chin şi caznă pe capul tău ca să-i hăcuieşti.

Mama apăru cu Zanc Vidraru, la sfârşitul mesei. Ea aducea un ciur cu struguri, coborâţi de Vidraru din podul casei, el târa, săltată pe umeri, o şa cu broderii roşii – iapa o legase cu caii hoţilor. Pe Zanc Vidraru îl vedeam prima oară în curtea lui Salcia Vifor. N-avea ochii liliachii, ci mai degrabă vineţi, ciudaţi, mari, vicleni, întărâtaţi, lunecând iute în globuri – ochii lupului, când se dă foc stufului şi trebuie să-şi ia tălpăşiţa spre câmpie, dar nu se-ndură să încerce saltul în afara pericolului, fiindcă locul mişună de vietăţi înfricoşate, miroase a carne speriată, ospăţ, sânge.

— Oho, Vidrarule, îl întâmpină Spătaru, care era mai înalt cu-n cap, ai venit pregătit de drum: şaua, brâul tătărăsc pe piele, să nu-ţi rupi prapurul. Mergem spre munţi. Întâi, la Slănic-Prahova, ca să punem iepele noastre să se împerecheze în ocnele de sare. Orbul ăsta predică toată ziua că mânjii plămădiţi astfel ies cei mai buni din lume.

— Ai avut dumneata vreodată un cal de-ăsta, făcut sub pălălăi de sare? îl întrebă Vidraru pe Ion Verde Coconu.

— Ia un pahar de rachiu, îl îndemnă SalciaVifor pe Vidraru, bună întrebarea.

— Mai degrabă unul de vin, c-am mâncat ştiucă fiartă-n zeamă de varză acră.

În Portugalia, iepele sunt fecundate de vântul sărat al Atlanticului, răspunse orbul. Acolo nu există cai plebei.

— Vântul îţi întoarce luntrea cu chila-n sus, îţi răstoarnă casa-n Dunăre, înnoadă poalele rochiii în capul muierii, da de unde şi până unde să pătrundă-n burta iepii ca armăsar!?

— Ehe, vezi dacă nu ştii! râse Spătaru (n-am mai văzut niciodată până atunci, niciodată de atunci încoace, om care să râdă numai pe mijlocul gurii). Ia zi-i, orbule, ce zice Coranul, care-i biblia musulmanilor.

— Coranul, se porni orbul să înşire, zice: „Atunci când Dumnezeu a vrut să creeze calul i-a spus Vântului de la Sud: vreau să închipui din tine o fiinţă prin care să ajungă puternici prietenii mei, care să ducă la slăbirea duşmanilor mei şi să fie meterez pentru seminţiile care mi se vor supune şi mă vor urma. Creeaz-o i-a răspuns Vântul de Sud. Şi atunci Alah a luat un pumn din Vântul de Sud şi a zămislit un cal căruia i-a spus: te creez şi te numesc arab şi te leg să fii puternic, călit şi viteaz în toate împrejurările”.

— E de lemn de palisandru şi de trandafir, orbul nostru! îl lăudă Petrea Spătaru.

— Eu zic, se ridică Salcia Vifor, să ieşim în Pădurea Drăgăicii, să ne batem niţel cu pădurea. Ori de câte ori am făcut asta, înainte de-a pleca la drum, ne-a mers bine.

Căzuse o noapte calmă, pe care o trăiam, parcă, prin somn. Caii sforăiau leneş în conoveţe. O pisică sălbatică, pândind ieşirea popândăilor, strănută lângă rădăcina unui păr trăsnit. Lăstuni, bâtlani, mierle negre, sfârtoci şi sticleţi îşi cuvântau fraged mişcările. Frigul nopţii – proaspăt, umed şi ager. Mirosul ierbii, mai pătrunzător decât al apelor. Pământul reavăn suferea de-o locvacitate buimacă, apele forfoteau de mişcări zvâcnite: peştii, umbra păsărilor, luna.

În Poiana Drăgăicii, hoţii – mai puţin Neculai Sima şi Ion Verde Coconu – îşi aleseseră câte-un mesteacăn, ochit să n-aibă mai jos de zece ani şi, îmbrăţişând trunchiurile argintii, se cocoţară în frunziş. În rând cu ei, Moloaica.

Luna echilibra cerul şi apele, dar pe ea şi pe hoţi îi smintise. Moloaica cheuna ca o căţea plesnită cu nuiaua peste ţâţe, Salcia Vifor, Tulea Fălcosu şi Vidraru jefuiau mlădiţele tinere, rupându-le cu gura. Lipoşca săruta, plescăind din buze, noianul de vise plutind în arborele mistic al Rusiei şi emblemă a sufletului nordic. Petrea Spătaru, cu faţa schimonosită de furie, sau de-o înverşunare sălbatică (faţa lui era faţa de secătură a lunii coborâtă pe pământ) chiuia, opintindu-se în zvârcoliri. Iar mestecenii, aleşi să fie puternici, se-ndoiau mlădios, scârţâiau prelung (în rănile ivite-n scoarţă sângerau miresme amărui), îndârjindu-se să nu atingă iarba cu creştetul. Moloaica şi hoţii, luptând să-i învingă, bălăbăneau picioarele, îşi încordau braţele, îşi azvârleau trupurile, dăruiţi pornirii de-a rupe, de-a distruge, întărâtaţi, cu toate simţurile biciuite, cu nervii hohotind de bucurie; înjurau, grohăiau, gemeau, gâfâiau isteric, lacomi să frângă, să zdrobească, să învingă. Cădeau, icnind şi ţâşneau numaidecât în picioare, năpustindu-se încă o dată în frunzişul jumulit cu pieptul, cu umerii, cu capul, cu braţele. Petrea Spătaru, care nu renunţa la pinteni şi la pantalonii bufanţi, cu vipuşcă de atlaz, în nici o împrejurare, izbuti, cel dintâi, să-şi aducă mesteacănul, târându-l de moţ, cu coroana răvăşită, la picioarele lui Ion Verde Coconu şi Neculai Sima, care rămăseseră pe pământ. După el, în ordine, Salcia Vifor, Lipoşca, Vidraru, Tulea Fălcosu şi Moloaica.

— Ah, ce lăboaie le-am tras, mama lor! zvârli el, răsuflând întretăiat. Şi apoi: aprinde-ne ţigări, Neculai Sima. Şi după primul fum: merg cu voi, Rafaele.

— Ce să cauţi, Papina! În hălăduielile noastre, muierile sunt piedică, atât în tinereţe, cât şi la bătrâneţe. Înghesuieli nepotrivite. Noi, cu ăia de teapa noastră, tu.

— Şi-o să-l iau cu mine, pe ciochia şeii, pe tarniţă sau în coburi şi pe băiatul Chirei, pe Cezar. Să vadă muntele de

sare cu mine şi să mă pomenească atunci când n-oi mai fi.

Drumul din bălţile Brăilei până la Slănic-Prahova – două zile şi două nopţi – e ca o labă de urs: plin de teamă înţeleaptă. Iar munţii, după ce-ai lăsat câmpia, fântânile cu cumpănă, plugurile răsturnând brazdă şi târând după ele trâmbe de abur în care-şi risipesc cântecul ciocârliile, sunt când suişuri de brazi în cer, când nişte cranii nătânge. Fiecare molid tânăr se isprăveşte-ntr-o cruciuliţă verde peste care aştepţi mereu să ningă. Ceata înaintează în trap cadenţat. Cezar călăreşte singur, pe deşelate, un ghidran roib, ascultă-n tăcere elocinţa ierburilor sub vânt, se pătrunde-n suflet de erudiţia luminii şi se miră că de-atâta fericire mai supravieţuieşte. Pruni, copite ropotind, alunari sângerând de-a curmezişul, o terasă de meri, zarea senin viorie, ca şi cum în golul muntelui s-ar pârgui orzul caprelor negre. Satele se scriu cu izmă pe prispa sufletului: Coada Malului, Gura Vestitoarei, Sprânceana dintre plopi, Bot de iepure. Şi tocmai aici le iese în cale o vulpe, pe care Neculai Sima, Tulea Fălcosu şi Lipoşca o hăituiesc cu chiote. Salcia Vifor şi Vârtopeanu cel gras despică un cântec zbanghiu de la Dunăre:

bate vântul trestia, *ţi se vede chestia*...

iar Moloaica, vrând să acopere vorbele tăvălite-n pofte băloase, s-a potrivit cu calul în stânga ghidranului şi-i spune băiatului ce flori vor umple în curând coastele muntelui, încă pătate de zăpezi prin văgăuni: laptele câinelui, ţintaura, cuscrişorii, primulele, omagul, floare de lingoare. Ar trebui să plouă, e musai să plouă, fiindcă în ajun de venirea hoţilor la Ozânca, el a pictat un tablou cu boboci de gâscă pe un lac, cu zahăr şi scorţişoară, că să fie-ale dracului Tudora şi Matilda de nu i-or fi şterpelit ele culorile!, pisica i-a lins tabloul, mânjind cartonul, el a zvârlit-o departe-n Dunăre şi dimineaţa, a găsit-o teafără în pragul casei, semn indiscutabil de vreme rea. Hoţii

beau vârtos ţuică de prună la o pomană întinsă în marginea drumului, într-un cătun de vreo şase case, sunt obligaţi s-o facă, Dumnezeu îi pedepseşte amarnic pe cei ce nu cinstesc morţii. Bagă în ei să crape, Ion Verde Coconu intră într-o dispută cu preotul pe tema: de ce n-ar fi Duhul sfânt înfăţişat ca un cocor, Salcia Vifor suge bomboane din colivă şi nimeni de la masă nu-i trist, despre mort se spun vorbe uleioase, joagărul din vale le acoperă cu fâşâitul pânzelor de fierăstrău – „frate-miu Oprea s-a dus la prăvălie, îi povesteşte Moloaicii o femeie cu deştele otrăvite de vopsele (ţine boiangerie), a cumpărat lumânare, a venit acasă, a aprins-o şi s-a lungit în pat, strângând-o în căuşul palmelor, iar nepoţii, în preajma lui, strigau: ia uitaţi-vă la tataia, face repetiţie!... „ Când pornesc mai departe, în fruntea cetei, cot la cot, înaintează Petrea Spătaru şi Zanc Vidraru. Iapa lui Zanc Vidraru, murgă, cu chişiţele prelungi, cu crupa rotundă, saltă genunchii, răsfăţându-se, Vidraru o mângâie cu biciuşca pe grumaz şi din când în când o înalţă în două picioare, parc-ar vrea să-i spună ceva măgulitor la ureche, dar în fapt o face spre a-şi linişti nervii. La popasul de ieri, sub streaşina unei vărării stinse, l-a întrebat, ostil, pe Spătaru:

— Mie de ce nu-mi spuneţi planul? Eu n-am dreptul să beau toţi licuricii vinului?

— În ocna de la Slănic. Mai e puţin.

— Am plecat cu voi, fără să cârtesc şi vreau să fim netezi în prietenie ca oul, de la Slănic unde-o abatem?

— Vlaicu bulgarul ne-a cerut cinşpe cai albi. Ni-i plăteşte cu ulei de trandafiri de Damasc.

— Pun rămăşag pe doi tretini şi-o sanie că ne trage pe sfoară şi ne dă ulei de trandafiri de Kazanlâc.

— Nu. L-am văzut pe omul cu tulpan venit din Damasc. Într-o săptămână ne aşteaptă cu marfa la Turtucaia. Caii albi sunt mai sus de Slănic, la Cheia. Ai curţii regale.

— Adică să-l prădăm pe Majestatea-Sa?!

— Îi lăsăm ieslea, să se zbenguie-n ea ca pruncul Isus, s-a amestecat Salcia Vifor.

„Să-l beleşti pe oricine, pare să zică Vidraru, dar chiar pe rege!?” – şi pe semne că-l ustură la subţioară ochiul de sticlă închegat din apele Mării, la graniţa dintre Europa şi Asia, unde-şi are obârşie Centaurul Dunării, jumătate peşte de argint, jumătate cal de aramă. Cu câţiva kilometri înainte de Slănic, îi prinde ploaia cu vâltori de burniţă şi se strâng în căldura unei case de lemn, un han, care, fiind numai balcoane şi vitralii, un soi de trandafir de lemn, cu petale de sticlă, îi aminteşte băiatului de lişiţa de lemn de la Dunăre.

„Dar numai casa noastră e menită să zboare”, îmi ziceam, în timp ce Salcia Vifor şi Lipoşca buşumau caii, Tulea Fălcosu şi Vârtopeanu le măsurau porţiile de grăunţe, Moloaica şi Spătaru se tocmeau pentru odăi, iar Zanc Vidraru căra ulcioare cu vin. Mie mi-au dat mere, prune uscate, nuci şi turtă dulce, şi când mi le-au pus dinainte pe masă, Petrea Spătaru s-a uitat lung în ochii mei şi-a mârâit: nu-mi văd faţa, frăţioare, nici în ochii copiilor, blestemul ăla durează.

Izvorul unde Ion Verde Coconu a împins caii la adăpat – se orienta după semne necunoscute nouă – curgea printr-un jgheab de scoarţă. La ieşirea din jgheab, şuvoiul se spărgea, apucând-o prin două tulnice pe căi diferite. De băut, orbul n-a băut cu caii, aşa cum se obişnuieşte, şi-a lipit numai obrazul de şoapta izvorului; asemenea vulturilor, şoimilor, uliilor, Ion Verde Coconu nu bea apă niciodată.

Întorcându-se în han, orbul se lipi de-un stâlp cioplit, care susţinea un arc de streaşină cu păsări de scândură şi-l întrebă pe Salcia Vifor:

— Quieres ser verdugo en Hungaria, Salcia Vifor? (Vrei să fii călău în Ungaria, Salcia Vifor?)

— Ce-i asta, ai de gând s-o ştergi spre ţări mai calde? rosti Zanc Virdaru, cu dispreţ mărginit şi răsfrânt,

ştergându-şi cu palma stropii de ploaie din părul negru, încâlcit. Simţise-n glasul orbului o vagă undă de provocare şi, rezemat cu capul de tocul uşii, privea piscurile estompate-n negură (casele muntenilor nu coborau spre drum, ci se retrăgeau de-a-ndărătelea spre culmi), cu faţa aparent neînsufleţită, dar elaborând insulte, se contopea şi cu podoaba cuprinzându-se în sine a pereţilor de lemn şi cu turmentaţia ploii.

— Tu, îl repezi Salcia Vifor, nu pricepi decât vorbele târfelor din luntrii: *mi-ai despletit carnea*... *of*, *mi-ai desnodat oasele*... *mi-ai făcut mărgăritareee*! Da, puteam să fiu călău. Eram în armată, primul an.

— Nu mi-ai spus asta niciodată, îl agăţă Moloaica.

— Sunt lucruri care se spun foarte târziu femeilor.

— Şi nu era destul de târziu să-mi spui asta acum zece sau cinşpe ani?

— Era, dar nu ştiu cum se face că n-a venit vorba.

— Şi-acum nu-i prea târziu?

— Nu, pentru că s-a făcut mai devreme, Papina. Înainte de bătrâneţea de pe urmă fiecărui om i se mai face o dată devreme în suflet. Prin urmare, eram în regimentul 2 care de luptă şi slujeam, pentru o lună, la Castelul Peleş din Sinaia. Bubă de aur traiul nostru, acolo. Stam patru ceasuri cu arma pe umăr – chiar de te muşca un şarpe de cur sau un bursuc de boaşe, n-aveai voie să zici nici pâs – dar după aia, mâncare şi băutură să spargi păduchele pe burtă, başca slujnicuţele. Într-o zi, am adunat sub unghie patru juncane cu gropiţă-n obraz şi, două pe-un braţ, două p-ălălalt, sus pe munte, în drumul reginei, în vârtejul brazilor, la sfada veveriţelor. Sus dăm, iepure în gură de lup, faţă-n faţă cu mareşalul palatului şi primul-ministru al Ungariei, în vizită în România. Se plimbau pe unde ne-ar fi fost nouă drag să poposim. Fetele – rochiţe negre, şorţuri, guleraşe şi bonete albe scrobite – o rup la fugă, eu, tâmpit, drepţi, smirna, cu mâna la capelă. Ungurul mă măsoară din creştet până-n tălpi. Crunt. Mă gândeam c-o

să mă pocnească şi-mi ziceam să am grijă, când m-o croi să nu mă nimerească peste buze cu inelul, că fleandura mi se face! Dar el începe să zâmbească şi ce-l aud:

Quieres ser vergudo en Hungaria? Mareşalul traduce:

— Soldat, vrei să fii călău în Ungaria?

— E sigur că le murise călăul, zise Ion Verde Coconu şi, văzându-te pe matale urcând panta, la trap, cu două sute de kilograme de carne macră în braţe, a socotit că eşti cel mai bun înlocuitor.

Vorbind, orbul înălţase faţa spre tavan, fixând cu noapte golul a două noduri căzute, ca şi cum ochii lui teferi s-ar fi aflat ascunşi acolo şi el îi implora să coboare unde le e locul firesc.

— No senor, răspunse Salcia Vifor, şi se simţea că ei doi repetaseră îndelung scena. Dar nu ştiu de ce mama mă-şi n-a vorbit ungurul pe limba lui! Am învăţat mai târziu că trebuia să-ntrebe: Hoher akarsz lenni magyarorszagon? Eu beleam ochii ca un berbec în ţepuşă, el a sucit-o pe italiană: lei voglia essere boia nell' Ungheria? Era şi-un fel de respect, va să zică, orbul poate să lămurească.

— Asta înseamnă că domnul prim-ministru ungur zicea pe dedesubt: soldat, voi sunteţi de neam latin, de la Roma ştiţi cum se mânuieşte pumnalul, vino. O să domneşti în slănină, soldat. La noi, călăul are cafeneaua lui specială în Pesta, palincă de caise, ciorbă de peşte, gulaş, pian mecanic.

— Salcia Vifor, vru să ştie Lipoşca, dar tainul? Ce tain ţi-ar fi dat? Trebuia să te-nfigi zdravăn în el şi să ţii la preţ.

— Nu-i prost rusnacul, aprecie Salcia Vifor. Foarte bun chiţibuşul. Erau două tarife, Lipoşca: unul când devine şi-l spânzură pe condamnat, altul, mai gras, când îi dau osânditului toc şi hârtie să facă o cerere de graţiere, iar tu, vergudo, hoher, boia, te apleci peste umărul criminalului ca să-i insufli speranţă, spunându-i: schimbă cuvântul ăsta, pune-n locul lui unul mai cald, cu guşa mai

plină de seu şi-n timpul acesta scoţi pistolul şi-l împuşti în ceafă. Moare crezând în bine.

— Armăsarii pentru împerechere sunt ai ocnei? întrerupse Zanc Vidraru.

— Ai salinei, preciză Petrea Spătaru. Întărâtăm iepele în două curse de galop, să se-mbete de aer sărat şi numai după aia le punem între stănoagele-nmulţirii.

— Rău prevestitoare, mârâi Zanc Vidraru.

— Cine? întrebă Spătaru.

— Ideea orbului – şi nu l-am mai auzit deschizând gura decât a doua azi, dimineaţă, în ascensorul cu care-am coborât, oameni şi cai, în caravana de sare, luminată portocaliu cu torţe de răşină. „Simt cum de-atâta umezeală, spuse a doua zi, îmi putrezeşte cămaşa-n spinare. Bun-ar fi în bălţile noastre o ocnă ca asta. Scoţi plasele din apă şi le scuturi exact unde se păstrează peştele. Ce zici, Neculai Sima, se întoarse spre hoţul melancolic, cum ar suna aici un clopot de biserică bătut în dungă?”

— A moarte înceată, răspunse ăla.

— Ehe, nu degeaba bolboroseşte-n mâinile tale piatra aia albă!

— E un dinte căzut din lună în seara zilei de 5 aprilie 1932. L-am amestecat cu literele roşii culese din calendarul ortodox de ziua Sfântului de la Cernica şi a Sfântului mucenic Antipa, zi de denii, şi-am obţinut mirosul răzbunării.

— Fraţilor, strigă Salcia Vifor, nişte berze, uite acolo! Frigul verii de pe pământ era aici mai viguros, mai aspru şi cu măduva mai deasă. Frig compact, urât, distant. Berzele descoperite de Salcia Vifor, şapte, şedeau neclintite şi ruginind sau împletind o funie a Timpului, din sare şi sudoarea ei.

— Nu sunt berze, explică Neculai Sima, sunt zânele sării.

— Pe cai, porunci Petrea Spătaru. Moloaico, tu şi băiatul urcaţi pe dâmbul ăla unde arde candela.

Candela ardea sub un mânz de sare răstignit pe o cruce de sare. Simbolul mâhnirii, neuitarea, proasta apropiere de Dumnezeu, neliniştită pocăinţă, frica, dezastrul, regretele. Dedesubt, o masă şi patru scaune, tot de sare. Hoţii aliniară cai ureche la ureche şi, la un semn al lui Spătaru, se dezlănţuiră în galop. Lespezi de sare, tavan de sare, pereţi de sare. Deasupra, la câteva sute de metri, lumea se mişca ordonat, apele curgeau spre severa aşteptare a Mării, vântul clătina frunza, iar noi, mult mai jos decât oasele morţilor, mai jos chiar decât unde poate pătrunde moartea, în urechea de sare a timpului sau în miezul lui primejdios de sărat, trăiam vehement magia sunetelor neauzite în nici-o biserică a lumii. Galop clocotitor. Eram în depozitele Mării: vuit, mirare, deznădejde şi fericire şapte berze şi în gropniţa de sub ele, patruj de păpuşi de sare, semănând cu cei patruj de copii pe care Tudora şi Matilda, surorile mamei, îi ciopleau din gheaţă, în noaptea de Ajunul Crăciunului, şi-i înşirau pe balcoanele casei, ca să-i semene colindătorii cu seminţe de mac – semn că naşterea revoltă fecundă, cu oase late, dorită în eternitate.

Zanc Vidraru câştigă amândouă cursele şi veni, ţinând de dârlogi iapa lui murgă, la masă unde şedeam cu Moloaica. După el, se apropiară Petrea Spătaru şi Neculai Sima. Fără cai.

Nori de sare, străvezii ca aburul ce se înalţă, vara, de pe colilia din izlazuri şi pârloage, fermentau haosul ocnei.

— Cezare, mă zgâlţâi duşmănos Petrea Spătaru, du-te la Salcia Vifor.

— Eşti rău şi-n temelia somnului, Petrea Spătaru, i-am răspuns, furând nişte vorbe ale Moloaicăi – închipuite sau spuse.

— Du-te unde ţi s-a poruncit, s-a răstit Zanc Vidraru. Moloaico, înţeleg că tiparul bisericii stă pe umerii lui Iuda.

Spune-i, Cezare, lui Salcia Vifor că numai proştii sunt făloşi, numai ei nu simt că bisericile sunt miresele lui Dumnezeu. Alde tata, Petreo, au scăldat împreună caii furaţi în Buzău, în Siret, în Dunăre, în Tisa, în Nistru şi-n Nipru.

— Şi când îi trăda cineva, rosti apăsat Neculai Sima, trimiteau comandantului legiunii de jandarmi cinşpe cai albi, având fiecare, atârnat de gât, un batal înjunghiat.

— Petrea Spătaru, prost arhanghel ţi-ai ales. Dezbară-te de el.

— De ce, Vidrarule? Iliaş Vărătecu, stăpânul nostru şi Neculai Sima sunt singurii dintre noi care fură cai numai din dragoste pentru cai. Ei numai pentru asta trăiesc: să gonească, îndoiţi de şale, pe cei mai frumoşi cai. Iar Neculai Sima nici nu bea, nici nu fumează, nici nu înghesuie vădanele.

— Minte! Să călătorească toţi caii lumii şi să-i dea înapoi de unde i-a luat. De ce nu-i dă înapoi?

— Nu pot, zise Neculai Sima. Şi nici Iliaş Vărătecu nu poate. Vezi, asta nu putem s-o facem. Dacă pun şaua pe-un cal frumos, trebuie să-l dau mai departe, înainte. Niciodată îndărăt. Costică Pierdutu, Costică Gurafoii şi Tătaru Hurta pe care i-ai vândut... (şi frământa piatră albă).

— Să plece băiatul, ceru Zanc Vidraru.

— E neamul tău, zise Moloaica, şi Zanc Vidraru îngheţă. Stai pe loc, Cezare.

— Moloaico, am scâncit, mie nu-mi place pe lumea aialaltă.

— De unde ştii tu cum e pe lumea aialaltă?

— Păi acum nu suntem acolo!?

Jur-împrejur, sarea exaltându-se şi sorbindu-se pe sine, dimpreună cu sfârşitul timpului. Sarea, prezentă în toate bucatele, începând cu pâinea noastră cea de toate zilele, se ascundea, fiind acolo, se înfrupta cu nefiinţă, lepăda întuneric vânăt şi frică fărâmicioasă.

— Mi-au furat sora, p-aia mică, şi-au schimbat-o, la graniţa cu ungurii, pe doi cai de curse. Talion, record 1, 19 şi Granz, 1, 17 pe kilometru lansat.

— Ce pungaş! Ce fiară! se minună Spătaru şi se lăsă pe vine ca să-l privească-n ochi. Aia mică s-a dus singură. Doamne, că urât mai sunt! Sictir, dulău ştirb! O, ce te-aş bate peste bucile curului cu vergeaua de la puşcă! Ai să porneşti două rânduri de case în oraş la Focşani şi-am să le dau foc.. De-abia aştept să-nfig o caia în inima ta de curvă. Cu mine vorbeam, Vidrarule. M-am văzut în ochii tăi. Ce trist se mai plăteşte vânzarea. Şi ce grea cumpănă ne-ai făcut.

— De ce te doare pe tine-n cot de Costică Pierdutu, Costică Gurafoii şi Tătaru Hurta!?

— A, care va să zică devine situaţia că nici nu-nţelegi. Şi eu care credeam c-ai priceput de-acasă! Vidrarule, banu-i mărunţişul vieţii. Banul, între noi doi, nu importă. Viaţa, asta contează. Să-l luăm de-o pildă pe păgân, pe Tătaru Hurta. E mai sfânt chiar decât un mânz nenăscut. Nu s-a ivit pe lume omul care să-i smulgă din suflet un prieten. De ziua mea, era iarnă, bagă de seamă, mi s-a prezentat în casă îmbrăcat în hamuri nichelate de sus până jos. Ne-am căsnit un ceas să-l scoatem din curele şi cătărămi. Noroc, Petricică, şi fii prudent. La mulţi ani şi cai cu coama bogată! Pe prispă, o sanie din trestii împletite, sanie rusească, ăştia se pricep al naibii la sănii, ruşii. Omoară-mă, dar nu poţi fi iertat. Costică Pierdutu şi Costică Gurafoii stau la închisoare. Nu se poate!

— Şefi peste zlătari, Costică Pierdutu şi Gurafoii. Şi Iliaş Văratecu, împărat nevăzut.

— Aşa e. Dar împărat. Pe ce i-ai vândut?

— Mare guşter eşti, Spătarule! se împotrivi moale, Zanc Vidraru. Cheamă-l pe Salcia Vifor. Ce vorbe bălţate pe el şi pe orb! Sunt vedugo, hoher, boia. Căcăreze de oaie! Cheamă-l!

— O să-ţi fărâm piciorul stâng cu butucul. Eşti stângaci, nu-i aşa? Pe urmă te ducem la doctor şi plătim cu iapa ta murgă. Cu toţii trebuie să plătim, aşa-i judecata. Dacă există Dumnezeu, dar văd că nu-i decât vorbă goală, Dumnezeu te trăsnea pentru vânzare şi ne scutea pe noi.

— Salcia Vifor! strigă Vidraru.

— Stai acolo! se răsti Moloaica la Salcia Vifor. Eu sunt verdugo, hoher, boia, Vidrarule.

— Băbuţo, şopti Vidraru, turturică de ocnă. S-au scurs douăşopt de ani, Moloaico...

— Două clipe, anii nu se numără.

— Şi nu ţi-e milă de ce-a fost!?

— I-auzi la el, Neculai Sima şi Petrea Spătaru sau Rafaele! M-am rătăcit cu tine, cinci zile, Vidrarule. Eram tânără şi mi-era drag de mine şi de ce iubeam. Cezare, tu încă n-ai vândut, n-ai trădat. Să nu pârăşti în veci pe nimeni! Lumea are şi-aşa destule necazuri şi batjocuri. După cinci zile mi-ai făcut vânt cu luntrea. Eram goală în luntre şi dormeam. Nu dormeam, eram frântă. Văz şi-acum o cracă de plop ruptă, frunzele galbene – craca dacă moare, mor şi frunzele – stuf, linişte, nagâţi. Bâiguiam: mi-ai despletit carnea, mi-ai desnodat oasele, mi-ai făcut mărgăritareee! Zicând, dormeam. Şi adormind m-ai azvârlit cu luntrea din prival în smocul curentului. Şi-acolo m-aştepta Salcia Vifor, pentru că nu-l prinsese, mai avea până să-l prindă viscolul ăla în scorbură, şi el m-a legat de luntrea lui şi m-a dus acasă învelită în plase. O săptămână am aşteptat să mă omoare. Hainele mele se zvântau, atârnate de streaşină. „S-a întors, paceaura... doarme-n casa ei, târfa”. Salcia avea puşcă, putea s-o descarce-n mine. N-a făcut-o. Mai bine-o făcea. M-a ţinut douăjşuna de zile îngropată până la gât într-o saltea cu peşte proaspăt. Se ducea de cu seară pe Dunăre şi fix la miezul nopţii, cioc, cioc, cu deştu-n oblon: ţi-am adus primeneala, curvă. Juma' din satele din Bărăgan au mâncat peşte scărpinat pe ţâţele mele. Tu nu ştii,

Vidrarule, şi află de la mine, cel mai scârbos lucru din lume e să stai cu peştii băloşi la subţioară. Biban, avat, plătică, scrumbie, mârliţă, chitic. Salcia vifor, care atunci nu era Salcia Vifor, dar era porcul porcilor de pe lumea Brăilei şi de pe faţa Dunării, mă ţinea-n peşte ca să lepăd. Chira se numeşte fata pe care n-am putut s-o vărs din mine. Aşa, Cezare, să ştii, ăsta-i taică-tu mare. Salcia Vifor, nemernicule, dă butucul! Lipoşca, scoate menghina. Şi duceţi-vă dracului în partea aialaltă când îi fărâm piciorul. când mă gândesc, mă prostule, că mi-ai despletit carnea, mi-ai desnodat oasele şi m-ai făcut mărgăritareee! Pe mine pe ce m-ai vândut?

— Mi-a dat Salcia Vifor doi saci de piper şi-un sac de tămâie ca să te trimit acasă. Voiam să deschid prăvălie-n Bărăgan.

— Doamne Dumnezeule, se-nchină Moloaica, Tu carele care prea toate le-ai făcut, cuvine-se Ţie şi partea prostului. În vecii vecilor! Salcia Vifor, dacă nu rupi pe oasele mele douăj de prăjini de salcâm eşti un neghiob şi-un bou, fir-ar mama ta a dracului!

Isprăvind completarea la autobiografia cerută de Olmazu mă simţeam sleit sufleteşte: amintirile nu mă împrospătează, fug de ele, mă deprimă. Dar când voi obosi? Voi coborî în trecut, adică în istoria fricii pe care-o trăiesc acum, ca să înţeleg că frica e constanta existenţei noastre, că ea trezeşte şi susţine ferocitatea instinctului de conservare şi că superbul ei fruct vânăt, senin şi înrourat (prunele reinclaude), dorit uneori de suflet ca respiraţia aurului este abandonul. Dar Vera, Nadejda, Liubov, pe care timpul nu vă alterează nicicând, ce-i de făcut? Dansul vostru veşnic se petrece numai peste temniţa aurului şi peste capul şarpelui simbolic, lângă coapsele voastre scapără iluzia, care numai ea nu se degradează şi nu îmbătrâneşte, trădându-şi esenţele volatile – eu cum să-mi mişc picioarele, învăţaţi-mă! Colindat de prejudecăţile fricii (mă vor exclude cei de la

Galaţi şi ce voi fi apoi? un funcţionar sleit de idei? vânzător de fructe?) şi de rudimente ale libertăţii (în socialism nu există stingerea fricii, ci doar veşnica ei renaştere) am coborât pe străzile înnoptate. Mirosea a clei de vişin şi, venind de departe, ca un protest vinovat de întârzieri, mirosul amar al pelinului adâncea narcoza prunilor, sălciilor, plopilor şi a Dunării. În schimb, frica rămânea vie; reacţiune a forţei vitale, frica e mai extensibilă decât dragostea şi mai încordată chiar decât ura sau teroarea care o produc masiv când n-o secretă însăşi natura în nervurile frunzei şi-n scoica de aer pe care frunza o umple de vuiet. Dintr-o casă, din burlanele, din balconul, din pragul în trepte sau din mucegaiul pereţilor ei răzbăteau crâmpeiele dintr-o ceartă.

— Dumnezeu, mă vită, Dumnezeu e Tăcerea.

— Şi atunci cenzura ce mai e?

— Cenzura, spun unii, dar eu nu cred, e magia Tăcerii. Practicând-o sau suportând-o fără cârteli şi convins de binefacerile ei, ajungi în Nirvana.

Am intrat, pentru a doua oară în ziua aia, la Flamingo. Purtam o pălărie de fetru. Se serveu raci tăvăliţi în mujdei şi calcan prăjit. Gil, care încă mai purta la gât zgarda cu ghimpi de alamă, lucra ajutat de Havalica, ospătara de la Corotişca, supă de ape şi de nesomn, un fel de pasăre copleşită de ivirea neaşteptată a toamnei. Rafturile cu băuturi luminau cu trei curcubie înăbuşite de-un fum subţirel, ireal, asemenea ăluia de se înalţă pe fluviu în vremea dezgheţului, printr-o fereastră deschisă pătrundem un amestec încâlcit de sunete: şuierul vântului în pruni, jalea unei ghitare, goana desculţă a unor zaruri în cutie de lemn lăcuit, clătinarea în ameţeli de nisip a mlădiţelor de iederă, o sirenă de vapor ca un ţipăt rănit, măcăitul acrişor al raţelor de momeală pe care vreun vânăîtor le scufundase, legate de picioare şi cu aripile adunate pe trup cu o jartieră de gumă, în marginea

Dunării, ca s-ajungă din stufărişurile bălţii prada la care visase toată iarna.

— Ce-i cu Irina? l-am înghesuit pe Gil. Hai, toarnă-mi minciuna că n-ai găsit-o.

— Mi-a răspuns prin uşă, clar şi răspicat, c-am face bine să ne ducem dracului cu toţii. Cafea sau vin roşu?

— Eu, se apropie Havalica, vă propun ceva mai supercaliflagilistic.

— Unde-ai învăţat cuvântul acesta aiurit? am întrebat-o, mirat s-o văd că trecuse uimitor de repede din motivele şi duhul părelnic etern al celor bântuiţi de molima nenorocului pe pontonul unde ziua se scrie cu ocheade azvârlite spre taverna marinarilor.

— Mi la spus un băiat cu care m-am sărutat pe-o paitră de moară, nu din alea de măcinat grâu, ci boabele de muştar.

Lepădase rochiţa albastră în care-o cunoscusem, îmbrăcase pantaloni şi geacă de piele neagră. Buzele vopsite vânăt, unghiile stropite cu pistrui de fosfor, mersul agale pe şoldurile prea înguste, aţipite în punctul de unde-ar fi trebuit să se curbeze îngroşat spre poftele bărbaţilor, surâsul cuminte, cumpăna ceasului melancolic al Dunării botezându-i creştetul numai cu clipe ale îndoielii, părul lins, acoperindu-i urechile ca un turban şi mai ales ochii, înguşti, aurii, cercetând undele prin care-a trecut în declin o speranţă, lăsând o dâră de amurg pentru sănii, lupi, zurgălăi şi mai cu seamă pentru împlinirea unei aşteptări neînţelese – va veni, căci ursita-i calea venirii, dar nimeni nu-i va vedea faţa, pentru că pe măsură ce împlinirea se va apropia, aşteptarea va orbi, suferinţa va pătrunde prin toate colţurile, unind copita din osul drumului, cu măsurile fricii, gândul cu ţipătul înfierat pe cheia dezlegării, moartea, viaţa, drumul ultimei zvâcniri a braţelor, jugul deznădejdii – mi-o arătau sprijinită pe zidul refuzului, în scobitura dintre cărămizile menite să adăpostească mai degrabă puiul de cutră, care

va pătrunde în necunoscutul zării de dincolo. Am adunat-o sub braţul meu, fragedă, plăpândă, scuturată de-o acceptare convulsivă şi i-am zis:

— Havalica, hai să ne plimbăm cu trăsura. Trebuie să fie una la colţ. Ştiu o stradă cu toţi prunii înfloriţi, un tunel prin zăpada primăverii, în drum poţi să te-atârni de toate crengile, poţi chiar să rămâi şi să dormi într-un prun.

— Mereu sunteţi cu gura plină de poveşti luminoase, dar nu merg. Cu toate că, dac-aş fi fost puţin mai înaltă, mi-ar fi plăcut să mă consideraţi iubita dumneavostră şi să-mi spuneţi *signorina*. M-a chemat Gil să băgăm peliniţă în butoaie. Oh, domnule Saltava, în sat la noi treaba asta se face cu bună menire pentru gâtlejul omului. Înconjuri butoiul cu patru table de jar, numai lemn de salcâm sau de tei, apoi o fată, întotdeuna o fată, strecoară prin gaura predufului un smoc de pelin uscat, frânge şi două fire de peliniţă şi după aia, c-o trestie, îndeasă o legătură cu pelin crud, mică, atât cât să-ncapă într-o guşă de porumbel. La urmă aduci un bou sau mai degrabă un taur şi-l laşi să privească în voie butoiul, dar să nu dea cu cornul. Atunci se amestecă vinul cu amar şi devine vârtos. După două zile aduci doi miei sau doi iezi şi-i sui să gâdile coastele butoiului. Ca să te furnice vinul la limbă. Şi-n mai, când deschizi vânzarea, o chemi din nou pe fată, ea trebuie să guste prima gură de vin din prima vadră scoasă şi să se spele, luând cu pumnul, pe obraji şi la subţiori şi să nu lase să cadă o picătură pe pământ, toate la loc în căldare. Veniţi cu mine-n pivniţă?

Am scuturat din cap şi-am plecat, salutându-l în treacăt, c-o vagă umbrire a ochilor, pe violonistul bătrân, lung, uscat, cântând, vârât în tubul fracului ponosit, muzică de cafe-concert, acoperită de-o brumă neagră, rarefiată, jerpelită, cu sacâzul opac şi răpusă de beţia destrămată a orezului, grâului şi secarei din celălalt secol, când Brăila era stăpâna comerţului cu cereale pe toată întinderea Dunării. Trebuia s-o văd pe Irina, să-i sfâşii

zâmbetul acela de ploaie înfrântă care-i umezeşte chipul, să i-l şterg de pe buze, laolaltă cu puterea de-a fi fericită absurd sau umilită ca însăşi naşterea suferinţei, s-o descătuşez de mirosul acela straniu, ca după o trecere din România în Turcia pe sub apa Mării Negre, care doarme în trupul ei subţire şi s-o urăsc, pentru că Leb Betleem îmi răsturnase lumea, smulgând-o pe Doina din Brăila, şi nu atât din buzunarele, sertarele, oglinzile, duşumelele de bătut step, din afacerile mărunte, nerezistente şi nerentabile, din barurile cu lanterne pâlpâind, din duhorile de abator şi celuloză şi din timpul cătrănit al Brăilei, ci din serile mele întunecate ca scoarţa de arin şi mai ales din hărţile mele, ea fiind pălălaia de dincolo de munţii fumurii, misterioasa ivire şi înălţarea butaşilor de mălin din grădină, pasărea sacră şi apoi şi dementă, excesiv de periculoasă. Cocorul, şi apoi şi eu şi ea, ţigănuşii patimilor (tot păsări) ce fertilizează Nordul, în martie. Trăisem cu Irina şi o iubeam, în secret – sucită-i firea omenească! – o iubeam mai mult pe Doina Poloneza.

Vântul în creştere, aruncând pumni de nisip în dafini, vlăstarele gloriei, îmi zdrelea obrazul. Venea furtuna, vântul suna nisipul, creând orbite concentrice, tulburi; nisipul suna în jur ca pe-un coviltir de papură, mă frigea cu puzderie de ace, schimbându-mi ura în mâhnire. Ah, Micul Dracula! Pocitania! Pasul mi se clătina, luând forma furişă a dezgustului, care-i untdelemnul supliciului. Simţeam, treptat, cum în arhivolta mâhnirii se instala şi teama de-o decizie ostilă, nechibzuită, incredibilă şi nedurabilă. Acum vântul era o funie cenuşie pe care-o scămoşau fulgere iuţi, albastre, scurtcircuitări paroxistice într-un spaţiu extrem de nervos. Limba-mi era grea de înjurături oribile – netămăduită, ea, niciodată în opintelile de-a maltrata calendarul ortodox – umărul mi se rotunjea singur ca să spargă uşa, mâna ca să fărâme-o clanţă. Dar prin stratul de mânie oscilantă, când vâscoasă, când scârbită de sine, hăituită de resemnări – de ce-aş vopsi

ouă de Paşti într-o cutie de păcură? – dădea din coate, poate va răzbi într-un colţ adăpostit, o undă de milă şi de dispreţ corcit, amestec mai rău nici că se poate, cocleaală care-ţi inundă simţurile, la cârciumă, când un brav beţiv ajuns în stadiul fanfaronadei, al bravurii imbecile sparge pahare-n dinţi; văzusem, nu de mult, unul la Flamingo şi, ca să nu-l smintesc în pumni, mă retrăsesem în magazia de provizii şi umblasem de-a buşilea printre sacii de cafea, suflând pe gură, smulşi din plămâni, iepuri şi veveriţe şi jderi; ghiftuiţi-vă cu năut, alune, smochine, nuci. Nisipul! Resimţeam zbaterea-i înăbuşită ca pe-o jignire personală. Şi cred că eram palid şi desfigurat de furie când am deschis uşa de la atelierul Irinei, fiindcă ea s-a dat un pas îndărăt şi-a scâncit, înfricoşată:

— Cezar, nu mă lovi, ţip!

— Nu te-am lovit nicidată, am replicat, uimit.

Purta o salopetă de atelier, mărgele şi brăţări de chihlimbar. Înăuntru mirosea a nuiele de plop şi foarte proaspăt a ciuperci. Trei pisoi bălţaţi, închişi pe vatra căminului, în dosul unor gratii de fier, pozau în simbolul prietenie, fraternităţii şi nevoii de ocrotire. Mi-am scos pălăria şi-am azvârlit-o, făcând-o să se rotească prin aer, în peretele opus, care era un fragment de decor: o uşă de lemn – două tăblii verzi, cioplite încet, un geam, o perdeluţă, o clampă veche – suită pe trei trepte tocite, având deasupra două ramuri masive de iederă. Pălăria s-a izbit de semnul crucii de jertfă, încastrată în marginea de sus a ramei şi a căzut pe o ladă de zestre. „Să fii uşă de han, vopsită în roz bătrân, uşă de bună găzduire”, mi-a ţâşnit un gând aiurea sau rămas de la Havalica, şi-aş fi vrut să am buzunarele pline cu nuci pe care să încerc să le sparg, aruncându-le în geamuri. O luasem razna!

— Ce poveste tâmpită, mai e şi asta? s-a mirat Irina, arătând spre craniul meu ras. Ce eşti, hanul Masmai, sau sluga lui, Akai? Vorbea dureros, cu toate trăsăturile feţei căzute, parc-ar fi dormit. Pe faţa oamenilor bolnavi sau

foarte obosiţi, somnul aşază o mască slută. Te-au recrutat vâslaş la galere?

— Unde umbli de două zile? am mârâit.

— Tu lipseşti de cinci sau şase zile.

— Ca să culeg poveşti care-mi dau dureri de cap.

— Când rebele, când retractile, a rotunjit ea, plictisită.

— Ascultă cum începe una din poveşti: el are ochi mari, răscolitori şi oblici; de statură mijlocie, brunet, obraji supţi, palizi ca vătămătura spre vindecare, suplu, elastic, surâs arogant, în armonie cu genele lungi, părul murat în argint, două rânduri de dinţi ca nişte fierăstraie paralele: dur, frumos, ager, plăteşte toate dobânzile la termen. Prinţul de rouă neagră.

— Doi-na? a silabisit Irina, scârbită.

— Nu Doina, Leb.

— Tot Doina stă la capătul firului. Şi urmă: s-a întâmplat înainte de-a te cunoaşte pe tine în biserica văratecă. S-a întâmplat la Bucureşti. De altfel (şi se vedea că minte) n-am ştiut niciodată cum îl cheamă cu adevărat.

— Bozar Garofeanu. Fost camarad de front. Prieten. Discutam calm, rece, uscat. Încăierarea de la fundul apelor. Sus, pe mal, în lumina primăverii, norii caută culori, vântul mişcă sălciile, fiecare sunet e o perlă arzând în flacăra a două aripi de albină: jos, în bezna vârtejurilor, prigoana, urgisirea, moartea. Eram doi bolnavi de frică veche în pojar de frică nouă. Plini de dispreţ unul pentru altul şi, între noi, umbra Prinţului de rouă neagră, împrumutând, neauzit, din alţii, mari porţii de batjocură: „Sunt Nebunul rătăcitor şi Domnul zorit”. Dac-aş fi turnat cositorul, l-aş fi văzut în lingură.

— Bogdaproste i-am zis, pentru afine crude, mere acre, urşi, fiare şi toate nevestele pădurarilor îndăgostiţi lulea de soţii lor plecaţi să strângă vreascuri.

— Cezar, de patru ani, de când ne cunoaştem, ai făcut-o, în viaţa mea, numai pe scăzutul de noroc.

Şedea cu fruntea lipită de tocul uşii, speriată din ce în ce mai mult, nu de mine, ci de-o pornire vrăjmaşă, căreia nu i se putea împotrivi, sau de luna aprilie, de inconsistenţa climei româneşti, de vehementa scuturare a nisipului, de religia nisipului halucinând învolburat pe deasupra Dunării şi îngrămădind la streaşina casei costrei, cătină, trestii spintecate, păsări vlăguite de zbor.

— Mânioasă tare, bătrâna.

— Cine?

— Dunărea. Aşa-i zice prin satele noastre.

— Prietenul tău, răspunse ea – şi era încă supusă, echivocă, într-o stare de uşoară nesiguranţă şi cu toate rănile mirosind doar a Sfinte Paşti – m-a vândut pe rând...

— Micul Dracula.

— Oh, îl jigneşti, el e mai înainte de toate Prinţul-de-polen. Dac-aş fi vrut, ar fi stat să-l răstignesc. Mi-aducea crengi de liliac alb şi-mi spunea Eliza.

— I-auzi! Dar când îţi dăruia trandafiri, cum te striga?

— Iaromira.

— Nu mai spune! Dar când se părguiau caisele?

— Nu se plimba prin livezi.

— Dar când v-adunaţi sub o boltă de viţă? am rânjit, înfingându-i unghiile-n umeri.

— Dă-mi drumu! a ţipat şi m-a izbit peste braţe. Sub bolta de viţă m-am adunat cu generalul Penciu.

Furia contaminează. Căci Irina ieşi brusc de sub perdeaua de apă după care mi se păruse că trăieşte ascunsă şi se dezlănţui precipitat, la zeci de kilometri distanţă de Irina care venea la mine numai din chindii de aur. Şi, lucrul cel mai straniu, furia-i devenise simetrică cu frumuseţea; răscolită de furie arăta mai frumoasă decât oricând, ceea ce mă făcea să-i urăsc şi mai cumplit trecutul – nu era în mine o dungă de înţelepciune, o fărâmă de clemenţă.

— Un general, am zis, trebuie că mănâncă strugurii apucându-i direct cu gura şi nu se şterge de must pe bot.

„Săru' mâna, imnul meu de slavă, usucă-mi cu buzele tale fierbinţi sângele de ied de pe buzele mele cazone”. Ce mai general o fi fost! Îi cunosc eu pe de-alde ăştia: toate războaiele pierdute, nici o bătălie câştigată, tren mărfar, infanterie drepţi, la picior arm! Lângă tine, iubire, joc un joc suav şi sunt de-o sensibilitate proprioceptivă.

— Vrei să suferi?! îşi miji ea ochii. Bine, atunci ascultă să spun eu mai departe. În fiecare lună mergea cu avionul la Paris sau la Viena, ca să-şi scoată bătăturile şi se întorcea totdeauna mirosind pătrunzător a trifoi, plângându-se că-n oraşul Bucureşti (îţi dai seama de asta chiar de la aeroport) sunt prea mulţi câini şi pensionari. Nu-i mai ţin minte nici gura, nici ceafa, nici ochii, doar mâinile văruite de-un tremur verde, poveţele: tuluş-buluş, e bine, foarte bine şi-n partea de lume socialistă, dă din rât, fără s-arunci belciugul şi vei avea soare, brazi, femei, bani, praştie, chefuri, podea răcoroasă; să fim cumetri cu vulpea, şi fraţi cu lupii. După câteva luni, când îi trădasem Prinţului de rouă neagră, mai mult decât îl trădau morţii încheieturile bătrâne: adio, păpuşă scumpă.

— Te mirosise că-i spionai zilele, secundele, minutele. Nu mă luă în seamă. A continuat, silindu-se să închege şi din gesturi bâţâite portretul generalului.

—. suntem chit, zero lei, zero grade, zero sentimente. Nu încerca să faci să învieze ploaia care-am fost. Regele David nu sărea *dincolo de şaişpe ani*, iar tu... Nu mai e, şi dacă nu mai e, nu mai baţi alviţa, bila, bâldâbâc Bastilia – n-a atacat-o nimeni, s-a predat de bună voie, în caz că sergentul ăla idiot din post era mai înfipt cu zarzavagioaicele alea slinoase, altfel discutam azi, zdrang, bang, Big-Ben, basta, pe-aici nu se trece, no passaran, nici o blană, nici un inel, nici un hrib, nici o ţigară, sfârşitu-s-a biserica de caş. Drepţi! Înainte marş!... Şi m-am înapoiat la cămin, patru fete sărace într-o cameră cu pereţii opăriţi de iluziile noastre sterile. Singurul petic de peisaj bucolic, fereastra. După două zile,

clampa uşii s-a topit, vrăjită. Apăruse Prinţul de rouă neagră: „n-are rost să-ţi atârni tinereţea în cârlig, nu trăieşti de două ori”. Şi m-a strecurat în familia Răucea.

. Bertrand Răucea, minstru, chel, deşelat de vârstă, mândru de poruncile pe care le construia în ceasurile de insomnie ca să le răspândească în lume; soţia, amestec lipsit de noimă sau împletire năucitoare între Frou-Frou şi Sfânta Frosa, şi doi băieţi, elevi de liceu, plini de coşuri şi de măscări nemărturisite, murind şi înviind în balele dorinţii de-a o vedea desbrăcată pe studenta blondă, subţire, cu ochi imenşi, melancolici. Irina-i înţelesese prin piele, ca un cal poftele stăpânului, erau două vrăbii-broaşte visând visul biruinţii tarifate. Părinţii, strânşi în jurul şemineului, în dogoarea calmă a focului, beau, el, votcă, ea, mastică, iar în a treia odaie – covoare albastre, arme cercheze, lumină de fân copt – cei trei, dar niciodată trei, ci mereu numai doi, preaslăveau iubirea. Dar nu iadul, azima frântă în bucuria cărnii, sufletul deposedat de memorie, ci iubirea ca o ploscă sărutată de toţi nuntaşii, fiecare ştirbindu-i buzele, sigiliul pierderii, adâncimea disperării, scheunatul ascuns, josnicul suspin al abandonului unuia dintre fraţi, repetat apoi în ştanţă de celălat, desmăţul, risipirea, ameţeala coclită, cântecul chircit al păcatului investit ca Domnitor al scăderii şi casnelor.

— Dac-am avut zece vieţi, nouă le-am ucis făcându-i bărbaţi pe fraţii Răucea, apoi pe Emil Lipănescu, fiindcă Prinţul de rouă neagră, constatând că Răucea bătrânul şi nevastă-sa – ochi mongoloizi, picioare frumoase, zâmbet îngeresc, dar proastă ca o oaie, gata, când se îmbăta, să se lase împinsă în strungă spre a fi mulsă, ori înjunghiată – sunt complet vulnerabili, mă trecu drumul într-o grădină mai stufoasă, în pundişul de sidef, lunecoase ca un oracol.

— Zbenguieşte-te aici un timp, ia-le banii, jefuieşte-i, fură-i luxos, au de unde să dea, însă pândeşte-i mereu în

golul clipei. Lipănescu tatăl are capul ca un ou, înţeapă-l în creştet c-un fir de iarbă muierească şi citeşte-l în toate cutele creierului rebegit. Din praştia ăstora zboară multe pietre colţuroase în tâmpla TOVARĂŞULUI.

Lipănescu, bătrânul, secretar al C. C., trăia în canonul vărsării laptelui în jgheabul binelui viitor. În casă era stăpân Emil, licean, ca şi fraţii Răucea, dar băiat frumos, înalt, prematur încărunţit, care-o primi pe Irina cu vorbe îndelung şlefuite.

— Eu n-o să-mi înămolesc zilele atârnat de gâtul tău. Facem dragoste, dar pe urmă vreau linişte. Eu sunt jumătate din Norocul lumii, Norocul care ameninţă, înfricoşează şi execută, fără să-şi mânjească mâinile. Eu sunt începutul proaspăt al otrăvii care va face să cadă multe din scăfârliile tâmpite şi dogmatice ale României. Jocurile mele sunt severe, eu nu caut chei misterioase, le am adunate toate pe inel. Îţi dăruiesc ceasul de fildeş al zilei – acesta e al dragostei – când se înverzesc ferestrele, agonizează revolta şi se trezesc greierii. Pe urmă să fugi. Dimineaţa, sorb ora de aramă. Stau culcat, având sub mână, lângă pat, pe o măsuţă, două talere de aramă, pe care ţin boabe de sticlă. Le prefir printre deşte şi mă mir de focurile lor vii. Atunci gândesc ascuţit, când se rarefiază voluptuos soarele în boabele de sticlă. După amiaza, mă tolănesc în ora de bronz. Lovesc c-o baghetă de lemn preţios într-un taler de alamă şi văd binele înoptând într-o perdea în care stau să mijească zorile şi n-au putere s-o facă – prea mult bronz pe frunzele de acant. Cea mai aproape de inimă mi-e ora de marmură de la miezul nopţii. Atunci are loc linşajul zeilor potlogari şi ai zeilor exaltaţi, întreprins de zeii suferinţei, cei sleiţi de sensuri şi miracole. Lucrurile, bineînţeles, se pot întâmpla şi invers. După voinţa mea. Stau şi-i privesc – cu toţii locuiesc în zări fanatizate de osteneală şi numai înăuntrul numerelor lor, ca şi cifrele înăuntrul semnelor ce le reprezintă – şi mă întristez, văzându-i că mor ismenindu-

se, lipsiţi de onoare şi mai zgâlţâiţi de frică decât muritorii de rând. În ora mea de marmură, zeii adună în căldarea lor de azur mormane de gheaţă.

— La ce le foloseşte?

— Îşi răcoresc frunţile, îşi subţiază violenţa şi unii chiar se schimbă-n zei ai sugestiei şi ai prudenţei.

— Prea complicat pentru mine.

— Fiindcă umbli legată la ochi.

Şi, după o lună, în timpul orei de fildeş – afară burniţa urât, supurau rănile cerului, glicina zgâria geamurile, ghemotoace de frunze de iederă zburau prin parc ca nişte pui de hultan, dar nepurtate de vânt! sălciile se eschivau de la menirea lor, în loc să şuiere, se despleteau plângând:

— Azi dimineaţă, am mânact icre negre (vorbeau, furând boabe din ora de aramă şi aruncându-le pe sahariana lui, lepădată pe covor, se aştepta să le audă pocnind ca boabele de porumb pe plită). De când s-a prăpădit mama, tata se îndoapă prosteşte la micul dejun. E convins că o masă bună, dimineaţa, îţi înscrie ziua într-o blândeţe fără de sfârşit a simţurilor. Azi, icrele ni s-au servit în cupe – iniţiativa tatei – dotate cu baterii. Eşti sătul de icre negre, ţac!, apeşi pe buton, se aprinde un beculeţ dedesubt care le schimbă culoarea: albastre, verzi, liliachii. Eu le-am vrut ca sâmburii de rodie. Îl dispreţuiesc până-n marginea exasperării pe tata. Iar pe unii din prietenii lui îi urăsc. O ură compactă, imobilă. Tata vorbeşte necontenit despre canonul vărsării laptelui spre binele Timpului viitor, iar în realiate nu face altceva decât să lupte pentru a fi veşnic puternic, veşnic adulat – veşnicul semănător de frică; frica-i grâul aruncat în sângele celor de jos, atât în altoiul părinţilor, cât şi în albia celor ce vin din tiparele fricii. Dar îi voi împinge-n râpă. Eu, Paianjenul. Trag cu urechea la tot ce vorbesc, le fur vorbele care le mor pe buze când scuipă edemic, când râgâie, când somnolează, când îi cuprinde teama de

moarte şi de două ori mai mult spaima de a se trezi căzuţi în dizgraţia TOVARĂŞULUI; îi linguşesc, îi cădelniţez, îi gâdil la tălpi, le măgulesc vanitatea, le lustruiesc orgoliul, mă insinuez în tăcerea lor, refac cu brânză proaspătă de vaci şi cu miez de pâine albă trăsăturile icoanelor la care s-au închinat, altcândva, mă lungesc pe burtă şi mă dau peste cap de trei ori, ca să le cunosc slăbiciunile, duşmăniile, furia – şi aştern pe hârtie tot ceea ce cred ei, în intimitate, unul despre altul, şi expediez scrisorile acolo unde trebuie, dar şi lor, tuturora. Anonime. Uite, la piciorul stâng am şase deşte, între ultimele din rând, astea două care par lipite, sprijin tocul. Şi drept iscălitură, apăs cel de-al şaselea deşt pe o picătură de cerneală. Pata ia forma Paianjenului care ţese mătasea răzbunării. O fericire caldă şi împieliţată ca un drac îmi inundă inima la gândul că în curând se vor năpusti cu toţii asupra Secretarului cu organele. E-he, seminţele lui necomestibile, câte vijelii au iscat! Eşti cerboiaca mea, o să te trag niţel de cosiţe şi-o să-ţi spun un secret; dacă vreau, Secretarul cu organele mă duce-n cârcă şi-şi face din mersul în patru labe o religie. E la mare anaghie, iubito, dar continuă să stea cu capu-n aburi şi mirosuri fermecate. Habar n-are ce primejdii îl pasc. La ora asta i se servesc mere – fiecare măr trebuie să aibă codiţa întreagă, cu o frunză, şi pe obraji câteva picături de apă ca broboanele de rouă – în *simulator*. Adică în odaia lui care imită la perfecţie şi-n amănunt – mobilă, covoare, ferestre, brocarturi cu aur vibrat, cupolă liliachie, odaia de lucru de la Palatul Primăverii, unde locuieşte TOVARĂŞU. Îşi sună servitoarea: în ce zi suntem astăzi, Maria? Dacă i se răspunde: în ziua cea mai lungă a iernii, se umple de pofte văratice. Ah, vreau nişte zmeură, un pumn de cireşe, o tufă de rosmarin. Peste câteva clipe, în simulator se face vară, luna iunie, adie-o boare peste rosmarini, cireşele ard într-o schivnică de lut cu zurgălăi ţărăneşti (stachină mănăstirească), creanguţe de zmeură atârnă

pe-un butuc de lemn pictat, se deschid două balcoane cu iasomie şi ţipăt de lăstuni, o căruţă trece sunând spre depărtări, un glas necunoscut strigă ceva pe deasupra unui lac, prin balcon trec, plutind, dansatoare în rochii vaporoase, o doamnă palidă conduce basmul, ce văzduh minunat! exclamă servitoarea şi pe-un crâmpei de balustradă, o fată în jachetă bolero, mişcând alene un evantai, priveşte-n amurguri străine, ceva de pomină! Să cobor o coardă pe hârbul meu de chitară: încă trei inşi de valoarea Secretarului cu organele îşi zăpăcesc mintea în simulatoare, aşteptând să le vină rândul să urce în odaia Dumnezeului princeps. Fac exerciţii, zâna mea, şi imploră Norocul şi vor pieri în proporţie de sută la sută, tovarăşii ăştia, pentru că, -m-au cuprins furiile şi va fi di granda ce scatoalce le voi trage. Îmi vine să dau la boboci de bucurie. Pâra, ce chestie cu tâlc. Pâra, iată nada cea mai gustoasă, pe care-o înghit ei pe nemestecate. Busuiocul Paianjenului. Aş înfiinţa o cooperativă zbanghie pentru scris anonime, alcătuită, pe cât posibil, din babe semianalfabete. Acestea, scârnăviile, ştiu să pârască, se pricep, spurcăciunile, că doar o viaţă întreagă n-au făcut altceva decât să ocărască, să pună la blesteme în nouă biserici, să scrie jălanii, jalbe, acatiste. Aş fixa tarife extra contra persoanelor suspuse, tarife medii contra directorilor şi a corpului de inspectori, apoi o taxă per faptă reală, alta per faptă inventată, per bănuială strecurată, alt tarif per cuvânt măciucă, per cuvânt infam, taxă dură per cuvântul care cheamă glonţul, ştreangul, ocna, alta per cuvânt palpitant, care duce doar la răspopire. Cooperativa babelor justiţiare...

— Nu trebuia să-mi spui niciodată lucrurile astea.

— Tu m-ai împins, Cezar.

— Trebuia să le ţii la nesfârşit ascunse în fundul inimii.

— Ca să trăieşti tu la nesfârşit savoarea de-a bea, în închipuire, câte-un pahar de venin din trecutul meu doldora de păcate nemărturisite? Eşti o javră. Hai, latră-

mi, acum, strigătul răzbunării urlat de Micul Dracula când l-a umilit pe Bozar Garofeanu.

— *Dafina* – a ţâşnit din mine, zvârcolindu-se, şarpele aruncat de Micul Dracula pe gâtul Prinţului de rouă neagră... Şi-am repetat cu tenacitate: *Dafina*, *Dafina*.

Am deschis uşa, aproape smulgând-o din ţâţâni, şi, ieşind, am auzit-o pe Irina, chemându-mă:

— Cezar, nu pleca, Nuuu! Cezar, vino îndărărt. Hai, vino şi înjură-mă şi bate-mă. Pentru tine, ca să nu mi te fure târfa de Poloneză, l-am pus pe Leb să-i scoată din ţară, pe ea şi pe Cuprian. Crezi că n-am văzut cum îi dădeai târcoale şi ea, putoarea, se făcea că nu pricepe!? Dar nepăsarea ei nu era decât fumul pe care-l aşterne vremea peste chipul lui Isus din biserica văratecă, din biserica mea. Cezare! Isuseee! Nu pleca!

Felix Olmazu îl chemă şi-i zise:

— O sută de brazde cu mărgăritar şi încă o sută de brazde cu toporaşi să-mi aşterni pe cale, Saltava. M-am luptat pentru tine şi nu te-au exclus. Ai scăpat numai cu vot de blam cu avertisment, pesemne că te-ai născut în luntre de douăj de crivace şi-ai băut curcubeu topit în cofele lui Salcia Vifor. Te trimitem la Făurei, juma' de an, vei lucra ca instructor la Sfatul popular raional. Cântă-mi Adios Campaneros de mi vida şi treci de fă pasul ăsta în câmpie.

„Interludiul dintre două prăbuşiri, pasul acesta?” se întrebă Saltava şi se prezentă la Făurei (un ceas şi trei sferturi cu personalul), primi un birou separat (masă, scaun cu spătar, harta ţării, harta raionului) şi o cameră pe care-o împărţea cu preşedintele Asociaţiei de Cruce Roşie, Adam Surdeanu – 28 de ani, talie mijlocie, subţiratic, ochi castanii, înguşti, îndrăgostit de arta fotografiei şi de clinchetele clopoţeilor pe care-i ţinea atârnaţi pe uşă, „să-mi cârmuiască intrările şi ieşirile” – aflat mai tot timpul pe teren pentru strângerea cotizaţiilor şi în căutare de noi membri. Două paturi înguste, o sobă

de teracotă, un covor de iută, iar pe pereţi, lucrate cu şablonul direct pe var, picturi: pe cel din stânga, o pală de viscol din Bărăgan îşi urla toate răutăţile, pe cel din dreapta, vâlvorea un incendiu de fosfor verde. Dedesubt, două pagini smulse dintr-o revistă ilustrată, fixate în pioneze: două chipuri nedefinite (numai doi şi multiplu de doi! gândi Saltava), poate doi copii în seara Ajunului, sau doi îndrăgostiţi, în aceeaşi noapte a darurilor, privesc prin geam, copleşiţi de-o ninsoare simbolică, fulgii sculptaţi, în cădere rituală, interiorul unei odăi luminate cu sclipiri din imnele magilor. Pereţii odăii sunt tapetaţi idilic cu catifea mov. În răspântiile catifelei, farfurii colorate. Sub desenul lor fin, aproape ireal, o sanie albastră, pătrunsă înăuntru ca o amăgire, ca un fruct fermecat al străzilor înguste, al satelor mici, al munţilor aflaţi în taina depărtărilor şi acolo, într-o peşteră deschisă, un pisoi şi o bunică torc fir de borangic pe un cufăr ascunzând comori.

— Sania aia, zice unul din băieţi, sau fata.

— Ce-i cu ea?

— Aş fura-o.

— Sania? Întinde mâna şi trage-o încet, afară.

— Nu pot.

— De ce?

— Visează, nu vezi?

Atât casa, cât şi biroul erau cumplit de mohorâte, hălci, stânjeni pătraţi de supunere ursuză, mirosind, odaia de dormit mai ales, a motorină, a noroi traversat de insecte leneşe, a sfeclă, a cânepă, a porumb ronţăit de şoareci rozalii. Mirosul, nu atât al încăperilor, ci al zilelor şi mai cu seamă al orelor de tranziţie – înserare, noapte, noapte, zori – îndrăznea doar spre mucigaiuri, retrăgându-se, când îl scurma vântul parcă în petece de iarbă sărată, neînsufleţită, urduroasă; miros încins, fluturând între desnădejde, silnicie, otravă, care se uni cu descoperirea turnului de apă al gării, plasat la vreo sută de metri dincolo de fereastra biroului – numai zărindu-l cu coada

ochiului şi lui Saltava i se întoarse rânza pe dos – şi cu aceea, de o mie de ori mai slută că-l expediaseră aici pentru a-i infometa frica. Înţelese lucrul acesta când nu primi nimic de lucru timp de o săptămână, apoi două, apoi trei: nimeni nu-l căuta, nimeni nu-l suna la telefon, nimeni nu-l convoca la şedinţe. Şedea în birou, uitându-se năuc la zecile de trenuri gonind în cinci direcţii principale ale ţării, având veşnic în faţă, ca un cui invincibil, turnul de apă şi pe puţin zece-cinşpe garnituri de trenuri de marfă staţionate parcă în eternitate pe liniile mărginaşe. Gara, nu se ştie de ce şi de cine şi când, fusese ridicată dincolo de orăşel, peste şine, iar trenurile de călători, oprind de regulă, doar la liniile unu, doi, trei, toţi cei ce veneau cu treburi la raion – Partid. UTM, Sfat popular, Bancă, Miliţie, Comisariat militar, Tribunal – pătrundeau în

Făurei, suind şi coborând prin zeci de vagoane, cabine de frână, pe deasupra tampoanelor; bătrînii, schilozii, copiii şi în special funcţionarii navetişti se târau cu iuţeală nebănuită pe sub vagoane. Saltava îi privea înnebunit şi înfricoşat cum apăreau gheboşaţi, cu capetele zburlite şi feţele congestionate de efort şi se mira cum de nu se petrece niciodată o nenorocire. Ajunşi în strada principală, întinsă de-a lungul liniilor, ca şi cum şi ea ar fi vrut s-o pornească la drum, dar rămânea neclintită în noroaie, praf, zăpezi, neputându-se hotărî în care din cele cinci direcţii să dispară, primarii satelor, învăţătorii, recruţii, borfaţii, navetiştii sau cei veniţi ca să se îmbete în centrul raionului şi să se fotogrfieze la minut în jurul grătarelor cu mititei stropiţi cu vodcă în suc de roşii, pe lângă care mişunau ţigănci în rochii verzi şi ţigani graşi cu pantofi de lac şi părul încleiat cu briantină, se scuturau îndelung de prafuri minerale, îngrăşăminte chimice, gozuri şi apoi, pe jumătate purificaţi, cuprinşi de-o veselie tâmpă şi nesfârşit visătoare, asemenea florilor născute să nu cunoască procreaţia, se lăsau înghiţiţi de uşile scorojite ale zecilor de birouri, pe care nu ajungeau

niciodată să le cucerească, ei doar le dilatau, cu spaima lor ancestrală, importanţa, inflexibilitatea, mârâitul, ameninţarea şi mulţi dintre ei, pătrunşi de seducţia câmpiei – câmpia n-a avut niciodată onoarea pătată pentru că onoarea ei se compune din ierburi, libertate, dor, vânturi – şi inhibaţi de primirea îndoliată care, de obicei, li se făcea (cu toţii, în fiecare clipă, se aşteptau să le vină de hac cineva), se grăbeau s-o apuce iar dea buşilea pe sub vagoane şi să iasă la peronul larg, unde lepădau, hăpăind mâncarea adusă de-acasă şi sorbind câte-o halbă de bere, frica, suspiciunea, ideea vagă că ţeasta poate oricând să ţi se alinieze cu capetele de cerb atârnate mai în biroul fiecărui şef, cât şi sentimentul că eşti vinovat de ceva – ceva implacabil şi totuşi monstruos de consitent. „Umple-v-ar dracu c-o mie de cucuie!” îi înjura Saltava, când îi zărea apărând de sub tren, la douăj de metri de geamul lui, întinzând gâturile înţepenite, ca vitele bând din jgheaburi prea înalte, plini de crâmpeie de drumuri invizibile, urme de lâncezeală prin gări pustii, vuiet metalic de poduri înfăşurate pe osiile vagoanelor; dar când reveneau pe peron, amestecându-se în mulţimea de călători, în duhoarea sălii de aşteptare, la tejgheaua de zinc a bufetului, căpătau din nou, pentru că mulţimile ascund şi apără, chip omenesc, sclipirii vii, pofte, dogoare, felinare de sprijin, coviltir împotriva ploii. Despărţiţi prin zece-cinşpe garnituri de tren de centrul raionului, îşi primeneau dintr-odată şi pielea şi sufletul.

— Mi-e silă de ei, îi declară Saltava lui Adam Surdeanu, când vin aici, cu aeul că-s cu burta plină de gulii seci şi se uită numai pe sus şi prin colţuri, niciodată-n ochii cui i-a chemat, parc-ar citi obscenităţile scrise pe pereţii closetelor, pe când dincolo, în gară.

— Ce fac dincolo, în gară? întrebă batjocoritor Surdeanu. Fluieră nepăsători cântecul acela înţelept împotriva colectivizării: decât bogat în silă, mai bine sărac de voie. Nu-i nici o mirare că odată ajunşi dincolo se

schimbă în bine. În primul rând, au isprăvit cu umblatul pe sub trenuri, apoi ştiu ei, mai profund decât noi, că răul vine singur. Dincolo nu-i decât gara, câmpia şi două case. Să te duc, duminică dimineaţa, acolo, când aici miorlăie pisicile şi toţi şoferii întorşi din campania agricolă beau ţuică cu ţigăncile, ele mănâncă mormane de raci cu usturoi, hâţână din fund, iar ei, pipăindu-le fundurile bombate, înfierează racilele capitalismului. E acolo o fetiţă de vreo doişpe ani, cu pantaloni numai găitane şi brandemburguri, care, fix la orele 9, 30, când opreşte acceleratul Galaţi-Bucureşti, apare cu un coş cu opt sau zece porumbei cărora le rupe gâtul, prinzându-le capul între două deşte şi repezind mâna din umăr. Cucoanele din tren ţipă la ea, că-i neobrăzată şi sălbatică, iar ea, ca regina nopţii, ca trandafirul galben, ca mărul roşu, le răspunde: ah, dacă vă întoarceţi diseară, vă aştept cu mâncare de porumbel cu alune sau cu nişte ciulama. purtaţi-vă bine cu porumbeii, doamnelor, pentru că ei vă vor aduce câte-o gură de apă dulce pe lumea aialaltă, când v-o fi sete. Alea ridică geamurile, scârbite, ferm convinse că femeia din câmpie e o târâtură, se dăruieşte în iarbă, în grâu, pe-o fâşie de nisip, între ciulini, dar mai ales sub mal de râpă, tuturor tăuraşilor. Ce te holbezi aşa la mine?! sfârşi el.

— Pentru că sunt aici de-o lună şi jumătate şi nu mi-ai vorbit niciodată atât de mult.

— Nimeni nu-ţi vorbeşte.

— Da, ştiu, conspiraţia tăcerii.

— Mare profesor de ocultism mai eşti.

— Mă bucur, urmă Saltava, să văd cum conspiraţia tăcerii naşte, totuşi, gânduri ascuţite la minte.

— Unul la o mie de movile de cadavre, Saltava. Te observ de când ai venit sau ai fost împins cu umărul să vii aici: pe zi ce trece dai în furunculoză.

— Ce să fac ca să-mi treacă?

— Tunde un popă. Îmbată-l şi tunde-l. Şi fii nebun în continuare, aşteaptă clipa ta, pândeşte-o. Şi eu sunt de la Dunăre, ca şi tine, ceva mai sus de Ozânca, Piatra Frecăţei, pe Dunărea veche. Bunicul meu s-a înecat, prins de anafoare, şi tata, care a fost de faţă la blestemul ăla, n-a mai intrat să se scalde-n fluviu zece ani. „Dunărea veche e neam cu fulgerul, şi fugea de ea, Dunărea veche şi clonţul vulturului, iată ceva care nu poate fi mâncat”. Până într-o vară, când seceta a uscat toate râurile şi Dunărea veche a secat câţiva metri, dând la iveală răni, ostroave, prunduri, resturi de corăbii. Într-o dimineaţă, sculându-se, tata a văzut un vecin care-o trecea cu piciorul, ducând şi-o sarcină de vreascuri, „oho, a bubuit el, scuturându-şi clădăraia de păr cenuşie, ieşiţi afară!” Eram şapte fraţi. A înhămat caii la căruţă, aveam doi roibi, ne-a suit în coş şi hai în apa mică şi bolnavă. De douăj de ori am sucit căruţa de la un mal la altul, parca-am fi vrut să rupem roţile şi vinele cailor, şi tata urla trufaş: „târfă bătrână, putoare nemernică!” şi-o umilea, bătând-o cu jordia, bătându-şi frica posomorâtă, panica neverosimilă ce-l cuprindea în vremea dezgheţului şi la revărsări, înjunghia duhul colivei unde sălăşluieşte frica, inima furtunilor, cârligul capcanelor, groaza de vârtejuri. Târziu, când au obosit caii, opri şi ne porunci să ne pişăm în valurile scunde, înnegurate cu mâl, rumeguş de lună seacă, neasfinţită, vânt încovoiat de arşiţă. Şi s-a pişat şi el odată cu noi, fără ruşine, anihilând astfel întunericul din oase, tânguirile orei la care frica se trezeşte singură şi urcă povârnişurile ca o molimă.

Câmpia de la Făurei e, în mai, iunie, iulie, august, ţara de rouă. Mirosul violent, fatalist, amar, tangibil şi străruitor al pelinului covârşeşte întinderile; colilia, buruiana rea şi cătina simplifică aromele; grâul, asaltând până şi pragul caselor, împleteşte reperele tradiţionale – legănarea, presimţitele trofee de aur, linguşirea invincibilă a vântului, înclinarea spre zările inerte –

deprimarea amurgurilor prin care trec trenuri, strălucitoare şi flămânde chemări într-aiurea; seara, luminile lor, ca o ceaţă a laptelui, îngrămădesc în spicul nopţii mister romantic, incertitudine, jale, milă; jur-împrejur nu mai e decât părere de rău, bătrâni spărgând seminţe sau ronţăind boabe de cânepă, umilinţa întrebării lor, câtă supă-ţi mai lăsa viitorul în farfurie, indiferenţa faţă de moarte, o tristeţe suportabilă, care se risipeşte fulgerat, odată cu evenimentul care-a germinat-o. În iunie, când se aprind, purpură vie acoperind un fund de candelă neagră, macii şi nici un sacrificiu nu ţi se pare fără rost, Saltava, fu stăpânit ca de-o ploaie vertiginoasă de dorul pentru Irina şi Doina Poloneza, secerişul lui neterminat şi vru să plece la Brăila, să rupă camuflajul sub care singur instituise asediul împotriva unui trecut ce nu-i aparţinea pe deplin.. Dar rămase pe loc, în câmpia docilă soarelui, incapabil de sperjur, convins nu că viaţa repetă trecutul, prefigurând, zi de zi, suferinţele zilei de mâine, ci, pentru că, fire dezlănţuită, insuportabilă, vanitoasă, ştia că n-o să-i ierte niciodată Irinei anii trăiţi sub despotismul

Prinţului de rouă neagră, şi nici lui însuşi încălcarea sentinţei deficiente de-a fugi pentru totdeauna de lângă Irina. Câmpia dezvoltă înţelepciune. În câmpie, nu eşti vinovat şi bolnav decât de câmpie, cu toate astea, el luă hotărârea să împingă sentinţa până la limanul lui *Târziu*, *destul de târziu*, *mult mai târziu*, şi atunci încercă să se îndrăgostească, rezistent şi durabil, de zările dilatate de la Făurei, de sunetul ierbii, de drumurile cravaşate, iarna, de Crivăţ şi atârnând, acum, ca limbile spânzuraţilor, de câte-o fântână cu cumpănă, de fiinţa Fetei Morgana, de glasul plictisit al secretarului Sfatului popular raional, răsunând în biroul de alături: „pe Saltava puneţi-l să numere oile căpiate de căldură şi să scadă berbecii, nimic altceva”, de iepuri, de vrăbii şi hultani, de convoaiele de cai vineţi traversând islazuri arse şi mai presus de toate

de serile zugrăvite naiv, ca obloanele căruţelor de Brăila, când bărbaţii se strâng pe prispa bodegii cu duşumele rupte sau în bufetul gării, înghit măsline, heringi şi votcă, bătrânii deplâng soarta recoltei, iar tinerii vorbesc despre Bucureştii în veci de neatins şi năucitoarea Brăilă, în speranţa că vor trânti acolo, într-o zi cu chip aievea numai în gândurile lor sublime şi necăjite, un chef cu dame, damicele, dameluţe, cameluţe, pe când afară, pe liniile de manevră, fluieră locomotive, acarii hăulesc şi înjură, trosnesc tampoanele, scârţâie garniturile, şi-n pământul aspru, greierii, mulţi ca nisipul, bat tobele făgăduinţei; fervoarea lor înalţă câmpia în spaţii maleabile, ocrotite de lună, asaltate de stele – ampla, inconfundabila măreţie a verii, trupul ei gol, buzele Firii picurând rouă şi euritmii şi profetizând dejugarea depărtărilor.

Grâul fu culcat, legat în snopi, treierat. Miezul verii. În mirişti înverzea mohorul, mirosea, de la mori, a măsele de lemn tocindu-se şi a făină nouă: plesnea aliorul de sucuri albe, pleavă galbenă fumega pe drumuri şi-n coroanele salcâmilor; jur-împrejur plutea moartea şi o linişte osoasă, fantastică, blânda irosire a clipelor; Timpul regenerator, cu semnul pedepsitor pe piept, cu inima rănită, se oprise să constate că funcţionează numai ritualul secerişului şi că diamantele lui şi-au pierdut simbolurile; nimic nu doare, boi novaci în jug, un copil pe-un mânz roib, o fată aruncându-se-n năvodul pescarilor, vin gustos şi sprinten, păstrat în hrubă, pepeni roşii, supranaturalul domnind ca lege şi iluzie, o pasăre ciugulind zorile din oglinjoara îngropată-n trupul unei troiţe, zeul câmpiei strecurându-se prin deşirările amiezii spre Marele Palat al Apelor Dulci unde înoată zeii fluviului. „Smulgeţi-mă, trimiteţi-mă de-aici”, implora Saltava lanurile galbene de floarea soarelui, gata să-şi înfigă colţii în stinghia mesei. „Colţii lui Dracula! Rânjea: Dracula – un mit hermetic! Îl vreau pe Micul Dracula. Parabola lui să fie

viaţa mea, iar eu să fiu părăsirea care nu doare. Vai, ce mai coteţ răvăşit de câinii care fură ouă”!

Mistuit de căldură, sudoare, năluciri se înfunda în bufetul gării. Bea singur, toţi se fereau de el: „pedepsit de Regiunea de partid, ciumat, te taie-n drum ca să recâştige galoanele”. Şi el se-ntuneca, bântuit de-o spaimă veninoasă, jupuid gânduri ieşite din minţi: „voi aţi primit ordin să mă dispreţuiţi şi să tăceţi în preajma mea. Dar nu ştiţi, vitelor care purtaţi pe umeri nişte cucuie enorme, că dincolo de Sulina, unde Dunărea se scufundă în Mare, pe sub ocoalele de sălcii aromate, o lebădă neagră ciuguleşte, singură şi fericită, toate aiurările Orientului, ehe!” Iar într-o sâmbătă, când se isprăvise berea şi alta nu se mai aduse, urcă în acceleratul de Bucureşti cu Adam Surdeanu şi încă vreo douăj de inşi; băură până la Urziceni, coborâră, invadară bufetul gării de-acolo, zvântară o sută de sticle, cântând în cor:

Femeia, *păi femeia-i Poale lungi şi minte scurtă*, *Judecată mai măruntă*...

şi se întoarseră cu personalul de Iaşi, tot în vagonul restaurant, mâhniţi, întristaţi, moţăind în stare de veghe a morţii, năclăiţi înainte de-a coborî iar în şanţul lălâu al altei săptămâni de trudă, în iarba ostenită şi uscată ca lăcustele, de credinţa amară că pe un peron îi aşteaptă cu paharul plin Potca rutinei, somnul viu al rostogolirilor prelungi – mărire vouă drumuri singuratice, care vă pierdeţi fără noi şi de zece ori amin năzăririlor noastre! Sâmbetele erau zilele lor eroice. În vileagul vântului de sîmbătă, care vesteşte sărbătoarea, superstiţiile şi temeiurile unei scurte libertăţi neînfrânate se adunau pe peronul gării, frământaţi de nerăbdare, ca ogarii care vânează la ţiitori şi-şi alegeau trenul. Spre Bucureşti îi chemau pâclele albastre, fântânile cu cumpănă, plopii, teii – pod virginal de umbră şi-nceput de focuri magice, unde Dumnezeu umblă cu aurul în batistă, dar e şi substitutul şbilţului; pe direcţia Buzău scăpărau munţii în

lumină, cheaguri de miresme nemaiîntâlnite, poate o ciută mioară, stolnici, colăceri; spre Feteşti, potop de caise, cimbru violet, presimţirea Mării urlând, matca duhului ei verde; spre Brăila-Galaţi, maica Dunăre, unde poţi mânca peşte ca o vidră, însă acolo domneşte suspiciunea, denunţul. Să nu baţi migdalul în grădina şefilor! Şi atunci năvăleau iarăşi în personalul de Iaşi, care goneşte printre lanuri de floarea soarelui ca prin tunele de fluturi galbeni. Nu treceau niciodată dincolo de Tecuci, punctul treminus al aventurii, faţa pământului udată cu miros de soc, valuri de trandafiri, valuri de răchită, sălcii rotunde. Aşezându-se la mese cereau buric de caşcaval, ceapă verde, bere rece, unul se scula în picioare şi întreba, sunând gongul ospăţului:

— Ei, fraţilor, am scăpat de malaca zilei de ieri, cum o duceţi azi?

Şi ei toţi răspundeau zgomotos:

— Cu trei peşti mai mult în tingire.

Când treceau prin staţia Suraia, Cezar Saltava se uita lung şi dărăpănat în ochii lui Adam Surdeanu, amintindu-şi de povestea pe care acesta i-o spusese la primul drum, cu un ţăran de-acolo care, prinzându-şi nevasta cu altul, o vârâse într-un sac, laolaltă cu cinci pisici şi vârâse apoi sacul în canalul de irigaţie, apa ajungând numai până la brâul femeii, de unde-o scosese, după un ceas, cu burta sfârtecată; şi totodată de Leb Betleem, Faţă-de-cocă, Ţacalia Roşioru – acea petrecere zbârcită şi, fără splină, pe care nu avea curajul s-o smulgă din inimă şi s-o deşire în faţa lui Surdeanu, pentru că din clipa instalării la Făurei nu mai putea să simpatizeze cu ideea de prietenie deschisă. Vagonul restautarant era micul lor Sabat, se schimbau în ţapi şi berbeci înaripaţi, o dezordine suplă-i aduna cu picioarele pe coridorul de trecere al chelneriţei, ca să-i pună piedică, s-o ciupească de fund şi câte unul chiar s-o sărute; cel mai important din grup, – priponul de argint de care-şi legau ei funiile şi rupeau otavă din

spaţiul vrăjit al furtunilor răscolite de fulgere albastre – era un frizer cu fundul cât matiţa năvodului şi c-un măturoi de barbă roşcovană. De două ori scăpase trenul, la Tecuci, şi dormise pe gunoaie, bâzâit de muşte; altădată, o damă-l încurcase-n plăcerile Tecuciului, cheltuise cu ea nebuneşte şi, ca să facă rost de bani pentru înapoiere, mânase o zi şi-o noapte boii la roata unei grădini de zarzavat şi sleit de puteri dormise buştean, nu până la Făurei, ci până la Urziceni, unde împrumutase de la un prieten două mii de lei ca să ia din nou personalul de Iaşi, şi să se încurce la băutură cu un tip, şef de vamă la graniţa cu Ungaria, ştia o sută una de poveşti cu ploi de aur şi bulbuci de mărgăritar, – el însuşi prinsese o pereche de tineri proaspăt căsătoriţi care dosiseră o cofă de bijuterii într-un tort de nuntă – şi care, la despărţire, îl îmbrăţişase, sărutându-l pe amândoi obrajii şi-i golise, în timpul ăsta, buzunarele până la ultimul şfanţ.

— Mamă, peste ce boboc de tâmpit a dat hultanul! râdeau ei. Dacă n-ai fi purtat barbă, n-ar fi ştiut sigur că eşti bărbat, ţi-ar fi şterpelit şi ţâţele!

Dar toţi, exceptându-l pe Adam Surdeanu, care urca foarte rar în vagonul restaurant, respectând riguros canoanele tăcerii impuse, se fereau să stea la aceeaşi masă cu Saltava; apariţia lui, ca şi mirosul de câine inundând o pârloagă cu iepuri, trezea dezgustul, înjurătura spartă sub limbă, umbra rea. Intuindu-i, Saltava începu să-i urască – rece, distant, opac. „Ticăloşi, pui de lepră!” Sta singur şi potrivnic la marginea hoardei vesele ca-n harababura unei limbi neînţelese, bea, număra stâlpii de telegraf şi lua în posesie orizontul plat, aerul suferind de expansiune, damful de bere, câte-un capăt de gând sumbru şi retoric: „... catedrala câmpiei este iarba, iar destinul nostru, Trecutul; trăim în vis, lunecăm, unde ne e raţiunea? Plutim şi nu cred că vom câştiga vreodată; în ceea ce mă priveşte, ştiu că fug spre o nuntă a

eliberării şi că nu voi ajunge acolo niciodată pe deplin”. Într-o sâmbătă observă speriat că ultimele cuvinte le rostise cu voce tare şi că glasul suna ca un cui smuls din palmele lui Christos. „Dacă pierderea minţilor începe cu descleierea vocii, atunci sunt pe ducă”.

Dar când se întoarse la Făurei, intră din nou, chiar de la primul pas făcut pe peron, în domnia bucuriilor tinere: topind amurg tânăr în părul despletit, cu acordeonul atârnându-i de umăr, înaltă şi subţire, de parcă se hrănea numai cu ochi de miel, scoşi din tradiţionalul borş de Paşti, Ţili Peruzea. Zărindu-l pe Saltava, se retrăsese într-o mirare abătută şi plină de surâsuri – lăstunii pe cornişa de chihlimbar.

— Dă-te aproape, o chemă Cezar.

Şi ea veni. Paşi mărunţi, săltaţi, scrişi cu ţigara pe cerul Bărăganului.

— Speranţa mea îndoliată, de unde-ai ieşit? Nici prin vis nu credeam să te mai văd.

O sărută.

Asfinţitul vast resuscita istoria zilei răpuse: drumul, vagonul restaurant, chelneriţa, câmpia, zăduful, gloata beţivanilor, frizerul, piscul pelinului, floarea soarelui, ciulini, năzăriri de gârle mirosind a femei, femei mirosind a foi de dafin şi a cucută zdrobită, insinuarea miresmelor de început de toamnă, fântânile şi slujitorii lor seculari, salcâmii – căţei înăbuşindu-se în cimbrul de pe gorgane – ; dedesubtul verii ce se sfârşea, pălămida, murele, pirul, scoarţa de plop rugineau pentru zeul Dumnezeu din septembrie şi cel puţin zece la sută pentru Diavol.

Ceata beţivilor, avându-l în mijloc pe frizer, se oprise într-o aşteptare întunecată, obscenă, ca şi cum din burduful acordeonului, care se desfăcuse din legături şi scâncea, ar fi curs scene de tavernă învăluite într-o frenezie a nebunilor sau a celor pe cale de-a înnebuni; frizerul ar fi dezbrăcat-o cu pistolul şi i-ar fi muşcat sfârcul ţâţelor cu carabina; inapt pentru gloria de-a le stăpâni şi

de-a le rândui într-un cortegiu al înfrângerii, el, din pulberea secăturii care era, dibuia dintr-o singură ochire menirea tuturor femeilor, primejdia, paguba sau înşelăciunea capabile s-o dezvolte. Ştia imediat că Ţili Peruzea, care se abandonase în braţele lui Cezar Saltava, ca venind în arcul Săgetătorului, se născuse să nu fie nevastă, ci să fie, acum şi în vecii vecilor, numai amantă, să trăiască adulmecând, să smulgă gemete, să urce scări pe furiş, să vocifereze ca o regină, să ia, să mistuie, să renege, să abjure, să tiranizeze, să urască şi să ierte, să fie blestemul, flacăra şi căderea în desfrâu, depărtarea de lege şi miracolul ei, să ardă, să trişeze, să fure, să bea inimi, să latre neputinţa bărbatului, să se destăinuie unui fulger, să nu aibă prietene, să fie dorită, respinsă, pârâtă, dezgustătoare, lihnită de foame, însă niciodată caracudă în tingirea ticăloşilor, şi apoi din nou chinuită de dor, de mocirlă, de lepădare, de pustiul drumului. „S-a născut ca să vorbească lumii numai ceea ce merită lumea asta netrebnică să asculte”.

— Viu de la Constanţa, Cezar, spuse Ţili Peruzea, Marinarul meu...

— Parcă trebuia să vă luaţi. Dă îndărăt?

— E pe moarte. M-a chemat să-i cânt. Moare. Saltava o aduse cu umerii sub braţul lui.

— A stat şase luni în Oceanul îngheţat de sud şi s-a îmbolnăvit pe rând de Mirajul alb, de tăcerea Neagră şi de

Mugetul sudului, cea mai groaznică spaimă de pe apele pământului. Nu vede decât zăpezi – şi pe tine, zice, te văd făcută numai din zăpezi – şi-i urlă-n ţeastă, necontenit, mugetul acela turbat: uvuuu, uvuuu, uvuuu.

Saltava fu izbit de tonul ei plin de-o milă toxică, totodată şi răcoros (criză de nervi?), dar nu se cutremură, căci greu te pătrunzi de durerea altuia, iar fata cu ochii-n lacrimi se schimbă din om în lup, şi răcni, nu la Cezar Saltava, cum ar fi fost firesc, ci la frizerul care-o privea intens, frământând în pumn un bulgăraş de tămâie:

— Ce te uiţi la mine ca armăsarul, bărbos neruşinat?! Nu sunt porţia ta de grăunţe. Cartă-te la mama dracului!

— Ia te uită, frate! se bâlbâi ăla, ca lovit în moalele capului – şi-o luă la picior, de-a curmezişul peste şine, urmat de ceata lui gloduroasă; lătrau şi nechezau şi unul ţipa, ruinându-şi gâtul: „ia la el, l-a muşcat căţeaua, păzea!... l-a muşcat căţeaua. ”

— Mestecenii se seamănă, Cezar, sau se plantează? se întoarse Ţili Peruzea spre Saltava.

— Nu ştiu. Tot ceea ce ştiu e că ăştia nu-mi vor ierta niciodată umilirea asta. Or să mă sfârtece.

— Puţin îmi pasă. Pân-atunci însă ţin să-mi dăruieşti un mesteacăn... Mi-e dor de-un copac limpede. Mi-l dai?

Saltava o scoase din gară, târând-o pe sub trenurile înţepenite în zăcere lungă. Când apărură şi ei, ca două cucuie enorme în strada prăfuită, mică şi îngustă, mărginită de tufe de albăstrele, catifeluţe şi gherghine, pojar de aur palid dărâma cerul peste uriaşul siloz de cereale, mirosea teafăr şi pătrunzător a iarbă proaspăt cosită, a lemn geluit, a cai şi a rouă căzând.

— Vreau să mă sui în vagonul ăsta, ceru Ţili Peruzea, arătând un vagon de marfă deschis, iar Saltava se aşează buturugă („o, ce frumos m-a rupt de idioţii ăia!”), ea urcă, apăsându-l cu talpa pe ceafă, apoi îi întinse mîna şi-l aduse alături.

— Călina se numeşte strada asta, o minţi el şi-i arătă strada, nu cu mâna, ci cu bărbia, şi ea ştiu că el minte, şi-i plăcea să fie minţită, strada merita o mie de minciuni pentru faptul că era adusă după sprânceana unei cârciumi, curvieştină cu alinări dulci, iar de-a lungul ei se înălţa din umbre o biserică plină de lămpi afumate, luau închipuiri de parabolă o mie de turnuri inconsistente, tot din umbră făcute şi orice gând se lovea de masiva cugetare a norilor nepurtând ploaie; noi nu suntem, e linişte tot ceea ce se vede, lăsaţi-vă în voia presimţirilor şi prefigurărilor, ultimele două crengi ale sfârşitului verii.

— Cezar, şopti Ţili Peruzea, ia-mă, culege-mă. Azvârli bluza, fusta şi pantofii. Pentru tine, Cezar, sunt în stare să omor, să fur, să cerşesc. Oh, eşti mirtul meu de baltă. Scoate-mă pe horn.

Şi-n jurul lor era un întuneric mult mai dens decât în larga câmpie a Bărăganului care-şi împărţea acum fiinţa lângă focurile aprinse de băieţii păzind la vite sau la bostană, toate hrănite cu ierburi uscate, araci vechi şi rugi, spre dezmierdarea fetelor care aşteptau, ieşite la colţul prispelor, acest semn al dragostei, desemnând cu înfrigurarea cărnii chipul tremurat al dorinţei, în timp ce o căruţă trăncănea spre fundul pământului, târând prăbuşiri de lemn amorţit, melancolii jefuite, patimi eviscerate.

O bufnitură cumplită de tampoane, un urlet sfâşietor. Saltava se aruncă din vagon, rostogolindu-se în şanţ.

— Doamne, Dumnezeule – tovarăşe Saltava, uite, l-a tăiat trenul pe tovarăşul Adam Surdeanu!

— Ţili, Ţili Peruzea! strigă Cezar – şi-n clipa următoare, conţinând în ea zodii răsturnate, o văzu pe Ţili Peruzea coborând cu acordeonul atârnat de gât, dar fără bluză, văzu trenul oprindu-se – manevra se făcuse doar pentru ataşarea locomotivei – şi nu-l văzu, nu vru să-l vadă pe Adam Surdeanu mort, zdrobit de roţile vagonului în care el se lepădase de sine şi plutise pe o sanie albastră, fruct fermecat al câmpiei, colindase inima Dunării şi spaţiul unde ia naştere miracolul vieţii.

„Şi a plecat acela, auzi un glas în spatele lui, şi l-a întâlnit un leu în drum şi l-a omorât. Şi zăcea trupul lui, aruncat în drum; iar asinul şi leul stăteau lângă el... Bibilia zise asta. ”

Îngrozit de moartea lui Adam Surdeanu (căzusem în ideea besmetică şi stupidă că eu îi chemasem moartea, eu o invocasem), am luat-o pe Ţili Peruzea şi ne-am urcat în trenul de Galaţi. Smucită, împinsă, îmbrâncită, ea se ghemui într-un colţ al compartimentului gol, fără să bage de seamă că nu-şi închisese bluza, că trecuse prin lumea

de pe peron cu ţâţele dezvelite şi că ţâţele-i atârnau acum pe burduful acordeonului, ca şi cum ar fi vrut să alăpteze şlagăre agonice, romanţe sarbede, valsuri libidinoase, tangouri senzuale.

— Moartea, scânci, a lovit azi de două ori.

Am plesnit brusc – umbla cu diamante false, cu boi roşii, cu asini nătângi.

— Taci din gură! Leagă fleanca! Nu moare nimeni de două ori. Ne e prea de ajuns tuturora o singură moarte.

Uimită, izbucni în plâns, iar din mine continua să izbucnească urâtul negru, care devoră, nimiceşte totul în jur.

— Dacă te mai smiorcăi, te-arunc pe geam! Sau m-arunc eu!

Eram incapabil să mă stăpânesc şi, urcând în vorbă, deveneam duşmanul ei, iremediabil rău, sleit de puteri, plin de furie, inaccesibil, crunt, ticălos, aflat pe cea mai săracă bucată de pământ. Ea trebuie că trăia groaza, scârba, dispreţul bălos pe care l-ai încerca suind un mal, căţărându-te pe o rădăcină de copac dezvelită de ploi şi, ajuns sus, ai descoperi că rădăcina aia nu fusese decât un şarpe. Dacă n-ar fi vorbit imediat, i-aş fi cârpit probabil două perechi de palme.

— Cezar, rosti, nu poţi fi dat exemplu pozitiv în nici o împrejurare şi în nici o familie. Te crezi cineva, fiindcă ai luptat cu arma în mână împotriva lui Hitler, dar au făcut-o mulţi, aşa că lasă tu mutrele astea! (Şi ca să mă dea complet peste cap: Moartea e o babă vicioasă.)

— Bine, am bâiguit, vom ancheta să vedem dacă-i plac nucile cu sare, pastrama de oaie, vinul alb sau laptele de bivoliţă – şi la Brăila am coborât, fără să-i spun o vorbă, nici înjurând-o, nici urându-i drum bun mai departe; e de bănuit că-mi înţepenise creierul. Când să dispar în holul gării, trăgând cu coada ochiului, am zărit-o stând cu gura lipită de sticla geamului. Speranţa mea îndoielnică, grav rănită, neverosimil de îngăduitoare. Păsările plecând spre

sud lasă şiruri de sunete plantate în golurile de aer din căile migraţiei; la întoarcere, le culeg, sorbindu-le ca pe apa vieţii, ca pe amintirile ce le orientează zborul; dar sunetele păsărilor care-au pierit în uriaşa dublă călătorie? Din ele ce se alege?

Din gară am pornit pe jos spre Felix Olmazu – şi eram plin de compasiune doar pentru mine! Şi l-am găsit la birou, sub lampa cu ţurţuri de cristal, atingând cu capul rotund, pe care păru-i stă veşnic răvăşit, o iarnă mistică, alcătuită din brume purpurii, clopoţei într-o aşteptare smerită, poate şi din boabele de frig crud pocnind în oasele mele. Cu dreapta mângâia un frâu nou, dârlogi din curele împletite, două plăci de aramă argintată, ciucuri bogaţi, abur de câmpie îndepărtată, cal bătând neastâmpărat din copită în spatele casei.

— L-am cumpărat la Galaţi, îmi zise. Nu m-am putut stăpâni. Atârna-n cui, pe uşa unei ceainării. N-ai mai putut îndura tăcerea? Da, e o pedeapsă crâncenă. (Scutură frâul.) Mi-ar trebui nişte grăsime de şarpe ca să-i înmoi curelelel cum se cuvine, să le fac să cânte-n palmă.

— Ai noştri, în baltă, se pricepeau s-o facă mai bine.

— Cum?

— Aplicau o metodă străveche. Îşi sărau curelele frâielor, învineţind bucile muierilor destrăbălate.

Treaba se făcea, duminica, după ce se-ntorceau de la biserică. Le scoteau la drum, înaintea porţilor, acolo le bumbăceau. Erau nişte petreceri nemaipomenite, în mai toate duminicile de peste vară. Sâmbăta, în ajunul tărăboiului, se zvonea că ăla sau ălălalt îşi va chelfăni nevasta. „Mâine va fi o cafteală pe cinste l-alde cutare”. Şoapta se strecura pe la pârleazuri, printre garduri, prin pereţi. Copiii dormeau ca pe ghimpi, se sculau din zori şi se aşezau la pândă, vibrând de nerăbdare. Satul întreg aştepta cu voluptate înfrigurată tămbălăul şi nimeni nu sufla o vorbă nevestei cu pricina ca să se ferească.

Adevărul, şi cald şi friguros, e că ele ştiau că n-are nici un rost să caute să amâne răfuiala, pentru că socoteala amânată sporeşte mânia, dar cu toate astea se lăsau cu greu scoase din ogradă şi marea fericire a maidanului era să vadă cu ce momeli le ademeneşte bărbatul ca să le lungească pe burtă, în praful uliţei. Se rosteau numai vorbe cu lipici: „curaj porumbiţă. saltă pasul, puişor fermecat. gugu, turturica neichii, vino să-ţi iau măsura pentru-o rochie de mătase”. Şi ele, decât să se lase târâte de păr, înaintau încet, pe jumătate înfricoşate şi uluite, pe jumătate încercând un fel de bucurie ciudată de-a se afla numai la un pas de suferinţă; ruşinea nu intra în firea lucrurilor. În uliţă, li se punea o piedică scurtă, se împleticeau şi cădeau lin. Bărbatul dădea atunci la iveală frâul pe care-l ţinuse tot timpul la spate, îl pipăia şi-l scutura, ca şi cum ar fi vrut să-l cureţe de chipul calului, apoi îl rotea larg, să se-audă şuierul curelelor şi da o lovitură de probă.

— Ia te uită, se mira, scălămbăindu-se, creşte poponeaţa ca aluatul. Păi, să crească, mama mă-şi, că destul s-a tăbăcit prin locuri ascunse!

Şi îndesa, icnind, loviturile, iar în sufletul mulţimii creştea şi chelălăia câinele unei răzbunări încântătoare, fluide, care, nefiind al lui decât ca o componentă a luminoasei duminici, nu-i zgâria nici măcar marginile îndurării; în toţi pulsa fulgerul pedepsitor şi erau împreună tiranul peste care nici în vis n-a căzut umbra securii. La sfârşit, când se sleise duşmănia, când se deschideau hotarele marii împăcări (boabe de sânge trecuseră în curelele frâului, ca să pătrundă apoi ca o erupţie nelegiuită, viclenia şi patima Evei, pe botul calului intrând sub linia orizontului), bărbatul bea o stacană de rachiu, împingând printre dinţi oboseala plăcută ce-l surprindea.

— Fraţilor, îmi cad mâinile din umeri de cât am buşit la ea; păi ce, e treabă uşoară să dovedeşti un cur cât o batoză!?

Iar muierile care şezuseră pe de margini şi priviseră, ţipând înalt şi cu plăcere uscată la fiecare lovitură, o săltau de umeri pe păcătoasa izbăvită prin dureri şi gemete şi o duceau s-o oblojească, blestemând tot neamul bărbătesc, sămânţa lui năpraznică, fumegând mai aţâţător în mărăcinii izbăvirii, întrecându-se între ele să-i dăruiască victimei ba o trestie îndopată cu miere, ba un inel sau nişte cercei, ba un ghiont încurajator, vestind o altă rupere de frâie, iar aia, abia târându-se pe picioare, dar preluând încă de-acum steagul învingătorului, încoronându-se cu mândria de neabătut a celor veşnic hulite şi chemate, promitea cu voce joasă şi cuprinsă de flăcări ce-i ardeau cerul gurii; „ehe, nemernicul, o să-l încornorez în şaişpe vaduri şi douăj de poteci, de la Ozânca la Brăila şi de la Măcin la Luncaviţa; să-mi spuneţi căţea urduroasă de nu l-or trage coarnele la fundul Dunării când s-o apleca să bea apă”. Şi, promiţând, avea să înfăptuiască totul, până la ultima zbatere, acolo unde-i izvorul sau piatra unde ia naştere, la femei, delirul puterii.

— Ai plecat pentru totdeauna din Făurei, nu trebuie să mi-o spui. Nu te mai duci acolo. Ştii, Saltava, că dacă eu aş fi făcut numai jumătate din ce-ai făcut tu, m-ar fi deşirat cei de la Regiune!? Pleci în baltă, chiar la voi la Ozânca şi nu te-ntorci până nu semnează cerere de înscriere în colectivă ultimul ţăran. Inclusiv Salcia Vifor.

— Dar ce pământ e la noi?! O fâşie, tăiată de bălţi.

— Atât cât e, trebuia adunat la un loc. (Şi se înfurie.) Se cred daţi dracului ăştia din bălţi! Se plâng de muşte, de ţânţati, de lăcuste, de broaşte, de bărzăuni, da-n schimb pradă toată bogăţia; răzuiesc mugurii de pe păduri întregi de sălcii, ca să primenească sângele cailor furaţi.

— Asta era demult.

—. jufuiesc peştele din iezere, cresc fără nici o cheltuială mii de porci şi mii de oi, vând în ţară maldăre de piei de vulpe, dihor, vidră, iepure, lup, pisică sălbatică şi când îi somezi să predea cotele către stat li se umple gura de lacrimi că-s jecmăniţi, puii de lele! Nici unul n-a plătit vreodată un ban pentru pogoanele ieşite de sub revărsări în care seamănă pepeni pe care-i vând cu barcazele până la gurile Dunării. Cu ce creşteaţi, Saltava, porcii, când erai tu mic?

— Le dedeam drumul în baltă, făcându-le, fiecare familie, un semn distinctiv – preduceaua, furculiţa, pişcătura – şi-i lăsam acolo. Mâncau malcavăţ şi mălcăiaţă, adică rădăcini de cuişoară sălbatică şi de papură, ciulini şi alune de apă, numite paşă, apoi scoici, melci, râme. Câteodată întâziau cu capul la fund, în nămol, un sfert de oră, de ziceai că n-o să-l scoată niciodată la lumină. Ciulini şi mălcăiaţă mâncam şi noi, copiii, ciulinii îi fiebeam sau îi coceam, seamănă cu castanele, rădăcina papurei e albă, fibroasă, dulce..

— Iar azi cu ce-şi hrănesc ai tăi din Ozânca porcii?

— La fel ca totdeauna.

— M-aş fi mirat să nu-i aperi! Cu porumb furat de la G. A. S. ! Noaptea, desfac gardurile şi soldaţii care culeg în lanurile statului le bagă porumb în ogradă cu camionul. Plătesc cu basamac, ceea ce-i o minune, pentru că de obicei îl sug ei de când îi înţarcă mă-sa şi până le suceşte dracul gura. Toamna târziu, înainte de revărsări şi de îngheţ, înainte de-a deveni ei stat în stat, că de la sfârşitul lui octombrie şi până-n martie cine mai răzbeşte pân' la ei!? să-i vezi cum vin la comitetul raional numai miere pe buze: nu ne lăsaţi să pierim peste iarnă, scumpi tovarăşi – şi prezintă tot felul de liste, ticluite să te ameţească: o sută de şiruri de covrigi, căpestre, stambă, o mie de sticle de spirt medicinal, un coş cu cârlige de undiţă, cinci sute de sticle de vin, făină, măsline, sfoară pentru pripoane şi când ai ajuns la punctul nouăjşase sau

nouăjşapte, când se înalţă şi se dărâmă vârtejuri în capul tău, căci scot din străfunduri de lume mereu alte articole de băcănie sau vopseluri, iată-i, îţi strecoară iar o mie de sticle de spirt denaturat, bun pentru durerile de şale, reumatism, vătămături. Ca şi când noi am fi picaţi din lună sau făcuţi în vinerea strâmbă, cu deştu!

— Beau spirtul, petrecându-l prin pâine sau prin lut galben.

— Măi ce privighetoare de apă! Crezi că numai tu eşti deştept, Saltava, dar află că şi eu sunt găinuşă de baltă, nu mă las întors pe dos de toţi nagâţii, bîtlanii, corcodeii şi cormoranii.

— Ăştia put îngrozitor, mănâncă peşte mort.

—. de la Ozânca! se răsti Olmazu. Peste o lună vreu să ştiu, Saltava, c-ai făcut acolo o treabă fără cusur. Să nu te-aud că scârţâi. Drum bun şi muncă inspirată. Fără poticneli, fără deprimări.

Am plecat. De la Brăila până la Ozânca, şase ceasuri cu vaporul – timp minunat, se spovedea ceru-n ape; din reveneala pământului suiau aburi, fiinţa lumii mirosea a cimbru, malurile cu plopi cu frunzuliţa peltic-gălbuie se repetau în valuri, pelinul spărgea nemernicie, înnebuneai să-l rupi şi cu mâinile şi cu gura, ierburi vechi ronţăiau timp irosit – ah, val ne-ndurător, putreziciune, spuză stinsă, veacuri de argint! Ziua, nesigură pe picioare, hrănită numai cu ovăz sălbatic răsărit a doua oară, cu ţipetele lăstunilor săgetând-o, misterioasă în coaja ei amară, – septembrie e penumbra desprinsă de pe cocori, boarea unui descântec păgân rostit între braţele Dunării, şi prin care pluteşte o farfurie cu ceai semănând în rândul ei cu-n buric căzut adânc în pântecele unei fete – se lăsa muşcată-n inimă de câte-o bătaie de clopot; căsuţe de lut sau de lemn, toate învelite cu stuf, mistuiau mari porţii de pustiu: linişte înfometată de adâncimile ei insondabile, pâclă subţire, câte-o cupolă de biserică plutind în lărgimea Bărăganului; cătină, dracilă, pălămidă; către

Dobrogea, păduri bolnave de plămâni; lama unei raze de soare scobea nevăzutul, dând la iveală, spre fundul bălţilor, prevestiri de ploaie, prin aer pluteau, înşirate la distanţă egală, nişte cupe de argint şi sub ele ardea un foc, iluminându-le: pescăruşii, călifarii. Toamna, în oraş, semăna cu descompunerea lenii, aici umbla cu imens de multe subtilităţi, insistentă în a se dezveli în întregime şi răspândind bucurie anonimă. La debarcader mă aştepta Pârvu Palihoi.

— Un tangou, misterios tangou, Cezareea, strigă fostul artilerist, azvârlind braţele uriaşe spre cer. Numai în urmă c-un ceas m-au anunţat că soseşti. Mergem la Iezerul alb.

Era într-o luntre bătrână, în cojoc scurt, cisme răsfrânte deasupra genunchilor, proaspăt ras şi având părul încreţit cu drotul. Alături, la pupa, o fată brunetă, subţire, cu pantaloni de muşama, pulover de lână şi o căciuliţă făcută din romburi de postav de diferite culori, mânca vişine, scoţându-le dintr-o cutie de carton în care se mai aflau portocale, nuci, sămânţă de floarea soarelui. Le mânca, surâzând, ameţită de vraja toamnei: strâmtă-n talie avea ochi albaştri scăpăraţi cu negru şi cutreieraţi de-o undă de verde crud.

— Druşca, mi-o prezentă Palihoi, înfigând lopeţile-n apă, o să-ţi spun eu ce-i cu ea.

Nu era nevoie să-mi spună nimic.

Se vedea de departe că Druşca, mai frumoasă decât Doina Poloneza şi Irina la un loc, îi anihila gândirea şi voinţa, ţinându-i trează numai pofta de-a rămâne veşnic tânăr – natura, unde ne zămisleşte necontenit, reflectează mult prea puţin asupra împerecherii, dăruindu-ne cât mai des absurdul. Druşca isprăvise vişinile, dar gura, parcă venind dintr-un amurg de sălcii, i se mişcă fără astâmpăr: un deştept de trandafie nevăzut îi lumina dinţii, o deşteaptă de boabă de mure îi împrospăta mereu buzele goase cu must amărui.

Străbăturăm câteva japşe înguste, apoi câteva privaluri şi ajunserăm la un fel de cherhana făcută din scânduri, pânză de sac, stuf. De pe grinduri venea miros de narcise şi zambile scuturându-se, şi unul, cu totul ipotetic, de migdale, dar nu era decât aroma vinului tămâios din ulciorul pe care Pârvu Palihoi îl pusese pe masă, scoţându-l dintr-un maldăr de stuf cufundat în ape. Un lipovean aduse cegă crudă, prinsă cu priponul în Dunăre. Alţi doi, mult mai în vârstă, sau mai bărboşi, împleteau, pe mal, coşuri de nuiele, abandonaţi unui cântec monoton, uimiţi şi încântaţi de sfârâitul propriilor deşte, de moliciunea firelor de mlajă. Jur-împrejur, plase la uscat, un purcel care rodea un cap de peşte, iar în lungul malului, în vârşele înecate-n iezer, se zbăteau nişte lişiţe agăţate-n ochiurile din care încercaseră să fure caraşi.

— Cezareea, te-am adus aici şi nu în sat, fiincă e cazul să vorbim mai întâi noi doi şi numai după aceea să răscolim beregata şi inima lumii. Eu sunt preşedintele gospodăriei colective, mai bine zis a grupului de iniţiativă, şi cu mine o să lucrezi, gospodăria e mică, un sfert de sat, nu se-nghesuie norodul cu cererea de înscriere. Mai sunt şi morar pe deasupra. Ce fel de paturi avem aici, Druşco?

— De ierburi, de pelin, de stuf, de pănuşe de porumb, plus două prispe de pământ...

— Şi plus...

— Plus altele două făcute din saci de făină.

— Da, Cezareea, îmi place să dorm pe făină, aşa cum îi place câinelui, dimineaţa, s-apuce-n gură unu sau două fire de iarbă specială, numai de el cunoscută, care să-i cureţe stomacul. Şi eu am dus înainte o viaţaă de câine. Iar la câini, ştii şi tu, ai noştri nu le zvârleau nici maţele de oaie. Probabil că le îngropau.

— De-ai dracului o făceau, tâmpită biblică, află de la mine. Cezareea, am ajuns la cârmă, păi atunci s-o facem lată. Dorm pe făină ca să miros a Dumnezeu. Ai aici tot ce pofteşti: şalău afumat, caş, ceapă şi usturoi verde, crap

fript, mănâncă. Să trăim cât putem de bine, că, cine ştie, mâine ne trezim noi, comuniştii, puşi cu botul pe labe. Câmpie surdă şi baltă-ncâlcită, mi-era dor de lutrii şi-am găsit-o pe Druşca. De când nu se mai seamănă secară, ce păcat! pe la noi, am pierdut socoteala anilor. Aş intra cu Druşca de-a buşilea într-un lan de secară. Să bem, ce e bun nu ţine mult, sau ţine numai la alţii. Mie, Cezareea, nu-mi trebuie gospodărie colectivă, dar dacă ni se cere, ne-om strădui să înjghebăm ceva. Maica mă-sii de afacere belită pe care-o trăim noi!

— Ce-i cu tine, ai ajuns să ne înjuri?

— Eu, Cezareea?! Se poate să zici una ca asta?! Cum să vă înjur eu? Nuuu, frate, nu. Eu înjur aşa... ca să înjur. Scuip veninos, care va să zică.

— Scurt, frenetic, palpabil, elastic şi fasonat, râse Druşca. Avem şi ciulama de ciuperci, urmă ea. Acela care gustă din ea.

— De unde eşti? Noi, în bălţi, nu zicem niciodată acela sau aceea, zicem ăla, aia. Şi vorbeşti prea tare, răsună bolta...

— În consecinţă sunt învăţătoare. Adevărul curat. Şi m-am născut sub munte, în Prahova.

— Au scos-o din învăţământ, mă anunţă Palihoi, fiindcă au prins-o spunând rugăciuni cu ăia mici, în clasă. Ştie o sumedenie de poveşti.

— Nătărăule, îl dojeni ea, azi m-ai pus să-ţi scot bătăturile cu briceagul. Mă iubeşti împrăştiat, urâciosule.

Druşca aprinse două ţigări, una o potrivi între buzele lui Palihoi; fălcile lui, late ca două lopeţi, se contractară, sorbiră fumul şi-l azvârliră în rotocoale sub briza urcând lângă ea, aş vrea ca timpul să se zgârcească, să se usuce ca o labă de lup găsită-n capcană, ca o bucată de carne uitată pe fereastră.

— E o tărăşenie cu fata asta, Cezareea. Câteodată, lângă ea, aş vrea ca timpul să se zgârcească, să se usuce

ca o labă de lup găsită-n capcană, ca o bucată de carne uitată pe fereastră.

Privi spre cei doi lipoveni care împleteteau mlajă, spre gărduţul de dafin înconjurând un pâlc de smochini sălbatici şi un piersic – cu toţii halucinând sub bogăţia frunzelor purpurii – şi continuă:

— Druşca, spune-i şi lui, ca să cunoască povestea aia de azdimineaţă.

— Azdimineaţă mi-era rău, zise Druşca. Mă simţeam ca-n zilele când am fost internată-n spital pentru operaţie de apendicită. O durere nespus de aspră, difuză, intangibilă. I-am spus lui Pârvu: te doare, umbli cu degetul şi nu găseşti locul. Împărţeam rezerva cu o profesoară de geografie. Îndură totul cu multă răbdare, îmi spunea, asta-i patima miraculoasă a femeii. Când eşti bolnavă şi ţi-e frică, însemană că vine Dumnezeu la tine ca să-ţi aducă şoapta pădurilor închinată lui. Vine din podişul zăpezilor, în linişte, puternic, de neabătut. Eu nu-l chemam când eram o superbă brânduşă, dar El venea.

Fusese frumoasă doamna profesoară, se mai putea observa. Dar acum plutea nesperiată spre imensele tăceri ale morţii, topindu-se parcă într-un somn lung, inconsistent, strecurat prin zădărnicie. Ireductibila scădere a simţurilor, enigma grădinilor scuturate de nimeni, moartea în postură de adevăr iniţial. Druşca, dominată de tonurile profunde ale adolescenţei, neruptă decât temporar din zarea munţilor de la Starchiojd, posedaţi de magnetismul stelelor, o asculta cu smerenie, zicându-şi în gând: „Dumnezeule, Tu care eşti blând şi cuminte şi bătut cu mărgăritare, nu mă da deznădejdii”. Ascultând şi rugându-se, amestec confuz de spaimă şi bucurie,

— cu toţii căutăm partea lină a drumului – avea impresia că se despleteşte în pere galbene, prune râzând sub ploie, struguri de iederă, dovleac păstrând în coajă luna, se amesteca în fluiditatea nopţilor, a speranţelor

neîntrerupte, respira pogoane de mare căzând, lovite ca să cadă, de razele blânde ale soarelui de septembrie, de lumina lui hieratică; fân cald, aur dogorind, iubea plutirea funigeilor, reticenţa vântului, indiferenţa

Timpului, lentoarea disarmonică suind din cuprinsul Bucureştilor, dar oraşul ăsta uriaş o şi obosea (şi nu şezuse în el, ca învăţătoare, decât o lună! Va fugi!), creându-i o stare de nelinişte tulbure şi mai presus de orice dorul de-a fi şi de-a nu fi picătură de untdelemn pe muchea jugului, nu pe greabănul ros de jug; amintirile de-acasă, penibila pâine a dezrădăcinatului, arzând ca nişte grămezi de frunze, febrilitatea constrângerii sub care se mişcau oamenii aici, tenacitatea unei ameninţări înlănţuite stăruind în aer o extenuau, dând-o pradă superstiţiei că marile aglomerări urbane sunt expresia înjositoare a desintegrării lumii: toţi, în fiecare clipă, îşi joacă pielea, azvârlind zarurile pe toba înconjurată de soldaţi leneşi, beţivi, contemplând sarcastic capetele însemnate să cadă şi pe care, având meseria călăului, le poţi numi sfere comestibile. În Bucureşti, mai puţin de când se afla în spital, înotase-n ruşinea singurătăţii, o mică divinitate a repulsiei. Şi profesoara:

— Eşti ca o moară de vânt arzând. Ardea una în satul Kinderdijk, mai jos de Rotterdam. Windmolens te Kinderdijk. Mai sunt în fiinţă numai şaptesprezece, trebuie neapărat să te duci în Olanda, nepipăind incredibila lumină flamandă n-ai să-nţelegi niciodată un tablou. Am fost acolo cu cineva care n-ar fi meritat să lepăd pe genunchii lui o vară, o toamnă, o iarnă oarbă, o primăvară nebună şi-ncă două luni de vară, dar suntem proaste, toate femeile, alergăm înăbuşit, poticnit şi neinspirat, ne punem pielea, carnea şi oasele în saramură ca s-ajungem, ce? nişte castane azvârlite cu bombeul sau să ne-ncingem cu victoria câinilor. O poveste căreia-i curg pletele până la călcâie şi nimeni nu le va tăia niciodată. Se îmbrăca, tâmpitul, ca un campion de biliard: vestă

fistic, papion roşu, cămaşă galbenă, pantaloni burlan negri, haină de malţ, drojdie şi apă specială pentru bere de export. Privea în ochii mei zâmbind, dincolo de lume, ca un stăpân, stăpân pe sine. Eram fereastra lui de sub velă, dacă ştii ce-i aceea. Îmi pare rău.

Pentru că e de prost gust să umblii goală într-o iolă, c-un imbecil, pe Ijsselmeer, să treci cu ţâţele barbar bronzate, rotunde, ispititoare şi rodnice ca boabele măceşului, prin ecluza de la Enkhuizen în Markerwaard până-n oraşul Harn, să mănânci homari, nu ştiu de ce naiba nu se găseşte usturoi pe-acolo, să faci dragoste cu el, să dârdâi în frigurile minunilor minunate, să furi veşniciei sângele, fundul inimii şi mărgelele ei de piper şi-n aceeaşi clipă să simţi că se cască în tine un gol pentru alte veniri, mai stranii decât cele trecute, un pătrat de întuneric în care înotă figuri nedesluşite, nedecupate, suspicios de nătânge, blânde, visătoare şi credincioase, deşirări forţând imposibilul, jnepenii atacând stâncile, mâna ruptă căutând trandafiri, pumn în gură, pumnareta, pumna ti, tapi-tapi roza gri, *alt roza*, căci am făcut liceul german, pătimiri, muget slab, invidie compusă, vei scrie, vei timbra, vei expedia pe adresa Infernului: muuu, uă, muuu uăăi. Face frumos să aiurezi din dragoste, dar urmează cocleala eşecului. Să nu treci prin dreptul prăvăliilor cu frânghii, atunci, fiindcă vei auzi doar atât: a fost o aventură care din punctul meu de vedere s-a uscat. Ca să scapi de el.

— Eu, de cine?

— Caută-l şi pune-l la blesteme.

— Doamne fereşte!

— Va fi Lupul tău, aşa cum a fost al meu. Din Olanda să te ducă-n Germania şi să nu opriţi decât în Bavaria, în satul Oberammergan. Să fiţi acolo în preajma Paştilor. Din patru-n patru ani, ţăranii din Oberammergan, timp de patru săptămâni, joacă pe scena teatrului lor pătimirile lui Isus – toate scenele din Noul Testament. Ca să se evite

orice accident, sunt distribuiţi câte doi pe-un rol. Toţi se îmbracă, mănâncă, beau, umblă, discută, asemenea personajelor chemaţi să le întruchipeze. Frizerul te va duce la el.

— Care frizer?

— Cel care te va tunde jos, înainte de operaţie. te va duce la piscina spitalului, colane de scoici, nisip de mare, teren de tenis, un atelier de tâmplărie, rafturi pline cu papuci de lemn, nu ştiu să facă decât saboţi, cercevele, rame pentru uşi, sicrie – astea de tot felul. Aurul pe care fericirea-l clădeşte. Dragostea argintului. Haida-hai.

În noaptea dinaintea operaţiei Druşcăi a intrat în agonie. Se aduna, fără carne, numai şiruri de piele zbârcită, sub negură.

— Să-l cauţi pe Lupu Lambrior şi să-i ceri să te-nveţe cântecul nostru de pe Marea Olandei; legănarea mării văzută prin fereastra de sub velă.

— L-am căutat, l-am găsit, l-am cântat. Dar e un cântec nu despre o mare închisă şi un ţărm fără usturoi, ci unul orgiac, un fel de bătaie de clopot trecând prin păduri şi culegând fantome de animale fantastice pe care să le lipeşti pe mobile. Mici ctitorii de umbră, naivitatea desenată cu iarbă neagră, Cezareea, basme puse la păstrare-n coji de nucă poleită, tei seculari îngropaţi în zăpezi care n-au fost.

Muntele amiezii de toamnă urca în baltă; aşa se întâmplă şi cu muntele nopţii: tot din baltă suie.

Druşca fuma a patra ţigară, scotea fumul pe nări şi fumul schiţa fântâni leneşe.

— Îl iubeşti şi pe Lupu şi pe Pârvu Palihoi.

— Numai pe Lupu. Pârvu are nevastă.

— Atunci de ce stai cu el?

— Ca să fiu aproape de Lupu. E închis, uite, acolo – şi arătă cu mâna peste umăr, spre malul ălălalt al Dunării.

— S-a considerat că Lupu e un ticălos care luptă împotriva regimului comunist, zise Palihoi.

— Şi e sau nu e ticălos?

— Ce fel de duşmani om mai fi şi noi?! se umili Druşca. Nişte duşmani himerici. Lupu a scris şi împrăştiat hârtii cu jos ruşii şi tiranul Gheorghiu-Dej! Hăituiţi lumea fără milă, Cezareea. Poţi să mă crezi cum vrei: subtilă, rafinată, vulgară, târfă, aici sunt aproape de Lupu. Şi prin Pârvu, care-i prieten cu paznicii, îl ajut să nu piară, îl ţin în viaţă.

— Şi ce-ai vrea tu, să vă lăsăm să ne spintecaţi?

— Cezareea, se amestecă Pârvu Palihoi, nici mie nu-mi plac astea, închisorile. Prea multă mizerie. Şi de ce? Pâine, ca să zic aşa, ar fi pentru toţi, frate. Şi câte-o stacană de rachiu ar fi. Şi câte-o muieruşcă. Atunci? Ăi mari ne-au vândut pisica drept iepure şi chestia asta nu-mi intră mie deloc în cap. Eu, ălora de acolo – repetă gestul Druşcăi – le-aud şi prin somn scăfârliile rase ca-n palmă, izbindu-se, bolnave, de scândura patului. De altminteri or să-ţi spună şi ai tăi de-acasă. Mi-e scârbă, hai să bem.

— Şi să mai batem un cui pe capacul lăzii de gunoi a istoriei, zise Druşca, dispărând în cherhanea.

— Fă-i vânt, altfel o să te ia mama dracului, am mârâit spre Pârvu Palihoi. Şi n-o să te salveze nici o mie de învăţătoare îngenunchind pentru rugăciune, împreună cu zece mii de copii.

— Îmi place de tine, Cezareea, că vorbeşti şi ca un domn şi ca un măgar. Dar viaţa noastră, aici, ai să vezi singur, altfel se petrece.

Şi am văzut. Şi cinşpe zile am clocit ouă negre şi n-am înţeles aproape nimic. Eram pasărea care pescuieşte pe apa însorită, înconjurată de lopătari, pescăruşi râzători, ţigănuşi, pelicani, dar care, când să înghită prada, e trasă în luntre de sfoara legată de picior şi pusă să lepede tot ce-a prins. Întoarcerea acasă, plină de făgăduieli în anii copilăriei (magnetismul lor: fericirea), mai târziu seamănă cu o îngenunchiere în vitralii sparte; în solniţă, oase zdrobite, în lampă, bulgări de sodă. Jur-împrejurul

pomului vieţii pe care se sprijină orice casă creştea ismă sălbatică, îmbătrânea ştevia, se luminau intens, ca-n ajunul tuturor marilor stingeri vegetale, mestecenii, pescarii roteau toane mănoase pe Dunăre, dar Salcia Vifor, galben ca balta în nopţile când dă pe gât uriaşe cantităşi de lună, se transforma într-o enigmă senilă. Fruntea lui latră ca fierul plugului, şi toată faţa lui semănând cu cormana unui plug sărac care-a zgâriat deprimant coaja pământului, fără să ajungă vreodată să stârpească definitiv buruienile şi nici măcar să rănească adânc rădăcinile otrăvitoare, ci doar subţiindu-le vlaga, câteva săptămâni, atât cât are nevoie grâul şi porumbul să ţâşnească în lumină şi să înceapă lupta, de-atâtea ori pierdută, de-a se schimba în sânge, povară şi poate ornament sarcastic al vieţii, fraterniza nemilos cu codoaşa morţii sau cel puţin cu una din vulturoaicele ei. Moloaica se prăpădise de mult, mama plecase la Hârşova, unde se măritase c-un marangoz şi practica o meserie în totală opoziţie cu firea ei visătoare, instructoare de dansuri populare dobrogene, una din gemene, Tudora, dispăruse pe un şlep care purta spre gurile Dunării un tacâm de lăutari şi nu dăduse măcar un semn c-ar mai trăi, iar Matilda, ridicând punţile, desprinsese unul dintre cele trei trupuri de lemn care, îmbucându-se confuz, alcăzuieasc casa aia ca o moară sau ca o-ntunecată lişiţă de lemn (e vorba de corpul dinspre roata de grădină învârtindu-se în dublu sens, după cum intră sau ies apele din bălţi), o gătise cu trandafiri albi roşii, împletiţi cu măiestrie pe gradenele de şipci sprijinite de peretele dinspre fluviu, încât alternanţa fermecătoare a culorilor te mâna cu gândul că florile fac dragoste din zori şi până-n noapte, în momentele de răgaz rugându-se cerului: domnule, fiţi bun şi încruntaţi-vă niţel, daţi-ne un strop de ploaie sau măcar un hârb de fulger, dar în nici un caz o scârbă de ploaie de toamnă, şi se mutase acolo cu Mamulea, prostul satului, ăla pe care Salcia Vifor, atunci când grecul

Kalakis, ziditorul de biserici neîmplinite, îl alesese ca model pentru chipul lui Isus, umblase, împreună cu Toma necredinciosul, proprietar de darac şi hoţ de buzunare, să-l jignească.

— Proştii, îi înjura Salcia Vifor, se cred doi moruni pe acelaşi vârf de val!, dar ei nu-l vedeau, nu-l auzeau, se giugiuleau tot timpul, în odăi şi pe balcoane, Mamulea, într-o pijama albastră, Matilda, în capot roşu cu crizanteme galbene, fumau tutun sârbesc din aceeaşi pipă de porţelan, trăgând pe rând câte trei fumuri fiecare, când unul îşi păta plămânii cu miresme de pe Valea Timocului, păstrate în tabachere de lemn de merişor, ălălalt scuipa argăseala de pe limbă drept în vârtejurile Dunării, seara cântau *mână birjar şi du-mă-n noapte*, cântecul mirosea a heliotrop, a floarea lui albă, adânc parfumată, dar îl cântau prost, îi ploua cu măzăriche-n gât, aruncau cu pietre în broaşte, sculptau oase de peşte şi beau *smotca*, lichiorul morţii, trei sferturi de litru de vodcă, una sută douăj cinci mililitri spirt medicinal, numit şi *matrafox* şi una sută douăj cinci mililitri motorină, care-i balsam pentru stomac, amestecându-se în mulţimea de bărbaţi, femei, copii, care, într-o duşmănie încruntată, îşi aşteptau rândul la vorbitor cu părinţii, fraţii sau fiii întemniţaţi pe ălălalt mal al Dunării. Gloata aia marcată de suferinţă nesfinţită, resemnare surdă, ură solemnă, lene forţată şi chiar de ideea de prăsilă dezordonată, caracteristică perioadelor de haos, isterie, frică, tăbărâse în curtea lui Salcia Vifor, pentru că vorbitorul, o baracă de stuf, se afla doar la o aruncătură de piatră de casa lui şi pentru că stăpânul percepea pentru găzduire o taxă modestă; Salcia Vifor, la rîndul lui, îi îngăduise să întindă corturi şi hamace, să înalţe coviltire, să-i răvăşească şurile de paie, să-i aglomereze odăile cu saltele, maldăre de iarbă, raniţe, panere, să mai scobească o gură de closet, şi să-i transforme un şopron în depozit de troiţe cărate din munţi cu trenul, apoi cu vaporul spre a încheia

la Ozânca un cimitir fără morţi în pământ mai nerisipit şi de o mie de ori mai dezolant decât cele săturate de oase, întemeiat pe osânda *nu ne căutaţi aici*, *suntem în altă parte a omenirii*, *aici e numai năzuinţa morţii noastre* – îi îngăduise întâi după principiul că banul, oricât de mărunt, e făcut din carne dulce, şi după aia, pentru că rămăsese singur, părăsit de toate fetele; îmbătrânind, trupul i se desnădăjduise, capu-i moţăia, picioarele-i bâţâiau – lupul albinelor cu falca ruptă! Dar oricât se surpase, era veşnic surescitat şi era deştul împungând autoritar aşteptarea nervoasă şi speriată a pripăşiţilor sângerând de calcule inexacte, şerpuirii besmetice, nerăbdare vânătă, căci uneori, din dispoziţii secrete sau din capriciile comandantului care construise la intrarea în lagăr un obelisc, având încastrate din bucăţi de mozaic, sus, pe cele patru laturi, chipurile lui Gheorghiu-Dej, Ana Pauker, V. Luca, Teohari Georgescu, vorbitorul se amâna cu două, trei sau patru săptămâni; atunci, bătrâna, înfrigurata, misterioasa faţă a Dunării se schimba, pentru ei, în destin sugrumat de blesteme, haita apelor suna goarnele morţii şi, suspendate între cer şi pământ, santinelele cu pistoale mitralieră, ale căror siluete se distingeau clar prin lacrima inocentului, melodiosului septembrie, se înscriau ca semne iniţiale în imuabila lege a mizeriei primordiale.

— Vezi, Cezar Saltava, îmi zise Salcia Vifor, către sfârşitul primei săptămâni de la sosirea mea în Ozânca (se anulase vorbitorul), voi care puteţi totul, puteţi şi să schimbaţi huhurezul în turturică? Hei, se răsti spre curte, ascultă porunca aici: toată lumea se retrage în culcuş! Lăsaţi-mă pe mine să mă îngân cu ea.

— Cu cine?! m-am mirat. Nu sunt femeie.

— Cu moartea, tovarăşe. Nu mă stropiţi voi pe mine cu vermorelul, eu vreau să trăiesc pătat, să mă distrugă mana şi filoxera.

— Nu te cred. (Dintr-un ungher al curţii suia un glas dogit: măi, pentru examenul de admitere la filologie,

trebuie să spui dintr-o suflare ce înseamnă: obturat, obstinat, obliterat, obnubilat.) Nu se-ngână cu moartea ăla de a pus treij de borcane de castraveţi la murat şi se pregăteşte să săreze şase butoaie de peşte.

— Peştele-l voi schimba pe mălai, în câmpie. Dar jumuleşti egreta, tovarăşe Saltava şi, păcat, faci din penele ei un nenorocit de măturoi. Taci, vezi, n-ai ce să răspunzi, apa tulbure cu mălai şi piatră acră se limpezeşte. Şi nici nu-ţi dau voie să răspunzi. În casa asta, eu şi consiliul meu deţinem comanda.

— Noi, da, aprobară în cor cei trei bătrâni din consiliu – consiliu inaccesibil şi inabordabil, refractar oricărui sfat, sugestii, îndemn şi care-şi avea sediul în odaia cu stânjenei de sticlă unde copilărisem.

Nichifor, primul consilier, şaijcinci de ani, înalt şi lucios, un fel de lampă cu picior aprinsă ca să lumineze trecerea unei puzderii de bărci cu pânze, cu deştele încărcate de ghiuluiri de aur masiv, aştepta, de luni întregi, să cunoască o nevastă de ofiţer, unul din cei mari în perimetrul închisorii, căreia să-i ia minţile, să-i dăruiască aurul în schimbul protejării fiului său, condamnat la cinci ani de lagăr, fiindcă asistase, rostind măscări amestecate cu insulte, la o nuntă de câini petrecută pe treptele statuii lui Stalin din Bucureşti. Femeile ofiţerilor veneau, sâmbătă seara, în Ozânca, să se spovedească la preot, soţii le aşteptau, fumând, sub nişte tufe de soc şi liliac, cacialmaua aia nu-i privea, dar Nichifor nu îndrăznea să s-apropie de biserică, încercase să-l ia mijlocitor pe preot, ăsta însă-i făcuse vânt cu gura sfântului apostol Pavel: *Căci orice casă e zidită de către cineva, iar ziditorul a toate este Dumnezeu... Şi cui s-a jurat că nu vor intra în odihna Sa, decât numai celor ce au fost neascultători*? În viaţa tuturor oamenilor ale căror zile sunt o înlănţuire de greşeli, speranţa e un plămân cu zece lobi: respiră căderea în toate ispitele, respiră urâtul şi funinginea sub toate formele, respiră beznă, respiră orice adiere de vânt,

fie vântul ăla rău, aspru, sărat, bubos. Acum, Nichifor trăgea nădejde să-l cumpere ca mijlocitor pe-un ţigan care, după spusele lui Salcia Vifor, trebuia să apară, la început de octombrie, târând un urs de belciug, ca să-l calce pe spinare pe comandantul închisorii, pentru a intra în iarnă, comandantul, cu oasele întărite împotriva durerilor reumatice. Aşteptând, îl înjura sălbatic pe preotul din Ozânca şi răspândea ideea că femeilie, căpătând drepturi egale cu bărbaţii, ar trebui să ceară să fie admise şi ele la Institutul teologic, ca să îmbrace şi ele sutana.

— Vrei s-avem femei preoţi? se indigna Salcia Vifor, luând o atitudine gata oricând să stigmatizeze erezia.

— Da, vreau.

— Păi cum mama dracului vine asta, Nichifor?! Pe apă, din ape, ploaia clădeşte plină de rost.

— Dar stuful? Ştii tu cine-l trage de ciuf?

— Soarele.

— Ştima apelor, care-i o femeie preot.

— Olariuuu!... olariuuu!... făcea Salcia Vifor, cuprins de-o bucurie nematurizată şi de-o furie mică. Ai fi zis că regresează-n copilărie, dar trăsăturile feţei, pricepute-n trădarea gândului, se strâmbau şi fulgerau spre riscuri obscure. În discuţie, îşi privea consilierul cu batjocură obosită, atent mai degrabă ca dincolo de uşi şi de pereţi să nu se afle urechi deschise.

— De ce să nu fie şi femeile preoţi? relua primul consilier, înşelat de îndoiala adunată-n nodul bărbii straniului său comandant – din nu se ştie ce inspiraţie ocultă, Salcia Vifor îşi înnoda vârfurile bărbii. Vreau să le văd în faţa altarului, slujind utrenia şi mezonoptica. S-a isprăvit, slavă Domnului, cu vremurile când ele erau puse de mămicile lor tâmpite să se-nchine Dumnezeului târfelor.

— Lingi tărâţe ca viţelul şi-o să-ţi iau găleata. Mai bine spune-i tovarăşului Saltava despre băiat.

Era clar că jucau o scenă de mare efect.

— Băiatul meu îndură, fiindcă-a belit fasolele când nu trebuia. Un prieten al lui – pe ăla l-au luat de la masa nunţii – stă acolo tot din cauza statuii călăului roşu. Odată, doi inşi spălau statuia de găinaţ; lucrau atârnaţi de nişte frânghii legate de gâtul ei de granit, şi el, fără să vadă că mai era pe-acolo cineva, tolănit în iarbă, le-a strigat: lăsaţi-vă greu în furci, pân-o scoate banditul limba! Fratele meu, cu cinci ani mai mic...

— Un tembel, pufni Salcia Vifor, care-ar fi trebuit să ştie că la şaij de ani îl cumperi pe Dumnezeu pe două mere şi pe două pere ca să-l vinzi pe-un pahar cu galbeni vitelor încălţate. Pe-un prost mai prost decât o chicheriţă jupoaie-l de viu, nimeni n-o să-ţi dea peste mână.

— Frate-miu a organizat un viol, undeva într-un sat. N-a luat parte la el. A stârnit zece flăcăi s-o tăvălească într-o roată de stuf pe una care-i smulgea, noaptea, din pat, zgâlţâindu-i cu pistolul şi-i punea să facă cereri de înscriere în colectivă. Umbla îmbrăcată numai în negru şi cu dinţii unşi cu fosfor; săreai din somn şi vedeai moartea. Flăcăii au pândit-o, s-au îmbuibat cu miere, dar n-au făcut şi ceea ce se aştepta frate-miu să facă: n-au dat foc stufului.

— Cine e împiedicat la minte, decretă Salcia Vifor, nu primeşte rest la suta de lei, chiar când cumpără un lucru care costă numai cinci bani, cum ar fi de-o pildă, codiţa pagubei, inima belelei şi alte chestii de-astea. O mulţime de ţărani din Barna şi Limpezişul Dobrogei, bărbaţi şi femei, au fost închişi cu toţii, cel puţin un an în lagărul de pe malul ălălalt al Dunării.

— Din ce cauză? l-am întrebat, intuind că voi avea o toamnă fără pereche la Ozânca.

— Pentru un cântec, tovarăşe Saltava.

— Poţi să mi-l cânţi?

— Altădată, zise Salcia Vifor. Nici o grijă, îmi adun eu vocea.

Al doilea consilier, Neculai Paşa, fost căutător de comori, obraji coşcoviţi de pecingeni, ochiul stâng căzut în matcă, îi pregătea lui Salcia Vifor compoturi de fructe pe care i le servea pârguite cu ţuică. Era ceea ce se numeşte o sugativă; beat turtă de dimineaţă până seara, crucifica orice intenţie de chef la care nu fusese invitat; susţinea cu voce tenebroasă, lipsită de inflexiuni, că în ochiul lui dărâmat se cuprind nouă ochi de şarpe cu care, privind fix în ochii duşmanilor, sfârşea prin a-i băga în criză de sughiţ. C-un an în urmă pierduse această uluitoare putere de răzbunare, fiindcă îndrăznise să-şi îngroape privirea în ochiul albastru de pe fruntea bisericii Sfântul Vasile din Bucureşti, aşteptând s-o vadă icnind din şolduri şi aruncând pe trotuarul Căii Victoriei obiecte de cult făurite din aur şi argint, mărire Ţie, ziditorule, Tu, carele pre toate le încurci. Neculai Paşa avea un băiat închis pentru încercarea de trecere frauduloasă a frontierei.

Al treilea consilier, Linu Frunzămică, era scund, bondoc, cu ochii galbeni, rotunzi, încercănaţi cu absenţă palidă, cu faţa numai zbârcituri şi cârpită de-un val de somn care nu-l ajungea din urmă, trimiţându-i totuşi mireasma lui inconfundabilă, poate şi conturul patului, forma odăii şi a pervazului îngropat de lună. Fiul i se eliberase încă de la începutul verii, dar el nul urmase în câmpia Călmăţuiului, rămăsese la *Dunărea aproape*, ecoul ei subaltern, înger cu aripi descusute, plutind prin zornăitul fraged şi suav, prin necugetata înflorire a Orientului, veşnicul supus tuturor mutărilor, bând ameţeli din paharul de botez al regilor ce vagabondează pe zări de chihlimbar negru, în margini de ţară iluzorie, era malul care o ia razna în sus, părăsindu-şi râul vechi printr-o spărtură a turnului de umbre şi abur, mânat de impulsuri sălbatice, hrănit în secret cu johimbina fecundată de pelin, când pelinul, căpătând întunecate aptitudini, se dezintegrează în starea de dor şi vis. Era un visător tragic, mai aproape de

nebunie decât de extaz. El şi Salcia Vifor se contopiseră în subconştientul unei săgeţi de ei înşişi slobozită şi care înainta nu în moarte, ci prin absurda ei cutezanţă, în unghiul deschis spre trecutul mutilat şi insolvabil în care amândoi se căsneau, cu mâna tremurândă, să arunce firimituri de iubire desnădăjduită; ceea ce izbuteau sau îşi închipuiau că pot lua din viitor trebuia dat prin sarea trecutului ca să poată rezista eroziunii sau neînţelegerii înscrisă în clipa prezentă, pentru că tot ceea ce n-a existat încă, fără şansă de-a fi aplecat cu botul în timpul înnobilării tuturor metalelor, care e trecutul, îşi pierde substanţa, schimbându-se în ceva amorf, distant, dispreţuitor. Spunând: „Într-o zi voi porni pe Dunăre într-o luntre trasă de doi sturioni şi nu mă voi opri decât la Viena”, Neculai Paşa se mutase definitiv în inima gazdei sale.

Toţi consilierii mâncau la masa lui Salcia Vifor şi primeau, săptămânal, câte-o cutie de untură de peşte, ca să-şi lustruiască încălţămintea, iar când Neculai Paşa reuşea să-l hipnotizeze pe Mamulea, zvântau împreună o vadră de rachiu, cântând: *tânăr*, *chipeş*, *un bâtlan iar ţi-a dăruit mărgele*, *ah*, *ce mai vulpoi*!. Neculai Paşa, străjuit de două steaguri din maţe de oaie, sărate, uscate la soare şi zbicite de vânt, îşi pironea cei nouă ochi de şarpe ascunşi în ochiul căzut pe mutra lui Mamulea. Ăla se moleşea, îndoia capul, fericit, ca şi cum şi-ar fi văzut părinţii înviaţi din morţi, Paşa-l punea să zică: să ne spălăm sângele de numele nostru şi să scuipăm pe ornitorinc, apoi îi poruncea: scoate limba, şi Mamulea o scotea, lungă cât o curea de ascuţit briciul, şi rămânea cu ea atârnată, cinci-şase minute, răgaz în care Salcia Vifor arunca în gura căscată un pumn de muşte (era cel mai iscusit vânător de muşte), ţopăia şi striga vesel:

— Oho, ho, ho, că tâmpit mai e! Dau trei oi şi-o roată de caş cui mi-aduce un câine în stare să lingă limba ăstuia fără să turbeze. Neculai Paşa, pune-l să se laude că

e centaurul Dunării, jumătate bou de jug, jumătate boul bălţii mugind în vad la Obluciţa, pe unde trecea Vodă în Buceagul tătărăsc.

— Vezi că ţi s-a uscat în obraji scorpia vânzării, i-am zis în a cinşpea zi de la sosirea mea în Ozânca.

— Afară, domnilor consilieri, rosti el scurt. Şi după ce rămăsesem singuri: M-am descompus la faţă? Atunci voi vinde şi voi câştiga. Dar tu să faci bine să sporeşti la vorbă înaintea mea numai când îi cade broaştei coada.

Casa de peste fluviu plutea în aer, între doi vişini roşii.

— Mai e cârciumă în casa aia?

— Păi cum altfel?!

Din geamul nostru, trecând peste fluviu, unde un foc visând devora vişinii şi ei renăşteau mereu, mai supli şi mai dornici de-a se mistui în văpăi, se întindea o răguşeală de ametist şi adevărul subţire al clipelor când ziua se îngâna cu noaptea. Pe Dunăre, lumea se naşte seara; atunci ia fiinţă imobilitatea visului, duşmăniile agonizează şi se produce scufundarea nu în ape, ci în azur a tuturor sunetelor mişunând în miliarde de nuanţe – devoţiunea apelor pentru înălţimile impenetrabile, vasta rotire a jertfelor, magia măsurând veacurile cu nepărtinire.

— Salcia Vifor, am continuat eu, până mâine la prânz, toată gloata asta, strânsă în curtea noastră, să dispară! Fă-le vânt, altfel îi iau la refec cu miliţia.

— La zid cu toţi robii libertăţii, va să zică! rosti el dispreţuitor. Cezar Saltava, tu nu mai eşti nepotul meu, tu eşti Frica, tu şi închisoarea aia împuţită.

— Iar tu şi Palihoi să faceţi bine să nu mă mai numiţi ca în Biblie: Cezareea.

— O ţicneală blândă, de ce o iei în seamă? Directorul lagărului de peste Dunăre, de-o pildă, se joacă în fiecare seară c-un tăuraş. Îşi pune coarne şi se bat în coarne. Într-o zi tragem nădejde ca tăuraşul să-l dea peste cap şi să-i străpungă burta. Eu dacă aud un copil că gâlgâie de

râs, mă desfac în douăj de mii de bucăţele şi zic: Doamne, când o fie să mor, să mă schimbi în scândură de duşumele, ca să se joace copiii pe spinarea mea, dar nu-l pricep pe ăla care se screme să facă să-i miroasă mintea a lemn de fag dat la rindea. Ia-mi beregata cu cuţitul şi bagă-mi în burtă, prin gaură, o nevăstuică, să-mi ronţăie maţele, dacă te mint: în colectivă s-au înscris ăia care au un mare interes: Palihoi, fiincă-i responsabil de moară, vânzătorii de la prăvălie şi de la bodegă, fiindcă au leafă de la stat, şeful daracului de lână, fiindcă nu mai are ce face cu banii, plus vreo zece inşi, stabiliţi demult în Brăila şi pe care nu-i mai frige la suflet bucata de pământ dintre ape. S-au înscris şi oameni săraci şi argaţi, e adevărat, dar eu cu ăştia nu vreau să am de-a face. Cezar Saltava, vrei decoraţii, mai ai două de pe front, dar într-o zi vei plânge, îţi vei muşca mâinile pentru ce faci azi. Te blestem s-ajungi cât mai repede ziua aia!

Se întoarse să iasă. În prag se opri:

— Octombrie: plouă, noiembrie: ninge; decembrie: urlă viscolul ca sărăcia în supa de arpagic. Lasă-i în pace pe pârliţii ăia de soartă. Crivăţul o să-i pună pe goană. Facem o-nvoială, tu stai cuminte şi eu te-nvăţ cum să-i aduci pe toţi din sat la limanul unde-ţi place să-i vezi. Întâi porunceşti o adunare la primărie, şi tu de pe trepte, strigi aşa: trăiască Legea şi să-i fie ruşine obrazului cui a încălcat-o! Oameni buni, eu am fost trimis aici să vă spun că se-nscrie în colectivă numai cine vrea, noi nu forţăm pe nimeni; ăla de-a umblat să vă oblige să faceţi cereri va răspunde în faţa Legii, căci Legea e mama ţării noastre. Dar pe partea ailaltă îl asmuţi pe primar să-i omoare cu impozitele. Te învăţ eu de unde să-i apuci. De exemplu, trimiţi miliţia să le ridice plasele c-au pescuit fără permis. Iar în iunie, când aşază garduri în toate vadurile prin care se întoarce în Dunăre peştele intrat în bălţi să depună icrele, noaptea, când se-mbată ei de-şi pierd minţile, pui să fie smulse gardurile fixate-n privaluri, de-a curmezişul.

Întâi or să creadă că le-au dărâmat gardul alea cinci, şase, şapte vagoane de crap colcăind în groapă. Dar când or să priceapă de unde le-a venit năpasta, or să se facă buni şi blânzi şi galbeni ca vinul de Tâmboieşti, Faraoanele, Vârteşcoiu. Ai trecut vreodată prin cramele de-acolo? Când eram tânăr, am spart un butoi de cinşpe vedre cu toporul, şapte inşi, şi n-am lăsat să se scurgă o picătură pe jos. Înfulecam înainte cârnaţi de Pleşcoi şi-un crap de douăj de kilograme, fript. Crapul e averea noastră, a bălţăganilor. Se rânduiesc solzii pe trupul crapului, numai aur, ca unghiile lui Dumnezeu. Crapul jucându-se, luând valul în bot cum ia lupul mielul şi spărgând oglinda apei cu plesnituri din coadă e ca o femeie care ţi-a făcut farmece: stai, priveşti şi te bucuri şi-ţi vine să te-arunci în Dunăre, să-l iei în braţe, să-l săruţi şi să nu mai cunoşti niciodată mâhnirea. După ce-i laşi calici de zece vagoane de peşte, te urci iar pe treptele primăriei şi să-i vezi cum vin singuri şi s-aliniază-n faţă, cu palma-ntinsă pe vipuşcă şi călcâiele lipite. Mama lor de pramatii! Atunci să-i pui să defileze fără tobă, aşa cum delilează câinele comandantului de lagăr. Şi cum să nu ştie să răspundă javra la comenzi când primeşte de trei ori pe zi 15 ouă crude. Înmulţeşte 365 cu 45 şi vezi ce dă. Deci ne-am înţeles: tu nu te-atingi de uleiul din tingirea mea, iar eu te ajut cu vorba şi cu fapta. Jos tirania, trăiască Legea.

— Nu ne-am înţeles deloc. Mâine la prânz nu mai vreau să văd picior de străin în curtea asta.

— Daaa? se strâmbă el, îndoindu-se din şale şi ducând mâna streaşină la ochi, cum făcea odinioară, când se revărsa Dunărea, ne îneca toate odăile şi dormeam în luntrii, – pe atunci, văzând că nu mai e nimic de făcut, rostea cu plăcere turbată: bravo, Dunăre, putoarea dracului! ţi-ai ridicat poalele-n cap şi, iaca, s-a ales praful de toate, hai să ne îmbătăm, curvă năbădăioasă; – acum,

mârâi printre dinţi: vrei război, schimbăm foaia. Nichifore, zbieră, Paşa, Frunzămică!

Cei trei consilieri se rostogoliră înăuntru, cuprinşi de panică.

— Ăsta-i corbul vostru, mă arătă Salcia Vifor cu mâna. Chrrrau!... chrrrau! feriţi puii. Saltava nu vă suferă, frăţioare. Zice că sunteţi duşmani. Şi cică, până mâine să vă cărăbăniţi de-aici. Să se ducă dracului scârnăviile, zice, să-şi strângă catrafusele şi, valea, fiecare în scorbura lui, unde să stea supus tot restul vieţii.

Zeul care plămădeşte iepuri din aluatul fricii îi spoia pe cei trei cu imnul resemnării; toţi trei priveau la mine din depărtatul ţinut al superstiţiilor şi încercau cruci schilave.

— Domnilor, urmă Salcia Vifor, eu trec puţin în camera de-alături. Mă-ntorc repede, nu lungiţi tocmeala – şi ieşi.

Primul consilier:

— Tovarăşe Saltava, ne trataţi ca pe nişte scârbe. Al doilea consilier:

— E ca şi cum ne-aţi fi ars una cu manela pe spinare. Linu Frunzămică, tu ştii ce-i aia o manelă?

Al treilea consilier:

— O manelă e un par vârât într-un tub de fier astupat la capăt. Cu manela se bate aria, înainte de-a intra să treieri cu tăvălugul, ca să nu-ţi înghită pământul boabele. Eu am avut într-un an o căpiţă de gogoşi de borangic, am împărţit-o în zece coşuri de răchită, am atârnat coşurile de grindă şi...

Şi n-am auzit sfârşitul poveştii fiindcă în clipa aia se întoarse Salcia Vifor, gol, desculţ, scheletic, cu burta scobită şi pielea creaţă, purtând pe braţ o rochie neagră, un fel de maramă a morţii, sau a clipelor de premoniţie, pe care o despături şi-o îmbrăcă, smucind îndelung cordonul cu canaf, înjurând şi blestemând nişte molii imaginare. La urmă îşi aranjă pe cap o beretă de marinar albă, cu două panglici albastre.

— Am îmbătrânit, nu-mi mai pot stăpâni trupul, zise Salcia Vifor, ca atare nu mai am dreptul la pantaloni. Un nebun e nebun sadea sau nu e deloc, iar un om cu capacitate de judecată e dator să înţeleagă că într-o zi trebuie să îmbrace rochia. Aşa a fost mereu, aşa este şi aşa va fi şi-n patru mii de veacuri viitoare. Când ne fleşcăim, îmbrăcăm rochia. Anii sunt ăia care sar şi strigă: eşti pierdut, îmbracă rochia! Şi ai grijă să fie neagră, la fel şi borhota, tot neagră. Asta a fost rochia de duminică a Moloaicii. O muiere, chiar de cinzeci de ani, poate să-şi întărească ţâţele şi carnea cu ploaie de boabe de piper, dar un nevolnic de şaptejşase, niciodată. Eu, la şaptejşase de ani, sunt viaţa urâtă. Dar tot viaţă. Care nu se dă dusă.

Vorbind, o veneraţie nesfârşită se întindea pe chipul lui, devastându-l. Veneraţie pentru Dumnezeu şi împotriva lui. Căci cine era Dumnezeu pe firul descântecului din bălţi? Cel pomenit de ei, Dumnezeul teribil, lăudat în colinde, înălţat în rugăciuni, slăvit în pământul cailor, în câmpiile litorale, în ascunzătorile costelive din munţii primejdioşi? Era argatul frunzei care-ţi dă de ştire despre apropierea duşmanului, lopătarul apelor de argint, culcuşul în care fată căţelele, traista cu mâncare lăsată de prieteni atârnată de streaşina casei, ţie hoţului de cai hăituit, ca să te furişezi, noaptea, s-o iei, fântâna dintr-o răspântie de lume neumblată, binecuvântarea că iar te-ai întors teafăr de la Dunăre? Care din Dumnezei îi hăituia acum? Transfigurarea lui potrivnică, extenunată şi invulnerabilă, uimindu-i şi îngrozindu-i, ce nume purta?

— Nu ne mai vrea Dumnezeul nostru! Sau nu ne mai vrea *aici*. Aici unde am rupt o mie de pulpe de miel de Învierea Fiului Tău; pâine ca aici nu se mai face nicăieri – coajă aurie, de caisă pârguită, muşti, mesteci, înghiţi, munţii Măcinului sunt repezi, câmpia, prea puţină, dar lucrată cuviincios, Dunărea curge în rostul ei, şi pot spune cu sufletul vrednic: eu sunt pâinea, mulţumirea şi fapta bună, eu sunt lacrima şi taina, casa mea e oricând

deschisă călătorului cu peşte, ciuperci parfumate şi castraveciori fragezi. Şi acum? Ăla care-ngrămădeşte totul în hambarele lui nu dă nimic înfometatului. De aia am îmbrăcat eu rochia Moloaicii, iar Iliaş Vărătecu drumul Buzăului, lăsând-o singură pe Stola Coleru cu care se juraseră să moară împreună, în ziua când vor împlini şaptej de ani. Erau născuţi amândoi pe 11 februarie şi-şi făcuseră planul, chiar din prima lor noapte de dragoste că, la şaptej de ani, să treacă Dunărea în bălţi, să bea o damigeană de vin roşu, să se culce în zăpadă, în cel mai mare troian şi să moară visându-se unul pe altul. Se spune că cine moare în zăpezi nu ştie că moare, moare într-o plutire prin care parcă se tânguie un cocoş, scârţâie, plină de greieri, o moară albă şi-şi hâţână fundul prin preajmă o stafie desmăţată. Firesc ar fi fost să moară după legământ, sau sus în munţii Vrancei, unde se aduna cu ceata lui la câte-un chiolhan cu vin fiert, dres cu scorţişoară şi aromat cu zahăr ars. Sau cel puţin în oraşul Brăila, pe care unii nu-l cunosc cum a fost el şi, atunci, hai să facem prezentările: de o parte, tovarăşul Cezar Saltava, puterea zilei, pentru care eu şi consilierii mei putem scrie, oricând, pe asfalt, ţinând pensula în dinţi: jos rechinii americani, dar lăsaţi-ne Brăila veche şi Strada Regală.

— Strada Mare, zise Linu Frunzămică, era frumoasă ca un drum pe Ocean.

— Ca un cal de furat, îl contrazise Salcia Vifor. Sunt străzi tâmpite ca vaca, blegi ca oaia.

— Mie-mi place mult carnea de oaie, îşi linse buzele Neculai Paşa.

— N-ai decât. Dar, află de la mine, oaia-i mai puţin prezentă în capul ei decât al lupului. Şi mie-mi place carnea de oaie. Îmbătrânind, vorbesc mereu despre mâncare şi mănânc ca un neruşinat. Mi-e silă, şi tot mănânc. Sunt şi străzi rele ca porcul mistreţ, spârcite ca

găina, străzi şoarece, câine, omidă, străzi gustoase ca vişina.

— Cele mai parşive, întări Nichifor, sunt alea care-şi dau silinţa să nu fie nimic: din ele te pândeşte moartea.

— Strada Regală era fără asemuire!

... Strada Regală era Brăila în spaţiul reductibil, Măreţia, virtutea, prejudecăţile, zelul isteric, beatitudinea, perseverenţa, focul vestalelor, energia dinamică şi aceea ostentativ latentă, în care se intercalau o disperare eroică şi un frison malaric. Începea lângă bariera Râmnicului, saluta cu distincţie Halele şi, mărginită de case cu două etaje, toate coapte de căldură – la parter prăvăliile, băncile, restaurantele, zarafii – mergea să se verse în Piaţa latinităţii, dominată de statuia Împăratului Traian şi de Turnul ceasului, dincolo de care se aşternea, coborând, Strada Portului, dominată de casele dulci ale Pisicii negre, Viciul miorlăind în năduşeala algelor din toate mările. Voracitatea, Demonii, apoi Majestatea Sa Portul, uriaşele depozite de mărfuri, Aurul, Aventura, Capitalul, Golanii, Jindul, Şantanele, Cuţitul, Dunărea şi, peste Dunăre, Raiul bălţilor, pronunţie apăsată de mistere, inaccesibile Excelenţei sale Prefectul, Primarul şi Bancherul, boltă vrednică de cinste şi respect, intrată în cântec, legendă şi mit. Intrată, în proporţii alarmante, şi în apocalipsă. Domneau în ea pescarii, ţăranii din satele de pe grinduri, ciobanii în legănata transhumanţă, hoţii de cai.

Strada Mare ţinea de centrul opulent al Balcanilor, aflaţi mereu în marginea etern neobosită a Timpului, de luciditatea lor războinică, de neastâmpărul provocării ocheoase a Levantului şi ingenuitatea culturii periferice, de ficţiunea libertăţii, căutând cu mărul catargului nu Vestul Europei, ci Istanbulul, Smirna, Pireul, Alexandria.

Pe Strada Mare se lăfăia Viitorul burghez.

Jos, *în Port*,

Visătorii păduchioşi Ca toţi meniţii deopotrivă urgiei de-a se scufunda, împreună cu secolele de aspiraţie, semn vătămător, revoltă, ură, speranţă, vin, pâine, scandal, profeţii smintite, cazurii stranii, locuri comune, proxeneţi, pleşcari, guşteri favorizaţi de soartă, evadaţi din puşcării, muncitori, băcani, hamali, misiţi, copii de alergătură, curve, profitori, moşieri, cârciumari, armatori, trei mii de căpitani de vas, barcaze, bărci, neam românesc amestecat cu greci, evrei, armeni, italieni, turci, lipoveni, în cea mai sângeroasă clipă a istoriei, al doilea război mondial, din care să se arunce apoi, sfârtecaţi de glonţ şi descurajare, într-o revoluţie, ultimativă în intenţie, întâi confuză şi exterioară, tulbure în expresie şi cruntă – mistica eliberărilor! –, un pârjol patetic, dramatic, încercând transplantări străine, erori elaborate de alţii şi experienţe halucinante până să pătrundă în matca sa proprie, şi ea mereu frământată, rodind triumf, abuzuri, împotriviri, mai ales împotriviri, pentru ca nimic să nu mai fie în România, niciodată, ireproşabil, ci totul în veşnică schimbare, nesfârşit vârtej, noroi şi apoteoză, răbdare mocnind, violenţă inevitabilă, ceas al dragostei alternând cu virtuţile blestemelor sacre.

— Strada Regală, reluă Salcia Vifor, era mărginită de salcâmi, dar Linu Frunzămică îl întrerupse din nou, rugător:

— Strada Mare, ascultă-mă pe mine, sună mai respectuos.

— Pe Strada Mare, la numărul 1 bis, în fundul curţii, am avut o fufă, una Turbina Cucută. Dac-a ajuns în rai dac-au făcut prostia să-i deschidă porţile, o să iasă dandana mare cu copilaşii îngeri. La şapte ani a închis în podul casei lor un băieţel de şcoală, ceva mai răsărit decât ea. Să se joace cu el, pentru că asta i-a fost meseria toată viaţa – cocul sprijinit într-un pieptene roşu, muscuţiţe de argint presărate-n păr. Când plecam cu Iliaş Vărătecu la furat cai, sau plecam la Bucureşti, la Târgu de fân din

Obor – nu luam parte la licitaţie, trăgeam cu ochiul la caii de tracţiune belgieni din cele patru sectoare ale Capitalei, la caii Escadronului de gardă regală, apoi caii regimentului 2 Artilerie, ai regimentului 4 Călăraşi cu schimbul şi ai Institutului de medicină veterinară – o puneam pe Turbina Cucută să ne fiarbă o supă de caiele. Ea râdea, se fandosea, scutura ţâţele şi nu cerea bani. O umpleam cu daruri. Pa Strada Mare, vara, negustorii îşi scoteau mărfurile afară. Pe o mie de tejghele, o sută de mii de baticuri, şaluri, stofe, papuci, pantofi, cismuliţe şi mai ales pânzeturi colorate. Toate la un loc închegau un miros nemaipomenit; s-a pierdut, nu mai e! Te pătrundea credinţa că stămburile alea îşi aleg în minte trupul pe care să-l îmbrace şi încearcă de o mie de ori o mie de mirosuri ca să-l găsească p-ăla de se potriveşte pe fiecare muiere. Pe Turbina Cucută se potriveau mirosurile dulci, de altfel plătisem să i se facă în odaie o scară de acadele înaltă cât peretele; pe fiecare treaptă o căpăţână de zahăr candel, bolovani de alviţă – când se învecheşte se face neagră – cutii cu halva, tăvi cu sarailii, miere în scoarţă de tei. Noi doi liorpăiam supa de caiele care te fereşte de întâlnirile primejdioase, ea mânca scrumbii albastre fripte în ţiplă, saramură în care plutesc cinşpe picături de ulei de măsline, saramură albastră cu ochi galbeni, nu există ceva mai bun pe lume. În vremea aia, când intrai pe Strada Regală, Strada Regală te-ntreba: măi, dar tu ce crai mare eşti? Eu sunt Salcia Vifor, hoher, verdugo, boia, călău neîmplinit şi poftesc untul pământului. Dar tu, cestălalt, cu mustaţa blondă, nas de vultur, sprinten, mlădios şi cu ochii ascunşi? Eu sunt cetăţeanul Iliaş Vărătecu din comuna Filioara pe Dunăre (minţea, era din altă parte), chemat la judecată de Tribunalul din Vârşeţ, regatul Serbiei, acuzat că, împreună cu ungurul Andras Ferencz din Seghedin, am furat douăj de cai ai moşierului Zoran Jugastru. Ruzmanele mamii voastre de haimanale, luaţi ce vă trebuie şi plătiţi drept,

altfel vă scurtez cărările. Pe Strada Regală, Cezar Saltava, orezul se vindea cu sacul, portocalele, fideaua, smochinele şi macaroanele cu lada, măslinele cu butoiul, icrele negre cu putinica sau cu găleata, vinul se bea cu vadra, berea curgea prin şanţuri, romul ardea atotcuprinzător în cazane rotunde, creşteau din el câte patru, câte şase, câte opt corbi beţi. Sute de grătare cu mititei, cârnaţi, fripturi, patruj de feluri de ardei iuţi şi zece de boia de ardei, murături, castraveţi, salată, muştar care-ţi spărgea cerul gurii, şi movile de jumări de porc. Fripturile se serveau pe funduri de lemn, fundul avea la un capăt o scobitură în care se scurgea mustul, adunându-se cu mujdei, piper şi cimbru. Iliaş Vărătecu întingea o jimblă-n jiu, c-aşa se numea minunea aia şi se înjura cu papagalii cocoţaţi pe firmele cârciumilor şi chemând muşterii; la noi găsiţi oricând un mertic de ovăz pentru cal, o sticlă de vin pentru călăreţ. Atârnau în galantare nisetri de o sută douăj de kilograme, zece mii de iepuri jupuiţii (toată lumea mânca tocană de iepure sau tocană de măruntaie de porc în sosuri dichisite), cinşpe mii de raţe şi cinşpe mii de gâşte sălbatice (toată lumea mânca raţă şi gâscă pe varză), iar măcelăria din colţul Regalei cu Griviţa punea duminica în vânzare carne de cămilă. Şapte capete de cămilă am mâncat într-o lună. Eram în puterea vârstei, mistuiam bine, numai la gustarea de dimineaţă puteam să-nfulec douăj de grauri prăjiţi, împinşi pe gât cu vin brumat, oţelit în pivniţă de han sau de tavernă, lătrat cel puţin doi ani de duhurile rele. Pe Strada Regală – Linu Frunzămică nu mai ai dreptul să mă întrerupi – loterie, biliard, nebuni, petrecăreţi, puhoaie de mâncăcioşi, hoţi cu nemiluita şi târfe care coborau în port şi-şi puneau ibovnicii să cumpere tărgi cu peşte mic şi ele îl aruncau pescăruşilor: înfulecaţi cât vă place şi legănaţi cerul. Unu născocise-un perete de sticlă, atârna-n partea de sus o juma de porc, chelnerul apăsa pe nişte mânere şi vedeai cum se desfac

bucăţi de carne şi de grăsime, se toacă şi se amestecă şi se adună într-un cârnat lung care cădea-n ceaunele cu ulei încins. Bănuies că era neamţ, fiindcă-ţi servea cârnatul numai cu varză călită. Pe Strada Regală nu erai niciodată pe marginea prăpastiei, la nevoie, puteai să te salvezi agăţându-te de-o inimioară de turtă dulce, de-aia nu înţeleg sub ce imbold a plecat Iliaş Vărătecu, astă vară, la Buzău, să moară acolo?

Se trezise într-o sonoritate luminoasă: un stol de vrăbii ciugulea cireşe pietroase, dar parcă mai mult spărgea bobiţe de sticlă. Îşi frecă între deşte cercelul de argint, atârnat la urechea stângă, privi Dunărea, ipocrizia ei fastuoasă c-ar curge şi pe-o albie din ceruri, care nu era decât hibridul înălţării în rai a pâclelor azurii, pedanteria plopilor în clipa răsăritului de soare şi murmură ceea ce-i spusese, cu o seară înainte, fostul episcop al Dunării de Jos, ajuns măturător în halele fabricii de sârmă: cal împuşcat, cal horcăind, miros de cal împuşcat, miros de cal horcăind, haină neagră de cal împuşcat şi Diavolul care, îmbrăcat în uniformă de amiral, dansează pe hoiturile cailor. Se omorau caii şi se ardeau căruţele de Brăila, căruţele de

Buzău. Împrejurul rugului se striga: jos trecutul, azi avem tractoare, caii şi-au mâncat ovăzul. Şi nu se ucidea numai o entitate a câmpiei, ci simbolul dureros al libertăţii, al expansiunii firii, al distanţei dintre o noapte hăituită şi toate nopţile fermecate; se ucidea nebunia şi seducţia unei patimi care-l devorase pe Iliaş Vărătecu, toată viaţa; o patimă tragică, plină de pieire, de vuiet, de capcane, dar şi de-o nesfârşită trecere prin esenţa iubirii, prin revoltă. Să zbori în galop prin paloarea câmpiei, s-auzi cintezoiul, boabele de cătină să-ţi bată genunchii, iar ciorchinii de coacăz sălbatic genunchii calului, vântul să-ţi împingă pe ceafă pălăria cu boruri late şi calde, sufleul să-ţi fie aburul voluptăţii şi să nu-i pese că va ajunge nor liliachiu – nu mai e, a fost şi nu mai e, ce atâtea

gogomănii! – şi calul să rupă o gură de iarbă şi să spună cu emfază: Tatăl nostru al Cailor de furat, sfinţească-se numele Vijeliei, al Fulgerului, al Luncilor înecate şi al Râpelor din mal înalt, dă-ne nouă chip uşor de strecurat pe sub ochii întunecaţi ai Legii către bălţile Brăilei, dă-ne drum lung, zăbala dulce, călăreţ subţire, zare bogată, fân limpede, apă de izvor proaspăt izvorât, ameţeli din soare, iepe cu burta largă, mânji roibi, nopţi pe care să le alergăm, zile de mai, piept înfrigurat, copită rotundă, chişiţă cu focuri iuţi, pogoane întregi de iarbă; şi dă-ne, dacă ni se leneveşte pasul, miros de lup, mărire Ţie! Iar acum nimeni nu mai şedea la îndoială dacă se cuvine să omori un cal, îl omora pur şi simplu; cu arma, cu parul, cu dalta, cu hârleţul. Aici, în câmpia Brăilei, unde caii au nume mai apropiate de Dumnezeu decât toţi oamenii – Salvinia, Trandafir, Dânga, Surâs, Orniţa, Titiana –, omul se schimbase într-un pui de lele şi de lup şi arunca funia morţii în loc de căpăstru şi scuipa pe ceea ce-i fusese prieten şi altar, despărţind iarba de cărare, ţara grâului, desăvârşit de calmă, imensă în tăceri, de misterul în veci repetabil în grandoare al secerişului, fazele lunii de pântecele pământului; se pogorâse urâtul pe apele Brăilei.

Plecă la Buzău, fără s-o anunţe pe Stola Coleru. Era ziua de Drăgaică şi noaptea când s-arată comorile. Totdeauna, în iunie, suia în munţii Buzăului să bea apă din buricul pământului. Buricul pământului e sub vârful Penteleul şi apa aia o scote un cioban, asistat de un călugăr. Lucrează cu o găleată de lemn nou, strânsă în cercuri de argint, împresuraţi de o ceată de jderi. O luase şi pe Stola Coleru, o dată, dar fiind noaptea aia de iunie metamorfozată cu toate spiţele norocului, Stola Coleru privise la călugăr ca dintr-o pierdere ireparabilă şi pe trupul lui tânăr răsăriră crini negri, primule, stânjenei, garoafe, mixandre, şi apa din găleată se acrise; călugărul avea inima în partea dreaptă, ca de altfel jumătate din

schimnicii schitului său şi din noaptea aia fu mai puţin viguros, mai aspru şi plin de un gol imens, iar jderii nu-l mai ascultară. Tremura, devenise fricos, îi cădeau dinţii.

Ajuns la Buzău, văzu în marginea Târgului Drăgăicii o ţigancă în rochie roşie, suită pe-o masă şi scuturând o tamburină cu clopoţei: cumpăra cai, două halbe de bere calul, şi toţi caii erau numai piele şi os, un ţăran chiar îşi atârnase ceaunul de şoldul unui şarg prăpădit. O tristeţe imaterială-i inundă sângele: ţiganca în rochie roşie cumpăra cai ca să-i jupoaie. Dar caii trebuie să moară eroic! De-o moarte lucioasă ca fildeşul. Fiindcă un armăsar moldovenesc, Byerley Turk, şade la originea calului englezesc de curse. Măcar pentru asta!

— Veţi veni la rând şi voi! striga ţiganca spre doi ţărani bătrâni – şi-şi spălase părul cu frunză de nuc, brăţările de alamă-i zornăiau pe mâini, îngânându-se cu tamburina. Sunteţi bătrâni şi proşti, staţi la rând! Chelner, şapte halbe pentru ăştia şapte muşterii din faţă.

— Suntem şapte oameni mari şi doi copii, să fie şapte halbe şi doi ţapi.

— Dă-le şapte halbe şi doi iezi, făcu ţiganca, batjocoritor, azvârlindu-şi pe umeri, c-o smucitură a pieptului, şiragul de mărgele – o ploaie de culori ropoti scurt – ; râse, dând la iveală o potcoavă de dinţi albi, mărunţi, frumoşi şi izbi cu amândouă picioarele înfundate în cismuliţe verzi botul unui cal care se-ntinsese s-apuce cu buzele căzute o felie de pâine de pe masă. Era un cal care nici în închipuire nu se mai afla păscând iarbă pe muchea unui gorgan; trăia în el numai umilinţa ideii de cal şi nici o scăpărare de galop sau de abatere de la drumul ce trebuie mestecat în copite cu osânda nesfârşirii.

— De ce paştele mă-ti de putoare dai cu cismele în botul calului!? o-njură el pe ţigancă. Haită spurcată!

Şi era murdar, funest şi inexplicabil de calm. Şi doar fusese prevenit că peste tot, acum, caii se împuşcă. Sau

nu, nu fusese prevenit ci i se anunţase sentinţa: condamnat la încheierea socotelilor.

Ţiganca, sugând între buzele groase un melc pescuit dintr-o oală cu mujdei de usturoi, îşi umflă burta şi răspunse la înjurături, bătându-se cu palma peste sex şi schiţând apoi, la îmbucătura coapselor, un salut deşucheat. Ţăranii râseră, chelnerul izbi un bloc de gheaţă pe marginea unei căzi cu sticle de suc, un bătrân râgâi zgomotos: heringii şi berea. Venin şi fiere inundă orizontul laconic al lui Iliaş Vărateсu. Se înălţă şi-o cârpi cu dosul palmei pe ţigancă.

— Porţi cuţitul ucigaşului, nemernico! Jupoi caii şi pe urmă-i arunci în râul Buzău, ca hoiturile lor să spintece nemilos şi burta apelor. Mâine, râul Buzău va curge îndărăt. Şi nu va curge aşa numai Buzăul, ci şi Siretul. Ucigaşilor, caii tuturor râurilor se vor năpusti spre fundul pământului, apoi, fără ei, va veni o iarnă cumplită, vă vor îngheţa copiii, veţi găsi, dimineaţa, în leagăn păpuşi de gheaţă.

Apucă masa şi-o azvârli în mulţime, cu ţigancă cu tot. Oala cu melci în mujdei de usturoi se sparse lângă genunchii ei. Ocăra şi plângea, ţiganca... Iliaş sta drept şi tremura. Miros de tei, Iliaş se scutură, şi o ţandără de fulger îi pătrunse umărul stâng. Un ţigan, ibovnicul tamburinei, în cămaşă galbenă, frecat pe trup cu floare de tei, îl izbise cu cuţitul. El nu gemu, nu suspină – „Doar sângele nostru trebuie să se amestece cu sângele cailor”. Vârî dreapta în buzunar, acolo o vârî în mănuşa de fier cu care hoţii de cai fac să sune zincul tejghelelor din hanurile unde-au fost vânduţi şi o repezi, din întoarcere, în mutra cuţitarului. Sângele ăluia, ţâşnind, răspândea miros de cafea. „A trăit bine, are de ce să-i pară rău că se duce”. Apoi, fără să scoată mănuşa, fără să-şi strângă rana, fără să vrea să ştie dacă ţiganul mai trăieşte, intră în biserica Gârlaşi, al cărui patron e Sfântul Hristofor cu cap de câine. Şi toţi caii, cei cumpăraţi pe-o halbă de bere de

către ţigancă şi cei doborâţi cu puşca, parul, hârleţul, dalta, roibi, murgi, albi, dar mai ales negri, intrară în biserică odată cu el. Mergeau sprijinindu-se doar pe picioarele dinapoi (calul trebuie să fie şi om), cu burţile sfârtecate, capul de câine al Sfântului Hristofor le înfuleca maţele, curgea duhoarea de ierburi schimbându-se-n baligă şi sângele tuturor se-aduna în ceaunul şargului, şi era vânăt, aburind de-o tristeşe atotcuprinzătoare, imaterială, se închegau din durere neamuri de câini, chelălăind, se aruncau în ceaun, lingeau, încăierându-se, lătrau, se înecau în sânge, în timp ce Dumnezeu, de scârbă, de lehamite – milă nu-i fusese niciodată – se schimba şi el în cal, iar biserica începu să necheze, din câmpie s-auzeau scăpărând de cântec nostalgic faraoancele căruţelor de Brăila şi de Buzău, hoţii, plini de-o bucurie supărată şi tremurând de nerăbdare, pândeau căderea nopţii. Pe urmă, biserica Gârlaşi împrumută chipul bisericii de la Ierusalim pe pereţii căreia rugăciunea *Tatăl nostru* e scisă în toate limbile creştinătăţii şi toţi caii ucişi scriseră cu mănuşa de fier purtată de Iliaş Vărateu: Tatăl nostru al Casilor de furat şi al tuturor cailor ultragiaţi, sfinţească-se numele Vijeliei.

Afară, în munţi, înfloreau sânzienele, iar în câmpie se deştepta comoara vântului de sub orizont, scâncind după fiinţa unui mânz.

— Adio, bărbat mare şi scump prieten, spuse deodată Salcia Vifor, de pe-o altă margine de timp. Cezar Saltava, zis şi Cezareea, care-i locul de baştină al Sfântului Vasile... şi pe tat-tu, tot Vasile îl chema. dac-ar fi murit Iliaş, iarna, la Brăila, aşa cum jurase, ehe!, l-am fi purtat cu sania din sat în sat până-n munţii Buzăului. La sania lui ne-am fi înhămat toţi hoţii în vigoare, toţi golanii şi toate haimanalele, pentru că el a fost singurul dintre noi care cunoştea graiul cailor şi-al peştilor. Când ajungeam de nevoie, se ducea la ostroave, la cherhanale, se arunca în matiţa năvodului, gol printre miile de kilograme de peşte

viu, se tăvălea cu crapii ca un vrăjitor şi se întorcea plind de mana fulgerului. Apoi când se întâmpla să mergem spre distrugere, un armăsar îl scula, noaptea, de pe prispa casei unde dormea, se duceau împreună într-un lan de trifoi, numai în nopţile când varsă cânepa în răcoarea câmpului veninul dintâi, deasupra lor luna dechidea o fereastră şi se ivea o odaie în care se înălţa un turn de sticlă colorată, numai tremurări, numai înfiorări de aripi şi nişte inimi de porumbel zvâcneau cald în jurul unui duh verde şi fără nici o cusătură, întocmai ca şi cămaşa lui Christos, pe care d-aia au jucat-o soldaţii la zaruri, fiindcă n-au putut, porcii, s-o rupă, oricât au tras de ea şi-au terfelit-o cu sabia. Erau nopţi în care să te îmbeţi chefuind cu cărăbuşi, tu bând vin şi ei stropi de cleştar. Nu-ţi mai merg treburile, hoţule? întreba Duhul. Fă aşa şi aşa. Iar într-un rând, i-a zis: intră în spital şi scoate-ţi două kilograme de grăsime de pe burtă. Grăsimea, un kilogram şi nouă sute, împărţită-n nouăşpe porţii egale, o arunci câinilor din armanele boiereşti, şi ţi-i faci fraţi. Ultima sută de grame, partea de deasupra bărbăţiei, o amesteci, frământând-o temeinic cu ceară de stup de mănăstire la primul rod, umpli o vărguţă de alun scobită c-un ac de aur smuls din coc de mireasă în ziua cununiei, înveleşti vărguţa-n maţ de lup – şi, gata, se-ntoarce norocul acasă. La sania Stolei Coleru am fi înhămat curvele alea pline de ifose, tertipuri şi infamii care i-au împuţit Stolei sute de zile din viaţă.

Şi-am fi împărţit la copiii din douăj de sate coşuri cu bomboane şi roşcove şi douăj de brazi cu cetina poleită, plus unşpe fire de iarba fiarelor galbenă, roşie, argintie. Din iarba fiarelor neagră, care-i cea mai de preţ, am fi dat numai două fire. Iarba fiarelor neagră are coadă, aripi, corne şi copite despicate, fiindcă nu creşte decât în locul unde a plesnit un drac; vara, se-nveleşte singură cu bozie, scaieţi pitici numiţi şi holeră, cătină şi hrean sălbatic; iarna, se ascunde-n muşuroaie de cârtiţă sau în

ocnele aricilor. În satele care ne-au vândut, şapte la număr, n-am fi lăsat un fir... Dar fiincă moartea i-a atârnat lui Iliaş clopotul de gât la Buzău, a trebuit să ne cărăbănim la Buzău. Am închiriat două bărci cu motor, le-am unit c-un pod de scânduri şi ne-am dat drumul pe apă, spre satul Vameş, lângă care se varsă Buzăul în Siret, ca să-l înmormântăm în malul unde s-a iubit întăia dată cu Stola Coleru.

Plecând pe drum urzit de ape. Veghind, într-o pietrificare sălbatică, apatia mortului scump. Esenţele câmpiei, grâu, porumb, mei tătărăsc, mirişti cu mohor se amestecau cu esenţele eterne ale apei, după legea obscură prin care himerele Bărăganului cresc, se ramifică, apasă orizontul şi-l descompun, vara, într-o lungă pierdere uimită. De la Buzău şi până la satul Vameş au plutit ferecaţi într-o durere blândă, pe care Timpul, spaima niciodată mântuitoare şi urgie fără putere peste ecoul tuturor părăsirilor, n-o atenuează şi n-o înăspreşte, întrucât fatalismul celor de la Dunărea de jos e o umbră reflectată în două ape: imoralitatea sau numai lipsa de pudoare şi cântecul cocoşilor de la sud vestind deşteptarea pe secure. Stela Coleru hotărâse, isteric, că mortul lor trebuie să doarmă somnul veşnic în coapsa malului de la Vameş şi ei o urmaseră supuşi, mândri că cel mai vrednic hoţ o să se topească în şoapta şi picăturile a cinci izvoare curgând în etaje, în lunga noapte de pelin de la hotarul Munteniei cu Moldova. Sub umbrar, în jurul sicriului vârât într-o ladă cu gheaţă (mai înotau acolo două damigeni cu vin de Pietroasele) au stat o zi şi-o noapte Stola Coleru, Salcia

Vifor, Ion Verde Coconu, Ticu Patrucăţele, trei bocitoare şi un preot tânăr. Iar lângă ei, legat între stănoage, calul Rudolf, furat de Iliaş Vărătecu din satul Pojejena, de la Dunărea Severinului, murg, lucios, suplu, urechi mici, vultur alb pe placa frunţii, pecete a regilor peste herghelii, cioltar roşu, şa de piele coaja castanelor,

harnaşament violet, scările de fier curat, frâul numai zorzoane şi catran. Jur-împrejurul podului, douăjşuna de lebede, şapte vii, tulpini ale trufiei, cristalele ochilor lucindu-le în cupă de orhidee neagră şi paişpe de lemn văruit. Aşezaţi turceşte pe rogojini, Ion Verde Coconu, Ticu Patrucăţele şi preotul mâncau mezeluri şi beau, neuitând să-i îndoape şi pe cei doi motorişti şi pe bocitoare. Stola Coleru şi Salcia Vifor, fără să pună bucăţică-n gură, priveau tăcuţi adâncurile gârlei. Apă fără fantezie, Buzăul curgea cu vuiet lin, scăzut, calm, monoton. Cei doi, plini de-o ostilitate misterioasă şi inutilă, păreau că ascultă moartea. Sau clopotul ei de aramă sacră a cărui sonoritate, urcând din abisuri îmbătrânite, incendia roata lumii sacre încremenise pe osie. Malurile se petreceau cu îngrămădiri de cătină, râpi, dracilă, gropi sumbre, salcâmi. Din soare, din stele, din undele calde, din trunchiul salcâmilor, li se părea că-i privesc, scânteind, sute de ochi de cal: Stola Coleru şi Salcia Vifor, voi cei din urmă. voi cei din urmă. Când ajungeau în dreptul satelor, preotul îmbrăca patrafirul, smucea cădelniţa, cânta rugăciuni şi despica larg, cu mâna, orizontul de cruci, iar Salcia Vifor, Ion Verde Coconu şi Ticu Patrucăţele înălţau pe piept icoane îndoliate. Aurul azvârlit cu mâna boierească, belşugul credinţei avute lucrat cu ciocănelul în păcatul argintului mult, bronzul coclit şi buzat strângeau în prăpăstii de lumină şi de slavă arhangheli înaripaţi, vlăguiţi de sete, cer înverzit de vechime şi de măslini; pe Isus storcând struguri în jgheab, jertfa sângelui sfânt, notificarea îndurărilor ziditoare, neamul îngenuncheat al spovedaniei. La cel dintâi muget al popii, bocitoarele se frângeau peste coşciug, izbucnind într-un ţipăt impetuos, smulgându-şi părul şi rupându-şi rochiile.

Ţipătul se transforma, ca o cădere pe treptele durerii, în plânset jupuit, nervos, lugubru. (Între sate, când îşi coseau rochiile, bocitoarele lăsau să plutească un fel de

plânset îngăimat, o legănare-somnolentă, geamănă cu bolboroseala apelor.) Glasul lor, printr-o putere de tainică absorbţie, o smulgea pe Stola Coleru din tăcerea rătăcită, făcând să întinerească în sufletul ei nebunia. Se scula în picioare, sprijinindu-se de Salcia Vifor şi începea să urle:

— De ce, Doamane Dumnezeule, mi-ai lăsat numai mie umilinţa zăpezilor?

Nu plângea cu glasul răpus de suferinţă al celor ce se despart de singura mândrie a vieţii lor, ci, cuprinsă de-o sminteală blasfematorie, înjunghia clinul cerului, lung, nesfârşit, crâncen, cu îndemnuri pustiitoare:

— Tăiaţi, spintecaţi, prădaţi, neam de cutre, căci s-a duuus Iliaş al meu şi n-o să mai mergem niciodată amândoi pe Dunărea Neagră, între Tulcea şi Sfântu Gheorghe, într-o luntre cu marginile de os, ca s-ascultăm privighetorile. Opream luntrea pe un strat de peşte, numai mreană şi plătică, treceau peste noi rândunici, lăstuni, libelule, fluturi şi Iliaş se schimba în ce-i ziceam eu. Eram tânără, focoasă, plesneam de sănătate.

Fusese, redevenea.

— Erai şi lată-n fundătoare, pesemne.

— Măăă, Ion Verde Coconu, ţap nevăzător, femeia tânără e sexul frumos, prostule! Plângeţi, babelor nătânge!

Indignarea naivă şi patimile şi scârba care-o muşcau de inimă că pluteşte pe Buzău cu Iliaş Vărătecu lungit în sicriu şi cu ăilalţi bărbaţi rînduind pahare cu vin („Salcia Vifor, hoţ jegos, bea şi tu, lua-te-ar dracu!” se-njura sincer Salcia Vifor, dar nu putea să bea) îi dădeau o înfăţişare slută, vrăjmaşă, fumegând de duşmănie. Fălcile umflate, ca obrajii sticlelor de la felinarele de vânt, mestecau înjurături, blesteme – oh, de n-ar fi vin în pahare, ci un pumn de mătrăgună!

— Îl sculam numai după mulsul vacilor, bea un căuş de lapte pe nerăsuflate şi, Doamne! striga (pe Tine Te striga Iisuse – săruta icoana, răzvrătită, dar şi plină de otrava

fricii), dac-ar fi toate atât de frumoase ca Dunărea! Maică a Fiului Tău, când n-oi mai fi, cine va mai iubi ca mine apa asta atât de bogată?! Mă trezeam înaintea lui şi-l mângâiam uşor pe creştet, ca să-i schimb culoarea viselor şi el îmi zicea c-o simte venind pe bunică-sa de pe ălălalt tărâm: Iliaş, tu să furi cai, să faci negustorie cu peşte, să dai de pomană săracilor, să-ţi placă muierile şi să nu te-aduni niciodată de pe drumuri, culcuşul tău să fie iarba, vântul, umbra malului.

Satul Ibrianu îi întâmpină cu grindină de bolovani – de prea multe ori îl prădase Iliaş. Ca să descurajeze mânia duşmanilor, Salcia Vifor şi Ticu Patrucăţele îl împinseră pe preot în marginea podului, să le vorbească ţăranilor.

— Pace vouă! începu preotul, înălţând o mică cruce de lemn.

Dar Stola Coleru îl smuci de mânecaă.

— Stânge-ţi daravela colac în pantaloni şi taci din gură! (Celor de pe malul sfârtecat de ploi) – Zvârliţi cu bolovani, neam de lepre urduroase?! V-aţi stâns de-a valma în haită turbată? Să vă pândească-n veci numai ştreangul, glonţul, şbilţul! Nu mi-e frică de voi. Eu cu Iliaş am trecut Dunărea suiţi într-un clopot şi-am ajuns cu bine în bălţi. Înger spaniol, zicea Iliaş, să nu-ţi fie frică niciodată de proşti. (Şi pentru că glasul lui Iliaş înainta în carnea ei ca o pronunţie a tot ceea ce e menit să nu dispară) Cireadă de boi mârşavi, în faţa morţii se cuvine să umbli plin de purtări alese! Plângeţi, bătrânelor, iar eu o să-mi smulg unghiile; ai deşte neprihănite, zicea Iliaş, o să-ţi cumpăr o harpă, ca să-mi cânţi în noaptea când om muri îngropaţi de ninsoare.

În schimb satul Gradiştea (multe gazde de hoţi) îi întâmpină cu lumânările aprinse. O mulţime de copii suiţi în ălbii şi coveţi, călări pe grinzi sau dulapi, înconjură pluta mortuară. Hărmălaie, bălăceală, schimb de saluturi cu calul Rudolf şi cu lebedele vii, miros de tămâie

fecundând mirosul şi mai pronunţat al mărarului şi busuiocului din grădini.

— Stola Coleru, strigă un bătrân de pe mal, ştim că aici e a şasea odihnă a mortului. Încă una şi se va sfârşi. Prin urmare.

— Minunat miroase tămâia, întrerupse Ion Verde Coconu.

— Voi, orbii, zise Stola Coleru, să nu vă plângeţi că nu-l vedeţi pe Dumnezeu când agaţă pe culme perdeaua zorilor, fiindcă aveţi darul nemaipomenit de-a nu vă scăpa nici-o scânteie de miros, nici-un damf, nici-o adiere din rai. Dar de data asta, n-ai nimerit-o. Ceea ce-ţi miroase ţie a tămâie sunt rusaliile care curg puhoaie pe gârlă; de azi de la prânz curg întruna.

Şi vărsând în apă paharul cu vin de care nu se atinsese, Stola Coleru pescui o grămăjoară de rusalii sfârâind. Bând clipele unei singure zile şi slujind, fără altă simbrie decât plutirea pe unde, sufletul adânc al verii trăind dimensiunile lui iunie, rusaliile brumară verde buza paharului şi se rostogoliră în caseta de lemn conţinând toate somaţiile şi hotărârile judecătoreşti date împotriva lui Iliaş. Hoţul urma să pătrundă în pădurile de lut adormite însoţit şi de expresia justiţiei.

— Vrem să ştim adevărul, reveni bătrânul, avea sau nu Iliaş coadă de cal?

Podul de fier legând Brăila de Râmnic îşi frângea umbra pe chipurile copiilor aşteptând într-o încordare fermentată de promisiuni.

— Am jurat să păstrez tăcerea.

— Moartea lui, *singur*, *fără tine*, te dezleagă.

— Aşa crezi şi tu, Salcia Vifor?

— Întreabă-l şi pe părintele.

Popa sugea nişte stafide. Avu o rafală nervoasă.

— Şi nisipul vorbeşte când vine ceasul s-o facă.

— Într-o singură noapte din an, spuse Stola Coleru, în noaptea de Sân Toader, îi creşteau coadă, coamă şi

copite de cal. Atunci, el şi Rudolf, mergeau să se împerecheze cu iepele sălbatice de pe grindurile din Delta Dunării. În zori mâncau otavă. El o întindea în sare şi era din nou om.

Opriră şi dincolo de pădurea Camniţa. Liniştea vibra de greieri, funia vântului, cu noduri rare, lingea apele şi chipurile uimite ale copiilor, învolbura frunzişul de plop plângător şi de sânger. Scurt, calul Rudolf, care de la Buzău şezuse neclintit în priponul lui, pătruns de-o întunecime blândă, se smuci din frâu, lepădă şaua (cele două iniţiale de argint I. V. – se rupseră) şi se aruncă în valuri. Din nucleele înfometate de lună ale malului stâng ţâşniră impulsiv prigorii care, dându-se peste cap, ca sufletul vântului atins de aroganţa primăverii, pieiră în crângul de soc înflorit. Zbor puternic, parcă s-ar fi petrecut prin marmură sau prin tuci. Rudolf, scuturându-se se lipi de marginea podului legând bărcile şi-o privi clătinat pe Stola Coleru. Se întoarse, înotând uscăţiv şi ieşi într-un prund mic.

— Talunul, înjură Ticu Patrucăţele, trebuia să-l punem în piedică de fier.

— Nu-l spurca, ştergeţi lăturile de pe buze, nu-l ponegri!, ţipă Stola Coleru. Salcia Vifor, gemu ea, am vorbit şi-am adus nenorocul. Scoate capacul sicriului, mă roade groaza.

— Am cerut motoriştilor un cleşte. Între timp, Rudolf îngenunchiase în prund şi vulturul alb din frunte îl bătea cu pliscul în osul frunţii. Tremuram înspăimântat. Când i-l sparse şi sângele îmboboci în rană, Rudolf se schimbă într-un nor de fosfor şi se topi. Am deschis sicriul. Înăuntru, un cal negru, despicat. În burta lui, două găleţi de fântână. Când trădezi, moartea-şi ia poveţile îndărărt şi-ţi spune măscări, viaţa-şi face poftele trupeşti cu cine se nimereşte.

— Dar ce trădase Iliaş Vărateсu?

— Pe Stola Coleru. Jurământul lor, domnilor, cântecul!

— Salcia Vifor ridică mâna, pocni din deşte (bereta-i atârna batjocoritor pe-o ureche) şi odaia se umplu de patru voci descărnate şi de lipăitul a patru perechi de tălpi goale.

Trei iezi cucuieţi Uşa mamii descuieţi Că mama v-aduce vouă Înc-o hotărâre nouă: *Ori te spânzuri*, *ori te-neci*, *Ori la colectivă treci*, *Din trei*, *una să alegi*.

A doua zi l-am căutat pe Palihoi la Iezerul alb şi i-am lălăit cântecul bătrânilor.

— Ce poveste tâmpită, Cezar! Fiecare om e o chimie aparte, tu ce fel de chimie eşti? Lepădăturile! Azi aşteptam pe cineva din câmpie, care mi-a promis un măgăruş pentru Druşca, vrea ca să-l vadă mâncând scaieţi, uite, am şi strâns două maldăre, mi-am jupuit braţele. Ei, bine, o să mă duc în sat să mă distrez niţel. Va să zică noi doi luptăm ca fiecare om să aibă porţia lui de mâncare, o cană de vin, un pachet de ţigări, o muiere şi ei lopătează pleava morţii la uşa comunismului. Rămâi aici, odihneşte-te şi lasă lucrurile pe seama mea. Va fi ordine. Iar diseară îţi pun în mână şi ultimele cereri de înscriere în colectivă. Mâine, cel târziu poimâine, te întorci la Brăila, cu misiunea încheiată. Cum mama dracului poţi trăi în înghersuiala aia din Brăila, nu mă taie capul! Ştiu că-ţi place mult să-mpleteşti timp scump pe tejgheaua de la Flamingo, cot la cot cu Gil Teodorescu. Otreapa de văr-su, cică, umblă cu băieţii. Eu zic că în viaţă trebuie să ai întrezăriri cu Dumnezeu doar cum am eu cu Druşca. Dă-mi voie să scuip şi să plec. Eu, Saltava, sunt în satul Ozânca, lumina, arma, veghea şi tot ce se cere.

— Ai grijă de tine îi zise Druşca, neliniştită, pătrunsă de credinţa primitivă că norocul, dormind în căruţa nenorocului, care străbate fără odihnă întinderea bălţilor Brăilei şi nemiluita câmpie a Bărăganului, poate oricând să nu mai vrea nimic din tot ceea ce vroise doar cu o clipă înainte.

— Mai bine ai tu grijă să nu fii muierea care i-a muşcat mâna popii, la spovedanie, fiindcă nu şi-a lungit-o spre ţâţele ei.

— Întinde-o, strigă Druşca.

Palihoi se azvârli în luntre şi se pierdu pe stâmte privaluri. E mai prost decât dumbrăveanca din vârful mesteacănului de colo. Crede că mi-l poate smulge din inimă pe Lupu Lambrior.

Aruncă patru ciuperci pe plită şi presără deasupra lor smirnă de baltă.

— Cezareea, eşti frumos ca un cerb...

Ochii ei albaştri, scăpăraţi cu negru şi cutreieraţi de-o undă verde, mă aţinteau surâzând.

— Hei! Am făcut, uimit, şi-am izbit cu călcâiul în butoiul gol pe care şedeam; doagele reverberară prelung sunetele izbiturii. Ce sturz vrei să-nghiţi?

— Dacă s-ar deschide-acum o partidă de vânătoare, te-aş împuşca numai pentru plăcerea de-a te căra în cârcă.

Întoarse ciupercile. Pe deasupra se rotea un hultan. Şase fuioare de cânepă atârnau la streaşină lângă umbrarul de viţă de vie, limpede pieptănate: butoiul de sub mine răspândea un vag miros de rachiu de pere pădureţe; doi bizami se priveau c-o gaiţă.

— Cezar, când o corabie părăseşte firul apei şi iese pe pământ, ca să-şi facă rugăciunea de seară, de pildă, nu-nsemană că divaghează sau că-ncearcă să divulge secretele Dunării, înseamnă pur şi simplu că altfel de spirt albastru, cu totul de nebăut şi de nesuportat fierbe-n busola ei.

— Dacă stau să te-ascult, mă schimb într-un băieţel fiert de descântece. Ce-ai visat aznoapte?

— Dorm pe-o pernă umplută cu puf de plop şi visez numai porumbei sălbatici. Voi, cei de la Dunăre, trăiţi departe, în lumina confuză a închipuirilor.

— Acolo unde închipuirea zămisleşte poveşti.

— Tot un drac. Balta, câmpia, caii, discordiile sunt singurele voastre surse de reflecţie. Galvanizaţi cu năluci, sunteţi prea plini de patimi şi foarte uşor de învins.

— Suntem mai intacţi decât poţi tu să înţelegi atunci când privim spre zările lumii, spre munţii Vrancei, să zicem... Uite-i ce senini se văd.

— N-aveţi voie să vorbiţi despre munţi, voi care trăiţi lângă cei mai bătrâni şi mai urâţi munţi din Europa.

Îmi întinse două ciuperci de pe un fund de lemn. Frigeu. Prin mirosul de peşte, care-i temelia oricărei cherhanale, se strecura, acum, şi miros de pelin uscat, de frunze căzând, de nămol şi de mure. Era o zi lină, apele mustrau malurile cu bătăi în jumătăţi de sens – un bob usturat, un bob amar – izvorul ascuns sub o tufă de urzică bolborosea scăzut, cerul închega lungi şiruri de păsări plecând, un măceş cu fructele roşii măsura extravaganţa trecerii lui septembrie în octombrie şi, lângă mine, Druşca, mestecând porţia ei de ciuperci, urca nestăpânit în vadul poftelor.

— Ieri am închis patru broscuţe de puţ într-un glob de sticlă. Am stat lângă ele, toată ziua, să văd dacă se vor iubi. Ai ochi la spate?

— Nu.

— Aş vrea să ştiu dacă ne pândeşte vreun lipovean.

— Aveţi şi lipoveni tineri?

— I-a alungat Palihoi pe toţi.

— Atunci, nu ne pândeşte nimeni. Bătrânii lipoveni, în zilele astea, stau lipiţi de buza Dunării, ca să-i vadă pe marinarii care se sinucid.

— Se sinucid din dragoste?

— Nu. Din setea de dans. Şi numai în anii în care se vesteşte o iarnă timpurie şi grea. În zilele prevestind iarnă grea li se năzare că, lipit de vasul lor, înaintează un şlep, dar nu e altceva decât o scobitură neagră în burta Dunării, pe care dansează, acoperite cu văluri subţiri, cele mai frumoase femei. Ele strigă: hei, băieţi, veniţi să

dansaţi cu noi. Suntem aici toată trufia Dunării de jos: Ţili Peruzea, Havalica, Doina Poloneza, Irina.

— Şi Druşca, zise Druşca, scriind c-un spic de iarbă pe vesta de piele. Vreau să fiu şi eu acolo, Cezar, fiindcă fetei care nu iubeşte marinarii i se posomoresc ţâţele. Hai, băieţi, veniţi! Uite-i că sar de pe vas. Unu, doi, trei.

— Cei ce i-au văzut sărind spun că, până să se scufunde, merg pe ape dansând, câte douăjcinci treijzeci de metri. Şi nici unul nu urlă, toţi sunt fericiţi.

— Ce gâlgâieli dospesc păsările acelea care pleacă acum? reluă, moale, Druşca.

— Gâştele gâgâie poveşti despre sâmburii de viaţă în care n-au ajuns, raţele-şi bat joc de duşmanii care le-au chinuit o vară.

— Dar lebedele?

— Lebedele sunt zăpezi de mare-nţelepciune plutind. Unele, cele bolnave, rămân aici şi gâturile lor îndreptate sfâşietor spre cer sunt răstălmăcirea urării de drum bun. Naiba, naiba să vă-nsoţească! Mlădioase plecări şi iscate despărţiri. Lebedele nu se au bine între ele decât în apă şi numai când lunecă spre locurile bântuite de vrăji, sau când, purtând în plisc înserarea, trec în enigma stufului spre a desăvârşi mistere. Nimeni nu le ştie somnul, familia, gâlceava, chinul, iubirea, singurul lor ţipăt perfect rotunjit este enunţul morţii; enunţ al întristării şi libertţii; licoarea tăcerii lor nu e strigătul, ci însumarea tăcută a fricii, fiinţa ca un blstem; lebedele sunt echivalenţa resemnării şi poate singurele păsări care-i înţeleg pe oameni în nemărginita lor spaimă de moarte. Dar prea te-ai adunat în mine!

— Sunt ca şi corbii. Ştiu să descopăr cu precizie ţărmul cel bun şi cald.

— Ne vede centaurul Dunării de Jos.

Dac-o s-avem, cum zici, iarnă timpurie şi grea, înseamnă că centaurul tău, în care nu cred, şi-a luat tălpăşiţa spre Marea Neagră.

— N-are dreptul ăsta.

— Uite-te bine la mine. Culoarea ochilor mi se schimbă în funcţie de ceea ce doresc. Acum am ochii aurii.

— Astâmpără-te. O să pierdem amândoi.

— Din pierderi se ţese lumea.

— Şi ălălalt? Aşteptându-l cuminte, vă potriviţi mai bine.

— Ca ocara cu gura iadului, da? Dar nici pân-acum nu l-am aşteptat cuminte.

— O să pierdem, am repetat, umbli umăr la umăr cu pierderea şi rătăcirea.

— Atunci vino umăr la umăr cu mine.

Coborând de pe butoiul cel iniţiat în taina desmierdării gâtlejurilor şi fărâmând sub tălpi scoici crăpate de vechime, am urcat pe prispa căptuşită cu ierburi şi ne-am unit, doi pui de căţea impulsivi, într-un lup arzând sub ceaţa luminoasă a strugurilor dolofani rupând cozile viţei; jumătate de lup era furia, ailaltă jumătate, unealta furiei şi-n lupul întreg se desfătau, plângând, cârcei de purpură, se zdrobea o piersică şi cântau torente de greieri. Şi-am fost împreună şi valul de apă, tânăr şi îngâmfat care, în nopţile de vară, când sub frigurile duhnind ale mlaştinilor cresc frigurile proaspete ale năzăririlor, iese din Dunăre şi se caţără în vârful sălciilor, uitând, în zori, la întoarcerea în destinul său, câte-un peşte pe-o creangă, unul mai lacom de frunze şi de sminteală, agitat hăbăuc, abrupt în dorinţe, chip tipărit în floarea cuibului de pe hornul afumătorilor, solz pierdut în ceara veşnic neîmplinitelor evadări.

„Mi-e scris mie, prin natura lucrurilor, să sorb pe nări o zi urâtă”, îşi zise Palihoi, oprindu-se în curtea postului de miliţie, între doi meri domneşti care păstrează fructele pe ramuri până târziu după căderea iernii şi adevereau, acum, dogmele toamnei, răspândind miresme hipnotice.

— Plutonier Avram, eşti aici? strigă el sub geam.

— Preznet la datorie ca bureţii de fag în pădurile de la noi din Vâlcea.

Scund, între două vârste, cu pântecele bine rotunjit în uniforma albastră, răspunsese cu voce limpede, metalică, plină de imperceptibile nuanţe de dispreţ, care-i ieşeau pe nări ca două şuvoaie de tutun aromat. Şi pentru că traversase ani de silnicie, corvezi, umilinţe, pân-a ajunge să deţină o bucăţică de putere, vorbind, se lăsa pe călcâie, permiţând vocii să-i adumbrească buzele groase, ca un uliu ocrotitor. Dar mai înainte ca sunetele să se topească, revenea în poziţie normală şi le sorbea cu vârful limbii.

— Ţine vorbele dulci, i-o întoarse Palihoi, pentru alea trei zile de Paşti dăruite sărutului. Deocamdată iei o funie de zece metri şi alte două de funii de câte-un metru şi mergi cu mine acasă la Vifor Salcia.

— Sergent, porunci Avram, una bucată funie de zece metri şi douăzeci per un metru bucata.

Când sergentul se ivi cu funiile legate snop, Palihoi scoase din buzunar coperta unei cărţi de rugăciuni, mâzgălită cu nişte litere uriaşe.

— Factoru, citi el, Zorică, Sacrament, Fluieraş, Iordan, învăţătorul Marin Anghelescu. Îi iei sergent şi-i închizi în hambarul taurului comunal. Şi-i ţii acolo până venim noi. Astăzi va pogorî peste ei îndurarea divină.

Palihoi şi Avram intrară în curtea lui Salcia Vifor, uşor, în tăcere, cum intră umbrele a două luntri în apele de la fundul bălţilor. Mai ales Avram călca pământul viclean, aşa cum calci o şopârlă pe coadă, căci, primid o poruncă, se lăsa în patru labe ca să-i lingă faţa lividă, asperităţile, certitudinea rece. Dar oricât de tainic se mişcară ei pe malul Dunării şi în preajma casei ca o uriaşă lişiţă de lemn, Salcia Vifor şi cei din ceata lui tot îi simţiseră şi se făcuseră nevăzuţi în tufişuri, în mlaştină, în cotloanele dosnice. Rămăseseră afară doar câţiva copii care gătiseră cu panglici zdrenţuite şi ramuri de salcie un câine pe

care-l târau de zgardă, iar el nu schiţa nici o împotrivire, spre o movilă cu iarbă tocită, pentru a-i da brânci în fluviu. Într-un ceaun larg fiebea ciorbă de peşte, numai cegă şi vrafuri de lapţi şi icre. Palihoi curăţă spuma cu o lopăţică şi se uită mirat în jur că nu apare nimeni. Se învârti prin curte şi se opri în uşa bucătăriei, scuturând şirurile de mărgele care acopereau uşa. Simţea cum, treptat, îl îneacă furia. Vântul de toamnă, în trecerea-i fluidă prin mestecenii de la poartă, azvârli, smulgând-o de pe planşeta sprijinită de patru butuci şi înconjurată de alţi patru, o bucăţică de carton verde. Ridicând-o, Palihoi descoperi că ţinea în palmă o curvuliţă de damă de cupă.

— Mititico, unde-au întins-o pungaşii?

Se sui pe masă, risipi cu talpa teancul de cărţi de joc şi strigă:

— Salcia Vifor, ieşi afară! Să s-arate imediat la faţă şi toată şleahta împuţită care s-a oploşit aici.

În balcon, înfruntând lumina indigestă – hârtie inexpresivă, sânge uzat de prea multă tăcere – apărură Salcia Vifor şi cei trei consilieri. Se înşirară între doi stâlpi înăbuşiţi de verbină, cu mâinile încleştate pe coama balustradei, aşteptând parcă să înceapă slujba de duminică, apoi predica, apoi un nor să desprindă casa de lemn de la ţărmul Dunării şi s-o târască în afara duşmăniei lui Palihoi. Salcia Vifor purta rochia neagră a Moloaicii, legată la mijloc c-o eşarfă mov. Lepădase bereta de marinar şi-şi despletise barba, lăsând-o săi cadă otova pe piept. Consilierii, gândind că-n felul acesta vor îmbuna autorităţile, îmbrăcaseră cămăşi roşii.

— Ia, ia, ia! urlă Palihoi, vâzându-i. Trei îngeri roşii, plus unul numai pe la buric roşu şi pe de-a-ntregul negru, îngerul adâncurilor („Acum de-ar fi Druşca aici!”)

— Linu Frunzămică, spuse Salcia Vifor şi vocea lui era un flux de dezacorduri, în cazul că veneau americanii, stropeam benzină pe el, îi dădeam foc şi nu lăsam să fie stins cu lapte dulce.

— Nu, aprobă Linu Frunzămică.

— Urcă şi leagă-i, aruncă Palihoi spre Avram, întinzându-i funia lungă.

El coborî de pe masă şi tăie cu briceagul sforile a două hamace. Cu umărul răsturnă o căruţă de coviltir de sub care ţâşniră, ţipând, o bătrână şi un stol de fetiţe. Păturі, basmale, cisme, pălării, saltele. Scoase din şopron două troiţe şi le izbi cu toporul, sfărâmă străchini şi oale, buşindu-le de pământ, frânse pe genunchi linguri de lemn, vărsă borcane cu hamsii în nişte bocanci desperecheaţi, spintecă un manual de limba română, ultima clasă de liceu, lovi c-un picior de scaun o perucă îndopată cu câlţi, aruncă în băligar o litră de ţuică şi-un căuş de fasole, găti un scaiete cu două caiere de lână şi altele de în, slulse din rădăcini o pulpină de floarea soarelui, plantând-o într-o oală, rupse pieptenii şi două evantaie, şi când socoti că gloata împrăştiată prin tufişuri şi mlaştini va fi înţeles că e alungată definitiv, strigă:

— Cine mai ţine cât de cât la mutra lui să se care cu vaporul de orele optuşpe. Iar voi, se întoarse spre Salcia Vifor şi consilierii, legaţi cot la cot, împrăştiaţi-vă.

Intră în grajd, scoase singurul cal aflat înăuntru, îl încălecă, luând şi-o gură de ham atârnată-n perete şi zise scurt:

— Daţi-i drumu!

— Palihoi, strigă Mamulea, apărut într-o pijama galbenă, pe unul din podurile care legau cele trei trupuri de casă, înainte de-a-i împuşca, să le băgaţi trestii sub unghii. Şi să nu-i împuşcaţi în loc ascuns, împuşcaţi-i în centrul satului, e mai frumos şi pentru ei şi pentru noi.

— Bă, nebunule, urlă Palihoi. Du-te şi te-neacă.

Dar în loc să se-nece, Mamulea se luă după Palihoi.

Peste o jumătate de ceas, ajunseră la hambarul taurului comunal. Deasupra maidanului, legată de-un salcâm, plutea o căsuţă de hârtie colorată. Copiii care-o atârnaseră acolo aruncau cu cuţitul la ţintă în trunchiul

roţii de lanţuri în care, duminica, flăcăii zboară cu iubitele lor. Palihoi înhămă calul la crucea roţii, iar Mamulea îi sui în scaune pe cei patru bătrâni, legându-i strâns, cu funiile mici de spătarele de fier.

— Sunt eu, Mamulea, îi spuse Mamulea lui Salcia Vifor, ăla pe care nu l-ai vrut ginere.

— Anafura mă-ti de tâmpit!

— Mi-ar place să vă împuşcăm, zise Mamulea.

— Suntem prea puternici ca să facem asta, zise Palihoi, o să ne distrăm împreună.

Mamulea îi potrivi în scaune şi pe arestaţii aduşi de Avram din hambarul taurului.

— Tu, îi zise Palihoi, învăţătorului Anghelescu, mărunţel, palid, care se străduia să-l domine prin dispreţ şi ironie calculată, sileşte-te, în timpul zborului, să înveţi astea trei cuvinte: Nu sunt împotrivă! Discutăm când te-ntorci din ceruri. „Cine-mparte lacrimi, disperare, fugă, moarte”. i-o întoarse învăţătorul, dar Palihoi nu-l auzi. Haide Auraş-Argint – strigă la calul lui Salcia Vifor, şi, urcându-se pe-o scândură la spatele calului, îl croi cu jordia pe spinare. Calul porni în buiestru, apoi în trap cadenţat şi roata, despuindu-se de lenevie, se încărcă de sugestii şi preziceri violente, cei trei îngeri roşii, plus unul negru, numai pe la buric roşu, sorbiră năuci din aerul care se deplasa odată cu ei, ameţit de-un miros dezertor – de unde venea şi ce semnifica, Salcia Vifor n-ar fi putut spune, dar învăţătorul Marin Anghelescu înţelesese că în scaune, lângă el, se cuibărise Frica – lanţurile vechi se porniră să lepede solzii de rugină, lemnul se porni să scheaune, explicând motivele munţilor şi-n faţa tuturor se deschise ora oglinzii, pulsând de vedenii, aia pe care fiecare om din bălţi şi câmpie şi-o făureşte, când e copil, dintr-un fir de pir, adunându-l ochi şi turnând în el stropi de lapte de alior care, pătrunşi de razele soarelui şi priviţi de aproape, iau o formă de vitralii mişcătoare, o lunecare măreaţă şi învălmăşită de sfinţi, iepuri, femei, porţi

zgâlţâite de vânt, jafuri, violuri, dragoste lungă, rude, duşmani, iarba din ceasul morţii, miracolul de-a stăpâni o clipă timpul cel bun şi timpul sperjur, profunzimea, vanitatea şi josnicia vieţii. Sus, în scaune, în zuruitul lanţurilor, traversând şuvoaiele de aer ameţit şi turbat, în puţurile lor zburătoare, cei zece erau ciuturi pline ai batjocurii, bulgări de seu şi catran, irişi ai dispreţului, zer pentru porci. Lanţurile se depărtau, sugrumând distanţele spre cer – „calul, calul meu”, zicea Salcia Vifor sau doar noroiul din el, lepădarea şi sălbăticia –, cei zece evoluau pe marginea unui clopot uriaş, prin vuietul lui în care se distingeau clar potcoave scăpărând, un cântec zis din muzicuţă de gură cu o sumedenie de başi şi loviturile date cu băţul de Mamulea într-un fund de baniţă. Barba lui Salcia Vifor se zburlise în vânt ca un ţap tragic. „Calul meu va orbi şi-i va da sângele pe nas”. Palihoi, pe stănoaga lui, chiuia şi lovea calul cu joarda şi râdea, fiindcă, iată-l, bătrânul Salcia Vifor era gol sub rochie, iar o cizmă-i căzuse de pe piciorul scheletic şi o hărtănea un câine. Apoi văzu că cei trei îngeri roşii vomau verde, căni întregi de venin („sunt generalul Palihoi şi primesc parada vomei, cântaţi, şarle bătrâne, cântă Salcia, hoher, verdugo!”), balele lungi se amestecau în acel vârtej smintit cu necunoaşterea, cu Dumnezeu şi exterminarea. Dar în oglinda lui Salcia Vifor apăruse o fântână, înconjurată de tunzători de oi, de hoţi de cai, însetaţi care nu puteau să bea, fiindcă-n jgheab se scălda, goală, Moloaica, la şaptesprezece ani. Singur un mânz cu dinţi de fildeş, încerca să-i sărute ţâţele şi ea: du-te, mă, dacului, nu poţi să fii bun de prăsilă dacă n-ai mâncat o iesle de roşcove! Apoi tunzătorii de oi plecau spre stâni, hoţii de cai şi caii spre adâncul câmpiei, lăsându-i singuri – ea, goală, muşcată de mânz sau numai înfiorată de el, şi el, Salcia Vifor, râzând vânos: te-ar fi răpit cu toţii!; apoi umbra ei intrând în grâul verde şi aşteptându-l; apoi umbra mâinii ei ţinând în mână umbra unei ramuri – de

plop? de salcie? de măr târziu înflorit? Amintirea trecea prin pereţii oaselor şi totuşi nu ajungea sau nu ajungea definitiv în steaua polară, luceafărul şi calea robilor prezente în trupul fiecărui om. Roata învârtindu-se, Palihoi urlând comenzi, lanţurile, zborul spre o excrescenţă a mizeriei, Dunărea, scocul pentru spălat lâna suit într-un nor, ura împotriva lui Zanc Vidraru, teama pentru soarta ălora care părăsiseră casele lui şi se înghesuiau acum la debarcadere, îi aprinseră în burtă o flacără a cărei dogoare îl urca în gâtlej, îi înmuia gura, i se revărsa pe barbă şi pe rochie. În aceste clipe îi dispreţuia pe toţi oamenii care privesc Dunărea printr-o fereastră dosnică de la care nu se vede decât ceea ce e bun de jefuit şi de spurcat, cu toate blestemele degradante şi duşmăniile obscure – pe cei ce sărută lama cuţitelor cu care ucid şi se lasă ucişi, cu care vor mai ucide... Şi pe când picioarele i se bălăbăneau şi umeri-i bâţâiau, calul alerga neobosit, Mamulea buşea cu băţul într-o baniţă (muzicuţa de gură tăcuse, istovită), timpul se comprima şi un harpon de oţel îi pătrundea dureros în trup – nu prinsese el o mie de mii de ştiuci? – pierdu şi ştiu că pierde. Şi chiar vru să piardă. După legea deşertării timpului omenesc în vasul eternităţii virile. Înger pe de-a-ntregul negru, lăsa să-i cadă aripile. Iar aripile, ca nişte ploape uriaşe, se strângeau peste trup ca un ochi zgârcindu-se în sine însuşi, concentrând pierdere sticloasă şi acceptarea singurătăţii în acord cu ea îmsăşi.

La miejul nopţii, Palihoi trecea în Dobrogea, cu Druşca. – Ne dăm la fund, în adâncurile stepei. Când s-o stinge ecoul, ne întoarcem.

— E nevinovat, adăugă Druşca.

— Aşa e, întări Palihoi, sunt nevinovat, guşteru-ăla bătrân de mult voia să moară.

Toamna s-a petrecut pe deasupra bălţilor ca un corb vânăt, cu nuanţe când albăstrii, când pronunţat roşii, asemenea fructelor otrăvite din adâncul mlaştinilor.

Spiritualitatea ei, complet neînfrânată dar foarte puţin isterică, mi-a smuls multe adevăruri din inimă, lăsându-mi nealterată patima de-a pârgui, în răsturnare melancolică sau răzvrătită, gânduri nesfârşite. Soba îndopată cu maldăre de stuf mă odihnea. Mlaştinile, lumea lor bolnavă şi plină de sunete înfometate, ca un fel de durere care, în loc să fiarbă-n rană, firbea în restul trupului, mă speriau. Clocotul unei ploi mărunte mă lepăda între fălcile unei fiinţe care nu spune niciodată o vorbă decât cu buzele tale. Un bâtlan sau un stârc, suind pe Dunăre sau poate chiar din lungile bărci pescăreşti lunecând spre insule (pescarii trăiesc acut mistica familiei), trecea mereu prin dreptul gemului de la odaia lui Salcia Vifor, căutându-i făptura, cutremurându-mă până-n oase. Laboriaosa mea credinţă în dreptate îşi şoptea că eu l-am ucis. Mă topeam lent în toamna lipsită de inhibiţii, întrebându-mă: ce caut în Ozânca, la vârsta mea?! Dac-aş fi puţin mai puternic, acum aş sta într-un colţ de lume din Bucureşti, Brăila, Buzău, Râmnic, Focşani, m-aş uita la oameni cum trec, beau, vorbesc, se ceartă, se-nţeleg, îşi văd de treabă, limpezi, senini, banali, cinstiţi, batjocoritori, curaţi adeverind idealuri de neatins, scormonind tâlcul viselor, iubind pasul încălţat cu noroi, fumul din horn, noaptea, iluzia unei fericiri, cangurul prostiei, punga Timpului, fantastica lor îngropare în nimic şi i-aş înjura: de ce nu vreţi, de ce nu încercaţi, tâmpiţilor, să fiţi cineva aparte!? Ştiţi, eu scuip pe Matilda şi pe Mamulea care vânează iepuri cu ciomagul şi fură oi din fundul bălţii. La rândul lor, ei scuipă pe mine. Iar timpul meu, precipitându-se ca o târfuliţă de trotuar, când bate miezul nopţii, plouă şi nu cad clienţi, mă îndeamnă să scuip pe toţi şi pe toate. Nu accept să fiu gândac. De aceea mă întorc cu faţa spre Dumnezeu şi zic: nu vreau să mai fiu bun şi idiot, cerşetorul din mine caută izbânda; cum trebuie atacat: singur sau în haită? S-ar putea ca fiecare întrebare să mă coste. Economia distrugerii începe de la întrebări şi

înţelepciune. Figura primă din legea dinamicii e să te fereşti. Nimeni nu te ajută astăzi, nu vrea şi nu poate. A fi este, acum, lumina puţină sau îngustă a credinţei declarate. Eu cred, tu crezi, el crede. Dar eu, tu şi el nu realizăm pluralul. Şi totuşi pluralul ne desfiinţează oricând, ne leapădă, ne părăseşte, ne uită, ne risipeşte în intensitatea bălţilor. Pomul meu n-are timp şi cărare să meargă cu pomul tău la gârlă. Singurătatea nu dispune de aer curat şi mişună de perfidii. Ajungi acolo unde vrei şi unde meriţi doar prin noroc şi ticăloşie. Şi atunci noi, ăilalţi!?

Apoi am primit o scrisoare de la Felix Olmazu. „Cezaz Saltava,

Nu mai strângeţi lumea în chingi. Bălţile nu vor fi colectivizate. Ia-le totuşi cererile. Dar cu duhul blândeţii. Deocamdată te duci imediat la Dulceanu, directorul coloniei penitenciare şi spune-i să dea ordin ca nevestele ofiţerilor săi să nu se mai fâţâie prin sate în haine de blană scumpă, viezure sau alte animale de-astea. Patru neveste de ofiţer, care-ar merita, căţelele, tăvălite prin smoală şi fulgi, s-au închis în prăvălia sătească cu vânzătaorea şi şi-au cântărit ţăţele pe terezii. Mama lor! Îmi raportezi discuţia cu colonelul şi te întorci când te chem eu”.

Scrisoarea am primnit-o în prima săptămână a lui noiembrie. Duminică, plin de-o furie emfatică, am pornit în căutarea lui Dulceanu. Era o zi de toamnă cu mintea goală şi uscată. Deasupra Dunării, în coama malului de la debarcader, lângă o tufă de măceş transfigurată de flacăra unui foc de cioate de salcie, nişte pescari jucau zaruri, înjurând şi izbind mânioşi cu pumnul în rama unei bărci cu catarg. O sticlă cu ţuică făcea ocolul cetei, întârziind o clipă şi-n mâinile unui flăcău lungit în drum, cu capul pe burta unei iepe care, vlăguită de trecerea Dunării înot, se lungise şi ea pe malul cu iarbă rară şi pârjolită. Un băiat, purtând în bandulieră un arc de alun

cu săgeţi, rezema visător un plop sterp – zeul dragostei sorbind clipe melancolice? Semănătorul de moarte peste zilele toamnei înviorându-se c-o gură de aer înainte de-a lovi? Mai la câţiva paşi de el, un alt băiat, de vreo şapte ani, care-şi vârâse capul într-o oală şi nu şi-l mai putea scoate, bolborosea dogit:

— Oile noastre, când se dezbracă sor-mea, privesc năuce pe geam şi berbecul dă cu botu-n giugiuvele. Iuda! Iuda!

L-am adunat între picioare şi smucind din răsputeri de toartele oalei, am scos la lumină o mutră rotundă, urâtă, năclăită de sudoare.

— Mă, să nu mai intri cu capul decât într-o oală cu sarmale sau smântână, nătângule!

S-a depărtat vreo treij de metri şi, găsind că acolo e-n siguranţă, a strigat:

— Dumnezeii mă-ti de bandit! Am pus rămăşag o vâslă nouă contra două sute de nuci cojite că stau cu capul în oală până la asfinţitul soarelui, şi acum te-ai găsit tu să mă eliberezi!? Are mă-ta două sute de nuci? Are tat-tu o vâslă nouă de prisos?

— Foarte grea întrebare, răzbătu un glas din ceata jucătorilor de zaruri. La fel de grea ca securea de pe care curge lapte şi nu sânge.

Gras, lepădat în buze şi-n guşă, chel, cu faţa pe jumătate adormită şi neprevenitoare, un ins de vreo cincizeci de ani înaintă şi-mi întinse mâna. Era îmbrăcat în costum de vânătoare.

— Bun găsit, cum s-ar zice, în continentul de ienupăr şi mirt de baltă. Eşti Cezar Saltava, eu sunt Miron Dulceanu. Am tras la raţele de cotlon. Ce zici, mare vânzoleală în Brăila. Bat clopotele de primejdie. Hai spre debarcader. Eu nu mă sperii repede. Tovarăşul Olmazu îşi închipuie că mă poate înghiţi.

Adjunctul meu, Tinel Farcaş, care-i elegant, elegant ca un pederast, dar nu tot atât de soios în patimi, ăla da, ăla

a sfeclit-o, pentru că acum poate-o să iasă la iveală că nevastă-sa l-a bătut cu cravaşa de faţă cu câţiva clienţi de-ai noştri. Eu sunt un om de nădejde, indiferent faţă de Dumnezeu, băutor mijlociu, neaflat în treabă lângă proşti, leneş, drept, câteaodată şi abuziv, mă bărbieresc şingur şi iubesc sărbătorile de iarnă. Ştiu ce zici acum în gând? Zici: acesta mulge pui de vrabie. Află că toate reclamaţiile despre nevestele ofiţerilor mei concordă cu sfânta realitate... Duminica trecută eram la Bucureşti. Mă bărbieream, uitându-mă în oglinda aşezartă între două ouă de struţ. În stânga şi-n dreapta, moviliţe de mere, pere, struguri, banane. Iarna cultiv pepeni în seră. Şi dau drumul, săptămânal, în perioada lor de înflorire, câte unui stup de albine ca să-i fecundeze. Ai înţeles alăturarea... Mă bărbieream şi, dintr-odată, nu ştiu ce-mi vine să ies în balcon, c-un obraz proaspăt ras, cu celălalt acoperit de săpun. Mişc briciul de la dreapta spre stânga şi retez moţul Patriarhiei – ce-i în oul acela: untdelemn fiebinte, vin de împărtăşanie, boboci de floare? Când acolo, o fecioară plângea stând în genunchi într-un vas de lacrimi. Am tăiat moţul la încă douăjşuna de biserici: peste tot numai fecioare stând cuviincios în genunchi în faţa altarelor fastuoase, iar nevestele noastre îşi cântăresc ţâţele într-o bodegă puturoasă! Înalţă-mă sau distruge-mă, acesta-i un semn că toamna va fi scurtă – cam cât ai aţipi într-o gară, între două trenuri. Şi va fi şi de-o severitate exemplară. Fii atent, P. C. R. -ul va dărâma bisericile. Mă crezi nebun că-ţi vând povestea asta descreierată. De altfel, aici, mai toate toamnele şi iernile sunt descreierate. Binecunoscuta lor aviditate de morţi şi dezastre. Vitregă zonă!

Şi, într-adevăr, la mijlocul lui noiembrie s-a dezlănţuit sălbatic crivăţul. A urlat două zile şi-o noapte. Când a căzut, horcăind, spre largul Bărăganului, s-a pornit să ningă. A nins mult, rău şi urât, ca înainte de-a se naşte Dumnezeu. La sfârşit, vântul s-a răsculat din nou, mai

costeliv, ce-i drept, mai şui, dar şi mai vicios, desăvârşind distrugerile celui dintâi. Oile de la două perdele au pierit degerate, patru cai au fost sfârtecaţi de lupi, ştrandurile portative ale Brăilei, trimise la iernat în golfurile dinspre Ozânca, au rămas înţepenite în mijlocul Dunării, pentru că fluviul a îngheţat brusc, cum se-ntâmplă numai o dată la un sfert de secol, până la o adâncime de aproape patru metri. În cea mai scălâmbă noapte, când vântul huiduia din răsputeri acoperişul, s-au rupt două scânduri de la podul odăii unde dormeam şi s-au revărsat peste sobă câteva baniţe de mazăre din care-au înviat roiuri de gărgăriţe. Apoi, când s-a potolit şi vântul cel mic, ascunzându-se în tuburile stufului, s-a pornit iar să ningă. (Ozânca devenise de-acum stat în stat!) De data asta ningea fabulos, de către nefiinţă către nesfârşire. Totul era şi adevărat şi ireal: zările încâlcite, discul de lumină violetă de la cârciuma de peste Dunăre, oamenii spărgând copci largi cu topoarele prin care ţâşneau, bubuind, uriaşe trâmbe de apă amestecate cu sute de kilograme de crap ameţit, catapultat în aer de teribila apăsare a gheţii, cântecul îngânat ore în şir de Matilda şi Mamulea – *Gherghină*, *inelul tău l-a-nghiţit un peşte rău* –, copiii zburând cu săniile printre femeile ofiţerilor de la colonia penitenciară, plutind pe patine argintii, îmbrăcate în costume mulate pe trup şi târând după ele unduitoare dorinţe, tulburătoare provocări, iscusite amăgiri, precum şi imenşi fluturi coloraţi, închipuiţi din fularele moi, bogate, care le ocroteau umerii încovoiaţi într-un nobil efort al speranţei şi al bucuriei, al irezistibilei chemări de-a te risipi în beţia şi miracolul iernii, ca o vară mult mai mică şi mai derutantă decât vara intrată de mult în scăderile Timpului. Tărăncile înfofolite cu broboade şi învelite în cojoace scurte, coborând cu cobiliţa în vaduri, le priveau nu neapărat uimite, cât întărâtate de tinereţea lor pierdută sau pe cale de a se pierde în aşteptări jefuite de munci istovitoare, nevoi înmulţindu-se, şi nu le urau, le

jinduiau norocul de nepătruns, căinându-şi stins propria soartă. Obida lor încremenită în colţurile gurii şi ochii trişti din care gerul smulgea câte-un bob de lacrimă avea ceva din mirarea năruită a lupilor flămânzi, pe care, mai târziu, i-am văzut în iezerul Curcubeului, singurul din toată balta Brăilei, cu izvoare calde – se apropiau de peştele viu ce li se azvârlea dintr-o luntre pe mal şi nu-ndrăzneau să-l hăpăie, ei, care îşi mănâncă tovarăşii din haită când cad sub gloanţe; cum păreau să se-ntrebe, plini de repulsie, cu mizeria asta şi cu lebede nefericite se hrănesc vulpile!? De-aia au mersul furişat şi carnea lor miroase pieziş. Însă ce imense resurse de viclenie, la cumetre!...

Cel mai mult impresiona trecerea, într-o sanie trasă de doi cai negri, a lui Miron Dulceanu pe drumul de el însuşi croit în gheaţa Dunării. Trecea în josul fluviului imediat după prânz, vârât într-o şubă călduroasă şi trântit pe-un maldăr de fân, urmat de şapte câini lungi, sprinteni, lătrând în joacă, hârjonindu-se, însă nedepărtându-se de sanie, şi se întorcea (de data asta câinii umblau în faţa cailor, câte unul amestecându-se printre picioarele lor, cu capetele în jos, ademeniţi de-un peşte călăuzitor sau de-un iepure al adâncurilor gonind îngrozit spre lumi ocrotitoare) când învineţeşte ziua, ca şi cum se grăbea să şteargă şi să aprindă lămpile din închisoare şi chiar şi roata de lumină fantomatică de la cârciuma de unde-ncepe terasa Bărăganului. Era o trecere liniştită, calmă, ordonată, sau un ritual tainic şi de nezdruncinat, căci umbrele înserării se târau la fundătoarea saniei fără să ajungă să o cuprindă vreodată, nu le dădea voie colonelul Dulceanu, sugând din ţigară, or le oprea un duh al bălţilor, lăsând cailor, ca pe-o bucată de zahăr, o fărâmă de zi sub boturile aburind şi noapte plină de-o frică înstărită satelor de pe amândouă malurile.

Acea trecere stranie a colonelului Dulceanu, mai cu seamă întoarcerea împerechind căderea serii cu deşteptarea vântului (mica fanfaronadă a zăpezilor nu se

stinge în bălţi, până-n martie), plantând simboluri nedesăvârşite, precum şi apropierea sărbătorilor, a căror magie mi se întipăreşte în suflet cu mult înainte de sosirea lor, îmi creau sentimentul unei pătrunderi misterioase în Timp. Toate necazurile îndurate la Făurei şi Ozânca, sordide, scăzute, sleite, noduroase, căzuseră la fund: mă stăpânea pe deplin numai aşteptarea a ceva ce trebuie să se întâmple, o întâmplare simplă, dar cu totul deosebită în viaţa mea şi care întârzia, fericit, să se producă, aşteptarea luând însuşi chipul bucuriei jupuit de pe oasele cerului. Mă simţeam predestinat unei aventuri în care sania lui Dulceanu sau năluca ei juca rolul trandafirului galben aşezat între două oglinzi, multiplicându-se, prin îngropări reci, până dincolo de marginile închipuirii. Îmi ziceam: azi, mâine, poimâine sania va coti spre noi (noi adică eu, Mamulea, Matilda – pe cei doi îi înglobam în preţ, fiindcă nu puteam să spun *casa mea*), şi-n odaie va fi ziuă, la fel pe grindurile şi-n smârcurile bălţii, până-n piscurile Măcinilor, iar la zece paşi în faţă, din malul fluviului şi până-n fundul lumii, întuneric aspru. Şi-mi mângâia, moale, gândurile, nu lumina cârciumii de pe treapta de jos a terasei Bărăganului, ci năzărirea acelei lumini, formidabila depărtare în care se închega vag, tremura, scânteind şi nu pierea, ca o colivie exotică plutind în spaţiu, veşnic în acelaşi loc. Mă adunasem pe ideea că trebuie să întâmpin sania nu în muchea malului, ci în marginea drumului pe care-l străbătea, păzită de câini, la ora prânzului şi la căderea serii şi că trebuie să fiu acolo chiar în clipa când va părăsi făgaşul şi caii, miraţi că li se cere să abandoneze-o obişnuinţă scrisă în oul genunchilor, vor încerca o-mpotrivire, clipă unică, de cumpănă şi acceptare, coincizând cu enunţul unei splendori, deocamdată provizorie, ascunsă simţurilor, dar cu mugurii deschişi în fereastra inimii. Iată de ce, zile în şir, cum se apropia ora trecerii lui Dulceanu, coboram pe

Dunăre, în perimetrul unde Mamulea şi Matilda, după o datină împrumutattă de la lipoveni, dislocau cu târnăcopul hălci de gheaţă şi înălţau cruci în cinstea Crăciunului. Când mă vedea, Mamulea striga (slutul la minte!?):

— Ia priveşte-i faţa. I s-a aşezat pe faţă altă faţă. Străină şi mai frumoasă.

Dar sania lui Dulcenu trecea din depărtări spre depărtări, fără să oprească. Tăcănit de potcoave cu colţi lungi şi ascuţiţi, câini lătrând despicat, foşnetul tălpicilor pe urmele, tot de ele lăsate, ca două dungi de oţel, apoi veşnicia altei aşteptări, umilinţa vulgară a Timpului, infernul desăvârşit al descurajării.

Această stare, îngemănând mirajul cu prăbuşirea în cloaca nopţilor fără sfârşit, ţinu până în ajunul Crăciunului. În odaia cu aer adormitor, pentru că-n toate aşteptările, mai cu seamă în cele fără sens, un vis o ia razna, căutam în oglindă *faţa care mi se aşezase pe faţă*, *străină şi mai frumoasă*, nu-i distingeam trăsăturile, dar dibuiam îndărătul întunericului din mine un transfer de gânduri cu chip tremurat, când, deodată, mă străpunseră clinchete de clopoţei („vipera intră în foc”, m-a trecut un gând nebun), apoi trosnetul unui bici (şi parcă am văzut în oglindă cum biciul, desfăşurându-se, schiţa conturul unui delfin împotmolit în aer, sufocându-se în ninsoare, deocamdată domoală, dar promiţând să se îmbărbăteze), apoi hohote de râs năvalnic, spumos, tânăr, şi vocea colonelului Dulceanu:

— Cezar Saltava, ieşi afară şi priveşte-ne! Sunt cu nevastă-mea Magda şi cu prietenele ei! Vino şi judecă-le şi pedepseşte-le, pentru că şi-au cântărit ţâţele în prăvălia sătească.

M-am arătat pe mal.

Magda, o femeie înaltă, haină, căciulă şi fular de astrahan negru, se desprinse de grup şi înaintă câţiva paşi spre mine, privind fascinată mestecenii de la poartă.

Un câine ieşi din haită şi se lipi c-o ureche de genunchii ei, parcă m-ar fi avertizat: îndeamnă-te numai până aici. Magda coborî privirile spre mine şi gura-i largă, cu buzele însângerate, ca proaspăt întoarse de la un ospăţ al iubirii, rosti provocator:

— Am jurat că nu mai despart niciodată un bărbat de nevastă-sa.

— Nu sunt însurat.

— Blond, neînsurat, în vârstă de treij de ani, fişă Dulceanu.

— Treizeci şi mai mulţi, l-am corijat.

— Oricum, o captură de preţ, râse, lângă Dulceanu, o femeie scundă, subţire, într-o haină albă, bob de mărgăritar. Poate că vei fi fiind supărat pe femei, dar azi, când încep sărbătorile, eşti dator să ne răsfeţi.

— Eu, personal, nu m-am supărat pe nimeni. Dar am primit o scrisoare.

— Află de la Cesonia Farcaş (Cesonia se înclină) că trebuia s-o azvârli în văzduh, s-o sfâşie corbii.

— Azi te luăm cu noi, zise Dulceanu, ca s-o faci pe Moş Crăciun. Copiii nu te cunosc.

— Lasă-mă pe mine să-l conving, zise Magda. De două săptămâni, îmi explică, de când merge, zilnic, la doctorul Attila Teodosiu din satul R., ca să joace biliard şi să se joace apoi cu un trenuleţ electric miniatural – două din cele trei chilii ale lui Attila sunt pline de tunele, viaducte, semafoare, gări, bariere, pajişti şi păduri de ghips – s-a scrântit, susţine că întâlneşte fauni pe drum şi că chiar lui însuşi, în timp ce joacă biliard, îi cresc picioare de ţap.

— Ajută-l să-i crească şi coarne, o îndemnă Cesonia Farcaş. Iar eu:

— Trebuie să fie şi-o femeie pe-acolo. În compartimentele vagoanelor de clasa întâi.

— Nu ştiu. Poate. O femeie?! se miră ea.

— Saltava, se indignă colonelul, dacă te-ar fi auzit Attila Teodosiu, te-ar fi înjunghiat. E omul care poate să ucidă

pentru un prieten. Odată, am înnoptat amândoi într-un han şi cineva care sugea vinul cum ar suge laptele un viţel cu trei capete, m-a tocat, luându-mă de sus, ceasuri în şir, că: mă grasule, ce împărat adevereşti tu?... mă grasule, cei de teapa ta se pricep să se bage pe sub pielea Crivăţului, dar ia să-ncerci tu şi cu nevasta hangiului!... Am tăcut, nu ne puteam pune c-o ceată de beţivani, ne-am dus şi ne-am culcat şi, dimineaţa, ăla care mă asuprise pentru că sunt gras a fost găsit mort într-o iesle de mlajă împletită.

— Deci Attila Teodosiu are pe suflet un om, zise Cesonia Farcaş.

— N-am zis asta, se scutură Dulceanu.

— Minţi! strigă Cesonia, aruncând un bulgăre zăpadă. Fetelor, ia hai să-i facem noi de petrecanie faunului.

Prefăcându-se înfricoşat, Dulceanu o luă la fugă, printre crucile Matildei şi-ale lui Mamulea, iar femeile şi câinii, mai puţin Magda şi câinele de pază, porniră după el, chiuind, strigând.

— Câtă veselie pe capul lor! se strâmbă Magda, cu uşor dispreţ. Ce nume sunt astea? întrebă, intrigată, arătând malul, pe care, dimineaţa devreme, într-un avânt al dorinţelor, scrisesem cu vin roşu: Irina, Doina, Havalica, Ţili Peruzea, Druşca. Ţi-a fost dor de toate deodată?

— De toate cinci. Şi scriindu-le numele, am cântat: *sănii să trecăpeste trădările voastre*, *iar eu în sănii*...

— Să le socotesc eşecul meu? încruntă ea fruntea. Senteţeşte ninsoarea, hai să te-mbraci pentru petrecere. Sper să fii un Moş Crăciun ca din poveşti. De când mă ştiu, seara de Ajun a fost o seară vrăjită. Divan, îi zise câinelui, lângă prag, rămâi aici şi, dacă voi ieşi înfrântă, să nu te sperii. Coborând din sanie mă întrebam cu cine semeni. Eşti înalt ca un vârtej de viscol. În schimb eu sunt un vârtej de insomnii.

— Faunul.

— Există aşa ceva?

— Colonelul şi doctorul au văzut, se pare, cârduri întregi.

— Eu am văzut ceva mai plăcut: sutele de cuiburi de rândunică de la streaşina casei voastre.

În casă:

— Pune zăvorul pe uşă. Am tras zăvorul pe uşă.

Magda se opri lângă brăduţul bogat împodobit cu globuri, lumânări, artificii, nuci bijuterie, nuci de Fălticeni şi nuci cu miezul roşu, îl apucă de moţ şi-l scutură, îmbrăţişându-l într-o mie de surâsuri.

— Dolofanule prostuţ, am să-ţi trimit şi nişte nuci de chihlimbar galben. Să nu le fărâmi. Dacă vrei, îţi trimit şi-o pungă cu cărăbuşi. Se sculă îmbujorată. Ia te uită ce pelitar melancolic! Călăreţi palizi pe câmp pustiit de toamnă. Ulcica asta cu crengi de salcie pline de mâţişori şi astălaltă, îndopată cu fuse de tors. asta cu linguri încrustate e urâtă. le-aş pune pe amândouă în braţele cavalerului ăstuia purtând coif mai lucios şi care seamănă cu Cesonia Farcaş. Ştiai că Cesonia Farcaş e ofiţer?

— Cobor în pivniţă s-aduc nişte vin.

— Mulţumesc, nu beau niciodată.

— O să beau eu.

Când m-am întors, Magda lepădase haina şi sta în picioare, acoperind cu umerii o foaie de geam; în ailaltă foaie, înzăpezită pe margini, stăruia, răsfrântă, stingerea soarelui între doi salcâmi şi prin risipiri de aur violet, drum al magilor adunându-se parcă asupra câmpiei Bărăganului, ca un abur al naşterii Universului şi al răsăririi lui Isus – plutire blândă, şi-n dedesubtul ei o spaimă nedefinită, suliţa căutând cu vârful încă neînsângerat darurile, jertfa şi inima întregului pământ – vedeam cum Dulceanu şi femeile se căzneau să aprindă lumânări în ocniţa crucilor de gheaţă.

M-am lipit de Magda şi am sărutat-o.

— Sărace, drumurile norocului.

N-am lăsat-o să continue. Am sărutat-o din nou. Mirosea subtil a peliniţă, care-i sugestia primăverilor ameţitoare. Ni s-au izbit dinţii ca două cupe ciocnite sub un abajur pulsând de taine mărturisite şi adunând altele mai grele, mai de dincolo de Timp. Strecurându-se-n pat, Magda murmura cu gura însângerată: „înainte de-a muri în iedera albă. ” Avea trupul limpede, sânii ca mici culcuşuri de întunecate subînţelegeri şi braţele, două şuvoaie de poleiuri dogorind.

— Ne scrii numele ca un suspin, o dojană, un blestem sau o rugăciune?

Pânze de miere ardeau în luminişuri de fagi.

— Ţăranule Isus, nu mă muşca, urăsc suferinţa. Caledonii pe lună, zăbrele de argint la fereastră, legi rupte, grauri sub fruntea ceasului de bronz.

— Casa voastră-i făcută numai din cutii, aţi închis în ele păsări, mirişte cu greieri.

Tăiasem toate punţile cu lumea din afară. Iar zeii înălţară câte o floarea soarelui în fiecare colţ al odăii şi-şi lăsară coatele să pătrundă şi să se topească în coastele noastre.

— Saltava, eşti un stânjen de frumuseţe şi te-ai lipit de bălţi ca un nătărău. De ce-ai rămas peste iarnă în Ozânca?

— Fiindcă mi s-a spus să rămân.

— Ar fi trebuit să pleci. Pleacă în noaptea asta.

N-am să ştiu niciodată cum – insolenţa învingătorului? moartea fericită care se voia repetată în braţele ei? – m-am schimbat în câine muşcând.

— Dacă plecam, n-ai mai fi avut norocul pe care l-ai avut astăzi.

Magda păli. Buzele uscate se mişcau în tencuiala mâniei, neizbutind să articuleze decât sunetele alea neajutorate şi clocotind într-o cană de cositor în care-au căzut nişte insecte cu picioarele rupte. Smuci braţul care nu i se lăsa înfundat în mâneca hainei şi smuci zăvorul.

Izbit de curent, bradul pitic se clătină, lanternele din el îşi înămoliră luminile în crengile de ferigă atârnând din tavan, câteva dopuri de lemn din pereţii de scândură căzură pe duşumele. Provocasem, din prostie, o turbulenţă de timp frumos; Magda o schimba în furtună. Azvârlii pe gât tot vinul din oală şi mă repezii pe urmele ei, lopătând prin ninsoarea făcând volte sub malul fluviului. Mestecenii, inundaţi de-un tremur nervos, îşi pieptănau pletele pe gard.

Dulceanu ne aştepta vârât între cai; boturile cailor, sprijinite pe umerii lui largi, păreau două ulcioare de negură; ai fi zis că, intrate într-un protest furios, urechile lui o luaseră razna în sus, ameninţând să treacă la o transformare şi mai curioasă. Atât Dulceanu, cât şi Cesonia Farcaş, ghemuită în sanie, sub pături, alături de prietene, ascultau, cântând şi ei, glasurile colindătorilor suind pe rătăcirile vântului, în Bărăgan, în bălţi.

— Ce-i cu voi? întrebă Magda uimită. Nici un răspuns.

— Ştiu eu, am zis. Sunt trupul şi mădularele unei vrăji.

— Iar voi, cheia dezlegării, zise Dulceanu. Al naibi să fiu, Saltava, dacă nu eşti pe-aproape de adevăr.

Vorbele mi s-au părut puţin întoarse pe dos. „Contraspinul cârligului de undiţă”, mi-a şoptit vinul ce-mi încălzea stomacul.

— Pe malul ălălalt, Cesonia a călcat într-o capcană pentru vulpi.

— Ai păţit ceva? întrebă Magda, îngrijorată.

— Da, ceva care nu se uită: Dulceanul tău mi-a frecat piciorul în palme şi mi-a sărutat glezna.

Femeile izbucniră în râs, căinii ţâşniră de la spatele saniei, şi-l luară între ei pe Divan, care cobora malul, scheunând, pe deasupra numelor scrise de mine cu vin roşu: fără îndoială că-l întrebau în limba lor despre timpul petrecut de Magda în odaia mea, dar el n-avea altceva să le spună decât că, în dedesubtul casei de lemn, trăiesc nişte şoareci pentru care merită să faci pândă noaptea.

De undeva din marginea Ozâncăi, foarte de aproape, cineva se porni să sufle în cochilia unei scoici. Vuiet de clopote de sidef, sughiţul apelor sorbite de lună..

— Sublimă noapte, zise Dulceanu, ţi-aminteşti Magda, la fel de strâns ningea şi-n seara când ne-am cunoscut.

Ieşi dintre cai, o cuprinse de mijloc şi se avântară în jurul saniei în paşi de vals.

— Era în Piaţa Romană din Bucureşti, ne anunţă Dulceanu.

— Smintiţi de ninsoare, zise Magda. Miron dansa prin mijlocul pieţii, ţinând în braţe o ladă de mandarine.

— Te descoperisem în mulţime, de-aia mă smintisem.

— Tramvaiele se opriseră, bătând din clopote, maşinile-l claxonau.

— Nu le auzeam. Voiam să te smulg din lume. Să-ţi dăruiesc o mandarină şi tu să vrei s-o iei.

— M-am lăsat dusă în ispită pentru că prea miroseau frumos.

— Totul în jur mirosea frumos, nu numai mandarinele. am dansat atunci cel mai minunat dans al nostru. atunci am fost cu adevărat fericit. Cred că la fel vor fi simţit şi zecile de perechi ce-au pornit să se legene alături de noi.

— Mulţi dintre ei vor fi regretând că n-au murit atunci, zise Cesonia.

— *Trebuia să pleci*.

Magda rotunjise vorbele numai pentru mine. Ochii ăia prelungi şi gura însângerată. Şi dansul ca o duşmănie potenţială şi totodată ca un sacrificiu şi o resemnare. Apoi observaţia Cesoniei Farcaş:

— Cezar Saltava, ai ochii răniţi. (Şi nu mi-i vedea!) Vreau să ştiu, ţi-a mai spus vreo femeie că ai ochii încercănaţi de un farmec visător?...

Apoi noaptea întreagă, ca un corb întrupându-se la nesfârşit din vuietul smuls cochiliei de scoică şi împingându-mă în apele unde cârceii îţi zgârcesc piciorul.

— Copii (doi din ei, erau opt cu toţii, îmbrăcaţi cu pantaloni de muşama, şedeau călări pe doi purcei prăjiţi), aţi fost cuminţi, v-am adus daruri să vă bucure, acum vă las cu bine, sunt aşteptat peste tot.

Poate c-ar mai fi trebuit să le spun: orice seară de Crăciun ne scote din Timp: nu ştiu dacă ne şi schimbă.

Glasul îmi răsunase prăfos, scârţâit, plin de modulaţiile îndoielii, lipsit de exaltare, pentru că, fiu al atâtor secole de transhumanţă, predispus receptării naşterii lui Christos nu ca o salvare a omenirii din peretele păcatului, ci ca o-nnoire a vieţii, turmelor şi izvoarelor, mă simţeam în această sală de dimensiuni medii, împodobită cu portretul lui Gheorghiu-Dej între lampioane de hârtie, situată la distanţă de un kilometru de barăcile şi corturile închisorii, în izbânda fantasmelor, în drumul din ascunzătoarea din Timp, impersonală şi cufundarea, în jumătatea acestui drum, într-o atitudine vibrantă, nevictorioasă, dar evocând biruinţa, într-un val de argint respirând într-o luncă de curcubeie vechi de dinaintea lumii. Lunecam la mijloc de bine şi de rău, eram, oricum, băut şi mă zăpăcise şi şoapta Cesoniei Farcaş (în frac roşu, ca floarea de migdal!), strecurată pe când lepădam sacul gol sub braţul uriaş, plin cu jderi şi veveriţe de ciocolată, artificii şi domniţe de turtă dulce:

— Dac-i făcut-o mireasa ta, mie să-mi mulţumeşti, fiindcă l-am ţinut departe pe Dulceanu...

Apoi, ieşind să dezbrac mantia stacojie cu glugă (dinăuntru răzbătea vocea lui Dulceanu: „încetaţi să vă simţiţi ca la voi acasă şi simţiţi-vă ca la mine acasă”), nimerii într-un puhoi de ninsoare besmetică şi din nou m-am descumpănit: „*acolo*, în frig şi întuneric, pier oameni. ” Întorcându-mă, purtam hainele cu care mă afişam, duminica, la barul Flamingo, m-am oprit lângă uşa încadrată între două buturugi de vâsc, crengi verzi, ceruite, boţite, albe, şi colonelul Dulceanu, masiv, ca şi tronul de fântână din lemn stilizat („tatăl meu săpa

fântâni, o meserie nobilă”) aşezată în mijlocul sălii şi având obloanele închise şi încărcate cu platouri cu gustări reci, o vază cu crengi de gherghine roşii, alta cu crizanteme, mă mustră cu deştul:

— Cezar Saltava, ai întârziat nepermis şi Moş Crăciun a trecut. (O spunea pentru copiii care, îngenunchiaţi pe covorul gros, despachetau, fericiţi, darurile de mine înmânate). Plecând, ţi-a lăsat un bilet scris cu cerneală de caractiţă: *enigmaticului condor din bălţile Brăilei*. Să-l desfac şi să-l citim? întreabă femeile înşirate de-a lungul unui paravan de sticlă şlefuită parcă în apele Mării, în şuvoaie de sare fluidă şi ierburi mistice, poate chiar în sângele peştilor care nu părăsesc niciodată genunile morţii, incapabili sau nedoritori să străpungă bariera spre hotarele cunoaşterii noastre, fiindcă strălucea scânteietor, ajutat şi de lumina becurilor mărunte, plantate ca difuze noduri de foc pe partea ascunsă a vederii; ardeau în culori vinovate şi într-o veselie ostenită. *Îţi las*, *Cezar Saltava*, citi Dulceanu în propria-i palmă, *zece sticle de vin roze de Huşi*, *pe care să le bei în noaptea asta mare*.

Îmi ajunse în braţe un coş cu zece sticle, una destupată, vinul meu de la Flamingo. Prima duşcă, luminoasă ca o expresie dialectică în unitatea unei limbi demonice, deschise în mine o cernere de soare: „voi capitula mândru în sferturi de harem. ” Aplecându-mă, îi spusei Cesoniei Farcaş:

— În sferturi de harem.

Zâmbetul ei îndurerat mă făcu să înţeleg că nu-mi intuise gândul, dar se forţa să-l dibuiască, nările-i palpitau, fruntea i se încreţise.

— Un denunţ, strigă Deleanu, agitând o foaie de hârtie adusă de-un gardian păstruns în sală printr-o uşă tăinuită în paravanul de sticlă şi care aştepta, tăcut şi încovoiat, lângă cada cu damigene în culcuş de zăpadă ordinul să dispară sau poate îngăduinţa de-a ciuguli o smochină din

coşul cu fructe, exultarea verii zvâcnind în desnădejdea iernii – tot de vară ţineau şi fetiţa în crinolină albă, jucându-se cu cercul în jurul unui scaun, precum şi cele două muşte, reînsufleţite de căldură şi devorând o picătură ascursă dintr-un pahar de lichior.

Deţinutul T. H., continuă Dulceanu (dădusem gata o sticlă), care mătură prin birouri, i-a declarat celui mai bun prieten al său că, înainte de-a se suna deşteptarea, se va spânzura în costumul pe care mi l-a furat. Vrea, ca dar de Crăciun, să le creeze deţinuţilor iluzia, măcar pentru o clipă, că e stârvul meu acela care atârnă în laţ. Dacă n-aş şti ce cruntă decepţie, urmată de vreun val de ură oarbă, se va aşeza-n oasele ălora la aflarea adevărului, l-aş lăsa. Ce zici, Saltava?

— Zic că mi-e foame.

— Poftiţi, da, poftiţi la masă, ne invită Magda, cu umerii adunaţi parcă sub un şal.

— E o pupăză albă, spuse Cesonia, muşcând cu dinţii ei mărunţi şi deşi dintr-un copan de curcan – cei din jur se îndopau cu caltaboşi, piftie, lebăr, hălci de purcel de lapte. Există şi pupeze albe, iar Magda e una dintre ele.

— Alelalte?

— Alai de ţigănci. Zdrăngănesc din alăută, toarnă copii. Cumpără lebede de fainaţă, sărează ştiucă – malosolca. De ce mă priveşti fix în ochi?

— Drept mulţumire – şi i-am turnat din vinul de Huşi, care, clătinat în pahare, închipuie zbor alb cu ape roşii în libertate neagră, zborul cârdurilor de flamingo. Nu păreţi a fi oamenii despre care se vorbeşte. Sau vă ascundeţi, lua-v-ar mama dracului! Matca stânii şi lupii. Ai auzit de unu Lupu... Lupu Lambrişor?

— A murit anul trecut.

— Mort? Palihoi ştie?

— Ştie. Dulceanu l-a adus cu şalupa la înmormântare.

În clipa aia, din pod se revărsară, prin crăpături, asupra noastră puzderie de buburuze de hârtie. Miron Dulceanu

şi încă şase funcţionari de elită, ăilalţi erau în serviciu ori serbau Crăciunul în cabanele din marginea bălţilor dinspre Dunărea veche, se năpustiră să sufle în nişte cornete de carton spre a menţine buburuzele în zbor. Copiii vânturau braţele, femeile – eşarfe. Apoi, saltul neaşteptat de nimeni, o chestiune formidabilă – „cine-o fi născocit chestiunea asta formidabilă?!” – un iepure se urcă, ţopăind, pe ghizdele fântânii, purtând între lăbuţele din faţă o casetă de perle albe; sprijinită în flacăra a două lumânări, caseta se schimbă în făclii mirosind a răşină, în fâşii de mătase şi beteală.

— Isus s-a născut şi gângureşte, zise Dulcenu. Cum, Cezar Saltava, se miră el, caşti? Bine zice poporul nostru, căscatul dintâi cere căpătâi, dar mai ai răbdare, acum începe viaţa de taină. Ai trecut la a câta sticlă?

— A treia.

— Pârguită, rumeioară noapte. Căpitane Ion Plutaru, ce ne poţi aduce de-afară?

Scund, suplu („seducător”, cu pumnal la cingătoare, i-am suflat Cesoniei şi ea: „nu, nu, direcţia opusă”), avea mutra unei şopârle pornite la vânătoare: faţa verde, ascuţită, pătrunsă de-o expresie de ferocitate, mijlocul îngust, gata, în momentul când s-ar fi simţit în primejdie, să-şi lepede coada. Se duse şi se-ntoarse c-un căuş de cireşe pe care-l răsturnă-n faţa Magdei. Dar nu mai avea pumnal. Fusese în primejdie şi-şi lepădase coada? Oricum, era în formă bună; în vreme ce Magada împărţea cireşe copiilor, avînd grijă să-i potrivească fetiţei în crinolină o pereche de cercei la ureche, el scoase de pe undeva o colivie cu doi papagali, o potrivi pe-o policioară, sub portetul lui Gheorghiu-Dej, Dulceanu aplaudă zgomotos şi toată lumea strigă:

— Trăiască! Trăiască! Trăiască!

— Urmează căpitanul Mircea Georgescu, anunţă, ostil, Dulceanu. Anul trecut s-a dus afară şi s-a întors plin de cuvântul *topinambur*. Să-mi spuneţi, urla ce-i

topinamburul?! Nu ştiţi!... Ceea ce-i teribil, e că nu ştia nici el ce-nseamnă.

Mic, pistruiat, bot de vulpe şi mustaţă îngustă – reputaţia virilităţii – Mircea Georgescu replică, pedant:

— Dar acum doi ani?!

— Atunci când ningea opulent deasupra casei, dar zăpada n-ajungea să cadă pe pământ?

— Atunci, da. Tovarăşe Saltava, acum doi ani le-am adus pe-o tavă de bronz şedinţa-n care-am fost judecat de Consiliul de război. Nu se cuprinde-ntr-o viaţă de om amărăciunea şi desnădejdea care-am trăit-o eu într-un ceas. Mă trimiseseră în patrulare *ca să fiu prins de inamic*. Fără să-mi dau seama, ai noştri mă intoxicaseră cu mormane de date false: numere aiurea de regimente fictive, locuri de amplasare necunoscute pe hartă, efective inexistente – şi mă împinseseră între linii. Era noaptea de Crăciun. Doi nemţi, lângă un brăduţ crescut pe-o margine de râpă, mâncau conserve şi cântau încet: o, brad, frumos. Atârnaseră baionetele în ramuri, închipuindu-şi c-au aprins lumânări. I-am somat, ei m-au poftit la masă. Şi-n loc să ne ciuruim, am fraternizat.

— Fără pic de ruşine, declară Dulceanu.

— Cum să-i fi împuşcat!? Sau cum să-i fi luat prizonieri?! Isus umbla desculţ prin viscol.

— Ajunge, făcu Dulceanu. Spre deosebire de anul trecut, în noaptea asta zăpada se aşterne pe pământ. Ce buimăceli vei mai găsi în ea?

— O să smulg ce mi se cuvine, zise Mircea Georgescu, iar glasul lui strident – scârţâitul iritant pe care-l scoate creta pe o tablă şcolară îmbibată de motorină, acoperind cu stâmbături drăceşti feţele elevilor din bănci, presupunând că simţurile, sângele şi sămânţa lor impulsivă n-au conlucrat pentru enervarea şi înfrângerea profesorului – stârni împotrivă-i o-nverşunare sfidătoare. Şi-n timp ce el ieşea prin uşa din mijloc, umbrită de-un smoc de caprifoi topindu-şi miresmele, eu însumi

nădăjduiam să se-mpotmolească. O-mpuşcătură răbufni clar dinapoia peretelui şi Mircea Georgescu se întoarse în sală, împleticindu-se. Patria lui, m-am gîndit, dacă are una, e suferinţa. Se nărui lângă fântână. O femeie brunetă, cu ochelari, în rochie lungă, neagră, cu bordură de dantele liliachii, se aplecă asupra lui, schiţă gestul de a-l închina, renunţă, mândră, dispreţuitoare, îi porunci Magdei: copiii, în odaia lor! Magda-i învălmăşi în odaia lor, apoi, dispăru prin uşa prin care unblase şi rănitul, după câteva secunde se întoarse, însoţită de-o căldărăreasă, cu frunte strânsă într-un cerc de aramă, părul despletit, încinsă peste coapse cu o funie de care atârnau două cepe despărţite de-un morcov.

— Aleluia, aleluia, zvârlea pe nări căldărăreasa, făţâindu-se dinaintea lui Mircea Georgescu. Dansa cu braţele larg desfăcute şi-l chema, smucind din umeri şi răsucind coapsele să muşte vârful morcovului, în vreme ce Dulceanu, funcţionarii şi nevestele lor mimau sentimentul retragerii în dezgust, repulsie, oroare, dar aşteptând înveseliţi ca Mircea Georgescu să iasă din imobilitatea-i răbdătoare şi să se repeadă furibund ca să împlinească dorinţa căldărăresei, ceea ce el şi făcu, într-o succesiune de gesturi voluptuos dezarticulate.

— Dar sunteţi nebuni până-n vârful unghiilor, asta-i Luiza Maleta, o cunosc bine pe nemernică, am strigat eu, arătându-le craniul de vacă al căldărăresei, mult mai descărnat decât pe vremea când, la Brăila, petrecea zile întregi la fereastră, punând între ea şi restul lumii o perdea cu arbori pictaţi, pentru ca lumea să rămână cu privirile atârnate în frunziş şi pe fructe.

Am plecat cu sania lui Miron Dulceanu, care aştepta în spatele barăcii, cu caii înveliţi cu pături şi vizitiul înfundat în şubă, luând cu mine coşul cu cele şapte sticle de vin de Huşi, nici înfricoşat, nici apatic, ci numai răzvrătit şi vanitos; plecând, refuzam umbra unui dezastru şi le refuzam altora onoarea unei mărturisiri. Alături de mine,

Cesonia Farcaş îngrămădise în sanie o bătrână în zeghe, pe care o văzusem, bâjbâind prăbuşită pe lângă pereţii barăcii. „Ia-o, mă somase, şi arată-i bradul din odaia ta, de paişpe, stai niţel, de cinşpe sau de şaişpe ani (legată peste gură c-o broboadă ninsă, bătrâna încuviinţă din cap la fiecare cifră) n-a mai atins cu mâna un brad de Crăciun. ” Consistenţa întâlnirii cu bradul din odaia mea s-ar fi putut să-i revigoreze încăpăţânarea de a trăi şi norocul, în care nu mai credea, de-a atinge libertatea.

— Îmblânzitorii lumii şi-au acordat privilegiul de-a o părăsi, eu, am declarat îngâmfat, m-am născut să sărbătoresc Umilinţa, putera ei răbdătoare, răzvrătirea ei volatilă. atinge caii!

Pe gheaţa Dunării, am destupat a patra sticlă, smucind dopul cu dinţii, i-am întins şi bătrânei să bea, dar ea s-a împotrivit, se vârâse între doi snopi de fân, înfrigurată, mică, strivită, bântuită de spaime, poate şi de fantome. În nopţile Crăciunului, în bălţi, femeile de vârsta ei pregătesc carnea de porc, fierb, prăjesc, afumă, coc pâine şi plăcinte, dovleci şi mere, primesc colindătorii şi când, dărâmate de alergătură, aţipesc o clipă lângă sobă, visează că literele roşii din calendarul ortodox li se aştern pe faţă cu îndreptăţită sfinţenie – şi-n amorţeala aia, când Timpul renunţă la elocvenţa fierăstrăului, fericirea împrumută chipul lor şi-i stă bine cu trăsăturile aspre, căzute, bătătoarite, zdrenţuite şi burniţate de griji; rezemată de stâlpi de lacrimă, vagă, îndoielnică, neconvenţională, fercirea-şi pune pe deget inelul amintirii.

În casă, bătrâna-şi lasă broboada pe umeri şi se aşază pe-un scaun în faţa bradului. O tulpină plăpândă în care viaţa-şi scrisese ultimatumul mărăcinos. Am ieşit să-i aduc mâncare. Întorcându-mă, am găsit-o într-o stare de inextricabilă însufleţire.

— Ce viaţă plină de plăceri duci!

Zâmbi, acoperindu-şi cu palma colţul stândg al gurii.

— Am vrut să te jefuiesc. Abia m-am ţinut să nu te jefuiesc.

— Scurta-mblănită? am încercat să ghicesc, în vreme ce ea, stăpânindu-şi cu greu lăcomia, înfigea furculiţa într-o bucatră de caltaboş. Căciula cu urechi? Cismele?

— Nu, răspunse, săpunul – şi mi-l arătă, aşezat pe o farfurioară pe lavaboul de tablă vopsită. Când o să plec iar, în zori, acolo, îmi dai o coajă de săpun? N-am deloc săpun. Ştii cine sunt?

I-am turnat vin în pahar, a gustat.

— Sunt Maria mareşal Antonescu.

— Nu acum. Şi nu aşa. Staţi. am îndrugat prosteşte.

— Nu spun minciuni.

— Aşa, cu inocenţă, ca minereu de argint. Dădeam în gropi.

— Sunt cine ţi-am sopus că sunt: Maria mareşal Antonescu.

— Poate pentru noaptea asta de Crăciun (îmi revenisem). De mult, într-o noapte de Anul Nou, am fost şi eu Regele Mihai I, sânge albastru şi-am avut-o pentru câteva ceasuri, ca logodnică pe Olga Serebrianca Materna, alias Mişu Soraţchi, Mezzo un uomo, Mezza donna.

— Ascultă ultima scisoare, primită de la soţul meu. Plimbând arătătorul de la dreapta spre stânga pe buza paharului începu: *Dragă Rica Am stat cu faţa în sus şi fără teamă în faţa judecăţii, după cum stau şi în faţa instanţei supreme. Aşa să stai şi tu*!

Nimeni din această ţară nu a sevit poporul de jos cu atâta dragoste, dezinteresare, cum l-am servit eu. I-am dat tot, de la sufletul până la viaţa noastră, fără a-i cere nimic. Nu-i cerem, nici astăzi.

Judecata lui pătimaşe de astăzi nu ne înjoseşte şi nu ne atinge. Judecata lui de mâine va fi dreaptă şi ne va înălţa.

Sunt pregătit să mor, cum am fost pregătit să sufăr. După cum ştii, viaţa mea, toată viaţa mea, mai ales în cei

patru ani de guvernare, a fost un calvar, a ta de asemeni a fost înălţătoare şi nepieritoare.

Împrejurările şi oamenii nu ne-au îngăduit să facem binele pe care împreună am dorit cu atâta pasiune să-l facem ţării noastre. Suprema voinţă a decis altfel.

Am fost un învins. Au fost şi alţii, mulţi alţii. După dreapta judecată, istoria i-a pus la locul lor. Ne va pune şi pe noi. Popoarele, în toate timpurile şi peste tot, au fost ingrate. Nu regret nimic şi nu regreta nimic.

Să răspundem la ură cu iubire, la rău cu mângâiere, la nedreptate cu iertare. Ultima mea dorinţă este să trăieşti.

Retrage-te într-o mănăstire. Acolo vei găsi liniştea necesară sufletului şi bucata de pâine pe care azi n-o poţi plăti.

Am să rog să fiu îngropat lângă acei care ne-au fost strămoşi şi călăuzitori. Acolo la Iancu-Mare voi să fiu, între acei cu care am copilărit şi am cunoscut bucuriile şi lipsurile. Împrejurările ne-au îndepărtat în viaţă de ei, dar sufletul meu nu-i va uita niciodată.

Poate vei gândi că tot acolo lângă mine va trebui să fie şi ultimul tău locaş.

Coborând în mormânt, eu azi şi tu mâine, ne vom înălţa, sunt sigur.

Acolo va fi singură şi dreaptă răsplata. Te strâng în braţele mele cu căldură şi te îmbrăţişez cu dragoste. Nici o lacrimă! *Ion* – Nu l-au împuşcat în Valea plângerii, îmi spuse la sfârşit. În Valea Piersicilor.

— Şi cum ai îndrăznit să vii cu mine?

— Mi s-a spus că sunt învoită în noaptea asta sfântă. Apoi a adormit.

Am adormit şi eu.

Dimineaţa – o bătaie în uşă, repetată de teri ori.

— Ieşiţi afară cu mâinile sus! Aveţi la dispoziţie două minte!

Ordinul îl dăduse un ofiţer tânăr. Alături de el, un altul şi mai tânăr fixa în luneta puştii un cal legat în coasta

cârciumii din buza terasei Bărăganului, în vreme ce de jos îl aţâţa o voce groasă.

— Pun la bătaie leafa pe două luni că nu-l nimereşti. Prin aerul trosnind de ger se mai vedeau două sănii pline cu butoaie, un sat pierdut, o biserică... Iar în buza Dunării, sub mal, încă patru oameni înarmaţi; citeau numele fetelor scrise de mine pe zăpadă – dar se mai zărea vreo literă?

Peste trei zile eram exclus din rândurile partidului comunist ca ocrotitor al Mariei mareşal Antonescu. Exclus, cu tot ce decurgea din acest cuvânt: Frica, avertismentul foamei, întoarcerea în promiscuitatea minciunii, chinul de a nu şti unde se află cea mai bună parte a vieţii: îndărăt sau înainte?

Era seară, când am ieşit din şedinţă. Oraşul bântuit de viscol se cutremura din toate încheieturile. O clipă am stat descumpănit, apoi m-am îndreptat spre atelierul Irinei.

Am bătut şi mi-a deschis Bozar Garofeanu.

— Oh, am zis, trebuia să-mi închipui că pluteşti pe undeva prin apropiere.

Cu obrajii sleiţi şi palizi ca vătămătura spre vindecare, suplu, elastic, cu mustăcioara ca un surâs melancolic, în perfectă armonie cu genele lungi, menite să soarbă lumina şi s-o dăruiască purificată ochilor oblici, cu minunatul lui păr negru lipit de ţeastă şi fixat, parcă, într-o bură de argint otrăvit, rosti batjocoritor:

— Ocrotitorul Mariei mareşal Antonescu.

— Inexact. Soldatul Cezar V. Saltava, care, lângă Seghedin, în ziua depunerii jurământului de către voluntarii urmând frontul, a cărat cu furgonul la gară şapte corcituri laşe. Era într-un amurg gras şi roşu ca zăpezile pe care s-au tăiat porcii. Şi prin borala aia de lumină îţi văd chipul plutind între cei şapte.

— Nenorocul tău, Saltava, să-mi ieşi în cale, când te uitasem de mult. (În ochii lui jucau impulsuri prestigioase.) Ia zi, când m-ai recunoscut printre cei şapte?

— Azi noapte sau acum o mie de nopţi. Ăilalţi şase?

— O-ntrebare mai rece şi mai grea ca o lespede de marmură. Spune mai departe.

— Magda Dulceanu şi Cesonia Farcaş...

— Două femei frumoase.

— Ce riscau dacă nu ţi-ar fi făcut jocul?

— Deznădejde şi aşteptare urâtă.

Oprit pe treapta din mijloc a scării, acoperea pe sfert uşa cu tăbliile căreia Irina pictase doi peşti despicaţi. Vântul suind de pe Dunăre, ca să jefuiască şi să devasteze oraşul şi câmpia, îndesa-n burta peştilor rafale de măzăriche, gustoasele icre ale unei ierni primejdoase. Bozar Garofeanu sta neclintit pe trepte, un fel de Isus pantocrator în cheia bolţii, nu, mai degrabă Dracula potrivindu-şi pe frunte, peste cuşma de corb, ţăndări din piatra lui Graal. Şi pe când el era Insulta, măsura loviturilor murdare, ceremoniile care le preced, precum şi truda răzbunării şi Tedeumul glorificării ei, eu mă depărtam, mă retrăgeam pe coridoarele din Catedrala Fricii, căutând o spărtură ca să mă strecor dincolo de ziduri. Dar pe vitraliile din fiecare firidă sta de stajă Alexandru Madona, plutonierul lui Garofeanu, cu ochii lui bulbucaţi şi buzele groase, mormăind la nesfârşit: eşti unul din apostolii care trebuie jertfiţi, ca pelinul, rapiţa, negara, pălămida, mohorul, pirul, macul, iarba înjunghiatului, aliorul. Eşti noaptea trădării Noului pescar din Galileea.

---- Sfârşit ----

101
Lei 17,50
5496

FĂNUŞ NEAGU

Scaunul singurătății

ROMAN

CR